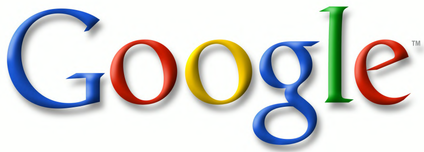

VE RI TAS

IDIOTICON

VAN HET

ANTWERPSCH DIALECT

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE VOOR TAAL- & LETTERKUNDE

IDIOTICON

VAN HET

ANTWERPSCH DIALECT

(STAD ANTWERPEN EN ANTWERPSCHE KEMPEN)

OPGESTELD DOOR

P. JOZEF CORNELISSEN,

GEMEENTEONDERWIJZER TE SINT-ANTONIUS (BRECHT)

EN

J.-B. VERVLIET,

LETTERKUNDIGE TE ANTWERPEN.

Bekroond door de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde.

VIERDE DEEL

T—*Z*

GENT

A. SIFFER

Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1903

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

T.

T', vz. — Z. TE.

TAAI, bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo taai als lèèr, als 'ne lèère(n) lap, als lèver, als 'ne wis.*

TAAL, znw., v. — Fr. *langue.*

— *Nie(t) weten welke taal iemand spreekt*, hem nog niet hooren spreken hebben.

— Stem, Fr. *voix.* D. B. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Hij hèet 'en grove taal. Ik kenden 'em aan de taal. Ik hoorden 'et aan oe' taal da' gij 'et waart.

— Spraak. Hij is nog nie' ter taal gekomen (hij heeft de spraak nog niet weergekregen, sprek. van iemand die in bezwijming ligt.)

— Antwoord, Fr. *réponse.* D. B. Ik heb er nog geen taal van gehad. Ik heb 'em geschreven, maar hij geěft geen taal.

— Gep. w. *Taal noch teeken geven*, geen teeken van leven meer geven. D. B. De gewonde gaf taal of teeken meer. Hij leet daar zonder taal of teeken, van dat hij die geraaktheid gehad hèet.

TAAT (zuivere *a*), znw., m. — Aardappel in de kindertaal. Taten eten. 'Ne grooten taat.

***TABAKKEN**, w., b. — Wordt, volgens Sch., te Antw. en in de omstreken gebezigd in de beteekenis : 1° van fruitboomen met tabakzop overgieten om het ongedierte te dooden; 2° voor slaag geven. Iemand goed tabakken (hem vandeeg afranselen.)

— Indien dat w. bestaat, dan zegt men zeker *toebakken*, vermits *tabak* in de volkstaal niet bekend is.

***TABERNAKELEN**, w., o. — « Hetzelfde als Schilderen, lang blijven wachten. Zal ik hier nog lang moeten tabernakelen? »

Sch. geeft dat w. voor Limb. en *Antw.*

TABLET (klemt. op *blet*), znw., v. — Vierkantig schijfje van siroop en suiker, die te zamen gesmolten, op een kouden steen, in een stijf papiertje of omgebogen speelkaart, gegoten zijn. D. B.

TACHE(N)TIG, telw. — Tachtig, Fr. *quatre-vingt.* D.B., M., G., Dr.

TACHTE(R)NOEN, T' ACHTE(R)NOEN, bvw. — Dezen namiddag. D. B. Wordt gezeid van den aanstaanden en den verleden namiddag. Hij gaat tachte(r)noen op reis. Ze hèet tachte(r)noen hier geweest.

TAFELBÖ(R)STEL, znw., m. — Kromme borstel, dienende om na een feestmaal de tafel zuiver te vegen of te borstelen.

TAFELDIENDER, znw., m. — Tafeldienaar, tafelknecht.

TAFFEL, znw., v. — Taffelaarster.

TAFFEL, znw. — Slagen. Taffel krijgen. Hij héet taffel gehad.

TAFFELACHTIG, TJAFFELACHTIG, bvw. — Sukkelachtig. Vader is tjaffelachtig op z'ne' gank. Grootmoeder begint taffelachtig te wörren.

TAFFELEN, ook **TJAFFELEN**, w., o. — Langzaam en moeilijk aan iets werken, sukkelen, talmen. T., R. (Ook in Brab. z. Sch.) Ik heb lank getaffeld om 'et slot open te krijgen. Hij tjaffelt zoolank aan zij' werk. Ik heb onderwege mè' mij' pèèrd getaffeld om 'et voort krijgen. As ge nie' wilt geholpen zijn, tjaffelt dan maar aan.

— Tegen ongeluk en tegenspoed worstelen. Die mens(ch)en hemmen lank getjaffeld, maar nu zijn ze er bovenop gekomen. As 'ne mens(ch) aan 't taffelen geraakt, dan blijft hij dikwijls taffelen.

— Slecht te been zijn, moeilijk kunnen gaan. Hij taffelt daar voetje veur voetje over de' pad. Dat oud wijfken tjaffelt nog alle dagen naar de kerk.

— Afl. *Taffelèèr*, *tjaffelèèr*, *getaffel*, *getjaffel*, *taffelachtig*, *tjaffelachtig*.

TAFFELEN, w., b. en o. — Slaan, aframmelen. 'k Zal oe taffelen, kèrel! Ze taffelden er over zooveul as ze maar en kosten.

TAFFELING, znw., v. — Pak slagen. Iemand 'en taffeling geven. Hij kreeg 'en taffeling.

TAFFELKLOOT, TJAFFELKLOOT, znw., m. — Taffelaar.

TAFFELKONT, TJAFFELKONT, znw., v. — Taffelaarster.

TAGGE(N)TIG, telw. — Tachtig.

TAK, TEK (uitspr. *täk*), znw., m., zonder lidw. — Slagen, rammel. T. Dieën deugeniet verdient tak. Hij zal tek krijgen.

TAKKELING, znw., m. — Bij vinkenvangers. Jonge vink die in 't najaar gevangen wordt en dus nog geenen winter beleefd heeft. D. B.

TAKKEN en **TEKKEN** (uitspr. *täkkən*), w., b. — Raken, aanraken, Fr. *toucher*. D. B., B. Wordt maar gebruikt in de spelen, hetzij 1° in de loopspelen, waarin de kunst bestaat iemand na te loopen totdat men hem aanrake; hetzij 2° in het marbolspel, wanneer de marbol dien men rollen doet, eenen anderen marbol rakelings treft. (K.)

— *Les takken*, een loopspel, waarin degene die er aan is, de anderen naloopt, totdat hij er eenen aanraakt. Z. LES.

— Slaan, aframmelen. (K.) T. (Ook in Brab., z. Sch.) Ze moesten dieën deugeniet is goed takken. Den hond ontziet de' stok, daar hij eens mee getekt geweest is.

Kil. Tacken, *tangere; arripere; percutere, lædere.* — Vrglk. het Mdnl. *taken*, grijpen, wegnemen, het Eng. *take*, het Goth. *têkan*, grijpen, enz.

TAKKEN, w., o., met *zijn*. — Takken krijgen, getakt worden. (Ook in 't Hag. en Brab., z. Sch.) Dieën boom takt schoon. Jammer dat dees boomken nie' wa' beter getakt is.

Kil. Tacken, *ramos producere.*

TAKKENIJEN (klemt. op *nij*), w., o. — Touteren, schommelen. (Hier en daar in de Kemp.)

TAKKING, TEKKING, znw., v. — Rammeling, pak slaag. (K.) T. (Ook in Limb., z. Sch.)

TAKMUS(CH), znw., v. — Z. BOOMMUS(CH).

TAKS, znw., m., niet v. — Bepaalde, vastgestelde prijs, Fr. *taxe*. D. B., J. Hij mag boven den taks nie' gaan. Den taks veur 't beschrijven van 'en huis bedraagt 12 t. °/₀.

— Belasting, Fr. *taxe, contribution*. D. B. 'Et gemeentebestuur ga' 'nen taks zetten op de draaiörgels. De wielrijders betalen 'nen jaarlijkschen taks van tien frank.

— Tol, Fr. *douane*. D. B. Zekere koopwaren betalen taks aan de grenzen.

TALEN, w., o., met *naar* of *achter*. — Vragen naar, met berekende vragen iets trachten te weten. D. B. Hij taalt altijd achter iet. Hoe mag 'et mè' Jan afgeloopen zijn? Ge moest er is naar talen. Ik heb daar lank achter getaald, maar ik ben het niet te weten gekomen.

Volgens Kram. weinig gebruikt.

— Gep. w. *Vragen en talen*. Hij vraagt en hij taalt gedurig.

Kil. Taelen na eenigh dinck, *interrogare, quærere, inquirere de re aliqua.*

TALIE, znw., v. — Het zestiende deel eener el. D. B., Sch.

Kil. Talie, *decima sexta pars ulnæ.*

TALLOOR, znw., v., niet o. — Hetzelfde als Teljoor, tafelbord, Fr. *assiette*. (Ook in Brab., z. Sch.) 'En talloor soep. Schotels en tallooren. (Ook v. bij J.)

TALLOOREWEVER, znw., m. — Een man die allerhande gebroken potten, tellooren, enz. plakt en met ijzeren krammekens aaneenmaakt. (K.)

TALP (uitspr. *talləp*), znw., m. — Plaats in een vrouwenkleed of eenen rok, waar hij met eenen punt of tuit lager hangt dan elders, Oewen rok hangt mè' 'nen talp. Da' kleed is met talpen.

— Groote doek, wiegelaken, gevouwen laken, enz. dat men onder eenen zieke legt, opdat hij het bed niet besmeure, Fr. *alèze.*

TAM, bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo tam als e lammeken.*

TAMBEETEN (klemt. op de tweede lettergr.), w., o. — Spartelen om er te komen, geweld doen om door de wereld te geraken. Ik was er nog op tijd, maar ik heb moeten tambeeten. Hij moet tambeeten om aan de' kost te komen.

TAMBOEREN, w., o. — Met gedruisch kloppen en slaan, een helsch leven maken. D. B. Hij begost op de deur te tamboeren om binnengelaten te wörren. Ik heb ze gisteren avond in die herberg hooren tamboeren.

— Afl. *Tamboerder*, *getamboer*.

TAMBOERKEN, znw., o. — Bolleken zwart sterk garen met een gat in 't midden.

TAMBOERKENSGAREN, znw., m. — Zwart sterk garen in den vorm van een bolleken met een gat in 't midden.

TAMPEN, w., o. en onp., met *hebben* en *zijn*. — Kleppen, Fr. *tinter*. (Z. der K.) (Ook in Brab. en 't Hag., z. Sch.) De köster gaat tampen. Ik heb 'et hooren tampen. 't Is al getampt veur de mis.

— Afl. *Getamp*.

TAND, znw., m. — Fr. *dent*.

— Spr. *Me(t) zijne(n) mond vol tanden staan*, niet weten wat antwoorden. D. B.

— *Rap in den tand is rap in de hand*, die rap eten kan, kan ook rap werken. Men zegt ook *lui in den tand is lui in de hand*.

— *Haar op zijn tanden hebben*, z. HAAR.

— *Op zijn tanden bijten*, al doen wat mogelijk is, zijn uiterste best doen. R. (Ook in Brab. en 't Hag., z. Sch.)

— Ook zich geweld aandoen om koelbloedig te blijven, zijne gramschap intoomen. R. As ge dient, dan moette nogal dikwijls op oe' tanden bijten.

— *Iet eten me(t) lange tanden*, met tegenzin.

— *'En tandjen hebben dat naar iet lotert*, z. LOTEREN.

— *Iemand 'nen tand trekken*, hem bedriegen, te veel doen betalen. D. B. (Ook in Brab. en O.-Vl., z. Sch.) Dieën bedrieger hée' mij daar 'nen tand getrokken.

— *Iet veur den tand hebben*, iets te eten hebben; fig. iets in 't vooruitzicht hebben.

— *Veur den tand zijn*, geerne smullen.

— *Iemand naar zijnen tand klappen*, hem involgen, praten gelijk hem aangenaam is.

— *Zijnen tand op iet wetten*, naar eenige lekkernij of een feestje trachten, met het gedacht dat men het zal bekomen.

— *Iet onder den tand krijgen*, iets te eten krijgen.

— *Naar zijnen tand zijn*, naar zijnen smaak. D. B., R. Dat eten is naar mijnen tand. Zoo iet da' zou precies zijnen tand zijn. Rijmspreuk: *Hard gebakken en nie(t) verbrand is den bakker naar zijnen tand.*

— *Van den tand af zijn*, te oud zijn, bijna versleten. Hij is nog maar 50 jaar en hij is al van den tand af.

— Wordt vooral gezeid van een meisje dat te oud geworden is om nog te trouwen.

— Bij timmerl. Afgedunde rand van eene plank om in de groef van eene andere geschoven en gevoegd te worden, in de Wrdb. *messing* genaamd, Fr. *languette*.

— Bij metsers. Uitstekende steenen op den kant van eenen muur, geschikt om greep en slot te geven aan het gedeelte dat men later zou willen aanmetsen, Fr. *pierres d'attente, harpe*. D. B. Er zijn verschillende soorten van tanden, volgens de schikking der uitstekende steenen : *vallende tand, staande tand, bloktand*. Zie D. B.

TANDEKEUTER, znw., m. — Tandenstoker, Fr. *cure-dents*.

TANDEKNAPPERS, znw., m., mrv. — Leeuwenmuiltjes, Lat. *Antirrhinum majus* L.

TANDEN, w., b. — Bij timmerl. Met de tandschaaf bewerken ; houtoppervlakten van fijne ribbekens voorzien, ten einde de stukken hout, bij het lijmen, goed aaneen te doen vasthechten.

TANDEWAS(CH), znw., m. — Donderblaren, huislook, *Sempervivum tectorum*. (Z. der K.)

TANDSCHAAF, znw., v. — Bij timmerl. Schaaf om de tanden te schaven die in de groeven moeten steken, Fr. *bouvet à languette*. Kram. vertaalt Tandschaaf door *varlope à onglet ou onglée*.

— Ook Schaaf wier ijzer getand is om stukken hout te groeven die men opeen wil lijmen, Fr. *rabot denté*. D. B.

TANDSCHAAFIJZER, znw., o. — De schaafbeitel eener tandschaaf.

TANDVLEES(CH), znw., o. — Z. Wrdb.

— *Op zijn tandvleesch loopen*, gansch ten ondere zijn, arm zijn. (A.) Leent 'em niks, want hij loopt op z'n tandvleesch.

TANDWERK, znw., m. — Bij timmerl. Sieraad bestaande uit kleine, vierkant bewerkte stukjes hout aan eene kroonlijst.

TANDWIEL, znw., o. — Wiel met tanden, getand wiel, Fr. *roue dentée*. D. B.

TANG, tw. — Drukt het geluid uit dat de hamer van een uurwerk maakt al slaande op de veer. 'Et slaagt vier uren : tang ! tang ! tang ! tang !

TANG, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Staan gelijk 'en tang op e verken*, gaar niet passen. Dieën hoed staat u gelijk 'en tang op e verken.

— *Ge zoudt hem me(t) geen tang aanpakken*, zegt men van iemand die er uit der mate vuil en smerig uitziet.

— Vrouwmensch in ongunstigen zin. T., R., Kl.-Br. 'En tang van e wijf. 'En vuil tang. 'En gierige, 'en zwarte, 'en lui tang.

TANTEFÈÈR, znw., m. — Iemand die nergens zijne handen kan afhouden. T., R., Kl.-Br. Blijft daar af, tantefèèr, ge zul' 'et kapot neuken.

TANTEFÈREN, w., o. — Nergens met zijne handen kunnen afblijven. T., R., Kl.-Br. Dieë jongen zit overal aan te tanteferen.

TAP, znw., m. — In 't algemeen Eene ronde houten of metalen pin of spil om iets af te sluiten of ergens in te slaan.

— Bij smeden. Geschroefde stalen spil waarmede men eenen draad in moeren kan trekken, Fr. *taraud.*

— Stopsel of paaltje waar spelende jongens met een groot muntstuk naar schieten. (A en Z. der K.) Ook **Tepken, Teppen** en **Paapken.**

— De stop waarmede men eene kraan opent en sluit. Hfft.

— Knoest, knots die aan den stam blijft als men eenen tak afkapt. T. Kapt de tappen van de boonstaken, da' ze wa' gèver zijn.

— Stomp van eenen afgekapten struik of een jong boompje. T. Ge moet 'et schaarhout kört tegen de' grond afkappen, dat er geen tappen in de' grond blijven. .

— Hap. plaats waar iets uitgesneden is. T. Zijn haar is leelijk mee' tappen gesne(d)en. Snijdt da' papier zoo nie' me' tappen.

— Z. TALP 1°.

— *'Ne gelukkigen tap,* een gelukkige sterveling. Hij heget groot lot gewonnen. Wa' gelukkigen tap toch!

TAP, znw., m. — Eind wegs. Wij hebben vandaag 'ne' goeien tap gedaan. Dat dörp is 'nen heelen tap van hier.

TAPAGGER, znw., m. — Bij wagenmakers. Een lepelagger die van onder taps afloopt en dient om de busgaten in de wieldommen te boren.

TAPBOÔM, znw., m. — De voorbodem eener ton, waar men de kraan in slaat. D. B.

TAPELBEEK, APPELBEEK, znw., v. — Beek die haren oorsprong neemt te Westmalle; Zoersel, Halle, Zandhoven, Oeleghem, Massenhoven, Viersel en Broechem bespoelt en in de Kleine Nete vloeit, een weinig boven Emblehem.

TAPIJTBÖ(R)STEL, znw., m. — Borstel om tapijten af te borstelen.

TAPPEL, znw., m. — Tak, van een jongen boom gebroken. (Z. der K.) Ze hebben 'em doodgeslagen mè' 'nen tappel van 'ne' boom.

TAPS, bw. — Kegelvormig, spitstoeloopend. E gat taps boren. Dieën boom gaat taps af. (Ook in Z.-Holl., z. OPPR., 86.)

TAPWIEL, znw., o. — Bij horlogiemakers. Wiel dat den hamer doet slaan, ook **Penwiel** geheeten.

TĀR, znw., m., niet o. — Zwarte lijmige vloeistof, uit harsig hout of steenkolen getrokken, Fr. *goudron,* in de Wrdb. *teer* en bij D. B. *terre.* Hfft., Jong. (Ook in Limb., z. Sch.) Zoo zwart as tār. 'Ne muur met tār bestrijken.

— Zulke vloeistof met vischolie, enz. vermengd, om schepen of touwwerk te bestrijken, Holl. *scheepsteer*, Fr. *goudron*.

— Vogellijm, Fr. *glu*. Vogelen vangen met tār. Vogeltār plakt geweldig.

— Spr. *Iemand aan den tār hou(d)en*, met iemand spreken en blijven praten, veel langer dan het hem lief is.

— *Iemand aan den tār krijgen*, hem bepraten, tot iets overhalen.

— *Iemand aan den tār hebben*, hem omgepraat hebben om iets te doen.

Kil. Tarre, *pix liquida;* — terre, voghel-lijm, *viscus*.

TĀRBÖ(R)STEL, znw., m. - Borstel of kwast om teer over iets te strijken, Fr. *guipon*, *brosse à goudronner*.

TARBOT, znw., m., niet v. — Naam van eenen visch. Z. Wrdb. J.

TĀRF, znw., v. — Z. TERF.

TARIEF, znw., m., niet o. — Fr. *tarif*. R., J.

TĀRPIL, znw., v. — Teerpil, Fr. *pillule au goudron*.

TĀRPOT, znw., m. — Teerpot, Fr, *pot à goudron*.

TĀRREN, w., b. — Met teer bestrijken, Fr. *goudronner*. Palen tārren. Getārd lijverd. 'Ne' muur tārren.

TĀRREN, w., b. en o. — Hetzelfde als Tornen, in de Wrdb. Fr. *découdre*. 'Nen band van e kleed tārren.

— Villen, van de huid ontdoen. De' pels van e konijn tārren.

Vrglk. het Hgd. *zerren*, rukken, trekken, en het Eng. *tear*, scheuren.

TĀRROEI, znw., v. — Geteerde, of met vogellijm bestrekene roede om vogeltjes te vangen. T.

TĀRSTOK, znw., m. — Z. TĀRROEI.

TAS, znw., m. — Bij landb. De opeengestapelde graanschooven in de schuur. D. B.

— Spr. *Van den tas neerwaarts lèven*, alles verkwisten.

TAS, znw., v. — Hetzelfde als het Fr. *tasse*, drinkkommetje. 'En tas koffie.

— In 't bijzonder Het schaaltje waarin het koffiekopje staat.

TASSEN, w., o. — Tasten, Fr. *tâtonner*. (K.)

TĀT, znw., m. — Z. TAAT.

TATER, znw., m. — Mond. Houdt uwen tater (zwijg.)

TATER, znw., v. — Babbelaarster, vrouw die veel tatert.

TATERBAKKES, znw., o. — Mond, bebber. Z'n taterbakkes sta' geenen oogenblik stil.

— Fig. Babbelziek persoon. Da' meisken is 'en taterbakkes.

TATEREN, w., o. — Babbelen, veel en onnoodig praten, Fr. *babiller*, *bavarder*. D. B. (Ook in O.-Vl., Brab. en Limb., z. Sch.) Tatert zoo nie'. Da' wijf gaat altijd in de geburen tateren. Hij blijft overal staan tateren.

— Afl. *Tatereèr*, *getater*, *tateres*.

— Gep. w. *Tateren en sjateren*, z. SJATEREN.

— De Wrdb. vertalen Tateren door *bégayer*, doch daarvoor zeggen wij **Tetteren.**

TATERGAT, znw., o., **TATERKONT,** v. — Vrouw die geerne tatert.

TATERWATER, znw., o. — Genever, sterke drank. T., R. Ook **Babbelwater.**

TAVEND, T'AVEND, bw. — Dezen avond, de avond die aanstaande is, Fr. *ce soir*. D. B. Ik vertrek tavend. Is hij t'avend thuis?

TÈ, TÈÈ, ook **TÈBAS,** znw., m. — Hond in de kindertaal, Fr. *toutou*, Eng. *tike*, bij D. B. *tei*. 'Ne schoonen tèè. 'Et tèken is daar. Pas op veur den tèbas: hij zal bijten.

TE, enclit. vrnw. — Z. DE.

TE, T', vrz. — Wordt gebezigd in de tijdsbepalingen *te morgend*, *t'veurmiddag*, *t'veurnoen*, *te middag*, *te noenend*, *t'achtermiddag*, *t'achternoen*, *t'avend*, *te nacht*.

Deze bepalingen zien op eenen verleden of op eenen toekomenden tijd, ter uitzondering van *te morgend*, dat enkel met eenen verleden tijd en *t'avend*, dat alleen met eenen toekomenden tijd kan gebruikt worden. 't Was te morgend koud. Ik zal t'veurnoen is komen. 't Was t'veurmiddag schoonder weer as dezen achternoen. T'achtermiddag gaan wij wandelen. Jan héet t'achternoen hier geweest. 't Is t'avend vierwerk op de mert. 't Héet te nacht fel gerègend. Hij vertrekt te nacht om 12 uren.

— In plaats van *te mergend* hoort men in 't Z.-O. der K. *gemergend*.

— Bij uurbepalingen bezigt men in 't W. der Kemp. steeds den geapocopeerden vorm *t'*, in 't Z. echter ook *te*. In de' winter is het t'vijf uren (*of* te vijf uren) al donker. In de' zomer staau ik t'zes (te zes) uren op. Ik vertrek t' (te) halveruegen. Hij kwam hier t'halfacht aan.

— Bij dergelijke bepalingen gebruikt men evenveel het voorz. *om*, zonder verschil van beteekenis. *Te* (*t'*) *vijf uren* is juist hetzelfde als *om vijf uren*.

Om bet. hier nooit *ongeveer het genoemde tijdstip:* in dien zin zegt men *rond*. Komt rond negen uren, d. i. eenige minuten vóór of na dit uur.

— In plaats van *dat is gemakkelijk te doen*, *moeilijk te leeren*, enz., zegt men *dat is gemakkelijk om doen*, *moeilijk om leeren*, enz. Z. OM.

— Komt vóór twee onbep. wijzen, als de eerste kan veranderd worden in den lijdenden vorm. *Te droogen hangen*, *te wasschen dragen*, *te werken leggen*, *te huren hangen*, *te drinken geven*, enz. R.

— Komt zoowel tusschen als vóór twee onb. wijzen, als de tweede voorwerp is van de eerste. R. Z. INLEIDING, blz. 88.

— Over *te* vóór infinitieven, z. de INLEIDING, blz. 87, 88.

— *Iemand te na komen*, *te na spreken*, kwetsen, beleedigen; iets zeggen dat beleedigt. Hij mag mij nie' te na komen, of 'k zal 'em vinden. Ik wil nie' te na gesproken wörren.

— *Te neer*, neder, omver. (Z. der K.) Hij viel te neer. Ze sloegen hem te neer.

— *Te buiten*, buiten. Het is koud te buiten. Hij ging te buiten.

— *Te gerichtst*, z. GERICHT.

— *Te wil*, z. WIL.

— *Te wensch*, z. WENSCH.

— *Te goei*, z. GOED.

— *Te pas*, gesteld. De zieken is maar slecht te pas.

— Bw. Fr. *trop*. Om reden van nadruk legt men dikwijls den klemt. op *te*, dat dan *tee* (gelijk het Fr. *thé*) uitgesproken wordt. Hij is *tee* goed, Fr. *il est beaucoup trop bon*. As 'et maar 'en uur of drij ver was, ik zou meegaan, maar 't is *tee* wijd, *c'est beaucoup trop loin*. Sommige kinderen zijn veul te frank, maar dieë jongen is nu *tee* bloo.

— Soms komt het voor als m. znw. Ik kan goed verdragen dat hij spaarzaam is, maar den *tee* is er bij (hij is te gierig). Plezier maken is nie' verbo(d)en, maar den tee mag er nie' bij zijn. Al daar den tee bij is, deugt nie'.

TÈBAS, znw., m. — Z. TÈ.

TE DEUM, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. J.

TÈÈ, znw., m. — Z. TÈ.

TEE (zachte *e*), znw., v. — Verkorting van Dorothea.

TEE (zachte *e*), bw. — Z. onder TE.

TEEF, znw., v. — Gemeen wijf, veel als scheldwoord. B. Du leelijke teef! Da' wijf is maar 'en teef.

TEEK (zachte *e*), znw., v. — Z. HEITEEK.

— Booze vrouw, feeks. 'En teek van e wijf. 'En kwaaï teek.

TEEKENDOĔK, znw., m. — Stramijn of gazen weefsel om er met de naald op te teekenen.

TEEKENKATOEN, znw., m. — Katoenen draad om te teekenen, Fr. *coton à marquer*.

TEEKENNAALD, znw., v. — Naald om te teekenen, Fr. *aiguille à marquer*.

TEEKENPEN, znw., v. — Potlood, Fr. *crayon*. D. B.

TEEKENSAAI, znw., m. — Fijne wollen draad om te teekenen, Fr. *fil de laine à marquer*.

TEEN, znw., m. — Fr. *orteil*.

— Spr. *Me(t) zijn teenen spelen tot vermaak van zijn kielen*, volstrekt niets te verrichten hebben.

— *Iemand op zijnen teen trappen*, iets zeggen of doen waardoor hij zich beleedigd gevoelt. « Gij weet wel dat die groote mannen nogal gauw *op hunnen teen getrapt zijn*. » (CONSCIENCE. *Hoe men Schilder wordt*.)

— *Iet uit zijnen teen zuigen*, leugens verzinnen. Al dat em vertelt, hèet em uit zijnen teen gezogen.

— *'k Zou hem nie(t) gèren op mijn teenen laten kakken*, zegt men schertsend van iemand die veel eten kan.

— *Op zijn teenen staan*, zijn uiterste best doen. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij hée' 'ne' goeie' post, maar hij zalder op zijn teenen meugen staan.

— *Op zijn teenen staan draaien*, veel beslag maken, Fr. *faire beaucoup d'embarras*.

— Bij timmerl. Schuins afgezaagd eind van eenen keper, Fr. *paume*.

TEENEN, w., o. — Hard loopen. Ziet 'em teenen. Hij teende der vandeur.

TEENEPATER, znw., m. — Z. BLOEDPATER.

***TÈÈNHOF**, znw., m. — « Taan- of runhof. »
Sch. geeft dat w. voor Antw.

TEENMES, znw., o. — Bij blokmakers. Smal mes met omgebogen punt om binnen in den kloon of klomp de plaats uit te snijden, waar de teenen van den voet in schuiven, bij D. B. *teemes*.

TEENSNIJ(D)ERS, znw., m., mrv. — Spookwezens die in de verbeelding der kinderen bestaan. Zij lokken de kinderen in 't koren en snijden hun de teenen af. Z. ook BLOEDPATER, KORENPATER, TEENEPATER.

TEENSTUK, znw., o. Bij schoenm. -- Z. STUIKSTUK.

TEEPEKEN, znw., o. — Kiekentje. (Z. der K.)

***TEER**, znw., v. — Wordt, volgens Sch., in de Kemp. gebruikt voor Tering, teerziekte. — Ik heb het er nooit gehoord.

TÈÈRDAG, znw., m. — Dag waarop eene gilde tèèrt. Z. TÈREN.

TÈÈRGELD, znw., o. — Spr. *Goeie moed is half tèèrgeld*.

TÈÈRLING, znw., m. — Elk van de vier kubieke blokken samengemetste steenen, waar een houten windmolen op rust. D. B., T., Kl.-Br.

— Een min of meer vierkante blok huizen, Fr. *un pâte de maisons*. D. B., T., Kl.-Br.

TÈÈRLINGEN, w., o. — Dobbelen, met de teerlingen werpen. Wij zullen tèèrlingen om te weten wie 't gelag zal betalen. Hij verspeëlt veul geld met te tèèrlingen.

TEGEN, vrz. en bw. — Wordt dikwijls gebruikt in den zin van *aan*. Hij woont tegen de' steenweg. Zijn huis staat tegen de vaart. Tegen iemand spreken. D. B., T. (Ook in Brab., z. Sch.)

— Soms ook in den zin van Jegens, Fr. *envers*. Da' kind is onbeleefd tegen zijn ouwers. Hij is gespreëkzaam tegen alleman. D. B.

— Ook voor Bij, in vergelijking met, Fr. *auprès de*. D. B. Wa' verschil 'et een kind tegen 'et ander! Dezen boom is vijftig frang wèèrd tegen dendieën twintig.

— Dient ook om aan te duiden dat iets volgens zekere voorteekens nadert of staat te gebeuren. De padden kwèken tegen règen. De locht wördt benauwd tegen onweer. Tegen kou wör' ek pijn gewaar in mijnen rug. D. B.

— *Tegen dat*, eerdat, Fr. *avant que*. Maakt alles gereed, tegen dat ik terugkom.

— *Tegen dan*, voor dien tijd, Fr. *pour lors*. Ik kom binnen één uur terug; zörgt da' ge tegen dan uw werk afhèt.

— *Tegen te...* voor zeker tijdstip, Fr. *pour*. Kom tegen t'avend. Ik moet die schoenen tegen te naaste week hebben. Mijn huis moet tegen te komende week af zijn.

— *Tegen te* verschilt van *tegen de(n*; dit laatste beteekent *dicht bij de(n*, Fr. *tout près de*. Hij zal tegen den noen komen. Ik vertrek tegen den avend. Z. ook D. B.

— *Er tegen vliegen* (*botsen, loopen, rijden*,) bekeven, bestraft worden.

— *Ievers tegen kunnen*, er geenen hinder van hebben, het kunnen verdragen. T., R. Ik kan tegen geen hitte. Die plant kan niet tegen de' vörst. Hij kan tegen geen kou tegen. Hij kan goed tegen den drank. Tegen da' laweit kan ik slecht tegen. Hij vertèèrt veul geld, maar hij kander tegen.

— *Ievers tegen zijn*, er zich tegen verzetten, het niet goedkeuren. Ik bender nie' tegen da' ge 's avends uitgaat, maar ge moet op tijd thuis zijn. Onze pastoor is geweldig tegen 'et spel.

— *Tegen iemand zijn*, eene vooringenomenheid, eenen wrok tegen iemand hebben. Ik ben tegen hem nie', want 't is 'nen brave jongen. Ze zijn geweldig tegen dieë' kandidaat tegen.

— Ook *iet* of *het tegen iemand hebben*. Ik wör' gewaar da' ge iet tegen mij hèt. Jan heget tegen iedereen.

— *Iemand in iet tegen zijn*, hem in iets ongelijk geven, hem iets afkeuren. Da' ge wilt trouwen, daar zijn ik u in tegen; ge zij' nog veul te jonk.

— *Iet tegen zijn*, het beu zijn, er eenen afkeer van hebben. Ik ben da' brood tegen. Dieën drank is goed, maar ge zijt 'em nogal gauw tegen.

Zoo ook *iet tegen wörren* (worden).

— Wederkeerig, Fr. *réciproquement*. Als iemand beleefd is tegen u, ge moet beleefd tegen zijn.

— Vormt samengest. werkw., waarin *tegen* de beteekenis heeft van *wederkeerig*. Zulke zijn *tegenbassen*, *tegenfluiten*, *tegenroepen*, *tegenschreeuwen*, *tegenslagen*, *tegenstampen*, *tegenschieten*, enz.

TEGENBOTSEN, w., o. — *Er tegenbotsen*, z. onder *tegen*.

TEGENDANK, znw., m. — *Met tegendank*, met tegenzin. Dieë luierik doet alles met tegendank.

TEGENDEEL. *In tegendeel*, wederkeerig, in ruiling. Geeft mij 'en pèèr, ik zal oe in tegendeel 'nen appel geven.

TEGENDRAGEN, znw., o., zonder mrv. — Tegenspoed, wederwaardigheden, Fr. *adversité, contrariété*. Die mens(ch)en hebben in t afgeloopen jaar veul tegendragen gehad.

TEGENEEN, bw. — Tegen elkander, Fr. *l'un contre l'autre*. Tegeneen spreken (tot elkander zeggen).

— Vijandig tegenover elkander. Die twee mannen zijn fel tegeneen.

— *Tegeneen op*, om het meest. Tegeneen op werken, drinken, dorschen kleeden, enz.

— *Tegeneen* vormt een aantal samengestelde werkwoorden, die in de Wrdb. niet voorkomen. Zulke zijn : *tegeneenbotsen, tegeneenbouwen, tegeneenbrengen, tegeneendouwen, tegeneengoeien, tegeneenknotsen, tegeneenloopen, tegeneennaaien, tegeneenpersen, tegeneenplakken, tegeneenrijden, tegeneenschuiven, tegeneensmijten, tegeneenstooten, tegeneenwörpen, tegeneenzetten, tegeneenzitten*, enz. Z. ook T.

TEGENGAAN, w., o., met *zijn*. — Tegenslaan. 'Et gaat hem geweldig tegen. Bij 't minste dat heur tegengaat, laat ze de' moed zakken. Da' slecht weer zal de kermis leelijk tegengaan.

— Walgen. T., R. Dat eten ga' me tegen.

TEGENGERAKEN, w., b. — Eindigen met eenen afkeer voor iets te krijgen. Ik eet zooveul rijspap nie' meer, want 'k vrees da' 'k ze zal tegengeraken.

TEGENGOËSTING, znw., v. — Tegenzin, afkeer, bij D. B. *tegengoeste*. Ik heb 'en tegengoesting van 't vleesch, omdat 'et zoo vet is. Dieë jongen hée' zoo'n danige tegengoesting van de school, dat hij er mè' geen stokken naartoe te krijgen is. « Hij gaat nog naar de teekenschool, alhoewel hij er met *tegengoesting* leert. » (CONSCIENCE, *Hoe men Schilder wordt.*)

TEGENHEBBEN, TEGENHEMMEN, w., b. — Tot tegenstrever of vijand hebben. Onzen börgemeester zal nie' meer herkozen wörren, want hij heget volk tegen. Ik kost nie' winnen, want ik had er veul te 'ne' kwa(d)e tegen.

TEGENKLAPPEN, w., b. — In iemands nadeel klappen; het tegendeel zeggen van wat iemand gezeid heeft. T., R.

TEGENKOMEN, w., b., met *hebben* en *zijn*. — Zien gebeuren, ondervinden, beleven, Fr. *rencontrer, éprouver*. D. B., T. 'Ne mens(ch) komt wat tegen ze' lèven. As ge reist, dan komde veul tegen. Ik heb ooit aardiger gevallen tegengekomen. Zoo iet heb ik van mij' lèven nog niet tegen gekomen.

— Spr. *Boomen komen malkanderen niet tegen, maar menschen wel*, ik zal mij wel eens wreken. T.

TEGENKRIJGEN, w., b. — Tot vijand krijgen. Hij krijgt iedereen tegen. Filip II kreeg de Nederlanders tegen.

TEGENLOOPEN, w., o. — *Er tegenloopen*, z. onder TEGEN.

TEGENMAKEN, w., b. — Afkeer voor iemand of voor iets inboezemen. T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Gij zoudt iemand 'et eten tegenmaken mee' uw gesmos. Ze maakten mij die plaats tegen, en daarom heb ek ze nie' begèèrd.

TEGENPOSTELEN, w., o. — Tegenpruttelen, tegenstribbelen. T., R., Sch. Hij doe' wel wat ek 'em zeg, maar hij moet toch eerst wat tegenpostelen.

TEGENPREUTELEN, w., o. — Al morrende tegen een gebod ingaan, tegenpruttelen. Hij preutelt altijd tegen as ek 'em iet opleg.

TEGENROEPEN, w., o. — Iemands roepen beantwoorden met ook te roepen. Als ik u roep, roept dan tegen.
Zoo ook *tegenbassen*, *tegenfluiten*, *tegenschreeuwen*, enz. Z. TEGEN.

TEGENVLIEGEN, w., o. — *Er tegenvliegen*, z. onder TEGEN.

TEGENSEMMELEN (uitspr. *tegəsämmələn*), w., o. — Tegenmorren, tegenpruttelen. (Z. der K.) T. Hij semmelt altijd tegen.

TEGENSLAG, znw., m., zonder mrv. — Tegenspoed, wederwaardigheid. D. B., T., R. Ik heb in de leste jaren veul tegenslag gehad. De dood van ze' peerd is 'ne leelijken tegenslag veur hem.

TEGENSLAGEN, w., o., met *zijn*. — Tegenvallen, ongunstig uitvallen, bij D. B. en Sch., *tegenslaan*. Alles sloeg Karel den Stoute tegen. Het weer slaagt leelijk tegen. De zaak is tegengeslagen.

TEGENSNABBEN, w., b. — Tegensnappen.

TEGENSNASSELEN, w., b. — Tegensnauwen.

TEGENSPANNEN, w., o. — Walgen, afkeer verwekken, Fr. *répugner*. T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Dieë kerel spant mij tegen. 'Et werk spant de' luiaard tegen. 'Et eten spande mij tegen.

TEGENSPELEN, w., b. — Al spelende benadeelen. T. Ge zij' mijne' maat en ge speëlt me gedurig tegen. T.

TEGENSPRAAK, znw., v. — *Geen tegenspraak hebben*, niet antwoorden op de vragen die men stelt. Hoe is 't nu met de' zieke? Hij is altijd bij de' zijne, maar tegenspraak héet hij nie'.

TEGENSPREKEN, w., b. — Z. Wrdb.
— In iemands nadeel spreken. Daar is niemand die u meespreekt; ze spreken u allemaal tegen.

TEGENSTAND, znw., m. — Tegenspoed. (K.) Ik heb veul tegenstand gehad in mijne' stal. Die mens(ch)en hebben tegenstand in hun zaken.

TEGENSTECHELEN, TEGENSTEGGELEN, w., o. — Tegenstribbelen, tegenstreven. (Z. der K.) Dieë koppigaard moet altijd tegenstechelen.

TEGENSTEKEN, w., o. — Vervelen, walgen, tegen de borst stuiten, Fr. *répugner*. D. B., T., R. Dat werk steëkt mij geweldig tegen. 'Et stak 'em tegen dat hij altijd moest binnen zitten.

TEGENSTELLEN, w., wdrk. — Tegenstand bieden, zich verzetten. Dieë jongen derft 'em tegenstellen, as zij' vader 'em wilt straffen. Waarom stelde oe nie' tegen, as ge aangerand wördt?

TEGENSTRUKTIE (uitspr. *tegəstruktə*), znw., v., meest gebruikt in 't meerv. *tegenstrukties*, *tegenstrukte(n)s*. — Tegenspoed. Ik heb verle(d)en jaar veul tegenstrukties gehad, ik hoop dat 'et nu wa' zal gaan beteren.

TEGENSTUBBELEN, w., o. — Tegenstribbelen. Gij stubbelt altijd tegen, as ik oe iet commandeer.

TEGENTHEID, znw., v. — Afkeer, Fr. *dégoût*. Ik heb 'en tegentheid van da' vlees(ch).

TEGENTOON, znw., m. — Getuige ten laste, Fr. *témoin à charge*. T., R., Kl.-Br.

TEGENTOONEN, w., o. — Tegen iemand getuigen. T., R., Kl.-Br. Ik zal op den tribunaal moeten tegentoonen.

TEGENWILLEN, w., o. — Tegenslaan. R. As 't weer tegenwilt, dan zalder nie' veul van den oost komen.

TEGENZEGGEN, w., b. — Tegenspreken, Fr. *répliquer*. Hij zee gee(n) woord tegen. As em oe bekijft, ge meugt niks tegenzeggen.

TEGIJ, enclit. vrnw. — Z. DE.

***TEI**, bvw. — « Taai. » — Sch. geeft dit w. voor N.-Br., N.-Limb. en de *Kemp*.

TEIL, znw., v. — Rond aarden vat, zonder ooren, met of zonder toot, wijd en breed van boven en schuins vernauwende van onder, Fr. *terrine*, bij D. B. *teele*. De boerinnen gieten de melk in groote teilen om te doen runnen.

— Spr. *Daar staan ofda(t) ge 'en teiltje gebroken he(b)t*, onnoozel, beteuterd staan zien.

TEILENBINDER, TEILENBIJNDER, znw., m. — Z. TALLOOREWEVER.

TEK (ook *täk*), znw., m. — Tak, Fr. *branche*. (Z. der K.)

TEK, Z. TAK.

TEKKEN, w., b. — Z. TAKKEN.

TEKKING, znw., v. — Z. TAKKING.

TEKÖRT, znw., m., niet o. — Tekort. J.

TEL, znw.. m. — *Van geenen tel zijn*, hetzelfde als het Holl. Niet in tel zijn, in geen tel zijn, Fr. *être compté pour rien*.

— Bij kaartsp. Winbare punten. Ik heb weinig tel in mijn kaart.

TELDER, znw., m. — Spr. *Zijn bakkes ga(at) gelijk den telder zij(n) gat (zijn kont)*, hij babbelt overvloedig.

TELEFON, znw., m., niet v. — Telefoon.

TELEGRAF, znw., m., niet v. — Telegraaf. R., J.

TELEGRAM, znw., m., niet o. — R., J.

TELGAT, znw., o. — Bij biemans. Opening in den korf, langs waar de bieën in- en uitvliegen, bij G. *ilgat*, *tílgat*, bij T. en R. *teergat*, in Overijsel *tiëlgat*, Drentsch *ielegat*, Oostfri. *ihlgat*. Volgens Dr. Halbertsma van *tiël*, dat in 't Nedersaks. *honing* beteekent. Zie M.

TELLEN, w., b. en o. — Z. Wrdb.

— *Geen drij kunnen tellen*, z. DRIJ.

— O. Gelden, deugen, als geldig aangerekend worden. D. B. 'Et eerste spel da' me gedaan hemmen, telt nie', want ik verstond 'et toen nog nie' goed. Oe' handteeken telt niet, want ge zij' nog nie' bejaard.

— *Da(t) kan tellen*, dat is de moeite weerd, Fr. *cela vaut la peine*. Zoo 'nen règen lijk er gevallen is, kan tellen. Hij héet 'en half miljoen geërfd, da' kan nogal tellen, niewaar?

TELRAAM, znw., v. en o. — Een raam met tien ijzerdraden waarop tien houten bollen schuiven en waar de kinderen in de scholen op leeren rekenen, Fr. *boulier-compteur*.

TELSEL, znw., o. — Rijm dat de kinderen opzeggen, wanneer zij aftellen (**A.**) Z. AFTELLEN.

TEMPEEST, znw., o. — Storm, orkaan, Fr. *tempête*. E geweldig tempeest.

— Fig. Luidruchtig getier, hevig lawaai. Waarom maakte zoo'n tempeest, wat is er ophanden? Da' was daar dezen nacht 'en tempeest in die herberg.

Kram. zegt dat dit w. verouderd is.

TEMPEESTEN, w., o. — Bulderen, stormen. 't Héet heel den nacht getempeest.

— Luidruchtig tieren, bulderen, den duivel jagen, Kil. *tumultuare*. As Jan zat thuis komt, dan begint em te vloeken en te tempeesten. Al hebben ze u e woord miszeed, moette daarom zòò tempeesten?

TEMPEL, znw., m. — Bij wevers. Een spantuig bestaande uit twee verbonden platte houten, en aan de uiteinden bezet met scherpe punten of tanden, dienende om het lijnwaad op het getouw opengespannen te houden in de breedte, terwijl men weeft, Fr. *temple*.

TEMPEL, znw., m. — Smalle lange kist of lade, aan beide uiteinden open en van binnen verdeeld in 10 tot 20 cellen, die met hooi en stroo gevuld zijn, om er de ratten in te laten nestelen en te vangen, Fr. *traquenard.*

Kil. Tempel, timpel, *decipulum, transenna.*

TEMPELMAAT, znw., v. — Bij wevers. De hoeveelheid lijnwaad die men telkens weeft, eer men den tempel versteekt.

TEMPELSCHEUR. znw., v. — Bij wevers. Eene scheur in den zoom van het lijnwaad, veroorzaakt door den tempel.

TEMST, znw., m., niet v. — Teems, haarzeef, Fr. *sas, tamis.* — Ook een keukengereedschap, met vele gaatjes in den bodem om spijzen te laten uitlekken, ook **Tresee** genaamd. Er zijn aarden en koperen temsten. Als men boonen gekookt heeft, giet men ze in eenen temst om het water er te laten uitloopen.

TEN, znw., o. — Tin, Fr. *étain.* Hfft.. Kil. Tellooren en lepels van ten.

— Spr. *Hij zalder nie(t) veul ten mee op 't schap zetten*, hij zal niet veel vergaren, bijeenkrijgen, verdienen met hetgeen hij onderneemt (K.)

Tinnen schotels, ketels, enz. schoon geschuurd, op de rekken of schappen, was een teeken van welstand.

TENDEN, TEINDEN, vz. en bw. — Ten einde, aan het uiteinde, Fr. *au bout, à la fin.* (N. der K.) D. B. Hij woont heelegans(ch) tenden 'et dörp. Hij was teinden raad. Gij moet gaan tot tenden de straat.

— Uitgeput van krachten. D. B. Ik ben tenden asem van 't danig hoesten. Scheed er uit, ge zult oe nog teinden loopen.

TENDOET, 'T EN DOET, bw. — Z. onder DOEN.

TÈNEN, w., b. — Bij huidevetters. Hetzelfde als Tanen. looien, Fr. *tanner.*

TENG, znw., v. — Samentrekking van Tijding. R. Ik heb in langens geen teng meer gehad. Iemand de teng laten. Ook **Tijn**.

TENNEN, bvw. — Tinnen, Fr. *d'étain.* 'Nen tenne' pot.

TENTZEIL, znw., o. — Groote linnen doek, waarmede men eene tent overspant, bij D. B. *tenteseil.*

TEPKEN, znw., o. — *Tepken schieten*, z. TAP. (Z. der K.)

TEPPE(N, TJEPPE(N, znw., m. — Sul, sukkelaar, Fr. *benêt, nigaud.* R. (Ook te Brussel, z. Sch.) 'Nen teppe van 'ne' jongen. 't Ziet er zoo 'ne' teppen uit.

— Hetzelfde als Bebben, bedorven, vertroeteld kind. Allò, teppen, laat mij gerust. Den teppen uithangen.

— **Gelukkige teppe*, z. TAP. *Loquela* geeft het in dien zin voor Antw.

— *Volgens Sch. (Bijv.) zou dit w. in Brab. en *Antw.* nog de volgende beteekenissen hebben : 1° top (stop?) eener ton; 2° soort van sluis die 't water ophoudt in weiden.

TEPPEN, znw., m. — Z. TEPKEN. (Z. der K.)

TER. — In plaats van *om het meest, om het best, om het schoonst,* enz., zeggen wij met de West-Vlamingen (z. D. B.) *om ter meeste, om ter beste, om ter schoonste,* enz. Om ter schoonste schrijven. Om ter hardste loopen. Om ter meesten eten.

TÈREN, w., o. — Verteren, sprekende van de maag, Fr. *digérer.* D. B. Mijn maag tèèrt nie'.

— Van spijzen sprek. zegt men *vertèren,* niet *tèren.*

— Feestmaal houden, eten en drinken, sprek. van eene gilde. De gilden tèren alle jaren. Wanneer tèèrt de Sint-Sebastiaansguld ? De kegelguld tèèrt morgen. Er zijn maatschappijen, die jaarlijks éénen dag, andere die twee dagen tèren. 't Is morgen tèrens veur de Cecilia.

— *Tèrende pand,* z. PAND.

TERF (uitspr. *tärrᵊf, tærrᵊf*), te Antw. **TĀRF**, znw., v. — Tarwe, Fr. *froment.* Jong., B. Terf zaaien.

— Vandaar *tervebloem, tervegraan, tervemèèl, tervenbrood, tervestroo,* enz.

— *Spaansche terf,* z. SPAANSCH.

— Spr. *Terf in 't slijk, maakt den boer rijk.*

TERFGROND, znw., m. — Grond die geschikt is voor de tarweteelt.

TERFLAND, znw., o. — Land waar tarwe gestaan heeft.

TERFPLAK, TERFPLEK, znw., v. — Stuk land met tarwe bezaaid.

TÈRING, znw., v. — Jaarlijksch feestmaal dat de leden eener gilde of maatschappij onder elkander houden. Naar de tèring gaan. 't Is vandaag tèring in de handbooggulḍ.

TERMENTIJN, znw., m., niet v. — Terpentijn, Fr. *térébenthine.* D. B., Kil. (Ook m. bij J.)

— Hars die uit de denneboomen vloeit, Fr. *résine.*

TERMENTIJNOLIE. znw., v. — Olie van terpentijn.

TERMIJN, znw., m., niet o. — Z. Wrdb.

— *Volgens Sch. zegt men in Brab. en Antw. *op termijn gaan* voor Bedelen gaan in 't algemeen.

TERNEEN, bw. — Dadelijk, onmiddellijk, seffens, Fr. *à l'instant, tout de suite.* (Z. der K., o. a. Heist o/d. Berg.) Doet dat terneen ! Ik kom terneen. Alla ! terneen !

TERNOT, TARNOT, in de Kemp. **TRENOT** (klemt. op *not*), znw., m. — Trant, gewoonte van werken, leven, handelen. Zijnen ouwen ternot volgen. Schoonda' mijn vrouw dood is, doen ik nog altijd m'nen trenot as vruger.

TERRAS, znw., m., niet o. — Hetzelfde als Tras, cement om keldervloeren, enz. waterdicht te maken. (Ook in Brab., z. Sch.)

TERRASSEN, w., b. — Met tras beleggen of bestrijken. Eenen kelder terrassen.

TERUG (uitspr. *trüch*), bw. — Z. Wrdb.

— Als eerste lid van een samengesteld werkw. kan *terug* OOK beteekenen, met het bijbegrip dat de dader wederkeerig het werk lijdt. Zoo heeft men *terugblazen*, *terugkletsen*, *terugkrabben*, *terugslagen*, *terugstampen*, *terugstompen*, enz. Als gij slaagt, dan slaag ek terug. Hij stampte mij, maar ik stampte terug. R.

Zoo ook **Vrom**.

TERUGBABBELEN, w., b. — Iemand overbrengen wat men van hem hooren zeggen heeft. R. Betrouwt 'em nie', want hij babbelt alles terug. Ook **Vrombabbelen**.

TERUGDOEN, w., b. — Terugleiden, terugbrengen. R. Ik moet da' machien terugdoen, want ik kander niks mee aanvangen. Doet da' kind maar terug (naar huis).

— Eene ruiling vernietigen. Ik heb mijn pennemes vermangeld tegen 'nen boĕk, maar 'k gaan 'et terugdoen. Ook **Vromdoen**.

TERUGVERTELLEN, w., b. — Z. TERUGBABBELEN.

TERUGWETEN, w., b. — Ter kennis komen van iets dat wegens ons gezeid is. R. Ik weet alles terug da' ge van mij gezeed hèt. Ook **Vromweten**.

TERUGZEGGEN, w., b. — Z. TERUGBABBELEN.

TERWIJLEN, ook **TERWIJLENT**, bw. — Intusschen, onderwijl, Fr. *en attendant*. Ik loop is binnen in dat huis, wacht hier terwijlen op de straat.

— Sedert dien, Fr. *depuis ce temps*. Hij hee' verle(d)en jaar eens bij mij geweest, en terwijlen heb ek 'em nie' meer gezien.

TES(CH) (ook *täs(ch)*), znw., v. — Hetzelfde als Tasch, zak in een kleedingstuk, Fr. *poche*.

— In 't bijzonder Buidel, dien de boerinnen onder hun kleed met een snoer om het lichaam binden.

— Spr. *Iemand in de tes(ch) hebben*, zijn inzicht raden, begrijpen wat hij wil. (K.) (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.)

— *Op zijn tes(ch) zitten*, gierig, vasthoudend zijn. T.

TES(CH)NEUSDOĔK, znw., m. — Zakdoek, Fr. *mouchoir*. (K.)

TEST, znw., v. — Soort van aarden teiltje met één oor en zonder toot. De *test* verschilt van de *teil*, die veel grooter is, geen oor heeft en aan den rand voorzien is van eenen toot.

TESTAMENTEUR (uitspr. *testəmenteur*), znw., m. — Uitvoerder van een testament.

TET, znw., v. — Tepel van honden, katten, zwijnen, enz. De tepels van melkgevende dieren heeten *demen*.

— Vrouweborst, mem. (Ook in Brab., z. Sch.) E kind de tet geven. — Bij B. *tit*, *tiet*, bij M. *tit*, *titte*.

TETSKEN, znw., o. — De laatste slag of klap, bij het naar huis gaan van schoolkinderen. Tetsken geven. (**Z.** der **K.**) Z. LES en LEST.

TETTELUL, TETTEPALUL, znw., m. — Kinderachtige, bedeesde jongen. (**A.**) As ge dieën tettelul aanspreëkt, steëkt em z'ne' vinger in z'ne' mond.

TETTEREN (Kemp. ook *tättərən*), w., o. — Brabbelen, stamelen, gauw en onverstaanbaar spreken, Fr. *bégayer*. Tettert zoo nie', spreëkt traag en duidelijk. Iemand die beteuterd is, tettert.

— Ook met gejaagdheid iets verrichten. Hij tettert altijd, as em iet moet doen.

— B. Al tetterende zeggen. Wat tettert em allemaal?

— Afl. *Tetterèèr*, *tetteres*, *getetter*, *betetterd*.

TETTERKONT, znw., v. — Vrouw die tettert.

TETTEZUIGER, znw., m. — Spotnaam gegeven aan een kind van zekeren ouderdom reeds, dat nog aan de moederborst zuigt.

TEUG, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. T., R., J. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.)

TEUGEL, znw., m. — Touw met een oog. T., R., Kl.-Br.

— Stuk touw dat aan den stalband vast is en waar het peerd mee gebonden staat.

— Spr. *Over den teugel springen*, *over den teugel gesprongen zijn*, wordt gezeid van iemand die eene jongedochter bedrogen hebbende, verplicht is te trouwen.

TEŬLSTER, TEŬLIESTER, bw. — Ten uwent, Fr. *chez vous*. (**Z.-O.** der **K.**) Mee' hoeveul man zijdegijlie teŭliester? Wa' zeggen ze daar teŭlster van?

TEUT, bvw. — Afgemat, ten einde van vermoeienis, enkel als gezegde gebruikt. (**K.**) Ai mij! ik ben teut, ik kan nie' meer. Hij was zoo teut, dat hij daar zou neergevallen zijn.

— Wordt ook gebruikt voor Dronken. Hij is alle Zondagen teut. Ge waart teut gisteren avend. Ook **Tut**.

TEUT, znw., m. — Z. TOOT.

TEUTER, znw., m. — Zuigflesch voor kinderen, Fr. *bibberon*. Ook **Tutter**.

TEUTEREN, w., o. — Zuigen van kinderen, Fr. *téter*. Ook **Tutteren**.

TEUTERFLES(CH), znw., v. — Z. TUTTERFLESCH.

TEŬTJE, znw., o. — Kus. Geef mij is 'en teŭtje.

TE WENS(CH), bw. — Z. WENS(CH).

TE WIL, bw. — Z. WIL.

THEATER, znw., m., niet o. — Fr. *théâtre*. T., R., J.

— Fig. Iets dat hoog gebouwd of opgestapeld is. 'Nen theater van 'en huis. Doet dieën theater (stapel boeken, enz.) van de tafel.

— Beslag, Fr. *embarras*. Hij maakt altijd veul theater. Ge moet hier geenen theater komen verkoopen.

THEE, znw., m., niet v. — Fr. *thé*. J.

— *Dat is anderen thee*, zegt men met den klemtoon op *ander* voor Dat is eene andere zaak. T., R., M. (Ook in Brab., z. Sch.) Z. ook PEPER.

— *Mijnen thee is zoo goed als zijne saffraan*, mijn geld is zoo goed als 't zijne; waar hij kan komen, mag ik ook komen; ik ben zoo goed als hij; mijne woorden verdienen zooveel geloof als de zijne. (**A.**)

THEETUTTER, THEEDRINKER, THEEZUIPER, znw., m. — Een « temperance-man » of theedrinker, die geene dranken neemt, waar alcohol in voorkomt, lid eener matigheidsvereeniging. (**A.**) Het Eng. w. is *teatotaler*, die enkel thee drinkt.

THEMA, znw., m., niet o. — R., J.

THOMAS, znw., m. — Z. Wrdb.

— *Ongeloovigen Thomas*, die moeilijk iets nieuws gelooft. R.

THUIS, bw. — Z. Wrdb.

— Spr. *Niet thuis zijn*, met zijne gedachten weg zijn; niet willen toestemmen in eene vraag. Jan weet nie' wat ek 'em gevraagd heb: hij is weer nie' thuis. As ge 'm vraagt om ook wat te geven in e goe' werk, dan is hij nie' thuis.

— *Van iet thuis komen*, iets tot zijn nadeel ondervinden. Hij hée' vruger geld geleend aan den eene en den andere, maar hij is er van thuis gekomen.

— *Van 'en kaal reis thuis komen*, z. KAAL.

— *Iemand niet thuis kunnen wijzen*, niet bepaald kunnen zeggen, wie hij is. T., R. Ik heb dieë' mens(ch) meer gezien, maar ik kan 'em toch nie' thuis wijzen.

— *Ieverans thuis zijn*, er aarden, het er gewoon zijn. Ik ben hier nog niet thuis, maar 't zal beteren.

— *In iet thuis zijn*, het grondig kennen. In de rekenkunde is hij thuis.

— *Thuis liggen*, altijd thuis zijn, niet uitgaan.

— *Thuis zitten*, altijd thuis zijn, thuis liggen. R.

— Znw., m. Woonst, Fr. *demeure*. Waar heddegij uwen thuis? Die sukkel hée' geenen thuis meer.

— Spr. *Huis noch thuis hebben*, geene woning, geen verblijf hebben.

— *'Nen thuis en 'nen tonstert* (*tonzent*) *hebben*. Wordt gezeid van iemand die eene eigen woning heeft, en daarenboven nog ergens een huis, waar hij naar believen mag in- en uitgaan, eten en slapen, alsof het zijne eigen woning ware. D. B.

THUIS-BLIJVERSWAGEN, znw., m. — *Meegaan met den thuis-blijverswagen*, schertsend gezeid voor Niet mogen medegaan, thuis moeten blijven, bij M. *thoesblieverswoagentje*. Vader mag ek meegaan naar de stad? Ja, ge meugt meegaan met den thuis-blijverswagen.

TIEGER, znw., m. — Tijger, Fr. *tigre*.

TIELEBUIS, znw., m. — Spr. *Zoo zot als Tielebuis*, doorgek. T.
— Deze spreekwijze is zonder twijfel ontleend aan de *Clugt van Tielebuys, die wederom herdragen wilde sijn*, een stuk gespeeld te Diest in 1541, door de kamer *Trou moet blycken*, van Haarlem. De zotte Tielebuis is, na deze voorstelling, spreekwoordelijk gebleven. (Z. *Navorscher*, 1891, bl. 156.)

TIEN, znw., v. — Z. Wrdb.
— *De kwa(d)e tien*, het tiental jaren van 50 tot 60 voor de vrouw en van 60 tot 70 voor den man, Fr. *l'âge critique*. D. B. Ze is in heur kwaê tien. In de kwaê tien is een mensch dikwijls ziek en sukkelachtig en ook al grillig en gemelijk.
— Vandaar de beteekenis Kwade luim. Hij is in z'n kwaê tien vandaag, sprekt 'em nie' aan.

TIENDS, telw. — De tiende, op den tienden rang. Ik ben tiends. Gij moet tiends spelen.

TIENSTE, telw. — Tiende, Fr. *dixième*. D. B. 'Et tienste deel. De tienste les.
Men zegt nochtans meer *tiende*.

TIEN-STUIVERSGAST, znw., m. — Speurhond, spion, geheime verklikker, Fr. *mouchard*. (**A.**)

TIENTJE, znw., o. — Het vijfde van een Rozenhoedje, zijnde tienmaal den Weesgegroet, eenmaal den Onze Vader en eenmaal den Gloria Patri. Een of meer tientjes bidden. Een « roozenhoeîken » bestaat uit vijf tientjes en de heele rozekrans uit vijftien tientjes.

TIEN-URELIJK, znw., o. — Lijkdienst die om 10 uren gecelebreerd wordt.

TIEN-UREMIS, znw., v. — Mis die te tien uren gezongen of gelezen wordt. De tien-uremis is gewoonlijk de hoogmis.

TIER, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. J.

TIERELIEREN, w., o. — Slempen, zwieren, zuipen. Op tierelieren gaan. Hij doe' van heelder dagen niks as zuipen en tierelieren.

TIETELING(E)SKEN, znw., o. — Z. TIETERKEN.

TIETENBOL, TIETENTOL, znw., m. — Troetelwoord voor een klein kind. (**A.**) Het jongste kind was 'en tietenbolleken van twee jaar. E klein tietentolleken.

***TIETENTOL**, znw., v. — « Eene vrouw die zich onderscheidt door gemaakte manieren en bevalligheid. Wat een tietentol van een meisken! »

Sch. geeft dit w. voor de stad Antw.

TIETERKEN, TIETELING(E)SKEN, znw., o. — Iets dat klein is, een klein manneken.

— Naam van den pink, in de kindertaal en de vingerrijmkens.

— Ook **Petieter(ken), potieter(ken).**

TIETERS, bw. — Het hoofdhaar overal kort geknipt. Zijn haar tieters laten snijden.

TIETERSHAAR, znw., o. — Zeer kort geknipt hoofdhaar.

TIETERSKOP, znw., m. — Hoofd, waarvan het haar overal kort geknipt is.

TIETIJF, TIETIJ, znw., v. — Kleine mug. (**Z.** der **K.**) Ik heb dezen nacht bijna nie' kunnen slapen, de tietijven beten.

TIETJE, TITJE, znw., o. — Een vogeltje dat in de Wrdb. Goudhaantje en Sparresijsje genaamd wordt, Fr. *roitelet huppé*, Lat. *Regulus cristatus*. (**K.**)

— In *Loquela* (Nr 2, 1890) wordt dit vogeltje *tiertje*, *tjieritje*, *tsieritje* genaamd.

TIJ, znw., v., niet o. — Fr. *marée*. J.

TIJ, znw., m. — Wordt soms gehoord voor Tijd, Fr. *temps*. (**K.**) Tij genoeg hebben. 't Is nog tij genoeg.

TIJD, znw., m. — Fr. *temps*. Z. Wrdb.

— *Besloten tijd*, z. BESLOTEN.

— *Zijnen tijd uitdoen*, z. UITDOEN.

— *In tijds*, bij tijds, Fr. *à temps*, *assez tôt*. Ziet da' ge in tijds thuis zijt. Ik zal daar in tijds veur zorgen.

— *Bij tij(d)en*, bijwijlen, somtijds, bij poozen. R. Bij tij(d)en is hij om zot te wörren. Gij weet bij tij(d)en nie' watda' ge zegt.

— *Met tij(d)en*, op sommige tijdstippen. Met tij(d)en is de visch heel goeiekoop.

— *Met tijd*, bij tijds. Ik had met tijd mijn werk af en 'k kost gaan wandelen.

— *Over tijd*, z. OVERTIJD.

— *In middelen tijd*, middelerwijl, intusschen. Doe' gij uw boodschap maar, ik zal in middelen tijd op 'et huis letten.

— *In diee(n) middelen tijd*, in dien tusschentijd. Ze gingen den doktoor roepen, maar in diee' middelen tijd stierf de zieke.

— *Tot tijd ter wijlen*, voorloopig, intusschen, Fr. *provisoirement*, *en attendant*. Ik zal die boomkens hier tot tijd ter wijlen planten.

— *Half z'ntijd*, *den halven tijd*, de helft van tijd, meesttijds. Hij is half z'ntijd ziek. Gij zijt half z'ntijd nie' thuis. Hij is den halven tijd zat.

— *Dikkes van tijd*, z. DIKKES.

— *Den eenen tijd op den anderen*, geruimen tijd, zeer lang. Ik heb daar moeten wachten, den eenen tijd op den anderen.

— *In mijnen tijd*, in mijne jeugd. R. In mijnen tijd ging het er zoo nie' as tegenwoordig.

— *Van Deezekens tij(d)en*, z. DEEZEKEN.

— *Zijnen tijd in iet steken*, veel tijd aan iets besteden. T., R. Z. STEKEN.

— *Zijnen tijd gehad hebben gelijk de breembezen* of *gelijk de suikerpeekens*.

— *Die tijd heeft van wachten, zal tijd hebben van zien*.

— *Alles moet zijnen tijd hebben*.

— *Ge moet den tijd nemen gelijk hij is*, men moet met de omstandigheden afrekenen.

— *'t Is armen tijd*, zegt men als men van iets niet wel meer voorzien is. J. 't Begint armen tijd te wörren mee' ons kolen: ze zijn zoo goed as op.

— *Den armen tijd in iet brengen*, gebrek in iets veroorzaken. Eet nog maar wa' vleesch, ge moet nie' bang zijn da' ge er den armen tijd in zult brengen.

— *Da(t) kan den armen tijd nie(t) maken*, dat kan ons geen gebrek veroorzaken.

— *Tijd*, onmiddellijk gevolgd van een verleden deelw., drukt uit dat de daad niet mag uitgesteld worden. T., R. Da' meisken is hoog tijd getrouwd (het is hoog tijd dat zij trouwe). Die pèren zijn tijd geëten. Da' koren is meer als tijd gepikt. Die appelen zijn hoog tijd geplokken.

— *Hoe laat is 't aan den tijd?* welk is het echte, het juiste uur van den dag? Ik geloof da' mijn horlogie wijd achter is. Hoe laat mag 'et aan den tijd zijn?

— *Wel lieven tijd (toch)!* uitroep die een gevoel van spottend medelijden uitdrukt. D. B. Hij klaagt dat hij te hard moet werken en hij weët nie' wat doen, wel lieven tijd toch!

— Gep. w. *Van uur noch tijd weten*, niet weten hoe laat het is. R.

— Zich aan geen uur gelegen laten. R. As hij aan 't kaarten geraakt, weet hij van uur of tijd.

TIJDGENOËG, znw., m. — Iemand die meent dat hij altijd tijd genoeg heeft. D. B. (Ook in O.-Vl. en Brab., z. Sch.) Men zegt ook *Mijnheer Tijdgenoëg*.

— Spr. *Tijdgenoëg liet zijn koren in 't veld en pikte zijn boekweit eerst*, die uitstelt ondergaat dikwijls schade.

TIJDPASSATIE, znw., v. — Tijdverdrijf.

TIJDVERLET, znw., o. — Tijdverlies, Fr. *perte de temps*. D. B., Sch. Iemand tijdverlet aandoen. Da' frutselwerk hée' mij veul tijdverlet gekost.

TIJK, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. R.

TIJKELÉEREN. w., o. — Op iets zinnen, diepzinnig nadenken op iets. Hij zit altijd op iet te tijkeleeren. Ik moet daar is op tijkeleeren. Tijkeleert maar is goed, eerda' ge dieën brief opstelt.

— Afl. *Tijkeleerder.*

TIJL, znw., m. — Bij landb. Eene rij graanhoopen, stuiken of hokken op een bed of gewent. (N. der K.) Z. STOKROOT.

TIJMUS, znw., m. — Tijm, thijm, Fr. *thym,* Lat. *Thymus.*

TIJN, TIJNG, znw., v. — Tijding. Ik heb gisteren tijn gehad dat hij ziek is. Iemand tijn laten. Slechte tijng krijgen.

Ook **Teng,** bij Hfft. *ting,* bij M. *tijng.*

TIK, znw., m. — Driekantige hoed, dien de priesters dragen, Fr. *tricorne.* De geestelijken dragen 'nen tik. Onze pastoor zijnen tik vloog af.

TIK, znw., v., vrklw. *tiksken.* — Hen, hoen, Fr. *poule, poulet,* in de kindertaal. T. (Ook in Limb.) De tikken eten geven. Daar zijn de tikskens.

— Dient om de hoenders te roepen. Tik! tik! tik! riep de boerin en op dat geroep, kwamen de hennen en de kiekens toegeloopen. Bij M. *tuk, tuuk.*

— Vrouwmensch in ongunstigen zin. 'En franke tik. Ze' wijf is 'en vals(ch)e tik.

TIK, znw., m., vrklw. *tiksken.* — Lichte, korte stoot of aanraking (met den vinger, den kneukel, enz.), Eng. *touch.* D. B. 'Nen tik op de deur is genoeg om 'em wakker te maken.

— Getik, tiktak, Fr. *tic-tac.* Ik hoor den tik van de huisklok nie' meer.

TIKKEL, znw., m., vrklw. *tikkeltje.* — Stipje, spatje, puntje. D. B. Marbel mè' witte tikkels. Mee' e potlood tikkeltjes maken op papier.

— Een beetje, eene kleinigheid. Daar schoot geen tikkeltje meer over. Ziet is wat tikkeltje da' 'k krijg!

TIKKELEN, w., b. — Stippelen, Fr. *pointiller.* Getikkelde eieren. 'En lijn tikkelen. 'En getikkelde lijn.

TIKKEN, w., b. en o. — De drinkglazen zachtjes tegen elkander stooten, Fr. *trinquer.* D. B. Laat ons is tikken. De glazen tegeneen tikken.

— *Met de eieren tikken.* Volksspel rond Paschen te Antwerpen. Twee eieren zachtjes tegen elkander stooten. Hij wiens ei kraakt of berst, is verloren. Men zegt ook *punt en gat doen.* De scherpe kant van het ei is de *punt* en de breede ronde kant, het *gat.*

TIKKENEI (klemt. op *ei*), znw., o. en v., vrklw. *tikkeneiken.* — Ei in de kindertaal. Tikkeneieren eten. 'En tikkeneiken koken.

TIKKENHAAN (klemt. op *haan*), znw., m. — Haan in de kindertaal.

— Priesterhoed, Fr. *tricorne.* (Ook in Brab., z. Sch.)

— Driekantige voet van eene kookkachel.

TIKKENHAANTJE, znw., o. — Broodje gebakken in den vorm van een haantje zonder pooten, en op een stokje gestoken. Op den kop en den steert wordt een pluimpje gestoken.

TIKKE-TIKKE-TANNEKE. Term, voorkomende in het rijm :

Tikke-tikke-tanneke,
Legt wat in mijn hanneke :
Nei, nei, nei !
Doet da' booze bolleke
Maar dei, dei, dei !

TIKSKEN, znw., o. — Stipje, puntje. D. B. Met de griffel tikskens maken op de schalie.
Kil. Tick, ticksken, *punctus.*

TIKTAK, znw., m., niet o. — Het tikken van een uurwerk, een weefgetouw, enz. Fr. *tic-tac.*
— Uurwerk, horlogie in de kindertaal.

TIL, TILLE, znw., v. — Verkorting van Mathilde en Clotildis.

TILBURY, znw., m., niet o. — Zeker rijtuig. Z. Wrdb. J.

TILKENSJACHT, znw., v. — Hetzelfde als Wilde Jacht. Z. JACHT.

TILLEMAN, znw., m. — Z. TULLEMAN.

TILTOPPEN, znw., m., mrv. — *Tiltoppen vangen,* is te Tongerloo hetzelfde als den Bef jagen. Z. BEF.

TIMMER, TUMMER, znw., m. — Timmerwerk, Fr. *charpente.* Onzen baas héet den timmer van 't nief gemeentehuis aangenomen. Is den timmer van uw huis al af?

TIMMEREN, TUMMEREN, w., b. en o. — Z. Wrdb.
— Wordt gezeid van de vogels die hunne nesten bouwen. R., Hfft., Dr. (Ook in Brab., z. Sch.) In den appelboom is 'en vink aan 't timmeren. Sommige vogeltjes kunnen schoon timmeren. De ekster tummert heuren nest in 't sop van hooge boomen.

TIMMERSEL, TUMMERSEL, znw., o., zonder mrv. — Bouwstoffen waarmede de vogels hunne nesten maken. Hfft. Si ! daar vliegt 'en mus(ch) met timmersel in heuren bek !

TINGELING, tw. — Klanknabootsing van het geklingel van bellen.

TINGELINGEN, w., o. — Tingelen, klingelen, sprek. van bellen. 'En belleken tingelingt.

TINGTANG, tw. — Nabootsing van het slaan eener horlogie of het gelui eener kleine klok.

TINGTANGEN, w., o. — Kloppen, slaan op iets dat klank geeft, bij D. B. *tingetangen.* De klokken tingtangen. De kinderen waren op 'ne' ketel aan 't tingtangen.
Kil. Tinghe-tanghen, *tintinare.*

TINKEL, znw., m. — *Geenen tinkel*, niets, geen zier. (A.) Laat er geenen tinkel van hooren. Hij hee' van heel den avend geenen tinkel gesproken. Ge weët nu wat er gebeurd is, maar laat er geenen tinkel over of 't is volop ruzie.

TINKELEN, w., o. — Tintelen van de koude. D. B. Mijn vingeren tinkelen van de kou, ik kan nie' schrijven.

— B. Een woord van iets reppen. (A.) Ge meugt er gee' woord van tinkelen.

— Z. TINTELEN.

TINKEN, w., o. en onp. — Met eene kleine klok kleppen, zòò luiden dat de klepel maar op eenen kant der klok slaat, Fr. *tinter*. (Z.-O. der K.) (Ook in Brab., z. Sch.) 't Was al gedaan met tinken, as ek in de kerk kwam. Heget al getonken veur 't lof?

— Afl. *Getink*.

TINTELEN, ook **TINKELEN,** w., o. — Iets trachten te vernemen, door slimme vragen trachten te onderscheppen. Hfft. (Ook in Brab. en Kl.-Br., z. Sch.) Tintelt is naar die zaak. Hoe mag 'et afgeloopen zijn mè' Piet? Ge moest er is achter tintelen.

***TINTELTONNEKEN,** znw., o. — « Tinteldoos, vonkdoosje, Fr. *boîte à mèche*. »

Sch. geeft dat w. voor de Kemp.

TIP, znw., m. — Puntig uiteinde. Z. Wrdb.

— *Op zijn tippen gaan*, op de punten der voeten gaan. T., R.

TIPHOOS (zachte *o*), znw., v. — Z. TIPZAK. (Z. der K.)

TIPPELS EN TAPPELS, znw., m., mrv. — Bekken aan eenen rand, bij T. en R. *tiptappen*. (Z. der K.) Hoe hedde da' goed nu toch gesne(d)en? 't Is heelemaal met tippels en tappels.

TIPZAK, znw., m. — Puntige papieren zak, waar de winkeliers waren in gerieven.

Ook **Puntzak, Pinhoos** en **Tiphoos.**

TIST, znw., m. — Verkorting van Baptist.

TITJE, znw., o. — Z. TIETJE.

— Heel klein stukje. Paart da' lekker mee' oe' bruurken, maar hem geen titje geven, zullen: ieder de helft.

TITSEN, w., b. — Eventjes aanraken. E pèèrd met de zweep titsen. Wie hèet daar aan die vlaaien getitst? De muis moet maar is aan 't spek titsen, en de val gaat af.

Kil. Tetsen, *tangere*.

— Een woord van iets reppen, melding maken. Hij dierf er gee(n) woord meer van titsen. Gij meugt gee(n) woord titsen over de dood van ze' moeder, of hij begint te grijzen.

TITSKEN, znw., o. — Een weinigje, een klein beetje. Daar is geen titsken melk meer in de' pot. Geeft mij nog 'en titsken brood.

TITTELDUIF, znw., v. — Torteldaif, Fr. *tourterelle*, Lat. *Columbo turtus*. (K.) T., R., Kl.-Br.

TJAFFELEN, w., o. — Hetzelfde als Taffelen, sukkelen, martelen, langdurig aan iets bezig zijn, met moeite iets verrichten. Z. TAFFELEN. Mee' e werk tjaffelen. Hij hèet den eenen tijd op den anderen getjaffeld om de deur open te krijgen. In den donkeren tjaffel en.
— Moeilijk gaan. Z. TAFFELEN.
— Afl. *Tjaffelèèr*, *getjaffel*.

TJAMPELEN, w., o. — Z. DJAMPELEN.

TJATER, znw., v. — Tjateraarster.

TJATEREN, w., o. en b. — Tateren, kwetteren, babbelen. D. B. Ze doe' nie' as tjateren. Wa' tjatert ze daar?
— Gep. w. *Tjateren en sjateren*.
— Afl. *Tjaterèèr*, *getjater*.

TJATERKONT, znw., v. — Tjateraarster.

TJEEP (scherpe *e*), **TJIEP**, tw. — Dient om eene klokhen met hare kiekentjes te roepen. Z. ook TIK.

TJEEPEKEN, **TJEEPKEN** (scherpe *e*), **TJIEPKEN**, znw., o. — Kieken, in de kindertaal, bij D. B. *tjiep*. De tjeepekens roepen. De tjiepkens voieren. Z. ook TIK.

TJEEPEN, **TJIEPEN**, w., o. — Piepend schreeuwen, zooals jonge kiekens en jonge vogels doen, bij D. B. *tjiepen*. De kiekskens tjeepen, als ze de klok verloren zijn. Hoort die jonge muss(ch)en is tjiepen!

TJEEPKEN, znw., o. — Z. TJEEPEKEN.

TJEKKER, znw., m. — Hetzelfde als Djek, slecht, mager peerd, Z. DJEK. (K.) Wa' veur 'nen tjekker hèet hij daar nu in de' wagen staan!

TJEPPE(N, znw., m. — Z. TEPPEN.

TJIBBER, znw., m. — Neus in de kindertaal. (A.) Steèkt oewen tjibber veuruit, da' 'k er tegen pits.

TJIEP, tw. — Z. TJEEP.

TJIEPEN, w., o. — Z. TJEEPEN.

TJIEPKEN, znw., o. — Z. TJEEPEKEN.

TJINGELEN, w., o. — Tingelen, klingelen, rinkelen. Hij smeet mè' 'ne' steen deur de venster. Jongen, dat tjingelde!
— Afl. *Getjingel*.

TJIPKEN, znw., o. — Kleine borrel. 'En tjipken Frans(ch)en. Hij drinkt te veul tjipkens.

TJIRPEN, w,, o. — Tjilpen, sjilpen, sjirpen. De muss(ch)en tjirpen.
— Afl. *Getjirp*, *tjirper*.

TJOE, tw. — Dient om iemand die in de verte is, te roepen. (**Z.** der **K.**) Z. KOE.

TJOEËN, w., b. en o. — Tjoe roepen. (**Z.** der **K.**) Z. KOEËN.

TJOĔFELEN, w., b. en o. — Z. TOĔFELEN.

TJOĔFELING, znw., v. — Z. TOĔFELING.

TJOĔKEN, w., o. — Z. TJOKKEN.

TJOKKELEN, w., o. — Z. DJOKKELEN.

TJOKKEN, **TJOĔKEN**, w., o. — Tokken, kloppen, Fr. *toquer*, bij D. B. *dokken*. Wordt gezeid van de krevelende pijn die in de gestoorde zenuwen siddert, het slaan der aders, enz. Ik vuul 'et tjokken onder mijnen arm. De wond tjoĕkt vandeeg.

— Aframmelen. Tjoĕkt maar is goed over z'n strang, hij verdien' 'et.

TJOKKERS, znw., m., mrv. — Spotnaam op de inwoners van Arendonk.

TJONK (in 't Z. en W. *tjoĕnk*), tw. — Klanknabootsing van het vervelend gezaag op een snaartuig. Ik hoorden 'em op de viool krabben : tjonk ! tjonk ! tjonk !

TJONKEN (in 't Z. en W. *tjoĕnkən*), w., o. — Slecht spelen op een snaartuig. D. B., R. Op 'en viool tjonken. Hij zat op de piano te tjonken.

TNEGENTIG, telw. — Negentig, Fr. *nonante*. (**N.** der **K.**) D. B., Dr. Tnegentig frang.

— Doch men zegt *een en negentig*, *twee en negentig*, enz.

TO, znw., v. — Catharina.

TOB, znw., m. — Hetzelfde als Tobbe, v., waschkuip. (Ook m. bij J.)

TOBBEN, w., o. — Woelen, zich onrustig heen en weer bewegen, Fr. *se remuer*. De zieken héet den heelen nacht liggen tobben.

— Kijven, woeden, veel gerucht maken, Hgd. *toben*. Waarom moette zoo tobben en te werk gaan ? Hij tobde nie' weinig, as em zag dat de straatschenders zijn fruitboomkens gebroken hadden. De zatlappen hebben den heelen nacht zitten tobben.

— Wordt ook gezeid van het woeden der elementen. 'Et weer héet den heelen dag getobd, maar nu is 't weer stil gewörren. Z. ook UITTOBBEN.

Kil. Tobben, *furere*, *tumultuare*.

— Afl. *Tobber*, *getob*.

TOBLET, znw., v. — Z. TABLET. (**A.**)

TOCHT, **TOĔCHT**, znw., v. — Sappigheid, vocht, innerlijke kracht. T., Kl.-Br. Daar zit volstrekt geen tocht in die appelen. Ge hèt 'et vlees(ch) te lank laten bra(d)en : de toĕcht is er heelemaal uit. 't Hée' zoolank gedroogd, dat er geen tocht meer in de' grond is.

— Vruchtgebruik, Fr. *usufruit*. T., R., Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Zij héet de tocht van 't goed van heure' man. De moeder héet de toëcht, totda' de kinderen bejaard zijn. Bezit ze 't goed dat heure man achtergelaten héet? Nee, maar zij héet er de tocht van.

Kil. Tocht, *ususfructus*.

TOD, znw., v. — Denappel, Fr. *pomme de sapin* (**N.-O.** der **K.**), elders **Dop** en **Dod** genaamd. Todden rapen. Mastetodden.

TOE, vz. — Wordt gebruikt, evenals *te*, om de tegenwoordigheid in eene plaats aan te duiden, Hgd. *zu*, Eng. en Fri. *to* (**N.** en **N.-W.** der **K.**) Hfft., B. Hij woont toe Brussel. Dat is toe Mechelen gebeurd.

— Ook voor Tot, Fr. *jusqu'à*. Wacht toe morgen. Ik ben toe negen uren opgebleven.

— Bovendien, Fr. *en sus, en outre*. D. B. Nam hij 't kwalijk, dat hij nie' verzocht wier'? Nee, hij was kontent toe. Ik ben blij toe, dat ek daar nie' moet hennengaan. Hij was nie' alleen zat, maar nog kwaad toe. Hij is arm en oud en blind toe. Had hij maar 'en bitje redelijk geweest, maar nee, hij was bars(ch) en koppig toe.

— *Volgens Sch. zou het te Antw. ook *bij*, *met* beteekenen, b. v. Hij eet een stuk kaas toe zijnen boterham.

— Tw. Dient om aan te wakkeren. Toe! jongen, doet oe' best maar! Toe! kom voort! Gauw, toe!

— Ook om te smeeken of te verzoeken. Zeg 'et mij, toe! Toe! moeder, geef mij dat! Krijg ek 'nen boterham, toe?

— *Toe maar*, versterking van *toe*, aanwakkerend. Toe maar! jongen, doet oe' best.

— *Toe maar*, *toe maar al*, uitroep van verbazing. M. Hij héet daar twintig duzend frang geërfd. Toe maal al!

— Bw. Gevuld. T., R. De put is toe.

— *Toe*, als voorvoegsel, vormt een aantal werkw. met de beteekenis van *sluiting*, *vulling*. R. *Toedabben*, *toedriegen*, *toegenezen*, *toegritselen*, *toegraven*, *toehakken*, *toekrabben*, *toeladen*, *toerijden*, *toerijven*, *toeschärren*, *toeschroëben*, *toesneeuwen*, *toespa(d)en*, *toesteken*, *toestooten*, *toestoppen*, *toetassen*, *toevuren* (toevoeren), *toewruten* (toewroeten), *toezakken* en veel andere.

TOEBAK (klemt. op *toe* en in eenige streken op *bak*), znw., m., niet v. — Wordt overal gebruikt voor Tabak, dat niet gebezigd wordt. (Ook m. bij J.)

— Vandaar *toebaksdoos*, *toebaksblaas*, *toebaksblad*, *toebakszak*, *toebaksvat*, enz.

— *Iemand toebak geven*, hem afranselen; *toebak krijgen*, slagen krijgen.

— *Geen pijp toebak wèèrd zijn*, z. PIJP.

***TOEBAKKEN**, w., b. — Wordt, volgens Sch., in Brab. en Antw. gebruikt 1° voor Vrucht- en andere boomen met tabakssop overgieten om het ongedierte te dooden; 2° voor Slaag geven.

TOEBEHOORTEN, znw., v., mrv. — Toebehooren, *accessoires, dépendances*. D. B. 'En stoof met toebehoorten (koolbak, schup, tang, enz.) Die broĕk kost vijftien frang met 't maken en de toebehoorten.

TOEBÈREN, w., b. — Toesnauwen. (**A.**) Hij kan me nie' aanspreken, of hij bèèrt me toe.

TOEBIJTEN, w., b. — Toesnauwen, op bitsen toon toespreken. (Ook in Brab. en Vl. z. Sch.) Hij bijt mij altijd toe.

TOĔCHT, znw., v. — Z. TOCHT.

TOEDABBEN, w., b. — Door dabben vullen. (z. DABBEN). (**K.**) De honden hebben de pijp toegedabd. E kot (gat) toedabben.

TOEDOEN. w., b. — Sluiten, Fr. *fermer*. Z. Wrdb.

— Spr. *Dat doet de deur toe*, dat geeft den doorslag, Fr. *après cela on tire l'échelle*. T., Kl.-Br. As ge zoo 'n heel bosch kunt verkoopen, dat doet de deur toe.

— Vullen. 'Ne' put toedoen.

TOEËGGEN, w., b. — Al eggende vullen. T. Voren toeëggen.

TOĔFELEN, TJOĔFELEN, w., b. en o. — Slagen geven, ranselen, bij B. *tòffelen*. 'k Zal dieĕn toĕfelen! De vader toĕfelden er over mè' 'ne' stok.

TOĔFELING, TJOĔFELING, znw., v. — Pak slagen, Fr. *raclée*. Iemand 'en toĕfeling geven. Hij kreeg 'en geweldige toĕfeling.

TOEGAAN, w., o., met *zijn*, Fr. *se fermer*. T., Kl.-Br. De deur wilt nie' toegaan. Da' slot ga' nie' meer toe. Die wond is vanzelf toegegaan.

— *De dagen gaan maar open en toe*, z. DAG.

TOEGENEGENTHEID, znw., v. — Toegenegenheid.

TOEGENEZEN, w., o., met *zijn*. — Al genezende zich sluiten. T. De wond is schoonekens toegenezen.

TOEGERAKEN, w., o., met *zijn*. — Eindigen met toe te gaan, met te sluiten. D.B., T., R., Kl.-Br. Eindelijk is de deur toegeraakt.

— Eindigen met gevuld te worden. T., R., Kl.-Br. Dieĕ put geraakt nooit niet toe, as ge nie' meer en werkt.

TOEGERIJ, znw., o. — Gesloten rijtuig.

TOEGEVEN, w., b. — Verliezen, toeleggen. T., Kl.-Br. Ik kan oe dat aan dieĕ' prijs nie' leveren, want dan geef ek toe. Ik heb twee frang per zak toegegeven, mè' me' graan te gauw te verkoopen.

TOEGRITSELEN, w., b. — Al rijvende vullen. (**Z.** der **K.**) T. Gritselt die voorkens maar wat toe.

TOEHABBEN, w., b. — Toesnauwen, bitsig en onbeleefd toespreken. 't Kan zijn dat ek ongelijk heb, maar moette mij daarom zoo toehabben?

TOEKAART, znw., v. — Kaartbrief, Fr. *carte-lettre*.

TOEKALVEN, w., b. — Met stukken doen afvallen en vullen, sprek. van aarde, enz. Loopt over dieën dam niet, ge zult de groef toekalven.

— Ook o., met *zijn*. T., Kl.-Br. De voor kalft toe, is toegekalfd. Z. ook AFKALVEN en INKALVEN,

TOEKǍRREN, w., b. — Met eene kar aarde of steengruis in eene diepte voeren om ze te vullen. 'Ne' put toekǎrren. Hij hée' zijne' vijver toegekǎrd.

TOEKNOPPEN, w., b. — Met knop en knopsgat sluiten, Fr. *boutonner*. Knopt oewe' frak toe.

TOEKOETS, znw., v. — Gesloten koets. R.

TOELEGGEN, w, b. — *Er aan toeleggen*, toegeven, verliezen. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij hée' ze' pèèrd veul te goeiekoop verkocht, hij héet er wel honderd frang aan toegeleed.

— Fig. Het bekoopen, gestraft worden, kwade gevolgen van iets onderstaan. Hij hée' mij gefopt, maar hij zalder aan toeleggen. Hij héet er leelijk aan toegeleed met dieë' jongen te mishandelen.

TOEMAAT (ook *toĕmmət, tommət, toĕmmərt* en *tommərt*), znw., m. — Nagras, nahooi, Fr. *regain*. D. B., T., R., Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Toemaat hooien.

— Spr. *Van den toemaat naar de hei loopen*, van den klaver naar de biezen loopen. (K.)

Kil. Toe-maet-hoy, *fœnum cordum, serotinum*.

TOEMAATKAT, znw., v. — Eene kat die in 't najaar, in den tijd van den toemaat, geboren is. (K.)

TOEMETSEN (Kemp. *toemǟtsən*), w., b. — Toemetselen. D. B., Sch., T. Eene deur toemetsen.

TOEN, ook **TOENS** (Kemp. *tūn, tūns*), bw. — Toen, Fr. *alors*. Z. Wrdb. En wa' gebeurde der toens? Toens was alles uit.

— Vervolgens, Fr. *ensuite*. Eerst kwamen de mannen, toen de vrouwen, toen de jongens en toen de meiskens.

TOENAAM, znw., m. — Fr. *sobriquet, surnom*.

— *Iemand met naam en toenaam kennen, kunnen noemen*, enz. hem zeer goed kennen, hem met naam en familienaam kunnen aanduiden

TOENS, bw. — Z. TOEN.

TOER, znw., m. — Ommegang, stoet, Fr. *cortége*. Naar den toer gaan zien. Mè' Vastelavond gaat er 'nen toer uit.

— Domme streek. R. Da' zijn toeren! Hij héet daar weer 'nen toer aangevangen!

— Luim, kuur. Aardige, zotte toeren hebben.

— De plooikens van eene vrouwemuts die 't gezicht omlijsten. 'En muts mè' 'nen enkelen, mè' 'nen dobbelen toer.

— Breedte, van vrouwenkleederen sprekende. R. Daar is veul toer in heur kleed, wel zes breedde(n)s.

TOEREKENEN, w., b. — Bijeenscharren, sprekende van de assche en de brandende kolen van 't heerdvuur. (K.) Reken 'et vier toe, en laat ons gaan slapen.

TOEREN, w., o. — Z. Wrdb.

— Rondvliegen. Mijn duiven zijn bezig met toeren.

TOERIJ(D)EN, w., b. — Met een rijtuig of eene ploeg vullen, D. B., T. (Ook in Brab., z. Sch.) De sporen zijn hier toegere(d)en. 'En voor toerij(d)en (toeploegen).

TOERIJVEN, w., b. — Z. TOEGRITSELEN.

TOERT, znw., v. — Taart, Fr. *tarte*. (Ook in Brab., z. Sch.) Toerten bakken. 'En lekker toert. « Hier schuilt een dootshooft in een *toert*. » (VONDEL, XV, 129.)

TOERZAAG, znw., v. — Bij timmerl. Spanzaag wier blad somtijds maar eenen halven centimeter breed is en dient om allerhande omtrekken te zagen, Fr. *scie tournante, à chantourner, à évider*.

TOESCHIETEN, w., o., met *zijn*. — Z. Wrdb.

— Driftig, barsch bejegenen. Iemand toeschieten. Moette mij zoo toeschieten veur 'en onnoozel woord?

— Spr. *Iemand toeschieten gelijk 'nen bleikershond*.

— B. Vullen met er aarde in te werpen door middel eener schup T., R. 'En gracht toeschieten. Is de put toegeschoten?

— Toeleggen, verliezen. Aan dieë' koop zulde geld toeschieten. Ik heb er veul aan toegeschoten.

— O., met *zijn*. Door inzakken gevuld worden. T., R. De put zal toeschieten, as em nie' geschoord wõrdt.

TOESNABBEN, w., b. — Toesnauwen, bits toespreken. (Ook in Brab.) Hij snabde mij toe, dat ek er geen zaken mee had.

TOESNASSELEN, w., b. — Toesnauwen. (N.-W. der K.)

TOESNEEUWEN, w., o., met *zijn*. — Door sneeuwen gevuld worden. T. Grachten, vijvers, alles lag toegesneeuwd.

TOESNUREN, w., b. — Toesnauwen. (K.) Ik wil nie' toegesnuurd wõrren.

TOESPEL, znw., v. — Soort van speld met eene veer en die door middel van een haakje gesloten wordt, Fr. *épingle de sûreté*.

TOESPETEN, w., b. — Toespelden. Speët dieën doëk toe.

TOESTEKEN, w., b. — Met eenige steken dichtnaaien of stoppen. Steëkt da' gat in mijn kous nu maar wat toe; later kunde 't stoppen.

— Al stekende vullen. T., Kl.-Br. De kãrsporen wat toesteken.

TOESTOPPEN, w., b. — Door stoppen dichtmaken. T. Stopt die gaten toe mè' wat hooi.

TOESTÖRTEN, w., o., met *zijn*. — Door instorten gevuld worden. De put is toegestört.

TOESTROPPEN, w., b. — Toestrikken met een strop of schuifkoord. R. (Ook in Brab., z. Sch.) 'En beurs toestroppen.

— Slordig dichtnaaien of stoppen. Die gaten in mijn kous zijn nie' gestopt; ge hèt ze aan 't toestroppen geweest.

— Ook o. Sluiten met eene strop of schuifkoord. Die toebaksblaas stropt gemakkelijk toe.

TOESTROSSEN, w., b. — Z. TOETROSSEN.

TOETER, znw., m., vrklw. *toeterken*. — Voet van kleine kinderen, in de kindertaal. (A.) Stopt oe' toeterkes onder.

TOETER, znw., m. — Toethoorn, Fr. *cor*, *cornet*.

— Razer, laweitmaker. (K.) Doet dieën toeter is zwijgen!

TOETEREN, w., o. — Gedurig toeten, tot vervelens toe op eenen hoorn of een koperen speeltuig blazen. Ik ben dat toeteren beu. Hij leet heelder dagen te blazen en te toeteren.

— Razen, laweit maken, luide tieren. (K.)

— Afl. *Toeterèèr*, *getoeter*.

TOETRAPPEN, w., b. — Al trappende vullen. De grebbekens die 'k gemaakt had, zijn toegetrapt.

TOETRE(D)EN, w., b. — Al tredende vullen. T. E voôrken toetre(d)en.

TOETROSSEN, TOESTROSSEN, w., b. — Slordig dichtnaaien of stoppen, zoodat het genaaide of gestopte plooit en beurst. (W. der K.) Z. TROSSEN. Hoe hedde die scheur nu toegetrost! Die kousen zijn nie' gestopt, gij hèt de gaten maar wat toegestrost.

TOETOUTER, znw., m. — Touter, schommel, Fr. *balançoire*, *escarpolette*, bij M. *toutalter*.

TOETOUTEREN, w., o. — Schommelen, touteren.

TOEVAL, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. J.

TOEVAREN, w., o., met *zijn*. — Toespringen, toevliegen, Hgd. *zufahren*. (Z. der K.) Den hond voer mij toe om mij te bijten.

TOEVIJZEN, w., b. — Door vijzen dichtmaken. (Ook in Brab., z. Sch.) Vijs 'et kistje nu weer toe.

TOEVLIEGEN, w., o., met *zijn*. — Vliegende aanranden. R. Hij plaagde de kat zoolank, totda' ze'm toevloog en ze' gezicht openkrabde.

— Barsch, brutaal toespreken. Ik heb m'ne' mond nog nie' opengedaan, en ge vliegt me toe gelijk 'nen bleikershond.

— Door den wind of eenen luchttocht gesloten worden. De deur vloog toe met de' wind. Zoo ook OPENVLIEGEN.

TOEVLUCHT, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. T., R., Kl.-Br., J.

TOEVUREN, w., b. — Met eene kar of eenen kruiwagen aarde, steengruis, enz. in eene diepte voeren om ze te vullen, doch geenszins Met eene ploeg toemaken, zooals Sch. zegt. i. v. *toevoeren*. T. Dieë put moet toegevuurd wörren. Ook **Toekärren.**

TOEWIJTEN, w., b. — Toeschrijven, wijten, Fr. *attribuer*. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Da' ge ongelukkig zijt, hedde aan oe zelven toe te wijten. Dat i mislukt is, héet i lank aan mij toegeweten.

TOEWÖRPEN, w., b. — Toewerpen. Z. Wrdb.

— *Toegewörpen naam*, toenaam, Fr, *surnom*, *sobriquet*. Ze zeggen Spits tegen hem. Heet hij zoo? Ba neen, dat is maar 'nen toegewörpen naam.

Ook **Bijgewörpen naam.**

TOEZAKKEN, w., o., met *sijn*. — Door inzakken gevuld worden. T. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De putten waren heelegans(ch) toegezakt, ik heb ze terug moeten openmaken.

TOEZEGGEN, w., b. — Met zekerheid beloven. (Ook in Limb.) Ik heb 'em de kamer van mijn huis, die 'k nie' gebruiken kan, toegezeed.

— De Wrdb. vertalen dit w. door *promettre*, beloven; bij ons zegt het meer.

TOEZIENDER, znw., m. — Toeziende voogd, Fr. *subrogé-tuteur*.

TOEZWILLEN, w., o., met *sijn*. — Door zwellen toegaan. Zijn eene oog was toegezwollen.

TOGEN, w., b. — Scheepsterm. Sleepen, Fr. *remorquer*. E schip togen.

Kil. heeft Togen (vetus), *trahere*.

TOGEN, w., b. — Bij timmerl. Met de toogpinnen eene vergering dichtsluiten. Z. TOOGPIN.

TOK (uitspr. *toëk*), znw., m. — Stoot, stomp, slag, tik. Hij kreeg 'nen tok dat em viel. Mee' 'en toksken leet em omver.

TOKKELATER (klemt. op *la*), znw., m. — Koperen buisje met langs weerkanten eene slip en voorzien van twee ringskens die er over schuiven, dienende om er eene griffel, een potlood, een stukje teekenkrijt, enz. in te steken. (Ook in O.-Brab., z. Sch.)

TOKKEN (uitspr. *toëkən*), w., b. en o. — Slaan. T. De voerman was op ze' pèèrd aan 't toëken. Ge meugt dieë' jongen nie' meer toëken, of 'k zalder is tuss(ch)enkomen.

— Stooten, aanraken. T. Hij toëkte me' z'ne' kop tegen de' muur. Ge hèt m'ne' marrebol getoëkt.

Kil. Tocken, tacken, *tangere*, *icere*. Vrglk. het Fr. *toucher*, het Ital. *toccare*, het Sp. *toccar* en het Eng. *to touch*.

TOL, znw., m. — Bij landb. De raap, de knol van het raapgewas, zonder het loof. (K.) Er zijn dees jaar veul tollen. Dikke tollen. De tollen wassen hier goed.

— Volgens Sch. Dikke raap. — Kil. Tolle, *rapum.*

— Knobbelige aanwas aan den wortel van rapen en koolen, bij D. B. *knoop* en *kwabbelziekte.* (K.) De rapen krijgen hier allemaal den tol. De savooien hebben den tol. Den tol is aan de koolen.

TOLLEN, w., o., met *zijn.* — Bij landb. Verdikken, sprek. van rapen. (K.) Sedert eenige dagen zijn de rapen fel getold. De rapen tollen nie' hard dees jaar.

TOLMEULEN, TOLSNIJ(D)ER, znw., m. — Bij landb. Werktuig om rapen aan stukken te snijden.

TOMBOLA, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. J.

***TON,** bvw. — « Dun, Lat. *tenuis.* » Wordt, volgens Sch., in de Kemp. gezeid als men spreekt van kleedingstoffen.

TON, znw., v. — Eene ton of zoo iets, waarboven een berd ligt met gaten doorboord, en waar men met ijzeren schijven naar werpt. Naar de ton gooien. Op de ton spelen.

TONAS, znw., v. — Bij horlogemakers. As waar de veer op windt.

TONG (in 't Z. en W. *toèng*), znw., v. — Fr. *langue.*

— Verg. *En tong gelijk e mes, gelijk e serpent,* van eenen lasteraar.

— Spr. *Op zijn tong nie(t) gevallen zijn,* wel ter taal zijn, goed kunnen antwoorden. (Ook in Brab., z. Sch.) « Het spreken heb ik van mijne moeder geleerd, en die *was op hare tong niet gevallen.* » (CONSCIENCE. *Het Geluk van rijk te zijn,* 9.)

— *Zijn tong verloren hebben,* wordt gezeid van iemand die niet spreken of antwoorden wil of durft.

— *'En kwa(d)e tong is 'en venijnige slang.*

— *Spreken me(t) 'en dobbel' tong,* z. DOBBEL.

— *Zijn tong slaagt ijzer,* hij stottert, hij stamelt. Wordt vooral gezeid van dronkaards die met eene belemmerde tong spreken. R.

— Ook *zijn tong slaagt kadul.*

— *Iemand bij zijn tong pakken,* hem voor kwaadsprekerij vóór het gerecht dagen. R. (Ook in Brab., z. Sch.)

— *Zijn tong veur zijn tanden hou(d)en,* zwijgen.

— *'En lange* (of *vuil'*) *tong hebben,* een kwaadspreker zijn.

— *Over de tong kakken,* overgeven, Fr. *vomir.* (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.)

— *'En fijn' tong hebben,* vleiend en arglistig kunnen klappen.

— *Op de tong rij(d)en,* beklapt worden, besproken worden in nadeeligen zin.

Kil. Rijden op de tonghe, *diffamari: sinistra fama divulgari.*

— *Ievers zijn tong naar uitsteken,* iets niet geerne eten. R. Ik zetten 'em brood mè' spek veur, maar hij stak er zijn tong naar uit.

— **Zijn tong intrekk:n*, zijn woord intrekken. — Sch. geeft die spr. voor *Antw.*, Brab. en Vl.

— Zwijgen. Trekt oe' tong in, babbelèèr!

— *Zijn tong inslikken*, zwijgen. Liever mijn tong in te slikken as leugens te verkoopen.

— *Zijn tong labbert te veul*, hij babbelt te veel.

— *Onder zijn tong gesne(d)en zijn*, gemakkelijk praten.

— Bij slotm. De tong van een slot is het uitspringende gedeelte van den schieter, Fr. *tête de pène*.

TONGEL (uitspr. *Toĕngəl*), znw., o. — Zoo spreekt het volk den naam uit van een dorp in 't kanton Westerloo, dat Tongerloo heet.

TONGREEP, znw., m. — Tongriem, spanader, Fr. *filet, frein de la langue*. Den tongreep snij(d)en.

TONIJZER, znw., o. — Bij smeden. Oud geslagen ijzer en plaatijzer, Fr. *mitraille*.

TONIJZER, znw., o. — Bij kuipers. IJzeren werktuig om den bodem eener ton in de gergels te drijven.

TONK (uitspr. *toĕnk*). Tweede hoofdvorm van Tinken. Z. dat w.

T'ONSTERT, T'ONZENT, znw., m. — Z. THUIS.

TOOG (zachte *o*), znw., m. — Priestertabbaard, Fr. *soutane*. (Ook in Brab., Vl. en Limb., z. Sch.)

— Men geeft dien naam ook aan de Toga der rechters en advokaten.

TOOG (scherpe *o*), znw., m. — Toonbank in eenen winkel of eene herberg, Fr. *comptoir, table de boutique*. D. B., Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Achter den toog staan. 'Nen hoogen toog. Toog en schappen verkoopen.

TOOGBOOT (de eerste *o* is zacht), znw., m — Sleepboot, Fr. *remorqueur*. (**A.**)

TOOGGAT (zachte *o*), znw., o. — Bij timmerl. Gat dat geboord wordt om er eene toogpin in te slaan.

TOOGPIN (zachte *o*), znw., v. — Bij timmerl. Groote ijzeren priem dien men, in 't vergèren van verscheidene stukken, gebruikt om eene schee in haar gat te vestigen; als men ziet dat die stukken goed samenpassen, dan slaat men er de toogpinnen uit en vervangt ze door de bouten die er voor goed inblijven.

TOOM, znw., m. — Hoofdstel van een peerd, Fr. *bride, harnais de tête*. In de Wrdb. is *teugel* synoniem van *toom*, doch *teugel* is bij ons iets anders. Z. ald. De toom van een peerd bestaat uit de volgende stukken: het *kopstuk* met de *ooglappen*, het *gebet*, de *leunies*, de *neusriem*, de *keelband* en de *kinketting*.

— Spr. *Me(t) e zuut toomken*, met zachtheid, met vleiende woorden, in Holl. Met een zacht lijntje. D. B., T., R. Hij zocht mij mee' e zuut toomken mee te krijgen. Iemand mee' e zuut toomken ievers binnenlei(d)en.

— *Iemand de(n) vollen toom geven*, hem den teugel laten vieren. Wa(t) zijn de ouwers te beklagen, die hun kinderen de' vollen toom geven!

— *De(n) vollen toom krijgen, hebben*, alles mogen doen wat men wil, zijne driften den teugel vieren.

TOOMWIJS, bvw., enkel als gez. gebezigd. — Bij voerl. Den toom kennende en er naar luisterende, sprek. van peerden. Da' veulen is al wat toomwijs.

— Fig. De eerste beginselen kennende. T., Kl.-Br. Iemand toomwijs maken. Sommige kinderen zijn al wat toomwijs, as ze naar de school komen.

Z. ook SPOORWIJS.

TOON, znw., m. — Fr. *ton*. Z. Wrdb. De *o* is scherplang.

TOON, znw., m. — Getuige, Fr. *témoin*. Zijnder toonen die da' gezien hebben? Ze hebben hem geslagen en gestampt, maar ongelukkiglijk héet hij er geen toonen van.

-- Gep. w. *Tuss(ch)en toonen en getuigen*, in 't openbaar. Hij héet 'em tusschen toonen en getuigen verweten veur schelm en bedrieger.

— *'Nen toon vals(ch) maken*, iemands valsche getuigenis bewijzen. T., R.

— Voorschrift, voorbeeld dat de kinderen in de school moesten afschrijven, Fr. *exemple*.

TOONEN, w., b. en o. — Getuigen, getuigenis afleggen vóór het gerecht. T., R., Kl.-Br. Hij héet iet getoond dat hij nie' gezien héet. Vals(ch) toonen. Ik moet morgen gaan toonen.

Kil. Toonen, tooghen, *testare, testificare*.

— O. Een fraai voorkomen hebben. Nudat oe' huis geschilderd is, toon' 'et veel meer as ee(r)st. Die bloëmen toonen schoon. Die printen aan de muren toonen nie' genoeg.

— Schijnen, het uitzicht hebben van. R. Hij is nog maar dertig jaar en hij toont er wel vijftig. Ge toont jonger alsda' ge zijt.

TOOR (scherpe *o*), znw., v. — Verkorting van Victoria.

TOORN, TOREN, znw., m. — Verdriet, hertzeer, Fr. *chagrin*. Iemand veul toren aandoen. Die dochter doet heur ouwers veul toorn aan deur heur slecht gedrag.

— Last, moeilijkheid. Die mannen kunnen 'ne' mens(ch) veul toren aandoen. Jongen, wat doede me toren aan deur oe' gezaag! Ik heb veul toren gehad met dieë' koppigaard.

— In 't Mdln. beteekende *toren* ook Alles wat iemand lastig valt, verongelijking, verdriet, smert.

« Dlam sprac: « In was doe niet gheboren,
Twi soudicker af hebben *toren*? »

(*Esopet.*)

« De stenen deden hem zulken *toren*,
Daer mense mede werp ter doot. »

(MELIS STOKE.)

TOORTS, znw., v. — Z. Wrdb.

— Lischdodde, *Typha latifolia* L. en *Typha angustifolia* L.

— Z. ook TORTS.

TOOT (zachte *o*), ook **TEUT**, znw., m. — Tuit of pijp van eene kan of eenen moor. Den toot van den theepot is afgebroken. Den teut van 'ne' koffiepot.

— Uitgebogen groef in den rand van eene teil, pan, enz., langs waar men het vocht uitgiet. De melkteilen hebben 'nen toot, maar de testen niet.

— Spitstoeloopend uiteinde van iets. Er zijn toten aan da' brood gebakken. Uw kleed hangt met 'nen toot.

— Gep. w. *Met hoten en toten*, vol toten of uitspringende punten. 'Et brood is mee' hoten en toten gebakken.

— Spr. *Als de maan drij toten heeft*, zegt men schertsend tot iemand die een verzoek doet, dat men niet kan of wil voldoen. Ge zult da' krijgen, as de maan drij toten héet.

— Mond met vooruitstekende lippen. Zij hée' 'nen toot. De negers hebben allemaal 'nen toot.

— Schertsender of verachtender wijze voor Mond. Houd oewen toot. Hij viel op zijnen teut. Ik zetten 'em goed eten en drinken veur, maar hij stak er zijnen toot nie' aan.

— Tronie, aangezicht, Fr. *frimousse*. Iemand vlak op zijnen toot slagen.

— Leelijke muil, zuur gezicht, Fr. *grimace*. Ze trok 'nen teut, omda' 'k heur zee da' ze heur wa' stilder moest klee(d)en. As ge dieë' jongen spreëkt van te studeeren, dan trekt em 'nen toot.

— Bij D. B. *toot, tote, teute*, v. — Z. ook Sch. en Kil.

TOOTAPPEL, znw., m. — Appel die van boven spits afloopt.

TOOTEEMER, znw., m. — Emmer die voorzien is van eenen toot. De akers waar men de koeien in melkt, zijn tooteemers.

TOOTJE, TEUTJE (uitspr. *tötjə*), znw., o. — Kus, Fr. *baiser*, in de kindertaal. Kind, krijg ek 'en tötje? Geëft moeder 'en tötjen.

TOOTLEPEL, znw., m. — Gewone lepel, ter onderscheiding van den ronden lepel. (K.)

TOOTPOT, znw., m. — Buikige aarden pot, voorzien van eenen toot, Kil. *tote-pot*. Giet 'et melk maar in dieën tootpot.

TOOVERÈÈR, znw., m. — Toovenaar.

TOP, znw., m. — Z. Wrdb.

— *Geenen ou(d)en top schèren*, niet oud worden. D. B. Hij zal ook al geenen ouwen top scheren, want hij drinkt te veul.

— Kuif van vogels, Fr. *toupe, toupet*. M. Er zijn meezen me' 'nen top en andere zonder. 'Ne papegaai mè' 'ne' schoonen top.

— Draaitol, tol, Fr. *toupie, toupin*, ook **Dop** en **Non** genaamd. Met den top spelen. Daar zijn verschillige soorten van toppen. D. B., Hfft. Kil. Top, dol, *turbo, turben, trochus*.

— Denappel, Fr. *pomme de sapin*, ook **Dop, Dod** en **Tod** geheeten

TOP, bw. — Midden in, diep er in, teenemaal. Hij woont top in de hei. Ik zit hier top in 't slijk. Hij viel top in de beek. Wij staan hier top in 't bos(ch). Hij zit top in de schuld.

— *Top onder*, geheel onder. Hij viel in 't water en ging top onder.

— *Top end daal* (uitspr. *toppentaal*), geheel en gansch. (**Z.** der **K.**) Hij sprong top end daal in de gracht. Hij is er top end daal ingetrokken.

TOPEIND, TOPEND, znw., o. — Het deel van eenen boom waar de takken uit groeien. D. B. In eenen gevelden boom die van zijne zijspillen en takken ontdaan is, onderscheidt men hoofdzakelijk drie deelen: den *stuikblok* of het *eerseind*, den *stam* en het *topeind*. Het topeind is het bovendeel van den stam tot aan de topspil.

TOPLEEUWERK, znw., m. — Kuifleeuwerk, Fr. *alouette huppée*, Lat. *Alauda cristata*.

TOPMEES, znw., v. — Kuifmees, Fr. *mésange huppée*, Lat. *Parus cristatus*.

TOPMINDERING, znw., v. — Het spitstoeloopend deel van eene kous, waar de teenen in zitten. D. B. Zij was bezig met de topmindering te breien.

TOPMUTS, znw., v. — Mansslaapmuts.

TOPPEN, w., b. — Aftoppen, van den top berooven. D. B. De labboonen toppen (er den top uitnijpen, opdat de vruchten zich des te beter zouden ontwikkelen). Het haar toppen (het korten, met er de toppen maar van af te knippen.)

TOPPEN, w., o. — Knikken met den kop, sprek. van vogelen. Den uil topt. Ziet dieë' vogel is toppen.

TOPPEN, w., o. — Met den top spelen, Fr. *jouer à la toupie*, ook **Doppen** en **Nonnen** geheeten. D. B. De jongens toppen gêren. 't Is nu in den tijd van 't toppen.

— Kil. Toppen, doppen, *ludere trocho*.

— *Sch. geeft het voor de omstreken van Lier in den zin van ons *paapken schieten*. Z. ald.

TOPPENDE, bw. — Komt als versterking bij Vol. D. B. Toppende vol (opgehoopt vol). De mand is toppende vol.

TÖPS, bvw. — *Töps sijn*, alles verloren hebben in het spel. (**K.**)

TOPSPIL, znw., v. — De spil of schacht die door de kroon stijgt en den top van eenen boom uitmaakt, in tegenoverstelling met de zijspillen, die de dikke takken zijn. D. B.

TOPVOL, bvw. — Hetzelfde als Toppende vol, opgehoopt vol. Hij schonk de glazen topvol. 'En topvolle mand appelen.

TÖR, znw., m. — Wolkgevaarte met torens en tuiten, waaruit men onweder of slagvlagen verwacht. (**N.** der **K.**) 't Zal wörren donderen: er hangen törren in de locht.

— Vrglk. het Mdnl. *torre*, toren, Lat. *turris*.

TOREKENSKERMIS, znw., v. — Kermis die den 2e Zondag van October te Schilde, aan de kerk, gevierd wordt.

TOREN, znw., m. — Z. TOORN.

TOREN, znw., m. — Fr. *tour*. Z. Wrdb.

— Spr. *'t Zal op uwen toren beiaarden*, z. BEIAARDEN.

— Wolkgevaarte met tuiten en torens, anders ook **Dondertoren** genaamd. Dikke torens in de locht.

TÖRF (uitspr. *törrᵊf*), znw., m., ook als stofnaam. — Turf, Fr. *tourbe*. Törf steken. Er zijn verschillige soorten van törf. De heischadden of heidezoden die men in den heerd brandt, worden ook törf geheeten. « En als de boer geen beest en was, hij zou geen spek verkoopen; gooit hem me(t) 'nen törf in zijnen nek en laat hem daarmee loopen. »

— Verg. *Zoo swart als 'nen törf*.

— Fig. Kwajongen. (**A.**) 'Nen törf van 'ne' jongen. Ranselt dieën törf is goed af: hij heget verdiend.

TÖRFBIJL, znw., v. — Bij landb. Bijl, waarmede men turf kapt.

TÖRFBOT, znw., v. — Bij landb. Soort van turfschop, die nagenoeg den vorm heeft van den visch, die bot heet. Tegenwoordig gebruiken de boeren de törfbot niet meer om heischadden te steken, maar eene schup met omgebogen zijkanten, die zij *vapeur* noemen. (**K.**)

TÖRFKOT, znw., o. — Bij landb. Hok waar men turf in bewaart. (**K.**)

TÖRFPEN, znw., v. — Bij landb. Slag van viertand met eenen teel van 6 of 7 meters lang, dienende om turf te schrijven. Z. SCHRIJVEN. (**K.**)

TÖRFROEI, znw., v. — Bij landb. Lange ijzeren roede om den moerturf wanneer zij beslagen is, in vierkante klompjes te verdeelen. (**K.**) Ook **Slagroei**.

TÖRFSCHOP, TÖRFSCHOB, znw., v. — Bij landb. Leemen gebouwken, waar men de turf opstapelt en bewaart. (**K.**) Hfft. Z. SCHOP.

TÖRFSCHUP, znw., v. — Bij landb. Schup om turven of heischadden te steken. (**K.**)

TÖRK (uitspr. *Törrᵊk*), znw., m. — Turk, Fr. *Turc*.

— Verg. *Smooren gelijk 'nen Törk*.

TÖRKS(CH), bvw. — Turksch, Fr. *turc*.

— *Törksche muts*, muziektuig in koper met veel bellekens, dat eenigszins de gedaante heeft van eene Turksche muts. (Ook in Vl., z. Sch.)

— Soort van pompoen of pronkappel in 't midden met eenen rand, waardoor het schijnt dat er twee pronkappels in elkander zitten of gegroeid zijn. 't Is eene variëteit van de *Cucurbita maxima* L. (Ook in Brab., z. Sch.)

TORMENT, znw., o. — Pijn, groote kwelling, Fr. *tourment.* — Oorzaak van verdriet, kruis. Dieë zeun is 'en recht torment veur z'n ouwers.

TORNOOIEN, w., o. — Zoo heet het volk een kermisspel dat in dezer voege gespeeld wordt: In 't midden eener koord, dwars over de straat aan twee palen gespannen, hangt eene kuip of een bak met water, waar van onder eene plank tegen genageld is, met een gat doorboord. Een man met eenen langen stok in de hand, wordt in een wagentje er snel onder door gereden en steekt met den stok in het gat, zoodat de kuip omklinkt en al 't water hem en die den wagen trekken, over het hoofd stort.

TORSAGGER, znw., m. — Bij timmerl. Z. VIJSAGGER.

TORSBOOR, znw., v. — Z. VIJSBOOR.

TORT, bvw. — *Tort zijn,* alles verloren hebben in 't spel. (**A.**) Z. ook TROT.

TORTS, znw., v. — Toorts.

— De tortsen der ambachten, Fr. *enseignes des métiers,* waren schoone kartels, die men nu nog te Lier in de processie draagt. Ik meen dat men er vroeger toortsen in stak. In sommige steekt men tegenwoordig nog bloemtuilen.

— Z. ook TOORTS.

TOTEBEL, znw., v. — Snulachtig vrouwmensch. (**A.**) 'En totebel van e meisken.

TOTSKOP, znw., m. — Potskop, kikvorschenlarve, Fr. *têtard.*

— Koppigaard, onvriendelijk, niet spraakzaam persoon, zuurmuil. O! duë leelijken totskop! Dieën totskop zit daar te moëfen.

— Klein kind, eenige dagen of weken oud, dat nog bij iedere beweging met het hoofd stoot of schudt. (**A.**) 'Ne kleinen totskop.

TOTTEKEN, znw., o. — Troetelnaam voor een klein kind, bij Dr. *toddeken.* Mijn alderliefste totteken.

TOTTER, znw., m. — Val die gepaard gaat met eenen bons of slag. 'Nen totter doen. Hij viel van den trap en hij dee' 'ne' leelijken totter. Men zegt 'nen *totter doen, gaan* of *vallen.*

TOTTER, znw., m. — Kleine persoon. Wa' kleinen totter is me da'!

TOTTEREN, w., o., met *zijn.* — Al hotsend en botsend vallen. (Ook in Brab. en 't L. v. A., z. Sch.) Hij totterden uit den boom. Ik ben van al de trappen getotterd.

— Met *hebben.* Sukkelen, taffelen, met groote moeite aan iets bezig zijn. As ge nie' wilt geholpen zijn, tottert dan maar voort. Hij is bezig met totteren.

— Wordt gezeid van heel kleine kinderen, die met het hoofd tikken of stooten. Al stootende zoeken met den mond. (A.) Een kindje in de bussel tottert, wanneer het de borst der moeder zoekt. Dan stoot het met het hoofdje, telkens dat het bij instinct voelt dat het mis is.

Afl. *Totterèèr, getotter.*

TOUTEREN, w., b. — Bij landb. Lichtjes dorschen. Dat geschiedt ofwel met den vlegel, ofwel met eene lange berkenroede. Klaverzaad wordt niet gedorschen, maar getouterd.

— O. en b. Slaan, rammelen. Toutert er maar is goed over, over dieën deugeniet!

TOUTERING, znw., v. — Rammeling, pak slagen, Fr. *raclée.* Geeft 'em 'en goei toutering. 'En toutering krijgen. Z. AFTOUTEREN.

TOUTERSTEK, znw., m. — Bij landb. Berkenroede waarmede men toutert. Z. TOUTEREN.

TOUW, znw., v., niet o. — Dikke koord. D. B., Hfft., J.

— **De touwen laten slippen* bet. volgens Sch. te Antw. Gaan sterven. *Slippen* staat hier gewis voor *slepen*, zegt hij. Neen! *Slippen* is *glippen, laten schieten.*

TRAAG, bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo traag als 'nen os, als 'en slek.*

TRAAGZAAM, bvw. — Traag, langzaam. D. B. 'Nen traagzame mensch. Traagzaam handelen. Mijne knecht is veul te traagzaam.

TRAAN, znw., m., niet v. — Vischolie. J., D. B., R. (Ook in Brab., Limb. en Twenthe, z. Sch. en G.)

TRAAN, znw., v. niet m. — Fr. *larme.* D. B., R., J. (Ook in Brab., Limb. en Twenthe, z. Sch. en G.)

— *Ik sal er geen traan veur laten*, ik ben er niet droef om. R.

TRAFELEN, w., b. — Z. TREIFELEN.

TRAFIK (klemt. op *fik*), znw., m. — Zware arbeid, afmattend werk. Zoo alle dagen zakken dragen op 'nen hooge' zolder, dat is trafik. Die werkliê wörren goed betaald, maar ze moeten trafik doen.

TRAGERIK, znw., m. — Trage persoon. Allo! tragerik, spoeid oe wa'!

TRAINÉEREN, TRANÉEREN, w., o. — Talmen, bij T. *traneeren.* Gij traineert altijd zoolank. Wij hebben daar 'en bitje getraneerd, en zoo is 't laat gewörren.

TRAKKEN, w., o. — Bij jagers. Drijven, kloppen, Fr. *traquer, battre.* (Z. der K.) De jagers hemmen eenige klein jongens gekregen om te trakken.

TRAKKEN, w., o. — Toeven, vertoeven, wachten. (Z. der K.) R. Wij blijven nie' langer trakken. Gij hèt nogal lank getrakt. Ik ben nie' gèren me' u op gank, omda' ge overal blijft trakken.

— De Teuth. heeft Tracken, tueven, beyden.

TRAKKER, znw., m. — Drijver, klopjager, Fr. *traqueur*.

TRAKTÉEREN, w., b. — Onthalen, beschenken. Z. Wrdb. — Havenen, aframmelen. Ze hebben 'em daar fel getrakteerd.

TRALALIERE, znw., m. — *Op tralaliere gaan*, op zwier gaan, sprek. van dronkaards.

TRALALIEREN, w., o. — Slempen, op tralaliere gaan. Hij hèet de heel week getralalierd.

TRALIEKENSKERMIS, znw., v. — Spr. *Naar traliekens-kermis gaan*, te biechten gaan (sch.).

TRAM, znw., m., niet v. — R.

TRAMPELEN, w., o. — Trappelen, Fr. *piétiner*, Eng. *to trample*. D. B., G., Jong. (Ook in Limb., z. Sch.) Ik staan hier te trampelen van de kou. Trampelen van ongeduld.
— Afl. *Trampelèèr*, *getrampel*.

TRANÉEREN, w., o. — Z. TRAINÉEREN.

TRANSPALÚL en **TREISPALUL** (klemt. op *lul*), znw., m. — Iemand die overal blijft pleisteren en blijft zitten. (Lier). Ik gaan nie' gèren mee' hem mee, omdat 'et zoo 'nen transpalul is. Dieën treis-palul blijft overal hangen.

TRANT, znw., m. — Langzame gang. (Z. der K.) T. Ik gaan wat op m'nen trant.

TRANT, znw., m. — Z. Wrdb.
— Spr. *Ieder land hee(ft) zijnen trant*.

TRANTEN, w., o., met *hebben* en *zijn*. — Traagzaam gaan, wandelen, kuieren. (Z. der K.) D. B., T., Kl.-Br. Waar trantegij hennen? Hij trant gèren. Ik ben is tot hier getrant.
— Afl. *Tranter*, *getrant*.
Kil. Tranten (vetus) *gradi lentè, lenta passu*.

TRANUTSEL (klemt. op *nut*), znw., v. — Onhandig, traag vrouwmensch. (Z. der K.)

TRANUTSELEN, w., o. — Onhandig, traag zijn aan zijn werk. (Z. der K.) Hij tranutselt den eenen tijd aan den anderen, eerdat em gedaan hèet.
— Afl. *Tranutselèèr*, *getranutsel*.

TRANUTSELKLOOT, znw., m. — Tranutselaar.

TRANUTSELKONT, znw., v. — Z. TRANUTSEL.

TRAP, znw., m. — Spoor van het trappen. T. De wei is vol trappen van de koeien.

TRAP, znw., m., niet v. — Fr. *escalier*. R.

TRAP, znw., m. — Stamp, schop, Fr. *coup de pied.* As ge nie' eu zwijgt, dan geef ik oe 'nen trap.

TRAPBÖ(R)STEL, znw., m. — Ruwe borstel met korten steel, dienende om de trappen af te schuren.

TRAPGANS, znw., v. — Z. Wrdb.
— *Trapgansen vangen*, z. BEF.

TRAPGAT, znw., o. — De opening die in de roostering van een gebouw of eenen keldervloer gelaten is, om er den trap in te plaatsen.

TRAPGÈVEL, znw., m. — Gevel met karteelen, Fr. *pignon à redents.* R., D. B.

TRAPHOUT, znw., o. — Bij mulders. Rechtstaande stuk hout dat den trap ondersteunt en waar de steert op rust.

TRAPLEEN en **TRAPLÈÈN**, znw., v. — Trapleuning, Fr. *rampe d'escalier.*

TRAPLEER, znw., v. — Dobbele ladder met treden of trappen in plaats van sporten. D. B. Evenals de scheerleer, bestaat de trapleer uit twee leeren, die van boven met eene spil samengevoegd zijn, doch de scheerleer heeft sporten.

TRAPPEEREN, w., b. — Betrappen, Fr. *attraper.* M., Dr., Oppr. Den dief wier' op heeter daad getrappeerd. Ik trappeerden 'em, toen dat em de kas wilden openbreken.

TRAPPER, znw., m. — Pedaal van een rijwiel. Houdt oe' voeten op de trappers.
– De trappers van een orgel zijn twee balken die elk uit een gat steken en dienen om de lucht in het orgel te blazen. De blazer plaatst eenen voet op elken trapper, drukt dezen dan met geweld omlaag en laat hem weer opkomen, terwijl hij den tweeden trapper nederdrukt. Zoo gaat het over en weer.
— Wordt gezeid van de schoenen van iemand die zwaar trapt en er veel gerucht mee maakt. Hij hee' zijn trappers weer aan.

TRAPSPIE, znw., v. — Bij mulders. Trapsgewijs uitgekorven blok hout of wigge, twee voet lang, dienstig om onder den looper of bovensten molensteen geschoven te worden, wanneer men hem oplicht, Fr. *crémaillère.*

TRAPWANG, znw., v. — Bij trapmakers. Ieder van de twee kantstijlen van eenen trap, waar de treden in vergaard zijn.

TRAVALIE, znw., v. — Hoefstal, Fr. *travail.*

TRAVANS (klemt. op *vans*), znw., m., zonder lidw. — Pak slagen, rammeling. (Ook in Brab., z. Sch.) Travans krijgen.
— Tw. Bootst eenen luiden slag na. Travans! daar viel de deur op de' grond.

TRAVANS, znw., m. — Dikzak. (*Z.* der *K.*) 't Is 'nen dikken travans van 'ne' jongen.

TRAVANSEN, w., b. en o. — Travans, slagen geven. Iemand duchtig travansen. Travanst er maar op! Z. ook AFTRAVANSEN.

TRAVANSING, znw., v. — Rammeling, Fr. *raclée.*

TRAVETTER (Kemp. *travättər*, klemt. op de 2e lettergr.), znw., m. — Kluppel, dikke stok. (K.) Neemt den travetter en rammelt 'em maar duchtig af.

— Zonder lidw. Slagen, rammeling. Travetter krijgen.

TRAVETTEREN (Kemp. *travättərən*), w., b. — Afrossen, aframmelen. Ik zal oe travetteren, deugeniet! Travettert 'em maar 's goed.

TRAVETTERING, znw., v. — Rammeling, pak slagen. Iemand 'en travettering geven.

TRAWETTEL (klemt. op *wet*), znw., m. — Versleten lap, die van een kleedingstuk afhangt. (*Z.* der *K.*) De trawettelen sleipen heur van achterna.

TREÊ, znw., m. — Tred, trede, Fr. *pas.* T., R. Groote treeën nemen.

— Trede van eenen trap, Fr. *marche.*

— Verhoog in planken, Fr. *estrade.* In de scholen leet er 'nen tree, omdat de meester hooger zou staan as de kinderen.

— Bij houtdraaiers. Wip of voetplank, waarmede men de draaibank in beweging brengt, Fr. *pédale.*

TREE-AL-AAN, znw., m. — Iemand die altijd genegen is om uit te stellen, uit vadsigheid. Wa' kunde mè' zoo' nen tree-al-aan beginnen?

TREÈKLOON, znw., m. — Samengest. uit *tree* van *treden* en *kloon*, Fr. *sabot.* Trage, vadsige persoon. (K.) Ginder komt dieën treekloon voetje veur voetjen aangegaan.

TREEKÖRF, znw., m. — Soort van korf die van onder smal en van boven breed is.

TREÈMAL, znw., v. — Bij trapm. Dun plankje, waarmede men op de trapwangen van eenen steektrap de hoogte en breedte der treden afteekent.

TREES, znw., v., vrklw. — *Tresken* en *Trezeken.* Verkorting van Theresia, Fr. *Thérèse.*

— Pad, Fr. *crapaud.* (*Z.* der *K.*) D. B.

— Spotnaam dien men geeft aan eenen bedeesden jongen. Jan is precies 'en trees. Hij stond daar lijk 'en trezeken.

TREFFELIJK, bvw. — Eerlijk, deugdzaam, deftig, achtbaar, Fr. *honnête, respectable.* D. B. (Ook in Brab. en O.-Vl., z. Sch.) Hij is van 'en treffelijke familie. Treffelijke mens(ch)en. Ik aanzag 'em veur 'nen treffelijke' mens(ch).

— Ook van zaken. Treffelijke wijn. 'En treffelijke maaltijd.

TREFFEN, *trof, getroffen,* ook *trefte, getreft,* w., b. en o. — Z. Wrdb.

— Gevallen, lukken. T., R., Kl.-Br. 't Wilt zjust treffen, da' 'k oe hier tegenkoom. 'Et trefte percies dat hij 'nen oogenblik tijd had om mij te woord te staan.

TREFTER, znw., m. — Trechter, Fr. *entonnoir.* Kil. 'Nen blekken, 'nen tennen trefter. Iet deur 'nen trefter gieten.

TREIFELEN, TRAFELEN, w., b. — Al vleiende of op eene listige wijze trachten te bekomen. Meest gebruikt in de sam. *aftreifelen.* Z. ald. Hij treifelt 'et geld uit mijnen zak.

— Lokken. T. Wie héet oe in dat huis getreifeld?

Kil. Treyfelen, *blandiri, pellicere.*

TREIL, znw., m. — Bij landb. Houten staf, aan het ondereinde van een met gaten doorboorde schijf voorzien, en dienende om de melk in de stand te boteren of te karnen, bij D. B. *trendel* en bij Kram. *karntril.* (K.)

TREISPALUL, znw., m. — Z. TRANSPALUL.

TREIT, znw., v. — Bij voerl. De treitriem en treithaak van een peerd.

TREITHAAK, znw., m. — Bij voerl. Strenghaak van een peerd.

TREITLÈÈR, znw., o. — Z. TREITRIEM.

TREITRIEM, znw., m. — Bij voerl. Lederen riem met een oog aan het haam van een peerd, waar de treithaak in hangt.

TREK, znw., m. — Trekking van de lucht in de schouw, jacht. D. B., T., R. (Ook in Holl.-Limb., z. Sch.) Daar is weinig trek in de schouw. Hoe hooger dat de schouwpijp is, hoe grooter dat den trek is.

— Luchttocht, Fr. *courant d'air.* T., R. In den trek zitten. Den trek van 'en deur, 'en venster.

— Jaarwedde, Fr. *appointement.* D. B., Sch., T. Hij héet daar 'ne' schoonen trek. Hoeveel trek heddegij? Hij hée' 'nen trek van vijftienhonderd frang.

— Inkomen. Die mens(ch)en hemmen nie' veul trek.

— Hulp, onderstand, wekelijks of maandelijks door het Armbestuur gegeven. Die arm sukkel is heuren trek afgenomen.

— Eene poos tabakrookens. D. B. Hij dee' eenige trekken en lee' toen zijn pijp neer.

— Schielijke, kortstondige en krampachtige pijn. D. B., R. Ik wör' nu en dan trekken gewaar in mijn tanden.

— Lukslag, voordeelige koop. Op dieë' koopdag waren trekken te doen. Gij hèt 'ne' goeien trek gedaan aan die kleerkas.

— Troep samenvliegende vogels. R. Daar vloog hier 'nen heelen trek leeuwerken veurbij.

- Kernachtig of kluchtig gezegde. Kinderen doen soms aardige trekken. Gij deedt daar 'ne' goeien trek. Hij kan vieze trekken doen.

— Bij wevers. *Eenen trek weven*, zooveel als men in eenmaal weven kan, zonder den trekstok te moeten gebruiken.

— *Den trek van iet vasthebben*, eene zekere veerdigheid om iets te verrichten. T., R. Z. ook PAK.

TREKACHTIG, bvw. — Tochtig, huiverig, kil. 't Begint 's morgens en 's avends trekachtig te wörren.

TREKAPPEL, znw., m. — Appel of knop van eene deur, voorzien van eene vijsmoer, Fr. *bouton à écrou*.

TREKBEEN, znw., o. — Been dat korter is dan het andere. (Ook in Brab., z. Sch.)

— Spr. *Hier is* (of *leet*) *trekbeen begraven*, zegt men van een zeer zandigen weg. (K.)

TREKBEENEN, w., o. — Met sleependen en vermoeienden tred gaan, alsof de beenen niet meewilden, min of meer kreupel gaan, bij D. B. *trekhielen*. Iemand die vermoeid gegaan is, begint te trekbeenen.

— Gaan gelijk iemand wiens een been korter is dan het andere. Hij trekbeent 'en bitje.

TREKBÖ(R)STEL, znw., m., vrklw. *trekbö(r)steltje*. — Bij schilders. Een penseel of borsteltje, waarmede de schilders nevens eene lat of eenen regel lijnen trekken.

TREKGAT, znw., o. — Plaats waar voortdurend een windtocht gevoeld wordt. Smalle straten langsheen eene kerk zijn doorgaans trekgaten.

TREKGAT, znw., o. — Bij timmerl. Het gat in eene vergering, waar de toogpin moet ingeslagen worden.

TREKHOND, znw., m. — Hond die vóór eenen kruiwagen of in een karreken gespannen wordt. R.

TREKIJZER, znw., o. — Bij timmerl. Een stuk ijzer met diepe kerven in den boord, dienstig om de tanden eener zaag in en uit te plooien, ook **Zagentrekker** genaamd. D. B.

TREKKEN, w., b. — Z. Wrdb.

— *Op fless(ch)en, op stoopen* trekken, eig. op fleschen of stoopen aftappen. Bier op flesschen trekken.

— Fig. Iemand beetnemen, bedriegen. Z. STOOP.

— Spr. *Iemand deur de goot trekken*, z. GOOT.

— Met de photographie afbeelden. D. B. Ik heb mij laten trekken. Op de foor trekken ze goeiekoop, maar 't is er naar. Heddegij oe' portret al laten trekken?

— *Het lang trekken*, lang bezig zijn, in tegenoverstelling van *het kört maken*. D. B., Hfft. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De pastoor heget vandaag lank getrokken (heeft lang gepreekt). Gaat is in de geburen, maar trek 'et niet te lank (blijf niet lang weg). De zieke zal 'et nie' lank meer trekken (zal niet lang meer leven).

— Zoo ook *het kört trekken*. Trek 'et nu maar wa' körter as gisteren.

— Spr. *Iedereen trekt aan 't langste koor(d)eken*, ieder leeft geerne zoolang hij kan.

— *Ter hand trekken*, z. HAND.

— *Tuiken trekken*, z. TUIKEN.

— Ontvangen, inbeuren, winnen. Hoeveul hedde getrokken? Ik heb nog tien frank van hem te trekken. Hij trekt jaarlijks 2000 frang.

— Bij timmerl. *De zaag trekken*, den eenen tand rechts, den volgenden links omhalen en buitenwaarts dwingen met het trekijzer. D. B.

— Speelterm. Eenen knikker uit de o schieten of den biljartbal zóó stooten, dat de marbol dicht bij dien van eenen makker komt liggen (welken men dan gemakkelijk kan « doodschieten »), of dat men den tweeden bal raakt, zonder den band te treffen. R.

— O. Veel aftrek vinden. De koffie trekt goed tegenwoordig. Dieën artikel trekt nie' meer.

— Regelmatig geld of onderstand ontvangen. D. B. Hij trekt van de' Staat. Die mens(ch)en trekken van den arme.

— Trekbeenen, min of meer kreupel gaan. Wat hedde aan oewe' voet, da' ge zoo trekt?

— Gedijen, welig groeien. D. B., R. De fruitboomen trekken hier niet. Die plant trekt best in drooge, zandachtige gronden.

— *'En schèèr trekt*, wanneer zij klemt of het haar moeilijk afsnijdt; *e schaars* of *schèèrmes trekt*, wanneer het den baard moeilijk afscheert. D. B.

— *Trekken op*, trekken naar, gelijken op, Fr. *ressembler à*. D. B. Sch., R., Hfft. Die kinderen trekken allemaal op heur (hun) vader. Dees vogels trekken goed op ganzen, maar 't zijnder toch geen.

— Verg. *Op malkander trekken gelijk twee druppels water*, ten volle op malkander gelijken.

— *Er niet op trekken*, *nievers op trekken* of *op niks trekken* zijn termen van afkeuring. R. Hij gaat om zes uren uit en hij komt om één uur 's nachts thuis, waar trekt da' nu op? Hij biedt mij tien frang veur dien boom: dat trekt op niks.

TREKKER, znw., m., en **TREKÖRGEL**, v. — Harmonica, Fr. *accordéon*, bij D. B. *trekorgel*, m. De lotelingen trokken deur 't dörp mè' 'nen trekker. Dansen op 't muziek van 'en trekörgel.

TREKKER, znw., m. — Fotograaf, Fr. *photographe*.

TREKLAT, znw., v. — Bij schilders. Lat waarmede men boorden trekt langsheen de muren om de schildering in paneelen te verdeelen. De treklat is aan eene zijde op hare gansche lengte uitgeschaafd ter breedte van ± éénen centimeter.

TREKMES, znw., o. — Bij kuipers. Een snijmes met eene kruk of handhave aan beide uiteinden.

TREKMUTS, znw., v. — Kanten vrouwenmuts met twee vleugels, ook **Kap** geheeten. In die streek dragen de boerinnen nog veul trekmutsen.

— Ook eene witte of katoenen muts, die vast aan het hoofd sluit.

— De Wrdb. vertalen het door *serre-tête*, *bonnet de nuit*.

TREKÖRGEL, znw., v. — Z. TREKKER.

TREKPLAASTER, znw., v. — Hetzelfde als het Holl. Trekpleister, Fr. *vésicatoire*.

— *Volgens Sch., in Brab., *Antw.* en O.-Vl. hetzelfde als ons *plakplaaster*, iemand die ergens lang pleistert.

TREKPLAAT, znw., v. — Bij timmerl. Bindhout dat twee balken in een timmerwerk verbindt, Fr. *entretoise*. Een kleine scheerbalk die omtrent in 't midden van twee lichte gebintstijlen is vastgemaakt om daarmee het gebint te vormen, is eene trekplaat. Eene dikke plank die horizontaal in de scheerstijlen en den priemstijl wordt ingewerkt, is insgelijks eene trekplaat. De trekplaten vervangen de scheerbalken.

TREKSCHAAF, znw., v. — Bij kuipers. Een kromgeplooid trekmes met twee handhaven.

TREKSLOT, znw., o. — Slot dat toespringt bij het toetrekken der deur.

TREKSOP, znw., o. — Het tweede zeepsop om te wasschen.

TREKSTOK, znw., m. — Bij wevers. Stok van twee voet lang, dienende om de ketting strakker te spannen of losser te maken, bij D. B. *deunstok*. Dwars door het eene einde van den garenboom, waar de ketting van afgewonden wordt, zijn er rondom gaten geboord; in een van deze gaten, volgens dat het de ketting eischt, steekt men den trekstok, die voor 't overige vastligt en rust op eenen tap in de leer.

TREKWÖRTEL, znw., m. — Bij boomvellers. Dikke wortel dien men aan den boom laat, totdat al de andere afgekapt zijn en welke dient om den boom in eene zekere richting te doen vallen. D. B., R.

TREMELEN, w., o. — Traagzaam iets verrichten. Hij tremelt altijd zoolank. Tremelt toch zoo nie'.

— Afl. *Tremelèèr*, *getremel*.

***TREMONTAAN** (uitspr. *termontaan*), znw., m. — « Gewone stemming, humeur. Ik ben vandaag niet op mijnen termontaan. »

Sch. kent dat w. toe aan de stad en de prov. Antw.

TREMP, znw., m. — Bij landb. Smalle strook, met gras begroeid, dienende tot scheiding tusschen twee akkers. (K.)

— Sch. heeft *tremt*, m. « karweg dien men tusschen twee akkers laat. »

***TREMP**, znw., v. — « Geringe, slechte viool: op de tremp spelen. Vanhier: *tremper* of *trempspeler*, slechte vioolspeler. »

Sch. geeft dat w. voor Brab., *Antw.* en de *Kemp*.

***TREMT**, znw., m. — Z. TREMP 1°.

TRÈNEN, TRENNEN (uitspr. *trännən*), w., o. — Hetzelfde als Drènen, doorzijpelen, doordringen, zweeten, druipen, Fr. *suinter, filtrer.* (Ook in 't Hag. en Brab., z. Sch.) Het water trèènt deur de' muur. Daar trent bloed en etter uit die wond.

TRENOT (klemt. op *not*), znw., m. — Z. TERNOT.

TRENOTSEL, znw., m. — Z. TRENOT.

TRENSELEN, w., o. — Onhandig te werk gaan, langzaam aan iets werken, talmen, frutselen, bij D. B. *trantselen.* (**K.**) (Ook in Brab., z. Sch.) Trenselt zoo nie' aan da' werk. Dieë werkman kan geweldig trenselen. Hij doe' nie' as wa' trenselen.

— Afl. *Trenselèèr, getrensel.*

Kil. Trensselen, *ignavè operam præstare.*

***TREPEL**, bw. — « Voor Trepelend of trippelend in den zin van Snel, gebruikt in de zegswijze: hij gaat, komt daar trepel aan. » Sch. geeft dat w. voor de Kemp.

TRES, znw,, v. — Kleine hoeveelheid haarpijlen, draden, enz. volgens hunne lengte te zamen genomen, Fr. *tresse.*

— Streng wol, katoen, kemp, enz., enkel gedraaid en zoo in balen gepakt. (**A.**)

TRÈTER, znw., m. — Achterste in de kindertaal. (**A.**) Ik zal oe seffens wa' kletsen onder oewen trèter geven, as ge nie' braaf en zijt.

TRÈTER, znw., m. — Treiter, plager,

TRÈTEREN, w., b. — Plagen, kwellen, treiteren, Fr. *tourmenter.* — Afl. *Getrèter, trèterij.*

TRÈTERIJ, znw., v. — Plagerij, getreiter.

TREUZENEUS, TREUSNEUS, znw., m. — Geringe zaak, kleinigheid, Fr. *bagatelle*, bij D. B. *treuteneute, truntenote, trunteneute.* (Ook in Brab., Kl.-Br. en Hasp., z. Sch. en R.) Iet verkoopen veur 'nen treuzeneus. Wat hedde daar aan gegeven? Ba! 'en kleinigheid, 'nen treuzeneus.

TREZEE, TRIZEE (klemt. op *see*, zuivere *e*), znw., m. — Vergiettest, Fr. *passoire, égoutoir.* Er zijn koperen en aarden trezee's. Ook **Temst.**

TRIBUNAAL, znw., m., niet o. — T.

TRIEN, znw., v., vrklw. *Trientje* en *Trieneken.* — Verkorting van Catharina.

***TRIJSMOLEN**, znw., m. — Sch. geeft dit w. voor Brab. en de prov. *Antwerpen.* Z. TRIJZELMEULEN.

TRIJSPALUL, znw., m. — Z. TREISPALUL. D. B.

TRIJZEL, znw., m., niet v. — Eene zeef waar 't goed graan voorblijft en 't slecht doorrijst. (Ook m. bij J.)

TRIJZELEN, w., b. — Graan zuiveren in den trijzelmeulen. Ook **Winderen.**

TRIJZELMEULEN, znw., m. — Wanmolen, Fr. *moulin à vanner*. Ook **Winder.**

TRIMESTER, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. J.

TRIMMEN, w., o. — Scheepsterm. Kolen uit het ruim halen en bij den stoker brengen. (**A.**)

— Hard werken, slaven zonder ophouden. (**A.**) Hij maakt goeie' sier met 't geld daar gij zoo hard veur trimmen moet.

TRIMMER, znw., m. — Zeeman die aan boord de kolen moet aanbrengen om het vuur te onderhouden.

TRIP, znw., v. — Gierige vrouw. 'En trip van e wijf. 'En gierige trip.

TRISTIG, bvw. — Bedroefd, neerslachtig, treurig, Fr. *triste*, bij D. B. *triestig*. Hij zag er zoo tristig uit. 'En tristig gezicht. Zijt daar nie' tristig over.

— Ook van zaken die treurnis verwekken. 'En tristig huis. Dat is daar 'en tristig dŏrp. 'En tristig weer. 'En tristige locht. Tristig niefs.

— Droevig, ellendig. Een tristig huishouwen. Hij héet daar 'en tristig lèven. Hij héet al ze' geld opgedaan, 't is ommers tristig!

TRIZEE, znw., m. — Z. TREZEE.

TROBBEL, znw., m. — Z. TROPPEL.

TRODDEL, znw., m. — Broddelwerk, slecht naai-, brei- of stopwerk. T., R.

— Geheime, verdachte doenwijze. T., R. Uit dieën troddel kunde nie' in of uit.

TRODDELEN, w., o. — Broddelen, slordig brei-, naai- of stopwerk verrichten. T., R. Ge zij' weer aan die kous aan 't troddelen geweest.

— Afl. *Troddelèèr*, *getroddel*.

TROEF, znw., m., niet v. — Fr. *atout*. T., J.

— In samenstellingen zegt men *troeve(n*, niet *troef*. Troevenaas, troevenboer, troevenegen, troevevrouw, enz.

— Lust, moed. Daar zit geenen troef in dieĕ' jongen. Vruger was Jan zoo plezant en zoo vol moed, en nu is den troef er uit.

— Zonder lidw. Pak slagen. Iemand troef geven. Hij zal troef krijgen.

— Spr. *Armoei is daar troef*, er heerscht groote armoede. R.

TROEFEL, znw., v. — Groote kromme ijzeren schop, voorzien van eenen langen steel, en dienende om steenkolen, assche, aarde, kalk, steengruis, enz. op te scheppen. (Ook in Kl.-Br., z. Sch.)

— Spr. *Hij wördt met de troëfel gevoeierd*, zegt men uit scherts van iemand die een grooten mond heeft.

— Niet te verwarren met *truffel*. Wegens het verschil tusschen *schep*, *schup*, *schoep* of *schepel* en *troëfel*, z. SCHOEP.

— In de Wrdb. is *troffel* hetzelfde als Truweel, Fr. *truelle*.

TROET, znw., m. — Term in een kinderspel. Een kring van meisjes staat rond één, dat op de hurken zit en wiens kleed zij met beide handen aan den zoom vasthebben en omhoog houden. Dat meisje heet *troet*. Een ander kind loopt rond den kring, onder het zingen van:

Daar zit 'nen dikken troet
In den brouwer zijnen hoed.
Die kan naaien,
Die kan spinnen,
Die kan alle popkens winnen.
Hans,
Dans,
Laat éénen poot los!

Bij het woord *los!* tikt zij een meisje op den rug, dat ééne zijner handen laat vallen; gebeurt dit ten tweeden male, dan neemt het het rondloopende meisje bij het kleed, en zoo doen vervolgens allen, die het kleed van den *troet* vasthouden. Hangt nu eindelijk het kleed bij gebrek aan handen heel en gansch omlaag, dan wordt het opnieuw boven het hoofd bijeengebracht, zoodanig dat de *troet* in de onmogelijkheid is te zien.

Daarna heeft er tusschen het meisje dat eerst rond den kring liep en nu de *moeder* verbeeldt, en de kinderen de volgende samenspraak plaats:

— « Moeder, krijg ik 'nen boterham? »
— « Ja, haal het brood maar uit de(n) kelder. »
— « Ik derf niet! »
— « Waarom niet? »
— « Daar zit 'ne leelijken *troet* in de(n) kelder! »
— « Wacht! ik zal zelf eens gaan zien. »

Op 't oogenblik dat de moeder de kelderdeur, 't is te zeggen het kleed opendoet, springt de *troet* te voorschijn en loopt achter de kinderen om ze een voor een te grijpen en.... den kop af te kappen. (Sint-Antonius.)

— Dit spel heet elders *wie zit daar in mijnen brouwersketel?*

TROEVEN, znw., m. — Troef in samenstellingen. Z. TROEF.

TROG, znw., m., in 't N. der Kemp. en in de Wrdb. hetzelfde als Moelie, mullie, mult, Fr. *pétrin*, bet. in 't Z.-O. der Kemp. Bak waar de verkens uit eten.

TROI, znw., v. — Z. TRUI.

TROK, znw., m. — Trek, luchttocht. (A.) In den trok zitten.
— Eene poos tabakrookens. (A.) Ik gaan nog 'nen trok doen en dan gaan ik slapen. Zoo'n troksken is lekker.

TROMMEL (in 't Z. en W. *troëmməl*), znw., v. — Z. Wrdb.
— Spr. *Met 't trommeltje gewonnen en met 't fluitje verteerd*, zoo gewonnen, zoo geronnen.
— *Iemand aan de deur gooien* (*roeien, wörpen, smijten*) *met trommel en fluit*, met klikken en klakken, met al wat hij heeft.
— Fig. Achterste, in de kindertaal. Ge zult kletsen onder oe' trommel krijgen, as ge nie' wijs en zijt.
— Korte, dikke vrouw. Zoo'n trommel van e wijf moet veul afzien, as 't zoo heet is.
— Bij horlogemakers. Het kastje in een zakuurwerk, dat de veer insluit.
— Bij suikerbakkers. Blikken doos, waar men suikergebak in legt en draagt.
— Bij landb. Voorste deel eens wanmolens. T.

TROMMELFUIK, znw., v. — Bij visschers. Soort van fuik om visch te vangen.

TROMMELKOOR(D), znw., v. — Sterke koord die gebruikt wordt om trommels op te spannen.

TROMMELSTEK, znw., m. — Trommelstok.

TROMPETBLAZER, znw., m. — Fig. Iemand met dikke, bolle wangen.

TROON, znw., m. — Fr. *trône*. Z. Wrdb. De *o* is scherpl.
— De troon van een bed is de vierkante lijst, die tegen 't gewelf der kamer over het bed hangt om de beddegordijnen op te houden, Fr. *ciel-de-lit*.

TROPPEL, TROBBEL, znw., m. — Dicht op elkaar gepakte of dicht bij elkander staande groep voorwerpen of menschen. 'Neu troppel boomen. De bieën hangen in troppels bijeen. 'Nen troppel moerzeiken (mieren). De salaad is nie' gelijk uitgekomen : hij staat overal op troppels. 't Volk stond op troppels.
— Tros bij elkander staande noten, kerzen, enz. 'Nen trobbel noten. Aan dieën tak daar staan nog schoon troppels.
Kil. Troppel, *globus, congeries, congestum*.

TROPPELENDE, TROPPENDE, TROPPENS, bw. — Komt als versterking bij *vol*. De kerk was troppende vol volk. Hij schonk ze' glas troppelende vol. De mand is troppens vol.

TROS, znw., m. — Bij metsers. Sluitsteen, Fr. *clef de voûte*.

TROSKENSBEZEN, znw., v., mrv. — Aalbeziën, Fr. *groseilles*. A.) Er zijn roode en witte troskensbezen.

TROSSEL, znw., m. — Hetzelfde als Tros, Fr. *grappe*. (Z. der K.) 'Nen trossel druiven. 'Nen trossel noten.

TROSSEN, w., b. en o. — Slordig naai- brei-, of stopwerk verrichten. Ziet is hoeda' ze dieë' lap op heure' jak getrost héet. Ge hèt aan die kous weer aan 't trossen geweest.

TROT, TORT, bvw. — *Trot* (*tort*) *zijn*, alles verloren hebben in he spel.

TROTTEKEN, znw., o. — Troetelnaam voor een klein kind. — Het Oudfra. *dru*, *drud* beteekende *ami*, *galant*, *favori*, enz.

TROUW, znw., m. — Daad van te trouwen, huwelijk. T. Iemand den trouw beloven. Ik moet bij den trouw zijn as getuige.

— Te Antw. is *trouw* in den zin van *huwelijk* van het v. geslacht. Drij jaar na z'n trouw, dag op dag, is em gestörven.

TROUWBOEKSKEN, znw., o. — Boekje waarin de burgerlijke overheid inschrijft dat men vóór de wet getrouwd is.

TROUWBRIEF, znw., m. — Huwelijksakt.

TROUWDINGEN, znw., o., zonder mrv. — Huwelijkskleederen.

TROUWEN, w., o. en b. — Fr. *épouser*, *marier*.

— Spr. *Trouwen is hou(d)en*. T. *Trouwen is gee(n) kinderspel. Trouwen is e schoon begin, maar huishou(d)en hee(f)t den duvel in. Jong getrouwd, jong berouwd. Trouwen verslaagt honger en dörst*. T. *Wilde hebben da(t) ze van u spreken, trouwt of sterft. Trouwen is goed, maar niet trouwen is beter*.

— *Zóó zijn we niet getrouwd*, zoo zijn we niet overeengekomen, zoo versta ik de zaak niet. T., M.

— *Achter de haag getrouwd zijn*, z. HAAG.

— *Over den bessem getrouwd zijn*, z. BESSEM. R.

— Sam. *Trouwbroek*, *trouwdag*, *trouwdingen*, *trouwfrak*, *trouwhoed*, *trouwjas*, *trouwkleed*, *trouwmuts*, *trouwschoenen*.

TROUWGELD, znw., o. — Som aan den pastoor en den koster te betalen voor een huwelijk.

— Spr. *Zij is het trouwgeld nie(t) meer weerd*, ze is te oud om nog te trouwen.

TRUFFEL, znw., v. — Vuurschup, aschschup, Fr. *pelle à feu*. De asschen uit den hèèrd scheppen met de truffel.

— Dat w. is nog van dagelijksch gebruik in 't Z.-O. der Kemp. hoewel Kil. het reeds verouderd achtte.

— Niet te verwarren met *troëfel*.

TRUG, bw. — Samentrekking van Terug.

TRUGGELEN, w.. b. — Listig en bedrieglijk doen afgeven. Iemand geld uit de' zak truggelen.

— Lokken. 'Ne' knecht uit 'ne' post truggelen. Wie héet oe daar in huis getruggeld?

— O. Talmen, vooral in 't spel. Truggelt zoo nie', speëlt voort. Gij kunt altijd zoo truggelen.

— *Sch. geeft het voor Antw. nog in den zin van Zijnen marbol zachtjes laten voortrollen.

— Afl. *Truggelèèr*, *getruggel*.

TRUI, znw., v., vrklw. *truiken*. — Geit in de kindertaal. (**K.**)

TRUI, ook **TROI**, znw., v. — Gebreide mansborstrok, zonder knoppen, die bij wijze van hemdrok gedragen wordt. B., M., Fri. *tröje*, *trōi*, Neders. *troje*, Mdul. *troie*, *troye*, *troje*, IJsl. *treya*, Noorw. *trōya*. Deen. *tröje*, Mhgd. *troie*, *treie*. Schippers en arbeiders dragen 'en trui, 'En wolle' trui. Doet oe' troi aan.

TRUIKEN-RUUR-MIJ-NIET, znw., o. — Kruidje-roer-mij-niet, iemand, vooral een meisje, die lichtgeraakt, gauw gestoord is. (Ook in Brab., z. Sch.) Zie goed toe, watda' ge tegen heur zegt, want 't is zoo'n truiken-ruur-mij-niet.

TRULKLOOT, znw., m. — Treuzelaar.

TRULKONT, znw., v. — Treuzelaarster.

TRULLEKEN, znw., o. — Z. TRULLEMAN.

TRULLEMAN, znw., m. — Treuzelaar, semmelaar, iemand die traag te werk gaat. Dieë smid is 'nen trulleman, ge kunt er niks van gedaan krijgen.

TRULLEN, w., o. — Leuteren, talmen, treuzelen. Hij trult den eenen tijd aan den anderen, eerdat em gedaan héet.

TRULLEN, w., b. en o. — Rollen, Fr. *rouler*. (**Z.-O.** der **K.**). T., R. Trult dieën rol wa' naar ginder. De marbollen trulden van de tafel. Ik heb 'ne' frang laten vallen, en ik geloof dat em onder de kas getruld is.

TRULPALUL, znw., m. — Z. TRULLEMAN.

TRUT, bvw. — Z. TROT.

TRUT, znw., v. — Bij 't gemeen voor Vrouwelijk schaamdeel, *cunnus*. D. B. (**A.**)

— Sukkeltje, sulachtige vrouw, meisje waar niet veel inzit. (**K.**) 'En trut van e wijf. Die Mie is maar 'en trutteken.

TRUTEBEL, znw., v. — Z. TRUT 2°.

TRUTEN, w., o. — Talmen, lunderen, semmelen, treuzelen, Fr. *lambiner*, bij B. *trutten*. Blijft daar nie' staan truten. Hij truüt altijd zoo lank, eerdat hij begiut. Z. ook TRUTSELEN.

— Jokken, schertsen, boerten, Fr. *badiner, plaisanter*. Hij truüt gèren. Gij zijt altijd aan 't truten. Daar wier' geklapt, gelachen en getruüt.
— Afl. *Truut, truter, truterij, getruut*.

TRUTER, znw., m. — Talmer, semmelaar.
— Kluchtige snaak, iemand die geerne schertst en boert.

TRUTERIJ, znw., v. — Jokkernij, scherts, boert, kortswijl. Hij zee da' maar uit truterij, ge meuget nie' kwalijk opnemen.

TRUTSELEN, w., o. — Treuzelen, Fr. *agir avec lenteur. s'amuser à des bagatelles, lambiner, chipoter, vétiller*, bij B. *trutten*. D. B. Waar blijft hij zoolank trutselen? Ge moet daar nie' staan trutselen. Hij trutselt gèren. Z. ook TRUTEN.
— Afl. *Trutselèèr, getrutsel*.

TRUTTE(N, znw., m. — Bedeesd jongeling, Zebedeüs. (**K.**)

TRUUT, znw., m. — Boerterij, scherts, Fr. *plaisanterie, badinage*. Iet zeggen veur den truut. 't Is maar truut, ge meugt da' nie' serieus opnemen. Hij héet da' gedaan uit truut.

TRUUT, znw., v. — De vrucht van den mei- of haagdoorn. (**K.**) Ook **Papekulleken**.

TRUUT, znw., v. — Z. TRUT 2°.

TRUUTPARTIE, znw., v. — Boert, kortswijl. Ge moet da' nie' kwalijk opnemen, 't is maar 'en truutpartie.

TSESTIG, TZESTIG, telw. — Zestig, Fr. *soixante* (**N.** der **K.**). elders **Sestig**. D. B.

TSEVENTIG, TZEVENTIG, TSEUVENTIG, telw. — Zeventig, Fr. *septante* (**N.** der **K.**) elders **Seventig, Seuventig**.

TUÈT, znw., m. — Rondreizende man die ketels lapt en lepels en vorken vertint. (**K.**)
— Spottend voor Geringe smid. (**K.**) Dieë smid is maar 'nen tuët.

TUF, znw., m. — Speeksel. Doet er wat tuf aan. Heel de' vloer lag vol tuf.

TUFFEN, w., o. — Speeken, speeksel uitwerpen, Fr. *cracher*. Tuft zoo nie'. Hij tuft heel de' vloer vol. Speeken en tuffen.
— Afl. *Tuffer, getuf*.

TUIER, znw., m. — Bij landb. Bindtouw, zeel waarmede het vee in de weide aan eenen staak gebonden wordt. (**K.**) Dieën tuier is wa' kört. De koei trok heuren tuier over en ze ging op den loop.
Kil. Tuyer, *restis qua pecora in pascuis viciuntur*.
— Volgens Sch. is *tuier* in Kl.-Br., de prov. Antw. en Belg.-Limb. niet het *touw*, maar de *staak*, waar het vee in de weide aan vastligt.

In die opvatting wordt het w. in de Kemp., althans in het N.-W., niet gebezigd.

— Spr. *Iemand 'nen tuier voortzetten*, hem eene straf of kastijding toedienen.

TUIEREN, w., b. Bij landb. — Het vee met eenen tuier of een touw in de weide vastleggen (K.) T., R., Kl.-Br. 'En koei of 'en geit tuieren. De geit stond getuierd. De koeien worden in 't najaar getuierd op de spurrie.

Kil. Tuyeren, *vincere pecora in pascuis.*

Veroud. en gewest., zegt V. D.

TUIERHAMER, znw., m. — Bij landb. Zware hamer, waarmede men de tuierstaken in den grond drijft.

TUIERHOUT, znw., o. — Bij landb. Z. TUIERHAMER.

TUIERSTAAK, znw., m. — Bij landb. Korte staak dien men in den grond slaat en waar de tuier of het tuierzeel aan vast is.

TUIERZEEL, znw., o. Bij landb. — Z. TUIER.

TUIKELEN, w., o. — Tuimelen, buitelen, Fr. *culbuter*, bij D. J. *tuitelen*. Meest gebruikt in de sam. *omtuikelen* en *overtuikelen*.

TUIKEN, znw., o. — *Tuiken trekken*, strooken trekken, Fr. *tirer à la courte paille*. (K.)

TUIL, znw., m. — Kuif op den kop van sommige vogels, Fr. *huppe*. De hop heeft 'nen tuil. Er zijn leeuwerken die een tuiltje op hunnen kop hebben.

TUILTJES, znw., o., mrv. — Eene hofbloem, in 't Fr. *œillet des poètes*, in de wetenschap *Dianthus barbatus* L. genaamd.

Ook **Keikens**.

TUILTJESKÈÈSMEES, znw., v. — Eene mees die een tuiltje, een topken op den kop draagt, in de Wrdb. Kuifmees, Fr. *mésange huppée* en in de wetenschap *Parus cristatus* geheeten. (K.)

TUILTJESLEEUWERK, znw., m. — Kuifleeuwerik, Fr. *alouette huppée*, Lat. *Alauda cristata*.

TUIMEL, znw., m. — Tuimeling, val. Hij deed daar 'ne' leelijken tuimel uit den boom.

TUIMELÈÈR, znw., m. — Bij smeden. Elleboogvormig ijzer dat klinkt en omtuimelt op eenen nagel of eene spil die door den elleboog steekt. D. B. Het ijzeren of koperen ellebooogje dat de bel doet klinken, wanneer men den beltrekker in beweging brengt, is een tuimelèèr.

— Bij slotmakers. De tuimelèèr van een dagslot is een rond stuk ijzer of koper met twee vleugels, in zijne dikte met een vierkantig gat doorboord. In dat gat past de pin van de kruk, waardoor men het slot in beweging brengt, Fr. *foliot*, *fouyau*.

— Bij geweermakers. Een half wiel van staal, met twee of meer kertels op den rand dat, in het slot van een schietgeweer, dient om onder het drijven van de slagveer, den haan te doen neerspringen, Fr. *noix de fusil*. D. B.

— Bij wevers. Eene lat die in 't midden rust op eene spil en waar de weefkam aan vasthangt, zoodat de twee einden van den tuimelèèr overhand op en neer gaan met de werking der schemels. De tuimelèèrs liggen in het bovendeel van 't getouw. In plaats van tuimelèèrs kan men ook katrollen gebruiken. D. B.

— Bij metsers. Metselwerk in den vorm van een klein muurken, gemetseld in eenen waterloop of een verlaatputje en dienende om het slijk en andere vuiligheid tegen te houden, dat aldus in den verlaat- of vuilnisput zinkt, terwijl het water over den tuimelèèr heen kan spoelen en langs den waterloop naar de straat- of moèrriool kan vloeien.

— Soort van kunstsprong met het hoofd neerwaarts en de beenen achterover, zoodat men wederom op de voeten rechtstaat, Fr. *culbute*. D. B. Tuimelèèrs maken. Hij maakte 'nen tuimelèèr.

— Ook eene onvrijwillige ombuiteling of een val. D. B. Hij schoof uit en hij maakte 'nen tuimelèèr. Hij dee' daar 'nen leelijken tuimelèèr.

— Soort van duif, in 't Fr. *culbutant*. D. B.

TUIMELRAAM, znw., v. — Raam dat aan de beide zijden op eene pin draait, Fr. *vasislas*, *châssis à bascule*. D. B.

TUIN, znw., m. — Haag, hegge rond eenen hof, Fr. *haie*, Mdnl. *tuun*, Hgd. *Zaun*. (**O.** der **K.**) D. B. 'Nen tuin planten rond 'nen hof. Dieën tuin is veul te hoog. Den tuin schèren. Zij hanget was(ch)goed op den tuin te droogen.

Verouderd, zegt Kram.

— Ook Omheining van palen of staken. 'Nen tuin zetten rond eene wei, eenen akker.

— IJzeren traliewerk tot afsluiting of omheining dienende. D. B. 'Nen tuin rond e praalgraf. In veel huizen staat er een tuin rond den heerd, opdat de kinderen in 't vuur niet zouden vallen.

Kil. Tuyn, *sepes*, *septum*, *sepimentum*, *vallum*.

— In den zin van Hof, Fr. *jardin*, dien de Holl. er aan geven, is het w. niet bekend.

TUIS(CH)EN (uitspr. *tössən*), w., o. — Schacheren, sjachelen. Hij tuis(ch)t in oû pèèrden.

— Voor grof geld spelen. In die herberg wördt getuis(ch)t. Met de kaart tuis(ch)en.

Volgens Kram. verouderd.

— Afl. *Tuis(ch)er*, *getuis(ch)*.

TUITELEN, w., o. — Ruilen, mangelen, in ongunstigen zin en sprek. vooral van kinderen. (Ook in Limb., z. Sch.) Klein jongens tuitelen gèren. Kinderen, gij meugt nie' tuitelen.

— Afl. *Tuitelèèr*, *getuitel*.

Kil. Tuytelen, *commutare*, *permutare*.

TUITEN, w., o. — Een getoet gewaar worden in zijn oor, Fr. *tinter*. D. B. Mijne ooren tuiten nog van 't lawijt. Als oe' rechte oor tuit, dan zeggen ze goed van u, maar is 't oe' linke oor, dan zeggen ze kwaad.

— *Volgens Sch. zou men te Antw. *tuiten* of *tutten* voor *drinken* zeggen. Wel *tutten*, maar niet *tuiten*.

TUL, znw., m., niet v. — Soort van zeer fijn weefsel. R. Zie Wrdb.

TULLEMAN, znw., m. — Z. TULLEPAAP.

TULLEPAAP, znw., m. — De middelste kegel, de kegel die te midden der andere staat. (Z. der K.)

Elders **Negenman**.

TUMMEREN, w., b. en o. — Timmeren. Z. TIMMEREN.

TUMMERSEL, znw., o. — Z. TIMMERSEL.

TUP, znw., m. — Tip. (A.) Hij ging op de tuppen van zijn voeten. 't Tuppeke van m'ne' neus was haast bevrozen.

TURLUT, tw. — Nabootsing van een draaiorgel. 'Et gaat den heelen dag van turlut, turlut.

— Znw., m. Deun, gezaag. 't Is altijd dezelfden turlut dieën hij vertelt.

TURLUTTEN, w., o. — Tureluren, op vervelende wijze spelen. Heel den nacht hoorde 'k die örgels turlutten. Hij turlut den heelen dag op zijn fluit.

TURNHOUTS(CH), bvw. — Van Turnhout.

— *De Turnhouts(ch)e zon*, z. ZON.

TUSS(CH)EN, vz. — Z. Wrdb.

— *Tusschen dit en 'en week, 'en maand, ens.*, binnen den tijd van eene week, eene maand, enz. R. (Ook in Brab., Vl. en Limb., z. Sch.) Tuss(ch)en dit en drij weken meugde tijding van mij verwachten. 'Et zal tuss(ch)en dit en e jaar hier hard veranderd zijn.

— *Er tuss(ch)en zitten*, in 't nauw zitten, in moeilijkheden verkeeren. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij zit er leelijk tuss(ch)en, want hij moet mee' Half-Meert vertrekken en hij héet tegen dieën tijd geenen andere' woon. Ik zit er mee tuss(ch)en dat den beenhouwer gee(n) vlees(ch) gebrocht héet.

— *Tuss(ch)en één en twee*, ondertusschen, middelerwijl. Snijd maar boterhammen, ik zal tusschen één en twee de' koffie opschenken.

— Onmiddellijk. R. As ge tuss(ch)en één en twee met da' lawijt nie' gaat ophouwen, dan zal ek is komen helpen.

— *Ievers nie(t) tuss(ch)en komen*, er zich niet mee bemoeien. R. Dat ze 't koken gelijk ze 't eten willen; ik koom er nie' tusschen.

— *Tusschen iet uitblijven, zijn eigen tusschen iet uithou(d)en*, er zich niet mee bemoeien. 't Is wel besteed dat hij wa' kletsen gekregen heeft, dat hij tuss(ch)en die ruzie uitblijft. 't Veurzichtigsten is van zijn eigen tuss(ch)en alles uit te houwen.

— Spr. *Tuss(ch)en 't hangen en 't verwörgen*, z. HANGEN.

— *Tuss(ch)en de plooien vallen*, z. PLOOI.

TUSS(CH)ENIN, bw. — Tusschen andere zaken en bezigheden in. Ik zal zien dat ek da' werk tuss(ch)enin kan gedaan krijgen.

— Nu en dan. Het règent veul, maar tuss(ch)enin komen der schoon dagen.

TUSS(CH)ENKOMEN, w., o., met *zijn*. — *Er tuss(ch)enkomen*, z. TUSS(CH)EN.

TUSS(CH)ENSOORT, znw., v. — Middelsoort, niet te groot of niet te klein. Da' zijn geen groote appelen, 't is maar tuss(ch)ensoort.

TUSS(CH)ENZITTEN, w., o. — *Er tuss(ch)enzitten*, z. TUSS(CH)EN.

TUT, ook **TEUT**, bvw. — Dronken, Fr *soûl*, *ivre*, enkel als gezegde. Hij was tut. Hij drinkt hem alle Zondagen tut.

— Bij Dr. *täot*. In Duitsch-Luxemburg, zegt Sch., hoort men : *er as tut*, hij is dronken. Het Mdnl. *teut* bet. Verward.

TUT, znw., m. — Brui, bras. Ieverans den tut van geven. Ik geef wel den tut van hem. Hij gaf er fijn den tut af.

TUTTEN, w., o. — Drinken, meest gezeid van kinderen en dronkaards die traag drinken. (**A.**)

TUTTER, ook **TEUTER**, znw., m. — Zuigflesch voor kinderen, Fr. *biberon*.

— Zuigdotje, Fr. *nouet à sucer*.

— Mondstukje van caoutchouc aan den darm eener zuigflesch.

— Mondstukje in caoutchouc gelijk aan dat op de tutterflesch gevezen wordt. Het steekt door een beenen cirkelvormig schijfje dat vóór den mond blijft zitten wanneer het kind aan den tutter zuigt, en aldus belet dat het mondstukje in de keel zou schieten en het kind doen stikken. De tutter hangt met een lint aan den hals van 't kind.

TUTTEREN, ook **TEUTEREN**, w., o. — Zuigen, sprek. van kleine kinderen. 'Et kind is al tutterende in slaap gevallen. Sommige kinderen teuteren op hunnen duim of op de vingers.

— Zuipen, overdadig drinken. Ze hebben gisteren avond goe' getutterd.

— Afl. *Tutterèèr*, *teuterèèr*, *getutter*, *geteuter*.

TUTTERFLES(CH), znw., v. — Zuigflesch voor kinderen.

TUTTUTTUT, tw. — Uitroep van ongeduld of verveling. Tuttuttut! laat mij gerust! Tuttuttut! met die vodden!

TWALF, **TWELF**, telw. — Twaalf, Fr. *douze*.

TWALF(D)S, **TWELF(D)S**, bw. — De twaalfde. Z. TWEEDS.

TWALFSTE, **TWELFSTE**, telw. — Twaalfde, Fr. *douzième*.

TWEE, telw. — Fr. *deux*.

— Spr. ***Er twee veur één zien***, scheel zien. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.)

— *'t Is e mes dat langst twee kanten snijdt*, z. MES.

— *Met twee woorden spreken*, beleefd spreken en antwoorden, zeggende b. v. *ja Mijnheer*, *neen vader*, enz. in plaats van enkel *ja* of *neen*.

TWEEDE, znw., o. — Tweede verdiep. Hij woont op het tweede.
Zoo ook *eerste*, *derde*, enz., *hoogste*.

TWEEDEKKER, znw., m. — Scheepsterm. Schip dat twee dekken heeft.
Zoo ook *drijdekker*, *vierdekker*.

TWEEDS, bw. — De tweede, vooral in de spelen. Ik ben tweeds. Gij zit tweeds op de bank.

TWEEDUIMS(CH), bvw. — Twee duim dik. Tweeduimsch berd. Een tweeduimsche plank.

TWEEHOOG, znw., m. — Tweede verdieping van een magazijn of stapelhuis. Het graan moet op den tweehoog uitgeschud wôrren.
Zoo ook *drijhoog*, *vierhoog*, *vijfhoog*.

TWEELOOP, znw., m. — Geweer met twee loopen, Fr. *fusil à deux canons*. D. B.

TWEESKANTEN. — *Langs tweeskanten*, langs weerskanten. De baan is langs tweeskanten met boomen beplant.

TWEESLAG, znw., m. — Twee zweepklappen, onmiddellijk achter elkander voortgebracht. T., Kl.-Br.

TWEEMASTER, znw., m. — Schip met twee masten. Daar is gisteren 'nen tweemaster vergaan.

TWEEMIK, znw., m. — Tweetakkige verdeeling eens boomstams.

TWEETROPPEL, **TWEETROBBEL**, znw., m. — Tros van twee bij elkaar gegroeide noten, kastaniën, enz. Aan dieën tak hangt nog 'nen tweetroppel.

TWEEVOREN. w., b. — Bij landb. Hetzelfde als Diepvoren, een land ploegen en daarna nog eens dezelfde voor uitrijden, Fr. *biloquer*. Als een land gediepvoord wordt, ploegt men de reeds geploegde voren nog eens met de zoogenaamde *wruut* of ondergrondsploeg.

TWEEWASSIG, bvw. — Ongelijk in rijpheid. T., Kl.-Br. Die haver sta' vandeeg tweewassig.

TWEEWATEN, w., o., met *zijn*. — Tweewatig worden. Z. TWEEWATIG. Die schup begint te tweewaten.

TWEEWATIG, bvw. — Wordt gezeid van schuppen, bijlen enz., waarvan de waat of snede schilfert of splitst, bij T. *tweewettig*. Die schup is tweewatig. 'En tweewatig kapmes.

TWEEWOON (scherpe *o*), Kemp. **TWEEWEŬN,** znw., m., te Antw. **TWEEWOONST,** v. — Huis met twee woningen.

TWEEZAK, znw., m. — Valsche, dubbelzinnige mensch. (Ook in Brab., z. Sch.) Betrouwt 'em nie', 't is 'nen **tweezak.**

TWELF, TWELFSTE, telw. — Z. TWALF, TWALFSTE. Jong.

TWIJFELÈÈR, znw., m. — Loteling die een twijfelachtig nummer getrokken heeft. Is Jan er uit? 'k Weet 'et nie', 't is 'nen twijfelèèr.

TWIJL, vgw. Terwijl, Fr. *pendant.* (**A.**) D. B. Leert nu, twijl da' ge den tijd hèt. Schrijft gij dieën brief, twijl dat ek mij aanklee(d).

— Dewijl, vermits, Fr. *parce que, comme.* (**A.**) Doet dat werk nu, twijl da' ge toch tijd genoeg hèt.

TWINTIGAARD, znw., m., zonder mrv. — Bij steenb. Soort van grooten kareelsteen.

TWIST, znw., m., zonder mrv. — De twijgen of dunne takken van eenen gevelden of uit te roeien boom. (**K.**) De dikke takken heeten spillen en de dunne die op de spillen groeien, heeten twist. Verkooping van eiken spillen en twist. Ik heb twee koopen twist gekocht. Dieën boom hée 'ne' schoonen twist.

Kil. Twist, *rami abscissi, ramalia.*

TWIST, znw., m. — Z. Wrdb.

— *Twist en tweedracht*, erwten en boonen die in éénen ketel zieden. (**A.**)

TWIST, znw., m. — Bij wevers. Eene hoeveelheid van twintig scheerdraden.

TZESTIG, telw. — Z. TSESTIG.

TZEVENTIG, TZEUVENTIG, telw. — Z. TSEVENTIG.

U.

UĔGEN, w., o. — Scherp toezien, mikken. (**Z.** der **K.**) Ik verstaan nie' da' ge zoo den heelen dag in dieën boĕk kunt zitten uĕgen. Ge meugt nie' te lank uĕgen eerda' ge schi(e)t.

UĔKEN, w., o. — Jeuken, hooken. (**Z.** der **K.**) De wond begint te uĕken.

UĔKSEL, znw., o. — Jeuksel. (**Z.** der **K.**)

UĔZEN, w., b. — Z. HOOZEN. (**Z.** der **K.**)

UFFRA, znw., v. — Juffrouw.

UIER, znw., m. — Z. Wrdb.

— *Met den uier*, dicht bij 't kalven. T., R. 'En koei met den uier verkoopen.

UIEREN, w., o. — Bij landb. Het opzwellen van den uier eener koe of geit in het laatst der dracht. Ons Bonte begint schoon te uieren.

UIERKOEI, znw., v. — Bij landb. Koe die dicht bij 't kalven is en dus een zeer ontwikkelden uier heeft.

UIL, znw., m. — Fr. *hibou*. Z. Wrdb.

— Spr. *Staan zien gelijk 'nen uil op 'en zieke koei*, onnoozel staan te kijken.

— *Uilen zijn geen valken*, van menschen met een bekrompen verstand moet men niet veel verwachten.

— *Iederen uil meent dat zijn jongen valken zijn*, iedere ouder heeft een groot denkbeeld van zijne kinderen.

— *Staroogen gelijk 'nen uil in de zon*, z. STAROOGEN.

— *Dat is leelijk, zee den uil, en hij bezag zij(n) jonk*, dat is een leelijk geval. T., Kl.-Br.

— *In 't jaar één, als de uilen preeken*, z. ÉÉN.

— *Wat helpen kèèrs en bril, als den uil nie(t) zien en wil.*

— Fig. Dommerik, domoor. Hij is 'nen uil.

— Het laagste nummer in eene loterij. Hij héet den uil getrokken.

— Allerhoogste en goedkoopste plaats in eenen schouwburg, Fr. *paradis*.

UILAARD, znw., m. — Hetzelfde als Huilaard, eene plaats onder het afhangend dak in oude schuren. (**K.**) In de nieuwe schuren vindt men geene uilaarden.

UILEKOP, znw., m. — Dommerik, domoor. Hedde van oe' lèven zoo 'nen uilekop gezien?

UILEKOT, znw., o. — Goedkoopste rang in eenen schouwburg.

UILESPEL, znw., o. — Zeker spel dat met drie teerlingen gespeeld wordt; op de plaat of het blad staan uilen afgebeeld.

UIT, vz. en bw. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *In en uit gaan, loopen, vliegen*, enz., vrijelijk ergens in en uit gaan. D. B. Hij ga' bij ons in een uit, ofdat em thuis was. Laat de duiven maar in en uit vliegen.

— *Uit den rouwen*, z. ROUW.

— *Uit den heelen*, z. HEEL.

— *Uit zijn*, geëindigd zijn. De mis is uit. De school is uit. Wanneer was 'et lof uit?

— Geëindigd met spelen. Ik ben uit. Nog twee slagen, en ik ben uit.

— *Er uit zijn*, er uitgeloot hebben, in de krijgsloting een gunstig nummer getrokken hebben.

— *Uit zijn op iet*, er lust of trek naar hebben. D. B. T., R. Hij is op de' krijg uit. Ik ben er nie' op uit om nu zoo laat daar naartoe te gaan. Er op uit zijn om iemand te bedriegen.

— Geldzuchtig zijn. Ik kan dieë' vent nie' verdragen, omdat hij er te hard op uit is.

— Verg. *Er op uit zijn gelijk de duvel op 'en siel.*

— *In en uit klappen*, z. IN.

— *In en uit zijn*, wispelturig, ongestadig van karakter zijn. Frans is in en uit, nu is em vrindelijk en strak moeft em weer.

— *'t Is amen en uit*, z. AMEN.

— *Er aan uit kunnen*, er niet aan toegeven, het kunnen verkoopen zonder verlies, er niet op verliezen. Ik zal oe die stof geven tegen vier frang de el, hoewel ik er nie' aan uit kan.

— *Ievers niet uit kunnen*, het niet kunnen lezen, verstaan, enz. Ik kan uit oe' geschrift nie' uit.

— *Ievers niet uit kunnen*, gehouden zijn iets te doen. z. BUITEN.

— *Uit* heeft de weerde van *om te* in *uit lach, uit spel, uit spot*, enz.

— *Uit*, gevolgd van *gaan* met eene onbepaalde wijze, beteekent dat het werk, door dien infinitief uitgedrukt, buitenshuis uitgeoefend wordt: *uit bakelen gaan, uit naaien gaan, uit wass(ch)en gaan, uit werken gaan*, enz.

— *Uit* als voorvoegsel in sameng. werkw., drukt uit: 1° Een verwijderen in: *uitdabben, uiteggen, uitgritselen, uitkuis(ch)en, uitkegelen, uitkappen, uitpikken, uitpitsen*, enz.; 2° Versterking in *uitbluss(ch)en, uitbörstelen, uitfinneeren, uithalen, uitkèren, uitmesten*, enz.; 3° in veel samenstellingen geeft *uit* te kennen dat de werking ten einde is of, tenminste voor den oogenblik, niet kan voortgezet worden: *uitbabbelen, uitbloeien, uitbloemen, uitbulderen, uitdeelen, uitdraaien, uitgeven, uitgrijzen, uithoesten, uitkakelen, uitklappen, uitlachen, uitpraten, uitpreeken, uitrazen, uitslapen, uitspreken, uitvertellen*, enz. Dergelijke werkw. worden niet met *hebben*, maar met *zijn* vervoegd.

UITBAAIEN, UITBEIEN, w., b. — Uitbetten, bettend zuiveren. Ge moet de wond me' lauw water uitbaaien.

— Bij landb. Uitwasschen met kokend water. De vaten waar melk in gestaan heeft, moeten goed uitgebeid worden.

UITBABBELEN, w., b. — Overal rondbabbelen, voortvertellen. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.) Hij héet overal uitgebabbeld dat ek ging trouwen, en daar is gee(n) woord van waar.

— O., met *zijn*. Ten einde babbelen. Laat 'em maar uitbabbelen. Is ze nog nie' uitgebabbeld?

UITBAGGEREN, w., b. — Z. Wrdb.

— Bij landb. Den bagger of turf uithalen. (*Z.* der **K.**) 'En wei, 'nen bemd uitbaggeren.

UITBAKKEN, w., o., met *zijn*. — Onder 't bakken zijne tocht, zijn sap verliezen en hard en droog worden. Laat 'et brood nie' te hard uitbakken.

UITBEIEN, w., b. — Z. UITBAAIEN.

UITBEKKEN, w., b. — Beksgewijs uitsnijden. E stuk papier uitbekken.

UITBELLEN, w., b. — Uitklinken, door den belleman of openbaren uitroeper doen afkondigen. Hfft. (Ook in Vl., Brab. en Limb., z. Sch.) Ik heb mijnen hond verloren, ik zal 'et laten uitbellen.

— Fig. Uitbazuinen, rondbellen, overal bekend maken. Ze mag gee(n) niefsken weten, of ze bellet overal uit.

UITBÈREN, w., b. — Den beer uithalen. Den bèèrput uitbèren.

UITBERSTEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Zijnen wrevel lucht geven, in gramschap uitvaren. Jan moet soms is uitbersten; dat doet 'em deugd.

UITBLAAIEN, UITBLA(D)EN, w., b. — Geheel verkoopen. Z. BLAAIEN. Boer Willems hee' z'nen heele' stal uitgeblaaid.

UITBLAGÉEREN, w., b. — Al pochende overal vertellen. Hij héet overal uitgeblageerd dat em met duzenden moet gaan erven.

UITBLEIKEN, w., o. — Uitbleeken. Z. Wrdb.

UITBLOEDEN (uitspr. *uitbloeien*), **UITBLU(D)EN**, w., o. — Z. Wrdb.

— *Den touter laten uitbloeden*, hem stillekens laten uitzwieren.

UITBLOËMEN, UITBLOMMEN, w., o., met *zijn*. — Uitbloeien, ten einde bloeien. De roozen zijn uitgebloëmd.

UITBOËBELEN, w., b. — Uitdrinken. Z. BOËBELEN. Wie héet de flesch uitgeboëbeld?

UITBOETEN, w., b. — Bezuren, voor iets boeten, Fr. *porter la peine*. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij hée' mij geslagen, maar hij zal 'et uitboeten.

— Door boeting uitwisschen. Zijn zonden uitboeten.

UITBOONEN, w., b. — *Iemand er uitboonen*, z. onder BOONEN.

UITBOOREN, in 't Z. **UITBOREN**, w., b. — Z. Wrdb.

— Fig. Met eenen riek uit den grond halen. Hij is heel alleen z'n pataten aan 't uitbooren.

UITBÖRTELEN, w., o., met *zijn*. — Bortelend uitkomen. D. B. 'Et volk kwam de kerk uitgebörteld.

Kil. Wt-bortelen, *erumpere, egredi cum impetu.*

UITBRABBELEN, w., b. — Overstaanbaar uitbrengen. Wat héet hij daar allemaal uitgebrabbeld?

UITBRAKEN, w., o. met *zijn*. — Uitbreken, Fr. *sortir par effraction*. Den dief is 'et kot uitgebraakt.

UITBRANDEN, in 't Z. **UITBRANNEN**, w., o., met *zijn*. — Fig. Eindigen. Die zaak zal stillekens uitbranden.

— Mislukken. Hij rekende vast op 'en decoratie, maar hij is deerlijk uitgebrand.

— *'En houwelijk brandt uit*, als de toekomenden van elkander scheiden.

UITBREEKEN, w., b. — Z. UITBROOKEN.

UITBREKEN, w., o., met *zijn*. — Zijnen wrevel lucht geven, in hevige woorden zijne gramschap laten blijken. Toon is den beste mensch van de wereld, maar hij moet soms is uitbreken.

UITBRIEVEN, w., b. — Rondbrieven, overal bekend maken. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.) Zij brieft alles uit dat hier gebeurt.

UITBRISS(CH)EN, w., o., met *zijn*. — Wordt gezeid van eenen draaitol die, na gebrischt te hebben, stil blijft liggen. (K.) Z. BRIS(SC)HEN. Ge moet oe' non laten uitbriss(ch)en.

UITBROĔBELEN, w., o., met *zijn*. — Uitborrelen. De soep broĕbelde de' ketel uit.

UITBROOKEN, UITBRUĔKEN, UITBREEKEN, w., b. — Met geweld uit den grond wringen met eenen riek of eene spade. (K.) Endelijk hem ik dieĕ' wörtel uitgebruĕkt gekregen. — Ook **Uitwroöken, Uitwruĕken.**

— Uitbraken. De zieke moest alles uitbrooken dat em geëten had.

UITBRU(D)EN, w., b. — Uitbroeden. (K.)

UITBRUĔKEN, w., b. — Z. UITBROOKEN.

UITBUIZEN, w., b. — Uitdrinken, uitzuipen. R. Hij héet heel de fles(ch) uitgebuisd. Z. BUIZEN.

V. D. noemt dat w. verouderd.

UITBUTEN, w., b. — Uit den grond halen door middel van eenen riek. (K.) Puinen uitbuten. Hij hée' zijn pataten alleen uitgebuüt. Z. BUTEN.

UITCIJFEREN, w., b. — Z. Wrdb.

— *Het uitcijferen*, zeer zuinig leven, zijne uitgaven zooveel mogelijk bekrimpen. Dieë gierigaard weet 'et uit te cijferen. Had ik het zoo goed nie' uitgecijferd, wij waren al lank van 't bed op 't stroo geraakt.

UITDABBEN, w., b. — Al dabbende uithalen. (K.) (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Den hond hee' verschei(d)e(ne) patatbossen uitgedabd. Z. DABBEN.

UITDEELEN, Kemp. **UITDEILEN**, w., b. — Z. Wrdb.

— O., met *zijn*. Niets meer uit te deelen hebben. Ik zou u gèren nog wa' geven, maar ongelukkig, ik zijn uitgedeeld.

UITDOBBEN, w , b. — Struiken, wortels van boomen uitrooien. (Z. der K.) 'En afgeblaaid bosch uitdobben.

UITDOEN, w., b. — Ten einde doen, voltrekken, Fr. *achever de faire ce qu'on fait*. Wordt maar gebruikt in uitdrukkingen, die ook met *doen* gebruikt worden. D. B. E poosken doen — zijn poosken uitdoen (uitslapen). E spel doen — wij zullen eerst ons spel uitdoen, eerda' me gaan.

— *Zijnen tijd uitdoen*, iets doen zoo langen tijd als men daartoe volgens dwang, overeenkomst of betamelijkheid gehouden is. D. B. De soldaten moeten hunnen dienst uitdoen, eerda' ze naar huis meugen komen. De knecht is vertrokken, zonder dat hij zijnen dienst uitgedaan héet. De gevangene hée' bijkans zijn vier jaar uitgedaan.

— Uitgraven, uit den grond halen. D. B., T., R. Boomen uitdoen. Ik zou die bloembossen uitdoen. Hij doe' zijn pataten alleen uit.

— Opbrengen, sprek. van eenen verkoop. Hoeveel hebben die huizen uitgedaan? Die boomen zullen nie' veul uitdoen, is te denken. Ze' peerd hée' nog drijhonderd frang uitgedaan. Oe' huis zal meer uitdoen as ge't publiek verkoopt, as da' ge't uit der hand verkoopt.

— *De(n) stal uitdoen*, het mest uit den stal trekken.

— *De koeien uitdoen*, ze uit den stal laten. R.

— *Zijn eigen uitdoen*, zich ontkleeden. T. Ik gaan mij uitdoen en slapen.

— *Volgens Sch. bet. het in de Kemp. ook nog Uitbesteden, uitzetten, ergens plaatsen, b. v. geld om er interest van te trekken, eene koei verhuren voor eene jaarlijksche som, een kind uitdoen (bij de boeren of elders plaatsen), een kind op de school uitdoen (het op eene kostschool leggen). — Ik heb dit nooit gehoord.

UITDOMPEN (in 't Z. en W. *uitdoëmpən*), w., o., met *zijn*. — Hetzelfde als Uitdampen. Z. Wrdb.

UITDONDEREN, w., b. — Door den bliksem uitgeslagen worden. Daar is in ons geburen 'nen dikken boom uitgedonderd.

UITDOPPEN, w., b. — Iets uitdoen met te doppen. D. B. Z. DOPPEN. Dopt de wond wat uit mee' e zuiver doeksken.

UITDRAGEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Van eene plaats, waar met geene kar te komen is, naar eene andere dragen, waar dit mogelijk is. T. Is er spraak van dingen, die moeten gesleept of gekrooien worden, dan zegt men *uitsleipen*, *uitsleuren* of *uitkruien*. Wij zullen nog verplicht zijn ons hooi uit te dragen, want den bemd sta vol water. Boonstaken uitsleipen. Mutsaard uitkruien.

— Fig. *Het huis uitdragen*, aan vreemden vertellen wat er in het huisgezin omgaat. Die meid is daar moeten vertrekken, omdat ze 't huis uitdroeg. Kinderen dragen nogal dikwijls 'et huis uit.

UITDRÈNEN, UITTRÈNEN, w., o., met *zijn*. — Uitzijpelen, uitzweeten, Fr. *suinter*. De olie drèènt langs den boôm van de kit uit.

UITDROOGEN, w., o. — Uitdrogen. Z. Wrdb.

— Verg. *Uitdroogen gelijk 'ne stokvis(ch)*, *gelijk 'ne koolstok*.

— Fig. Uitteren. Hij zal uitdroogen gelijk e stoksken.

Kil. Wt-drooghen, *tabescere*.

UITEEN, bw. — Uit elkander. Z. Wrdb.

— Vormt talrijke samengestelde werkwoorden die in de Wrdb. niet voorkomen. Wij laten de bijzonderste volgen.

UITEENBREI(D)EN, w., b. — Uit elkander strijken. Ge moet de boter op uw brood wa' beter uiteenbreien.

UITEENCIJFEREN, w., b. — Uit elkander rekenen. T., Kl.-Br. Cijfert is uiteen hoeveul dat alles kost. Ook **Uiteenrekenen.**

UITEENDOEN, w., b. — Uiteenzetten, uitleggen, vertellen, voordragen, Fr. *expliquer*, *raconter*, *débiter*. D. B. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Doe mij 'ne keer uiteen, hoedat de zaken gebeurd zijn. Hij hée' gee(n) verstand van iet uiteen te doen. Gij hèt mij die geschiedenis wa' schoon uiteengedaan.

UITEENDOUWEN, w., b. — Platduwen. T., Kl.-Br. Ik zal den deeg wat uiteendouwen.

UITEENDRAGEN, w., b. — Uit elkander dragen, al dragend uit elkander spreiden. T. Wie héet die mutsaards zoo wijd uiteengedragen?

UITEENFLOSSEN, w., o., met *zijn*. — Z. FLOSSEN.

UITEENGOEIEN, w., b. — Uit elkander werpen. De straatjongens hebben de mutsaard heelemaal uiteengegoeid.

UITEENHASPELEN, UITEENHAPSELEN, w., b. — Ontwarren. T., Kl.-Br. Eindelijk heb ik die rekening toch uiteengehaspeld gekregen.

UITEENKRIJGEN, w., b. — Ontward, gescheiden krijgen. T., Kl.-Br. Ik kan da' garen nie' uiteenkrijgen, dat 'et zoo verward is.

UITEENLEGGEN, w., b. — Openleggen. T., Kl.-Br. Leg 'et was(ch)goed wa' beter uiteen.

UITEENRAPEN, w., b. — Uit elkander rapen. T., Kl.-Br. De pataten moeten nog uiteengeraapt wörren eerda' me ze zetten.

UITEENREKENEN, w., b. — Z. UITEENCIJFEREN.

UITEENREKKEN, w., b. — Ontwrichten. T., Kl.-Br. Pas op, ge zult mijnen arm nog uiteenrekken.

UITEENROEIEN, w., b. — Z. UITEENGOEIEN.

UITEENSCHAFFELEN, UITEENSJAFFELEN, w., b. — Uit elkander schaffelen. Z. SCHAFFELEN. De kinderen hebben die zavelkoopen heelemaal uiteengeschaffeld.

UITEENSCHĀRREN, w., b. — Uit elkander scharren. Z. SCHĀRREN. De kiekens hebben die hoopkens uiteengeschārd.

UITEENSCHETTEREN (Kemp. *-schättərən*), w., o., met *zijn*. — Met gedruisch uit elkander schieten. De zak scheurde, en de noten schetterden uiteen.

UITEENSCHIJTEN, w., o., met *zijn*. — Uit elkander schieten. 'Et stroo zal uiteenschijten, as ge't nie' beter en tast.

UITEENSCHOKKELEN, UITEENSJOKKELEN, w., o., met *zijn*. — Door het rijden uit elkander schokken. Oe' kar is versleten; as ge nie' stilder en rijdt, dan schokkelt ze nog uiteen.

UITEENSCHROĔBEN, w., b. — Z. UITEENSCHĀRREN.

UITEENSJAFFELEN, w., b. — Z. UITEENSCHAFFELEN.

UITEENSJOKKELEN, z. UITEENSCHOKKELEN.

UITEENSLAGEN, w., b. — Uit elkander slaan.
— O. met *zijn*. Uiteenstuiven. T., Kl.-Br. Ge hadt die mannen moeten zien uiteenslagen, as de gendarmen kwamen!

UITEENSMÈREN, w., b. — Uit elkander smeren. Ge moet 'et bezetsel op de' muur goed uiteensmèren. Smèèrt de boter wa' beter uiteen.

UITEENSMIJTEN, w., b. — Z. UITEENGOEIEN.

UITEENSPODDEREN, w., o., met *zijn*. — Z. UITEENSPÖRZEN.

UITEENSPÖRZEN, w., b. — Driftig uit elkander loopen. (K.) Die kwajong' spörzen al die hoopen zand uiteen.
— O., met *zijn*. Uiteenstuiven, bij T. *uiteensporren*. De kinderen spörsden gelijk 'ne wind uiteen, as de meester aankwam.

UITEENSTAAN, w., o. — Uit elkander staan. T. As het volk wa' meer uiteenstond, dan was de zaal te klein.

UITEENSTRIJKEN, w., b. — Uit elkander strijken. As ge de' muur schildert, ziet dan da' ge de verf goed uiteenstrijkt.

UITEENTREKKEN, w., b. — Al trekkende langer maken, uitrekken. T., Kl.-Br. As die stof nie' lank genoeg en is, kunde ze wat uiteentrekken.

UITEENWÖRPEN, w., b. — Z. UITEENGOEIEN.

UITEENZUKEN, w., b. — Uit elkander zoeken, soort bij soort voegen. T., Kl.-Br. De boonen zijn allemaal ondereengeraakt, ge zoudt ze wa' moeten uiteenzuken.

UITERLIJK, bw. — Ten uiterste, ten hoogste. D. B. Ik bedank u uiterlijk. Ge zijt uiterlijk bedankt.

UITERSGANK, znw., m. — Lente, voorjaar, Fr. *renouveau*, *printemps* (**N.-W.** der **K.**). Hfft., in Limb. *oetersjank*. Wij hebben dees jaar 'ne' schoonen uitersgank gehad.

— Elders **Uitgank** en **Uitkomen.**

UITFINEEREN, w., b. — Verzinnen, uitdenken, bij R. *uitfingeeren* en bij Dr. *uitfigeléren*. Hij weet altijd iet uit te fineeren. Z. *fineren* bij VERD., II, 814.

UITFLOSSEN, w., o., met *zijn*. — Uitrafelen, sprek. van koord. Die koor(d) is te locht gedraaid, ze flost uit.

UITFLUIZEN, w., b. — Zachtjes door de keel gieten. Hij fluisde heel de flesch uit.

UITFRÈTEN, w., b. — Uitvreten, uiteten. Z. FRÈTEN.

UITGAAN, w., o., met *zijn*. - Uitgeroeid worden. T. Da' bosch gaat te naaste jaar uit.

— *Daar ga(at) veel op uit*, het kost veel. T. Op 'en huishouwen ga' veul op uit.

— *Er om uitgaan*, uit vrijen gaan, bij T. *er op uitgaan*.

— Verg. *Uitgaan gelijk 'en keers*, zachtjes sterven.

— Znw., o. *In 't uitgaan van de week, de maand*, enz., bij 't eindigen van de week, van de maand.

UITGAANDE, UITGAANS, bw. — Wordt gevoegd bij den naam van eene maand of een jaargetijde in den zin van *op het einde*. D. B., T. Hij vertrekt uitgaande Mei. Zij is uitgaans winter gestörven.

UITGALPEN, w., b. — Uitgulpen. Hij galpte 't glas uit.

UITGANK, znw., m. — Voorjaar, lente, Fr. *printemps*, *renouveau*. (**K.**) (Ook in Brab. en N.-Br., z. Sch.) 'Ne laten uitgank. Ik zal wachten tot in den uitgank om die boomen te verplanten.

— *T'uitgank*, met de lente. T'uitgank zullen me op da' land pataten zetten.

Ook **Uitersgank** en **Uitkomen.**

UITGEЁFSEL, znw., o. — Voorwendsel, Fr. *faux-fuyant*, *prétexte*. Da' zijn allemaal uitgeëfsels van hem.

— Valsch gerucht. Ze zeggen dat hij der gaat uitscheên mè' boeren, maar da' zal maar 'en uitgeëfsel zijn.

UITGEKÈÈRD, bvw. — Wolkenloos. De locht is uitgekèèrd.

UITGEKLÈÈRD, bvw. — Z. UITGEKÈÈRD. (**A.**)

UITGERAKEN, w., o., met *zijn*. — Uitraken. Z. Wrdb.

— Eindigen met het spel te winnen. Ik heb al zoolank gespeeld, en ik kan nie' uitgeraken.

UITGEVEN, w., b. — Voorwenden. T., R. Hij geeft uit dat em ziek was en dat em daarom nie' komen kost.

— Uitstrooien. T., R. Ze geven uit dat hij naar Amerika vertrokken is.

— Opgeven. Geeft ge 'ne keer e graadsel (raadsel) uit.

— *Uitgegeven zijn*, niets meer hebben om te geven. Daar zijn zooveul bèdelèèrs aan de deur geweest en ik heb zooveul centen uitgedeeld, dat ik uitgegeven ben.

UITGEVROZEN, verl. dlw. van Uitvriezen. De metsers waren in Mèèrt nog uitgevrozen (door den vorst belet te werken).

UITGOMMEN, w., b. — Uitwrijven met elastieken gom. Ge moet die potloodstrepen nog uitgommen.

UITGRIJZEN, w., o., met *zijn*. — Uitweenen. Laat 'em maar uitgrijzen. Zulde haast uitgegrezen zijn?

UITGRITSELEN, w., b. — Met de rijf of gritsel uit den grond trekken. (*Z.* der **K.**) Onkruid uitgritselen.

UITGRONDEN, w., b. — Bij schrijnw. en trapmakers. Z. GRONDEN.

UITHAKKELEN, w., b. — Hakkelend uitbrengen. Hij moest iet komen zeggen, maar hij kost 'et nie' uitgehakkeld krijgen.

UITHAKKEN, w., b. — Bij landb. Met de hak uithalen. Onkruid uithakken.

— Bij Kram. « *arracher, tirer... avec la pioche.* »

UITHALEN, w., b. — Uitleiden, uittrekken, uitdragen. D. B. E lijk uithalen. Het merk van flierhout uithalen. Ik weet nie' waardat hij 'et uithaalt.

— In 't bijzonder Iemand uit zijn huis komen afhalen om hem feestelijk ergens heen te leiden. Als iemand nieuwelings in eene gilde komt, dan wordt hij uitgehaald door de gildebroeders. Hij is met 't muziek uitgehaald.

— *Bier uithalen*, naar de herberg halen om het thuis te drinken. D. B., R. (Ook in Brab., z. Sch.)

— Bij timmerl. Uithollen, Fr. *creuser*. E gat uithalen met den agger. 'En groef uithalen met de schaaf.

— O. Beteekenen, weerde hebben, bij B. *ophalen*. Die feest hée' nie' veul uitgehaald met da' slecht weer. Ze maken zoo' ne' grooten ophef van 't vierwerk da' gisteren afgesteken is, en mij dunkt dat 'et weinig of niks uithaalde.

UITHANGBERD, znw., o. — Uithangbord, Fr. *enseigne*.

— Fig. Aangezicht. T. 't Is op zijn uithangberd wel te zien dat em er goe' van lèèft.

UITHANGEN, w.,b. — Gebaren, vertoonen, Fr. *affecter*, *afficher*. De' grooten heer uithangen. De' veezer uithangen. Hij hangt de' flauwen uit. Hangt de' vieze nie' uit.

— Wonen, thuis zijn, gehuisvest zijn. Waar hangdegij uit, tegenwoordig? Het Eng. *Where do you hang out?* beteekent hetzelfde.

— *Het uithangen*, zich in opschik en handelwijze trotsch en verwaand toonen. Die kaal juffrouw hanget wa' veul uit. Ik kan nie' verdragen dat i 'et zòò uithangt.

UITHEBBEN, UITHEMMEN, w., b. — Uitgeëten of gedronken hebben. Z. Wdb.

— *'En pint* of *'en borrel uithebben*, verzachting voor Dronken zijn.

— Uitgedolven hebben. Ik heb mijn pataten al uit. Heddegij oewen beet al uit?

— Gewonnen of geëindigd hebben. Ik heb e lot uit van 10,000 frang. Wij hebben nu al vier spelen uit.

UITHEULEN, w., b. — Bij klompenmakers. Uithollen. 'Ne' kloon uitheulen.

UITHOOZEN (Kemp. ook *uithuëzən*), w., b. — Al hoozende uitwerpen. Z. HOOZEN. Water uithoozen. 'Ne' vijver uithoozen.

Kil. Wt-oosen, *exhaurire*.

UITHOU(D)EN, w., o. — Verblijven, uitblijven. Dieë knecht zal 'et daar nie' lank uithouwen. Gij hèt 'et nogal lank uitgehouwen (ge zijt nogal lang weggebleven.)

UITHUËZEN, w., b. — Z. UITHOOZEN.

UITJASSEN, w., b. – Wegjagen, uitjagen. Hij wier' daar de deur uitgejast.

UITJOĔBEREN, w., b. — Uitdrinken. 'En flesch uitjoëberen.

UITKAAIEN, w., o., met *zijn*. — Hard uitbraden. Z. KAAI. Ge laat 'et vleesch te veul uitkaaien. As 'et spek uitgekaaid is, zit er geen tocht meer in.

UITKANT, znw., m. — Uithoek, afgelegen kant van een dorp, kant waar het grondgebied eener gemeente eindigt. Daar woont hier meer volk aan de uitkanten als in 't dörp zelf. Hij woont ieverans aan 'nen uitkant.

Kil. Wt-kant, *confinium*.

UITKAPPEN, w., b. — Uithakken, vellen. T., R. Boomen uitkappen.

— *E verken uitkappen*, z. AFKAPPEN.

UITKÄRREN, w., b. — Uitvoeren met eene kar. D. B. 'En gracht uitkärren.

UITKAVELEN, w., b. — Bij timmerl. Uitkerven, eenen kavel of eene keep in een stuk hout zagen of beitelen. D. B. Men teekent de plaats af, die men in een stuk hout moet uitkavelen. Z. KAVELEN Ook **Uitkippen**.

***UITKEIEN**, ***UITKEIEREN**, w., b. — « Uitdrijven, uitjagen. »

Sch. geeft dat w. voor Brab. en Antw.

UITKEGELEN, w., b, — Wegjagen. Ge moest dieë' kèrel uw huis uitkegelen.

UITKÈREN, w., b. — Uitvegen, Kil. *everrere*. Kèèr 'et huis uit. 'Et zand uitkèren.

V. D. noemt dit w. verouderd, doch het is nog springende levend in Antw., Kemp., Hasp., Hag. en Kl.-Br. (z. R.)

UITKERTELEN, w., o., met *zijn*. — Uitvezelen. T., Kl.-Br. Heur kleed kertelt van onder uit.

UITKESTEREN, w., o., met *zijn*. — Z. UITKAAIEN.

UITKETTEREN, w., b. — Uitjagen. Ze ketterden 'em de deur uit.

UITKEUTEREN, w., b. — Al keuterende uithalen. 'En pijp uitkeuteren. Hedde daar niks om mijnen hollen tand uit te keuteren?

— Fig. Keuterende uitjagen. R. Keutert dieën houd is de deur uit.

UITKIPPEN, w., b. — Z. UITKAVELEN.

UITKLAFEREN, w., o., met *zijn*. — Uitklauteren. Hij kwam den boom uitgeklaferd.

UITKLAPPEN, w., o., met *zijn*. — Ten einde klappen. T., R. Laat mij 'ne keer uitklappen. As ekik uitgeklapt ben, spreëkt gij dan.

UITKLASSEN, w., b. — Eenig vocht uitstorten. Houd oe' kruik recht, of ziedie nie' da' ge 't bier uitklast?

UITKLEE(D)EN, w., b. — Fig. Uitplunderen, uitschudden.

— Spr. *Zijn eigen uitklee(d)en eerdat men gaat slapen*, zijne goederen weggeven aan zijne kinderen, eer men dood is. (Ook in Brab., z. Sch.)

UITKLEFFEREN, w., o., met *zijn*. — Z. UITKLAFEREN.

UITKLOPPEN, w., b. en o. — Bij jagers. Drijven, opjagen, Fr. *battre, traquer*. Morgen komen de jagers en ik moet mee uitkloppen. Wij hebben gisteren 't groot bosch uitgeklopt.

— Door kloppen het bed doen verlaten. Hij hee' mij deze' morgend om vier uren uitgeklopt.

UITKOM, znw., m. — Lente, Fr. *printemps*. Z. UITKOMEN.

UITKOMEN, w., o., met *zijn*. — Te voorschijn komen, uit den schuilhoek komen, sprek. van kinderen die Bedod, Fr. *jeu de cache-cache*, spelen.

— *Op iet uitkomen*, iets bedoelen. T. Da' ge daar zegt, komt op iemand uit. Ik hoor wel waarda' ge op uitkomt. Dat ek 'em eens de waarheid heb derven zeggen, daar komt em nog altijd op uit.

— Ontdekken, betrappen. Ik kwam er zjust op uit, as de dieven de kas wilden openbreken Om die deugenieten kunnen te straffen, zou ek er moeten op uitkomen, terwijl da' ze bezig zijn.

— Aan het licht komen. Z. Wrdb.

— Spr. *Alles komt uit, al moesten de kraaien het uitbrengen*, niets blijft verholen.

UITKOMEN, znw., m., te Antw. ook **UITKOM**. — Lente, voorjaar, Fr. *printemps*, *renouveau*. D. B. (Ook in O.-Vl. en Brab., z. Sch.) Wij hebben 'ne schoonen uitkomen gehad. Ik zal wachten tot in den uitkomen. Den eenen uitkomen is den andere nie'.

Ook **Uitgank** en **Uitersgank**.

UITKOPPEN, w., o., met *zijn*. — Ten einde koppen (z. KOPPEN.) Het is nie' goed van 'ne koppigaard aan te spreken terwijl hij nog koppig is; 't is best van hem eerst te laten uitkoppen. Is ze nog nie' uitgekopt?

UITKÖ(R)STEN, w., o., met *zijn*. — Door het braden tot eene korst worden, bij D. B. *uitkeusteren*. Die pataten zijn te hard uitgekö(r)st. Laat 'et vlees(ch) zoo nie' uitkö(r)sten.

UITKRAMEN, w., b. — Uiten, in ongunstigen zin, T., R. Hij kraamt zoo'n aardige dingen uit. Wat héet i daar allemaal uitgekraamd?

UITKRIJGEN, w., b. — Ten einde geraken met iets uit te eten of te drinken; uitgewischt of uitgespeeld krijgen. D. B., R. Ik kan mijn soep nie' uitkrijgen. Drinkt oe' glas uit, of kunde 't nie' uitkrijgen? Ik kost da' geschrift moeilijk uitkrijgen. Eindelijk hebben wij 't spel uitgekregen.

UITKRUIFELEN, w., o., met *zijn*. — Uitkruipen. Hij kruifelden op handen en voeten de deur uit.

UITKUIS(CH)EN, w., b. — Uitzuiveren. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Kuis(ch)t die potten is wa' schoonder uit. E vat uitkuis(ch)en.

— Fig. Uiteten of uitdrinken. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) 'Et verken hée' zijnen bak schoon uitgekuis(ch)t. We zullen die fless(ch)en is uitkuis(ch)en.

UITKWANSELEN, w., b. — Kwanselende uitstorten. D. B. Draagt de' pot recht, da' ge't melk nie' uit en kwanselt.

UITLAKKEN, UITLEKKEN, w., b. — Hetzelfde als Uitlikken in de Wrdb.

UITLAPPEN, w., b. — In eens uitdrinken. D. B., Sch., R. Hij lapten algauw drij borrels uit.

— *Er iet uitlappen*, iets ongerijmds of onbetamelijks zeggen. Tist kan der wat uitlappen, as em zat is.

UITLATEN, w., b. — Z. Wrdb.

— *E proces uitlaten*, afzien van de vervolging.

— Niet ontsteken. Laat de lamp maar uit.

UITLEBBEREN, w., b. — Uitrekken, uittrekken. Ik zal oe' ooren is uitlebberen, deugeniet!

UITLEEGEN, w., b. — Er aarde uitvoeren om het te verlagen. 'Ne' weg, 'nen akker uitleegen.

UITLEG, znw., m., zonder mrv. — De bijdrage die ieder stort om eene zekere som te verzamelen. De maandelijks(ch)en uitleg in ons guld bedraagt 'nen halve' frang. Ik moet mijnen uitleg nog betalen.

— *De uitleg van een kleed* is het verlengen van den omgenaaiden zoom. D. B.

UITLEGGEN, w., b. — Ieder eene bijdrage storten om eene som te verzamelen, die men tot iets gebruiken wil. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) De kinderen leggen alle weken uit om iet te koopen veur vaders of moeders besteek. De leden van eene gilde leggen alle maanden eenig geld uit voor een jaarlijksch feestmaal.

— Bij naaisters. *Een kleed uitleggen*, het verlengen met den omgenaaiden zoom uit te laten. D. B.

— *Uitgeleed zijn*, opgehouden hebben met leggen. D. B., R., Kl.-Br. Ons hinnen zijn uitgeleed.

UITLEI(D)EN, w., o., met *zijn*. — Uitvliegen, het nest verlaten, sprek. van vlug geworden vogeljongen, bij D. B. *uitleeden*. R. (Ook in Brab. en Hag., z. Sch.) Ik meende die vink gaan uit te rooven, maar ze was uitgele(d)en. Sommige vogels lei(d)en seffens uit.

UITLEIPEN, UITLEIPEREN, w., o. — Z. UITLIJPEN, UITLIJPEREN.

UITLEKKEN, w., b. — Z. UITLAKKEN.

UITLEUREN, w., b. — Al leurende te koop bieden. Goed uitleuren. Winkelwaar uitleuren.

UITLÈVEN, w., o., met *zijn*. — Verkwijnen, allengskens sterven, D. B., Sch., R. Dieë mens(ch) zal stillekens uitlèven. Wat hèet dieë jongen? Hij lèèft uit.

UITLÈVING, znw., v. — Verkwijning, zwakheid, waardoor iemand uitleeft of allengskens sterft. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik vrees dat hij op 'en uitlèving komen zal. Hij heeft eigentlijk geen ziekte, 't is eer 'en uitlèving.

UITLICHTEN, w., b. — Eenen stervende eene brandende gewijde waskeers in de handen geven. D. B., R. (Ook in Brab. en Holl.-Limb., z. Sch., bij Hfft. *de ziel uitlichten*). 'Ne' stervenden uitlichten. Ik heb vader en moeder uitgelicht. Sommigen gelooven dat de waskeers die gediend heeft om eenen stervende uit te lichten, daardoor ontwijd is.

— O., met *zijn*. Zachtjes sterven. (A.) Hij is uitgelicht gelijk e keske (kaarsje.)

UITLICHTER, znw., m. — Bij horlogemakers. Hefboom die alle halve of heele uren het slagwerk in beweging brengt door twee pennen, die aan het uurrad gevestigd zijn.

UITLIJPEN, UITLIJPEREN, UITLEIPEN, UITLEIPEREN, w., o., met *zijn*. — Uitrekken, wijder worden, sprek. van stoffen Die stof lijpt geweldig uit. 'En uitgeleiperd kleed.

UITLOOP, znw., m., zonder mrv. — Uitslag aan de lippen, Lat. *herpès labialis*. Uitloop hebben van de koorts.

UITLOOPEN, w., b. — Bij timmerl. De lijst, sponning, enz. die met eene schaaf aangesteken wordt, zoodanig uitschaven, dat zij letterlijk het profiel aanduidt, dat op het schaafijzer is afgeteekend.

— *Uitgeloopen zijn*, uitloop hebben aan de lippen. Fr. *avoir de l'herpès aux lèvres*. T., R., M. Hij is uitgeloopen van de körts. — Z. Kil.

UITLOSSEN, w., b. — Speelterm. Eenen makker die in 't pand overhalen of krijgertje spelen gevangen is, gaan verlossen.

UITLOTEREN, w., b. — Door loteren, heen en weer trekken, uitkrijgen. 'Nen tand dieë losstaat, uitloteren. Probeert is of ge da' boomken nie' kunt uitloteren.

UITLOTTEN, w., o., met *zijn*. — *Er uitlotten*, in de milicielotting een gunstig nummer trekken. Jan is er uitgelot.

UITLUI(D)EN, w., b. — Voor een lijk luiden. *Iemand uitluiden*, luiden voor iemand die komt te sterven, luiden over iemands dood en voor zijne begrafenis. Hfft. In de meeste Kempische dorpen worden de dooden onmiddellijk na hun overlijden uitgeluid.

UITMAGEREN, w., b. - Uitputten, mager, onvruchtbaar maken, sprek. van den grond. Sommige gewassen mageren de' grond geweldig uit.

UITMAKEN, w., b. — *Iemand uitmaken veur*, hem uitschelden, verwijten. D. B. Iemand uitmaken veur rotte' vis(ch). Hij hée' mij uitgemaakt veur al da' leelijk is. Zij maakten 'em uit veur dief en al da' slecht is.

UITMETEN, w., b. — Meten hoe lang, breed, hoog of groot iets is. D. B. Ik heb uitgemeten hoe wijd dat ek van de kerk woon. 't Zou is moeten uitgemeten wörren hoe groot dat da' stuk grond is.

— *Aardig* (*verkeerd, kwalijk, slecht*) *met iet* of *met iemand uit meten*, er aardig, verkeerd, slecht mee varen. T., R. (Ook in Vl., z. Sch.) Ik heb altijd te veul betrouwen gehad in dieë mens(ch), maar ik bender slecht mee uitgemeten: hij hée' mij leelijk bedrogen. Dieë jongen plaagt altijd de honden, maar hij zalder nog wel is verkeerd mee uitmeten.

UITMEUTELEN, UITMEUTEREN, w., o., met *zijn*. — Bij kleine stukjes afvallen, uitbrokkelen. Mijn tanden beginnen uit te meutelen. 'Ne muur meutelt uit, wanneer de mortel tusschen de steenen uitvalt.

***UITMIEREN**, w., b. — « Met oplettende oógen zeer nauwkeurig iets bezien of lezen, onderzoeken, iets aandachtig doorsnuffelen, iets wel uitpluizen. Laat hem die oude papieren maar uitmieren. »

Sch. geeft dit w. voor Brab. en *Antw.*

UITMIRKEN, w., b. — Z. *UITMIEREN. (**A.**)

UITMOEREN, w., b. — Bij landb. Z. UITBAGGEREN.

UITMUIZEN, w., o., met *zijn*. — Stillekens vertrekken, zich ongemerkt verwijderen. R. Hij is de deur uitgemuisd zonder te betalen.

— Men hoort meer *er uitmuizen* en er *van deurmuizen*. Z. MUIZEN.

UITNEMEN, w., onp. — Uitnemend, buitengewoon zijn, alles overtreffen, Fr. *être extraordinaire*. D. B. 't Neemt uit gelijk 'et vandaag schoo(n) weer is. Leeren dat dieë jongen doet! 't Neemt uit!

Volgens Kram. veroud.

UITNEMEND, bvw. en bw. — Buitengewoon, ongemeen, Fr. *extraordinaire(ment*. D. B. 't Héet deze' zomer uitnemenden heet geweest Hij is uitnemende rijk. 'Nen uitnemende student. 'En uitnemende slecht weer. 'Nen uitnemende vloeker.

UITNIETELEN, w., b. — Uitpeinzen, verzinnen. (**Z.** der **K.**) Hij nietelt altijd iet uit.

— Uitpluizen, uitcijferen. Ge moet da' zoo nauw nie' uitnietelen.

UITNIJPEN, w., b. — Z. AANNIJPEN.

UITPAKKEN, w., o. — Fig. Schoon gekleed, fraai uitgedost voorkomen. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.) Ze pakte nie' weinig uit mee' heure' nieven hoed. Ge zult uitpakken, as ge heel elegans(ch) in 't nief steëkt.

— *Met iemand uitpakken*, er fier over mogen zijn. Ge meugt uitpakken mee' uw vrouw, 't is 'en pronte.

— *Tegen iemand uitpakken*, met hem wedieveren. T., R. Ik dierf goed tegen hem uitpakken in 't rekenen.

UITPANNEN, w., b. — Iemand eene serenade geven in ketelmuziek. Ze moesten die smots uitpannen. Ze hebben da' schandaal gisteren avend uitgepand.

UITPEIZEN, w., b. — Uitpeinzen, uitdenken, verzinnen, Fr. *imaginer, inventer*. D. B., T., R., Kl.-Br. Ik moet 'ne' middel uitpeizen om zoo iet behoorlijk te doen. Ik weet nie' waarda' ge zoo iet uitpeist.

UITPEUZELEN, w., b. — Term in het knikkerspel. Z. PEUZELEN. Hij peuzelt al de knikkers uit.

UITPIEREN, w., b. — Uitmageren, uitputten, sprek. van den grond. Uitgepierd land. Dat onkruid piert de' grond geweldig uit.

— Uitlezen, ten einde pieren. Z. PIEREN. Ik heb in me' lèven al wa' boěken uitgepierd. Hedde dieěn boěk nog nie' strak uitgepierd?

UITPIKKELEN, w., o., met *zijn*. — Min of meer gebrekkig uitkomen Grootvader kwam de kerk uitgepikkeld.

UITPINNEN, w., b. — Z. UITPIEREN 1°.

UITPITSEN, w., b. — Uitnijpen. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De jonge scheuten wörren uitgepitst. De toppen van de labboonen uitpitsen.

— Van verschillende gerechten een weinig nemen. As em aan tafel zit, eet em nie' gelijk 'en ander, hij pitst hier en daar maar wat uit.

UITPLOEGEN, w., b. — Uit de aarde ploegen. Z. Wrdb.

— Bij timmerl. Met de ploegschaaf uithollen.

UITPLUSSEN, w., b. — Hetzelfde als Uitpluizen, Fr. *éplucher*, doch alleen in de eigenlijke beteekenis. Wol uitplussen. Plust is wa' lijverd uit.

— O., met *zijn*. In plusjes uitrafelen. Die stof plust geweldig uit.

UITPOIEREN, UITPOREN, w., b. — Uitvisschen met de poier. 'Ne' vijver uitpoieren.

UITPOLSEN, w., b. — Polsen, uitvragen, uitvorschen. Iemand uitpolsen. Hij polste mij uit om te weten hoeveul dat ek jaarlijks win.

UITPOREN, w., b. — Z. UITPOIEREN.

UITPÖRSEN, w., o., met *zijn*. — Al porsende uitkomen, uitspatten. Z. PÖRSEN. Het bier kwam de ton uitgepörst.

UITPRAKKEZÉEREN, w., b. — Uitdenken, verzinnen. T., Kl.-Brab. Nu héet em weer 'ne' meulen gemaakt dieě mè' 'ne' mecaniek draait: ik weet nie' hoedat em dat allemaal uitprakkezeert.

UITPROSSEN, w., o. — Z. UITPÖRSEN.

UITPULLEN, UITPULKEN, w., b. — Al pullende uithalen. Z. PULLEN. De stopverf uit 'en tafel uitpullen. Foei! kind, pulkt oewe' neus nie' uit.

UITRECHTEN, w., b. — Hetzelfde als Uitrichten. Wa' rechtte daar allemaal uit? Hij recht nooit iet uit da' goed is.

UITRIJ(D)EN, w., b. — Uitploegen. D. B., T., R. 'En voor diep uitrij(d)en.

UITRIJFELEN, w., b. en o. — Uitrafelen. Die stof rijfelt uit. Ge meugt dieën doëk nie' uitrijfelen.

UITRIJVEN, w., b. — Z. UITGRITSELEN.

UITRIJZEN, w., o., met *zijn*. — Zachtjes uitvallen, sprek. van graan, zaad, zand, enz. As ge 't koren te rijp laat wörren, dan rijzet uit de aren uit. Z. RIJZEN.

UITRITSEN, w., o., met *zijn*. — Uitglijden, uitschuiven. Mijne voet ritsten uit, en ik viel. Pas op, da' ge nie' uitritst. Z. RITSEN.

UITROEIEN, w., b. — Uitwerpen, uitsmijten. (K.) Die kinderen hebben hier 'en ruit uitgeroeid.

UITROEPEN, w., b. — Iemand in 't voorbijgaan uit zijn huis roepen om mede te gaan. R. (Ook in Brab., z. Sch.) Wij vertrekken morgen om zes uren, ik zal oe komen uitroepen.

— Uitjouwen, spottend hoonen, uitdagen. Die deugenieten roepen de mens(ch)en uit, die over de straat gaan. Kinderen, roept nooit iemand uit.

Kil. Wt-roepen, *provocare*.

UITROOVEN (Kemp. *uitruëvən*), w., b. — Eenen vogel, een konijn, enz. uithalen, Fr. *dénicher un oiseau, un lapin*. Ne' vogel uitrooven. Hij héet e konijn uitgeroofd op zes jong. In dieën boqm hiel(d) 'en ekster, maar ze is uitgeroofd. 'Ne' vogel uitrooven op vuil eieren, op platte, op vlugge jong. 'En eekhoreken uitrooven.

Ook **Rooven** en **Uittrekken**.

UITRUIS(CH)EN, w., b. — Uitwrijven. (Ook in Brab., z. Sch.) Inkplekken uitruis(ch)en mè' gom.

UITRUIVEN, w., o., met *zijn*. — Ten einde ruiven. Mijne kanarievogel is uitgeroven. Z. RUIVEN.

UITRUTSELEN, w., b. — Door te schudden eenige vloeistof uit het vat doen komen. Ge rutselt zoo hard met de flesch, da' ge de medecijn er zult uitrutselen.

UITS, znw., m. — Z. HÖRTS.

UITSCHAFFELEN, UITSJAFFELEN, w., o., met *zijn*. — Al schaffelend, al sukkelend uitkomen. De sukkelèèr sjaffelde de deur uit.

UITSCHÄRREN, w., b. — Uitkrabben, uitschrabben, uitschrapen. De kiekens hebben 'et zaad in den hof uitgeschärd. De potten uitschärren mè' 'ne' lepel.

***UITSCHAVEELEN**, w., b. — « Uitjouwen, uitschreeuwen, uitmaken. »

Sch. geeft dat w. voor Antw. en de Kemp.

UITSCHEE(D)EN, w., o. — Hetzelfde als Uitscheiden.
— *Er uitschee(d)en*, eindigen. Scheedt er uit met da' lawijt.

UITSCHELLEN, w., b. — Uitschelden. Iemand uitschellen. — Spr. *Iemand uitschellen veur 't slijk van de straat*, voor al wat leelijk is.

UITSCHIETEN, w., b. — Door een geweerschot uitdooven. De vlam van 'en kèèrs uitschieten.

— Speelterm. Knikkers uit de o schieten. Jan héet al de knikkers uitgeschoten, op twee naar.

— Aarde uit eene voor, eene gracht, eenen put, enz. uitsteken en over den grond wegwerpen. T., R., Kl.-Br. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) 'Ne' moosput uitschieten. As 'et koren gezaaid is, dan wörren de voren uitgeschoten.

— O., met *zijn*. Glijdende uitschuiven. D. B. Mijne voet schoot uit in de' modder en ik viel.

— Uitvaren, uitvallen in bitsige woorden. D. B. Hij schiet uit tegen iedereen. Toen ek 'em daarover sprak, schoot hij uit.

UITSCHIJTEN, w., b. — Uitschelden, verwijten. T., R., Kl.-Br. (Ook in Brab., N.-Br. en Vl., z. Sch.) Hij schijt iedereen uit. Hij scheet mij wel wat uit.

— Belachen, Fr. *se moquer de*. Hij wilt mij daar naartoe zenden, maar ik schijt 'em wel wat uit.

— O., met *zijn*. Uitschieten, uit elkander schuiven. T., R., Kl.-Br. 'Et stroo zal uitschijten, as ge 't nie' beter en tast.

— Uitspatten. T., R., Kl.-Br. Ik had wat appelen in den oven gezet, en ze zijn allemaal uitgescheten.

UITSCHIJTING, znw., v. — Uitschelding. Iemand 'en uitschijting geven. Hij kreeg daar 'en goeï uitschijting.

UITSCHOĔPELEN, w., b. – Gulzig uiteten. Hij héet 'en volle telloor pataten uitgeschoëfeld.

UITSCHOEPEN, w., b. — Uitscheppen met eene schoep. Graan uitschoepen.

UITSCHOEREN, w., b. — Uitschuren. (**Z.-O.** der **K**)

UITSCHOOTELING, znw., m. — Uitschot. Uitschooteling van steen. Die boomen zijn maar uitschooteling.

UITSCHOOTEN, w., b. — Uitschiften, uitschieten, Fr. *rebuter*, *rejeter*, *choisir et séparer*.

— Het kort en geschonden stroo en het onkruid uit het lang en goed stroo schudden. (**K.**) Stroo uitschooten.

UITSCHOT, znw., m., niet o. — Fr. *rebut*. R., J.

UITSCHOU(D)EN, w., b. — Uitwasschen met kokend water. D. B. Potten en ketels uitschou(d)en.

***UITSCHREEUWEN,** w., b. — « Uitjouwen, achterna roepen. Die schoolknaap schreeuwt de menschen uit. »
Sch. geeft dat w. voor Brab. en *Antw.*

UITSCHROEBEN, w., b. — Uit den grond krabben. (**K.**) De kiekens schroëben 'et jonk zaaisel uit.

UITSCHUDDEN, w., b. — Z. UITSPANNEN.

UITSCHUIFELEN, w., b. — Den bodem van eene voor, eenen greppel, eene gracht, enz. al schuivende met eene schup gelijk maken. 'En voor uitschuifelen.

— O., met *zijn.* Uitsloffen, uitschieten, van sloffen gezegd. Alle vijf minuten schuifelen z'n sloëfen uit, hij loopt meer op z'n kousen as op z'n sloëfen.

— *Er uitschuifelen*, er uittrekken, heengaan. Hij is er in stilte uitgeschuifeld.

UITSCHUIVEN, w., o., met *zijn.* — Uitglijden, Fr. *glisser.* (Ook in Brab. en 't L. v. W., z. Sch.) Hij schoof uit en hij viel.

— Fig. Eenen borrel drinken, in eene herberg binnentreden. (**A.**) 'k Ben nog twee keeren uitgeschoven, veuraleer naar huis te gaan.

— Zich laten verleiden, spiek. van eene jongedochter. Da' meisken is ook al uitgeschoven.

UITSCHUPPEN, w., b. — Uitschoppen. Schupt dieën deugeniet den huize uit.

UITSEEZEN, w., o., met *zijn.* — IJlings uitloopen. Ge hadt den dief de deur is moeten zien uitseezen!

— *Er uitseezen*, ijlings zich verwijderen. De koets van den baron seesde der uit.

UITSEN, w., b. — Z. HÖRTSEN.

UITSJAFFELEN, w., o., met *zijn.* — Z. UITSCHAFFELEN.

UITSJAMPIEREN, w., b. — Bij timmerl. De kanten van een rechthoekig stuk hout afsteken, doch de uiteinden laten.

UITSJAUWELEN, w., o., met *zijn.* — Uitbabbelen. Ik liet 'em uitsjauwelen. As ze eens aan 't praten komt, geraakt ze nie' uitgesjauweld.

UITSJOËFELEN, w., o., met *zijn.* — Z. UITSJAFFELEN.

UITSJOMPELEN (in 't Z. en W. *uitsjoëmpələn*), w., o. — Strompelend buitentreden. Hij sjompelde den huize uit.

UITSLABBEN, w., b. — Slabbend uiteten. De kat heget melk uitgeslabd.

UITSLAG, znw., m. — Gewassen die uit den grond gesproten zijn, zonder dat men ze gezaaid hebbe.

— Vorst aan de oppervlakte van den grond, voortkomende uit de lage temperatuur van den grond.

— Bij timmerl. Z. UITSLAGEN.

— Huiduitslag, huidpuistjes. Z. Wrdb. Als iemand uitslag heeft, zegt men: *'t is uitslag van den inslag*. Z. INSLAG.

UITSLAGEN, w., b. — Uitslaan. Z. Wrdb.

— Slachten om het vleesch te verkoopen. Jan slaagt tegen Paschen 'en koei uit. Ik slaag toekomende week e kalf uit.

— Bij timmerl. Om een kapgebint nauwkeurig af te werken, moet men eerst en vooral op den plattegrond de juiste afmetingen: dikte der muren, breedte der dakgoot, hoogte van 't verdiep, enz. aanteekenen. Op dezen plattegrond moet men dan met het hout, waaruit het gebint en de kap zullen bestaan, de bewerkingen verrichten, noodig om aan het dakgeraamte den vorm te geven, op den plattegrond afgeteekend. Dat noemt men *uitslagen* of den *uitslag maken*, Fr. *tracer*. Een gebint uitslagen. Den uitslag van 'en kap maken.

— O., met *zijn*. Uitspruiten, uitschieten, zonder dat men 't gezaaid hebbe. D. B. Graan en zaad da' gerezen is, slaagt uit veur de' winter. Ik hem 'et onkruid al zoo dikwijls uitgetrokken, en 't slaagt altijd uit.

— Sprek. van metalen, Fr. *s'oxyder*. D. B. Wit ijzer slaagt gemakkelijk uit. Koper slaagt gruunachtig uit.

— Uitslag krijgen op de huid. D. B. Heel ze' gezicht was uitgeslagen. Mens(ch)en die de melaatschheid hebben, slagen overal uit.

— Beschimmelen. D. B. Mijn schoenen zijn wit uitgeslagen.

— Sprek. van den grond die met eene dunne korst bevriest. R. « De grond slaagt uit », als het weder dooiende is en dat nochtans de oppervlakte van den grond bevriest, uit kracht van de koude die in de aarde blijft.

— Vochtig worden, vocht opwerpen, sprek. van steenen. De vloersteenen slagen uit, 't zal wörren règenen.

UITSLAGER, znw., m. — Boomken dat uit het zaad opgeschoten is, zonder dat men dit heeft gezaaid. (K.) De hei staat hier vol uitslagers. Kapt die uitslagers af.

Ook **Vlieger** en **Waaieling**.

UITSLAPEN, w., o. — Elders slapen, Fr. *découcher*. D. B., Sch. Ik blijf in Antwerpen uitslapen. Ik slaap nie' gèren uit, as ik ievers naartoe gaan, ik koom liever dezelfden dag terug.

— *Uitgeslapen zijn*, slim, doortrapt zijn. Dieë kerel is uitgeslapen.

***UITSLEDDEREN**, ***UITSLIDDEREN**, w., o. — « Uitslibberen, uitglijden. »

Sch. geeft die w. voor Vl., de *Kemp*. en Brab.

UITSLEIPEN, w., b. — Uitsleepen. Z. Wrdb.

— Een hoornbeest door de dood verliezen of verplicht zijn het te dooden uit reden van ziekte. (K.) T., R. Die mens(ch)en hemmen dees

jaar al twee koeien moeten uitsleipen. Ik heb gisteren mijn schoonste kalf uitgesleipt.

Ook **Uitsleuren.**

— Z. UITDRAGEN.

UITSLERVEN, w., b. — Uitslurpen. (Z. der K.) Ge meugt uw soep zoo nie' uitslerven, dat is onbelèèfd.

UITSLEUNEN, w., b. — Uitdunnen door te sleunen. Z. SLEUNEN. Die boomkens zouwen wa' moeten uitgesleund wörren.

UITSLEUREN, w., b. — Hetzelfde als Uitsleipen. 'En koeibeest uitsleuren.

— Z. UITDRAGEN.

***UITSLIDDEREN**, w., o. — Z. *UITSLEDDEREN.

UITSLIPPEN, w., b. — Beschimpen, uitlachen met den eenen wijsvinger herhaaldelijk over den anderen te strijken (bij kinderen gebruikelijk), bij D. B. *uitslijpen* en bij R., M. en OPPR. *uitsliepen*, Oostfri. *ûtslipen*. Iemand uitslippen. Slipt 'em maar uit. Als de kinderen iemand uitslippen, herhalen zij tevens op eenen schimpenden toon het woord *èpèpè*.

UITSLODDEREN, w., b. — Slodderende laten vallen. Z. SLODDEREN. Gij sloddert al oe' koren uit.

— O., met *zijn*. Afvallen, uitschieten, afschuiven. Uw kousen slodderen uit, trekt ze op. Mijn sloëfen slodderen uit, omda' ze te groot zijn.

UITSLOËBEREN, w., b. — Sloëberende uiteten. 'Et verken hée' zijnen bak schoon uitgesloëberd.

UITSLOËFEN, w., o. — Wordt gezeid van een schoeisel waarin de hiel op en neergaat. Die schoenen sloëfen uit, ze zijn me veul te groot.

UITSLOËSTEREN, w., b. — Z SLOËSTEREN.

UITSLOKKEN (in 't Z. en W. *uitsloëkən*), w., b. — Slokkend uiteten. Den hond slokt zijne' pot uit.

UITSLOMMEREN (uitspr. *uitsloëmmərən*), w., b. — Z. UITSLODDEREN. (Z. der K.)

UITSLÖRPEN, w., b. — Uitslurpen.

UITSME(D)EN, w., b. — Z. Wrdb.

— Fig. Uitsparen, sprek. van den tijd. Ik heb weinig tijd, maar 'k zal toch zien da' 'k 'en uurken uitgesmeed krijg om oe te bezuken.

— Ook van geld dat men uitspaart of afhoudt, niet van 't overtollige, maar van hetgeen men noodig heeft. Ge moet zien da' ge alle maanden 'ne' frang of twee kunt uitsme(d)en om in de pensioenkas te störten. Op die som kan ik gemakkelijk wat uitsme(d)en.

— Insgelijks van geld, dat men bedrieglijk of althans bedektelijk afhoudt van eene som die men ons toevertrouwd heeft. M'nen baas heé

me just dertig frang meegegeven, 'k zal zien da' 'k er wat drinkgeld en m'n reis uitsmèe. 't Is best van dieë' jongen mè' gepast geld uit te zenden, want anders smeedt em er altijd eenigte centen uit.

UITSMEUTELEN, w., o., met *zijn*. — Wordt gezeid van eene mat, waarvan de biezen losgaan en uitvallen. (A.)

UITSMIJTEN, w., b. — Uitrooien, sprek. van hout- of plantgewas, dat niet mag blijven staan. D. B., T., R., Kl.-Br. Ik zal dat houtgewas hier uitsmijten en er gruunten planten. As dieën boom nie' wördt dragen, dan smijt ek 'em uit.

UITSMICHELEN, UITSMIGGELEN, UITSMIKKELEN, w., b. — Smakelijk uiteten. Z. SMICHELEN, SMIKKELEN. Hij hée' zijn telloor pap al uitgesmikkeld.

UITSMIKSEN, w., b. — Z. UITSMICHELEN.

UITSMILTEN, w., b. — Uitsmelten.

UITSMOOREN, in 't Z. **UITSMOREN,** w., b. — Uitrooken. D. B., R. Laat mij eerst mijn pijp uitsmooren.

UITSMULLEN, w., b, — Smullende uiteten. Den bedelèèr smulde de rijspap uit, die ik 'em gegeven had.

UITSNIJ(D)EN, w., o., met *zijn*. — *Er uitsnij(d)en*, zich ijlings uit de voeten maken. Den dief snee er uit.

UITSNUTTEN, w., b. — Uitsnuiten. Zijnen neus uitsnutten.

UITSOĔKEN, w., b. — Uiteten of uitdrinken. Wordt maar gebruikt in de Gebiedende wijze, als men spreekt tot honden. Soĕk 'et uit, Spits!

UITSOPPEN, w., b. — Al soppende ledigen. Neĕmt e körstjen brood en sop 'et vet wat uit.

UITSOPPEN, w., b. — Het sop uitsnijden of uitnijpen. Labboonen uitsoppen. 'En boomken uitsoppen.

UITSPAAIEN, w., b. — Uitspitten. Werklieden die 'en bos(ch) aan 't omdoen waren, hebben 'ne' schat uitgespaaid.

UITSPANNEN, w., b. - *Iemand uitspannen*, gerechtelijk zijne have en zijn goed verkoopen, ter betaling zijner schulden. (Ook in Vl. en Zeeland, z. Sch.) As hij mij nie' en betaalt, dan span ek 'em uit. Morgen wördt diee winkelier uitgespannen. 'Nen uitgespannen boer.

— *Uitgespannen zijn*, het noodige niet meer hebben om behoorlijk huis te houden of zijn werk te verrichten. Zijn twee oudste zonen en zijn dochters zijn getrouwd; als de jongste nu nog soldaat moet wörren, dan is hij heelemaal uitgespannen.

UITSPEEKEN, w., b. — Uitspuwen. (Ook in Brab., z. Sch.) Speek 'et uit.

— Uitspreken, zeggen. Gebruikt in de Geb. wijs in de uitdrukking : *speek het uit, ik zal 't uitsuken* = zeg het maar, dan weet ik het ook. Wordt gezeid tot iemand die hakkelt of zich niet voldoende kan uitdrukken, die naar zijne woorden zoekt.

UITSPELEN, in 't N. der Kemp. **UITSPEULEN**, w., b. — Uitschieten, uittrekken, sprek. van kleedingstukken. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Hij speelde gauw zijne' frak uit en hij begost te loopen.

UITSPLIJTEN, w., o., met *zijn*. — Uitrafelen, van kleedingstukken, waarvan de naad losgebersten is. Me' kleed begint aan de mouwen uit te splijten.

UITSPOUWEN, w., b. — Uitspuwen. Nauwelijks had hij daarvan geëten, of hij spouwden alles uit.

— Fig. Zedeloozen praat vertellen. Hij hée' weer wat uitgespouwd.

UITSPRANTEN, w., o., met *zijn*. — Uitstruiken, spranten of scheuten krijgen op den wortel. (K.) 'Et koren moet nog veul uitspranten, of 't staat te dun.

UITSPUITEREN (uitspr. *uitspöttərən*), w., o., met *zijn*. — Uitspuiten. Z. SPUITEREN.

UITSPULEN, w., b. — Uitspoelen. Z. Wrdb.

— O., met *zijn*. Weggespoeld worden. T., R., Kl.-Br. 'En heel stuk van den dijk is uitgespuüld.

UITSTAAN, w., o. — Uit den grond opgeschoten zijn, sprek. van gewassen. D. B. Me' koren staat al eenige dagen uit.

UITSTAANS, znw., o. — *Mee iemand* of *iet uitstaans hebben*, er iets mee te stellen hebben, er gemeenschap, betrekking, omgang mee hebben. Ik heb mee' u geen uitstaans. Heddegij daar uitstaans mee? Ik wil met dieë' kèrel geen uitstaans meer hebben.

UITSTEĔKSEL, znw., o. — Uitzondering. Ik zal zooveul geven as 'en ander, ik kan toch geen uitstĕeksel maken.

UITSTEKELING, znw., m. — Iemand die uitzondering maakt, die niet doet gelijk de anderen. Ik zal maar 'ne' frang geven gelijk de anderen, ik wil alleen geenen uitstekeling zijn.

UITSTEKEN, w., b. — Uitdelven met riek of schup. Pataten uitsteken. Den hovenier héet eenige bloĕmbossen veur u uitgesteken. Töif uitsteken.

— Uitrichten, begaan, in ongunstigen zin. D. B. Hij hée' weer wa' uitgesteken. Gij steĕkt altijd wa' kwaê perten uit. Wa' mag em nu weer uitgesteken hebben, dat em weeral in 't kot moet?

— Uithangen. D. B. 'En vlag uitsteken. Overal staken vlaggen uit.

— Spr. *Den blauwe(n) veurschoot uitsteken*, z. BLAUW.

— Vermelden, bepalen, Fr. *stipuler*. Die veurwèèrde staat in 't testament uitgesteken.

— O. Uitzondering maken, niet doen gelijk een ander, Fr. *faire exception*. D. B. Waarom moette gij altijd boven andere meiskens uitsteken? Ik zal ook in da' goed werk geven om nie' uit te steken.

UITSTEL, znw., m., niet o. — Fr. *délai*. T., R., J.

— Spr. *Uitstel is geen afstel. Uitstel is zelden wel.*

UITSTELLEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Ook met eenen persoonsnaam tot voorwerp. De pastoor hêet 'em veertien dagen uitgesteld om te bichten te komen. Dieë jongen is e jaar uitgesteld veur zijn eerste communie, omdat hij nie' bekwaam was.

— Ten toon stellen. D. B. Gedurende de maand Mei wörret beld van O.-L. Vrouw in de kerk uitgesteld. 'Et Hoogweerdig uitstellen.

UITSTOËBEREN, w., o., met *zijn*. — Uitstuiven. (K.) Hij kwam gelijk 'ne wind de kamer uitgestoëberd.

UITSTOUWEN, w., b. — Uitdrijven. Stouwt de koeien uit naar de wei.

— O., met *zijn*. De schèper is vandaag mè' z'n schapen nie' uitgestouwd.

UITSTRUIKEN, w., o., met *zijn*. — Op den wortel uitschieten, wortelscheuten krijgen, tot eenen struik worden. Terf en koren struiken uit na de' winter. Dat houtgewas struikt gemakkelijk uit.

UITSTUIFBÖ(R)STEL, znw., m. — Borstel, dienende om het stof uit hoeken en voegen te kuischen.

UITSUKKELEN, w., o. met *zijn*. — Al sukkelende buitengaan. Het oud moederke sukkelde de deur uit.

UITTIJKELÈEREN, w., b. — Uitdenken, verzinnen. Z. TIJKELEEREN. Hij tijkeleert altijd wat uit. Hoeda' ge zoo iet uittijkeleert, begrijp ek nie'.

UITTJUITEN, w., b. — Z. UITTUITEN.

UITTOBBEN, w., o., met *zijn*. — Uitwoeden. Z. TOBBEN. Laat 'em maar uittobben. 'Et weer is eindelijk uitgetobd.

UITTRAPPEN, w., b. — Z. AANTRAPPEN.

UITTREIFELEN, w., b. — Uitlokken. De valschaard zoekt onze' knecht hier uit te treifelen.

UITTREKKEN, w., b. — Door middel van de photographie afbeelden. D. B., T., Kl.-Br., R. Ik laat mij vandaag uittrekken. Ik ben nog nooit nie' uitgetrokken geweest. — Ook **Trekken.**

— Uithalen, Fr. *dénicher*. R. (Ook in O.-Vl., z. Sch.) 'Ne vogel uittrekken. E konijn uittrekken. Hij hêet e meesken uitgetrokken. — Ook **Rooven** en **Uitrooven.**

— O., met *zijn*. *Er uittrekken*, heengaan. Ik meende Jan in de kamer te vinden, maar hij was er stillekens uitgetrokken.

— In de krijgsloting een gunstig nummer trekken. Piet is er uitgetrokken.

UITTRÈNEN, w., o., met *zijn*. — Z. UITDRÈNEN.

UITTROUWEN, w., o., met *zijn*. — Door trouwen het huis verlaten waar men diende. Die meid is hier uitgetrouwd.
Vrglk. INTROUWEN.

UITTRUGGELEN, w., b. — Z. UITTREIFELEN.

UITTRULLEN, w., b. en o. — Uitrollen. (Z. der K.)

UITTUFFEN, w., b. — Uitspuwen. (K.) Foei! kind, tuft dat uit!

UITTUITEN, UITTJUITEN, w., b. — Uitlachen, spottend hoonen. (K.) Ik mag gee(n) woord spreken, of hij tuit mij uit. As ek tegen dieë' jongen iet zeg, dan staat hij mij daar uit te tjuiten.

UITTUTTEN, w., b. — Z. UITTUTTEREN.

UITTUTTEREN, w., b. — Bij kleine slokjes achtereen of al zabberende uitdrinken. Hij hee' ze' glas weeral uitgetutterd.

UITVAART, znw., v., en in sommige streken o. — Eigenlijk Plechtige lijkdienst, gevolgd van de begrafenis, Fr. *obsèques*, *funérailles*, wordt in de Kemp. veel gebruikt in den zin van Lijkmaal, maaltijd die de familie en de geburen na den lijkdienst en de begrafenis aangeboden wordt. Uitvaart hou(d)en. De uitvaart heeft plaats in het sterfhuis of in eene herberg. Op eene uitvaart wordt er brood met kaas geëten en bier of koffie gedronken.

— Te Antw. heet men *uitvaart* de dienst in de kerk, zonder lijk, en *lijkdienst*, als het lijk er bij is. Bij eene uitvaart staat in de kerk een getimmerte, dat, met een baarkleed overdekt, de kist verbeeldt.

— Laatste dag der kermis. T., R.

UITVAL, znw., m, — Uitslag, uitkomst, afloop, Fr. *résultat*. D. B., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik vrees dat die zaak geene' goeien uitval zal hebben. Dat is iet, daar ge den uitval nie' kunt van veurzien.

UTVALLEN, w., o. — Uitvliegen, uitvaren. Z. Wrdb.

— Verg. *Uitvallen gelijk 'ne kwa(d)en hond.*

— *Op goe(d) valle 't uit*, op goed geluk af. Ik was van mijne' weg gesukkeld, en ik ging maar voort op goe' valle 't uit.

UITVÈGEN, w., b. — Uitvegen, Fr. *effacer*. Z. Wrdb.

— Fig. Betalen. Iemands schuld uitvègen. 'Et gelag uitvègen.

— In den zin van het Fr. *balayer*, dien de Wrdb. er aan toekennen, gebruiken wij het w. niet.

UITVERKOOP, znw., m. — Uitverkooping. Ik heb die stof goeiekoop gekocht op 'nen uitverkoop.

UITVERKOOPEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *Iet uitverkoopen gelijk men het ingekocht heeft*, iets voortvertellen gelijk men het hooren vertellen heeft.

UITVETTEN, w., o., met *zijn*. — *Er uitvetten*, snel wegloopen. Ge hadt den dief er is moeten zien uitvetten! (K.)

UITVEZEN, w., b. en o. — Uitvezelen, uitrafelen.

UITVIEREN, w., wdrk. — Zich koesteren bij het vuur, zich warm houden, rust nemen. Ge zij' lank ziek geweest, ge moet oe nu maar 'nen tijd goed uitvieren. Dieë luiaard weet 'em uit te vieren.

UITVIJNEN, w., b. — Uitvinden. (K.)

UITVIJZEN, w., b. — Uitschroeven.

UITVIZILÉEREN, w., b. — Z. UITFINEEREN. (Z. der K.)

UITVLIEGEN, w., o., met *zijn*. — Door den wind uitgerukt worden, sprek. van boomen. T. Deur de' störm van gisteren zijnder verscheidene boomen uitgevlogen.

— *De deur uitvliegen*, weggejaagd worden.

— O., met *zijn*. Fig. Van huis afwezig zijn, gaan wandelen. As ek maar is kan uitvliegen, dan zijn ek weeral kontent.

UITVLUCHT, znw., m., niet v. — Fr. *prétexte, faux-fuyant*. T., R., J.

UITVLUCHTSEL, znw., o. — Uitvlucht, voorwendsel, ongegronde verontschuldiging. D. B. Da' ge daar vertelt, zijn allemaal uitvluchtsels.

UITVUNDEREN, w., b. — Uithooren, polsen, Fr. *sonder quelqu'un*. (K.) Wa' zou i vanzin zijn mee' al da' geld? Ge moest 'em is uitvunderen. Ik zou wel is willen weten wa' vaders gedacht daarover is: ik zal 'em is uitvunderen. — Z. VUNDEREN.

UITVUREN, w., b. — Uitvoeren. Z. Wrdb.

— Met een voertuig wegbrengen. T., Kl.-Br. Mest uitvuren. Bier uitvuren.

UITWAAIEN, w., o., met *zijn*. — Door den wind uitgeworpen worden. T., R., Kl.-Br. Verscheidene boomen zijn uitgewaaid.

— *Zijn eigen laten uitwaaien*, een luchtje scheppen. 'k Gaan me is laten uitwaaien. As ge zoo 'nen heelen dag binnengezeten hèt, dan doeget goed van oe is te laten uitwaaien.

UITWAS, znw., m., niet o. — Fr. *excroissance*. R., J.

UITWASS(CH)EN, w., b. — Ten einde wasschen. T. 'En kuip uitwasschen.

— Van binnen reinigen. T. Potten uitwass(ch)en. 'Nen eemer proper uitwass(ch)en.

— Door wasschen wegnemen. T. Plekken uit de kleeren uitwass(ch)en.

— Versterking van wasschen. T. 'En hemd uitwass(ch)en.

UITWASSEN, w., o., met *zijn*. — Door wassen verdwijnen. T., R. Da' litteeken zal misschien nog wel uitwassen.

— Fig. Da' ge daar misdaan hèt, is iet da' van ze' lèven nie' meer uit en wast.

UITWEE(D)EN, w., b. — Uitwieden.

UITWEGEN, w., o. — Eenen uitweg hebben. Langs waar weegt dieën akker uit?

UITWERKEN, w., b. — *Iet op iemand uitwerken*, hem voor iets doen boeten. T., R., Kl.-Br. As dieën baas iet tegengaat, dan werkt em 'et uit op zijn gasten.

— Wanneer een stouwer of natiebaas volk aanneemt en er een nieuweling tusschen is, op wien men eenen wrok heeft, dan werkt men hem uit, d. i. men werkt zoo hard, dat hij het niet kan bijhouden en het werk moet laten staan. Dan is hij uitgewerkt, uit de ploeg gewerkt, gejaagd. (A.)

— *Zijn colère op iemand uitwerken*, zijne gramschap op iemand koelen. De voerman werkte zijn colère uit op ze' peerd, dat 'et nochtans nie' gebeteren kost.

— *Zijne(n) kop uitwerken*, doen wat zijn opgewonden hoofd ingeeft. T., R., Kl.-Br. Daar was niks aan te zeggen, hij moest zijne' kop uitwerken.

UITWEŬNEN, w., o. — Z. UITWOONEN.

UITWINDEREN, w., b. — Uitwannen door den winder of wanmolen. Graan uitwinderen.

UITWITTEN, w., b. — Door witten doen verdwijnen. Ik zal probeeren om die plekken op de' muur uit te witten.

UITWOONEN, Kemp. **UITWEŬNEN**, w., o., met *hebben*. — Buiten het ouderlijk huis wonen, ergens in eene kostschool verblijven. D. B. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Hij héet e jaar of drij uitgewoond om Frans(ch) te leeren.

UITWÖRPEN, w., b. — Uitwerpen. Z. Wrdb.

— O. Fluimen uitwerpen. De zieke wörpt geweldig uit.

UITWROOKEN, UITWRUËKEN, w., b. — Met geweld uit den grond wringen. Eindelijk heb ik toch dieën boom uitgewrookt gekregen.

UITWRUTEN, w., b. — Uitwroeten.

UITZABBEREN, w., b. — Zabberende ledigen. T., Kl.-Br. Moette nu oe' talloor zoo zitten uitzabberen?

UITZANEN, w., o., met *zijn*. — Bij landb. De melk laten staan totdat al de room er op gekomen is. T., R. Laat 'et melk nog wa' staan, 't is nog nie' uitgezaand.

UITZAVELEN, w., b. — De laag zavel die onder de erf of bouwlaag zit, uitgraven. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik heb mijnen hof laten uitzavelen, maar hij is er weinig mee verbeterd. 'Ne' grond uitzavelen.

UITZET, znw., m., niet o. — Fr. *dot*. J.
— Soort van bleek bier dat veel in Vlaanderen gebrouwen wordt. D. B. 'En flesch uitzet. Gents(ch)en uitzet.

UITZETTEN, w., b. — Verrichten, bedrijven, uitrichten, dikwijls in ongunstigen zin. D. B., T., R. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Ik heb vandaag nog nie' veul uitgezet. 't Is 'nen brave jongen, maar hij zet weinig uit. Sommige kinderen zetten nie' veel uit in de school. Wat hedde nu weer uitgezet, deugeniet? Wa' kwaê perten uitzetten is 't liefsten dat em doet.
— Bij steenb. De gebakken steenen uit den oven nemen.

UITZETTER, znw., m. — Bij steenb. Werkman die den gebakken steen uitzet.

UITZEVEN, w., b. — Uitziften. (Ook in Limb., z. Sch.) Mèèl uitzeven om de zemelen af te scheiden. Zaad uitzeven.

UITZITTEN, w., o., met *hebben*. — Laat uitblijven, in de herberg zitten. De vader berispte zijne' zoon, omdat hij zoo laat uitgezeten had. Hij blijft heelder nachten uitzitten.

UITZOIEN, w., b. en o. — Uitzieden, uitkoken. Da' vleesch zoit te veul uit. Vleesch uitzoien veur de soep.
— Uit het vat koken. De pap is heelemaal uitgezoien.

UITZONNEN, w., b. — In de zon leggen of hangen om te drogen. (Ook in O.-Vl., z. Sch.) Kleeren uitzonnen.
— Ook o., met *zijn*. De handelaars in dennezaad laten de doppen uitzonnen, opdat ze zouden openspringen en het zaad er uit valle.

UITZUIPEN, w., b. — Z. AFZUIPEN.

UITZWADDEREN, w., b. — Zwadderende uitstorten. Let op da' ge 't melk nie' uitzwaddert.

UITZWALPEN, w., b. — Zwalpende uitstorten. Draagt de kruik recht, ge zult al 'et melk uitzwalpen.

UITZWANSELEN, w., b. — Zwanselende uitstorten, bij D. B. *uitswanselen*. Gij zwanselt al 'et water uit.

UITZWEETEN, w., b. — Bekoopen, bezuren, uitboeten. D. B., T., Sch., R., Kl.-Br. Hij zal 'et deze' keer uitzweeten. Ge hèt mij geslagen, maar ge zullet uitzweeten.

UITZWIJMELEN, w., o., met *zijn*. — Zwijmelend buitentreden. De zatlap zwijmelde de herberg uit.

ULIE, ULLE(N, ELLIE, ELLE(N, ÖLLIE, ÖLLE(N, vrnw. — Ulieden, datief en accus. van Gijlie, Fr. *vous*. Ik heb ulie gezien. Hij héet tegen ölle gesproken.

— Bezitt. bvw. Uw, Fr. *votre*. Ellie vader. Ulie boeken. Ellie huizen Ulie kinderen.

UNIFORM, znw., m., niet o. — Fr. *uniforme*. J.

UPERKEN, znw., o. — Halve pint of vierde van eenen maatpot. **(A.)** 'En uperke melk. 'En uperke garnaat.

Kil. Uperken, *cheopina*, *cyathus*.

— In de Kemp. heet men *huëperken* een maatje of potje, dat men overschudt in eenen grooteren pot, zoodra het gevuld is.

UUR, znw., v., niet o. — Fr. *heure*. D. B., T., R., J.

— *'En geslagen uur*, een vol uur. R. Ik heb 'en geslagen uur zitten wachten.

— Spr. *Van uur noch tijd weten*, z. TIJD.

— *Weten wat uur het is* of *weten hoe laat het is*, gestraft worden. R.

— *Van iet zooveul weten als van de uur van zijn dood*, er niets van weten.

UURWIEL, UURRAD, znw., o. — Bij horlogemakers. Het wiel dat de uren verdeelt, zoodat het maar één slaat als het één is, drie als het drie uren is, enz.

UUST, tw. — Dient om stilte te bevelen. Uust! de spreker ga' beginnen.

UVEREN, w., o. — Z. NUVEREN. **(O. der K.)**

Kil. Uveren, *avere*, *concupiscere*.

UWE, vrnw. — Wordt door sommigen, vooral te Antw., gebruikt voor Gij, als zij iemand beleefd willen aanspreken. Héet Uwe da' gezien? Ik zal Uwen in tijds verwittigen.

't Is eene verkorting van UEdele.

V.

VA, znw., m. — Vader in de kindertaal. Daar is va. Geeft va 'ne' kus.

VAAG, bvw. — Onbebouwd, Fr. *inculte*. Vage grond. Vaag land. Hij hée' veul vage grond liggen.

— *Vaag liggen*, niet bebouwd, niet bewonnen worden, Fr. *être en friche*. D. B. Dieë grond leet hier al lank vaag. Hij laat zijn beste gronden vaag liggen.

Vaag liggen is niet hetzelfde als *braak liggen*.

VAAIER, VAAR (uitspr. *voar*), vrklw. *vaaierken* en *vaarken*. — Vader, Fr. *père*. Wordt enkel gebruikt om met zekere minachting te spreken. Hij derft zijn eigen vaaier slagen. De zeunen en dochters gaan gekleed gelijk eêlmanskinderen, terwijl hun vaar honger lijdt. 'Nen ouwe vaaier. Een zoon, van of tot zijnen vader sprekende, zal dezen nooit vaaier, doch altijd vader noemen. Vrglk. MOIER.

VAAK, znw., m. — Lust tot slapen. Z. Wrdb.

— *Klap* of *praat veur de(n) vaak*, flauwe, ongegronde redenen. Al dat hij vertelt, is praat veur de' vaak.

— Spr. *Vaak tusschen zijn tanden hebben*, honger hebben.

VAAKACHTIG, bvw. — Slaperig. R. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.) Ik ben vandaag zoo vaakachtig.

VAAKBIETERS, znw., m., mrv., **VAAKLUIZEN**, v., mrv. — *De vaakbieters* of *vaakluizen bijten*, zegt men van een kind dat door den vaak gekwollen wordt en lastig is.

VAAM, znw., v. — Hetzelfde als Vadem, zooveel als men met de uitgestrekte hand afmeten kan. D. B., T., R.

VAAN, znw., o., niet v. — Z. Wrdb. T. (Ook in Brab., z. Sch.)

— Kerkbanier, standaard. D. B. In de processie wörren de vanen van de kerk gedragen. Die kerk bezit köstelijke vanen.

— Fig. Hemdslip. In ze' vaan loopen. Hij kwam in ze' vliegende vaan de trappen afgeloopen. Ze' vaantje steekt uit zijn broëk.

— Spr. *Me(t) opgesteken vaantje*, naar eene voorgewende reden.

— *Me(t) e gestreken vaantjen afkomen*, met angst, half bevreesd.

— *Naar de vaantjes zijn*, ten ondere zijn, mislukt, naar de maan, bijna dood. Dieë koopman is naar de vaantjes. Mijn horloge is naar de vaantjes. Moet em nog ziek wörren, dan is em naar de vaantjes.

— *Loopt naar de vaantjes*, loop naar den drommel. Loopt naar de vaantjes mee' oe' vodden!

VAAR, znw., m. — Z. VAAIER.

VAART, znw., v. — *Vaart hebben*, niet gewend worden, heimwee hebben. (K.) Ik heb daar in den beginne veul vaart gehad. Vaar(t) et oe nie' da' ge getrouwd zijt? Neen, ik heb er geen vaart van.
— Zoo ook *vaart ondervinden*, gevoelen dat iets vaart.

VAARTBRUG, znw., v. — Draaibrug over eene vaart.

VAARTDIJK, znw., m. — Dijk langsheen eene vaart.

VAARTKAPOEN, znw., m. — Schimpnaam dien men geeft aan vaartschippers, scheepslossers en ander volk dat aan de vaart werkt en doorgaans ruw van taal en zeden is.

VAARTPÈÈRD, znw., o. — Peerd dat gebruikt wordt om de schuiten te trekken op eene vaart.

VAARTSCHIPPER, znw., m. — Schipper op eene vaartschuit.

VAARTSCHUIT, znw., v. — Trekschuit, schuit die gewoonlijk op eene vaart door peerden of menschen getrokken wordt.

VAARTSTRENGEN, znw., v., mrv. — Strengen waar de peerden aan gespannen zijn, die vaartschuiten trekken.

VAARWEG, znw., m. — Bij landb. Rijweg tusschen twee velden. (K.)
Kil. Vaer-wegh, *actus: via per quam jumentum vel vehiculum agere licet.*

VAARWEL, znw., m., niet o. — Fr. *adieu*. J.

VACHTEN, w., o. — Vechten, Fr. *se battre*. (N. der K.) Ze waren daar aan 't vachten. Elders **Vichten.**

VADDERIK, znw., m. — Vadsigaard. 'Ne vadderik van 'ne' jongen.

VADDIG, bvw. — Lui, vadsig, Fr. *indolent, paresseux*. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) 'Ne vaddige knecht. Jongen, ge zij' veul te vaddig.
Kil. Vaddigh, *flaccidus, torpidus, piger.*

VADER, znw., m. — Wegens het verschil tusschen *vaaier* of *vaar* en *vader*, z. VAAIER.
— Z. MOEDER.

VADEREN, w., o. — Dikwijls « vader » zeggen. D. B. 't Is vader van hier en vader van daar, hij doet iet van vaderen. Jongen, ik had liever dat ge wa' minder vaderde en wa' meer werkte.

VADERKENSDAG, znw., m. — Allerkinderendag, Fr. *le jour des Innocents*, zoo genaamd omdat de kinderen alsdan kleederen van vader en moeder aantrekken. (Ook in Brab. en N.-Br., z. Sch.)

VADERLAND, znw., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Iet doen veur 't vaderland*, veel moeite doen, fel werken. Hij hèet al wa' gedaan veur 't vaderland!

VADERONS, znw., m. — Het Onze Vader, het gebed des Heeren, Fr. *l'oraison dominicale*.

— Fig. Korte tijd, oogenblik, amerij, Fr. *instant, moment*. As ge 'ne' vaderons wacht, dan gaan ek mee.

— *Iet kunnen gelijk zijne(n) vaderons*, het zeer wel kennen. R.

VADS, znw., v. — Lui, vadsig mensch. Wat 'en vads van 'ne' jongen! Die meid is 'en eerste lui vads.

VADSIGAARD, znw., m. — Vadsige mensch.

VAGEBONDER, znw., m. — Vagebond, havelooze kerel, Fr. *vagabond*. Hij was gekleed gelijk 'ne vagebonder.

VAGEVIER, znw., o. — Vagevuur, Fr. *purgatoire*.

— Fig. Groot lijden. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Zij' vagevier hebben op de wereld. 't Is daar oprecht e vagevier in dat huis.

***VAK**, bvw. — « Behendig, gemakkelijk. Hij doet dat vak. » Sch. geeft dat w. voor de Kemp.

VAL, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Naar de(n) val gaget (gaat het) al.*

— Helling, glooiing, Fr. *pente*. Het dak hee' geene' val genoeg. Dieë grond héet hier weinig val. Het water heeft hier geene' val genoeg.

— Bij trapmakers. De breedte eener trede (in eene trap) van af elke voorkanttrede tot voorkanttrede, Fr. *giron*.

— *Val hebben*, passen, voegen. 't Hée' nu weinig val om 'em te gaan spreken. Ik zal oe is komen bezuken as 'et val héet.

— *Ievers' val op hebben*, er op vallen, het geerne doen. Ik zal da' nog wel is doen, maar vandaag heb ek er geene' val op.

VAL, znw., v. — Z. Wrdb.

— IJzeren of houten deur, liggende boven eenen kelder, keldervaI. De val staat open, ge kunt in de' kelder zien zonder licht.

— Houten deur, liggende boven eenen zoldertrap of steektrap, zoldertrap. Past op da' ge mee oewe' kop nie' tegen de val stoot, as ge naar de' zolder gaat.

VALAVEND, znw., m. — Avondschemering, het vallen van den avond, Fr. *crépuscule du soir*. D. B. Hij kwam hier in de' valavend aan.

VALIES, znw., v., niet o. — Fr. *valise*. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) J.

VALLEKEN, znw. o. — Z. Wrdb.

— Bij behangers. Reepel stof, gewoonlijk met eene franje of een kanten boordsel omzet, en die vastgemaakt wordt aan een plankje dat boven een venster aangebracht is.

VALLEN, w., o. — Fr. *tomber*. Z. Wrdb.

— Verg. *Vallen gelijk 'en hout, gelijk 'ne steen*, plots. *Op iemand vallen gelijk den duvel op Geeraard*, z. DUVEL.

— *Overrug vallen*, achterover vallen. R.

— Spr. *Het lot valt altijd op Jonas*, de ongelukken treffen altijd dezelfde menschen.

— *'t Is gelijk 't valt, zee den dekker, en hij rolde van 't dak.*

— *Op zijn tong nie(t) gevallen zijn*, z. TONG.

— *Er deur vallen*, in een lied of gezang blijven steken of er nevens zingen. T., Kl.-Br.

— *Deur de mand vallen*, z. MAND.

— *Uit de locht komen gevallen*, niet weten wat er gaande is, of waarover men spreekt.

— *Als de locht valt, zijn we allemaal dood*, of : *zijn al de musschen dood*, of : *zijn al de vogelen gevangen*, zegt men wanneer iemand ongerijmde veronderstellingen maakt. T., Kl.-Br.

— *Me(t) vallen en opstaan geraakt 'ne mensch deur de wèreld.*

— *Alles is meugelijk, behalve omhoog vallen.* R.

— *Van zijne(n) center vallen*, z. CENTER.

— *Van zijne(n) stek vallen*, z. STEK.

— *Van zijne(n) sus vallen*, z. SUS.

— *Van zij(n) zelven vallen*, z. ZELF.

— *Van de brug in 't water vallen*, z. BRUG.

— *Op* of *in iet vallen*, het goedkeuren of bijstemmen, er behagen in nemen of geerne doen. D. B., T., R. Ik heb 'em 'ne' goeie' veurstel gedaan, maar hij vielder nie' in. Ik val nie' hard op dat huis, anders zou ek 'et koopen. Ik heb oe gezeed van nog eens terug te komen, maar gij valt er lijk niet op.

— *Over iet kunnen vallen*, bij machte zijn om het te betalen. Ik zou gèren dieèn boèk koopen, maar ik kander nie' over vallen.

— Bij metsers. Welvingsgewijs metsen, de steenen zoo leggen, dat zij over de voorgaande laag hellen. Als men aan de schalmlaag gekomen is, begint men te vallen. Om het gewelf van eenen oven te metsen, moet men vallen. D. B.

— Bevallen, in de kraam komen, enkel in de Onb. wijze. Hfft. Zij kan alle dagen vallen.

— Ook *in duigen vallen* en *in tweeën vallen.* Zij is gisteren in duigen gevallen.

— Wordt veel gebruikt voor *zijn* in uitdrukkingen als de volgende : Hij is nie' lui gevallen. Gij zij' nog nie' pluis gevallen. Hij is nie' vies gevallen, enz. — De pataten vallen maar klein dees jaar. Die stof valt wat dier. As dat huis wa' kleinder viel, ik kocht 'et.

— *Daar valt niet van*, dat mag niet zijn. T., Kl.-Br. Daar valt hier nie' van te slapen, maar van te werken.

VALLING, znw., v. — Verkoudheid, ontsteking van het slijmvlies der keel of verkoudheid in het hoofd, Fr. *rhume*. D. B., Sch., Hfft. 'En valling hebben in de' kop. Hij héet 'en zwaar' valling op de börst. Ik heb 'en valling gepakt mè' gisteren avend in den trek te staan. Sommige mens(ch)en zijn onderhevig aan vallingen.

VALPLANK, znw., v. — Z. SPEELBERD.

VALS(CH), bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo vals(ch) als Judas, als 'en kat.*

— Leugenachtig. Iemand vals(ch) maken (hem leugenachtig maken). 'Nen toon vals(ch) maken (iemands valsche getuigenis bewijzen). T., R., Kl.-Br.

VALS(CH)ERIK, znw., m. — Valschaard, Fr. *homme faux, double.* D. B. (Ook in Limb., z. Sch.)

***VALVEKEN**, znw., o. — « Een veken dat vanzelf toevalt of toedraait. » Z. de verdere beschrijving daarvan bij Sch., die het w. geeft voor Brab. en de *Kemp.*

VAN, vz. — Fr. *de.* Z. Wrdb.

— Wij gebruiken dikwijls *van*, waar de Noord-Nederlander *aan* bezigt. Sterven van de tèring. Ziek liggen van de körts. D. B., T., R., Kl.-Br.

— *Als ik van u (hem, heur, hun) was*, als ik in uwe (zijne, hare hunne) plaats was, Fr. *si j'étais à votre (sa, leur) place.* Dit is geen gallicisme, maar eene dialectische uitdrukking; integendeel *si j'étais de vous* is een flandricisme.

— *Van dat, van als, van zoogauw dat*, zoodra, Fr. *dès que.* Van dat ek hier gekomen ben, héet hij mij willen benadeelen. Van zoogauw dat hij mij zag, kwam hij naar mij toegeloopen.

— *Van te veuren, van veure(n)s*, te voren, Fr. *d'avance.* Ik heb 'et oe van te veuren gezeed, maar ge woudt nie' luisteren. Ge moet da' van veurens doen.

— De uitdrukkingen *van de(n) middag, van de(n) morgend, van (den) avond, van de week, van (den) nacht, van 't jaar*, enz. zien zoowel op eenen toekomenden als op eenen verleden tijd. Hij hée' van de' noen hier geweest. Ik zal van avend nie' thuis zijn. Ze is van de week getrouwd. 't Zal van de' nacht nog donderen.

— *Van alle*, allerlei, allerhande. Daar komt van alle volk bijeen. In zijnen hof staan van alle bloëmen. Ik heb van alle vogels.

— *Van her*, z. VANHER.

— *Van nu af hin*, z. HIN.

— *Van de beest*, z. BEEST.

— *Van 't zot*, z. ZOT.

— *Van langerhand*, allengskens, Fr. *peu à peu.* D. B. Hij wordt van langerhand al zieker en zieker.

— *Van s gelijken*, desgelijks, Fr. *pareillement.* D. B., T., Kl.-Br. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik wens(ch) oe van s gelijken. Goeien avend, Frans! Van s gelijken, Piet!

— *Van over lank*, sedert lang, Fr. *depuis longtemps.* D. B. Ik hem da' van over lank al hooren zeggen. Zoo ook *van over eenige dagen, van over drij maanden, van over jaren*, enz.

— Achter een werkw. in den lijdenden vorm gebruikt men meest *van*, zelden *deur.* D. B., R. Hij wier' van de' meester gestraft. Die schilderij is nog van Rubens geschilderd. Dezen boëk is van 'ne' groote' geleerde geschreven.

— *Er willen van af zijn*, z. AF. T., R., Kl.-Br.

— *Van iet nie(t) willen zijn*, er geen deel willen van uitmaken. T., R., Kl.-Br. Ik wil van die maatschappij nie' zijn. Hij wilt van de' gemeenteraad nie' zijn.

— *Van achterna(ar)*, achterna. T. Den hond liep mij van achternaar. De straatjongens riepen 'em van achterna.

— *Van* komt voor in uitdrukkingen als de volgende : 'En heks van e wijf. 'Nen deugeniet van 'ne' jongen. 'Nen hecht van e peerd. 'En snoepster van e meisken, enz. R. Z. INLEIDING, blz. 84.

— Men gebruikt *van* voor *te* aan het hoofd van verkorte onderwerps- en voorwerpszinnen, wanneer de hoofdzin voorafgaat. Het is nie' schoon van zoo te handelen. Hij is vanzin van morgen te vertrekken.

VAN, znw., m. — Familienaam. Z. Wrdb. Hoe heet ze mee heure' van?

— Het woordje *de*, *van* of *van de*, dat de namen van vele edele families voorafgaat, Fr. *particule nobiliaire*. Hij is fier op z'ne' van. Hij hee' ne' van veur z'ne' naam.

VANDAAG, bw. — Fr. *aujourd'hui*. Z. Wrdb.

— Gep. w. *Vandaag of morgen* (*mergen*), eerlang. R. Da' zal vandaag of morgen gebeuren. Vandaag of mergen zal hij verongelukken.

— *Den dag van vandaag*, tegenwoordig. Daar is den dag van vandaag weinig te verdienen.

— *Komt hij er vandaag niet, dan komt hij er morgen*, zegt men van iemand die zich volstrekt niet haast.

VANDAAN, bw. — Van die plaats, herkomstig. Z. Wrdb.

— Sch. mist, wanneer hij zegt dat dit w. in Antw. en de Kemp. niet gebruikt wordt; het is er integendeel zeer gemeen. Waar komt em vandaan? Ik weet nie' uit welke stad of van welk dörp hij vandaan is, enz. zijn uitdrukkingen die men dagelijks hoort.

VANDEEG, bw. — Terdege, fel, geweldig. (Ook in Brab., z. Sch.) 't Zal te nacht vandeeg vriezen. Ik heb vandeeg moeten loopen om den tram nog te hebben. Die boomen zijn sedert eenige jaren vandeeg gegroeid. De boter was vandeeg dier. De kinderen wörren vandeeg stout. 't Is vandeeg schoon weer. Hij was vandeeg ziek.

— Ook gebezigd als bvw. Jan is 'ne vandegen drinker gewörren.

VANDEUR, bw. — *Er vandeur*, weg, voort. T., R., Kl.-Br. Hij is er vandeur getrokken. Hij liep er vandeur. Er stillekens vandeur muizen.

VANDOEN, bw. — Noodig. (Ook in Brab., en O.-Vl., z. Sch.) 't Is nie' vandoen da' gijlie daar met tweeën hennengaat : ééne man is genoeg. Hij hée' zijne' werkman afgedankt, omdat hij 'em nie' meer vandoen had. Ik hem niemand vandoen.

— *Het vandoen, het groot vandoen hebben*, arm, zeer behoeftig zijn. T., R., Kl.-Br.

VANEEN, bw. — Van elkander. Z. Wrdb.

— Gescheiden, sprek. van een huwelijk. Man en vrouw zijn vaneen (leven gescheiden, wonen niet meer samen).

— Vormt veel samengestelde werkwoorden, die in de Wrdb. niet voorkomen, zooals: *vaneenbijten, vaneenbreken, vaneenbrokkelen, vaneendoen, vaneendouwen, vaneenkerven, vaneenkappen, vaneenkloppen, vaneenkrabben, vaneenkrijgen, vaneenpletteren, vaneenscheuren, vaneenslagen, vaneensnij(d)en, vaneenstampen, vaneenstompen, vaneensteken, vaneentrekken, vaneenvallen, vaneenwruten,* enz.

VANEGAT, znw., o. — Vensterken in de naald van eenen kerktoren, ver boven den klokkestoel, waar een vaandel kan uitgestoken worden.

VANG, znw., v. — Bij landb. Het gedeelte van het lijf van een hoorndier tusschen de billen en den buik.

— Bij vleeschhouwers. Een stuk vleesch uit de vang.

Kil. Vangh, vanck, *pars carnosior bovis sub ventro circa femora sive femina, quæ manu capitur attractaturque ad explorandam et tentandam bovis pinguedinem.*

VANG, znw., v. — Bij mulders. Soort van breeden reep, die rond het vangwiel sluit om den gang van den molen te stuiten, Fr. *frein.* D. B.

— Bij horlogemakers. IJzeren staaf die in de keep van het vangwiel valt om den slag te sluiten, als het genoegzaam geslagen heeft, ook *klink* en *wals* genaamd.

VANGHAAK, znw., m. — Bij mulders. Eene plank met eene groef of kerf waarin de prangbalk rust, wanneer hij, opgetrokken zijnde, het vangwiel niet klemmen moet. D. B.

VANGKOP, znw., m. — Bij mulders. Dik uiteinde van de vang, tegenover het ander uiteinde dat vast is aan den prangbalk, bij D. B. *vanghoofd.* De vangkop ligt vast aan een stuk hout, dat men het *kalf* heet.

VANGREEP, znw., m. — Bij mulders. Koord, waarmede men den prangbalk uit den vanghaak trekt, als men den molen wil stilleggen. D. B.

VANGTAND, znw., m. — Bij stroodekkers. Getand ijzer dat men op de dekroeden zet, om ze neer te drukken.

VANGWIEL, znw., o. — Bij mulders. Groot kamwiel aan de as van den windmolen, dat men in de vang klemt, als men den molen wil stilleggen. D. B.

— Bij horlogemakers. Het wiel waar de vang of klink in valt om den slag te sluiten.

VANHER (uitspr. ook *vanhaar, vanheir*), bw. — Opnieuw, Fr. *de nouveau.* Hij is vanher getrouwd. Doet da' vanher. Vanher beginnen.

V. D. noemt dit w. verouderd. In de Kemp. en te Antw. leeft het nog, evenals in 't Hag., 't Hasp. en Kl.-Br. (z. R.)

VANKANT, bw. — Terzijde, Fr. *de côté.*
— *Zijn eigen vankant hou(d)en,* zich niet laten zien.
— *Iemand vankant maken* of *helpen,* hem ombrengen, vermoorden.
— *Zijn eigen vankant maken,* het hazenpad kiezen, gaan loopen.
— Zich zelfmoorden. Hij hée' zijn eigen vankant gemaakt.
— *Iemand vankant zetten,* hem zijne plaats ontnemen. R.

VANNEER, bw. — Wordt hier en daar gehoord voor Wanneer, Fr. *quand.* T., R.

VANONDER, bw. — *Er vanonder,* weg, voort. Hij is er stillekens vanonder getrokken.

VANZELFS, ook **VANZELVER,** bw. — Vanzelf. Da' spreēkt vanzelfs. Da' ga' vanzelver.

VAPEUR, znw., m. — Spoortrein. Met de' vapeur vertrekken. De vapeur komt om vier uren aan.

— Gemetseld komfoor. In de' zomer maken wij ons eten op 'ne' vapeur gereed.

— Bij landb. Soort van turfschup met omgebogen zijranden om heischadden te steken.

VĀR, bvw. — Hetzelfde als Ver, Fr. *loin.*

VĀR, znw., m. — Stier, Fr. *taureau.* De Wrdb. vertalen het door *jeune taureau.*

— Spr. *Met den hoop doet men 'ne(n) vār dood,* met den hoop kan men den sterkste meester. (**K.**)

— *Zoo zuur zien als 'ne vār. Zoo moedwillig, zoo koppig als 'ne vār.*

VAREN, w., o., met *zijn.* — Vervaren, ergens heen zijn. D. B. Waar mag zijnen oudste zoon gevaren zijn? Ik weet nie' waar hij gevaren is.

— Rijden, Hgd. *fahren.* (**N.-O.** der **K.**) Mè' kar en pèèrd varen. Wij zullen maar over de' steenweg varen, want in de straat is 't te slijkachtig.

Kil. Vaeren, *vehi curru.*

— Met drift of geweld iets beginnen of iemand bejegenen. (**Z.** der **K.**) Hij voer aan 't eten zonder e kruis te maken. De kat voer aan den hond. Den hond voer mij toe om mij te bijten.

— Iets ontmoeten of beleven dat bevreemdt, verheugt of bedroeft. D. B., T., R. Zoo ben ek daar gevaren en, gelijk ik daar voer, kundegij ook varen. Zoo! den hond héét oe gebeten? Zoo moette precies varen, waarom laatte 'm nie' gerust! Vertelt is, hoeda' ge gevaren zijt. « Men komt den heer 't Serclaes boodschappen, dat hij naar het Schepenhuis moet gaan om te hooren hoe de onderhandelaars *gevaren* zijn. » (CONSCIENCE. *Everhard 't Serclaes,* 2.)

— *Aardig, vies, wonderlijk varen,* iets vreemds, zonderlings tegenkomen, een wonderlijk voorval hebben. Ik ben daar aardig gevaren. Het schijnt dat hij daar vies gevaren is.

— *Goed, wel, gelukkig varen,* gelukkig zijn, goed zijn met iets. Ge zult goe' varen as ge naar mijnen raad luistert. Drinkt e glas bier, ge zult er beter mee varen as met dieë' vuile' jenevel. Ik voer daar ten uiterste wel.

— *Slecht, kwalijk varen,* tegenspoed hebben, slecht zijn met iets. Ik heb ook van da' kunstmest gekocht, maar ik bender slecht mee gevaren. Hij wou den hond plagen, maar hij voer er kwalijk mee.

— Wordt gebruikt als hulpwerkwoord, om eene daad of eenen toestand uit te drukken die voortduurt. (K.) Hij vaart daar staan gapen. Gij voert daar loopen gelijk 'ne schooier. Den hond héet hier den heelen nacht varen bassen. Wa' volk vaart hier altijd dwalen?

— In de beteekenis van het Fr. *naviguer* zeggen wij nooit *varen,* maar altijd *vèren.*

VAREN, *vaarde* en *voer, gevaard,* w., o. — Vreemd, ongewoon voorkomen, eenen wonderen indruk maken. D. B., T., R., Hfft. *Varen* is het tegendeel van *handen.* De weelde vaart niet. 'Et moet oe varen da' ge nu in zoo e groot huis woont. Varen?... 't vaart en 't handt mij. 't Vaart mij dat ek niks te doen heb. Hij is terug naar buiten gekomen, 'et voer 'em te hard in de stad. Omdat ik gewoon ben 'en klak te dragen, varet mij geweldig as ek 'nen hoed moet opzetten. Hij zou 'et in zijne' nieve' post wel gewoon zijn geraakt, maar 't eten vaarden 'em te veul. Dat huis hee' mij in den eerste fel gevaard, maar nu ben ek er aan gewoon. 't Zal oe varen, meisken, as ge eens getrouwd zijt.

— *Het zal zijn botten varen,* z. BOTTEN.

Kil. Vaeren, *tædere* et *desuetudine affici.*

VAREN, znw., v., mrv. — Fr. *fougères.*

— Woordenspel. *Hij zal varen plukken,* 't zal hem varen. (K.) Z. VAREN.

VĀRRE(N)S, bw. — Z. VERRE(N)S.

***VAS,** znw., o. — « 1° Knor, knorvleesch; 2° hals, stroot. » Sch. geeft dien vorm voor Brab., Antw. en Kemp. Z. FAS..

VAST, bvw. — Z. Wrdb.

— Gesloten, in 't slot. De deur is vast.

— Verg. *Zoo vast als 'ne muur.*

— *Vast zijn,* zwanger zijn.

— Bw. Dichtbij. Hfft. Hij woont hier vast bij. Dat huis staat vast aan de kerk.

— Zeker. Z. Wrdb. Woordenspel: *Vast als ge geen eten he(b)t,* antwoordt men als iemand zegt: Ja vast, voor: ja zeker.

— Gep. w. *Vast en zeker, zeker en vast, stellig en vast.*

VASTDOEN, w., b. — Sluiten, in 't slot doen, Fr. *fermer.* Doet de deur vast, as ge aangaat.

VASTELAVEND, znw., m. — Vastenavond.
— Rijm :

Vastelave(n)d,
Dikken David,
Dikken buik,
T' Paschen is de Vasten uit.

VASTELAVENDMUTS, znw , v. — Zotskap. 'En vastelavend-muts mee' 'en belleken op oewe' kop en wa' witsel in oe' gezicht, dan hedde gee(n) mombakkes vandoen.

VASTELAVENDZOT, znw., m. — Vastenavondsgek, iemand die op Vastenavond vermomd en verkleed over de straat loopt.

VASTELAVENDZOTTEKEN, znw., o. — Sneeuwklokje, Fr. *perce-neige*, Lat. *Galanthus nivalis.*

VASTEN, znw., m., niet v. — Fr. *Carême.* T., R., J.

VASTEN, w., o. — Z. Wrdb.
— *Naar iet nie' vasten,* het kunnen missen. R. Ge moet mij seffens nog nie' betalen, ik vast er nie' naar.

VASTENBIER, znw., o. — Krachtig bier, bestemd om in den vastentijd gedronken te worden. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.)

VASTENBUL, znw., v. — Bisschoppelijke omzendbrief voor den Vasten, Fr. *mandement de Carême.* D. B., T. R. De vastenbul wordt op den preekstoel afgelezen.

VASTGERAKEN, w., o., met *zijn.* — Vastraken. Z. Wrdb.
— Zwanger raken.

VASTHEBBEN, VASTHEMMEN, w., b. — In zijne macht hebben, Fr. *tenir.* D. B.
— Begrijpen, iemands inzicht doorgronden. Ik had 'em al lank vast, eerdat em tien woorden gesproken had. Sommigen verstonden nie' wat de spreker wilde zeggen, maar ik had 'et seffens vast.
— Bedriegen, foppen. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Dieë smous hée' mij leelijk vastgehad.
— Iemand iets betaald zetten. D. B. Wacht maar, manneken, ik zal oe ook nog wel is vasthebben!

VASTHOU(D)EN, w., b. — Z. Wrdb.
— Spr. *Hij hee(ft) gedaan me(t) vasthou(d)en,* hij is in ongenade gevallen, hij wordt niet meer geteld.

VASTHOU(D)ER, znw., m. — Spottend gezeid van eenen speler in eene harmoniemaatschappij, die juist nog geen meester is. (Lier.) Wij hebben zeker dertig man!... Ja, maar daar zijn tien vasthouwers onder!
— Gierigaard, vrek. 't Is schand, zoo 'nen rijke vasthouwer.
— Spotnaam voor eenen aanhanger der behoudsgezinde of der doctrinaire partij.

VASTLIGGEN, w., o. — Onbebouwd, onbewerkt liggen. Hij laat zijnen beste' grond vastliggen. 'En deel van die akkers is bezaaid, maar 'en ander deel lee' nog vast.

VASTNEMEN, w., b. — In de handen nemen.

— Bedriegen, beetnemen, foppen. T., R. Hij hée' mij leelijk vastgenomen.

— Iemand iets betaald zetten. Hij hée' mij gefopt, maar 'k zal 'em ook wel is vastnemen.

VASTSCHĂRREN, w., b. — Vastgrijpen, Fr. *empoigner*, *saisir*. Hij schărde mij vast en hij goeide mij op de' grond. Z. SCHĂRREN.

VASTSPETEN, w., b. — Met spelden vasthechten. R., Kl.-Br. (Ook in Brab., z. Sch.) Speët me' kleed is vast. Z. SPETEN.

VASTSPIEËN, w., b. — Door middel van spieën vastmaken.

VASTSTAAN, w., o. — Fig. In 't nauw gebracht zijn, niet meer kunnen antwoorden. Bij de derde vraag stond hij vast.

VASTVIJZEN, w., b. — Vastschroeven.

VASTZETTEN, w., b. — Fig. Iemand bij het ondervragen in 't nauw brengen, zoodat hij niet meer weet wat antwoorden. De pastoor zetten 'em vast mee' 'en vraag uit de H. Geschiedenis. Ze zullen 'em nie' gemakkelijk vastzetten.

VASTZWEEPEN, w., b. — Bij timmerl. Z. ZWEEPEN.

VAT, znw., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Het vat geeft uit dat het inhee(f)t*, iemand met een bedorven hert vertelt ontuchtige redenen.

— *Hij drinkt e vat me(t) reepen en al, en dan vraagt hij nog naar 't schort van den brouwer*, gezeid van een grooten dronkaard. (**A.**)

— *'En heilig vat me(t) verdoemde reepen*, een schijnheilige, iemand die den vrome uithangt en doorslecht is. Bij D. B. *een heilige test met eene verdoemde oore*.

— Beukenoot of boekweitgraan in het raadsel :

Hol vat,
Vol vat,
Drij ruggen
En geen gat.

***VATTERKEN**, znw., o. — « Dikke vod om er 't heet strijkijzer mee vast te houden. »

Sch. geeft dat w. voor Turnhout.

VECHTEN, Kemp. **VICHTEN**, in 't N. ook **VACHTEN**, w., o. — Fr. *se battre*.

— Verg. *Vechten gelijk de hanen*.

— *Haar en pluim vechten ; vechten dat de haren stuiven*, z. HAAR.

— Fig. Moeite doen om iets te overmeesteren. Tegen de' vaak vechten. Ik zal tegen da' werk te vechten hebben. Kunde oe' telloor soep nie' uitkrijgen?... Ik moet er tegen vichten om ze uit te krijgen.

VECHTERSVOLK, VICHTERSVOLK, znw., o. — Menschen die voor een niemendal ruzie maken en vechten.

VECHTHAAN, VICHTHAAN, znw., m. — Haan die in de hanegevechten gebruikt wordt.

— Fig. Iemand die geerne vecht, vechtersbaas. Jan is 'nen eerste vechthaan.

VECHTMER(K)T, VICHTMER(K)T, znw., v. — Vechterij, vechtpartij. Let op, da' zal op 'en vechtmert uitloopen.

VÈÈG, znw., v. — De daad van eens te vegen, vlek of streep door vegen veroorzaakt. Gij hèt 'en zwarte vèèg op oe' gezicht. Hij gaf mij 'en vèèg met de' verfbörstel. De muur is nie' goed gewit, hij is vol vègen. Wie héet die vègen op mij' papier gemaakt? Nog eenige vègen met den börstel, en de deur is geschilderd. « De beelden waren besmet met zwarte *vegen.* » (CONSCIENCE. *Simon Turchi*, 16.)

— Slag met de hand, oorveeg. R., Kl.-Br. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Iemand 'en vèèg om zijn ooren geven. Hij kreeg daar 'en goei vèèg.

— Schamp, zijdelingsch verwijt. R., Kl.-Br. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Hij is altijd genegen om iemand vègen te geven. Ik kreeg 'en vèèg van hem.

— Nadeel dat iemand ons berokkent, hinder, schade. T., Kl.-Br., R. Hij hée' mij daar 'en geweldige vèèg gedraaid. Ik heb leelijk de vèèg gehad met dat onweer: al mij' koren is verhageld.

— *De vèèg weghebben*, eene ziekte of een gevreesd ongeluk op den hals hebben. T., R. Hij héet de vèèg weg met bij dieë' zieke te komen (hij is met dezelfde ziekte besmet geworden). Zij héet de vèèg eweg (zij is bedrogen).

— *'En vèèg weghebben*, zinneloos zijn. T. Ge zie' genoeg dat hij 'en vèèg ewegheeft.

— Dronken zijn. R. Hij had gisteren avond 'en felle vèèg eweg.

VÈÈG, VÈÈGEZELSOOR, znw., m., zonder mrv. — Elastieke gom, waarmede men potlood en inkt op papier uitwrijft.

VÈÈGLAP, znw., m. — Bij ruiters en voerl. Band aan den voet eens peerds, die het kwetsen van den hiel belet.

VÈÈGMES, znw., o. — Bij hoefsmeden. Mes in den vorm van een schupken, waarmede de hoefsmid den hoef van een peerd afveegt, alvorens het te beslaan, Fr. *paroir*, *renette.*

VEEL, meest **VEUL** uitgespr., bw. — Fr. *beaucoup.*

— *Veel van' tijd*, veeltijds, dikwijls. Hij komt veul van tijd te laat in de mis.

— *Zoo veel als*, zoo goed als. Dat is zoo veul as gevloèkt. Dat is zoo veul as 'en weigering.

— *Veel was niet genoeg*, uit der mate. Ik moest mee binnengaan, gaan zitten, ik wierd getracteerd en ik moest blijven eten, veul was nie' genoeg.

— *Veel uit iet maken*, veel doefheid in iets maken. Ze' vader is gisteren gestorven, maar hij maakt er nie' veul uit.

— *Veul van iemand maken*, veel voor iemand overhebben.

— *Veul vijven en zessen*, z. VIJF.

— Zeer. R., Hfft. Hij is nie' veul ziek.

VEEL. Tweede hoofdvorm van Vijlen. Daarnaast *vijlde*.

VÈÈL, znw., o. — Veil, klimop, eiloof, Fr. *lierre*, Lat. *Hedera helix*.

VÈÈL, bvw. — Vaal, Fr. *fauve*. T. 'En vèèl koei, 'Ne vèlen duiver. Vèèl van koleur.

***VEELDER** of ***VEER,** znw. (gesl. ?). — »Scheidingsdam, paal, doorgang. »

Sch. geeft dat w. voor de Kemp.

VEELEWEG, VEELWEG, VEULEWEG, VEULWEG, bw. — Veelal, veeltijds. Daar verongelukken er veul met den tram, maar 't is veuleweg hun eigen schuld.

VEEMOL (scherpe *e*), znw., m. — Veenmol, Fr. *courtillière*, *taupe-grillon*, Lat. *Gryllus gryllotalpa*. D. B. Veemollen vangen. De grond is hier vergeven van de veemollen.

— Wordt gebruikt als collect. stofnaam. Daar is dees jaar veul veemol.

VEER en **VÈÈR,** znw., v. — Veder, pluim. Z. Wrdb.

— Spr. *Iemand achter zijn veêren zitten*, hem vervolgen. T., Kl.-Br. Hij zit altijd achter mijn veêren.

— *Iemand aan zijn veeren gaan*, hem aframmelen.

— *Iemand 'en veer steken*, hem iets berokkenen, hem heimelijk aanklagen. Ik weet nie' wie da' mij die veer gesteken héet, maar ik geloof da' gij 'et geweest hèt.

— *Hij zal die veer toch op zijnen hoed nie(t) steken*, hij zal toch het genoegen niet hebben zich te beroemen over hetgeen uit het verband blijkt.

VÈÈR, znw., o. — *Het vèèr staan*, iets te boven komen. (Z. der K.). Hij is zoo ziek da' 'k nie' geloof dat em 't vèèr zal staan.

VÈÈR, znw., v. — Dunne strook hout die in eene groef wordt gedreven, bij het dichtmaken van twee planken. Vèren schörpen.

***VEER,** z. *VEELDER.

VÈÈRDIG (uitspr. *värdəg*, *värrəg*), bvw. — Hetzelfde als het Holl. Vaardig, Fr. *prêt*. G.

VÈÈRHOUT, znw., o. — Bij metsers. Eene dikke ribbe die horizontaal vastgebonden ligt aan de staanders, om de maashouten eener stelling te onderschragen.

VÈÈRMES, znw., o. — Knipmes, mes dat toegaat met eene veer. T.

VÈÈRS (Kemp. ook *vièès*, *vjèès*), znw., v. — Hetzelfde als het Holl. Vaars, Fr. *génisse*, B., bij G. *veerze*.

VÈÈRSKENSMER(K)T, znw., v. — De tweede Zondag der Liersche jaarmerkt. Dan gaan de jonkmans uit om een *veersken*, een meisje, te zoeken.

— Men geeft dien naam ook aan de merkt, die den 3ⁿ Paaschdag te Beerse gehouden wordt.

— Als er ergens veel jongedochters bijeen zijn, zegt men ook *'t is hier gelijk 'en veerskensmer(k)t*. R.

VEERTEL (scherpe *e*), znw., v. — Graanmaat die 4 meukens doet. 'En veertel koren. In eenen zak zijn twee veertels.

V. D. noemt het w. gewestelijk.

VEERTIEN, telw. — Z. Wrdb.

— *Veertien dagen*. Wanneer eene meid of een knecht zijnen dienst opzegt of dat deze hem door den meester wordt opgezeid, dan geeft de eene den andere veertien dagen tijd, 'tzij om eenen anderen dienst te vinden, 'tzij om eenen anderen dienstbode te krijgen, en dat heet men *in zijn veertien dagen zijn*, *zijn veertien dagen doen*. (Ook in Brab., z. Sch.)

VÈÈRZEKALF, znw., o. — Kalf van 't vrouwelijk geslacht. D. B.

VEES (zachte *e*). Tweede hoofdvorm van Vijzen.

VEES (zachte *e*), **VÈÈS**, znw., v. — Vezel, draadachtig deeltje van iets, Hgd. *Fasen*, Fr. *fibre*, *filament*. Snijd die vezen daar is af. Daar hangen vezen aan. De twee stukken hingen nog met e veĕsken aaneen.

— Draad aan de peul van eene erwt of boon, elders **Blies** geheeten. (Z. der K.)

Kil. Vaese, vese, veese, vesel, *fibra*.

VEESACHTIG, bvw. — Vezelachtig. Veesachtig garen.

***VEEZEN** (viezen), w., o. — « Verbasterde uitspraak van Veinzen. Vees niet. Ge moet niet veezen (gij moet met geene slechte redenen voor den dag komen).

Sch. geeft dat w. voor Antw.

VEEZER, znw., m. — Iemand die nooit tevreden is, die op alles aanmerkingen weet te maken, die niets verdragen kan, die veel te kieskeurig is, bij wie het altijd te kort of te lang is, zager, kniezer. (K.) Wordt gebruikt voor mannelijke en vrouwelijke personen. 't Is zoo 'ne veezer as em ziek is. Ziet 'em daar is zitten, de veezer! 'Ne veezer van e meisken. Die mens(ch)en kunnen braaf zijn, maar 't zijn toch maar veezers.

VEEZEREN, w., o. — Den veezer uithangen, doen gelijk een veezer. (K.) Ik had liever da' ge gongt slapen, alsda' ge daar zoo zit te veezeren.

— Afl. *Geveezer.*

VÈGEN, w., b. en o. — Vegen. Fr. *nettoyer, essuyer.*

— In den zin van 't Fr. *balayer* zeggen wij *kèren*, niet *vègen.*

— Gep. w. *Kuis(ch)en en vègen.* In 'en huishouwen valt er veul te kuis(ch)en en te vègen.

— Loopen, snel vluchten, rijden, enz. M. Ziet 'em vègen! Den dief vèègden er uit, as em de gendarmen zag komen. Er vandeur vègen.

— *Iemand iet vègen*, hem iets berokkenen, hem iets nadeeligs toebrengen. T., R., Kl.-Br. Wie mag 'em da' gevèègd hebben? Ze hemmen mijn deur beschreven, maar ik weet wel wie mij da' gevèègd héet.

— Besmeuren, bezoedelen door te vègen. Legt da' papier nie' op die zwarte tafel, ge zullet vègen. Oe' halfhem(d) is heelegans(ch) gevèègd.

— Ook wdrk. Gij hèt oe gevèègd in oe' gezicht.

— Spr. *Aan iet* of *aan iemand zijne(n) pollevie, zijn botten, zijn broek,* enz. *vègen*, er zich niet om bekreunen, er mee lachen, Fr. *se ficher de.*

— *Daar vèègt hij vijf veur*, z. VIJF.

VEIG, bvw. — Smetsch, walgelijk van reuk of smaak. 'Ne veigen reuk. 't Rook daar zoo veig, dat ek er van mij' zelven zou gegaan zijn. Sommige vogelen hebben 'ne' veige' smaak.

VEL, znw., o. — Huid, Fr. *peau.*

— Spr. Als iemand vraagt: waar is die of die persoon? antwoordt men schertsend: *hij is in zij(n) vel, en als hij er uitkomt, is hij nie(t) wel.*

— *Uit zijn vel springen*, zeer gram zijn. *Iemand uit zijn vel doen springen*, hem zeer kwaad maken.

— *In e kwaa(d) vel steken*, gevaarlijk ziek zijn.

— *Maar het vel over de beenen hebben*, zeer mager zijn.

— *Iemand over zij(n) vel gaan, aan iemands vel gaan*, hem duchtig afrossen.

— *Iemand het vel afdoen* (of *aftärren* of *afstroopen*), hem arm maken, ten onder brengen.

— *Ge kunt geenen kei het vel* (of *de huid*) *afdoen*, z. KEI.

— *Ge zoudt hem uit zij(n) vel schudden*, zegt men van iemand die zeer vet is.

— *Klappen ofda(t) ge geen vel over uwen buik hadt*, z. BUIK.

— Schootsvel. Z. Wrdb. *Zijn vel aanhebben*, dronken zijn.

— O. en v. Vlies over vloeistoffen. As 'et melk gekoökt is, leet er e vel op.

VELDBAAN, znw., v. — Baan door 't veld. T., R., Kl.-Br.

VELDERTEN, znw., v., mrv. — Erwten die in 't veld gezaaid worden.

VELDKAT, znw., v. — Kat die veel in 't veld loopt.

VELDKROP, znw., m. — Soort van salade, in de wetenschap *Valerianella Olitoria* Poll. genaamd.

VELDLOOK, znw., m. — Veldknoflook. T., R., Kl.-Br.

VELDPATER, znw., m. — Priester die op 't slagveld de zielzorg waarneemt.

VELDPEEËN, znw., v., mrv. — Wortelen die in 't veld groeien, in tegenstelling van de *hofpeeën*, die in den tuin gekweekt worden.

VELDPOOTEN, znw., v., mrv. — Z. VELDPEEËN. (**Z.-O.** der **K.**) T., R.

VELDWEG, znw., m. — Weg door de velden. R.

VELE(N, VEULE(N, bw. — Veel, vóór eenen vergrootenden trap. Vele meer. Veule minder. Ge deed velen beter van te zwijgen. Ik ben veule grooter as gij. Dieën toren is veulen hooger as dendezen.

VELKANT, znw., m. — Bij mulders. De averechtsche kant van den kerf eens molensteens.

VELKANTEN, w., b. — Bij mulders. Den kerf van den molensteen versmallen. Velkanten verschilt van maalkanten.

VELLEN, w., b. — Bij spelende knapen. Dengene die vóór u op een ijsbaantje glijdt, doen vallen. (**A.**)

VELLING, znw., v. — *Iemand 'en velling geven*, hem doen vallen op een ijsbaantje. (**A.**)

VELLING, znw., v. — Hetzelfde als Velg, ieder der stukken, die de ronde van een wiel uitmaken, Fr. *jante*. R., Jong., B., M. (Ook in Limb., z. Sch.) De vellingen van e wiel.

VEN, znw., o. — Klein meer in eene heide, bij G. *venne*, v. Hij is in e ven verdronken. In die hei zijn veul vennen. Daar zijn vennen die in de' zomer droogstaan. Uit sommige vennen wordt moerturf gehaald. « Ginds in de *vennen* begonnen de vorschen reeds hunnen avondgroet aan te heffen. » (CONSCIENCE. *Mengelingen*, 15.)

— Komt ook voor als uitgang in plaatsnamen: *Rinkven* (onder St. Job-in-'t Goor), *Schotelven* (onder Arendonk), *Houtvenne*, enz.

VENDEL, znw., m. — Versleten lap of flard die van een kleedingstuk afhangt. De vendels sleipen heur van achterna. Z. ook BENDEL, BENTEL, FLEDDER, KWERDEL en LODDER.

VENDELEN, w., o. — Slenteren, doelloos rondloopen. D. B., Hflt. Hij vendelt hier alle dagen voorbij. Langst de straten vendelen. Waar vendelde nu weer naartoe? Hij vaart daar vendelen.

Afl. *Vendelèèr*, *gevendel*.

* **VENERABEL**, znw., o. — Kunstvaas van goud of zilver, waar de H. Hostie in rust. R.

Ook **Hoogweerdig**.

VENGAAR, znw., v. — Lange gaar die men in waterachtige gehuchten gebruikt, 'tzij om netten op te halen, 'tzij om fuiken te leggen. **(K.)**

VENIJNIG, bvw. — Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo venijnig als 'en slang, als e serpent.*

VENSTER, znw., v., niet o. — Fr. *fenêtre.* D. B., T., R., J.
— Spr. *'t Is maar 'en ruit uit 'en venster,* zijn afsterven doet niemand nadeel. T., R.

VENSTERBERD, VENSTERBLAD, znw., o., **VENSTER-PLANK,** v. — Bij timmerl. Plankje rustende op den muur onder aan een venster, Fr. *planchette de fenêtre.*

VENSTERKAZIJING, Antw. **VENSTERKASSIJING,** znw. v. — Bij timmerl. Vensterkozijn. Z. KAZIJING.

VENSTERRICHEL, VENSTERRIJCHEL, znw., m. — Houten dorpel van een venster.

VENT, znw., m. — Man, kerel. Z. Wrdb.
— Verg. *'Ne vent gelijk 'nen boom, gelijk 'nen reus,* groot en sterk.
— Man, echtgenoot, Fr. *mari.* D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik heb 'et van heure' vent gehoord. Eerst kwamen de venten en toen de wijven. Zij hëe' 'ne' kwa(d)e' vent. Hoe heet oewe vent? Zij zou gèren 'ne' vent hemmen.
— *Vent zijn,* groot zijn, zich trotsch en verwaand toonen. Hij is vent, omdat hij somwijlen met den börgemeester mag uitgaan. Hij wilt ook al vent zijn, dieë snotneus! (hij wil zich als een man, als een groote gedragen). Hij meent dat hij vent is (hij beeldt zich in iemand voornaams te zijn).

VENTJAGER, znw., m. — Scheepsterm. Poen, soort van schip. **(A.)**

VENUSHAAR, znw., o. — Soort van grassoort, in de wetenschap *Stipa pennata* L.

VEPSERS, znw., v., mrv. — Vespers, Fr. *vêpres.* Daarnaast *vespers.*

VER, bvw. — Fr. *loin.*
— *Ver gezet,* bijna geëindigd of dood. Het werk is ver gezet. Hoe gaget met de' zieke? Hij is ver gezet.
Ook **Wijd gezet.**

VERALTEREERD, bvw. — Ontsteld, ontroerd, Fr. *altéré.* D. B. M. Hij zag er heel veraltereerd uit.

VERAMUSÉEREN, w., wdrk. — Zich ergens te lang ophouden. **(A.)** Ik heb mij bij Jef veramuseerd, en nu moet ik loopen of ik kom te laat aan de statie.

VERANDERLIJK, bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo veranderlijk als de wind, als het haantjen op den toren, als het weer.*

VERANKEREN, w., o., met *zijn.* — Scheepsterm. Blijven vastliggen. Het schip is verankerd.

VERARMOEID, bvw. — Armoedig, mager. Verarmoeide beesten. E verarmoeid kerksken.

— *Er verarmoeid uitzien,* het uitzicht hebben van iemand die veel gebrek lijdt, bleek, mager en slordig zijn. D. B. Hij zag er zoo verarmoeid uit, da' 'k 'em haast nie' meer en kende. Die koeien zienjer verarmoeid uit.

VERARMOEIEN, w., o., met *zijn.* — In armoede vervallen, D. B., bij Kil. *depauperare* en *depauperari.* Hij verarmoeit van dag tot dag. Hij laat zijn beesten verarmoeien.

VERASSURÉEREN, w., b. — Verzekeren tegen brandschade, op het leven, enz. M'n huis is verassureerd veur acht duzend frang. Hij héet 'em op 't lèven laten verassuréeren.

VERBABBELEN, w., b. — Door babbelen verliezen. Ge hèt daar meer as 'en uur verbabbeld. Zijnen tijd verbabbelen.

VERBABBERÉERD, bvw. — Hetzelfde als Verbauwereerd, ontsteld, Fr. *ahuri, altéré.* T. Hij was zoo verbabbereerd dat em nie' spreken en kost.

VERBALEMONDEN, w., b. — Kleederen of andere dingen door onachtzaamheid of anderszins schenden en bederven. (Ook in N.-Br.) Hij verbalemondt al zijn beste kleeren. Mijnen besten hoed is heelegans(ch) verbalemond met deur den règen te loopen.

VERBALOOREN, w., b. — Niet achten, niet tellen, als een verstooteling behandelen. (*Z.* der **K.**) De oudste dochter wördt er verbaloord, terwijl dat de ander kinderen er alles te zeggen hebben. 't Is zonde gelijk ze dat oud vaderken verbalooren.

VERBAND, znw., o. — Bij metsers. De verbinding der steenen in eenen muur, Fr. *maçonnerie en liaisons.* Er is verband, wanneer de voegen van de steenen op elkander niet vallen. Men onderscheidt het *kruisverband,* het *staande* of *Hollandsch verband* en het *Spaansch verband.* Z. D. B.

— Bij hoveniers, enz. Wordt gezeid van planten of boompjes die in rijen staan, zoodanig dat de planten van de tweede rij niet rechtover die van de eerste komen, maar die van de eerste rechtover die van de derde; die van de vierde rij tegenover die van de tweede, enz. De boomen in eenen boomgaard staan in verband. Als men koolen plant, dan moet men ze in hun verband zetten.

VERBASTERDEEREN, w., o., met *zijn.* — Hetzelfde als Verbasteren, ontaarden, Fr. *dégénérer.* Verbasterdeerde koolen. E verbasterdeerd ras van kiekens. Die soort van boonen verbasterdeeren licht.

VERBAUWEREERD, bvw. — Hetzelfde als Verbouwereerd in de Wrdb. Z. VERBABBEREERD.

VERBEESTEN, w., b. — Verdierlijken, Fr. *abrutir.* Den drank verbeest de mens(ch)en. Zoo e lèven moet iemand op den duur verbeesten. 'Et volk verbeesten.

VERBERDEN, w., b. — Opnieuw van berd voorzien. Die afsluiting zou moeten verberd wörren.

VERBERSTEN, w., b. — Verdwijnen, vergaan, doch enkel in het drinklied :

't Is wederom de olie van den gersten,
Die de droefheid doet *verbersten ;*
't Is wederom de olie van het graan,
Die de droefheid doet vergaan !
Zet het glaasken aan uwe lippen
En laat het zachtjes binnenslippen,
Zet het glaasken aan uwen mond
En drink het uit tot op den grond ! enz.

VERBETEREN, w., b. — Z. Wrdb.
— Spr. *Zwijgen kan nie(t) verbeterd worden.*

VERBIE(D)EN, w., b. — Z. Wrdb.
— *Het verbiedt,* het is af te keuren. Te veul eten verbiedt. Ge meugt al is 'en pint met de vrinden gaan drinken, maar zat loopen da' verbiedt.

VERBIJLEN, w., b. — Met de handbijl de kanten afkappen van een gekloven stuk.

VERBIJTEN, w., b. — Doodbijten, doodelijke beten toebrengen. 'Ne grooten hond héet e klei(n) kind zoodanig verbeten, dat 'et er van gestörven is.

VERBLAUWEN, w., b. — Bewimpelen, de waarheid verduiken, iets in een beter licht stellen dan het verdient. As em iet misdoet, dan wörret later gewoonlijk wa' verblauwd. Ge moet 'et nie' verblauwen : ik weet genoeg hoedat 'et gebeurd is. Hij verblauwt de fouten van ze' vader.
Ook **Ververven.**

VERBOĔFEN, VERBUFFEN, w., b. — Overmatig opvullen met spijs, te veel eten. T., R. Dieë gulzigaard verboĕft zijn eigen altijd. Geĕft dat kind zooveul eten nie', ge zullet nog verboĕfen. Ik ben verbuft geëten.

***VERBOKZAKT,** bvw. — « Overboft. »
Sch. geeft dat w. voor Antw.

VERBUFFEN, w., b. — Z. VERBOEFEN.

***VERCIJFERD,** bvw. — « Verbluft, bedwelmd, verbijsterd van zinnen. »
Sch. geeft dat w. voor Brab., *Antw.* en de *Kemp.*

VERDAARD, bvw. — Verdwaasd, bedwelmd, verbauwereerd. D. B. (**A.**) Hij stond daar heelemaal verdaard. Ge ziet er zoo verdaard uit.
— *Ik mag verdaard zijn*, soort van verwensching. (**A.**) Ik mag verdaard zijn as 'et nie' waar is.
Kil. Ver-daeren, *stupefacere.*

VERDEELMES, znw., o. — Bij lattenklievers. Groot kliefmes, waarmede men de halve rollen hout en de groote stukken verdeelt, eer men er latten uit klieft.

VERDEELWIEL, znw., o. — Bij horlogiemakers. Z. UURWIEL.

VERDEESELEN, w., b. — Hout bewerken met den deesel. Z. DEESEL.

VERDEFFENDÉEREN, w., b. — Verdedigen. Ze' lèven verdeffendéeren. Ik heb me tegen 'nen hond moeten verdeffendéeren.

VERDEILEN, w., b. — Verdeelen. (**K.**)

VERDEKKEN, tw. — Bastaardvloek. T., R. Verdekken! waar is m'n pijp gebleven?
— Ook **Jandekken, Nondedekken, Potverdekken, Sakkerdekken,** enz.

VERDEKKENS(CH), bvw. en bw. — Dondersch, duivelsch. T., R. 't Is verdekkens koud. Die verdekkens(ch)e deugenieten!

VERDEMMELEN (uitspr. *vərdämməlon*), w., b. — Platdrukken, ontschikken en verkreuken. (**Z.** der **K.**) Hij héet 'en uur op 't bed gelegen, en hij heget (heeft het) heelemaal verdemmeld.

VERDENKEN, w., b. — Uitdenken, uitpeinzen, Fr. *imaginer.* In dieë' winkel verkoopen ze al da' ge verdenken kunt. Ge kunt niks verdenken, of 't is er.

VERDESTRUWÉEREN, w., b. — Verwoesten, vernielen, Fr. *ravager, détruire.* Den hagel héet den oost leelijk verdestruweerd. De soldaten plunderden en verdestruweerden alles.

VERDIEP, znw., o. — Hetzelfde als Verdieping, ruimte tusschen den vloer en de zoldering. D. B., T., R., Kl.-Br. Dees huis is nie' hoog van verdiep.
— Ook de ruimte tusschen twee zolderingen. 'En huis met twee verdiepen, Fr. *une maison à deux étages.*

VERDIEPSCHAAF, znw., v. — Bij trapmakers. Schaaf met een smal ijzer, dienende om op eene juiste diepte in een stuk hout te schaven, ook **Grondschaaf** genaamd.

VERDIEPSTUK, znw., o. — Bij timmerl. Houten of ijzeren blokje, dat op den zijkant eener bossing- of rabatschaaf is aangebracht, om door het hoog of laag plaatsen van dit blokje de schaaf op eene willekeurige diepte te laten uitloopen.

VERDIER, znw., v. — Verhooging, verhoogpenning die boven het laatste bod gezet wordt in openbare verkoopingen van huizen, gronden, enz., zoolang het goed niet definitief verkocht is, Fr. *enchère*. Elke verdier is 5 frank, waarvan de kooper er vier moet betalen aan dengene die de verdieren gezet heeft. Verdieren zetten. 'Et huis is 3000 frang ingezet, en er staan 30 verdieren op. De koopprijs van da' stuk grond bedraagt nu 6000 frang met de verdieren mee. Die den handslag heeft, heeft het recht van eerst verdieren te zetten. Ook **Hoog**.

— Sch. legt *verdieren zetten* misselijk uit door « Bij een tweede openbare verkooping hoogere prijzen bieden. »

Kil. Ver-dier-penninghen, *nummi auctionnarii*.

***VERDIETSCHEN**, ***VERDIETSEN**, w., b. — « Diets maken, wijs maken, aan 't verstand brengen, doen begrijpen. Ik zal hem zijn ongelijk wel verdutschen. »

Sch. geeft dat w. voor Brab., *Antw.*, de *Kemp.* en Limb.

***VERDIKKEN**, w., o. — Wordt, volgens Sch., in de Kempen gezeid, als men in 't kaartspel niet volgen kan. Hij heeft het zeker mis voor. Het w. zal moeten beteekenen Kaarten bijsmijten die veel tellen, doch daarvoor zegt men **Dikken**. Z. ald.

VERDIKPASSER, znw., m. — Diktepasser, Fr. *compas d'épaisseur*.

VERDJANTERS, bw. — Drommels. 't Is verdjanters heet vandaag. — Tw. Verdjanters! wat is 't koud!

VERDJANTERS(CH), bvw. — Drommelsch. Dieë verdjanters(ch)e smous hee' me bedrogen.

VERDOBBELÉEREN, w., b. en o. — Verdubbelen. Verdobbeleert de som.

VERDOBBELEN, w., b. — Verdubbelen.

VERDOĔMEKEN, znw., o. — *Rugge(n) verdoĕmeken*, klein roggebroodje met krenten in gebakken.

VERDOĔMELIJK, in 't N. der Kemp. **VERDOMMELIJK**, bw. — Geweldig, bliksems. R. Hij woont verdoëmelijk wijd van hier 't Is verdommelijk heet vandaag.

VERDOĔMENIS, in 't N. **VERDOMMENIS,** znw., v. — In gemeene taal voor Lijf, lichaam. D. B., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Iemand wat op zijn verdoĕmenis geven. Hij rolde mè' zijn verdommenis in de gracht.

VERDOĔMENS(CH), in 't N. **VERDOMMENS(CH),** bvw. en bw. — Dondersch, bliksemsch, weergaasch. Ik heb zoo 'ne' verdoĕmens(ch)ën honger! Die verdommens(ch)e kwâjong hebben de' muur afgebroken. 't Is verdoĕmens(ch) koud!

VERDOMMEN, w., b. — Verdoemen, Fr. *damner, maudire.* (**N.** der **K.**) D. B. Hij is veur eeuwig verdomd. Ik verdom 'et van daar naartoe te gaan.

VERDONDERD, tw. — Vloekachtige uitdrukking. Wel verdonderd toch! wat hedde gedaan!

VERDOOIEN, VERDOEIEN, VERDOIËN, w., b. — Verwenschen, verdoemen. Zoo iet zoude verdooien. Ik verdoei 'et van 'et te doen. Ik zou 'et fijn verdoiën, Fr. *je m'en ficherais bien.*

— *Da(t) kan me nie(t) verdooien*, dat kan me niet schelen.

— Tw. Bastaardvloek. Wel verdooien toch! Wordt dikwijls versterkt door een ander woord, en zoo bekomt men **Jandooien, Nondedooien, Potverdooien,** enz.

VERDOOIENS(CH), VERDOEIENS(CH), VERDOIENS(CH), bvw. en bw. — Bliksemsch, weergaasch. Hij kan verdooiens(ch) goed drinken. Dieĕ verdoeiens(ch)e kwaĕjongen!

VERDOREN, tw. — Basterdvloek. Da' zal verdoren! nie' waar zijn.

Ook **Jandoren, Nondedoren, Poddoren,** enz.

VERDORENS(CH), bvw. en bw. — Z. VERDOOIENS(CH). Die verdorens(ch)e heks!

VERDOSD, tw. — Verdord, verdoren, Fr. *diantre.* Wel verdosd toch! Ge zult verdosd te laat komen!

VERDOZEN, tw. — Hetzelfde als Verdooien en Verdoren. Hij doet den heelen dag nie' as stoĕfen en kraken, en hij hée', verdozen! geen hemd aan ze' lijf.

— Ook **Jandozen, Poddozen,** enz.

VERDRAAID, bvw. — Dwaas, min of meer gek. Jan ziet er zoo verdraaid uit, ik weet nie' wat ik aan hem heb.

Kil. Ver-draeyt van sinnen, *perturbatus mente et animo.*

VERDRAAIEN, w., b. — Euph. voor Verwenschen, verdoemen. Zoo iet zoude verdraaien! Ik verdraai 'et fijn van dat te doen. Ik zou 'et verdraaien, geloof ek.

— *God zal alle Joden verdraaien, links en rechts langs de baan,* boertige vloek.

— *Verdraaid,* tw. Duivels, inderdaad. Da' kan verdraaid nie' zijn! Arè! verdraaid! ginder komt em aan. 't Is verdraaid waar.

VERDRIET, znw., o. — Blauw klokje, Fr. *campanule*, Lat. *Campanula rotundifolia.*

VERDRINKEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Hij zal verdronken* (of *vergaan*) *zijn op 'ne(n) windmeulen*, zegt men om een einde te stellen aan de l. stige vragen van kinderen. Waar is Jan? Och! mee' uwe' Jan! Hij zal verdronken zijn op 'ne' windmeulen.

— *Verdronken zijn eerdat men 't water gezien heeft*, al vroeg in zijne jeugd bedorven zijn.

VERDROOGEN (Kemp. ook *vərdruëgən*), w., o. — Verdrogen.

— Hetzelfde als Droog vallen, gezeid van melkdieren, wier melk vermindert en die eindelijk ophouden met te geven. Mijn koei verdroogt hard. In dees sezoen verdroogen de beesten nogal veel.

VERDUFT, bvw. — Vermuft, duf. 't Riekt hier zoo verduft in de kamer: zet de vensters wat open. Da' bier smaakt verduft. Verdufte boter.

VERDUIKEN, w., b. — Verbergen, Fr. *cacher*. D. B. Ge moet 'et nie' verduiken da' ge daar geweest hèt. Hij houdt alles verdoken.

VERDULDIG, bvw. — Geduldig, Fr. *patient*. Gij moet leeren verduldig zijn. Verduldig zijn in 't lijden. « Gij moet *verduldig* u buigen onder Zijnen wil. » (CONSCIENCE, *De Plaag der Dorpen.*)

— Verg. *Zoo verduldig als Job.*

Kil. Ver-duldigh, *patiens.*

VERDULDIGHEID, znw., v. — Geduldigheid, lijdzaamheid, Fr. *patience*. Hij verdraagt de hevigste pijnen met de grootste verduldigheid.

Kil. Ver-duldigheyd, *patientia.*

VERDUREN, w., o., met *zijn*. — Door den langen duur, door het lang liggen vergaan, verrotten, verstikken. Verduurd laken. 't Is zonde dat die boomen daar moeten liggen verduren. Die kleeren zijn heelemaal verduurd. Verduurd hout.

VERDUVELD, tw. — Verduiveld. 't Is verduveld koud!

VERDWAALD, bvw. — IJlhoofdig. De zieke was heelemaal verdwaald: hij wist nie' wat em zee.

— Wordt ook gezeid van iemand die, uit een zwaren slaap ontwakende, nog niet volkomen tot de werkelijkheid is teruggekeerd. Ik was nog heel verdwaald as ik wakker wier'. Hij was verdwaald geslapen.

VERDWAASD, bvw. — Dwaas. E verdwaasd gezicht. Ze zag er zoo verdwaasd uit.

— Half wakend en half slapend. Ik was nog heel verdwaasd, as ik wakker wier'.

VERDWELMEN, w., b. — Hetzelfde als Bedwelmen, Fr. *étourdir*. D. B. Ik was er heeleganscb van verdwelmd. Iemand verdwelmd slagen.

Kil. Ver-dwelmen, *perturbari mente.*

VEREENDIGEN, w., o. — Om de eenzaamheid of eenigheid schrik verwekken, benauwen, eenen zekeren angst veroorzaken, bij D. B. en Kil. *vereenen*. (A.) Den donkere vereendigt. E lijk in huis vereendigt.

VÈREN, *vèèrde*, *gevèèrd* en *gevèren*, w., o., met *hebben* en *zijn*. — Varen, Fr. *naviguer*. Op e schip vèren. Hij vèèrden op de zee. Hij is naar Amerika gevèren. Ik heb lang op e schip gevèèrd.

— Spr. *Die in 't schipken is, moet vèren*, die gescheept is, moet varen.

— *Vèren* (of *zitten*) *in 't schipken van Sinte-Annuit*, ongehuwd gebleven zijn, geenen man hebben kunnen vinden.

— In de andere beteekenissen zeggen wij *varen*, niet *vèren*. Z. VAREN.

VERENDEN, w., o., met *zijn*. — Uit de oogen verdwijnen, vervaren, te zoek geraken. Niemand weet waar zijne jongsten bruur verend is. Waar mag da' boëkske verend zijn?... ik heb het in langens nie' meer gezien. Hij weet nie' waar ze' geldt verendt.

— Gep. w. *Verend of verstoven*. Waar mag Sus verend of verstoven zijn?

Kil. Ver-eynden, *evadere*, *pervadere*.

VERENGELIGÉEREN, VERNEGLIGÉEREN, VERNEGELIGEÉREN (*g* op zijn Fransch), w., b. — Bederven, verkwisten, schenden, van 't Fr. *négliger*. Hij verengeligeert zijn beste kleeren.

VERERVEN, w., o., met *zijn*. — Door erfenis gescheiden en verdeeld worden. Die boss(ch)en en landerijen waren eertijds van éénen heer, maar na zijn dood is dat alles vererfd gewörren.

VÈRESCHÖRPER, znw., m. — Ambachtsman die vèren, d. i. dunne latten schorpte of zaagde, welke tusschen de planken van eenen berden vloer gelegd werden om de voegen te sluiten. Tegenwoordig zijn er geen vèreschörpers meer, omdat de planken die men voor eenen vloer gebruikt, in elkander geklikt worden

VEREUVEREN, w., o., met *zijn*. — Opklimmen in rang of stand, in fortuin stijgen. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Sedert dat hij komenschap doet, is hij fel vereuverd. Hij is nu luitenant, maar hij ga' vereuveren. Die mens(ch)en zijn iet of wa' vereuverd.

VERFRODDELEN, w., b. — Verfrommelen, verkreuken. Ziet da' ge oe' kleed nie' verfroddelt.

VERFROKKELEN, w., b. — Verfrommelen. Uwe frak is verfrokkeld.

VERFRONKELEN, w., b. — Verfrommelen. Da' goed is leelijk verfronkeld.

VERFRONSELEN, w., b. — Verfrommelen, Fr. *chiffonner*. Gij verfronselt oe' kleed. Da' papier is heel verfronseld.

VERFRULLEN, w., b. — Verfrommelen. Verfrult da' papier zoo nie'. Verfrulde kleeren.

VERGAAN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Vergaan lijk sneeuw veur de zon.*

— Spr. *Ge kunt nie(t) vergaan, of ge moet verdrinken* (of *verzinken*), wordt gezeid tot iemand die veel geluk heeft, om te beduiden dat niets hem kan tegenvallen.

— *Hij zal vergaan zijn op 'ne(n) windmeulen*, z. VERDRINKEN.

VERGAFFELEN, w., b. — Verliezen, verkwisten in spel of dronkenschap. Hij hèèt alles vergaffeld.

— *Het vergaffelen*, verkerven. Ge hèt 'et daar leelijk vergaffeld.

VERGÈÉRDER, znw., m. — Vergaarder, iemand die geld vergaart en spaarzaam leeft.

— Spr. *Na 'ne(n) vergèèrder komt 'ne vertèèrder*, de erfgenamen verkwisten wat de erflaters gespaard en vergaard hebben. T., R.

VERGEEREN, w., b. — Afslonsen, verbalemonden, sprek. van kleederen. (**K.**) Onze Frans kan toch ze' kleedsel vergeeren; hij moet weeral 'en ander broĕk hemmen.

VERGÈÈRSEL, znw., o. — Voortbrengsel van slijten, elders **Sleet** geheeten. (Lier.) Tuss(ch)en de voeiering en de stof zit veul vergèèrsel.

VERGEETHOĔK, znw., m. — Vergeetboek. In de' vergeethoĕk geraken, Fr. *s'oublier*. Iet in de' vergeethoĕk schuiven.

VERGEETKLAAS, znw., m. — Iemand die zeer vergeetachtig is. Och! gij vergeetklaas! Ge zult uwe' kop nog vergeten.

VERGEETSCHOTEL, znw., v. — Z. VERGEETKLAAS.

VERGELIJKENIS, znw., v. — Vergelijking, Fr. *comparaison*. 'En schoon' vergelijkenis.

— Gelijkenis, parabel, Fr. *parabole*. Jezus sprak in vergelijkenissen.

VERGÈREN, w., b. — Bij timmerl. Verscheidene stukken tot een geheel aansluiten en verbinden, Fr. *assembler*.

— Vergaderen, vergaren. T. Geld en goed vergèren. Den eene houdt van smèren en den andere van vergèren.

VERGÈRING, znw., v. — Bij schrijnw., enz. Aansluiting en verbinding van verscheidene stukken tot een geheel, Fr. *assemblage*, bij D. B. *vergaring*. De vergèring van een raam, van eene deur (vereeniging van al de stukken die een raam, eene deur uitmaken).

— Wordt soms ook gehoord voor Vergadering, Fr. *assemblée*. Naar de vergèring gaan. Daar was veul volk op de vergèring.

VERGERSTEN, w., o., met *zijn*. — Garstig worden, vergarsten. Vergerst spek.

VERGERZELEN (uitspr. *vərgĕzzələn*), w., o. — Huiveren van schrik, van afkeer, enz. Ik vergerzel nog, as ek er aan peis. Z. GERZELEN.

Kil. Ver-gherselen, *perhorrere*.

VERGETEN, w., b. — Wordt zoowel met *zijn* als met *hebben* vervoegd, doch met *hebben* alleen in den zin van Iets nalaten of verzuimen iets te doen. Ik heb 'et 'em vergeten te zeggen, of: ik ben 'et vergeten te zeggen. Hij had zijne' sleutel vergeten, of: hij was zijne' sleutel vergeten. Ik ben zijne' naam vergeten. Zijdegij vergeten wat ek veur u gedaan heb!

VERGETENTHEID, znw., v. — Iets dat men vergeten heeft te doen. Dat is 'en vergetentheid van mij, ik heb er nie' meer op gepeisd. Hij hée' mij beloofd van 'nen boëk te zenden en hij heget nie' gedaan: zeker 'en vergetentheid van hem.

VERGEVEN, w., o., met *zijn*. — Geheel besmetten, vervullen, bederven, Fr. *empoisonner*, *infecter*. Wordt maar gebruikt in 't verl. dlw. D. B., T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Die schuur is vergeven van de muizen. Al de boomen waren vergeven van de rupsen. Wij zijn vergeven van de ratten. Da' land is vergeven van 't onkruid.

VERGIFBOLLEKEN, znw., o. — Vergiftige bezie. Aan de nachtschaê groeien vergifbollekens.

VERGREZZELEN, VERGRÖZZELEN, w., o. — Z. VERGERZELEN.

VERGRONDEN, w., b. — Wordt gezeid van iets dat niet zuiver gewasschen zijnde, eene grauwe kleur behoudt. D. B., R. (Ook in Brab., 't Hag. en Kl.-Br., z. Sch. en R). Zij vergrondt al da' ze wascht. Die witte zakdoeken zijn leelijk vergrond. Goed dat eens vergrond is, was(ch)t maar moeilijk wit meer. Ook **Ontgronden**.

VERGRÖZZELEN, w., o. — Z. VERGERZELEN.

VERHAAL, znw., o., zonder mrv. — Ruimte, spel, plaats, waarin iets moet bewegen of draaien. T. Ik heb hier gee(n) verhaal om mijne' wagen te draaien. De sleutel hèet te weinig verhaal in 't slot. Zet oe' kar en peerd hier op de' werft, daar is hier verhaal genoeg.

— Grijp, vat. Verhaal hebben op iemand. Wa' kunder aan doen, as em nie' wilt betalen; daar is gee(n) verhaal op hem, en ge kunt toch geene' kei de huid afdoen!

VERHAGELEN, w., o., met *zijn*. — Door den hagel verwoest worden. D. B. God geve dat den oost nie' verhagelt. De fruitboomen zijn verhageld.

VERHAKKELD, bvw. — Verscheurd, Fr. *déchiré*. Verhakkelde kleeren.

— Gep. w. *Verhakkeld en verscheurd*. R. Hij was heelemaal verhakkeld en verscheurd.

Kil. Ver-hackelt, *lacer*, *discissus*, *conscissus*.

VERHAKKELEN, w., b. — Verscheuren. Hij verhakkelt al z'n kleeren.

Kil. Ver-hackelen, *lacerare*, *discindere*, *conscindere*.

VERHAN(D)SVOLLEN, w., b. — Veel in de handen nemen en alzoo schenden of beschadigen, bij T. en R. *verhandvelen*. Pèren verhandsvollen.

— Ook in den zin van In de handen nemen en verdragen, sprek. van hout, stroo, graan, enz. As 't koren wa' rijp is, dan rijst er, bij 't verhandsvollen, veul graan uit de aren. Dieë mutsaard is schier te droog om 'em te verhandsvollen.

VERHANGEN, bvw. — *Verhangen zijn naar iet*, er op verzot zijn. Dieë jongen is verhangen naar fruit. Ik weet nie' hoeda' ge zoo naar den drank verhangen kunt zijn. Hij is verhangen om in da' gezelschap te zijn.

VERHAPZAKKEN, w., b. — Bekomen, opdoen, verkrijgen. Wordt maar gebezigd in de Onbep. wijze. Daar is hier nie' veul meer te verhapzakken. Daar valt hier niks te verhapzakken.

— *Volgens Sch. wordt het in de prov. Antw. ook gebruikt voor Verkwisten, doordoen.

VERHAREN, w., o., met *zijn*. — Wordt gezeid van de huid, wanneer zij door de koude of de guurheid van 't weder, geschrijnd of ontveld wordt. Mijn handen zijn verhaard van de kou. Oe' lippen beginnen te verharen.

— Wordt ook gezeid van het jonge graan, dat door de guurheid des weders of door kouden, snijdenden wind mager en spichtig wordt. In de' winter verharet koren dikwijls. Deur dieë' kou(d)e' wind is 't graan fel verhaard. Z. ook AFHAREN.

V. D. zegt dat het w. verouderd is.

Kil. Ver-haeren, be-haeren, *uri ardore aut frigore coeli*.

VERHARTEN, VERHERTEN, w., b. — Verharden.

VERHEISTERD, bvw. — Gejaagd, uit zijn lood geslagen, verdwaasd, verbluft. (K.) Hij zag er zoo verheisterd uit. Zij was zoo verheisterd, dat ze gee(n) woord kost spreken. — Ook **Beheisterd**.

Vrglk. Kil. i. v. Ver-heytsteren, ver-heetsteren, *aestuare, incalescere*, etc.

VERHERLEWIJD, VERHEILEWIJD, VERHELLEWET, bvw. — Z. ONTHEILEWIJT.

VERHERSTEN (uitspr. *vərhästən*), w., b. — Verzengen, verschroeien, Fr. *roussir par le feu*. (K.) Komt niet te dicht bij de stoof, ge zult oewe' frak verhersten.

VERHERTEN, w., b. — Z. VERHARTEN.

VERHERZELEWERZEN (uitspr. *vərhäzzələwäzzən*), w., b. — Teenemaal verwarrelen. (K.) Ge moet is zien hoedat da' garen verherzelewersd is.

VERHITST, bvw. — Verhit. 't Is heel gevaarlijk koud water te drinken, as ge verhitst en bezweet zijt.

VERHOOG, znw., o. — Hetgeen men in de openbare verkoopingen boven de koopsom betalen moet. D. B. Alles zal verkocht worden met 10 p. °/o verhoog. Ik heb 20 frang betaald met 't verhoog mee.

— Trede, Fr. *estrade*. Daar stond op de mert e verhoog getimmerd om de 'keuning te ontvangen. Jan moest op 't verhoog komen om z'ne' prijs te ontvangen.

VERHOOGEN, w., o., met *zijn*. — In eene hoogere klasse overgaan. Frans is 'ne goeie student, hij mag mè' Pas(ch)en verhoogen. Piet is twee klassen verhoogd.

VERHOOIEN, w., b. — Door elkander werpen, overhoop smijten. D. B., R. Alles lag daar verhooid. De zieke hèet heel de' nacht liggen tobben, en bij heget bed verhooid. — Z. HOOIEN.

Kil. Ver hoyen, *confundere*.

VERHOOILOKKEN, w., b. — Kleedingstukken, lijnwaad, enz. dooreenwerpen, verkreuken, uit de plooi doen. (**K.**) Ge moet zien da' ge oe' kleeren nie' verhooilokt: hangt ze gèèf in de kas.

VERHUIS, znw., m. — Het verhuizen, de verhuizing, Fr. *déménagement*. 'Ne groote verhuis. Zoo 'ne verhuis kost veul geld. Daar is hier 'ne verhuis nèven gere(d)en. Dieë verhuis hèet drij dagen geduurd.

VERHUISWAGEN, znw., m. — Groote overdekte wagen, die ingericht is om er mee te verhuizen.

VERHUIZEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Wordt ook b. gebruikt. Toen ik daar kwam, waren ze de meubels aan 't verhuizen.

— Spr. *Drij keeren verhuizen sta(at) gelijk me(t) 'nen brand in huis.*

VERHUIZING, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Drij verhuizingen kosten meer als 'nen brand.*

VERHUTSELD, bvw. — Verslagen, ontdaan, uit zijn lood geslagen. Ik ben nog heelemaal verhutseld van dieë' metser van 't dak zien te vallen.

VERKAARTEN, w., b. — Met het kaartspel verliezen. D. B. Ik heb daar m'nen tijd verkaart. Hij verkaart al ze' geld.

VERKAPPEN, w., b. — Een stuk hout door kappen zijn behoorlijken vorm geven. Hout verkappen om het daarna te zagen. Die sparren moeten nog verkapt wörren.

***VERKATROLD**, bvw. — « Wat niet goed opgewassen, maar verdroogd is. Die rapen, koolen, dat kruid is verkatrold. »

Sch. geeft dit w. voor *Antw., de Kemp.* en Brab.

VERKATROLLEN, w., b. — Bederven, verknoeien. (Heist-op-den-Berg). Hij hèet da' werk heelemaal verkatrold.

VERKAVELEN, w., b. — In kavels, loten leggen, om te verkoopen. D. B. Grond verkavelen.

VERKEER, znw., m., niet o. — Verkeering, vrijage. (A.) 'Nen te lange verkeer deugt nie'.

VERKEERBLED, VERKEERBLET, znw., o. — Bij smeden. Bled van een bouwanker, dat omgedraaid is. Z. BLED.

VERKEERDE, znw., m. en v. — *'t Is geene verkeerde*, hij heeft goede eigenschappen, een goed karakter, enz. M. Jan is nog geene verkeerde, ge kunt er goe' mee uit de voeten.

VERKEEREN, w., o. — Vrijen. Z. Wrdb. In dezen zin zeggen wij: *met* iemand verkeeren. Kram. heeft: *over* een meisje verkeeren.

VERKEERHAMER, znw., m. — Bij metsers. IJzeren gereedschap van eenen voet lang, twee à drie vingers breed, doch smaller in 't midden, hebbende aan elk uiteinde geheel den vorm van eenen beitel, Fr. *besaiguë*. De metser gebruikt den verkeerhamer om aan de steenen te kappen.

VERKEMELEN, w., b. — Verknoeien, bederven. De schilder héet de schilderij heelemaal verkemeld.

VERKEN (uitspr. *värrəkən*, te Antw. *vārrəkən*), znw., o., vrklw. *verksken*. Hetzelfde als het Holl. Varken, Fr. *porc, cochon*.

— Fig. Beestachtige mensch. 't Is e verken.

— *Vet verken, gemest verken*, zeer dikke, vette persoon.

— *Wild verken*, muurvarken, pissebed, Fr. *cloporte*, Lat. *Oniscus asellus*.

— *Vette verkens*, pijpjes of stokjes van een mengsel suiker, bloem en vet gebakken en in papiertjes gerold.

— Spr. *Zoo lui, zoo dom, zoo dom (lomp, stom) als 't achterend van e verken*, zoo dom (lomp, stom), *zoo gulzig, zoo vuil, zoo vet als e verken*.

— *Weten waar het verken vast is*, het fijne van de zaak kennen.

— *Het verken is gewass(ch)en*, de zaak is klaar.

— *Het verken is deur de(n) neus geboord*, of *het verken is deur den buik gesteken*, de zaak is van te voren beraamd en geklonken.

— *Veul geschreeuw en weinig wol, zee den duvel en hij schoor e verken*.

— *E vet verken weet niet dat e mager honger heeft*, een volle buik peinst op geen leêgen.

— *'t Is e slecht verken da(t) zijnen bak niet uiteet*, wordt gezeid van iemand die zijne telloor niet uiteet.

— *Die e verken scheert me(t) e kapmes, mag op geen haar zien*.

— *Daar veul verkens zijn, is de spuling dun*, waar veel kinderen zijn, is de keuken gewoonlijk mager.

— *E verken sterft nie(t) van 'ne(n) vuilen, maar van 'ne(n) leêgen bak*.

— *E vuil verken houdt van zuiver stroo*, onzindelijke personen zijn kieskeurig.

— *'t Is al goed da(t) van 't verken komt, zee den boer, en hij at het zeeltjen op daar 't mee gebonden stond.*

— *Ge kunt geen vijf hespen uit één verken snijden*, z. HESP.

VERKENSBEENHOUWER, znw., m. — Beenhouwer die verkensvleesch verkoopt, 'tzij dat hij de verkens zelf slacht of niet, Fr. *charcutier*. T., Sch., R.

— Een *verkensbeenhouwer* is geen *verkensslachter*. Een verkensslachter slacht verkens bij de boeren, maar verkoopt zelf geen vleesch.

VERKENSBESLAG, znw., m. — Gekookte meelspijs om zwijnen te vetten.

VERKENSBOCHT, znw., m. — Z. BOCHT.

VERKENSDRANK, znw., m. — Nat voedsel voor zwijnen. T., R.

VERKENSFEEST, **VERKENSFOOI**, znw., v. — Feestmaal dat de boer geeft aan familie en vrienden, wanneer hij een verken geslacht heeft.

In 't Z. der Kemp. *pensfeest*, *penskermis*.

VERKENSGOED, **VERKENSETEN**, znw., o. — Kleine aardappelen, omdat men die gemeenlijk aan de verkens opvoedert.

VERKENSKARMENEI, znw., v. — Varkenskarbonade.

VERKENSKERZEN, znw., v., mrv. — Soort van geelachtige, harde kerzen, die zeer moeilijk rijp worden.

— Bij Sch. bet. het Wilde kersen.

VERKENSKETEL, znw., m. — Ketel waarin men het eten voor de verkens kookt. T., R.

VERKENSKOP, znw., m. — Z. Wrdb.

— Z. GEPERSTE KOP.

— Spotnaam op de inwoners van St.-Antonius, omdat men aldaar in de kerk verkenskoppen offert.

VERKENSLEELIJK, bvw. — Uit der mate leelijk.

VERKENSLIES, znw., v. — Reuzel, verkensvet, Fr. *saindoux*.

VERKENSLOMP, bvw. — Uit der mate lomp. Hij is verkenslomp.

VERKENSLUI, bvw. — Buitengewoon lui.

VERKENSPATATEN, znw., m., mrv. — Aardappelen die men aan de verkens opvoedert.

VERKENSPOT, znw., m. — Z. VERKENSKETEL. T.

VERKENSRUBBEN, znw., v., mrv. — Steelmoes, jong raaploof. (Z. der K.) Z. RUBBEN.

VERKENSSLACHTER, VERKENSSLÈGER, znw., m. — Die verkens slacht. Een verkensslachter is geen verkensbeenhouwer. De verkensslachters slachten de verkens voor de boeren of zij koopen verkens op om die thuis te slachten en het vleesch aan de verkensbeenhouwers te verkoopen. De verkensbeenhouwers verkoopen het vleesch in 't klein, de verkensslègers niet. Z. ook BEENHOUWER.

VERKENSSTOUWER, znw., m. — Verkensdrijver, een man die jonge verkens ronddrijft om ze te verkoopen.

VERKENSSTROP, znw., v. — Strop om geslachte verkens op te leer te trekken en te hangen.

VERKENVLEES(CH), znw., o. — Verkensvleesch, Fr. *porc*. — Men zegt ook *verkensvleesch*.

VERKERTELEN, w., o., met *zijn*. — Door verslijten in lompen veranderen. T. Heur kleed begint vandeeg te verkertelen. Zij had 'ne' verkertelden rok aan.

VERKESTEREN, w., o., met *zijn*. — Door het te lang braden in eene korst veranderen. Ge meugt da' spek nie' laten verkesteren: de toëcht gaat er heelemaal uit.

VERKET (klemt. op *ket*), znw., o. — Tafelvork.

VERKILLEBOKSEN (uitspr. *vərkilləbo̊ksən*), w., b. — Verwenschen (A.) Ge moet dat doen!... Ik zal 't wel fijn verkilleboksen.

VERKILLEN, w., o., met *zijn*. — Verkleumen, zeer koud worden. R. Ik ben heel verkild met buiten te staan.

— Killig worden, spr. van den grond. De grond verkilt mè' lank vast te liggen. Dieë grond is fel verkild.

— Verkoelen, afkoelen. Laat 'et water wa' verkillen.

VERKILDHEID, znw., v. — Verstijving door koude veroorzaakt, verkleumdheid. 'En verkildheid kan 'en kou veroorzaken.

VERKLAPPEN, w., b. — Verpraten. D. B., Sch., T., R. Zijnen tijd verklappen. Ik heb daar wel 'en uur verklapt.

VERKLASSEN, w., b. — Verkwisten, verspillen door te klassen. Z. KLASSEN. In die herberg is van ze' lèven al wa' bier verklast. Ik heb al me' melk verklast in 't brood.

VERKLÈREN, w., b. — Verklaren. Z. Wrdb.

— *De oogen verklèren*, de oogen verlustigen, zich verlustigen in 't gezicht van een bemind voorwerp. Dr., M. Zoo zegt een vrijer die zijne beminde gaat bezoeken, dat hij zijne oogen gaat verklèren. Ik heb mijn oogen verklèèrd mee' al die schoon dingen te zien. (Z. over deze uitdrukking *Loquela*, Bijblad van Sporkele 1890. De uitdrukking komt ook in 't Mdnl. voor. Z. VERD. V, 44.)

VERKLETSEN, w., b. — Verspillen. D. B., Sch., T., R. Hij verkletst ze' geld aan wa' vodden en prullen.

— Bij landb. *De boter verkletsen*, vóór den tijd gedaan hebben met boteren, met te veel water in de karn te gieten. (K.) De boter is verkletst.

VERKLOEKEN, w., b. — Versterken, kloeker maken, Fr. *fortifier*. D. B. 'En matige levenswijs verkloekt de gezondheid. Ge zoudt oe wa' moeten verkloeken deur straf eten.

— O., met *zijn*. Ge zij' fel verkloekt, sedert dat ek oe lest gezien hebt, Fr. *vous êtes devenu plus robuste*.

VERKLOOTEN, w., b. — In de lage spreektaal gebruikelijk voor Verspillen, verknoeien. (Ook in Brab., z. Sch.) Zijnen tijd verklooten. Da' werk is leelijk verkloot.

VERKNIKKEREN, w., b. — Verspillen, verbeuzelen. (Ook in Brab., z. Sch.) Gij verknikkert schoon oe' geld aan al die prutsen. Ik heb daar veul tijd verknikkerd.

VERKOOPEN, w., b. — Z. Widb.

— Spr. *Ik verkoop het u gelijk ik het ingekocht heb*, ik vertel het u gelijk ik het hooren zeggen heb.

— *Gij he(b)t hier niks te verkoopen*, niets in te brengen, te gebieden.

— *Hij zou u verkoopen, terwijl ge er bij staat*, hij is u te slim, hij zal u bedriegen zonder dat ge 't merkt.

— Vertellen, uitkramen. Zottigheid verkoopen. Gij verkoopt leugens.

— *Last verkoopen*, z. LAST.

— *Krot verkoopen*, slechte zaken maken.

— O. Verkocht worden. Dieën artikel verkoopt goed.

VERKOOPE(R)S(E), znw., v. — Verkoopster, koopvrouw. (Z. der K.)

VERKÖRT, znw., o. — Gebrek, mangel. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) In verkört zitten. Ik ben in verkört van geld, ge moest mij is 25 fr. leenen.

VERKÖRTEN, w., o., met *zijn*. — Sprok, kort van draad worden, sprek. van hout. T. Masten hout verkört seffens, as de schörs er aanblijft.

VERKROEZELEN, w., o., met *zijn*. — Omkrullen, sprek. van de bladeren van planten. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De blaren van dieë' perzenboom verkroezelen. Verkroezelde blaren.

VERKROKEN, w., b. en o. — Hetzelfde als Verkreuken, Fr. *chiffonner*. T., R. Let op dat die kleeren nie' verkrookt wörren. Ge het da' papier leelijk verkroökt. Die stof verkroökt gemakkelijk.

Kil. Ver-kroken, *rugare, rugis plicisque deformare*.

— Fig. Krenken, misnoegen, Fr. *froisser*. T. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik zou 'em nie' gèren verkroken. Ziet toe watda' ge tegen hem zegt, want hij is gauw verkroökt. « Om noch den koning van Frankryk noch dien van Engeland te *verkroken...* » (DAVID, *Vaderl. Hist.*, VI).

— Spr. *Ge meugt hem nie(t) verkroken, ge moet hem in zijn vouwen laten*. (A.)

VERKROKKELEN, w., b. en o. — Freq. van Verkrokken, Fr. *chiffonner*. Rolt da' papier goed ineen of 't zal verkrokkelen. Wie héet die print zoo verkrokkeld? Mijn kleeren waren leelijk verkrokkeld, as ek ze uit 't koffer haalde.

VERKROKKEN, w., b. — Verkroken, verkrokkelen. Z. VERKROKKELEN.

VERKROPPEN, w., wdrk. — Belemmerd of verstopt worden in den slokdarm, zoodat men bijna niet meer zwelgen kan, Fr. *s'engouer*. Zijn eigen verkroppen met droog brood te eten. Drinkt is tuss(ch)en oew eten, ge zult oe verkroppen.

— De Wrdb. verwarren dit w. met Verslikken, Fr. *avaler de travers*. Bij D. B. is het o.

VERKWAKKELEN, w., b. — Verkwisten in beuzelarijen. D. B. T., R. Hij verkwakkelt ze' geld in alle nietighe(d)en.

Kil. Ver-quacken, ver-quackelen, *dissipare*, *profundere*.

***VERKWASTEN**, w., b. — « Als een kwast of in kwasterij verkwisten, verbrassen, zottelijk doorbrengen. Die kerel heeft al zijn geld verkwast ».

Sch. geeft dat w. voor Brab., *Antw*. en Vl.

VERLAAM, znw., o. — Verademing. (Z. der K.) Ik heb daaraan gewerkt zonder verlaam.

VERLAAT, znw., o. — Bij loodgieters. Kleine buis die het regenwater uit de dakgoot leidt.

— Soort van kleine sluis. V. D. noemt het w. gewestelijk.

VERLAKKERD, bvw. — Verlekkerd. Hij is er op verlakkerd.

VERLANG, znw., o. — Belang, Fr. *importance*. Daar is nie' veul verlang aan die ou' potten (er is niets aan gelegen.) Dat is 'en zaak van groot verlang.

Kil. Ver-langh, be-langh, *necessitas*, *res necessaria*.

VERLAPPEN, w., b. — Verkoopen. T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Dat ek zoowel me' goed kost verlappen, ik deê 'et. Hij hée' zijn huis nogal goe' verlapt.

— Verkwisten, verteren in dronkenschap. Hij héet alles verlapt.

VERLATEN, w., o., met *zijn*. — Later komen, later beginnen, later geschieden. D. B. De hoogmis begint in de' zomer om 9 uren, maar in den winter verlaat ze 'en halve uur. De school is 'en uur verlaat. De treinen zijn sedert eenige dagen verlaat. — Vrglk. VERVRUGEN.

VERLEE(D)EN, w., b. — Walgen, vervelen, tegensteken, Fr. *ennuyer*, *dégoûter*. D. B., T., R. (Ook in Brab. en Belg. Limb., z. Sch.) 'Et werk verleedt de' luiaard. 'Et verleedt mij hier. Hij is naar de stad vertrokken, omdat 'et hem op den buiten zoodanig verleedde. Altijd dezelfde kost verleedt op den duur. Da' gezaag begint mij te verlee(d)en. — Verouderd en gewestelijk, zegt V. D.

— O., met *zijn*. Verschuwd worden, elders gaan wonen, sprek. van gepaarde vogels. D. B., T., R. De vogel is verleed, omdat ze te dikwijls naar zijne' nest gingen zien. Daar zijn vogels die seffens verlee(d)en. — Niet te verwarren met **Uitleiden**. Z. dat w.

Kil. Ver-leeden, *fastidium adferre, tædium creare.*

VERLEEGEN, w., b. en o. — Hetzelfde als het Holl. Verlagen. Z. Wrdb. D. B. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) z. LEEG.

VERLEENEN, w., b. — *Wat heeft ons Heer verleend ('ne(n) jongen of e meisken)?* vraagt men, sprek. van een pasgeboren kind. D. B., R.

VERLEGEN, bvw. — Van aardappelen, die als ze gescheld en gekookt zijn, zwarte plakken hebben. Dees pataten zijn schoon en bloemig; daar is geenen eene verlegen bij.

VERLEGENIGHEID, znw., v. — Verlegenheid, Fr. *embarras, trouble, timidité.*

VERLEGGEN, w., b. — Afkeuren, afwijzen, in loochenende wendingen. D. B. Dieë werkman kan nie' verleed wören: hij werkt veur twee man. Ik wil dieë koffie nie' verleggen, want ik zalder moeilijk beteren vinden.

— O., met *van*. Veranderen van, Fr. *changer de, quitter une chose pour une autre.* D. B. Ik gaan 'ne keer verleggen van beenhouwer. 't Is nie' slecht van is van doktoor te verleggen. Hij héet al wel vijf keeren van bichtvader verleed.

— Ook absoluut. D. B. Dieën doktoor sta' mij nie' aan, ik gaan is verleggen (d. i. een anderen nemen.) Ik dronk da' bier nie' gèren meer, en daarom heb ik verleed.

VERLEINIG, bvw. — Listig, verleidelijk, arglistig, Fr. *astucieux, séduisant.* E verleinig wijf. Zij hée' zoo'n verleinige oogen in heuren kop. Da' meisken staat mij me' aan, zij hee' zoo e verleinig gezicht. Zij kan iemand zoo verleinig bezien.

VERLEINIGHEID, znw., v. — Arglist, verleidelijkheid. Da' ze nie' kan bekomen me' geweld, zuükt ze te verkrijgen me' verleinigheid.

VERLEKBAK, znw., m. — Bak waar men afgewasschen tellooren, pinten, enz. in laat uitlekken.

— Ook een bak, waarin men regenschermen te verlekken zet.

VERLEKKEN, w., o., met *zijn*. — Het water laten uitdruppen. Ge moet 'et was(ch)goed eerst wa' laten verlekken en dan uitwringen.

VERLEMD, bvw. — Verlamd. Iemand verlemd slagen.

***VERLEMMEN**, w., b. — Wordt, volgens Sch., in de Kemp. gezeid voor Beschadigen. Het onkruid verlemt de vruchten.

VERLENGENIS, znw., v. — Verlenging, Fr. *allongement, prolongement.* De verlengenis van dieë' steenweg zal nogal veul kosten. Verlengenis van straf.

— Uitstel van betalen. (Ook in Brab., z. Sch.) Vandaag is zijn pacht vervallen, maar omdat hij nie' betalen en kost, héet hij verlengenis gekregen.

VERLETTEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Tijd kosten. B. Zoo e werk verlet veul.

VERLICHTING, znw., v. — Het gebeurt dikwijls dat de stervenden, korten tijd vóór de dood, merkelijk beteren en moed en krachten terugkrijgen: dat noemt men de *verlichting tegen de dood.* D. B. Wij meinden allemaal da' vader ging genezen: hij klapte zoo wel en hij zag er veul beter uit, maar 't was enkel 'en verlichting tegen de dood, want eenige uren later was hij e lijk.

VERLIEREN, w., b. — Wordt uitsluitend gebruikt voor Verliezen, Hgd. *verlieren,* hoewel Kil. het reeds verouderd achtte. Geld en goed verlieren. Hij verliert meer als hij wint.

— Dit werkw. wordt zoowel met *zijn* als met *hebben* vervoegd. Hij is al ze' geld verloren. Ik had *en* ik was mijne' sleutel verloren. We hebben *en* we zijn 't spel verloren. Gij zij' verloren (gij het het spel verloren) en ik ben gewonnen.

— *Aan iemand verlieren,* gewaarworden of bemerken dat hij vervalt of achteruitgaat in zijne gezondheid. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Ik verlier veul aan hem, sedert dat ek 'em nog gezien heb. Hoe is 't me' vader? Nie' goed; sedert eenige dagen hebben me veul aan hem verloren.

— *'Ne(n) zieke verloren geven,* hem ongeneeslijk verklaren. R.

— *Verloren loopen,* verdolen, verdwalen, Fr. *s'égarer.*

— *Het is verloren,* het is vruchteloos, er iets niets aan te doen, Fr. *c'est en vain.* D. B. Ik klopte, ik stampten op de deur, maar 't was verloren: daar kwam niemand opendoen. 't Is verloren gebid en gesmeekt: hij luistert naar mij niet.

— *Verloren kost,* iemand die voor niets goed is, die den kost niet verdient, welken men hem geeft.

— Spr. *Het end is er aan verloren,* z. END.

— *Geen roó duit te verlieren hebben,* niets bezitten.

— *Eéne verloren, zeven verkoren,* wordt gezeid met toepassing op vrijers of klanten.

VERLIJMEN, w., o., met *zijn.* — Dik, slijmachtig worden, sprek. van bier. (Lier.) Het bier verlijmt. Verlijmd bier deugt niet. Z. LEIPEREN.

VERLOCHTEN, VERLOËCHTEN, w., b. — Hetzelfde als Verluchten in de Wrdb., Fr. *aérer.* 'En kamer verlochten, met de vensters open te zetten.

VERLOCHTEN, VERLOËCHTEN, w., b. — Verlichten, Fr. *soulager.* In deze beteekenis zeggen wij ook *verlichten.*

— O., met *zijn.* Lichter worden, afnemen in zwaarte. Ik ben wel 10 kilo verlocht, sedert dat ek mij nog is gewogen heb.

VERLODDERD, bvw. — Verscheurd, in lompen. Verlodderde kleeren. Zijde nie' beschaamd van zoo'n verlodderde broek te dragen? « De dienaars stroopen hem zijne *verlodderde* en beslijkte deksels van de leden. » (J. DAVID, *De Middelaer*, VIII, 588.)

VERLOO(D)EN, VERLOOTEN, w., b. — Met loodsel bestrijken, Fr. *vernir*. D. B. Potten verloo(d)en. De eerde' potten zijn van binnen verlood.

VERLOODSEL, VERLOOTSEL, znw., o. — Loodsel.

VERLOOP, znw., o. — Z. Wrdb.

— Beloop. T., Kl.-Br. *Iet op zij(n) verloop laten*, het op zijn beloop laten, er niet naar omzien, Fr. *laisser aller une chose son train*. Hij laat alles maar op ze' verloop. Laat da' maar op ze' verloop.

— Interest, kroos. (A.) Ik moet vandaag in den Berg (Pandhuis) het verloop van 'me' goud (verpande juweelen) afdoen.

VERLOOPEN, w., o., met *zijn*. — Bij landb. Ontaarden, verbasteren, Fr. *dégénérer*, sprek. van vruchten en zaad. D. B., R. Da' koren is vandeeg verloopen. Verloopen graan. Die pataten verloopen nogal gauw. Hij hée' niemendallen in zijnen hof as wa' verloopen goed.

— Door draaien of loopen verslijten. Da' slot is verloopen. 'En verloopen horlogie. Die klok ga' nog goed, maar 't slagwerk is verloopen. Zoo'n sloten verloopen nogal gauw.

VERLOOTEN, w., b. — Z. VERLOO(D)EN. Kil.

VERLOOTSEL, znw., o. — Z. VERLOODSEL.

VERLOTTEN, w., b. — Verloten, Fr. *mettre en loterie*.

VERMAAIEN, w., o., met *zijn*. — Wormstekig worden, doorbeten worden van maden of wormen, sprek. van appelen, peren, erwten, hout. T., R., Kl.-Br. De appelen vermaaien fel dees jaar. 'En vermaaide peer. Vermaaid hout. De erten zijn vermaaid.

VERMAAN, znw., o. — Vermaning, Fr. *avertissement*. D. B. Hij luistert naar gee(n) vermaan.

Kil. Ver-maen, *monitio, adhortatio*.

— *Het *vermaantje* is, volgens Sch., het half kwartier vóór de uur, bijzonder vóór twaalf uren. — Bij D. B. is het *vermaan van een uurwerk* hetzelfde als bij Kram. Voorslag en Klik, Fr. *avant-quart*, bij ons **Schok** genaamd. Het zal seffens vijf uren slagen, ik heb de' schok gehoord.

VERMAKEN, w., b. — Verbinden, zwachtelen, Fr. *panser, bander*. D. B., R. 'En wond vermaken. De surezijn hée' mijnen arm vermaakt. Ik moet alle dagen mijne' voet vermaken.

Kil. Ver-maeken, *vulnus curare, alligare*.

VERMANGELEN, w., b. — Verruilen, Fr. *changer, troquer*. Hij hée' ze' pèèrd vermangeld tegen 'en ander. Vermangeldegij oe' mes tegen 't mijn? Z. ook MANGELEN.

Verouderd en gewestelijk, zegt V. D.

Kil. Ver-manghelen, *permutare*, *commutare*.

VERMAREN, w., b. — Voortzeggen, ruchtbaar maken. E niefs vermaren. Ik gaan tegen Nieuwjaar 'ne' winkel opstellen; helpt dat is wa' vermaren. Zoo iet zou moeten vermaard wörren. 't Kan nie' genoeg vermaard wörren.

Kil. Ver-macren, *divulgare*, *fama celebrare*.

VERMARTELESÉEREN, **VERMARTERESEEREN**, **VERMERTELESÉEREN**, w., b. — Martelen, Fr. *martyriser*. 'En beest vermarteleseeren. De zeven Machabeesche broeders wieren onder de oogen van hun moeder vermarteleseerd.

VERMASSECRÉEREN, w., b. — Vermoorden, Fr. *massacrer*. De Törken vermassecreerden me' duzende' Christenen.

VERMELKEN, w., o., met *zijn*. — Bij landb. Meer melk geven. (K.) T., R. As de koei aan de grunigheid is, zal ze wel vermelken. De koei' zijn fel vermolken, sedert da' ze op de spörrie staan.

VERMEMELEN, w., o., met *zijn*. — Vermolmen, Fr. *se vermouler*. Masten- en canadahout vermemelt gauw. Vermemeld hout. Die tafel is vermemeld. Z. MEMEL.

VERMERTELESÉEREN, w. b. — Z. VERMARTELESÉEREN.

VERMENGELEN, w., b. — Vermengen. Haver met gerst vermengelen.

VERMETSEN, w., b. — Vermetselen. Aan dieën bouw is veul duzend steen vermetst.

VERMEUGEN, znw., o. — Vermogen, bezit, fortuin. Ze' vermeugen is nie' groot, hij bezit al pas tien duzend frang.

VERMEUGEN, bvw. — Hetzelfde als Onvermeugen. Z. ald.

VERMINNEZÉEREN te Antw. ook **VERMINNEZJÉEREN**, w., o., met *zijn*. — Verminderen, afnemen, Fr. *diminuer*. (Ook in Brab., z. Sch.) Me' geld begint fel te verminnezeeren. De pijn verminnezeert.

VERMODDEN, w., b. — Verward dooreenwerpen, bij T. *vermoddelen*. Wie héet da' lijverd zoo vermod? 'En kas vermodden.

VERMOOR(D)EN, w., b. — Z. Wrdb.

— Bederven, schenden, sterk beschadigen, Fr. *gâter*, *abîmer*. D. B. 't Is zonde gelijk dieë jongen zijn kleeren vermoordt. De jagers vermoor(d)en nogal dikwijls de veldvruchten. Dieë jongen vermoordt al ze' speelgoed.

— Verspillen, verkwisten. Veul geld vermoor(d)en. Hij zal ze' erfdeeltje gauw vermoord hebben.

— Doorbrengen, spreek. van den tijd. Ik gaan wa' slapen om den tijd te vermoor(d)en.

VERMOOREN, w., b. — Vermoorden.
— Z. VERMOOR(D)EN.

***VERMOOZEGEN,** w., b. — Volgens Sch., zou dit w., hetwelk in Vl. en vooral in 't L. v. W. thuis hoort, ook te Antw. gebezigd worden. Ik betwijfel dat grootelijks. Z. VERMOSSEN.

VERMOSSEN, w., b. — Hetzelfde als het Holl. Vermorsen, bederven, verknoeien, bij D. B. *vermooschen*. Dieë jongen vermost veul pennen en papier. Den timmerman héet de tafel vermost, me' ze veul te klein te maken. Hoeveul zeep hedde nu al nie' vermost?
— Verkwisten. Ze' geld vermossen. 't Gemeentebestuur vermost veul geld.

VERMUUGD, bvw. — Vermoeid. Ik ben heel vermuugd. Hij was vermuugd gegaan.

VERNAAMD, bvw. — Vermaard, befaamd. T., D. B. 'En vernaamde afspanning. Dieë winkel is uren in de ronde vernaamd.
Kil. Ver-naemt, *celeber*, *famosus*.

VERNEBBELD, VERNIBBELD, bvw. — Vernepen, verneuteld, onderbleven, niet volgroeid. Vernebbeld graan. E vernebbeld manneken.

VERNEBBELEN, ook **VERNIBBELEN,** w., b. — Vernijpen, ineennijpen, vernielen, doodnijpen. D. B. Ge zoudt 'em vernebbelen. In mijn colère zou ek 'em vernebbeld hebben. As ge dat derft doen, dan vernibbel ek oe.

VERNEGLIGÉEREN, VERNEGELIGÉEREN, w., b. — Z. VERENGELIGÉEREN.

VERNEPEN, brw. en bw. — Geprangd, beklemd. D. B., T., R. Me zaten zoo vernepen op de bank, da' me ons bijkanst nie' kosten verruren. Mijn voeten zitten vernepen in die schoenen.
— In zijnen groei verhinderd, onvolkomen. D. B., T., R. E vernepen manneken. Vernepen graan. Vernepen fruit. Die appelen ziender zoo vernepen uit.
Kil. Ver-nijpen, *minuere*, *contrahere*.

VERNESTELEN, w., o. — Nestelen, sprek. van ongediert of met verachting van menschen. Waar meugen die muizen ieverans vernestelen? Da' volk héet hier lank in de geburen vernesteld, maar nu is 't, Goddank! vertrokken. Allen bucht van volk vernestelt hier in de straat.

VERNEUKEN, w., b. — Verbrodden, bederven, doen mislukken. D. B. Gij hèt 'et spel verneükt. De zaak is verneükt. In plaats van iet goed te maken, verneükt hij 't.
— Hinderen, benadeelen. Da' vasten verneükt mij. Dieën règen hée' veul boeren verneükt, die aan den oo(g)st zijn.

— *Iemand verneuken*, hem benadeeligen met hem te onderkruipen, met misbruik te maken van zijne onervarenheid, met hem in verlegenheid te brengen, hem te bedriegen, eene poets te bakken, enz. D. B., R., M. (Ook in Limb., Hag. en Brab., z. Sch.) Hij hée' mij leelijk verneükt. Den beenhouwer hée' mij verneükt me' gee(n) vlees(ch) te brengen. Dieë winkelier verneükt de mens(ch)en. Ge meugt oe nie' laten verneuken. Gij zij' verneükt.

— *Zijn eigen verneuken*, door verzuim of achteloosheid zich zelven hinderen. Ik heb mijn eigen verneükt me' naar 'em te luisteren, ik had mijn eigen gedacht moeten volgen.

— *Zijn eigen verneuken met iet*, zich zelven benadeelen met iets te koopen of te verkoopen, te ondernemen, enz. Zijn eigen verneuken mee' e proces.

— Z. ook NEUKEN.

VERNEUTELD, bvw. — Onderbleven, niet volgroeid, vernepen, dwergachtig, Fr. *rabougri*. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) E verneuteld manneken. Verneutelde boomen. Die pèren zijn zoo verneuteld. Verneuteld goed. Verneutelde dingens van appelen, pèren, enz.

Kil. Ver-neutelt, ver-nutelt, *contractus, pumilus*. Ver-neutelt manneken, *homuncio, nanus, pumilio*.

VERNIBBELD, bvw. — Z. VERNEBBELD.

VERNIBBELEN, w., b. — Z. VERNEBBELEN.

VERNIEVEN, w., b. — Vernieuwen.

VERNIS, znw., m., niet o. — Fr. *vernis*. J.

VERNOEMEN en **VERNUMEN**, w., b. — Noemen, iemands naam noemen. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Ik heb 'em hooren vernoemen, maar ik weet nie' meer hoedat hij heet. Oewe' naam is daar nie' vernuümd geweest.

VERNOEWEN, w., b. — Vernieuwen. (**N**. der **K**.)

VERNONDEN, tw. — Bastaardvloek. Hij weet nie' wat doen van glorie, en hij hee', vernonden! geen hemd aan ze' lijf!

VERNOOIEN, w., b. — Vervelen, verdrieten, tegensteken, Fr. *ennuyer, dégoûter*. (**K.**) (Ook in W.-Brab., 't L. v. A. en 't L. v. W. Hfft.) Het werk vernooit de' luiaard. Altijd 'tzelfden hooren vernooit op den duur. Dat eten vernooit mij. Ik vernooi mij hier.

— *Het vernooit*, het verveelt, het verdriet. Het vernooit mij schrikkelijk hier alleen te zitten.

Kil. Ver-noyen, ver-noeyen, *tædere*.

VERNUMEN, w., b. — Z. VERNOEMEN.

VERONGELUKKEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Dat werkw. is hier ook bedrijvend, evenals bij D. B. Zij voorzichtig, dwazerik! ge zult nog mens(ch)en verongelukken!

VEROON (zuivere *o*), znw., v. — Veronica.

VEROPENBAREN, w., b. — Openbaren. E geheim veropenbaren. God heeft ons de waarheden van ons geloof veropenbaard. — Wdrk. Zich openbaren. De wond aan z'n been is lank weggebleven, maar nu veropenbaart zij heur weer.

VEROPENBARING, znw., v. — Openbaring.

VERPAARTEN, w., b. — Verdeelen, Fr. *partager*. (Ook in Brab., z. Sch.) 'En erfdeel verpaarten.
Kil. Ver-paerten, *partiri, dividere*.

VERPAKKEN, w., o. en wdrk., met *zijn* en *hebben*. — Bij landb. Verstopt geraken door 't een of 't ander voedsel, eten niet door de keel kunnen krijgen, sprek. van dieren. (K.) T. De koei héet heur aan 'en raap verpakt. Het peerd is verpakt mè' natte' klaver te eten.

VERPASSEN, w., b. — Bezetten, vergeven. Dieë stoel is verpast. De plaats die ge vraagt, is al verpast. De bruid is verpast.

VERPEUTEREN, w., b. — *Het verpeuteren*, het verkerven, verbruien. B., M. Hij heget (heeft het) daar leelijk verpeuterd.
Kil. Ver-peuteren, *delinquere, offendere*.

VERPÖRREN, w., b. — Verroeren, verplaatsen, Fr. *remuer, mouvoir de place*. D. B. Dieë steen is zoo zwaar dat ge'm nie' verpörren en kunt. Ik kan dieë' zak koren nog nie' verpörren, laat staan van 'em op te heffen. Dieën blok arduin kan wel verpörd wörren. « Intusschen stuurden de wapenknechten van den burcht, ofschoon werkende aan het *verporren* van groote steenbrokken, de oogen naar het bosch. » (CONSCIENCE. *De Keus des harten*, 42.)
Kil. Ver-porren, *amoliri, magno conamine, amovere*.

VERPREUTELEN, w., b. — Verpraten, al pratend verliezen. Zijnen tijd verpreutelen.

VERPROCEDÉEREN, w., b. — Verspillen met te procedeeren. Hij zal zijn heel fortuun nog verprocedeeren. Gij hèt nu al zooveul verprocedeerd en wat hedder mee gewonnen?

VERPRULLEN, w., b. — Verbrodden, verknoeien. Gij verprult heel uw werk. De zaak is verpruld.

***VERPRUTSELEN**, w., b. — « Prutselend verkwisten of verliezen. »
Sch. geeft dit w. voor de Kemp.

VERRATELEN, w., o., met *zijn*. — Door de droogte openspringen, in duigen vallen, sprek. van houten emmers, vaten, tonnen, kuipen. T., R. (Ook in Belg. en Holl.-Limb., z. Sch.) 't Vat zal verratelen, als ge 't in de zon laat staan. 'En verratelde kuip. De ton is verrateld. E verrateld vat sluit 'em weer, as ge 't me' water vult.
Kil. Ver-raetelen, *rimas agere, dissolvi*.

VERREBBEREN (uitspr. *vərräbbərən*), w., b. — Verrimpelen, verfrommelen, sprek. van kleeren. (**Z.** der **K.**) Mijn beste kleed is heelemaal verrebberd en verfrommeld. Gij verrebbert al uw kleeren.

VERRÈGENEN, VERRÈGEREN, w., o.. met *zijn.* — Door den regen verwoest of bedorven worden. D. B., T. Het graan is leelijk verrègend met dat onweer. Het land verrègende zoodanig, dat 'et zaad nie' uitkomen en kost.

VERREKKEN, w., b. — Door trekking of uitspanning verzeeren. D. B., R. Zie VERZEEREN. Zijnen arm verrekken mee' iet op te heffen. 'En pees verrekken.

— In de Wrdb. bet. het Ontwrichten, Fr. *démettre, déboiter, luxer.* Hier is het enkel in 't Fr. *faire une entorse, se donner une entorse, se fouler la main,* enz.

VERRENNEWÉEREN, w., b. — Ten onder brengen, arm maken, Fr. *ruiner.* De zoon hèe' zijn ouwers heelemaal verrenneweerd.

— Vernielen, verwoesten, Fr. *détruire.* Dr. 't Was droevig om zien hoedat den hagel den oo(g)st verrenneweerd had. De konijnen verreneweeren hier alles op 't veld.

VERREN(S, VĀRREN(S, bw. — Wordt gebruikt in *van verren(s, van vārren(s,* van ver, Fr. *de loin.* D. B. Ik zag hem van verren aankomen. Hij riep van verrens dat ek komen moest.

— Ook *van vers, van vārs* (*van vaas*).

VERRIJ(D)EN, w., b. — Door rijden verliezen. Ik schat dat ek in me' pèèrd tweehonderd frang verre(d)en heb op drij jaar tijd.

— Gep. w. *Verrij(d)en en verrotsen,* z. VERROTSEN.

VERRIJSENIS, znw., v. — Verrijzenis, Fr. *résurrection.*

VERROESTEREN, w., o., met *zijn.* — Verroesten. (**Z.** der **K.**) 'Ne verroesterde sleutel. Ge moet de schup binnenzetten, of ze zal verroesteren.

VERROMPELEN (uitspr. *vərroĕmpələn*), w., b. — Verrimpelen. (**A.**) Uw kleed is leelijk verrompeld. E verrompeld gezicht.

Kil. Ver-rompelen, *corrugare.*

VERROTSEN, w., b. — Kleederen afslompen, bederven, door ze onvoorzichtig te dragen. T. Aan dieë' jongen is geen eer te halen, hij verrotst al zijn kleeren.

— Verkwisten door te rotsen, te rijden, meest gebruikt in de tautologie *verrij(d)en en verrotsen.* Hij verrijdt en verrotst alle jaren mee' hoopen geld.

VERRUMPELEN, w., b. — Verrimpelen. Verrumpelt da' lijverd nie'. E verrumpeld vel.

VERRUREN, w., b. — Verroeren, Fr. *bouger.*

— In plaats van het wdrk. Zich verroeren, Fr. *bouger, se remuer,*

gebruikt men veel den tusschenvorm Verruren. Hij verruurde nie' meer. Verruurt nie', of ik schiet.

VERS, VĀRS, bw. — Z. VERREN(S.

VERSAKEN, w., o. — Hetzelfde als Verzaken, Fr. *renier*. In 't Doopsel hebben wij aan den duvel moeten versaken.

— O. en b. In 't kaartspel. Niet *volgen* als men kan, eene kaart achterhouden, als men, volgens de regels van het spel, gehouden is ze te spelen. In dees spel meugde den boer versaken. Gij hèt nie' goe' gespeëld; ge hèt versaakt en ge kost goe' volgen.

— Sch. geeft daar *versakken* voor. Is dat eene schrijf- of drukfout?

VERSASSEN, w., b. — Van 't een sas in 't ander brengen. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Een schip versassen.

VERS(CH), bvw. — Z. Wrdb.

— *Lèvendig* (of *lèèfdig*) *vers(ch)*, springende levend, zeer versch, sprek. van visch. Lèèfdig vers(ch)e vis(ch).

— *Met de vers(ch)e daad*, z. DAAD.

— *Vers(ch) van 't stuk*, nog nieuw, nog maar pas gekomen. Dieën onderwijzer is nog vers(ch) van 't stuk (hij komt uit de normaalschool, hij heeft nog geene plaats bediend). Hij is veur geen meid die al gediend hèet, hij neemt er liever een vers(ch) van 't stuk.

— *Vers(ch)e koei* of *geit*, koe die eerst gekalfd, geit die eerst gelamd heeft.

VERSCHAKELEN, w., b. — Van schakel veranderen. (Ook in Brab., z. Sch.) Verschakelt den hangel wa', de pot hangt te hoog.

VERSCHALEN, w., b. — Bij timmerl. De schaal of korst afzagen of afschaven langs twee of vier kanten, bij D. B. *beschalen*. 'Nen boom verschalen. 'En plank verschalen (er de twee kanten of boorden van afschaven). Ook **Afschalen**.

VERSCHAREN, w., b. — *Malkander verscharen*, elkander aflossen, vervangen, Fr. *relever*, *alterner l'un avec l'autre*. As de vruugmis uit is, komt dan seffens naar huis, want ik moet naar de hoogmis gaan, en anders kunnen wij malkanderen nie' verscharen. De twee ploegen werkvolk moeten malkander verscharen.

Kil. Ver-schaeren, *alternare vices*, *mutuas operas præstare*.

VERSCHENEN, verl. dlw. — Overleden, gestorven. (Ook in Brab., z. Sch.) Jan Oom is gisteren, tegen avend, verschenen.

VERSCHIETACHTIG, bvw. — Schrikachtig, die gemakkelijk verschrikt. E verschietachtig peerd. Zij is heel verschietachtig.

VERSCHIETEN, w., o., met *zijn* en *hebben*. — Plotseling ontstellen of ontroeren, 'tzij van verrassing of verwondering, 'tzij van vrees of angst. Jan eet pap. Zoo! daar verschiet ek van, want 't is 'nen eerste viesneus. Ik verschiet er nie' van, da' ge zoo gevaren zijt, want ik heb 'et oe veurspeld. Ik verschoot, as ze mij kwamen zeggen, da' 'k benoemd

was. Ik bender van verschoten dat hij nog zoo gezond gewörren is; wie zou dat ooit gepeisd hebbed! Ga nu is naar 't veld: ge zult er van verschieten, hoedat alles sedert eenige dagen gegroeid is. Gij meint dat oe da' weinig kosten zal, maar ge zult verschieten, as ge moet gaan betalen. Ik ben geweldig verschoten van die tijding. 't Is heel gevaarlijk van iemand doen te verschieten. 'Et pèèrd verschoot en 't ging op de' loop. Is me da' verschieten! 'Nen dief verschiet van zijn eigen schaê. Ik ben daar zoodanig verschoten, da' mijn hert er nog van klopt. Hij was bijkanst dood van 't verschieten. Ik verschiet nie' gemakkelijk, maar dieën avend was ek toch bang. « O, Christien, onvoorzichtige vrouw, waarom ons zoo ijselijk doen *verschieten?* gromde de baas ». (CONSCIENCE. *Eene Gekkenwereld*, 10.)

— Bij D. B. beteekent het enkel Plotseling ontsteld worden door vrees, schielijk verschrikken, Fr. *se saisir, tressaillir de frayer*, evenals bij Kil. die het vertaalt door *concuti, consternare, pavore resilire;* en bij Kram. beteekent het Verbleeken, Fr. *pâlir de peur*. Nochtans om te verschieten, moet men niet bleek worden; alles wat u verrast zonder u daarom vrees of angst in te boezemen, kan u doen verschieten.

— *De erten doen verschieten*, koud water in den ketel gieten, als de erwten staan te koken.

— *Graan, ens. verschieten*, met eene schoep wegscheppen en het langs alle kanten op gelijke hoogte leggen.

VERSCHIETER, znw., m. -- Scheepsterm. Man die met eene schoep of houten schop het graan, dat in een vaartuig gekapt wordt, verschiet, d. i. wegschept, om het langs het alle kanten in het ruim op gelijke hoogte te leggen.

VERSCHIJTEN, w., b. — Verbeuzelen. T., R. Ik heb daar wa' schoon mijnen tijd verscheten.

VERSCHILLEN, w., o. — Schelen, raken, aangaan, Fr. *importer*. Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Gade mee e glas bier drinken? 't Kan me nie' verschillen. Of hij kwaad of goed is, wat verschilt me da'! Z. ook SCHILLEN.

VERSCHILLIG, bvw. — Verschillend, verscheiden, Fr. *différent, plusieurs*. Elf verschillige soorten. Ik heb hem verschillige keeren gesproken.

Kil. Ver-schilligh, *differens*.

VERSCHOON, znw., o. — Verschooning, gelijk, Fr. *excuse, raison*. Verschoon krijgen. Iemand verschoon geven. Meester, ge moet mijne' jongen maar straffen als hij 't verdient: hij zal van mij gee(n) verschoon krijgen. Hij héét daar nie' veul verschoon gehaald.

VERSCHOT, znw., o. — *In 't verschot zijn*, geld hebben om te betalen. Komt binnen eenige dagen terug mee' oe' rekeningen: ik ben nu nie' in 't verschot.

— Zijdewee, lendepijn, Fr. *lumbago, tour de reins*, Kil. *gheschot in de sijde, schot in de sijde*. Ik heb e verschot in mijnen rug. E verschot in de lee.

— Plotselinge schrik, schielijke ontsteltenis. D. B. Hij was bijkanst dood van 't verschot. Zij wier' bleek van 't verschot.

VERSCHOU(D)EN, w., b. — Met heet vocht branden. (**K.**) T., R., D. B. Hij hee' z'ne' voet verschoud me' kokende water.

Kil. Ver-schouden, ver-schauden, *calida perfundere, calida adurere.*

VERSCHOUWEN, w., b. — Verschrikken en verjagen, schuw maken. T., R., Hflt., bij D. B. *verschuwen*. De jagers verschouwen de vogels deur hun geschiet. Jongen, houd oe stil, ge verschouwt de kat mee' oe' lawijt. Ze hebben 'em daar verschouwd.

— O., met *zijn*. Schuw worden. T., R. E veulen is gauw verschouwd. Jan is hier lijk verschouwd, ik zien 'em nie' meer. Dieë vogel is van zijne' nest verschouwd.

VERSCHRALEN, w., o., met *zijn*. — Schraal, dor, droog, mager worden. Ge moet het brood in de' kelder leggen, want in de' kas verschaalt het te veul. Zijn koeien zagen er verschraald uit.

VERSCHUIVEN, w., o., met *zijn*. — Verminderen. T. Ze' geld is wijd verschoven. — Ook **Schuiven.**

VERSEBBELEN (Kemp. *vərsäbbələn*), w., o., met *zijn*. — Verwelken, min of meer het sap verliezen. (**K.**) As ge pataten te vruug uitdoet, dan versebbelen ze. Loof dat in de zon leet, versebbelt seffens. Die peeën zijn vandeeg versebbeld. Versebbelde rapen.

VERSEEZEN, w., o., met *zijn*. — Schertsend voor Verhuizen, vertrekken. Hij moet daar weeral verseezen, en hij woont er nog maar pas.

VERSEM, znw., m. — Z. VESSEM.

VERSEMMELEN (Kemp. *vərsämmələn*), w., b. — Verbeuzelen, zijnen tijd verspillen. Ik heb daar wel 'en uur versemmeld. Ga voort aan oe' werk en versemmelt uwen tijd niet!

VERSJACHELEN, w., b. — Verruilen, vermangelen, Fr. *troquer*, in ongunstigen zin, M., bij D. B. *verschachelen*. Hij hée' ze' peerd versjacheld. Hij versjachelt alles. Ziet da' ge die oû meubels versjacheld krijgt tegen ander. Z. SJACHELEN.

VERSJASSEN, w., o., met *zijn*. — Schertsend voor Vertrekken, verhuizen. Ge moet hier versjassen, man! Hij is op twee jaar tijd al drij keeren versjast.

VERSJAUWELEN, w., b. — Door babbelen verliezen, verbeuzelen. Zijnen tijd versjauwelen. Z. SJAUWELEN.

VERSLAGEN, w., b. — Verslaan. Z. Wrdb.

— O., met *zijn*. Verkoelen, van warm koud worden. D. B. Kom aan tafel, want de soep is seffens verslagen. As de pataten verslagen zijn, dan zijn ze maar half zoo goe' ne meer. As 'et eten nie' op de stoof staat, dan verslaag' 'et seffens.

— Bij slachters. Door het slachten in gewicht verminderen. D. B. Me' verken versloeg twintig kilo. Hoeveul verslaagt 'nen os? Sommige beesten verslagen meer as de ander.

VERSLAPEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *Da(t) ge verslaapt, kunde nie(t) vereten*, wat men uitgeeft om te wonen (slapen), kan men minder uitgeven om te leven (eten).

VERSLAPPEN, w., b. — Verzwakken, Fr. *affaiblir*. Gij verslapt oe' gezondheid met te veul te studeeren. Zijn eigen verslappen met te weinig te eten.

— O., met *sijn*. Zwak worden, Fr. *affaiblir*. De zieke verslapt al meer en meer. Mijn gezondheid, me' gezicht is fel verslapt.

VERSLIJMEN, w., o., met *sijn*. — Bij landb. Wordt gezeid van land dat gedurende zekeren tijd vastgelegen hebbende, killig en ongezond geworden is. Die plek grond is verslijmd. Uw land zal verslijmen, as ge 't nie' om en doet. Land daar schietgruun (raaploof) op staat, verslijmt. Hij laat zijne' grond verslijmen.

VERSLIKKEN, w., wdrk. — Slecht inzwelgen, zoodat er iets in de luchtpijp dringt in plaats van door den slokdarm te glijden, Fr. *avaler de travers*. Ziet da' ge oe maar nie' en verslikt. Hij verslikte *of* hij verslok 'em aan e mörzeltjen brood.

— De Wrdb. vertalen Zich verslikken door *s'engorger*, doch dat is iets anders. Z. VERKROPPEN. Bij V. D. bet. het «slikkende zich bezeeren.»

VERSLIPPEN, w., o., met *sijn*. — Wordt gezeid van eene pen waarvan de punten vaneen af staan of zich kruisen. Sommige pennen verslippen gauw. Mijn pen is verslipt. 'En verslipte pen.

VERSLODDEREN, w., b. — Door slodderen verspillen. Z. SLODDEREN. Draag 'et zakske recht, ge versloddert al uwen rijs.

VERSLOMPEN (in 't Z. en W. *vərslŏmpən*), w., b. — Verslonsen, verslodderen. Gij verslompt uw beste kleeren. Heur nief kleed is al heelemaal verslompt.

VERSLUIEREN, w., o., met *sijn*. — Verslensen. (Z. der K.), bij Sch. *versloeieren*. De bloemen zijn versluierd, omdat 'et op tijd nie' gerègend hèet.

Kil. Ver-sluyeren, ver-slentsen, *flaccescere*, *flaccere*.

VERSMACHTEN, w., b. en o., met *sijn*. — Verstikken, versmoren, Fr. *étouffer*, *suffoquer*. Die vrouw hèet heur kind versmacht. Dieën rook zou iemand versmachten. Ik versmacht hier. De werkman versmachtte in den brand.

Kil. Ver-smachten, *suffocare*.

VE(R)SMES, znw., o. — Bij blokmakers. Soort van mes, gekruld gelijk een haak, zittende in een langen steel, waarmede men den hiel, langs binnen in den blok, effensnijdt.

VERSMOORD, bw. — *Versmoord zat*, smoordronken, Fr. *ivre-mort*. Hij was versmoord zat, hij geleek op geene' mens(ch) ne meer.

Kil. Ver-smoort droncken, *obrutus potu*.

VERSMOOREN, in 't Z. **VERSMOREN,** w., b. en o. — Verdrinken, verzinken, doch enkel in fig. beteekenis. Hij versmoort 'em in den drank. Da' kleedsel is zoo groot en zoo wijd, da' 'k er in versmoor.

— Bij timmerl. Wordt gezeid van den kop van eenen nagel die zoo diep ergens ingedreven wordt, dat hij er niet meer uitkomt, bij D. B. *verdrinken*. — Ook **Verzuipen.**

— In de Wrdb. wordt Versmoren vertaald door *étouffer*, *suffoquer*, doch daarvoor zeggen wij **Versmachten.**

VERSMOSSEN, w., b. — Hetzelfde als Vermossen. Z. ald.

VERSNIPPEN, w., b. — Versnipperen. Ge doe' nie' as papier versnippen.

VERSNIPPEREN, w., b. — Verbeuzelen, verspillen. (Ook in Brab. en Kl.-Br., z. Sch.) Ik heb daar veul tijd aan versnipperd. Gij versnippert oe' geld aan nietighe(d)en.

VERSNOĔBELEN, VERSNOĔBEN, w. b. — Versnoepen, verkwisten aan snoeperij. Hij versnoĕbelt al zijne centen. Da' meisken hee' weeral ne' frang gesnoĕbd.

VERSNUBBELEN, VERSNUBBEN, w., b. — Z. VERSNOĔBELEN.

VERSOBBEDOBBEN (in 't Z. en W. *vərsoĕbbədoĕbbən*), w., b. — Verslempen, verkwisten in overdaad en dronkenschap, bij D. B. *verzoppedoppen*. (K.) As em zoo voortgaat met drinken, dan zal em ze' fortuuntje gauw versobbedobd hebben.

VERSOLFERD, bvw. — Dronken. (A.) Hij is zoo versolferd, dat em op z'n beenen nie' meer kan staan.

VERSPELEN, in 't N. der Kemp. **VERSPEULEN,** w., b., met *hebben* en *zijn*. — Hetzelfde als het Holl. Verspillen, Fr. *dissiper*. D. B. Zijnen tijd verspelen. Ze' fortuun, zijn gezondheid verspeulen.

— Verliezen, Fr. *perdre*, 'tzij door het spel, 'tzij door handel te drijven of anderszins. Hij hee veul geld verspeĕld in die onderneming. Had em zoo groot nie' beginnen te boeren, hij zou zooveul nie' verspeĕld hebben.

— Kwijtraken, verliezen in een gedrang, enz. Ik heb mijnen hoed en mijne' stok verspeĕld in 't gedrang. Ik ben mee' 'em meegegaan tot op de mer(k)t, en daar ben ek 'em verspeĕld.

— *Verspelen op*, op iets verliezen. As ek me' pèèrd 400 frang verkoop, dan verspeel ek er tenminste 50 frang op.

— Ook *verspelen aan*. Hij hee' 500 frang aan zijn huis verspeĕld.

— *Aan iemand verspelen*, er aan verliezen. Wordt gezeid van iemand waarvan het verlies zich levendig doet gevoelen. De parochianen hebben veel aan hunne' pastoor verspeĕld. We zullen veul aan onze' Frans verspelen, as em moet soldaat wörren. Daar is weinig aan verspeĕld (er is niet veel aan verbeurd).

— Gewaarworden of bemerken dat iemand vervalt of achteruit-

gaat in zijne gezondheid. Ik heb veul aan Jan verspeĕld, sedert da' 'k 'em de' leste' keer gezien heb.

— Missen, Fr. *manquer*. Meĕ al oe' gesemmel zulde nog den trein verspelen. Ik moet mij spoeien, of ik verspeel de mis nog.

VERSPETEN, w., b. — Elders spelden, op eene andere plaats spelden. Die spel steĕkt nie' goed, ge moet ze wa' verspeten.

VERSPEULEN, w., b. — Verspelen.

VERSTAAN, w., b. — Z. Wrdb.

— *Zijn eigen verstaan aan*, begrijpen, kennen, Fr. *comprendre, se rendre raison de*. D. B., R. Ik verstaan mij daar nie' aan, hoedat 'et komt dat hij kan lèven zonder te werken. Ik kan mij daar moeillijk aan verstaan.

***VERSTA-DE-WEL**, znw., m. — « Verstand, begrijp. Ik zal hem dat eens aan zijn versta-de-wel brengen. »
Sch. geeft dit w. voor Antw.

VERSTAND, znw., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Van iet zooveel verstand hebben als 'en koei van saffraan eten*, er gaar geen verstand van hebben.

— *Verstand gebruiken*, redelijk te werk gaan. D. B. Gij zij' veul ouwer as oe' zuster, gij moet meer verstand gebruiken.

— *Het verstand hebben van*, weten hoe men dient te werk te gaan, hoe men iets moet verrichten. Gij wilt schrijven, en ge hèt 'et verstand nog nie' van oe' pen vast te houwen. Hadde nu 't verstand gehad van 'em daarover te spreken!

— *Van zij(n) verstand (af) zijn*, ijlhoofdig of zinneloos zijn. R.

— Spr. *Hij hee(f)t veel verstand, maar 't is geen goed*, zegt men schertsend van eenen dommerik.

— *Het verstand komt veur de jaren niet*, zegt men om de fouten van de jeugd te verschoonen.

— *Beter 'en ons geluk als e pond verstand*, z. GELUK.

— *Ge he(b)t te veul verstand, gij, ge zult jong sterven*, zegt men tot iemand die u voor den gek wil houden, ofwel in een gesprek wil tusschenkomen, waarvan hij geen verstand heeft.

VERSTEEK, znw., o. — Schuilhoek. R. (Ook in Brab., Kl.-Br. en N.-Br. z. Sch.) In de' Frans(ch)en tijd waren veul priesters in 't versteek. Hij houdt 'em in 't versteek (hij houdt zich verborgen.)

VERSTEENEN, w., o., met *zijn*. — Wordt gezeid van peren, wanneer er harde knobbels of plekken in groeien. T. Die peren zijn versteend. In mijnen hof versteenen de beste peren.

VERSTEK, znw., o. — Bij timmerl. De schuinsche hoek van eene plank of lijst, half rechthoekig afgewerkte plank of lijst, Fr. *onglet*. D. B. Een verstek schaven. Verstekken zagen.

VERSTEKBAK, znw., m. — Bij timm. Houten bak, waarin eene snede is gezaagd volgens het verstek dat men begeert, en waar de lijst wordt ingelegd om in de bestaande zaagsnede het verstek aan de lijst door te zagen, Fr. *boite à onglets*.

— Ook een bakje bestaande uit drie plankjes, langs den eenen kant noesch afgezaagd, en dienende om de verstekken der regels en stijlen eener vergering zuiver af te werken, Fr. *boîte à recaler.*

VERSTEKHAAK, znw., m. — Winkelhaak om verstekken te schrijven, Fr. *équerre à onglet.* D. B.

VERSTEKKEN, w., b. — Bij timmerl. De stukken van een lijst- of vergeerwerk in verband, in 't verstek brengen, Fr. *assembler à, en onglet.*

VERSTERF, znw., o. — Hetzelfde als Versterfenis in de Wrdb. en *versterfte* bij D. B., Fr. *dévolution d'un héritage par décès.* Z. ook VERSTÖRF.

VERSTERVEN, w., b. — Het lichaam temmen, de zinnelijke lusten bedwingen door vasten en kastijdingen, Fr. *mortifier.* D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) De heiligen verstierven hun lichaam door vasten en boetveerdigheid. Zijn zinnen versterven.

— O., met *zijn.* Verwelken en verdrogen, sprek. van planten. Doet die puinen goed uiteen en wind ze alle dagen om, omda' ze goed zouwen versterven.

— Verdwijnen, in den grond zinken, sprek. van vuil water. Waar moet da' water hier versterven? 'Ne sterfput is 'ne put daar 't vuil water in bijeenloopt en versterft.

VERSTERVING, znw., v. — Het bedwingen der natuurlijke genegenheden, het temmen der zinnelijke lusten, Fr. *mortification.* D. B.

VERSTIJVEN, *versteef, versteven* (nooit *verstijfde, verstijfd*), w., b. en o. — Fr. *engourdir, s'engourdir.* Z. Wrdb. Ik ben versteven van de kou.

VERSTIKKEN, w., o., met *zijn.* — Door de vochtigheid teenemaal bedorven worden, sprek. van stoffen, boeken, papier, enz. Mijn beste kleeren zijn verstikt mee' in die muffige kamer te hangen. Kleerstoffen die in rumatieke plaatsen liggen, verstikken na eenigen tijd. Hij hée' veul ellegoed in zijne' winkel, maar 't grootste deel er van is verstikt of van de mot opgeëten. 't Is zonde van die boeken zoo maar te laten verstikken.

***VERSTOMPELEN, *VERSTOMPEN,** w., b. — « Wegsteken, verstoppen. Ook: met verachting wegstooten. »
Sch. geeft die w. voor *Antw.* en Kl.-Br.

VERSTÖRF, znw., o. — Som geld die door eenen afgestorven meester aan zijne dienstboden vermaakt wordt. Beth hee' geen verstörf gehad, maar ze trok 'en goei huur. Z. ook VERSTERF.

VERSTOVEN, verl. dlw. — *Verend of verstoven,* z. VERENDEN.

VERSTRAFFEN, w., b. — Straffer, kloeker maken, versterken, Fr. *fortifier.* 'Ne zieke dieën aan de beterhand is, moet 'em verstraffen

deur krachtig voedsel. Brouwer, oe' bier is te slap, ge moest 'et wa' verstraffen. 'Et werk verstraf' 'et lichaam. 's Morgens vruug opstaan en 'en lange wandeling doen, da' verstraft de gezondheid.

— O., met *zijn*. Hij is sedert eenige maanden fel verstraft.

VERSTRENGENÉEREN, w., o., met zijn. — Strenger worden, sprek. van het weder. (A.) Het weer verstrengeneert; we zullen gauw in de' sneeuw zitten.

VERSTROPPEN, w., b. — Verwarren. As ge nie' veurzichtig en zijt, dan zulde 't garen verstroppen. Verstropt garen.

— Ook o. Da' garen is leelijk verstropt. Dieën draad verstropt gemakkelijk.

— Verstoppen, Fr. *obstruer*. De kwaëjongens hebben ievers de goot verstropt, want 'et water loopt nie' meer af.

— O., met *zijn*. De gracht is verstropt. De deur van de kerk was verstropt van 't volk. De goot verstropt hier nogal licht.

VERSTUIKEN, w., b. — Door stooten verzeeren. D. B. Z. VERZEEREN. Hij hée' zijne' voet verstuikt. Ik heb mijn hand verstuikt met te vallen. As iemand 'em verstuikt héet, dan gaat hij naar 'nen belezer om 't verstuikte lid te doen belezen.

— De Wrdb. vertalen Verstuiken door *démettre*, *disloquer*, *luxer*, doch dat is hier de zin niet.

VERSUKKELEN, w., o., met *zijn*. — Zoek geraken, Fr. *s'égarer*. D B., T. (Ook in Brab. en Kl.-Br., z. Sch.) Ik heb oewen brief nie' ontvangen, hij zal onderwege versukkeld zijn. Op den trein versukkelt er soms nogal iet.

— Ook van menschen en dieren. Ik weet nie' waar de vent versukkeld is. Waar mag oewen hond versukkeld zijn?

— *Volgens Sch. ook te Antw. b. gebruikt in den zin van « Iemand zorgeloos behandelen. »

Kil. Ver-suckelen, *vagari*.

VERSUTSELD, bvw. — Onthutst, ontsteld, verbauwereerd, uit zijn lood geslagen. (K.) Da' niefs hee' mij geweldig doen verschieten, ik ben der nog heel van versutseld. Gij ziet er zoo versutseld uit! Wat is er gebeurd? Hij was zoo versutseld, dat hij gee(n) woord spreken kost.

VERTARLAWEIT, bvw. — Versleten, kapot. (A.) Wanneer een bed zoodanig versleten is, dat de pluimen er uitvliegen bij het opdekken, dan zegt men dat het vertarlaweit is.

VERTASSEN, w., b. — Van de eene plaats op de andere tassen. D. B. 'Et koren moet vertast wörren, want 'et leet hier nie' goed. Hout, stroo vertassen.

VERTÈÈRLINGEN, w., b. — Door middel van teerlingen verloten. E Zondag wördt er in « De Kroon » 'en hesp vertèèrlingd.

— Door te teerlingen verspelen. Ik heb 'ne' frang vertèèrlingd.

VERTELLEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Verg. *Vertellen gelijk 'nen boek.*

— *Ievers iet te vertellen hebben*, in vragende en loochenende wendingen, bet. Er gezag of invloed hebben. T., R., Kl.-Br. Gij hèt hier niemendallen te vertellen. Hij is rijk getrouwd, maar hij hée' thuis nie' veul te vertellen.

— *Nie(t) veel meer te vertellen hebben*, bijna dood of uitgebrand zijn. Dieën boom hée' nie' veul meer te vertellen. Is de stoof nog aan? Wel! ze hée' nie' veul ne meer te vertellen.

VERTENDER, znw., m. — Vertinner, Fr. *étameur.*

VERTENNEN, w., b. — Vertinnen, Fr. *étamer.*

VERTIERELIEREN, w., b. — Verkwisten, Fr. *dissiper.* Hij héet heel ze' fortuin vertierelierd.

— Ook **Verturlutten.**

VERTRAMPELEN, w., b. — Vertrappelen. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Het gers lag heelemaal vertrampeld.

VERTREK, znw., o. — Gemak, secreet, huisken, Fr. *lieu d'aisances.* D. B.

VERTREKSEL, znw., o. — Vertelsel, sprookje, Fr. *conte.* (**A.**) R. E vertreksel vertellen. « En daar kwam e verken met 'nen langen snuit en 't vertreksel is uit ».

— Kil. heeft Vertrecken, vertellen, *referre.*

VERTRUTSELEN, w., b. — Verbeuzelen. D. B. Ik heb daar veul tijd vertrutseld.

VERTUITELEN, w., b. — Verruilen, vermangelen, vooral van kinderen. Ge moet dieë' jongen gee(n) speelgoed geven, want hij vertuitelt toch alles. Nu héet em ze' mes weer vertuiteld veur 'nen appel. Z. TUITELEN.

Kil. Ver-tuytelen, *permutare, commutare et malè permutare.*

VERTURLUTTEN, w., b. — Z. VERTIERELIEREN.

VERTUTSELD, bvw. — Z. VERSUTSELD. (**A.**)

VERVAAKT, bvw. — Slaperig, slaapdronken. D. B. Ik was nog heelegans(ch) vervaakt, as ek deze' morgend opstond. Gij ziet er zoo vervaakt uit.

VERVÈÈRD, bvw. — Hetzelfde als het Holl. Vervaard, Fr. *effrayé.*

— Afl. *Vervèèrdheid, vervèèrlijk.*

VERVÈÈRDERIK, znw., m. — Bloodaard, benauwderik, Fr. *couard, poltron*, bij D. B. *vervaarderik.*

VERVEN, w., b. en wdrk. — Met eenige verf of kleurstof besmetten. Gij hèt oewe' jas geverfd met tegen dieë' pas geschilderde' muur te

liggen. Oe' handen zijn geverfd van de krakebezen. Gaat tegen die deur nie' staan: ze is nog niet droog, en ge zoudt oe verven.

— O. Verf afgeven. Voorzichtig veur de' muur, want hij verft nog. Gaat op dieë' stoel nie' zitten, want hij verft. Kleerstoffen verven, wanneer zij hunne kleur meedeelen aan de huid of het linnen. Da' slaaplijf verft fel : mijn hemd ziet er gelijk rood van. Krakebezen en vleeschkerzen verven vandeeg.

— Wij gebruiken *verven* ook in den zin van het Fr. *teindre*, kleerstoffen in de verfkuip kleuren (z. Wrdb.), maar nooit in de beteekenis van Met eenen borstel verf op iets uitstrijken, Fr. *peindre*. Daarvoor zeggen wij Schilderen. Nochtans, in 't Z. der Kemp. bezigt men in die laatste beteekenis wel *verven*.

— Ook o. Geverfd worden. Die stoffen verven schoon.

VERVÈREN, w., b. — Hetzelfde als Vervaren, angst inboezemen, Fr. *effrayer*.

— Ook wdrk., Fr. *s'effrayer*. Dat kind vervèèrt 'em in den donkere. Ge moet oe nie' vervèren.

VERVERVEN, w., b. — Verbloemen, bewimpelen, verschoonen. De waarheid ververven. Hij hêet die misdaad wel gedaan, maar 't wördt ververfd. — Ook **Verblauwen.**

VERVIEREN, w., o., met *zijn*. — Hetzelfde als Vervuren, vergaan, verrotten, Fr. *se carier*. De stam van dieën boom is inwendig vervierd.

— Opbranden zonder vlam. Laat dat hout maar stillekes vervieren.

VERVINKEN, w., o. — Z. VERVONKEN.

VERVLOGEN, tw. — Mijdspreuk voor Vervloekt. T., M. Ik heb vervlogen geenen tijd! 't Is vervlogen te laat! Vervlogen toch!

VERVOLGENS, bw. — Naar gelang, volgens de omstandigheden. T., R. Die vrucht lukt nie' altijd even goed, dat is vervolgens de' jaargang. Somwijlen gaat em wandelen en somwijlen blijft em thuis, dat is vervolgens 'et weer.

— Ordelijk, zonder overslaan. Ge moet die peeën zoo wa' vervolgens wee(d)en.

VERVOLGENSAF, bw. — Zonder overslaan, bij T. *vervolgensaan*. Die rapen moeten vervolgensaf uitgeplokken wörren. — Ook **Veur de hand.**

VERVONKEN (in 't Z. en W. *vərvoĕnkən*), ook **VERVINKEN** en **VERVUNKEN**, w., o., met *zijn*. — Opbranden zonder vlam. Vervonkte kolen. Ge laat 'et hout vervinken, blaas 'et aan! Vervunkt hout.

VERVREMDEN, w., o. — Vervreemden. Z. Wrdb.

VERVRUGEN, w., b. en o. — Vervroegen. Z. Wrdk.

VERVUILEN, w., o., met *zijn*. — Vol onkruid groeien, sprek. van akkerland. (**K.**) Dieën boer laat ze' land vervuilen. 'Ne vervuilden akker.

VERVUNKEN, w., o. — Z. VERVONKEN.

VERVUREN, w., b. — Vervoeren. Z. Wrdb.

VERWAAID, bvw. — Verdwaasd, verwilderd. (Ook in Brab., Kl.-Br. en O.-Vl., z. Sch). Hij zag er zoo verwaaid uit. Die Mie is 'en verwaaide zottin.

VERWACHTEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Wordt ook wdrk. gebruikt met *aan* en bij T. met *op*. Ik verwacht mij aan slecht niefs. Hij verschoot er nie' van, want hij verwachtten er 'em aan.

— *De(n) (het) een(e) verwacht de(n) (het) ander(e) niet*, ze komen snel achter elkander, volgen elkander ras op. T., R. Vloeken dat em kan! Den eene vloek verwacht den andere nie'.

— *Te verwachten zijn*, te verwachten hebben. As ge u nie' en betert, dan zijde nog veul ongeluk te verwachten.

VERWAREN, w., o. — Kraamvrouwen oppassen. (Lier). Uit verwaren gaan.

Kil. Ver-waeren de kraem-vrouwe, *curare puerperam.*

VERWARES (klemt. op *es*), znw., v. — Bakel, baker, Fr. *garde d'accouchée* (Lier). (Ook in 't Hag. en Brab., z. Sch.)

VERWASSEN, w., o., met *zijn*. — Vergroeien. Die pataten zijn in loof verwassen. As ge oe' rapen te hard mest, dan verwassen ze in loof.

VERWÈÈR, znw., o. — Verweermiddel, iets waarmede men zich verweert. D. B. Ik had gee(n) verwèèr bij mij, anders had ek 'em duchtig afgetakeld. Zoo 'ne stok is e goe' verwèèr, as ge aangerand wördt.

VERWEÈREN, w., o., met *zijn*. — Onder den invloed van het weder zijn, in de opene lucht liggen of hangen. D. B. Kleeren die lang in de kas hingen, hangt men buiten om ze te laten verweèren.

Kil. Ver-wederen, *soli sive aëri exponere.*

VERWEEREN, w., o., met *zijn*. — Vereelten, bij D. B. *verweren.* Verweerd hout. De pataten verweeren hier allemaal. Mijn handen zijn verweerd.

Kil. Ver-weeren, *callere, occallere.*

VERWEGEN, w., o. — Bewegen, verroeren. Ik zien geen enkel blad verwegen.

VERWELGEN, w., o. — Hetzelfde als Verwelken, Fr. *se flétrir, se faner.* Die bloemen zijn gelijk verwelgd. De rapen zullen verwelgen, as ge ze in de zon laat liggen.

VERWERKEN, w., b. — Z. Wrdb.

— O. Verwerkt worden. Die stof verwerkt goed.

VERWERP, VERWÖRP, znw., o. — Bij landb. Nageboorte der koe. (Z. der K.)

VERWERPEN, VERWÖRPEN, w., o., met *hebben*. — Bij landb. Vóór den tijd jongen werpen. (**K.**) (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De koei hee' 'nen dag verwörpen.

VERWERZELEN (Kemp. *vərwäzzələn*), w., b. en o. — Verwarren. Gij zult de' saai verwerzelen. Da' garen verwerzelt licht. Oe' haar is gans(ch) verwerzeld.

Kil. Ver-werselen, *intricare*.

VERWETTEN, w., b. — Verwedden. Z. WETTEN.

VERWEŬNEN, VERWOONEN, w., b. — Opbrengen, betalen voor huishuur. Ik verwoon daar dertig frang in de maand. Gij verweŭnt daar veul te veul.

VERWEZEN, bvw. — Verslagen, ontsteld. Sch., T., R. Er verwezen uitzien, Fr. *avoir l'air effaré*.

VERWIJZEN, w., b. — Verraden, door iets aan te wijzen. Ik wist 'ne' vogel houwen, en mijne kameraad héet 'em aan verschillige ander jongens verwezen.

VERWITTIGINGSKLOK, znw., v. — Klok die geluid wordt vóór den Angelus; als ze ophoudt, begint de beeklok te slaan of te kleppen; dat is het teeken om den Engel des Heeren te bidden. (**A.**) Ook **Signaalklok**. Z. BEEKLOK.

VERWOCHTEN, w., b. — Verwachten, Fr. *attendre*. (**N.** en **O.** der **K.**)

VERWONDERD, bvw. — Weetgierig, nieuwsgierig, Fr. *curieux, désireux de savoir*. D. B. Ik ben is verwonderd watda' ge zult gaan aanvangen, as ge in oe' nief huis woont. Ge moet nie' verwonderd zijn hoeda' 'k 't maken zal. Ik ben verwonderd watdat er uit dieĕ' jongen groeien zal.

VERWOONEN, w., b. — Z. VERWEŬNEN.

VERWRINGEN, w., b. — Door wringen bederven. D. B. E slot verwringen, Fr. *forcer une serrure*. 'Ne verwrongen sleutel, Fr. *une clef faussée*.

— Door wringen verzeeren. Z. VERZEEREN.

VERWROOKEN (Kemp. ook *vərwruĕkən*), w., b. — Verwringen, Fr. *forcer*. (**K.**) Ik heb het slot verwrookt. Z. WROOKEN.

VERZAGEN, w., b. — In stukken zagen. 'Nen boom tot berd verzagen. Dat hout moet verzaagd wörren.

VERZEEREN, w., b. — Schielijk en met geweld de pezen en bindspieren van een gewricht uit hunnen natuurlijken stand brengen, Hgd. *versehren*, bij D. B. *verpijnen*; ook Inwendig kwetsen, verwonden. Men kan een lid verzeeren 1° door draaiing en dat heet *verwringen*; 2° door stooten en dat is *verstuiken*; 3° door trekken en dat is *verrekken*.

Ik heb mijn been verzeerd me' van de leer te vallen. Hij hee' zijne' voet leelijk verzeerd mee' over 'en gracht te springen. De metser dieë van 't dak gevallen is, kan nog wel genezen, as er van binnen maar niks verzeerd en is. Zijne' voet verzeeren mee' 'em om te slagen. Zijn hand verzeeren me' ze te verstuiken.

— D. J. noemt dat w. verouderd. Bij ons is het nog springende levend. *Verzeeren* verschilt van *bezeeren*, dat enkel Zeer doen, Fr. *(se) faire mal* beteekent. V. D. heet het gewestelijk.

Kil. Ver-seeren, *dolere, dolere afficere.*

VERZEKEREN, w., b. — Een pasgeboren kind dat gevaar loopt van te sterven, doopen, zonder de plechtigheden van het Sacrament. D. B., Sch., R. E kind verzekeren. De bakel is 'et kind komen verzekeren.

— Eenen zieke de laatste Sacramenten toedienen. De pastoor is de' zieke gisteren komen verzekeren.

VERZENDERKENSDAG, znw., m. — De eerste dag van April, wanneer men kinderen en eenvoudige lieden uitzendt met eene uitgevonden boodschap. D. B.

VERZENGELEN, w., b. en o. — Freq. van Verzengen. Zijn haar was verzengeld. Komt niet te dicht bij de stoof, ge zult oewe' jas verzengelen. De doëken zullen verzengelen, as 't vier zoo hevig brandt.

VERZETTELIJK, bvw. — Vermakelijk, lustig, wat verzet geeft, Fr. *amusant.* D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Die boëken zijn heel verzettelijk om lezen. Kaarten is e verzettelijk spel. Verzettelijke mens(ch)en.

VERZEVENJAREN, w., o., met *zijn.* — Van eenen loop van tijd die zeven jaar geduurd heeft, in eenen volgenden treden. D. B. 't Kind is gisteren veur den eerste' keer verzevenjaard. Men beweert dat, iederen keer dat een mensch verzevenjaart, de natuur van zijn lichaam verandert.

VERZINKEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Ge kunt nie(t) vergaan, of ge moet verzinken,* ge kunt geen kwaad, als 't niet tegenslaat T.

VERZINNEN, w., wdrk. — Tot een ander besluit komen, Fr. *se raviser.* Hij meende gaan te trouwen, maar hij héet 'em verzonnen.

— Zich bedenken, overpeinzen. Weette nie' meer op welken datum?... Verzint oe is goed. Laat mij is 'nen oogenblik verzinnen. Hij verzon zijn eigen of hij 't doen of laten zou.

VERZITTEN, w., b. — Verliezen door ergens te zitten. D. B. Ik heb daar mijnen tijd verzeten.

— Woordenspel. Als iemand zegt: *da(t) verstaan ik niet,* dan antwoordt men: *als ge 't nie(t) verstaat, dan moette 't maar verzitten.* (A)

VERZJÈREN, VERZJǍRREN, VERZJERREN, w., b. — Lichtveerdig, onbezonnen verzuimen, iets verspillen of verkwisten, bij

D. B. *verseerden*. Hij hèe' weer al ze' geld verzjèrd. Ze' fortuun verzjèren. 'Et dink is verzjèèrd. Goeien raad verzjärren.

— Met het onb. *het* tot voorwerp. Verkerven. T., Kl.-Br. Hij heget daar leelijk verzjerd.

VERZOCHTEN, w., b. en o., met *zijn*. — Verzachten. 'En remedie om de pijn te verzochten. Het weer is verzocht.

VERZOLEN, w., b. — Verdienen, profijt doen. (**K.**) Ik meinde daar is goed te varen, maar daar was niks te verzolen.

VERZOMEREN, w., o., met *zijn*. — Door de zomerwarmte bederven, eenen sterken, onaangenamen smaak krijgen. Verzomerd spek smaakt gers(tig). De hespen zullen verzomeren, as ze hier blijven hangen.

Kil. Ver-somereu, *aestuare*, *aestivo aëre corrumpi*.

VERZUIPEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Fig. Die broek is zoo groot da' 'k er in verzuip.

— Bij timmerl. Z. VERSMOOREN.

— *Verzopen tronie*, *verzopen gezicht*, dik, opgeblazen gezicht van 't drinken.

— *Verzopen land*, dronkaard die doorgedronken is.

— *Iemand die 't verzuipen nie(t) weerd is*, een doorslecht mensch. Dieë kerel is veur alles in staat, hij is 't verzuipen nie' weerd.

— *Verzopen zijn eerda(t) ge't water gezien he(b)t*, z. VERDRINKEN.

VERZUIVEREN, w., b. en wdrk. — Reinigen, verschoonen met te wasschen, zuiver ondergoed aan te trekken, enz. R. Eenen zieke verzuiveren. Hij verzuivert 'em op tijd niet. E kind verzuiveren.

— Eene purgatie innemen om het bloed of den buik te zuiveren. As ge oe van tijd tot tijd verzuivert, dan zulde geen koppijn meer hemmen.

VERZUIVERING, znw., v. — Verschooning, reiniging, sprek. van het lichaam en het ondergoed. Die kinderen hebben daar hun verzuivering nie'. Den oppas van dieë' zieke en zijn verzuivering laten veul te wens(ch)en over.

VERZUTEN, w., b. — Verzoeten, Fr. *adoucir*. Z. Wrdb.

— Ook o. Zachter, milder worden, sprek. van het weder. T. Het weer verzuüt.

VESPERAAL (klemt. op *aal*), znw., m. — Vesperboek, boek dat het officie der vespers bevat, Fr. *vesperal*.

VESSEM, znw., m. — Hiel, Hgd. *Ferse*, Fr. *talon*. (**Z.-O. der K.**) (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Hij loopt altijd achter mijn vessemen.

VESSEMEN, w., b. — *'En naald vessemen*, eenen draad door het oog eener naald steken, Fr. *enfiler une aiguille*. (**K.**) (Ook in Brab. en Kl.-Br., z. Sch.) Moeder is al in heur seventig, en ze kan nog 'en naald vessemen zonder bril.

Kil. Vessemen, *acum filo trajicere*, *filum inserere in foramen acus*.

VEST, znw., v., niet o. — Jas, Fr. *veste*. J.

VEST, znw., v. — Aarden wal rondom eene stad. Z. Wrdb.
— Breede gracht rondom een kasteel of eene pachthoeve. Hij is in de vest gevallen en verdronken. — Ook **Bŏrg**, **Bŏrggracht** en **Hofgracht**.
— Gracht die deel uitmaakt van de verdedigingswerken eener versterkte plaats.

VESTBERG, znw., m. — Aarden wal deel uitmakende van de versterking eener stad, Fr. *rempart*.

VESTING, znw., v. — Hetzelfde als Vest, gracht eener versterking.

VESTWATER, znw., o. — Het water eener vest. Vestwater is nie' goed om drinken.

VET, bvw. — Fr. *gras*. Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo vet als 'en slek, als 'nen das, als e verken, als e molleken, als spek, als slijk, als modder, als ('en) olie; — als 'en kraai op heuren bek* (sch.)
— Spr. *Me(t) iet vet zijn*, er niet mee gebaat zijn, er geen voordeel van hebben. D. B., T., Kl.-Br. Ge hèt nu 'ne' knecht, maar ge zijt er vet mee: hij is nog te lui dat hij uit zijn oogen ziet.
— *Het vet maken*, het bont maken. Hij maak' 'et veel te vet.
— *Dat is vet*, het gaat verre. Dat hij mij maar alleen uitgescheld had, maar hij hée' mij derven slagen, en dat is te vet. Zoo iet had ik van hem nie' verwacht, 't is vet!
— *Het vet hebben*, het goed hebben, een goed leven hebben. Hij heget nie' al te vet.
— Spr. *'t Is vet, zee Montens, en hij gaf en duit*, scherts. (Lier).
— Fig. Winstgevend. Hij héet e vet postjen aan de hand.
— Vruchtbaar, sprek. van den grond. G. Vette grond.
— Wordt gezeid van hout, dat veel hars of terpentijn bevat, Fr. *résineux*. Vet hout.
— Wordt gezeid van eene dikke overtrokken lucht, waaruit het gedurig regent. 't Zal nog genoeg règenen, de locht ziet er vet uit.

VET, znw., o. — Fr. *graisse*. Z. Wrdb.
— Fig. Voordeel, winst. Het vet is er af. Hij zal daar nie' veul vet aan lekken. Er is geen oogsken vet meer op. Daar is gee(n) vet aan vast. 't Vet is van de(n) pot (er is niet veel meer aan die zaak te verdienen.)
— Spr. *In 't vet zwemmen*, in weelde en overvloed leven.
— *Met zij(n) vet nie(t) overla(d)en zijn*, mager zijn. R. Van eenen mageren persoon zegt men ook: *het vet hangt in zijn(en) weg niet*.
— *Iemand smèren me(t) zijn eigen vet*, hem doen gelooven dat hij veel voordeel gedaan heeft met iets dat men hem verkocht heeft, hoewel het niet waar is. Gij meint da' ge 'ne' goeie' pak gedaan hèt aan die boomen, maar ge hèt oe laten smèren mee' oe' eigen vet.
— *Ge zult daar van 't vet in 't vier nie(t) spouwen*, het is daar mager, men schept er slecht op.

— *Iet in 't vet hebben*, een buitenkansje, een feestje hebben. Hij hèet altijdaan wat in 't vet. Daar is bij hem weer wat in 't vet.

— *Van zijn eigen vet lèven gelijk den das*, van zijne eigen inkomsten.

— *Vet om den duvel zijn koolen te stoven*, z. DUVEL.

VETBOL, znw., m. — Vetgezwel, vetblaasje, Fr. *lipôme*. 'Ne' vetbol laten uitsnij(d)en. Hij hèet e vetbolleken op ze' veurhoofd staan.

— In vet gebakken deegballeken. Vetbollen bakken.

VETBRUUR, znw., m. — Schimpwoord. Dikke pater. Ook: dikke, vette manskerel. (**A.**) Dieë vetbruur weegt wel honderd kilo's.

VETDOOS, znw., v. — Vrouw, die dik en vet en bovendien vuil en slordig is. (**A.**) 'En vetdoos van e wijf.

VETJE, VETTEKEN, znw., o. — Winst, profijtje, buitenkansken, feestje. D. B., M. Ik heb daar e schoon vetjen aan gehad. De gasten hebben vandaag e vetteken, den baas is vijf-en-twintig jaar getrouwd.

— *Zijn vetjes maken*, veel geld uit zijne ondernemingen trekken.

— Bij drukkers. Vette letter. Den titel moet in vetjes gedrukt wörren.

VETLAP, znw., m. — Smeerlap, vuilaard. (Ook in Brab., z. Sch.) 'Ne vuile vetlap. Dieë vetlap hée' mij bedrogen.

— Ook gezeid van vettige kleedingstukken. Is me da' ne' vetlap van 'nen hoed, 'ne' frak, enz.

VETMAAI, znw., v. — Dikke, vette made, waar de meikever uit voortkomt, Fr. *larve de hanneton*, in de Wrdb. Engerling, en bij D. B. *vetlap* genaamd.

VETPANNEKEN, znw., o. — Aarden panneken met vet gevuld en van eene wiek voorzien, dienende bij de openbare verlichtingen, Fr. *falot*.

VETPLAK, VETPLEK, znw., v. — Vetvlek, Fr. *tache de graisse*.

VETPLANT, znw., v. en m. — Algemeene naam van alle planten met dikke, vleeschachtige bladeren, Fr. *plante grasse*. D. B.

VETPOT, znw., m. — Fig. Vuile, onzindelijke mensch. Wa' 'ne vetpot, hij wascht hem nooit!

— Spr. *'t Is vetpot*, 't ziet er lief uit. (**A.**) Is em weeral zat? 't Is vetpot!

VETPOTTEKEN, znw., o. — Z. VETPANNEKEN.

VETTE, znw., v. — Bij landb. Mest, Fr. *engrais*, *fumier*, inz. kort mest. (**K.**) Zie D. B. Scheikundige vetten, Fr. *engrais chimiques*. Moosslijk en allerhande afval in 'nen hoop ondereengezet, is 'en goei' vette veur de wei(d)en.

VETTEKEN, znw., o. — Z. VETJE.

— Stukje uitgesmolten of uitgebraden vet. (**A.**) Z. ook KAAI.

VETTEKOT, znw., o. — *In 't vettekot zijn*, ergens zijn waar goed geëten en gesmuld wordt, bij Sch. *in 't vetkot liggen*. (**Z.** der **K.**)

VETTEN, w., b. — Vet maken, mesten, Fr. *engraisser*. D. B. Hij vet veul koeien. 'Nen os vetten.

— O. Slagen geven. (Ook in O.-Vl. en Kl.-Br. z. Sch.) Ze pakten 'em vast en ze begosten er duchtig op te vetten. — Z. ook AFVETTEN.

VETTER(H)AM, znw., m. — Snede brood, met spek- of hespe-vet in plaats van boter besmeerd. (**K.**)

VETTING, znw., v. — Pak slagen, rammeling, Fr. *raclée*. Iemand en vetting geven.

VETVINGEREN, w., b. — Voordeel trekken uit iets. Ge zult daar weinig aan vetvingeren. Hij héet aan dieë' verkoop nie' veul gevetvingerd.

VETZAK, znw., m. — Vette, logge mensch. R.

VEUL, bw. — Veel, Fr. *beaucoup*. Hfft., B., Jong., M. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Veul geld. Veul te veul.

— *Op veul na niet*, in verre na niet. Ik ben op veul na zoo rijk nie' as gij.

— Zie VEEL.

VEULE(N, bw. — Z. VELE(N.

VEUR, vrz. en bw. — Voor. Z. Wrdb.

— In plaats van *om te* hoort men veel *veur te*. D. B., T. De mens(ch) moet eten veur te lèven, maar nie' lèven veur te eten. Ge zult oe moeten wèren veur gedaan te krijgen. Hij hée' geenen tijd veur te eten of te drinken.

— Gep. w. *Veur en na(ar)*, altijd, gedurig. Ik moet veur en na op de' winkel passen, ik heb nooit geenen tijd.

— *Veur iemand* of *veur iet zijn*, er veel van houden, er voor genegen zijn. D. B. Hij is veur 't geld. Ik ben veur geene' wijn. Hij is veur geen complimenten. Eenigen waren veur hem en anderen er tegen.

— *Veur iemand staan*, hem voorstaan. Z. STAAN.

— Wordt soms gebruikt voor *tegen*. D. B., R. Kendegij 'ne' goeie' middel veur de tandpijn? 'En remedie veur te zweeten. Zoo'n zalf is goe' veur wonden en kappen.

— Ter aanwijzing van een doel. T. Hij moet werken veur de' kost. Die meid is bekwaam veur alle werk.

— Ter aanwijzing eener oorzaak. T. Iemand bedanken veur zijn moeite. Hij is veur 'nen niet gestoord.

— Wordt bij znw., bvw. en werkw. geplaatst, die eene aangename of onaangename gemoedsaandoening uitdrukken. T. Ge moet daarveur (daarom) niet bedroefd zijn. Mijn colère veur die schandalen is te groot.

— In uitdrukkingen als *veur den bliksem niet, veur den donder niet, veur den djanter niet,* enz. T.

— *Veur mijnentwil, veur zijnentwil, veur dientwil,* enz., om mijnentwil, enz. T.

— *Veur de* (of *der*) *hand* (*af*), van voren af aan, zonder over te slaan. Ge moet die peeën veur de hand uitplukken.

— Spr. *Ik sta(an) er veur en ik moet er deur.*

— *Hij weet van veur nie(t) dat hij van achter lèèft,* z. ACHTER.

VEURAGGER, znw., m. — Z. VEUREGGER.

VEURBICHT, znw., v. — Formulier dat de biechteling gewoonlijk opzegt, eer hij zijne zonden belijdt. — Vrglk. NABICHT.

VEURBIJBEENEN, w., o., met *zijn.* — Snel voorbijloopen. T., R. Ik zag 'em hier veurbijbeenen.

VEURBIJDABBEN, w., o., met *zijn.* — Al dabbende voorbijgaan. (K.) Z. DABBEN. Hij kwam hier veurbijgedabd.

VEURBIJPADDEN, w., o., met *zijn.* — Al paddende voorbijgaan. (K.) Z. PADDEN.

VEURBIJPIKKELEN, w., o., met *zijn.* — Al pikkelende voorbijgaan. — Z. PIKKELEN.

VEURBIJSPÖRZEN, w., o., met *zijn.* — Driftig voorbijloopen, bij T. *voorbijsporren.* — Z. SPÖRZEN.

VEURBIJTEENEN, w., o, met *zijn.* — Z. VEURBIJBEENEN.

VEURBIJTRANTEN, w., o., met *zijn.* — Voorbijwandelen. (K.) Z. TRANTEN.

VEURBIJVENDELEN, w., o, met *zijn.* — Z. VENDELEN.

VEURBOEI, znw., v. — Bij slachters. Koord voorzien van eenen ring, waardoor het boeizeel gestoken wordt. Z. BOEIZEEL.

VEURDAAD, znw., v. — *Op veurdaad,* op voorhand, Fr. *d'avance.* Ik zal oe 'en maand op veurdaad betalen. Hij hée' mij lang op veurdaad verwittigd. Gij hèt 'et op veurdaad geweten. — Z. ook VEURDEEL en VEURHAND.

VEURDEEL, znw., o. — *Op veurdeel,* op voorhand, Fr. *d'avance, par ancipitation.* T. Z. VEURDAAD.

— Z. Wrdb. Spr. *'t Is e slecht land, daar niemand gee(n) veurdeel en hee(f)t.* T.

VEURDEL (uitspr. *vördəl*), znw., m. — Bij landb. Z. TREMP.

VEUR-DEN-NOEN, znw, m. — Voornoen. R. Ik heb deze' veur-de-noen nog veul werk.

VEURDOEN, w., b. — Voordoen. Z. Wrdb.

— Spr. *Veurgedaan is nageleerd.* T., R., Kl.-Br.

VEUREGGER, VEURAGGER, znw., m. — Bij blokmakers. Hetzelfde werktuig dat ook **Veurganger** heet. Z. ald.

VEUREN, bw. — Voren. Z. Wrdb.

— *Van veūre(n)s*, van te voren, Fr. *auparavant, d'avance*. Ik heb 'et oe van veurens gezeed. Ik zal u eenige dagen van veurens verwittigen. Hij was van veurens zoo 'ne stille jongen en nu is 't zoo 'ne wallebak.

VEURGANGEN, w., o. — Bij blokmakers. De bewerking met den veurganger.

VEURGANGER, znw., m. — Een man, in dienst van eenen heer, die met de pachters handelt, de pachten int, enz. Een veurganger is geen rentmeester. Hij hée' lange jaren veurganger geweest bij den baron X.

— Bij blokmakers. Stuk ijzer, in den vorm eener boor, waarmede men het eerste hol in den blok steekt om hem verder te heulen.

VEURGANK, znw., m. — Het voorgaan met goede voorbeelden, Die kinderen hebben nooit 'ne goeie' veurgank gehad van hun ouwers.

VEURGEBÖRCHT, znw., o. — *Veurgebörcht van de hel*, plaats waar de kinderen verblijven die zonder doopsel sterven, Fr. *limbes*.

VEURGEDACHT, znw., o. — Voorgevoel, Fr. *pressentiment*. Ik heb daar lank e veurgedacht van gehad.

VEURGERAKEN, w., o., met *sijn*. — Zoo ver komen dat men vóór is. D. B., R. As ge hard loopt, dan kunde 'm nog veurgeraken.

VEURGEVEN, w., b. en o. — Bij landb. De staldieren voeder voorleggen. De beesten veurgeven. Héet de meid de koeien al veurgegeven? Geeft de geit nog wat hooi veur.

VEURHAND, znw., m. — *Op de veurhand zitten*, de eerste moeten spelen, in 't kaartspel, bij V. D. *aan de veurhand.*

— *Op veurhand*, vooruit, Fr. *d'avance*. D. B., T. Ik heb 'et oe op veurhand gezeed. Ge weet 'et op veurhand. Z. ook VEURDAAD en VEURDEEL.

VEURHEBBEN, VEURHEMMEN, w., b. — Meenen. T., R. Ik heb veur dat 'et verleden jaar gebeurd is. Hij heget goe' veur. Daar is gisteren bij mij in den hof gestolen, en ik heb het op Jan veur (ik meen dat Jan het gedaan heeft).

VEURHEKKEN, znw., o. — Bij mulders. Het halfdeel eener molenroede dat naast het roeieinde is, en met de windplank bekleed is. Vrglk. ACHTERHEKKEN.

VEURHESP, VEURHEPS, znw., v. — Voorste hesp van een verken. Vrglk. ACHTERHESP.

VEURHOOD (Kemp. ook *veurhuëd*), znw., o. — Voorhoofd, Eng. *forehead*. Daarnevens VEURHOOFD.

VEURJACHT, znw., v. — De peerden die vóór de berrie of den dessel gespannen staan. Deze peerden staan in de veurjacht.

VEURKEUR, znw., m., niet v. — Voorkeur, Fr. *préférence*. J.

VEURKEUS, znw., m. — Hetzelfde als Veurkeur, Fr. *préférence*. Gij hèt de' veurkeus.

VEURKLAD, znw., v. — Groenselwijf, vrouw die de moeskruiden opkoopt ter merkt en langs de straten rondvent. (A.)

VEURKOMEN, znw., o. — Voorkomen.
— Spr. *Hij hee(ft) e schoo(n) veurkomen langst achter*, scherts.

VEURMAN, znw., m. — Spr. *Iemand op zijne(n) veurman zetten*, hem op zijne plaats zetten, hem harde waarheden zeggen. (A.)

VEURMEULEN, znw., m. — Bij mulders. De kant van het steenbed naast het vooreind. Vrglk. ACHTERMEULEN.

VEURNEMEN, w., b. — Eene gelofte doen, een voornemen maken. R. Zij hee' veurgenomen van te voet naar Scherpenheuvel te gaan.

VEURNOEN, znw., m. — Voornoen. Fr. *avant-midi*. As 't t'veurnoen schoon weer is, dan gaan ik wandelen.
— Bij D. B. is de klemt. op de tweede lettergr.; hier, op de eerste. V. D. heet het w. gewestelijk.

VEUROVERSTUIKEN, w., o., met *zijn*. — Schielijk vooorovervallen. T., R., Kl.-Br. — Z. STUIKEN.

VEUROVERTUIMELEN, w., o., met *zijn*. — Vooorovervallen. T., R., Kl.-Br.

VEURPLAATS, znw., v. — Voorkamer. Aan dat huis is er beneên 'en veur- en 'en achterplaats, 'en keuken, 'ne gank, enz.
— Bij Kram. « Voorplaats, *avant-cour*. »

VEURRAD, znw., o. — Z. VEURWIEL.

VEURSCHEUT, znw., m. — Eerste jenever bij 't stoken. T., R., Kl.-Br.

VEURSCHOOT, znw., m., niet o. — Voorschoot, Fr. *tablier*. J.
— Raadsel op den *veurschoot* :

Vier hoëken en vier sterten,
Geraadt er naar tot Sinte-Merten.

— Fig. Voorgevel van een huis. Een huis me' 'ne' schoone' veurschoot.

VEURSLAGEN, w., b. — Voorslaan.
— O. Bij smeden. Gloeiend ijzer met den voorhamer slaan tegenover den smeder, Fr. *battre devant*.

VEURSLAGER, znw., m. — Die gewoonlijk den voorhamer slaat, Fr. *marteleur*.

VEURSLAGWIEL, znw., o. — Bij horlogemakers. Een wiel in het slagwerk van een uurwerk. Z. SLUITWIEL.

VEURSPANNEN, w., b. en o. — Eén of meer peerden vóór eenen wagen of eene vrachtkar bijspannen om te kunnen voortrijden. (Ook in Brab., z. Sch.) De voerman moest e peerd veurspannen, omdat er zooveul sneeuw lag.

VEURSPIJT, znw., o. — Spr. *Naspijt komt te laat, en veurspijt is er niet.*

VEURSPON, znw., o. — De voorste zijplank van een bed. Vrglk. ACHTERSPON.

VEURSTEL, znw., m., niet o. — Voorstel, Fr. *proposition*. R., J.

VEURTREK, znw., m. — Bij brouwers. Het eerste afkooksel van een brouwsel.

VEURUITDENKEN, znw., o. — Vooruitzicht, Fr. *prévoyance*. Diëe jongen hee' nog gee(n) veuruitdenken.

VEURUITGAAN, w., o., met *zijn*. — Vorderen, voortgang maken. T. Dieën boer gaat alle jaren goe' veuruit. 'Et werk ga' slecht veuruit. 'Ne student diëe veuruitgaat.

— Verg. *Veuruitgaan gelijk boonen knoopen, gelijk den rijpen oo(g)st*, in 't geheel niet vorderen.

VEURUITGERAKEN, w., o., met *zijn*. — Vooruitraken. Z. Wrdb.

— Vorderen, voortgang maken. T., Kl.-Br. Die leerling geraakt goe' veuruit.

— Vóór iemand geraken. T., Kl.-Br. Da' pèèrd zal 'et uw gauw veuruitgeraken.

VEURUITKRIJGEN, w., b. — Maken dat iemand of iets voortgaat. De voerman kost ze' pèèrd nie' veuruitkrijgen.

VEURUITLOOPERS, znw., m., mrv. — Bij brouwers. De gerst die op den moutvloer te schieten ligt, is rijp voor den ast, zoodra de kiem haar eerste puntje toont; maar soms zijn er eenige korrels, die, eerder rijp dan de andere, hunne kiemen ten volle uitbrengen en deze dan, heet men *veuruitloopers*.

VEURUITSPRINGEN, w., o., met *zijn*. — Springende vooruitkomen. T., Kl.-Br. Toen ek de hulp van 't volk vroeg, kwam er seffens 10-15 man veuruitgesprongen.

— Vóór iemand springen. Ze zijn oc allemaal veuruitgesprongen.

VEURUITSTOOTEN, w., b. — Stootende doen vooruitgaan. Als een kind de hand bij 't knikkeren vooruitstoot, dan heet dat « foppen ».

— Fig. Veel voortgang doen maken. T., Kl.-Br. Dieë meester weët zijn kinderen veuruit te stooten.

VEURUITZETTEN, w., b. — Voortgang doen maken. T., Kl.-Br. Meester, ge moest mijne' jongen is goe' veuruitzetten.

VEURVAL, znw., m., niet o. — Voorval. J.

VEURVEL, znw., o. — Schootsvel, lederen voorschoot. De smid heeft een veurvel aan.

VEURVIJS, znw., v. — Bij timmerl. De voorste schroef der werkbank, om ze te onderscheiden van de achtervijs.

VEURVOET (ook *vörrevoet*), znw., m. — Korte kous, die maar het onderste van het been bedekt. Op den buiten draagt het vrouwvolk kousen en het mansvolk veurvoeten. E paar veurvoeten. Vörrevoeten breien.

VEURWANG, znw., v. — Bij trapmakers. De voorste- of dagwang van eenen trap. Vrglk. ACHTERWANG.

VEURWÈÈRDE, znw., v. — Voorwaarde, Fr. *condition*.

VEURWERKER, znw., m. — Aanleider of opleider van eene bende turners. (**A.**)

VEURWIEL, znw., o. — Wiel aan het voorste van eenen wagen, in tegenstelling van het achterwiel. D. B. De veurwielen van 'ne' wagen.

VEURZICHTIGHEID, znw., v. — Voorzichtigheid.
— Spr. *De veurzichtigheid is de moeder van de(n) posteleinwinkel.*

VEURZOOM, znw., m. — Bij mulders. Eene lat van het veurhekken, van boven tot onder de roei. Vrglk. ACHTERZOOM.

VEŬSTER, znw., o. — Z. VUISTER.

VEZEL, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. J.

VEZELING(E)SKEN, znw., o. — Vezeltje, draadje. (Ook in Brab., z. Sch.)

VEZEN, ook **VÈZEN**, w., b. — De vezels aftrekken. Boonen, erwten vezen. Ook **Bliezen**.
— O., met *zijn*. — Vezelen, uitrafelen. Die stof veest geweldig.

VÈZEN, w., o. — *'t Vèèst niet*, 't is gemeend, 't is ernstig. (**A.**) Ik heb tandpijn. Ja, da' vèèst nie'.
— *Hij vèèst niet*, hij lacht er niet mede, hij neemt het ernstig op. (**A.**) De cholera is 'en kwaai ziekte, ze vèèst nie'. Maakt 'em nie' kwaad, want as em begint, dan vèèst em nie'.
— *Zoo na als 't vèèsde*, het scheelde weinig. (**Z.** der **K.**) Zoo na as 't vèèsde, viel en in de gracht.

VICHTEN, w., o. — Vechten, Eng. *to fight.* D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) (**K.**) Vichten gelijk de hanen. Zij vichten alle dagen. — Z. VECHTEN.

VICTOOR (zachte en scherpe *o*), znw., v. — Victoria.

VIEF, bvw. — Flink, levendig, bij der hand, vlug, handig, bij M. *fief,* Z.-Limb. *fiefig,* Hgd. *pfiffig.* Van 't Fr. *vivace.* E vief meiske. Jongen, ge moet wa' viever zijn. Doet dat is vief.

— Gep. w. *Vinnig en vief.* Zij is vinnig en vief.

VIER, telw. — Fr. *quatre.*

— Spr. *Hij hee(f)t er maar vier en 'ne(n) krentekoek* (of *'nen besenkoek*), hij heeft zijn volle verstand niet.

VIER, VUUR, znw., o. — Fr. *feu,* Eng. *fire.* Het vier aansteken. Brandt 'et vier?

— Gep. w. *Vier noch vonk,* volstrekt geen vuur. In den hèèrd was vier of vonk.

— *In vier en vlam.* Het huis stond in vier in vlam.

— Spr. *Me(t) e lank vier (af)gaan,* lang duren eer het gedaan is. Da' werk ga' mee' e lank vier af.

— *Rondgaan gelijk e loopende vier,* spoedig ruchtbaar worden.

— *Veur iemand deur e vier loopen,* voor hem doen al wat mogelijk is. D. B. Dieë knecht houdt veul van ze' meester; hij zou wel deur e vier loopen veur hem.

— *Ik derf er mijn hand op in 't vier steken,* soort van eed om de waarheid zijner woorden te bevestigen.

— *Ievers geen kooltje vier veur derven inslikken,* iets niet gelooven, niet durven instaan voor de waarheid van iets.

— *Naar 't vier smaken,* schertsend gezeid van eene spijs, die te heet gemaakt is.

— *Het vier op de teenen hebben,* in 't nauw gebracht zijn.

— *'t Leet* (ligt) *in 't vier niet,* het heeft geene haast, 't is nog tijd genoeg. Wa' wilde oe zoo spoeien om oe' koren te pikken? 't Leet ommers in 't vier nie'?

— *Hoe meer da(t) ge in 't vier spouwt, hoe harder dat het kist,* hoe meer men den drek roert, hoe meer hij stinkt.

— *Vier bij vlas brandt wonder ras,* het is niet goed dat jongelieden van beider kunne bij elkander komen.

— *Van 't vet in 't vier nie(t) spouwen,* z. VET.

— *Hij draagt water in de een hand en vuur in de ander,* z. WATER.

— *Die me(t) vier speult, wordt er deur verbrand,* die het gevaar bemint, zal er in vergaan.

— *Daar rook is, is vier, zee Uilespiegel, en hij warmde hem aan 'ne(n) peerdsstront* (of: *hij stak zijn pijp aan 'ne(n) peerdsstront aan*).

— Koudvuur, Fr. *gangrène.* 't Vier is in de wond gekomen.

— Bij timmerl. Roode plekken die op het timmerhout komen, soms op groote afmetingen, en die het hout in volledige verrotting overstellen.

VIERDS, bw. — De vierde, op den vierden rang. Ik zijn derds en gij zij' vierds. Hij zit vierds op de bank.

VIEREN, w., b. — Koesteren, wel verzorgen. Hij is gèren gevierd. Oû menschen moeten gevierd wörren. Die kat wördt te veul gevierd, ge zult ze bederven.

— *Zijn woorden vieren*, zijn werk verzuimen of laten staan, terwijl men aan 't praten is.

— Ook wdrk. Jan ziet er goed uit... Da' geloof ek wel, hij weet zijn eigen te vieren. T., R.

— Z. Wrdb. Als 't kermis is, vragen de kinderen te Antwerpen geld aan de voorbijgangers op de straat en dit heeten zij ook *vieren*. Zij zingen, terwijl ze meegaan, totdat ze iets krijgen:

Een oordjen om te vieren,
Da(t) gaa(t) me(t) goei manieren;
Schiet eens in uwe(n) zak,
Da(t) gaa(t) me(t) goe(d) gemak.

Voor de rondgehaalde centen worden « oordjeskeerskens » gekocht, die dan in wat zand gezet en aanstoken worden. De kinderen vormen daarna eenen kring en dansen hand aan hand rond de keersjes.

Het *vieren*, geld vragen aan de voorbijgangers, wordt verboden door de policiereglementen, jaarlijks vóór den aanvang der kermis afgekondigd.

— Vuurwapens afschieten om te feesten. T. Als er iemand trouwt, wordt er gevierd.

VIEREN, w., o. — Branden zonder vlam, gloeien, glimmen, Mhgd. *viuren*, Nedersaks. *vüren*, Beiersch *feuren*, Hgd. *feuern*. Toebak die nie' viert in de pijp. Dat hout wilt nie' branden, 't leet daar maar te vieren.

— *Vieren* is niet hetzelfde als *smeulen*, Fr. *couver*, dat gezeid wordt van het vuur en niet van de brandstof. Het vuur smeult, maar de kool viert.

VIERIG, bvw. — Bij landb. Aangetast van het vierwater, sprek. van staldieren. Die koei is min of meer vierig. Z. VIERWATER.

— Haastig en rusteloos, zich niet kunnende stilhouden. Wa' zijdegij vierig! Houd oe toch 'en bitje stil, of ik gaan nie' mee.

VIERIGEN, w., o. — Hetzelfde als Vieren, glimmen, branden zonder vlam. De kolen vierigen. Als de ketels vierigen die over den heerd hangen, dan zegt het volk dat er regen ophanden is.

VIERKANT, bw. — Geheel en al, openlijk, enz. D. B. Hij ree' vierkant de gracht in. Iemand vierkant uitlachen. As ge nie' en zwijgt, dan smijt ek oe vierkant op de straat. De deur stond vierkant open.

VIERKANTIGE, znw., m. — Iemand met plompe manieren. 't Is 'ne vierkantige; 'ne vierkantigen boer.

VIERKAPPENS en **VIERKLAUWENS**, bw. — In galop, in vollen ren, Fr. *au galop*, bij D. B. *te vierklauwe*. Hij kwam vierklauwens aangere(d)en. Het peerd liep vierkappens.

— Wordt ook gezeid van menschen, hoewel niet te peerd zittende. Ziende dat hij achtervolgd wier', begost hij vierklauwens te loopen.

VIERKRUID, VUURKRUID, znw., o. — Groen nieskruid, Fr. *hellebore vert*, Lat. *Helleborus viridis*.

VIERLAK, VUURLAK, znw., m. — Soort van zwart lak of vernis waarmede men hout en ijzer bestrijkt. De blokmakers gebruiken ook vuurlak om hunne blokken te vernissen, na ze eerst met lijmverf overstreken te hebben.

VIERLAKKEN, VUURLAKKEN, w., b. — Met vuurlak bestrijken.

VIERMAAI, VUURMAAI, znw., v. — Glimworm, Fr. *ver luisànt*. T.

VIERMEULEN, VUURMOLEN, znw., m. — Stoommolen.

VIEROOGER, znw., m. — Scheldwoord voor iemand die eenen bril draagt.

VIERPIJL, VUURPIJL, znw., m. — Eene schoone roode hofbloem, in de wetenschap *Kniphovia uvaria* Hook., *Kniphovia aloides* Mönch, en *Tritoma* Ker. genaamd.

VIERSCHALEN, w., b. — Bij zagers. *Eenen boom vierschalen* is hem aan de vier kanten de schaal afzagen. T., Kl.-Br.

VIERSCHUP, znw., v. — Vuurschop, Fr. *pelle à feu*.

VIERSPOUWER, VUURSPOUWER, znw., m. — In de vuurwerkkunst. Soort van *fusée*, die vuur spuwt, zooals de mond van een kanon, doch natuurlijk op kleine schaal.

VIERSTEEN, VUURSTEEN, znw., m. — Bij metsers en steenb. Gele, vuurvaste baksteen, gebruikt voor machienvuren.

VIERSTOKER, VUURSTOKER, znw., m. — Iemand die kwaad vuur stookt, opruier.

VIERTROPPEL, znw., m. — Tros van vier aaneenhangende noten, krieken, enz.

VIERTROSSEL, znw., m. — Z. VIERTROPPEL.

VIERVERGULDER, VUURVERGULDER, znw., m. — Goudsmid of goud- en zilverdrijver, die koperen en zilveren voorwerpen in 't vuur verguldt.

VIERVOETS, bw. — Z. VIERKLAUWENS.

VIERWATER, znw., o. — Bij landb. en veeartsen. Soort van waterzucht bij de runderen. De ziekte is nagenoeg dezelfde als de waterzucht (hydropisie) bij den mensch.

— Genever of brandewijn. Ik drink van me' lèven gee(n) vierwater.

VIERWATERACHTIG, bvw. — Onderhevig aan vierwater.

VIERWERKER, VUURWERKER, znw., m. — Bij smeden. Die in de smis het ijzer in het vuur omkeert.

— Vuurwerkmaker, man die vuurwerk maakt.

VIES, bvw. — Aardig, vreemd, zonderling, onbegrijpelijk, ongemakkelijk van inborst, kwaad, leelijk, vuil, walgelijk, kieschkeurig, moeilijk om te bevredigen. Hij was zoo vies gekleed. Zij had zoo 'ne viezen hoed op. E vies getrek. 't Is vies dat hij nie' en komt. Ik stond daar vies te zien. Zie toe wa' ge tegen hem zegt, want 't is zoo 'en vieze. 't Doe' vies, as ge na lange jaren weer in oe' dörp komt. Ik ben daar vies van. Da' ziet er zoo 'ne vieze kost uit! Ge meugt zoo vies nie' zijn.

— Gep. w. *Vuil en vies*, slordig, vuil op zijnen persoon en zijne kleederen en kieschkeurig wat een ander betreft.

— Vermakelijk, koddig, kluchtig, Fr. *drôle, amusant*. R. (Ook in Limb., N.-Br., Brab. en Vl., z. Sch.) 'En vieze historie. 'Ne vieze snaak. 'Ne vieze spuiter. Ik moet altijd lachen mee' hem, 't is zoo 'ne vieze! Vieze kluchten. 'En vieze grap. Vieze mannen hebben vieze baarden (spr.).

— *In zijne(n) viezen zijn*, kluchtig zijn. Hij was weer in zijne' viezen.

— *Vies doen*, z. DOEN.

— D. B. spelt *vijs*.

VIESELIJK, bvw. — Walgelijk, afkeer verwekkend, Fr. *dégoûtant*. T., R., Kl.-Br. (Ook in Brab., z. Sch.) 't Is vieselijk van zoo te spouwen.

VIESNEUS, znw., m. — Iemand die kieschkeurig, moeilijk om te voldoen is. Dieë viesneus mag nog geen soep. De' viesneus uithangen.

VIEVIGHEID, znw., v. — Levendigheid, flinkheid, vlugheid. Z. VIEF. Daar zit geen vievigheid in dieë' jongen.

VIJF, telw. — Fr. *cinq*.

— Spr. *Ze alle vijf nie(t) hebben*, zijne vijf zinnen niet hebben, zijn volle verstand niet hebben.

— *De vijf geboden*, de hand. D. B., R. As ge nie' en zwijgt, dan zal ek oe mijn geboden is op oe' gezicht leggen.

— *Alle vijf voet*, zeer dikwijls. D. B., T., Kl.-Br. Hij komt hier alle vijf voet aan.

— *Veel vijven en zessen*, veel onbeduidende gezegden of doenwijzen. D. B., R. Na veel vijven en zessen vertrok hij. Den bèdelèèr zee da' zijn vrouw dood was en zijn huis afgebrand, dat hij zonder werk was en veul vijven en zessen.

— *Vijf veurhebben*, bevoorrecht zijn. R. (Ook in Limb., z. Sch.)

— *Ge vèègt vijf*, zegt men tot iemand die iets geestigs zegt, eene koddige spreuk doet, enz.

— *Daar vèègt hij vijf veur*, zegt men wanneer iemand iets zegt of doet, waardoor hij ons niet kan hinderen of misnoegen. Hij wilt mij geene' goeiendag meer zeggen, maar daar vèègt hij vijf veur. Da' ge nie' eten en wilt jongen, daar vèègde vijf veur.

— *Vijf oordjes veur 'ne(n) stuiver geven*, den duursten prijs betalen.

— *Ge kunt geen vijf hespen uit e verken snij(d)en*, z. VERKEN.

— *Vijf uit éénen nest, maar de moier is er nie(t) bij*, in 't kaartspel, als men eenen vijfde van den boer toont.

— *Geen vijf kunnen tellen*, beteuterd, verlegen staan kijken. Hij héet altijd allemans praat, en as ge 'm aanspreëkt, kan em geen vijf tellen. Ook **Drij**.

VIJFDS, bw. — De vijfde, op den vijfden rang. Ik ben vijfds. Gij moet vijfds geven.

VIJFMETER, znw., m. — Scheepsterm. Lichter die 5 meters breed is. **(A.)**

VIJFTROPPEL, znw., m. — Tros van vijf aaneenhangende noten, kersen, enz.

VIJFTROSSEL, znw., m. — Z. VIJFTROPPEL.

VIJF-UREMIS, znw., v. — De mis die te 5 uren gelezen wordt.

VIJG, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Hij is tegen de vijgen opgewassen*, hij is altijd dwars of wederstrevig.

— Lafaard. Wat 'en vijg van 'ne' vent! Zoo'n vijg ben ik nog nooit tegengekomen.

VIJGEMAT, znw., v. — Scheltsend voor Groote of versleten vrouwenhoed. Had ze heur vijgemat weer op?

— Dikke, vormelooze neus. **(A.)**

VIJGEPÈÈR, znw., v. — Langwerpige peer met eene bruine schil, zeer sappig en zoet van smaak.

VIJLBLOK, znw., m. — Bij timmerl. Houten blok met eene groeve, waarin men de zaag vastklemt door middel eener spie, als men ze scherpen wil.

VIJLEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Op de viool krassen. Hij is weer aan 't vijlen op z'n viool.

VIJM, znw., v. — Mijt, hoop, stapel (**N.** der **K.**), bij D. B. *vim(me, vum(me*. 'En vijm sloorzaad. De vijmen worden met stroo gedekt.

VIJNEN, w., b. — Vinden, Fr. *trouver*. **(K.)** Hfft. Ik kan me' geld nie' vijnen. Waar héé' ze da' gevonnen? « Kanmen beter kroegen *vijnen?* » (VONDEL, VI, 22.)

VIJS, znw., v. — Schroef, Fr. *vis.*

— *Er is 'en vijs los*, zegt men van iemand die niet wel bij zijn verstand is. D. B., R. (Ook in Brab., z. Sch.) « Zoo gij niet oplet, wees zeker, *er zal eene vijs in uwen kop losschieten.* » (CONSCIENCE. *Het Geluk van rijk te zijn*, 5.)

VIJSAGGER, VIJSEGGER, znw., m. — Bij timmerl., enz. Agger met een geschroefd uiteinde, Fr. *tarière à vis.*

VIJSBLOK, znw., m. — Bij timmerl. Stuk hout waar draad in gemaakt is en dat aan eene houten vijs steekt. Men zegt o. a. de vijsblok van de bankvijs.

VIJSBOOR, znw., v. — Schroefboor.

VIJSBOUT, znw., m. — Bij smeden. Bout met metalen draad en waarop eene moêr draait die den bout aansluit, Fr. *boulon à écrou.*

VIJSDRAAD, znw., m. — Bij smeden. Getrokken metalen draad' waar eene moêr op gedraaid wordt, Fr. *pas de vis, filet.*

VIJSHAAK, znw., m. — Bij smeden, enz. Schroefnagel met eenen haak.

VIJSHANGEL, in 't N. der Kemp. **VIJSHAAL**, znw., m — Hangel met eene schroef, ook **Schouwvijs** genaamd, Fr. *crémaillère à vis.* Daar zijn vijshangels en schakelhangels.

VIJSRINK, znw., m. — Bij smeden, enz. Een ring met eene vijs, een losse ring die vast is aan eene vijs, welke in 't hout gevezen wordt.

VIJSSTEK, znw., m. — Bij timmerl. Ronde stok die door den kop van de houten schroef eener bankvijs zit en dient om de schroef uit of in de moer te draaien.

VIJVER, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Die op 'ne(n) kleine(n) vijver swemt, zal op geene(n) groote(n) verdrinken*, die weinig waagt, zal ook niet veel verliezen.

VIJZEN, *vees, gevezen*, w., b. — Schroeven, Fr. *visser.* D. B.

VIL, znw., v. — Snede met een mes in de huid. Hij héet em mè' ze' mes 'en leelijke vil in ze' gezicht gegeven.

VILDER, znw., m. — Zeer bot mes, ook **Paddevilder** en **Vöra(ch)e-vilder** genaamd. Jong.

VILLOKKEN, znw., v., mrv. — Haarbos boven de hoeven van een peerd, bij G. *vetlòkken.*

VILOOREN, w., b. — Om een kind schrik aan te jagen, zegt men schertsend: *'k Zal u vilooren en bloksteerten!*

VILSNEE, znw., v. — Snede in het leder, die niet dwarsdoor gaat.

VILT, znw., m., zonder mrv. — De groes of zode van eene weide of eenen beemd. (K.) Dieën bemd hée' 'ne' goeie', 'nen dikke' vilt.

VINDELING, znw., m. — Vondeling. T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Da' kind is 'ne vindeling.

VINDELINGENHUIS, znw., o. — Vondelingshuis.

VINDEN, Kemp. **VIJNEN**, **VINNEN**, w., b. — Fr. *trouver*. Z. Wrdb.

— *Ik zal u vinden*, zegt men dreigender wijze tot iemand om te beduiden, dat men zich wreken zal, dat men hem iets zal betaald zetten, enz.

— *Noord en Zuid*, 1882, bl. 273, zegt dat het gebruik van *vinden*, infinitief, zeer zeldzaam is. In de prov. Antw. is het zeer gemeen, evenals in 't Hasp. (z. R.) Ik heb 'em daar vinden liggen onder 'nen boom. Ik mag 'em nie' vijnen slapen, of 'k rammel 'em af.

— *Dat hedde* of *dat hedde al gevonden*, dat zal niet waar zijn. (A.) Ik mee gaan werken! Dat hedde al gevonden.

VINGER, znw., m. — Fr. *doigt*. Z. Wrdb.

— Spr. *Lange vingeren hebben*, diefachtig zijn. D. B. Waarom is hij daar weggejaagd? Omdat hij lange vingeren had.

— *Zijn vingeren te lang laten hangen*, lange vingers hebben, diefachtig zijn.

— *Zijn vingers thuis hou(d)en*, niet stelen.

— *Aan de vingeren blijven hangen*, onrechtveerdig toegeëigend worden. R.

— *Met zijn vingeren spelen*, te lui zijn, niet werken.

— *Iemand me(t) 'ne(n) natte(n) vinger kunnen aanwijzen*, zonder moeite den persoon kunnen aanduiden, die iets begaan of gezeid heeft.

— *Iemand om zijne(n) vinger kunnen winden*, er al kunnen van gedaan krijgen wat men hem gebiedt of van hem verlangt. Gij klaagt dat dieë jongen koppig is, en ik kan' em om mijne' vinger winden.

— *Ievers zijn vingeren en duimen naar aflekken*, iets zeer geerne eten. R. Ik eet gèren konijnen, daar zou ek mijn vingeren en duimen naar aflekken.

— *Op iemands vingeren zien* of *kijken*, hem in 't oog houden, zijne handelwijze oplettend gadeslaan. Ik kan nie' goe' werken, as ze op mijn vingeren staan te kijken.

— *Het vingerken naast den duim zijn*, z. DUIM.

— *In zijne(n) vinger gesne(d)en hebben*, z. SNIJDEN.

— *Eerst e lid van 'ne(n) vinger, en daarna heel de hand*, zegt men met toepassing op eenen hebzuchtigen mensch, wien men nooit genoeg kan geven. Ook van kinderen, die zelden tevreden zijn te stellen.

— *Niks hebben als zijn tien vingeren*, geen fortuin bezitten.

— *E kalf 'ne(n) vinger geven*, een kalf, bij 't drinken, eenen vinger in den mond geven. T.

— *Geene(n) vinger noodig hebben*, goed kunnen drinken. T.

— *Van 'ne(n) vinger 'nen arm maken*, iets fel overdrijven.

VINGERHOED, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Nog geene(n) vingerhoed groot*, zeer klein, sprek. van eene inhoudsmaat. Ik kreeg daar 'en borreltje, nog geene(n) vingerhoed groot.

— Raadsels op den vingerhoed:

Daar is iet in huis,
't Is grooter als 'en luis,
't Is kleinder als 'en muis
En daar zijn meer vensters in
Als in het Oostersch huis.

—

Daar is 'en dink,
't Is kleinder als 'en muis,
En daar zijn meer vensters in
Als in e keuningshuis.

VINGERLING, znw., m. — Naam van den ringvinger in de kinderrijmkens. — Z. DUIMELING.

— Ring, Fr. *bague*, Kil. *anulus*. Een gouden vingerling. Hij woont in de Vingerlingstraat.

— Lederen hoos, die de boogschutters aan de vingers steken, met welke zij de boogpees naar zich toetrekken, als zij schieten.

— Ook een toegenaaid doekje of de hoos van eenen handschoen, die men trekt over een gewonden vinger. (Ook in 't Gentsche.)

VINGERLINGEWANTEN, znw., v., mrv. — Handschoenen, wanten met eene afzonderlijke hoos voor iederen vinger. (K.)

VINGERPOTTEKEN, znw., o. — Vingerhoed.

VINK, znw., v., niet m. — Fr. *pinson*. D. B., T., R., G.

— Fig. Nieuw of als nieuw opgepoetst meubel, dat in openbare verkoopingen met de andere voorwerpen wel geveild, maar ingehouden wordt, indien het den vollen prijs niet bereikt. (A.)

— *Looze vinken*, z. LOOS.

— *Blinde vink*, drek. Hij héet in 'en blinde vink getrapt.

VINKELIJN, znw., v. — Koord waarmede de vinkenvangers de netten opstijgeren.

VINKEN, w., o. — Vouken, branden zonder vlam. (Z. der K.) De kolen lagen daar te vinken.

VINKESLAG, znw., m. — Spr. *Op vinkeslag staan*, staan loeren, iemand staan afwachten achter hoek of kant. (A.)

VINNEN, w., b. — Vinden, Kil. *invenire*. (Z. der K.)

VINNIG, bvw. — Bevallig, lief, fraai. E vinnig kind. Vinnige schoentjes. E vinnig kleed. E vinnig meiske.

— Snel, levendig, wakker, vlug, vlijtig. Vinnige oogskes. Hij ging er vinnig over. Kind, zijt is wa' vinniger. 'Ne vinnige werkman. « Hoe licht en hoe *vinnig* waren zijne huppelende stapkens! » (CONSCIENCE, *Hoe men Schilder wordt*.)

— Handig, gemakkelijk om te hanteeren. E vinnig mes. 'En vinnige ploeg.

— Z. ook Sch. — In de bet. van *aigre*, *véhément*, die de Wrdb. er aan toekennen, is Vinnig bij ons niet bekend.

VINNIGHEID, znw., v. — Levendigheid, bevalligheid, snelheid, vlugheid. « ... Terwijl zij, met eene wonderlijke *vinnigheid*, de spelden over het kussen deed wandelen. » (CONSCIENCE, *Hoe men Schilder wordt.*)

VIOLET, znw., v. — Viooltje, Fr. *violette*, Lat. *Viola*, *Viola odorata*.

VIOLETWÖRTEL, znw., m. — *Radix iridis florentinae*.
— Aan de kinderen die gaan tanden krijgen, geeft men een stuk violetwörtel in den mond. Daar bijten zij op, en dit bevordert het doorbreken der tanden.

VIOOL, ook **FIOOL**, znw., v. — Fr. *violon*. Z. Wrdb.
— Spr. *Dat heb ik nog nooit op 'en viool hooren spelen*, dat is iets ongehoords. R., M.
— *Ievers de eerste viool spelen*, er den boventoon voeren. Bij ze' schoo(n)vader speëlt em de ee(r)ste viool, en thuis is em blij dat em zwijgen mag.
— Fig. Lijf, lichaam. (A.) Spr. *Op iemands viool rammelen* of *ranselen*, iemand slagen geven. Ik zal op uw viool rammelen, totda' ge braaf zult zijn.

VIS(CH), znw., m., ook als stofnaam. — Fr. *poisson*.
— *Stelle vis(ch)*, z. STEL.
— Verg. *Vis(ch) gelijk vlees(ch)*, lekkere visch, waaraan een goede beet is.
— Spr. *Iemand uitmaken veur vuile(n)* of *stinkende(n) vis(ch)*, hem uitschelden voor al wat slecht en gemeen is. R.
— *Hij is vis(ch) noch vlees(ch)*, hij is een mensch zonder vaste denkwijze, zonder overtuiging.
— Ook : hij is nog tot niets goed. Jan zou al 'en goei pree moeten verdienen, ongelukkiglijk, hij is noch vis(ch) noch vlees(ch).
— *'Ne(n) vis(ch) vangen*, in 't water vallen, zich de voeten nat maken met in water te treden of te springen. D. B., R.
— *Den eenen is vuil boter en den anderen is vuile vis(ch)*, ze deugen geen van beiden.
— *Boter bij de(n) vis(ch)*, geld bij de waar. Ge kunt zooveul koopen as ge wilt, maar boter bij de' vis(ch).
— *De groote viss(ch)en eten de klein*, de groote neringdoeners brengen de kleine ten onder.
— *E vis(ch)ken uitgoeien om 'ne(n) kabeljauw te vangen*, eene kleinigheid wagen om eene groote winst te doen.

VIS(CH)ACHTIG, bvw. — Geerne visch etende. D. B. Ik ben nie' vis(ch)achtig.

VIS(CH)BEN, znw., v. — Groote, platte, ronde mand, waarin de visch ligt.

VIS(CH)BOER, znw., m. — Man die visch vent langs de straat.

VIS(CH)GAAR, VIS(CH)GAARD, znw., v. — Hengelroede, Fr. *perche*. (**Z** der **K**.)

VIS(CH)KLAD, znw , v. — Vischwijf, vrouw die met visch langs de straten leurt. (**A.**)

VIS(CH)KRÈMER, znw., m. — Z. VIS(CH)BOER.

VIS(CH)KOOR(D), znw., v. — Koord die dient om het lood aan het net vast te maken.

VIS(CH)LEURDER, znw., m. — Z. VIS(CH)BOER.

VIS(CH)LULLEN, znw., mrv. — Het geslacht blijkt niet. Afval van visch, zooals kop, steert, enz., waaraan nog een weinig goede visch is. (**A.**)

VIS(CH)MIJN, znw., v. — Plaats op de vischmerkt, waar de visch gemijnd wordt. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.)

VIS(CH)MOIÈR, znw., v. — Naam van drie schildvleugelige waterinsecten. De twee eerste heeten in de Wrdb. Duiker, Fr. *dytique*, Lat. *Dytiscus marginalis* L. en *Dytiscus punctulatus* Fabr. en het andere, het grootste onzer waterinsecten, Watertor, in 't Fr. *hydrophile*. (**K.**)

— Conscience heet dit laatste insect Vischmoorder, Lat. *Hydrophilus piceus et caraboides*.

Ook **Duvel** en **Waterduvel**.

VIS(CH)PATÄTJES, znw., o., mrv. — Kleine, misgroeide aardappelen. (**K**) Zijn me da' pataten die ge daar hèt staan ! 't Zijn vis(ch)patätjes.

VIS(CH)SPAAN, znw., o. — Spaan met gaatjes in, dienende om den gekookten visch uit den pot te heffen.

— In 't Z. der Kemp. bet. het Schuimspaan.

— Spr. *Hij heeft zij(n) verstand me(t) het vis(ch)spaan geëten* of *ingekregen*, hij is zeer lomp.

— In de Wrdb. staat *vischspaan* vertaald, alsof het een schuimspaan ware om kokenden visch te schuimen, of een lepel om gekookten visch te deelen en te dienen aan tafel.

VIS(CH)VENT, znw., m. — Handelaar in visch. Hij houdt den boëk bij 'ne' vis(ch)vent.

— Ook een man die visch vent langs de straten.

VIS(CH)WEIKER, znw., m. — Iemand die gedroogden stokvisch weekt en verkoopt.

VISENTÉEREN, w., b. — Onderzoeken. De gendarmen visenteerden den dief. Den doktoor visenteert de' zieke.

VISS(CH)EN, w , o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Die 's somers vischt en 's winters vinkt, en heeft in huis geen vleesch dat stinkt.*

— *Visschen en jagen maakt hongerige magen.*

— *Ieder vischt op zijn getij(d)en*, ieder zorgt voor zijn belang, wanneer eene gunstige gelegenheid zich voordoet.

VISS(CH)ER, znw., m. — Z. Wrdb.
— Spr. *Viss(ch)ers en jagers zijn wijvenplagers.*
— *Jagers en viss(ch)ers zijn missers.*

VITRIOOL, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. R., J.

VITS, znw., o. of v. — *Gee(n) vits*, geen zier, niets, bij R. *vets.* Ge krijgt gee' vits.
— Bij G. *vitse*, v., kleinigheid.

VITSEL, znw., o., zonder mv. — Gekloven stokken, waarmede een weegt bevlochten wordt, eer men hem met leem beplakt. (**K.**)

VITSELEN, w., b. en o. — De vakken van eenen weegt met gekloven stokken of wissen bevlechten, om ze daarna met leem te bestrijken, bij D. B. *vitsen* en bij Jong. *vietsje.* (**K.**)
Kil. Vitse, vitsel, band-roede, *vimen majus* en Vitselen, *contexere vimina.*

VITSELGARD, VITSELGAARD, VITSELGÈÈRD, znw., v. — Ieder van de roeden of garden die het vitselwerk van eenen leemen muur uitmaken, bij Jong. *vietsjgeejrde.*

VITSELROEI, znw., v. — Z. VITSELGARD.

VITSELWERK, znw., o. — Werk in vitsel of dooreengevlochten roeden.

VIZIERGAT, VIZIERKOT, znw., o. — Kleine vijfhoekige nis nevens den heerd of een vensterken in den hoek der schouw, om langs daar in den stal te zien (**K.**), in 't N. en W. *vuister* genaamd.
— Ook **Maziergat, Mazierkot** en te Heist o/d. B. zelfs **Zielekot.**

VIZILÈEREN, w., b. — Naspeuren, nagaan, afzien, Lat. *vigilare.* T., R. Ik moet is goe' vizilèeren hoe ik da' werk best zal doen.

VJÈÈS, znw., v. — Kemp. uitspraak van Veers, Fr. *génisse.*

VLAAI, znw., v. — Zeker gebak, van deeg gemaakt en met marmelade of *spijs* op. Er zijn vlaaien met appel-, pere-, pruimespijs, enz. Met de kermis bakt men vlaaien.
— Fig. Lap, oorveeg. Hij kreeg 'en vlaai om zijn ooren. Geeft 'em 'en vlaai!
— Lomp en dwaas vrouwmensch. Die Mie is 'en eerste vlaai.
— Iemand met een zacht, toegevend karakter. 't Is 'en vlaai van 'ne' jongen.

***VLAAI, *VLEI**, znw., v. — « Zeker vischnet. »
— Sch. geeft dit w. voor de Kemp. en Geel. — Z. ons VLOUW.

VLAAG, znw., v. — Schutsel van stroo, gemeenlijk met de halmen tusschen twee bandroeden vastgeklemd, Fr. *paillasson, abri-vent*, bij D. B. *vlaak, vlake.* (**K.**)

VLAANDERÈÈR, znw., m. — Vlaming uit de provinciën West- of Oost-Vlaanderen. 't Is 'ne Vlaanderèèr.

VLAANDERS(CH), bvw. — Vlaamsch uit Oost- of West-Vlaanderen. Hij klapt op ze' Vlaanders(ch). Die vrouw is 'en Vlaanders(ch)e, ik kan ze slecht verstaan.

VLAG, znw., v. — Bij landb. Met heide of gras begroeide zode, die men afhakt om ze in den stal onder het vee te werpen. (**K.**) Vlaggen hakken. 'Nen hoop vlaggen. Vlaggen zijn geen ross(ch)en of ook geen schadden. (Z. die w.)

VLAG, znw., v. en o. — Fr. *drapeau*.

— Spr. *Zijn vlag in zijne(n) zak steken*, zijne denkwijze verbergen.

VLAG en **VLEG**, znw., v. — Bij stokers. Het eerste afkooksel van het stookmout. Het eerste uittreksel heet *vuile vlag;* dit nog eens gestookt zijnde, wordt *goede vleg* geheeten; ten derden male gestookt, is het de jenever.

VLAGGEN, w., o. — Bij landb. Vlaggen afhakken. (**K.**) Wij zijn aan 't vlaggen in ons wei.

VLAGGEN, w., o. — Maandag houden, 's werkendaags de herbergen afloopen en zich bedrinken, in plaats van aan 't werk te blijven. (**K.**) Daar is 'nen hoop zatlappen aan 't vlaggen. As hij eens aan 't vlaggen geraakt, dan vlagt hij de heel week. Gij hèt lijk gisteren en e Maandag gevlagd? Het vlaggen is e slecht gebruik.

— Afl. *Vlagger, gevlag.*

VLAGGER, znw., m. — Iemand die in de week de herbergen afloopt, in plaats van te werken. (**K.**) Daar zijn vlaggers in 't dörp. 'Nen hoop vlaggers.

VLAGHAK en **VLAGZEISEN**, znw., v. — Bij landb. Houweel of hak, breed van blad, met eenen steel gelijk aan eene zeisen, en dienende om vlaggen te hakken. (**K.**) — Ook **Hakselhak**.

VLAK, ook **FLAK**, bw. — Recht, juist, bij G. *vlank*. Hij sloeg mij vlak in me' gezicht. De steen vloog flak in de ruiten. Hij woont vlak over mijn huis. David slingerde zijnen kei vlak op Goliath's veurhoofd.

VLAKAF, bw. — Effenaf, rondluit, zonder omwegen. R. Ik zee 'em vlakaf dat hij loog.

VLAMING, znw., m. — Z. Wrdb.

— Fig. Leugenaar. (**A.**) Ge zij' 'ne' Vlaming (een leugenaar).

— Verg. *Liegen gelijk 'ne Vlaming*, hard liegen.

— Van de Vlamingen heeft men echter ook eene goede meening. Men zegt: *Apen en Vlamingen doen alles na*, wat beteekent dat de Vlamingen al kunnen doen wat ze willen. Men zegt nog: *'Ne Vlaming kan alles leeren.* (**A.**)

VLAMMEN, znw, v., mrv. — Bij timmerl. De gekronkelde aderen of rondgekrulde strepen in kwastig hout, Fr. *ronce.*

VLAS, znw., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Vier bij vlas brandt wonder ras*, z. VIER.
— *Zoo grijs als vlas*, grijs, sprek. van haar.
— Raadsel op het *vlas:*

Toen ik jong was en schoon,
Droeg ik een blauwe kroon;
Als ik oud was en stijf,
Kreeg ik veel slagen op mijn lijf.
Als ik die slagen had verdragen,
Wier(d) ik van keuningen en prinsen gedragen;
En als ik nievers meer veur docht,
Wier(d) ik van de kinderen naar de school gebrocht.

— Eerste blonde haren van knevel of baard. Hij meent dat em al 'en moustache hêet, en 't is nog maar wa' vlas.

VLASBLOND, bvw. — Witblond. Hij hee' vlasblond haar.

VLASFOOI, znw., v. — Een feestje dat de boer gaf, wanneer het vlas binnen was.

VLASGROND, znw., m. — Grond die geschikt is voor de vlasteelt.

VLASHEKEL, znw., v., niet m. — Fr. *serançoir.* G.

VLASJAAR, znw., o. — Een jaar dat het vlas wel lukt.

VLASKNAP, znw., v. — Vlasbraak.

VLASPLAK, VLASPLEK, znw., v. — Plek lands met vlas bezaaid.

VLASREEP (zachte *e*), znw., m. — Z. REEP.

VLEE (zachte *e*). — Tweede hoofdvorm van Vleien.

VLEES(CH), znw., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Goed in zij(n) vlees(ch) zijn* of *goed in 't vlees(ch) zitten*, goed gevleesd zijn.
— *'t Is vlees(ch) van eten*, heel lekker eten. (**A.**) 'k Heb nog nooit zoo 'ne' lekkeren hèrink geten, 't is vlees(ch) van eten.
— *Als ge uw vlees(ch) niet dragen en kunt, geef het dan aan den hond*, zegt men tot iemand die lui tegen den muur ligt of op iemand leunt.
— *Vis(ch) noch vlees(ch) zijn*, z. VIS(CH).
— *Ze hee(ft) nog vlees(ch) te koop*, zegt men van eene dame die in groot toilet is, en wier kleed aan den hals wijd uitgesneden is, zoodat hals en schouders bloot zijn.
— Term in het topspel. Daar lee' vleesch in 't kot, zeggen de knapen, wanneer er een top in de ronde ligt, waar zij naar mogen kappen.

Vlees(ch) hebben (een stuk van de klos van eenen nederliggenden tol gekapt hebben).

VLEES(CH)ACHTIG, bvw. — Genegen tot vleesch. Eé(n) stuksken gebraad is genoeg, ik en ben nie' vlees(ch)achtig.

VLEES(CH)HOND, znw., m. — Z. VLEES(CH)WOLF en vrglk. BROODHOND.

VLEES(CH)KERS, znw., v. — Groote zwarte of witte kers, zoet van smaak en met hard vleesch. Vlees(ch)kerzen eten. De vlees(ch)-kerzen zijn later rijp als de witbuiken.

— In Brab. (z. Sch.), is de Vleeschkers de Spaansche of bonte kers, die hier *witbuik* geheeten wordt. In Vl. is 't eene groote zoete kers, onverschillig van welke kleur.

VLEES(CH)KRUID, znw., o. — Wilde thijm, Lat. *Thymus serpyllum*.

VLEES(CH)RIEK, znw., m. — IJzeren tweetand of vork om bradend vleesch om te keeren.

Kil. Vleesch-riecksken, *creagra, fiscinula*.

VLEES(CH)UIER, znw., m. — Bij landb. Wordt gezeid van den uier eener koe, wanneer hij zeer gevleesd is en bijgevolg weinig melk kan geven, in tegenoverstelling van Melkuier. D. B., R.

VLEES(CH)VAT, znw., o. — Een vat, waarin men 't gezouten verkensvleesch te bewaren legt, Fr. *saloir*. (**K.**)

VLEES(CH)WOLF, znw., m. — Iemand die veel vleesch verslinden kan. Onze Jan is 'nen ee(r)ste vlees(ch)wolf, hij zou nie' anders eten as vlees(ch). Vrglk. BROODWOLF.

VLEEZERIJ, znw., v., zonder mrv. — Vleeschspijzen. Ik ben nie' hard veur vleezerij.

VLEG, znw., v. — Z. VLAG.

VLEGEL, znw., m. — Lomperd. Z. Wrdb.

— Heimelijke deugniet. Jan is maar 'ne vlegel, ze' vader zou 'em meer moeten straffen.

VLEGELBAND, VLEGELGÈÈR, VLEGELKAP, VLEGELNESTEL, VLEGELSTAF, z. VLEUGELBAND, VLEUGELGÈÈR, enz.

***VLEI**, z. *VLAAI.

VLEIER, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *'Ne vleier in de(n) mond is 'ne vijand in de(n) grond.*

VLEK, znw., o. — Blek, blik, Fr. *fer-blanc*. (**K.**) 'Ne pot in vlek. 'En blad vlek.

VLEKKEN, bvw. — Blikken, Fr. *de fer-blanc.* (**K.**) 'Ne vlekken eemer. E vlekken doosken.

VLESSEGAREN, znw., o. — Zeer fijn lijnwaden garen.

VLESSELAKENS, znw., o., mrv. — Lakens van vlesselijnwaad gemaakt.

VLESSELIJVERD, znw., o. — Lijnwaad van viessegaren geweven.

VLEUGEL, znw., m. — Fr. *aile.* Z. Wrdb.

— Bij spinsters. De vleugel van een spinnewiel, Fr. *épinglier, ailette,* bij D. B. *vlieger* en bij Kram. *klauwier.* T.

— Hetzelfde als Vlegel, Fr. *fléau.*

VLEUGELBAND, VLEGELBAND, znw., m. — Bij landb. Lederen riem om den vlegel aan den staf te verbinden.

VLEUGELGÈÈR, VLEGELGÈÈR, znw., v. — Bij landb. De stok of kluppel, die aan den vlegelstaf verbonden is en op de aren neervalt, als men dorscht.

VLEUGELKAP, VLEGELKAP, znw., v. — Bij landb. Lederen kuif aan 't uiteinde van den vlegel.

VLEUGELNESTEL, VLEGELNESTEL, znw., m. — Bij landb. Lederen nestel, om de vlegelkap op den vlegel te naaien.

VLEUGELSTAF, VLEGELSTAF, znw., m. — Bij landb. De steel van eenen vlegel, Fr. Fr. *manche de fléau.*

VLICHTEN, VLUCHTEN, w., b. — Hetzelfde als Vlechten, Fr. *tresser.* 'En zweep vlichten. Koor(d)en vluchten.

Kil. Vlichten j. vlechten, *nectere.*

VLIEG, znw., v. — Z. Wrdb.

— Fig. Iemand, klein van gestalte, maar rap en vinnig. E manneken gelijk 'en vlieg. 't Is 'en vlieg.

— Ook een jongen die nergens zijne handen kan afhouden. 'En vlieg van 'ne(n) jongen.

— Spion, geheime verklikker, speurhond, Fr. *mouchard.* (**A.**)

— Spr. *'En vlieg in 'nen brouwketel,* z. BROUWKETEL.

— *'t Trekt er op gelijk 'en vlieg op 'nen olifant,* 't gelijkt er in 't geheel niet op.

— *Vlieg heeten,* z. HEETEN.

— *Ge kunt meer vliegen vangen me(t) 'nen druppel heuning als me(t) 'en ton azijn,* met zachtheid wint men meer dan met geweld.

— *'En vlieg steekt wel e pèèrd en da' 's zoo'n groote beest,* een nietige mensch durft wel eens stoute stukken bestaan.

VLIEGAARD, VLIEGERD, znw., m. — Vlieger, Fr. *cerf-volant.*

— Spr. *Zòò gaat de vliegerd nie(t) op,* zòò zal het niet gebeuren, zòò versta ik de zaak niet. Gij zoudt alle dagen gaan wandelen en mij 'et werk laten doen; nee vriend, zòò gaat de vliegerd nie' op! Ook **Ballon.**

VLIEGDUIF, znw., v. — Duif die reist, reisduif, Fr. *pigeon voyageur*.

VLIEGEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Fig. Weggejaagd, buitengesmeten worden. Hij is daar aan de deur gevlogen. As hij nog in mijn huis derft komen, ge zult 'em zien vliegen. Den dronkaard dee' den huisraad deur de venster vliegen.

— Spr. *Er tegen vliegen*, streng bekeven worden. D. B. Als ge thuis komt, ge zult er tegen vliegen, want vader is nie' gemakkelijk.

— *Deur de wèreld vliegen*, veel voorspoed hebben. R. Daar zijn menschen die deur de wereld vliegen, en ander die er deur kruipen.

— *Ze zien vliegen*, grooten honger hebben. Ik was blij da' 'k eten kreeg, want ik zag ze vliegen. — Bij R. bet. die uitdrukking. Gebrek hebben.

— *Er eenen laten vliegen*, eenen vloek uitbraken; ook: eenen wind laten.

— *Vliegende tandpijn*, *vliegend flerecijn*, soort van hevige tandpijn, van hevig flerecijn, dat plotseling opkomt en na eenigen tijd ophoudt om wat later weer te beginnen.

— *Vliegende tèring*, tering die den lijder in weinige weken wegmaait. 't Kan eene gewone longtering zijn, die buitengewoon spoedig voortschrijdt, maar meestal is het een bijzondere vorm der tuberculosis of perelzucht, die men *Tuberculosis miliaris acuta*, *Acute algemeene miliartuberculose*, *Acute allgemeine Miliartuberculose*, *miliaire aiguë*, *phthisie floride*, *phthisie galopante* noemt.

VLIEGEPAPIER, znw, o. — Vergiftig papier om vliegen te dooden.

VLIEGEPIKKER, znw., m. — Meisjesverleider, iemand die met lieftallige woorden en kleine geschenken de liefde der meisjes tracht te winnen, om ze later tot schande te brengen. N. is maar 'ne vliegepikker.

— Vliegenvanger, een vogeltje dat ook **Bieknapper** heet, en in de wetenschap *Muscicapa* genaamd wordt, Fr. *gobe-mouches*.

VLIEGER, znw., m. — Denneboompje dat niet gezaaid noch geplant is, maar uit het zaad is opgeschoten, dat door den wind heren derwaarts gevoerd wordt. (**K.**) De hei staat hier vol vliegers. Verkooping van masten vliegers. — Ook **Uitslager** en **Waaieling**.

VLIEGERD, znw., m. — Z. VLIEGAARD.

VLIEGESCHEET, znw., m. — Drek eener vlieg. Fr. *chiure*.

VLIEGESMIJTER, znw., m. — Onbezonnen jongeling of lichtzinnig meisje. (**Z.** der **K**.)

VLIEGEVANGER, znw., m. — Toestel om vliegen te vangen. Er zijn vliegevangers in glas en in gevlochten ijzerdraad.

VLIER, znw., m., niet v. — Z. FLIER. J.

VLIES, znw., v., niet o. — Z. Wrdb.

— Draad, vezel aan de peul van erwten en boonen, ook **Blies** geheeten. De vliezen van de snijboonen doen. Erten mè' vliezen.

VLIESKENS, znw., o., mrv. — Nageltjes zonder kop van kantkegelachtige gedaante, Fr. *chevilles à river*. De vlieskens zijn langer dan de gruiskens, doch veel dunner. De schoenmakers gebruiken ze om de pollevieën aan te slaan. (Lier.)

VLIET, znw., v., niet m. — Z. Wrdb.

VLIEZEN, w., b. — Boonen en erwten van hunne vlies ontdoen, ook **Bliezen** genaamd. Zijn de prinsessen al gevliesd? Erten vliezen.

VLIJTIG, bvw. — Z. Wrdb.

— Snel, vlug, werkzaam, vol leven en jeugd en iever. D. B. E vlijtig meisken. 'Ne vlijtige werkman. Kind, zijt is vlijtig. Ze ging daar zoo vlijtig over. Zijn oogen staan der zoo vlijtig in. E vlijtig gezicht. De zon schijnt vlijtig. Dieë mens(ch) hee' 'ne' vlijtige' gank, hij kan der zoo vlijtig overstappen.

— Helder, levendig, sprek. van kleuren. T., R. Vlijtig rood. E vlijtig koleur.

— Jeugdig, vol wasdom, welig, sprek. van planten. D. B., R. Die haver sta' vlijtig. E vlijtig gewas. Vlijtige bloëmekens.

Kil. Vlijtigh, *acer*, *alacer*, *agilis*, *vividus*, *vegetus*. Vlijtigh ghesichte, *frons hilaris*.

VLIM, znw., v. — Hetzelfde als het Holl. Vlijm, Fr. *lancette*. Jong. Da' mes snijdt lijk 'en vlim. « Den wijsen Solon (om 't veel spreken te vermijden) gingh met een scherpe *vlim* zijn eigen Tonge afsnijden ». (VONDEL, I, 227).

— Verg. *Zoo scherp als 'en vlim. Sn(ij)den gelijk 'en vlim. E mes gelijk 'en vlim.*

— Fijne, diepe snede. Ik heb me daar 'en vlim gegeven dat 'et bloed er uitspoot.

— Naald van denneboomen. Er zijn masteboomen met fijne en met grove vlimmen. Vlimmen scharren. In de Kemp. worden de vlimmen verzameld en in den stal gestrooid.

— De eerste bladeren van graan- en grasgewassen. Het koren komt maar met één vlim uit.

— Baard of ang van 't graan, Fr. *barbe, pointe de l'épi*. Kil. *arista*. T. De gerst heeft lange vlimmen.

— Ieder van de hoornachtige vliezen van het klokhuis eens appels of eener peer. R., D. B.

— Vin, zwemvlies van eenen visch, Fr. *nageoire*. D. B.

— De veder of pluim van eenen pijl, Fr. *penne*, *plume de flèche*. D. B. De vlimmen van 'ne' pijl.

VLOEK, znw., m. — Z. Wrdb.

— *Op 'ne(n) vloek* of *op 'ne(n) zucht en 'ne(n) vloek*, op eenen oogwenk. 't Is op 'ne' vloek gedaan.

VLOEKEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Vloeken gelijk 'ne ketter, gelijk 'ne schèper, gelijk 'nen bandhond, gelijk 'nen hels(ch)en duvel.*

— Gep. w. *Vloeken en zweren, vloeken en tieren, vloeken en tempeesten, vloeken en dominéeren, vloeken en sakkeren, vloeken en ketteren.*

— Spr. *Al de duvels uit de hel bijeenvloeken*, z. DUVEL.

— *Da(t) vloekt* of *da(t) vloekt tegeneen*, zegt men van twee zaken die bij elkander niet passen, die veel bij elkander afsteken.

VLOK, bvw. — Malsch, week, welig gewassen, niet vast van vleesch. Die pataten zijn geweldig vlok gewassen. Vlokke zeep. Vlok koren. Dieë klaver sta' veul te vlok. Vlok vlees(ch). Vlokke appelen.

— *Vlokke wind*, bolle wind, Fr. *vent frais, peu pénétrant.*

Vrglk. *flok* bij D. B.

VLOO, znw., v. — Fr. *puce.*

— Spr. *Alles is 'en weet, maar vlooien vangen is 'en gauwigheid.*

— *Ge wördt nie(t) harder gebeten als van uw eigen vlooien* (of *luizen*).

— *De magerste vlooien bijten het hardste*. R.

— *'t Is 'en börzeken me(t) vlooien*, zegt men van iemand die levendig en lichtgeraakt is.

— Fig. Rappe, snelle jongen. Frans is 'en vloo.

VLOOIEN, w., b. — Vlooien vangen.

— Spr. *'t Is den hond gevlooid*, z. HOND.

VLOOIESCHEET, znw., m. — Drek eener vloo.

VLOOT (zachte *o*), znw., v. — Soort van grooten rog, vleet, Fr. *raie blanche*, Lat. *Raja batis.* D. B.

VLOOT (scherpe *o*), znw., m. — Soort van zeer lichte, sponsachtige turf. (N. en W. der K.)

VLOTGERS, znw., o. — Lang gras, waarvan de scheuten op het water liggen en door den stroom bewogen worden, in de wetenschap *Glyceria fluitans.* D. B.

VLOUW, znw., v. — Bij visschers. Groot plat vischnet met eene kurkpees van boven en eene loodpees van onder, Fr. *folle*, bij D. B. *vluwe, vluie.*

— Bij Kram. bet. *vlouw, flouw* sneppenet, patrijsnet.

VLUCHTEN, w., b. — Door de vlucht of al vluchtende bergen, in veiligheid brengen, iets verbergen tegen een naderend gevaar. D. B. Hij vluchtte ze' geld in de schuur onder den tas. In de' Frans(ch)en tijd vluchtten de mens(ch)en hun goed in verborgen hoeken. « Hare rijkste gewaden en *gevluchte* kostbaarheden ». (DAVID, *Vaderl. Hist.*, VI.) « Koom uyt het hol, daer ick u heb *gevlucht*, o droefste vrous beschreyelycke vrucht. » (VONDEL, *Amst. Hecuba*).

VLUCHTEN, w., b. — Z. VLICHTEN. Jong.

VLUG, znw., v. — Hetzelfde als Plug in de Wrdb., ploert, kwaëjongen, guit, Fr. *polisson*. T., R. Dieë jongen wördt 'en eerste vlug.

— Deugniet, schelm, bedrieger, Fr. *coquin*. Hfft., R. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Hij ziet er maar 'en vlug uit. E vluggesken van e manneken. Die vlug hée' mij bedrogen.

VLUGGEN, w., o. — Zich zitten te koesteren in de warme zon, sprek. van hoenders en andere vogels. (**K.**) De hinnen vluggen in 't zand. De kiekens liggen te vluggen. Ook **Plodden.**

Kil. Vlugghen in de sonne, *apricari*.

VLUGGERIJ, znw., v. — Deugnieterij, ploerterij. R. Allemaal vluggerij.

VLUGSEL, znw., o. — Pellekens en pluimkens die er in een vogelnest blijven liggen, als de jonge vogelen uitgeleden zijn. Z. UITLEIDEN.

VÖ, bw. — Verkorting van Veul, veel, Fr. *beaucoup*. (**K.**)

— *Vö te goed is half zot*, al te goed is buurmans gek. T.

— Minder beklemtoond heeft *vŏ te* alleen de weerde van *te* en wordt maar gebruikt als er geene bepaling volgt. T. Hij is vŏ te lui.

VO, znw., m. — Verkorting van Ivo.

VOCHT (in 't Z. en W. *voëcht*), znw , v. — Gevecht, vechtpartij. Ik geloof da' ge weer in 'en vocht geweest hèt, want oe' gezicht is vol krabben.

Kil. Vocht, *vetus*. j. ghe-vecht, *pugna*.

VOD, znw., v. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Vodden en bullen*. Hij hee' nie' as wa' vodden en bullen.

— Slecht voorwerp of meubel. Die horloge is maar 'en vod : ze blijft van eene' pas staan.

— Nietsbeduidende woorden. 't Zijn vodden die ge vertelt. Met die vodden allemaal!

— Mislukte zaak. As de zieke nie' wördt beteren, dan is 't er 'en vod mee. 't Zal 'en vod zijn met den oo(g)st, as 't zoo blijft règenen.

— Spr. *Geen vodden in de bicht*, rechtzinnig gehandeld, wees ernstig. T.

— *Iemand achter zijn vodden zitten*, hem vervolgen. T.

— *Zijn vod uitwringen*, is eene zeer gemeene uitdrukking voor : wateren.

VODDEBAAL, znw., v. — Baal waar men vodden in doet.

— Vrouw of meisje dat vuil en slordig gekleed is. (**A.**)

VODDEKRÈMER, znw , m. — Voddenkoopman, iemand die vodden opkoopt.

VODDEKRUIER, znw., m. — Een man, die met eenen kruiwagen rondrijdt om vodden op te koopen. De voddekruiers komen meest allemaal van Lier. De voddekruiers leuren ook met solferstekken en verkoopen borstels en aardewerk, dat zij tegen vodden vermangelen.

VODDEMAN, VODDEVENT, znw., m. — Een man die oude vodden opkoopt.

— Iemand waar men geenen staat op maken kan. T., R. Hedde van ze lèven zoo 'ne' voddeman gezien ? Op zoo 'ne' voddevent kunde geene' staat maken.

— Een gemaakte vent van vodden. Men zet voddeventen in het graan en in de kerzeboomen om de vogelen te verschrikken. De jongedochters die niet al te eerbaar zijn, krijgen met den 1n Mei 'nen voddevent.

VODDEMAND, znw., v. — Mand waar men de oude vodden in werpt.

VODDEMART, VODDEMERT, znw., v. — Voddenmarkt.
— Als de lucht vol kleine wolkjes is, zegt men : *'t is voddemart in de loëcht.* (**A.**)

VODDEPOP (uitspr. *voddəpoëp*), znw., v. — Meisje dat slordig gekleed is.

VODDEPRAAT, znw., m. — Flauwe praat, vervelende, zoutelooze klap. (**A.**)

VODDEVENT, znw., m. — Z. VODDEMAN.

VODDEWIJF, znw., o. — Vrouw die aan huizen vodden opkoopt.
— Een gemaakt wijf van vodden. In den nacht vóór den 1n Mei hangt men soms een voddewijf in eenen boom aan de woning van eenen ouden jonkman of van eenen die al dikwijls een blauwe scheen geloopen heeft.

VODDEZJO, znw., v. — Z. VODDEPOP.
— Meisje dat zich bezighoudt met vodden, prutsen, nietigheden.

VODDIG, bvw. — Slap als eene vod. Die stof ziet er zoo voddig uit.

VOĔCHT, znw., o. — Vocht.

VOĔCHTIG, bvw. — Vochtig.

***VOEDERIJ, *VOEIERIJ**, znw., v. — « Plaats in of dicht bij den stal, waar het voeder voor het vee ligt ».
Sch. geeft het w. in die beteekenis voor Brab., *Antw.*, *de Kemp.* en Limb.

VOEG, znw., v. — Bij timmerl. en steenhouwers. Eene rechthoekige kip of groef op den boord van een stuk hout of steen, in welke groef een ander stuk past of toegevoegd wordt.

VOEGBANK, znw., v. — Bij timmerl. en kuipers. Soort van allergrootste reischaaf, die met de snede naar boven ligt en vast staat op vier pooten, zoodat zij wel op eene zware bank gelijkt, Fr. *colombe*. Z. D. B.

VOEGE, znw., v. — *In voege*, in zwang, Fr. *en vogue*. D. B. Da' gebruik is nog in voege. Die mode is daar nie' meer in voege.
— In wezen. T., R. Dat huishouwen zal daar nie' lank meer in voege zijn.

VOEGER, znw., m. — Bij metsers. Voegspijker.

— *Holle voeger*, bij metsers. IJzeren lemmer, een weinig gebogen, met eene houten handhave aan 't uiteinde en eene groef in den rug, die dient om in de voegen van eenen muur eene bies te trekken, nadat zij met den voegspijker zijn effen gestreken.

VOEIER, VOIER, znw., o. — Voeder voor de dieren.

VOEIERAGE, VOIERAGE, znw., v., zonder mrv. — Plantenvoeder voor het vee. T.

VOEIEREN, VOIEREN, w., b. en o. — Hetzelfde als Voeren in de Wrdb., voedsel toedienen. De beesten voeieren. Hij kan alleen nie' eten, ze moeten hem voieren.

— Van voering voorzien, Fr. *doubler*. Een broek voeieren. Een gevoierde broek.

VOEIERGOED, VOIERGOED, znw., o. — Bij landb. Gemalen graan of graanafval voor de beesten. T.

VOEIERIJ, VOIERIJ, znw., v. — Bij landb. Plantenvoeder voor het vee. Daar is tegenwoordig moeilijk aan voeierij te geraken.

— *Z. *VOEDERIJ.

VOEIERING, VOIERING, znw., v. — Hetzelfde als Voering in de Wrdb., Fr. *doublure*. De voeiering van e kleed. Twee ellen voiering.

— Spr. *Geen voeiering in zijnen neus hebben*, z. NEUS.

— *De voeiering van 'en beurs, 'ne(n) porte-monnaie*, geld. T.

VOEIERKOT, VOIERKOT, znw., o. — Bij landb. Een kot of hok, dicht aan de boerderij, waar men groen voeder voor het vee bewaart.

VOEIERZAK, VOIERZAK, znw., m. — Zak waar men voeder in doet, dat men in bosschen en kanten gaat *schrafelen*. Z. SCHRAFELEN. (K.) Met de' voierzak uitgaan.

VOET, znw., m. — Fr. *pied*.

— Verg. *Voeten gelijk stukken ijs*, zeer koude voeten, *gelijk vioolkassen*, zeer groote.

— Spr. *Geene(n) voet kunnen gaan*, volstrekt niet kunnen gaan.

— *Op zijn voeten*, te voet. 'k Heb heel de reis op mijn voeten afgedaan.

— *Lood in zijn voeten hebben*, met loome stappen gaan.

— *Voet bij stek houden*, iets niet opgeven, niet van zijn stuk gaan, Fr. *ne pas démordre*, bij V. D. *voet bij stuk houden*.

— *Ievers me(t) vuil(e) voeten deurgaan*, er onzacht overheen gaan, doortastende maatregelen nemen. As ze van kwa(d)en wil is en volstrekt nie' betalen wilt, dan zal ek er me' vuil' voeten deurgaan.

— *Iemand iet me(t) handen en voeten zeggen*, met den meesten nadruk.

— *Ten voeten uit*, uitgestrekt. Hij lag ten voeten uit veur zijn bed.

— In de volle lengte, sprek. van een portret. As ik nog mij' portret laat maken, dan laat ik mij ten voeten uit trekken.

— *Veul voeten op de èèrd*, veel geloop, veel drukte, voetstappen, Fr. *démarches*. Die zaak zal veul voeten op de èèrd brengen. 't Hee' veul voeten op de èèrd gekost, om 't dink zoo wijd te krijgen.

— *Onder de voet zijn*, ziek zijn, Fr. *être à terre*. D. B. 'Ne mens(ch) zou zoo heelemaal onder de voet geraken.

— *Onder de voet*, in den weg, van zijne plaats. T., Kl.-Br. Alles leet hier onder de voet.

— *Op voet zijn, op voet staan*, op het punt zijn van iets te verrichten. Ik stond op voet om te vertrekken. T., Kl.-Br.

— *Op de voet zijn*, hersteld zijn in zooverre dat men kan gaan. 'k Heb zes weken plat te bed gelegen, maar nu ben ik toch al op de voet.

— *Uit de voeten*, afgedaan, verricht. T., Kl.-Br. Die rekening geraakt nooit nie' uit de voeten. Alles is uit de voeten.

— *Op goeie(n) voet zijn*, op goeden weg, veel kans hebben om. D. B., T. Oe' werk is op goeie' voet. Hij is op goeie' voet om fortuun te maken.

— *Hij weet nie(t) of hij op zijn voeten of op zijne(n) kop moet gaan*, zegt men van iemand die heel fier, hoogmoedig is.

— *Alle vijf voet*, z. VIJF.

— *Bij iemand e voetje veurhebben*, meer dan anderen in iemands gunst staan. T., Kl.-Br. Hij hèet e voetje veur bij onzen börgemeester.

— *Ievers 'ne(n) voet in huis hebben*, er op goeden voet staan.

— *Zij(n) geluk onder de voeten trappen*, eene goede kans of zijn geluk niet waarnemen.

— *Zijn voeten aan iemand* of *aan iet afvègen*, zich er niet aan storen. Zoo 'nen baas, daar vèèg ik wa' fijn m'n voeten aan af.

— *Geenen voet van plaats kunnen*, arm, onvermogend zijn.

— *Veur de voet*, voor de hand, van voren af aan. Ge moet die peeën veur de voet wee(d)en (wieden).

— *Iemand e voetje zetten*, doen struikelen of vallen. Zijnen voet langs achter tusschen de voeten van een ander plaatsen om hem bij het voortgaan te doen struikelen of vallen.

— *Aan de koû voeten zijn*, tot armoede vervallen zijn. (A.) Ze hebben twee eigen huizen g'had, en nau zijn ze aan de koû voeten.

— Bij timmerl. Z. TEEN.

— Bij mandenmakers. De voet eener mand is de ronde wissen ring onder den bodem der mand.

— Bij slachters. Vierde gedeelte van een geslacht verken. (Ook in Z.-Holl., z. OPPR., 88.)

— Z. ook VOETJE.

VOETBRANDERS, znw., m., mrv. — Roovers, die de menschen met de voeten boven het vuur hielden, om hen alzoo te dwingen hun geld en hunne kostbaarheden te wijzen.

VOETDEEL (zachte *e*), znw., v. — Bij timmerl. De plank die onder op de kepers van een pannendak wordt genageld, Fr. *planche inclinée du chéneau*.

VOETEIND, znw., o. — Eerseind, onderste gedeelte van eenen boom. (**N.-W.** der **K.**)

VOETELING, znw., m. — Zok, schoeisel van wol, katoen of andere stoffe, Fr. *chausson*, bij M. *vötlingen*. D. B. (**N.** der **K.**) Voetelingen dragen. Wolle' voetelingen. Elders **Veurvoet** en **Slob.**

VOETENEND, VOETENEIND, znw., o. — De kant van 't bed, waar de voeten liggen, Fr. *le pied du lit*, bij D. B. *voeteinde.*

VOETGELD, znw., o. — Schertsend voor Schoppen met den voet. Iemand voetgeld geven. Vrglk. HANDGELD.

VOETIJZER, znw., o. — Bij landb. IJzer aan den voet der koeien, waar de tuier of het bindzeel aan vast is. (**K.**)

— Z. VOETKRABBER.

VOĔTJE (ook *vütjə*), znw., o. — Vrklw. van Voet.

— Over 't lijfje springen (een jongensspel), bij B. *voetspringen*, *voeten* en *een voetje doen.* (**A.**) Voetje doen. De jongen, over wien de anderen springen moeten, staat naast de meet en gaat telkens, als allen gesprongen hebben, eenen voet verder van de meet afstaan. Te Gent heet dit spel *kruist hem!* Ook **Broĕk-sta-vast** en **Broĕk-over-d'haag,** te Antwerpen.

Frank, Fr. *franc.* (**A.**) E voetje laten wisselen. *Een half voetje*, een halve frank.

— Z. ook VOET.

VOETKRABBER, znw., m. — IJzer naast de deur, waar men de voeten aan afveegt, eer men binnentreedt.

VOETSTELLING, znw., v. — Bij metsers. Lage stelling, die men gebruikt als men niet hoog moet werken.

VOETVIJS, znw., v. — Z. PLOEGSLEUTEL.

VOGEL, znw., m. — Z. Wrdb.

— *'Ne rare vogel*, een vieze snaak, een zonderlinge kerel.

— Spr. *'Ne vogel veur de kat zijn*, niet meer kunnen genezen, zeker naar de dood gaan. D. B. Moet hij herinvallen, dan is hij 'ne vogel veur de kat.

— *De vogels die vruug zingen, wörden van de kat gevangen* of *geëten*, zegt men tot de kinderen die reeds vroeg in den morgen zingen of luidruchtig zijn.

— *Beter éēne vogel in de hand als tien in de locht*, hebben is beter dan krijgen.

— *Aan de pluimen kent men den vogel niet*, de kleederen maken den man niet.

— *Vogels van eender veeren vliegen gèren samen*, soort zoekt soort.

— Houten nagemaakte vogel die op de prang der wip geplaatst is, en waar men tot vermaak of om prijs naar schiet.

Op de wip, naar dewelke de boogschutters om prijs schieten,

staan verschillende vogels. De *oppervogel* of *hooge vogel* is de hoogste vogel; hij staat te midden van de twee *zijvogels*. Al de vogels die op de prangen staan, d. i. op de ijzeren roeden of latten, horizontaal onder den oppervogel en de zijvogels geplaatst, heeten *kleine vogels*. De buitenste vogel, rechts en links van elke rij, wordt *kal* of *hoekvogel* genaamd. Elke prang draagt dus twee kallen.

Op de wip, waar de gildebroeders naar schieten, staat maar één vogel, de *keuningsvogel*. Die hem afschiet, is *keuning*.

— Spr. *Meenen dat men den vogel afgeschoten heeft*, meenen dat men iets heel bijzonders verricht of gezeid heeft. R.

— Kerel. Wacht, vogel! ik zal u vinden!

— *'Ne vieze vogel*, een drollige of grillige kerel. *'Ne fijne vogel*, een slimmerik.

VOGELBEES, VOGELEBEES, znw., v. — De vrucht van den haveresch en den wilden- of watervlier.

VOGELEN, w., o. — Bij het gemeen voor 't Lat. *coire, futuere, coitum exercère*, bij G. *vögelen*, bij M. *feugeln, veugeln*, Oostfr. *fögeln*.

— Kil. Voghelen, *inire, coire, rem veneream exercere*.

VOGELENTĀR, znw., m. — Z. VOGELTĀR.

VOGELEPIK, znw., m. — Een herbergspel, waarin men met pijltjes of met eenen scherpgebekten houten vogel, die met eene koord aan de zoldering hangt, naar een blazoen werpt, dat op een berd geplakt is, hetwelk aan den muur hangt. Vogelepik doen. In die herberg is 'ne vogelepik.

VOGELESNOT, znw., m. — Stijf geworden sap van pruime- of kerseboomen. (**K.**) (Ook in Brab., z. Sch.)

VOGELEZAAD, znw., o. — Kanariegras, Fr. *alpiste*, Lat. *Phalaris canariensis* L.

— Vogelgierst, Fr. *sétaire d'Italie, millet des oiseaux*, Lat. *Setaria italica* L.

— Eene andere soort van gierst, Fr. *panic millet*, Lat. *Panicum milliceum* L.

VOGELGOED, znw., o. — Z. VOGELVOET.

VOGELKEEF, VOGELKEVIE, znw., v. — Vogelkooitje, muit, Fr. *cage*.

VOGELKOT, znw., o. — Groote kevie of vlucht, waar groote vogelen, zooals eksters, kraaien, spreeuwen, merels, enz. in gezet worden.

— Een *vogelkot* is geene *vogelkevie*, want door dit laatste verstaat men gemeenlijk een Kooitje, Fr. *cage*.

VOGELLIÈRE, znw., v. — Volksetymologie van het Fr. *volière*, groote vogelkooi.

— Vrglk. *bloemekée* (bouquet), *vlossepèèrd* (vélocipède) en andere.

VOGELPASTOOR (scherpe *o*), znw., m. — Fig. Een jongen die verzot is naar vogelen. (**K.**) Onze Jan hee' weeral drij vogelen bij, 't is precies 'ne vogelpastoor.

VOGELTĀR, VOGELENTĀR, znw., m. — Vogellijm.
Kil. Voghel-terre, *viscus, viscum.*

VOGELTJE, znw., o. — Z. Wrdb.
— *Het vogeltje komt er in, het bier heeft het vogeltje*, zegt men van bier dat leipert of verlijmd is. (Lier.) Z. LEIPEREN en VERLIJMEN.

VOGELVOET, znw., m. — Eene grassoort die als onkruid in de hoven groeit, in de wetenschap *Oplismenus Crus-galli* Kunth. genaamd.

VOGELWEI, znw., v. — Akkerland, dat ledig en onbebouwd liggende, vol onkruid gegroeid is. (**K.**) D. B., R., M. (Ook in Brab., z.Sch.) Da' land is nu vogelwei. Daar liggen me' bunders grond vogelwei. Hij laat ze' land vogelwei liggen.
Kil. Voghel-weyde, *ornithoboscium ; — solum cessans, ager effætus.*

VOIER, VOIERAGE, VOIEREN, VOIERGOED, VOIERIJ, VOIERING, VOIERKOT, VOIERZAK, z. VOEIER, VOEIERAGE, enz.

VOL, bvw. — Fr. *plein*. Z. Wrdb.
— *Gestampt vol, sleikens vol, kroppende vol, reizende vol, sluizende vol, toppende vol, troppende vol, troppelende vol*, enz., versterkingen van vol.
— Verg. *Zoo vol als 'en ei, als 'ne kriel, als 'nen doedelzak* (dronken).
— Bekalfd. T. 'En volle koei.
— In de lage taal ook voor Bezwangerd, Fr. *enceinte*, Kil. *fætus.*
— Vol gedronken, zat. Hij is vol.
— *'Nen heele zak vol, 'nen eemer vol*, enz., een volle zak, een volle emmer.
— *Zijn klonen, zijn schoenen vol scheppen*, zoo in 't water trappen, dat er van in 't schoeisel komt.
— Bij werkw. die eenigen toestand der lichamen aanduiden, wordt de daad bij overnaming toegekend aan het onderwerp in plaats van aan de bepaling, telkens dat die werkw. gevolgd zijn van *vol.* Den hof groeit vol onkruid. De kas hangt vol kleeren. De gracht komt vol water. De kelder lag vol vaten. De beek liep vol vuil water. Het huis sta' vol volk. De schuif stak vol geld. De kamer vliegt vol muggen. Die straat woont vol slecht volk. De muur kruipt vol spinnekoppen. Die stad zit vol dieven. De vijver zwemt vol viss(ch)en, enz.

VOLEINDEN, VOLENDEN, w., o., met *zijn*. — Vervaren, aan zijn einde geraken, vergaan, achterblijven, verzeilen. Waar mag dieën boëk volend zijn? Ik vind 'em nieverans nie' meer. Ik weet nie' waar Peer volend is, maar 'k geloof dat em in Amerika gestörven is. Ook **Verenden.**

VOLGEN (uitspr. *volləgən*). w., o. — Bij kaartspelers. Kleur bekennen, eene kaart bijspelen van dezelfde kleur als die eerst uitgespeeld is. D. B., R., Kl.-Br.

VOLK (uitspr. *volløk*), znw., o., zonder mrv. — Huisgenooten, 'tzij eigen familie, 'tzij familie bij wie men in dienst is. Hfft., T., Dr., B. Ik gaan naar ons volk. Me' volk is naar den buiten vertrokken, zal een dienstbode zeggen. Gaat is naar bij ons volk, en zegt dat ek vandaag nie' naar huis koom.

— Al de lieden die samen voor iemand werken, werkvolk. R. Den boer is mee' al ze' volk naar 't veld. Den aannemer hee' gee' volk genoeg. Hij hee' ze' volk afgedankt.

— Bezoek, menschen. B. Ik krijg volk vandaag. Wij hebben volk te eten.

— Krijgsvolk. Hfft., Dr. Hij héet drij jaar onder 't volk geweest. Bij welk volk hedde gij gediend?

— Ongedierte. Hij hee' ze' volk bij, zegt men schertsend van iemand die ongedierte aan 't lijf heeft.

— Menschen, Fr. *monde*. Z. Wrdb.

— Spr. *Daar 't volk is, is de nèring, zee de schèresliep, en hij ree(d) de kerk binnen*, of: *Daar 't volk is, is de nèring, zee Uilespiegel, en hij krooi me(t) zijne(n) kruiwagen in de kerk.*

VOLKOMEN, w., o., onschb. met *zijn* (klemt. op *komen*). — Tot zijnen vollen wasdom komen. T. De boonen volkomen nie' met da' nat weer. Het koren volkomt schoon. Die peren willen nie' volkomen.

VOLKSKEN, znw., o. — Gepeupel. D. B. 't Is mij 't volksken! Zoo e volksken is veur alles bekwaam. In die straat daar woon' 'et volksken.
Kil. Volcksken, *popellus*, *plebecula*.

VOLLE, bw. — Ruim. Die schoenen zijn wa' volle groot. 't Is nog wa' volle vruug om op te staan. Ik zou dieë' zak wel dragen, maar hij weegt wa' volle zwaar.

VOLLEGGEN, w., b., schb. (klemt. op *vol*). — Bij mulders. *De(n) meulen volleggen*, de vier zeilen heel en gansch op de roeden openspreiden.

VOLLIJVIG, bvw. — Vol van lijf, goed gevleesd, wat minder dan Zwaarlijvig. Ge zegt dat hij mager is?... Nee, hij is, dunkt me, nogal vollijvig. 'En schoon', vollijvige koei.

— Bij Kram. bet. het Zwaarlijvig.

VOLONTATUS. *'t Is er volontatus*, er is van alles overvloed. In heb op zijn bruiloft geweest, en 't was er volontatus.

— Ook *bonne volontatus.*

VOLZAAID, verl. dlw. van Volzaaien, zaaien totdat er niet meer te zaaien is. As alles volzaaid en volzet is, dan hebben de boeren wa' rust.

VOLZET, verl. dlw. — Ten volle bezet, zoodat er geene ledige plaats meer overblijft. T. Alles was volzet: er was gee' stoeltjen of banksken meer te krijgen. Die haver sta' schoon volzet.

VOLZETTER (klemt. op *vol*), znw., m. — Bij metsers. Smal truweeltje om de muren vol te zetten, om de voegen dicht te strijken.

VON. Tweede hoofdvorm van Vijnen, vinnen (vinden).

VONDER, znw., m. — Hetzelfde als Vlonder in de Wrdb., voetbrug, smalle brug of plank over eene beek, Fr. *passerelle*, bij Hfft. *vondel*. (**K.**) (Ook in Limb. en Brab., z. Sch.)

VONDER, znw., o. — Bij mulders. Balk in den molen, waarop het rijn komt, en die als hefler dient bij 't oplichten der molensteenen.

VONG (in 't Z. en W. *voěng*). Tweede hoofdvorm van Vangen. — Ook *ving*.

VONK (in 't Z. en W. *voěnk*), znw., m., zonder mrv. — Tondel, half gebrand linnen dat vuur vat aan eene sprank, Fr. *mèche*, bij D. B. *vonk*, *vunk*, *vink*. De vonk moet droog zijn om aan te gaan.

Kil. Voncke, vuncke, *fomes*, *materia arida quæ de facili ignitur*.

— Niet verwarren met Vonk, v., Fr. *étincelle*. Vier noch vonk.

VONKEN (in 't Z. en W. *voěnken*), ook **VINKEN** en **VUNKEN**, w., o. — Gloeien, branden zonder vlam. Als het hout uitgebrand is, dan vonkt het nog. De kolen vinkten in den hèèrd.

— De Wrdb. vertalen Vonken door *s'allumer*, *prendre feu*.

VONKKOP, znw., m. — Wolfsveest, Fr. *vesse-loup*, Lat. *Lycoperdon pyriforme*. In da' bosch staan veul vonkkoppen. As ge op 'ne' vonkkop stampt, dan vliegt er stof uit.

VONKLA(D)E, znw., v. — Tondeldoos, Fr. *boîte à mèche*. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.)

VONKPOT, znw., m. — Koperen pot waar men vonk in bewaarde.

VONKSTAAL, znw., o. — Vuurslag, Fr. *fusil*. D. B. Ook **Ketsstaal**.

VONNIS, znw., o. — Doodstrijd, Fr. *agonie*. *In zij(n) vonnis liggen*, op zijn uiterste zijn, in zijnen doodstrijd liggen. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) De zieke lag in ze' vonnis. Hij hée' gee' lank vonnis gehad.

VONTKROONTJE, VUNTKROONTJE, znw., o. — Kroontje van gemaakte rozen, dat het kind krijgt, hetwelk na de wijding der vont eerst gedoopt wordt. D. B. Z. PAASCHKROONTJE.

VOO, VOOI, znw., v. — Wijfjeskonijn. Het manneken van een konijn heet *rij(d)er* en het wijfken heet *vooi*. « Ze (de konijnen) zijn zoo vet als dassen, maar de groote *voei* moet blijven leven totdat ge weerkomt, Jan. » (CONSCIENCE. *De Loteling*, 10.)

— Fig. Lui vrouwmensch. 'En voo van een wijf. 'En lui vooi. Kil. Voye, *femina cuniculi.*

— Ook in Brab., 't Hag. en 't Hasp. (z. Sch. en R.), bij G. *vô.*

VOOIKAK, VOOKAK, bvw. — Beursch, buikziek, Fr. *blet.* (Z. der K.) (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Die pèren zijn vookak. Laat die appelen nie' te lank liggen, of ze wörren vooikak. Vookakke peren.

VOOL (scherpe *o*), znw., o. — Kanten sluier dien de vrouwen vóór het gelaat of om het lichaam dragen, Fr. *voile.*

VOOR, znw., v. — Ploegvoor, Fr. *raie, entre-deux des sillons, sillon.* Evenals in W.-Vl. (z. D. B.) wordt de voor op tweederlei wijzen verstaan: 1° deze die de ploeg maakt om aanstonds wederom gevuld te worden met de omkeerende aarde van de volgende voor; en 't is in deze voor dat men den mest legt; 2° deze die de ploeg of de schup maakt om niet aangevuld te worden en tot scheiding te dienen tusschen de bedden of gewenten.

— Achterste. Hij viel op z'n voor. M'n voor doe' zeer.

***VOORDE, *VOORT,** znw., (gesl. ?). — « Weg, doorgang. » Sch. geeft dat w. voor Brab., *Antw.* en de *Kemp.*

VOORDER (scherpe *o*), **VÖRDER** (Kemp. *vöddər*), bvw. — Verder, in de uitdrukking *veur de voorder rest,* voor het overige. As ge goed oe' plichten doet, dan moette 'r veur de vörder rest niks mee inzitten.

VOORDERS, VÖRDERS (Kemp. *vöddərs*), bw. — Verder, Fr. *de plus, davantage, ultérieurement.* Voorders hee' Jan me niks meer laten weten. Ik heb 'em vörders nie' meer gezien.

VOORT (Kemp. *vört*), bw. — Voorbij, verder, sprek. van den tijd. Wacht maar, totdat 'et eenige jaren voort is (totdat er eenige jaren voorbij zijn, na eenige jaren). Het koren is rijp, eerdat 'et drij dagen voort is. Hij is dood, eerdat 'et eenige uren voort is.

VOORT (Kemp. *vö(r)t*), bw. — Z. Wrdb.

— Als voorv. bij samengestelde werkw. beteekent het **Voortgaan met.** *Voortbassen, voortdoen, voortdrinken, voorteggen, voortgeraken, voortgritselen, voortkermissen, voortkeuteren, voortkoopen, voortklappen, voortpikkelen, voortpikken, voortsemmelen, voortsjauwelen, voortspörsen, voortstampen, voortseezen, voortschaffelen,* enz. Z. R.

VOORTAARDEN, w., o., met *zijn.* — Wordt gezeid van hoedanigheden, begaafdheden, gebreken, ziekten, enz., die van de ouders op de kinderen overgaan. De tering, zeggen de menschen, is eene ziekte die voortaardt. Ge ziet nogal dikwijls dat de begaafdheden van den vader op de kinderen voortaarden. De gebreken van de ouders aarden voort.

VOORTDOEN, w., o. — Voortgaan met iets te doen, Fr. *continuer.* Doe maar voort.

— Voortbouwen, voortgaan met bouwen, sprek. van vogels. De vogel doe' nie' meer voort.

— B. *Iemand voortdoen*, in iemands voordeel spreken, voor iemand ten beste spreken. Ik bedank u, omda' ge mij, in uwen brief aan m'nen nieven baas, zoo goed hèt voortgedaan. Ik hoor zeggen dat hij mij nie' veul hee' voortgedaan in m'ne' post.

VOORTGAAN, w., o. — Z. Wrdb.

— *Voortgaan op*, steunen, staat maken op, Fr. *compter sur*, *s'appuyer sur*. D. B., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Ge kunt gerust op mijn woorden voortgaan. Hij is 'ne mens(ch) op wie(n)da' ge nie' kunt voortgaan.

VOORTHOU(D)EN, w., b. — Gadeslaan, in goeden staat bewaren, sprek. van kleeren. Ge moet zien, jongen, da' ge oe' zondags(ch) dingen voorthoudt tot Pas(ch)en, dan krijgde e nief.

VOORTLEENEN, w., b. — Iets dat men geleend heeft, aan iemand anders te leen geven. Ik zal oe 'nen boĕk leenen, maar leent 'em nie' voort.

VOORTOEKEREN, w., o., met *zijn*. — Voortwoekeren, aanhoudend voortzetten. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Dat ongediert oekert altijd maar voort. Z. OEKEREN en AANOEKEREN.

VOORTS (uitspr. *voĕits*), bw. — Wordt in 't Z.-O. der Kemp., naar den Brabantschen kant, veel gebruikt voor Voort. Ga voorts. Hij dee' voorts. Voortsgaan.

VOORTTUIEREN, w., b. — Verder, dichter bij 't gras tuieren. Tuiert de koeien wa' voort.

VOORTVERHUREN, w., b. — Iets dan men zelf huurt, aan een ander verhuren. R. Hij huurt veul land, maar hij verhuurt veul voort.

VOORTVERKOOPEN, w., b. — Iets dat men gekocht heeft, aan anderen verkoopen.

VOORTVERSJACHELEN, w., b. — Iets dat men door sjachelarij verkregen heeft, aan anderen versjachelen. Hij heget pèèrd dat hij gisteren gekocht héet, weer voortversjacheld.

VOORTVERTUITELEN, w., b. — Iets dat men door tuitelarij verkregen heeft, aan eenen andere vertuitelen.

VOORTZETTEN, w., o. — Voorttelen, zich verspreiden, Fr. *se multiplier*, *se propager*. Dat onkruid zet gemakkelijk voort. Er zijn ziekten die seffens voortzetten. Die ko̊nijnen zetten voort, dat 't geweldig is.

VOOS, bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo voos als 'en raap*.

— Sleeuw, doof, sprek. van de tanden, Fr. *agacé*. D. B. Vooze tanden. Mijn tanden wörren voos, as ek iet eet da' zuurachtig is.

— Vadsig, loom. T., R., Sch. As ge 's avends wa' veul gedronken

hèt, dan zijde 's anderendaags voos. Ik ben zoo voos vandaag. 'En vooze meid.

— Bij D. B. bet. het Afgemat, Fr. *exténué*.

VOOS (scherpe *o*), znw., v. — Zangwijze van een lied, Fr. *air*, bij D. B. *voois*, m. 'En schoon, 'en gemakkelijke voos. Da' liêken gaat op de voos van Peerlala. Ik kan de voos, maar ik kan de woorden niet.

— Spr. *Hij is zij(n) leste voosken aan 't zingen*, hij zal niet lang meer leven.

— Stem, Fr. *voix, suffrage*. De meeste voozen wijzen (de meerderheid van stemmen beslist). Onze kandidaat hèet al de voozen gehad.

Kil. Voys. j. keur-stemme, *suffragium*.

VOOZEN, w., o. — *In iet voozen*, in iets toestemmen, er zijne goedkeuring aan hechten. Den börgemeester héet er in gevoosd. Ik voos daar nie' in mee.

VÖRDEL (uitspr. *vöddəl*), znw., m. — Z. VÖRREL.

VÖRDER, bvw. — Z. VOORDER.

VÖRDERS, bw. — Z. VOORDERS.

VÖRFT (uitspr. *vörrəft*), znw., m. — De opene plaats die vóór de hoeve gelegen is. De meeste Kempische boerderijen bestaan uit een hoofdgebouw, dat het woonhuis van den boer en de stallingen bevat. Tegenover dit gebouw staan kleinere gebouwkens, dienende tot bergplaats voor het voeder, den turf, de assche, enz., alsmede voor de karren, ploegen en andere landbouwgereedschappen, zoodat er tusschen die afhankelijkheden en de hoeve een open plein blijft, dat den naam draagt van vörft. Sommige boerenhuizen echter, b. v. die vast tegen eene straat liggen, hebben geen open plein vóór, maar achter de woning. Die achterplaats heet ook vörft. (W. der K.) Dieën boer hée' 'ne' groote' vörft. Gaat hier maar over de' vörft. Hij mag op mijne' vörft nie' meer komen.

— Elders in de Kemp. WERF, WERFT.

VÖRK (uitspr. *vörrək*), znw., v. — Schaapherdersschupken. (K.)

VÖRKEN, w., b. — Met eene vork of schaapherdersschup uitsteken. (K.) Plantsoen vörken.

VÖRMBANK, znw., v. — Bij steenb. Bank of tafel waar de vormer of steenmaker de steenen op vormt.

VÖRMER, znw., m. — Z. STEENMAKER.

VÖRMPEET (zachte *e*), **VÖRMPÈÈT**, znw., v. — Meter of peet bij 't Vormsel, bij R. *vormpaat*.

VÖRMPETERE(N, znw., m. — Peter bij 't Vormsel. R.

VÖRREL, VÖRDEL, znw., m. — Het voorste of achterste bed an een stuk land, dat dwars met de andere gewenten ligt (K.), bij Sch. *vordel*, *voddel*, *voorling*, en in 't N. der Kemp. **Hoodgewent** genaamd.

— Te Tongerloo bet. *vöddel* hetzelfde als Tremp. Z. dat w.

VÖRS(CH) (Kemp. ook *vös*), znw., m. — Kikvorsch, Fr. *grenouille*.

— Verg. *Klappen* (of *raisonneeren*) *gelijk 'ne vörs(ch)*, dwaze, ongerijmde dingen vertellen.

— *Springen gelijk 'ne vörs(ch)*, al schokkende springen.

— Spr. *Hij hee(ft) 'ne(n) neus om vörs(ch)en uit de gracht te kappen*, zegt men van iemand die een langen, scherpen neus heeft.

— *'Ne(n) vörs(ch) in de kèèl hebben*, wordt gezeid van iemand die zoo heesch is, dat hij bijna niet spreken kan.

VORS(CH)EGESLIDDER, VÖRS(CH)EGESLEDDER, znw., o. — Kikvorscheneieren. (**Z.** der **K.**)

VÖRS(CH)EKLIBBER, znw., m. — Kikvorscheneieren (**N.** der **K.**), elders **Paddegerak** genaamd. De gracht lag vol vörs(ch)eklibber.

VÖRS(CH)ESLAGER, znw., m. — Iemand die kikvorschen slaat.

VÖRS(CH)EVILDER, znw., m. — Een zeer bot mes. Wa' kunde me' zoo 'ne' vörs(ch)evilder aanvangen?

— Ook **Vilder** en **Paddevilder.**

VÖRSEL, znw., o. — Rijkevorsel, een dorp bij Hoogstraten.

— Spotrijm :

Rijkevörsel,
Arm Mal,
Lomp Zoersel,
Mager Hal.

VÖ(R)SELÈÈR, znw., o. — Vorselaar, een dorp bij Herenthals.

VÖRST, znw., m., niet v. — Fr. *gelée*. D. B., T.

— Spr. *Vörst veur Kersmis geeft geenen afslag*, verkort den vorst niet, dien men nog te verwachten heeft.

VÖRST, znw., m., niet v. — Nok van het dak. T., R.

— Wordt ook gebezigd voor Vorstpan, maar is dan v. Daar is 'en vörst van 't dak gewaaid.

VÖRSTBALK, znw., m. — Bij timmerl. Z. VÖRSTBOOM.

VÖRSTBOOM, znw., m. — Bij timmerl. Nokbalk, Fr. *faîtage*, ook **Kruinhout** en **Nok** genaamd. T., R., Kl.-Br.

VÖRSTER (Kemp. ook *vöstər* en *vostər*), znw., m. — Zoo heet, in sommige streken der Kemp., o. a. in 't N.-O., de Veldwachter, Fr. *garde-champêtre*.

— Te Lier is het een Politiedienaar, Fr. *garde-de-ville*.

VÖRSTHAAK, znw., m. — Bij timmerl. IJzeren haak, onder aan den horenboom genageld en dienende om de onderste vorstpan te beletten af te glijden. D. B.

VÖRSTPAN, znw., v. — Dakpan die op den vorst ligt. T., R. D. B.

VOS, bvw. — Ros, voskleurig, geelrood, Fr. *roux, alézan.* (K.) R. (Ook in Brab. en Belg.- en Holl.-Limb., z. Sch.) E vos pèèrd. Hij hée' vos haar. 'Ne vossen baard. 'Ne vosse kater.

— *Vosse* kater,
Drinkt wa(t) water,
Drinkt wa(t) wijn,
Dan zulde geene *vosse* kater ne meer zijn.

(Spotrijm der kinderen op eenen rosharige.)

VOS, znw., m. — Fr. *renard.*

— Spr. *'Ne vos verliert wel zijn haar, maar zijn streken niet.* R.

— *Ne(n) vos hebben, op 'ne(n) vos rij(d)en* of *loopen,* eene blauwe scheen loopen, ergens blauw van afkomen. Wordt meest gezeid van vrijers of vrijsters. Hij meinde ze' meisken op de kermis te vinden, volgens afspraak, maar hij hee' 'ne' vos gehad, want ze was nie' gekomen. Van eenen jongen die naar de hand van een meisje staat, maar afgewezen wordt, zegt men dat hij op 'nen vos gere(d)en of geloopen is. Mie hee' verle(d)en Zondag 'ne' vos gehad: heure vrijer had heur wijsgemaakt dat em zou gekomen hebben, en hij is nie' omgezien.

— *'k Mag geen kiekens meer, zee de vos, en hij zat in de klem.*

— *Als de vos de passie preekt, boeren wacht uw ganzen,* Fr. *quand le diable dit ses paternôtres, il veut te tromper.*

— *Ge moet slim zijn, wilde vos heeten.*

— *Oû vossen zijn moeilijk om vangen.*

— Iemand die ros haar heeft. De twee oudste zonen hebben zwart haar, maar de jongste is 'ne vos.

— Voskleurig peerd of rosharige hond of kat.

VOSKEN, znw., o. — Vrklw. van Vos.

— Fig. Goudstuk, Fr. *pièce d'or.* E voske laten wisselen.

VOSSEKOP, znw., m. — Rosharige persoon.

VOSSEMELK, znw., o. — Melk van eenen vos.

— Spr. *Vossemelk gedronken hebben,* slim, doortrapt zijn.

VOSSEN, w., b. en o. — Bij 't gemeen voor 't Lat. *coire, futuere.* T.

VOSSESTÈÈRT, znw., m. — Eene grassoort, in de wetenschap *Alopecurus pratensis* L. genaamd.

— Men geeft dien naam ook aan den Wederik, Fr. *salicaire,* Lat. *Lythrum Salicaria* L.

Kil. Vossen-steert, *alopecurus.*

VOSTER, znw., m. — Z. VÖRSTER.

VÖTTE, bw. — Samentrekking van *veul te,* veel te. Al te. Vötte ziek (al te ziek). Vötte gauw (al te gauw). (K.)

— *Vötte* heeft minder kracht dan *veul te. Vötte* staat tot *veul te* als *al te* tot *veel te.* T., Kl.-Br.

VOUW, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *'t Is in 'en goei vouw geslagen*, 't is goed uitgevallen. 't Is in 'en goei vouw geslagen mee onze' Frans, hij is nu bijkans genezen.

— *In zijn goei vouw zijn*, in zijne goede luim. Wacht, totdat em in z'n goei vouw is, dan kunder alles van gedaan krijgen.

— *Ge meugt hem nie(t) verkroken, ge moet hem in zijn vouwen laten*, z. VERKROKEN.

VOUWBLAAIKEN, znw., o., **VOUWBLAFFETUUR**, v. — Bij schrijnwerkers. Vouwblind, openslaand vensterluik, Fr. *volet brisé*.

VOUWLEE (zachte *e*), znw., v. — Bij timmerl. en smeden. Eene lee of een deurhengsel, dat vouwt bij 't openen der deur. Eene vouwlee bestaat uit twee stukken, die aan elkander verbonden zijn door eene spil, gelijk de stukken van eene scharnier. Z. LEE.

VOUWMETER, znw., m. — Meter dien men kan opvouwen en in den zak steken. Metsers en timmerlieden gebruiken eenen vouwmeter. Vrglk. ROLMETER.

VRAAG, znw., v. — Bij landb. Raap die tusschen haver en klaver gezaaid wordt. **(K.)**

VRAAGBOËK, znw., m. — De kleine Mechelsche catechismus met vragen en antwoorden.

— Zoo noemde men ook de verzameling der vragen, die konden gesteld worden tijdens het examen der bekwaamheidskiezers.

VRAAGSCHOTEL, znw., v. — Een vraagziek mensch, bij D. B. *vraagsteert*. T., R. Die Mie is toch 'en vraagschotel!

— Aan kinderen die nieuwsgierig vragen wat men ergens in heeft, in eenen korf, b. v., antwoordt men spottend: *Neuswijsen en vraagschotels*, te Esschen: *Vraagschotels en noeneuzen*.

VRAAGSTRAAT, znw., v. — Z. VRAAGSCHOTEL. Ge zijt 'en ee(r)ste vraagstraat, ge kunt meer vragen asdat ik kan antwoorden.

— Aan eenen nieuwsgierige die vragen stelt, welke men niet verlangt te beantwoorden, zegt men:

Vraagstraten vangen
Om nieuwsgierige menschen
Op hunnen neus te hangen.

VRACHT, znw., v. — Z. Wrdb.

— *Zijn volle vracht hebben*, dronken zijn. Sus had gisteren weeral z'n volle vracht.

— *Aan iet de vracht nie(t) meer hebben*, het de moeite niet meer weerd achten om te doen wat uit het verband blijkt. Ze zeggen mij van te trouwen, ja, maar 'k heb er de vracht nie' meer aan, want ik ben ommers al vijftig jaar. Ik meinde toen ik in de stad was, mijne' vrind nog is gaan te bezuken, maar ik had er de vracht nie' meer aan, want 't was al avend en 'k moest 'en half uur later al vertrekken.

VRACHTVUURDER, znw., m. — Vrachtrijder. Fr. *voiturier.*

VRAGEN, w., b. — Fr. *demander.* Z. Wrdb.

— Gep. w. *Vragen en heiren,* z. HEIREN.

— Spr. *Vragen is vrij, maar 't weigeren staat er bij.* T.

— *Zijn brood gaan vragen,* bedelen gaan. Eertijds was hij rijk en nu moet hij zijn brood gaan vragen.

— *Met vragen komde te Roomen,* met te vragen komt men overal te recht.

— Ondervragen, met eenen persoon tot voorwerp, Fr. *questionner, interroger.* De pastoor vroeg eerst de meiskens en daarna de jongens. De meester moet zooveul mengelijk al de leerlingen vragen.

— *Naar iet vragen,* er naar verlangen, het lusten (in vragende en loochenende wendingen). Ik vraag naar geene' wijn. Ik zal wel is mee gaan zien, maar ik vraag toch nie' veul naar vertooningen. Vraagdegij veul naar vers(ch)e' vis(ch)?

VRAMES (uitspr. *vramәs*), znw., o. — Vrouwmensch. (Z. der K.)

VREE (zachte *e*), znw., v. — In de kinderspelen. Plaats waar men vrij is en niet mag gevat worden. (Z. der K.) Ook Vrij.

VREEWIS(CH) (zachte *e*), znw., m. — Stokje waarboven een dotje hooi of zoo iets gebonden is en dat men aan den kant van eenen akker, naast den weg plant, om te beteekenen dat men niet op het land mag loopen. (K.) Vreewiss(ch)en planten.

VREEZEN, w., b. — Z. Wrdb.

— *Zijn hert in stukken vreezen* of *te bersten vreezen,* krachtig gesproken voor Hevig vreezen. T., Kl.-Br. Ik vrees mijn hert te bersten dat het te laat zal zijn. Hij vreest zijn hert in stukken, dat hij nie' gelukken zal.

VREK, bvw. — Vrekkig.

— Spr. *Hoe vrekker, hoe gekker.*

— *Hoe rijker* (uitspr. *rekker*), *hoe vrekker.*

VREKGIERIG, bvw. — Uit der mate gierig. D. B. 'Ne vrekgierige mensch. Hij is vrekgierig.

VREKKIGAARD, znw., m. — Vrek. Dieë vrekkigaard zou 'en duit in vieren bijten.

VREMD, bvw. — Hetzelfde als Vreemd, Fr. *étranger.* Kil. E vremd land. 'Ne vremde mens(ch). Iemand vremds.

— Veel verwante talen hebben den korten klinker: Oudeng. *fremd,* Hgd. *fremd,* Deen. *fremmed,* Zw. *fremmande.*

VREMDELING, znw., m. — Vreemdeling, Fr. *étranger.* Kil.

VREMMES, ook **VRÄMMES** en **VRAMES,** znw., o. — Kemp. uitspraak van Vrouwmensch, bij Oppr. *vrommes.* E struisch vremmes. Wa' vremmes is dat?

VREUGD, znw., v. — Z. Wrdb.
— Spr. *Gedeelde vreugd, dobbele vreugd.*

VRIEG. — Tweede hoofdvorm van Vragen. (**Z.-O.** der **K.**)

VRIEMIS, znw., v. — Kemp. uitspraak van Vroegmis. Z. VRUUG-MIS.

VRIES, znw., m. — Vorst, Fr. *gelée.* (**Z.-O.** der **K.**) B. 'Nen hevige vries. Het jonk plantsoen hée' veul gele(d)en van de' vries. Ik hem nog liever vries as al dieën regen.
— Spr. *Sint-Andries brengt de(n) vries.*
Kil. Vries, vriese. j. vorst, *gelu.*

VRIESHONDWÖRTEL, znw., m. — Smeerwortel, Fr. *grande consoude*, Lat. *Symphytum officinale* L.

VRIEZEMAN, znw., m. — De verpersoonlijkte winter of vorst. De vriezeman is daar.
— Ook een ingebeeld wezen, waarmede men de kinderen vrees aanjaagt in den winter, opdat zij in koude of sneeuw niet zouden loopen. Pas op, het vriezemanneken zal u pakken!

VRIEZEN, *vroos, gevrozen*, niet *vroor, gevrozen*, w., eenp. — Fr. *geler.*
— Wordt ook met *zijn* vervoegd. 't Was deze' mergend wa' gevrozen.
— *Vriezen dat het kraakt*, Fr. *geler à pierre fendre.*
— *Beenen* of *steenen dik vriezen*, z. BEEN en STEEN.
— *Vriezen dat de steenen bersten, dat de kasseien* (*steenen*) *uit de(n) grond komen*, zeer hevig.

VRIJ, bvw. — Fr. *libre.* Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo vrij als 'ne vogel in de locht.*
— Gep. w. *Vrij en onbelast*, zonder bezetting of hypotheek. 'En huis vrij en onbelast verkoopen.

VRIJ, znw, v. — In de kinderspelen. Plaats waar men vrij is en niet gepakt mag worden (**A.**) M. Die op de vrij vlucht, mag niet vervolgd worden door dengene die er aan is. Ge mocht me nie' pakken, ik was op de vrij. Ook **Vree.**

VRIJBRIEF, znw., m. — Minnebrief, Fr. *lettre d'amour, billet doux.* Vrijbrieven schrijven. Ik heb gisteren 'ne' vrijbrief gekregen.

VRIJER, znw., m. — Z. Wrdb.
— Eene spin die men ergens in huis aantreft, wordt schertsend door de vrouw of de dochters des huizes *vrijer* genaamd. Daar hangt m'ne' vrijer.

VRIJERSMER(K)T, znw., v. — Vergadering waar veel jongelingen en jongedochters zijn.

VRIJDAG, znw., m. — Z. Wrdb.
— Spr. *Hoort er me(t) Goeie(n) Vrijdag 'en mis veur*, zegt men schertsend om te beteekenen: doe er niets voor. Immers, op Goeden Vrijdag wordt er geen mis gedaan.

— *'t Is hier Goeie Vrijdag*, zegt men als men al het vaatwerk van de schappen afgenomen heeft, om het te kuischen of te schuren, zoodat men tegen den muur niets meer ziet dan de ledige schappen. Zinspeling op het gebruik in de kerken om met Goeden Vrijdag al de versierselen van de altaren weg te nemen.

VRIJDAGSWEÊR, znw., o. — Spr. *Vrijdagsweer is zondagsweer*, zooals het weder 's Vrijdags is, zoo is het ook 's Zondags. R.

***VRIJEN**, w., o. — « Liefhebber zijn. Hij vrijt in duiven. » Sch. geeft die beteekenis voor Antw.

VRIJMASSON, znw., m. — Vrijmetselaar, Fr. *franc-maçon*.

VRIJWIS(CH), znw., m. — Z. VREEWIS(CH).

VRIND, znw., m. — Hetzelfde als Vriend, Fr. *ami*, Mdnl. *vrind*, *vrund*. B.

— Spr. *Vrinden meugen kijven, maar vrinden moeten vrinden blijven.*

— *Vrinden in den nood, vijf en zestig in één lood*, de vrienden in den nood zijn raar.

VROM (in 't Z. en W. *vroëm*), bw. — Samentrekking van Wederom, terug. T., Kl.-Br. Den boô is al lank vrom. Kom seffens vrom. Hij ging vroëm naar huis.

— De meeste samengestelde werkw. met *terug* worden ook met *vrom* aangewend. *Vromgeven*, *vrombrengen*, *vromdrijven*, *vromgaan*, *vromhalen*, *vromjagen*, *vromkomen*, *vromloopen*, *vromnemen*, *vromrij(d)en*, *vromroepen*, *vromslagen*, *vromspringen*, enz. Z. ook TERUG.

VROMBABBELEN, VROMDOEN, VROMVERTELLEN, VROMWETEN, VROMZEGGEN, z. TERUGBABBELEN, TERUGDOEN, enz.

VROOM, bvw. — Kloek, struisch, groot en sterk, Fr. *robuste*. Hfft. 'Ne vrome kèrel. « De eene was hoogopgeschoten en *vroom*. » (EUG. ZETTERNAM, *Mijnheer Luchtervelde*, 33.)

— Verouderd, volgens Kramers.

— In de bet. van Godvruchtig, Fr. *pieux*, *dévôt*, die de Wrdb. er aan toekennen, wordt het woord hier nooit gebruikt.

Kil. Vrom van leden, *robustus*, *robustus membris*, *torosus*.

VROOS. — Tweede hoofdvorm van Vriezen.

VROUW, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Vrouw en man is één gespan.*

— *Die zijn vrouw slaagt, slaagt zijn linke hand me(t) zijn rechte.*

— *Wat vrouwen weten, blijft gesloten gelijk water in 'nen temst gegoten.*

— *Hetgeen de man met de schoep* (of *den schepel*) *in huis brengt, draagt de vrouw er met den vingerhoed* (of *den lepel*) *uit.*

VROUWEWERKER, znw., m. — Schoenmaker, die enkel schoeisels voor vrouwen maakt. (**A.**)

VROUWKENSDAG, znw., m. — Dag van de jaarlijksche tering eener gilde, waarop de vrouwen der gildebroeders hunne mans op « bierzuipen » onthalen. Iedere vrouw moet twee koppels eieren meebrengen, voor haar en haren man; het wittebrood en de suiker betalen de vrouwen gezamenlijk en het bier wordt hun door de gilde geleverd. (**K.**)

VROUWKENSMIS, znw., v. — Mis die gedaan wordt voor de overleden gildevrouwen. Al de vrouwen der gildebroeders zijn op boete verplicht die mis bij te wonen. (**K.**)

VROUWLIE, znw., o., mrv. — Vrouwlieden.
— Wordt gebruikt in samenstellingen in plaats van *vrouwe(n)*. Zoo zegt men: *vrouwliedracht, vrouwliedrank, vrouwliehand, vrouwliehemd, vrouwliehoed, vrouwlieklap, vrouwliekleed, vrouwliekloster, vrouwliekous, vrouwliekraag, vrouwlienaam, vrouwlieschoen,* enz.

VROUWLIEAGGER, znw., m. — Bij blokmakers. Soort van agger of boor om vrouwliëklonen uit te boren.

VROUWLIEBLOK, znw., m. — Klomp, holsblok voor vrouwen.

VROUWLIEHAND, znw., v. — Vrouwenhand.
— Spr. *Vrouwliehanden en pèèrdetanden meugen nooit stilstaan.*

VROUWLIEKLOON (zachte *o*), znw., m. — Z. VROUWLIEBLOK. (**K.**)

VROUWLIETRAAN, znw., v., niet m. — Vrouwentraan.
— Spr. *Vrouwlietranen zijn goeiekoop.*

VROUWMENS(CH) (Kemp. *vremməs, vrämməs, vraməs*), znw., o. — Vrouwspersoon. Z. Wrdb. Volgens Kram. heeft dit w. eene verachtelijke beteekenis. Hier heeft het gebruik van *vrouwmensch* niets smadelijks in.
— Vrijster, lief. R. Dieë snotter hèet ook al e vremmes. Hij had ze' vremmes bij.
— Gemeenzaam, vriendelijk toevoegsel in de samenspraak van vrouwen. Wel! vrames toch! Ja, vrämmes, ik weet er van te spreken.

VROUWSKÈREL, znw., m. — Vrouwspersoon, inz. manachtige, onbevreesde vrouw. Hij had twee vrouwskèrels bij. 't Is 'ne vrouwskèrel!

***VROUWSTRAAT,** znw., v. — *In de vrouwstraat wonen* wordt, volgens Sch., in Vl., Brab. en *Antw.* gezeid van den man, als de vrouw meester is.

VROUWWERK, znw., o. — Bij schoenmakers. Schoeisels voor vrouwen, in tegenoverstelling van die voor mannen of kinderen. (**A.**)

VRUCHT, znw., v. — Z. Wrdb.
— Spr. *'t Zijn goei vruchten, waaraan de wespen knagen,* 't zijn de deugdzame menschen die belasterd worden.

VRUUG (in 't Z. der Kemp. *vrüg*), bvw. en bw. — Vroeg, Hgd. *frühe*. 'Ne vruge zomer. 't Is nog te vruug. Vruug of laat. Hfft.

— Spr. *Die den naam hee(ft) van vruug op te staan, mag lank slapen.*

— *'t Is morgen weeral vruug dag*, wij zullen morgen vroeg moeten opstaan.

— *Vruug groot, vruug rijp. Vruug rijp, vruug bedörven* of *rot.* Gezeid van kinderen, die zich te rijp toonen voor hunne jaren.

VRUGERTIJDS, bw. — Vroeger, voortijds. Vrugertijds waren de mens(ch)en eenvoudiger as nu. Vrugertijds was dat de mode.

VRUUGMIS, Kemp. **VRIEMIS**, znw., v. — Vroegmis, de eerste mis in den morgen. Den onderpastoor doet de vruugmis en de pastoor de hoogmis. Onder de vriemis wördt er gepreëkt.

— Spr. *'t Was plots gedaan gelijk de vriemis te Balder*, z. BALDER.

VRUUGTIJD (uitspr. *vrügtijd*), znw., m. — Voorjaar, lente, Fr. *renouveau, printemps*, Hgd. *Frühling*. (Z. der K.) 'Ne schoone vruugtijd. — Elders **Uitgank, Uitersgank** en **Uitkomen.**

VUGEN, w., o. — Voegen, passen, Fr. *convenir*, Hgd. *fügen*. Hfft., Kil. Da' kleed vuugt oe nie'. Hij vuugt nie' me' 'nen hoed.

— Verg. *Vugen gelijk 'en tang op e verken*, z. TANG.

— Wdrk. Zich gedragen, Fr. *se conduire*. T., R. Dieë jongen wilt 'em nie' vugen. Hij vuugt zijn eigen slecht. Kind, ge moet oe goe' vugen.

— In de bet. van het Fr. *jointoyer* zegt men *voegen*, niet *vugen*. 'Ne' muur voegen.

VUIL, bvw. — Z. Wrdb.

— *Vuile olie*, aardolie, petrol, Fr. *pétrole*. (K.)

— Verg. *Zoo vuil als 'en tang; — hij is soo vuil dat hij stinkt.*

— Gep. w. *Vuil en smèrig, vuil en zwart, vuil en vies.*

— Spr. *Iet met de(n) vuile laten staan* of *liggen*, iets onafgewerkt laten staan. De metsers hebben 'et hier leelijk met de' vuile laten liggen. As hij e werk begint, laat hij 't altijd met de' vuile staan.

— *Ievers met de(n) vuile staan*, er in de schuld staan. Zij staat in dieë' winkel vandeeg met de' vuile.

— *Hoe vuilder, hoe viezer.*

— *Da(t) leet op 'en vuil'moeder*, dat is eene netelige zaak. (Z. der K.)

— *Ievers me(t) vuil'voeten deurgaan*, z. VOET.

— *Vuil monden, vuil gronden*, die ontuchtige redenen vertelt, verraadt een bedorven hert.

— *Den eenen is vuil boter en den anderen is vuil vet* (of *vuile vis(ch)*), z. VIS(CH).

— Tochtig, sprekende van honden. Die teef is vuil.

— Plichtig, strafbaar, Fr. *coupable*. Gij beschuldigt 'en ander en ge zij' zelf vuil. Den avokaat bewees dat den aanklager zelf vuil was. Deur da' woord alleen is hij vuil.

— Vol onkruid, sprek. van land. Vuile grond. Den hof lee' zoo vuil.

— *'Ne vuilen boer* is een landbouwer die zijne akkers laat vervuilen.

— *Vuil zien*, misnoegd zien. Hij zag vuil, omdat hij nie' mocht meegaan.

— *Iemand vuil bezien*, iemand gestoord bekijken. Zij kan 'ne' mensch zoo vuil bezien.

— *'En vuil' tong hebben*, z. TONG.

— Znw., o. Z. Wrdb.

— *Oud vuil*, oud nieuws Da' ge daar vertelt, is oud vuil.

— *Tegen 't vuil kunnen*, wordt gezeid van iets waarop het stof en de onreinheid niet al te zichtbaar zijn. Da' goed kan slecht tegen 't vuil. Ik zou 'en stof moeten hebben die goed tegen 't vuil kan.

— Onkruid. De haver sta' vol vuil. Het vuil uitplukken.

VUILAARD en **VUILDERIK**, znw., m. — Vuile, morsige persoon, vuilik.

— Zedeloos, ontuchtig mensch.

VUILIGHEID, znw., v., zonder mrv. — Vuilheid, morsigheid, Fr. *saleté*, *malpropreté*. Z. Wrdb.

— Spr. *Vuiligheid is geen heiligheid.*

— Vuilnis, Fr. *ordures*, *immondices*. Kèèrt die vuiligheid bijeen. 'Nen hoop vuiligheid. Wa' vuiligheid is da'?

— Ongedierte. R. Daar zit vuiligheid in dat huis. Ik geloof dat hij vuiligheid héet, te zien aan ze' gedurig schroëben en schommelen.

— Onkruid. T., Kl.-Br. Da' land is vergeven van de vuiligheid. Daar groeit van alle vuiligheid tusschen de haver. De vuiligheid uitplukken.

— De moederkoek en de liezen, die na de geboorte bij koeien en geiten afgedreven komen, Fr. *arrière-faix*.

VUILINGSBAK, znw., m. — Vuilnisbak, Fr. *auge à ordures*, te Gent *vuilbak*.

VUILINGSBLEK, znw., o. — Vuilnisblek, Fr. *pelle pour enlever les ordures*.

VUILINGSHOEK, znw., m. — Vuilnishoek, Fr. *décharge*.

VUILINGSHOOP, znw., m. — Vuilnishoop, Fr. *tas d'ordures*.

VUILINGSKĀR, znw., v. — Vuilniskar, Fr. *tombereau*.

VUILINGSKEN, znw., o. — Stofje of zoo iets. Daar is e vuilingsken in mijne oog gevlogen.

VUILINGSKOT, znw., o. — Vuilnishok.

VUILMAKEN, w., b. — Bevuilen.

— Spr. *Zijn handen aan iemand* of *aan iet niet willen vuilmaken*, z. HAND.

VUILTONG, znw., v. — Kwaadspreker of kwaadspreekster.

VUIST, znw., v. — Z. Wrdb.

— *Recht veur de vuist*, voor de vuist, openhertig, Fr. *ouvert*, *franc*, *sincère*. Hij is recht veur de vuist. Ik spreek recht veur de vuist, zonder er doëkskes om te doen.

VUISTER, VEUSTER (uitspr. *vöstər*), znw., o. — Vijfhoekige nis die men, nevens den heerd, in de schouwen der boerenhuizen aantreft, en waarin men solferstekken, blinkdoosjes, pijpen en andere kleinigheden bewaart. Ook een vensterken in de schouw, om langs daar in den stal te zien. **(K.)** (Ook in 't Hag. en de omstreken v. Diest, z. Sch.)

— Bij D. B. bet. Veurster, m. *cœur de cheminée, fond de cheminée,* en bij Kil. is Vuyster, vuyrster *focus*, schoorsteen.

— Het *vuister* heet elders **Maziergat, Viziergat, Vizierkot** en **Zielekot**. Z. die woorden.

VULDER, znw., m. — Vilder, peerdenvilder. (**Z.** der **K.**)

VULEN, w., b. en o. — Voelen, Hgd. *fühlen*. Hfft. Die nie' hooren wilt, moet vulen. Ik vuul daar niks af.

VULLÈÈR. zuw., o, — Bij schoenmakers. Oud leder om de zolen en pollevieën op te vullen.

VULLEN, w., b. — Villen, Fr. *écorcher*. (**Z.** der **K.**) E pèèrd vullen.

VULLEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *Iemands handen vullen*, hem met geld of geschenken omkoopen. Ze hebben 'em de handen gevuld, omdat em zwijgen zou.

— *'En kinderhand is gauw gevuld*, z. KINDERHAND.

VUNDEREN, w., b. — Uithooren, polsen, Fr. *sonder*. (**N.** en **N.-O.** der **K.**) Iemand vunderen. Wacht totdat i komt, ik zal 'em is vunderen. Z. mede UITVUNDEREN.

VUNKEN, w., o. — Z. VONKEN.

VUNT, znw., v. — Hetzelfde als Vont, doopvont, Fr. *fonts baptismaux*. D. B., Kil. *vunte*. (Ook in Brab., z. Sch.)

— *De vunt smet*, het kind aardt naar zijnen dooppeter of zijne meter. D. B.

VUNTKROONTJE, znw., o. — Z. VONTKROONTJE.

VUREN, w., b. — Voeren, Fr. *mener, conduire*, Hgd. *führen*. Hfft. 'Et pèèrd kan die vracht nie' vuren. Waar vuurt de koetsier ons naartoe?

— Ook o. De knecht zat achter in 't gerij en Mijnheer vuurde zelf.

— Hoewel men altijd *vuren* zegt voor *voeren*, zoo hoort men echter altijd *voërman*, niet *vuurman*.

VUUR, VUURKRUID, VUURLAK, VUURLAKKEN, VUURMAAI, VUURMEULEN, VUURPIJL, VUURSPOUWER, VUURSTEEN, VUURSTOKER, VUURVERGULDER, z. VIER, VIERKRUID, VIERLAK, VIERLAKKEN, VIERMAAI, enz.

W.

WA (korte *a*). — Wat, vóór de meeste medeklinkers. (Ook in Vl.) Wa kost da? Wa komdegij hier doen?

WA (uitspr. *wao* en *woa*). — Wordt in 't Z. en Z.-O. der Kemp. gebruikt voor Waar. Wa is Jan? Dat is ni wa. Wa gade naartoe?

***WAAD,** znw., o. (?). — « Licht voor *gewaad*, *gewand*, » zegt Sch., « wordt te Turnhout en elders overdrachtelijk gebezigd in 't gezegde *er een waad aan zetten*, waaronder *maag* verstaan wordt, en dit beteekent: zijne maag wel vullen, veel eten. »

WAAGFLES(CH)KEN, znw., o. — Fleschje medecijn, dat als een waagmiddel wordt voorgeschreven voor iemand die in stervensgevaar verkeert en weinig of geen hoop laat te zullen genezen.

WAAI, znw., v. — Slag met de vlakke hand. M. Iemand 'en waai geven. Hij kreeg 'en waai dat hij draaide.

— Verwaaid, dwaas vrouwmensch. T., R., Kl.-Br. 'En zotte waai. Die Fien is toch 'en waai!

— Bij visschers. Soort van vischnet, bestaande uit twee tamelijk lange staven, die rechts en links aan een vierkantig net vast zijn. (Ook in Limb., z. Sch.)

Kil. Waede, waeye, *tragula*, *sagena*.

WAAIBOOM, znw., m. — Fruitboom in vollen grond, Fr. *arbre de plein vent*, in tegenstelling van den Leiboom, Fr. *arbre en espalier*. D. B., R. (Ook in O.-Vl. en Brab., z. Sch.)

WAAIBOOMENHOUT, znw., o. — Als iemand vraagt van welk hout iets gemaakt is, dan antwoordt men soms met de volgende grove scherts: « Van waaiboomenhout... Als g'er op schijt, dan stink' 'et, en als ge 't aflekt, dan blink' 'et. »

WAAIELING, znw., m. — Denneboom die niet gezaaid of geplant is, maar opgeschoten uit het zaad, dat door den wind weggevlogen is. (K.) Maste' waaielingen. Ik zal die waaielingen afkappen. — Ook **Uitslager, Vlieger** en **Waaier.**

WAAIEN, w., onp. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Waaien en bulderen*. 't Héet heel de' nacht gewaaid en gebulderd.

— Spr. *Gelijk het waait en draait*, zooals het gestaan en gelegen

is, met al de aanhoorigheden. R. Ik heb dat huis gekocht me' schuur en stalling, gelijk 'et daar waait en draait, veur 7000 frang.

— *'t Is stil daar 't nooit nie(t) waait*, geen huishouden, of er wordt al eens getwist.

— *Er tegen waaien*, streng bekeven, duchtig berispt worden. D. B. Ge zult er tegen waaien, stoute jongen, as vader thuis komt.

— *Zoo rap als de blaren die waaien*, z. BLAD.

WAAIER, znw., m. — Raam boven eene deur. R. De straatjongens hebben 'ne' steen deur de' waaier gesmeten.

— Beslagmaker, Fr. *faiseur d'embarras*. Hedde van oe' eeuwig lèven zoo 'ne' waaier gezien?

— Z. WAAIELING. De hei staat hier vol waaiers.

WAAIEWIND, znw., m. — Wind in de kindertaal.

WAAL, znw., m. — Fr. *Wallon*.

— Spr. *Daar 'ne Waal schijt, groeit geen gers meer.*

— Fig. Iemand die onverstaanbaar spreekt, brabbelaar.

— Bij vinkenvangers. Eene vink die kwalijk slaat, die haren zang niet ten volle uitzingt. D. B.

— Waleschip, lichter met vierkanten kop. (**A.**)

WAALS CH), znw., o. — *In 't Waals(ch)*, in 't Walenland. Hij woont in 't Waals(ch). Sus is naar 't Waals(ch) vertrokken.

WAAR, vz. en bw. — Men zegt *iemand* of *iet weten wonen, staan, zitten*, enz. voor *weten waar iemand* of *iets woont, staat, zit*, enz. Ik weet die stad heel goe' liggen. Hij weet de' vogel hou(w)en. Ik weet 'em zitten. — Doch niet met *zijn*, gelijk bij D. B.

WAAR, znw., m. — Eduard.

WAAR, bvw. — Fr. *vrai*.

— *Heilig waar*, z. HEILIG.

— *Eerlijk waar*, z. EERLIJK.

— *Echtig waar*, z. ECHTIG.

— *Rechtzinnig waar*, z. RECHTZINNIG.

— *Zoo waar als ik lèèf, zoo waar als ik hier zit* (of *sta*), zeer waar.

— Spr. *'t Is waar daar 't gebeurd is, 't is open daar 't gescheurd is, 't is toe daar 't genaaid is en rond daar 't gedraaid is*, zegt men lachend als iemand iets vertelt, dat men niet gelooft.

WAAREMPEL, WAREMPEL (klemt. op *em*), bw. en tw. — Waarlijk, waarachtig. Ik geloof waarempel da' ge liegt. 't Is waarempel waar. Warempel! 't is Piet!

WAARENTIG, WARENTIG (klemt. op *en*), bw. en tw. — Hetzelfde als Warempel, Fr. *vraiment, en vérité, par ma foi, certes*, bij Kram. *warendig*. D. B., B., M. 't Is waarentig zoo. Hij hee' mij warentig gefopt. Waarentig! hij is eweg! Dat is warentig gebeurd.

WAARHEID, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Klein kinderen en zatlappen zeggen de waarheid.* T.

WAARVEUR (ook *wavər* uitgespr.), bw. — Waarom. R. Waarveur is da'? Waver komde nie', as ek oe roep?

WAAT, znw., v. — Het scherp van een snijdend werktuig. (K.) De waat van de pik, de zeisen. De waat van die schup is versleten.

Kil. Wette, waete, *acies cultri;* waet, waete, *acies, acumen.*

WACHTEN, znw., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Ik kan beter tegen 't wachten als tegen 't hangen,* zegt men als iemand zich verontschuldigt u te lang te doen wachten.

— *Wacht er naar, maar vast er nie(t) naar,* zegt men tot iemand die iets hoopt te krijgen, dat hij, naar onze meening, niet zal bekomen.

WACHTEN, w., b. — Waken, hoeden, Fr. *garder.* D. B., Hfft., OPPR. (Ook in Brab., z. Sch.) De schapen wachten. De koeien wachten.

— « Die spreekwijze is algemeen gebruikt in Zuid-Nederland en *hoeden* kent onze volkstaal niet », zegt Muyldermans in *Bijdragen tot Taal- en Stijlzuivering,* bl. 349. Dat is te luide gesproken. In de Kemp., althans in 't W., is *wachten* zoo goed als onbekend; men zegt er altijd *hu(d)en.*

Kil. Wachten, *custodire.*

WAFEL, znw., v. — Fr. *gaufre.* Men onderscheidt de *beslagwafel* en de *deegwafel.* Z. die w.

— Slag met de platte hand. 'k Zal oe daar seffens is 'en wafel geven, as ge nie' en zwijgt.

WAFELACHTIG, bvw. — Geerne wafels etende. Ik ben nie' wafelachtig.

WAFELBAK, znw., m. — Het bakken van wafels. D. B. M'n vrouw is aan de' wafelbak. Iemand op de' wafelbak verzuken.

WAFELIJZER, znw., o. — Z. Wrdb.

— Raadsel op het *wafelijzer :*

Twee zwarte beenen,
Twee zwarte kaken;
Dat er uitkomt,
Zal wel smaken.

— Bij smeden. Soort van smistang met platte lippen, die goed op een wafelijzer gelijkt, Fr. *tenailles à grilles.*

— Ook de naam van eene kleine plooitang, Fr. *pinces à plier.*

WAFFELEN, w., o. — Mallen, Fr. *badiner.* T. (K.) Hij zit daar altijd met da' vrouwvolk te waffelen. Eerst waffelen en dan ruzie maken.

— Afl. *Waffelèèr, gewaffel.*

WAFFER, bvw. — Wat voor. Waffer huis? Waffere mens(ch) Waffer kinderen? M.

WAG, znw., v. — Overkous, slobkous, Fr. *guêtre*. Waggen dragen. De jagers hebben waggen aan.

Kil. Wagghe, *tibiale, fascia crurulis, pero*.

WAGEL, znw., m. — Wagen, Fr. *chariot*. (**A.**) Jong. (Ook in Limb. en Brab., z. Sch.)

WAGEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *Wagen is kans, en broëkschÿten is Hollan(d)s(ch)*.

WAGEN, znw., m. — Fr. *chariot*.

— Kruiwagen, Fr. *brouette*. (**Z.** der **K.**)

— Spr. *Het spel is op de(n) wagen*, z. SPEL.

— *De(n) wagen veur de peerden jagen*, te haastig iets willen gedaan hebben.

— *De(n) wagen veur de peerden spannen*, eene zaak verkeerd behandelen, iets 't achterste voor doen.

— *Wagen van Jan Blÿft-thuis*. Hij mag meegaan op de' wagen van Jan Blijft-thuis (hij moet thuis blijven). (Ook te Gent.) Z. THUISBLIJVERSWAGEN.

— *Met de(n) wagen van van der Stappen rÿ(d)en*, te voet gaan. (**A.**) Vrglk. SCHOENMAKERSCONVOOI.

WAGENLEES (scherpe *e*), znw., v. — Wagenspoor, Fr. *ornière*. (Ook in Brab. en O.-Vl.) Z. ook LEES en KARLEES.

Kil. Waegen-leese, *orbita, vestigium rotæ decurrentis in via*.

WAGESCHOT, znw., o. — Soort van fijn eikenhout, waar de schrijnwerkers en meubelmakers schoone werken van maken. D. B., G.

— Het Eng. *wainscot* bet. het Fr. *boiserie, lambris*.

Kil. Waege-schot, *lignum scriniarium : lignum quernum majus : lignum quod sponte fluctuantis maris undas imitatur*.

WAGESCHOTTEN, bvw. — Van wagenschot. E wageschotte' gestoelt. 'En wagenschotte' communiebank.

***WAGETAL**, znw., (gesl. ?). — « De ziel of beste deel van het eikenhout. »

Sch. geeft dat w. voor Turnhout.

WAK, bvw. — Lauw en vochtig, sprek. van het weder. D. B. Hfft., G. (Ook in Brab., z. Sch.) E wak weer. 'Ne wakken Bamis. Wakke winters zijn ongezonde winters.

Kil. Wack, *humidus*.

WAKKER, bvw. — Z. Wrdb.

— Vlug van geest, slim, vernuftig, Fr. *intelligent*. D. B. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) 'Ne wakkere kèrel. Om zoo iet op te stellen, moette nogal wakker zijn.

WAL, znw., m. — Lage steenen muur (**Z.-O.** der **K.**), elders **Schrans** en **Stichel** genaamd. 'Ne steene' wal rondom 't kerkhof. Hij sprong over de' wal.

WAL, znw., m. — Opborreling bij 't koken, Fr. *bouillon*. D. B. Laat de soep nog eenige wallen koken. De vis(ch) moet nog e walleken of drij koken, en dan is em genoeg.
Kil. Walle, *ebullitio*.

WALEBEEST, znw., v. — Verachtelijke benaming voor eenen Waal. R.

WALEKOP, znw., m. — Scheldnaam dien men eenen Waal geeft. (Ook te Gent.)

WALELENT, znw., o. — Soort van fijne kordeelkoord. Z. KORDEELKOORD.

WALEN, znw., m., mrv. — Walenland. Dat dorp moet ieverans in de Walen liggen. Hij woont in de Walen. Vrglk. GEBUREN.

WALEN, w., o. — Onverstaanbaar spreken, babbelen. Ik weet nie' watdat em allemaal waalde, ik kost er gee' woord van verstaan.

WALENHOUT, znw., o. — Zware dennen spar, dienende om in de koolmijnen de gaanderijen te onderschragen. (K.) Die boomkens kunnen dienen veur walenhout. Sparren, hopstaken, natiestokken en walenhouten.

WALE(N)KWARTIER, znw., o. — Het Walenland, Fr. *le pays wallon*. R.

WALEPIJP, znw., v. — Aarden pijp die in de Waalsche streken gebakken wordt.

WALESCHIP, znw., o. — Schuit uit het Walenland, die steenkolen vervoert. (Ook te Gent.)

WALG, znw., m., niet v. — Afkeer, Fr. *dégoût*. Z. Wrdb. J.

WALKBANK, znw., v. — Bij steenb. en pottenb. — Fr. *table à fouler*. Z. WALKEN. D. B.

WALKEN, w., b. en o. — Bij steen- en pottenb. De kleibollen ineenduwen, de klei lenig en taai maken, Fr. *fouler*. D. B.
Kil. Walcken, *premere*, *pressare*, *obterere*, *calcare*.

WALKER, znw., m. — De werkman die walkt.

WALLEBAK, znw., m. — Zwierbol, liederlijke dronkaard. (Ook in Brab., z. Sch.) Die wallebakken hebben heel de' nacht deurgedaan.

WALLEBAKKEN, w., o. — Als een liederlijke dronkaard te werk gaan, dronken langs de straten zwieren en de kroegen afloopen. (Ook in Brab., z. Sch.) De lotelingen hebben drij dagen aan e stuk gedronken en gewallebakt. Hij wallebakten heel de week.

WALLEBAKKERIJ, znw., v. — Daad van te wallebakken, slemperij. De vastelavenddagen zijn dikwijls dagen van wallebakkerij. Wa' ziede ge op zoo'n kermis? Niks as wa' wallebakkerij en baldadigheid.

WALLEN, w., o. — Zachtjes koken, niet doorkoken, broebelende zieden. D. B. Jong. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De pataten staan daar te wallen. De stokvisch mag nie' deurkoken, maar alleen wallen.
Kil. Wallen, wellen, *bullire*, *ebullire*.

WALLUIS, znw., v. — Wandluis, weegluis. (Z. der K.) Kil. In dat huis zitten walluizen.

WALM, znw., m. — Schoof gezuiverd of geschoot stroo. (K.) T.
— Meest als vrklw. *walmken*. Bundeltje stroo, lichtjes samengebonden om te branden gelijk eene fakkel. D. B. (K.) E walmken stroo. Hij stak e walmken stroo aan. Walmkens branden.
Kil. Walm, *fasciculus straminis*, *stramen*, *stramentum et fascis straminis ardentis*.
— Dekstroo, Fr. *chaume*. Da' stroo kan goed dienen veur walm.
Kram. zegt dat dit w. weinig of niet gebruikelijk is.

WALMEN, w., b. — *Stroo walmen*, stroo uitschudden, de gebroken halmen en het onkruid uit het stroo schudden, opdat het walm of dekstroo zou zijn.

WALMSTROO, znw., o. — Z. WALM 3°.

WALS, znw., m., niet v. — Fr. *valse*.
— Bij horlogemakers. Z. VANG.

WALSAARD, znw., m. — Soort van rinschen äppel, Fr. *rambourg*. Er zijn witte en roode walsaards. Walsaards zijn fijne appelen met malsch vleesch.

WALSEN, w., b. — Verjagen. Walst hem aan de deur! (jaagt hem de deur uit.)

WAM, znw., v. — Kaak, kieuw van eenen visch. (Z. der K.)
— Kil. Wammen der visschen, *branchiæ piscium*.

WAMP, znw., v. — Beek die haren oorsprong neemt in de moerassen van Arendonk.

WAN, znw., m., niet v. — Fr. *van*. J.
— Raadsel:

Ge kun(t) (h)et mee 'ne(n) *wan* overdekken
En mee geen duzend peerden voorttrekken.
(Een put.)

— Verg. *E gat hebben gelijk 'ne' wan*, een groot en breed achterste.

WAN, WANBROĔK, znw., v. — Z. KWADDERBROĔK.

WANDEL, znw., m. — Daad van te wandelen. T., R., Kl.-Br. Op zijne' wandel zijn. Hij is altijd op wandel.

WANDELEND, bvw. — Z. Wrdb.
— *Wandelende Jood*, Fr. *le Juif errant*. — Fig. Iemand die altijd op gang is. Daar is de wandelende Jood. Hij is 'nen echte wandelende Jood, hij is nooit niet thuis.

WANDELING, znw., v. — Wandelplaats. Ge hèt daar schoon' wandelingen. De wandelingen van e kasteel. Die boss(ch)en zijn in de' zomer 'en aangename wandeling.

— *In de wandeling*, wordt gezeid van eenen naam, bij 't volk in zwang, die de ware naam niet is, Fr. *le nom vulgaire*. D. B., R. Ze heeten 'em in de wandeling Jan Raapzaad, maar zijnen echte naam is Peeters. In de wandeling zeggen ze Moozes tegen hem, maar 'k geloof dat hij Frans heet.

WANG, znw., v. — Kaak, Fr. *joue*. Z. Wrdb. Dat w., in 't N. en W. der Kemp. schier onbekend, alwaar men *kaak* zegt, is zeer gemeen in 't Z.-O.

— Bij trapmakers. Ieder van de twee kantstijlen van eenen trap, waar de treden in vergaard zijn.

— Ieder van de kantstijlen, waar de treden eener ladder in vergaard zijn.

WANKELBARIG, bvw. — Wankelbaar. R. E wankelbarig weer.

WANNELAPPER, znw., m. — Rondreizende man, die de wannen bij de boeren lapt.

WANNES, znw., m. — Verkorting van Joannes, Fr. *Jean*.

WANORDER, znw., o. — Wanorde, Fr. *désordre*. D. B.

WANRAAD, znw., m. — Naam van een ingebeelden persoon.
— Spr. *Wanraad verteert zak en zaaden al wat er rondom staat*. (K.)

WA(N)T, WA(N)TDA(T, vgw. — Indien, als, Fr. *si*. T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Wa(n)tda' ge nie' en zwijgt, dan zulde kletsen krijgen. Ge zult weten waardat 't mert is, wa(n)tda' ge oe' werk niet af en hèt. Wa(n)tdat hij mij nie' en betaalt, dan doen ek 'em aan.

WANT, znw., v. — Fr. *gant*.

— *Fries(ch)e wanten*, wanten van eene witte grove wollen stof gemaakt, die men *fries* noemt.

— *Vingerlinge wanten*, z. VINGERLINGEWANTEN.

— *Wollen wanten*, z. WILLEWANTEN.

— Spr. *Van wanten weten*, geld hebben, rijk zijn. Hij moet van wanten weten, om zoo'n huis te kunnen koopen. Ook: op de hoogte zijn van iets, ingewijd zijn in de geheimen.

— **Weten wat een paar wanten kost, al heeft men in geenen kousenwinkel gewoond*, van eene zaak ook verstand hebben. — Dat spreekw. wordt, volgens Sch., te Antw. gebruikt.

WA(N)TDA(T, vgw. — Z. WA(N)T.

***WAP,** znw., m. — Sch. geeft dit w. voor ons WIJP. Z. aldaar.

WAPPEN, w., o. — Zuigen, van kinderen gezegd die iets in den mond steken. (A.) Geef 'et kind e suikerstoksken om aan te wappen. Wapt 'ne' keer, me' lieveke.

WAPPER, znw., m. — Zeer lange persoon. 'Ne lange wapper. 'Ne wapper van 'ne' vent.

— *De Lange Wapper*, gevreesde kwelgeest, in de verbeelding der Antwerpsche jeugd bestaande.

WĀR, znw., m., niet v. — Stam van Warren.

WAR, znw., m. — Verkorting van Eduard.

WARE, bw. — Waar (met een voorzetsel), vooral bij kinderen. (W. der K.) Op waren is em geloopen? Ik gaan weg. Naar ware?

WAREMPEL, bw. en tw. — Z. WAAREMPEL.

WAREN, znw., m. — Eduard. (Heist-op-den-Berg.)

WARENTIG, bw. en tw. — Z. WAARENTIG.

WĀRGAREN, znw., o. — Verward garen. Z. Wrdb.

— Fig. Verwarde zaak, Fr. *affaire embrouillée*. Da' proces is 'en echt wargaren: daar is nie' in of nie' uit te kunnen.

— Soort van vischnet. T.

WĀRHAAR, znw., o. — Bij borstelmakers. Kort haar dat uitgehekeld is, dienende om borstels te maken van mindere hoedanigheid. D. B.

WARKAM, znw., m. — Hetzelfde als Ontwarkam. Z. ald. T., R.

WARM, Kemp. **WERM,** bvw. Z. Wrdb.

— Spr. *Warm in zijnen dons zitten*, z. DONS.

— *Met de warm' hand iet geven*, in levenden lijve geven, in tegenstelling van bij testament, bij D. B. *warmer hand iets geven*. Z'nen oom héet 'em tien duzend frang met de warm' hand gegeven.

WARMEN, Kemp. **WERMEN,** w., o. — Warmte geven. Die stoof warmt bijkanst nie'. Vrglk. HEETEN.

WĀRMER(K)T, znw., v. — Verwarring, verwarde zaak. Da' was daar 'en wārmert met die zaak. 't Zal uitloopen op 'en wārmert.

WĀRNEST, znw., m. — Verwarde boel. Dat is daar 'ne wārnest, daar nie' in of uit te kunnen is.

WĀRSTREEN, znw., v. — Streen saai of wollegaren, die in de war is.

WART, znw., v. — Z. WERT.

WAS, znw., m., niet o. — Fr. *cire*. T., R. (Ook m. bij J.)

WAS, znw., m. — Groei, Fr. *croissance*, *crué*. T., R. Daar zit geene was in die boomen. De appelen hebben hunne' was nog nie'. Hij is in zijne' was blijven steken.

— *Half was*, z. HALFWAS.

— Lichaamsgestalte, Fr. *taille*. T., R. Dieë jongen is groot van was. Hij is klein van was.

— Zekere stramheid in armen of beenen, vergezeld van eene kortstondige pijn. Ook **Groei.** T.

WASACHTIG, bvw. — Weelderig, goed wassend, sprek. van planten. Wasachtig koren. De haver sta' wasachtig.

WASBLOËMIG, bvw. — Welig, fleurig, malsch, sprek. van gewassen. (K.) De pataten staan wasbloëmig.

WAS(CH), znw., m., niet v. — Z. Wrdb. Sch., T., R., J.

WAS(CH)BLOK, znw., m. — Blok met drie pooten, waar men de waschkuip op zet.

WAS(CH)DUVEL, znw., m., zonder mrv. — Soda, Fr. *soude*. (K.)

WAS(CH)GEREK, znw., o. — Waschduvel, Fr. *soude*. (K.)

WAS(CH)KOT, znw., o. — Waschhok, waschhuis.

WAS(CH)PÈÈRD, znw., o. — Houten gestel of schraag, waar men het natte waschgoed dat men uit de kuip trekt, op hangt, om het te laten uitlekken. (K.)

WAS(CH)POEIER, WAS(CH)POIER, znw., o. — Wit poeder dat men in heet water doet, om bij het wasschen het goed beter te zuiveren of witter te krijgen.

WAS(CH)TOB, znw., m., niet v. — Waschtobbe.

WASPOT, znw., m. — Bij biemans. Groote aarden pot, waar men was in bewaart.

WASS(CH)EN, w., b. en o. — Fr. *laver*. Z. Wrdb.

— Gep. w. *Wass(ch)en en plassen, wass(ch)en en klassen.*

— Spr. *Zijn vuil lijverd in familie wass(ch)en*, zijne geheimen binnenshuis houden.

— *Ge kunt 'ne(n) neger nie(t) wit wass(ch)en*, 't is vergeefsche moeite iets te 'willen beproeven, dat onmogelijk uit te voeren is.

— *Iemand zijnen bol wass(ch)en*, z. BOL.

— *Zijn eigen wass(ch)en gelijk 'en kat*, bang zijn om genoeg water te gebruiken als men zich wascht.

— Schuren, met water en bezem schrobben. (Z.-O der K.) Ik moet mijn huis nog wass(ch)en. 't Meisen was de kamer aan 't wasschen, toen ek binnenkwam.

— O. Gewasschen worden. D. B. Die stof was(ch)t schoon. Lijverd was(ch)t beter as katoen.

WASSCHERS(E) (klemt. op de eerste lettergr., uitspr. *wasgers*), znw., v. — Waschvrouw, Fr. *lavandière*. Dat is het eenigste w., waarin *sch* in 't midden van een woord, als *sch* wordt uitgesproken.

— In 't Z. der Kemp. is het nochtans *wass(ch)e(r)s(e)* (met den klemt. op de 2e lettergr.). Te Antw. spreekt men *wasgars* uit.

— Insect van de orde der vliesvleugeligen, dat over 't water zweeft, waterjuffer, Fr. *libellule*.

WAS(CH)STOEL, znw., m. — Driepikkel, waar de waschkuip op staat.

WASSELIJK, bvw. — Z. WASACHTIG.

WASSEN, w., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Wassen gelijk rijpe gerst,* in 't geheel niet wassen.

WAT, WATDAT, vgw. — Z. WA(N)T.

WATER, znw., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Kunnen lij(d)en dat de zon in 't water schijnt,* eens anders geluk niet benijden. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.)
— *Stille waters hebben diepe gronden,* zegt men van iemand die veel talent heeft zonder dat men het hem zoo nageven. D. B.
— Wordt ook gezeid van iemand die voor braaf en deugdzaam doorgaat en ongeoorloofde daden bedrijft.
— *Zoo rijk als 't water diep is,* schatrijk. R. Zie ook ZEE.
— *Gods water over Gods dijk laten loopen,* z. GOD.
— *Hoog water,* tranen in de oogen. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) 't Was hoog water bij hem (de tranen stonden in zijne oogen.) Ik zag dat 'et hoog water wier'.
— Wordt ook gezeid wanneer iemand groote behoefte heeft om te gaan wateren.
— *'t Water komt er van in mijne(n) mond,* naar iets watertanden. As ge die appelen ziet, dan kom(t) het water in oewe' mond.
— *Lèven gelijk 'ne vis(ch) in 't water,* leven zonder kommer. R.
— *In 't water vallen,* mislukken. De zaak is in 't water gevallen.
— *'t Water loopt van mijn hert,* ik heb grooten honger.
— *Van de brug in 't water vallen,* z. BRUG.
— *Deur alle waters gezwommen zijn,* door alle netten gevlogen zijn, listig, doortrapt zijn.
— Van iemand die listig en bedriegachtig is, zegt men ook *hij is in alle waterkens gewass(ch)en, in de witste eerst.*
— *Tusschen twee waters zwemmen,* niet oprecht spreken of handelen, met personen van verschillende gezindheid op goeden voet trachten te staan.
— *Het water loopt altijd naar de zee,* waar geld is, wil geld zijn. (Ook in Oost- en W.-Vl., z. Sch.)
— *Het water naar de zee dragen,* geven waar 't niet noodig is. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.)
— *Eer da(t) gebeurt, zal er nog veel water deur de zee loopen,* er zal veel tijd verloopen, er zal nog eerst veel gebeuren, eer dit of dat plaats heeft. T., R., Kl.-Br.
— *Water is beter als 't bier is,* ik drink liever bier dan water.
— *Water is geen bloed,* bloedverwantschap is meer eigen dan aangetrouwde familie.
— *Hij draagt water in de eene hand en vier in de andere,* 't is een valschaard. R.
— **In zulke waters vangt men zulke visschen,* met zich aan een gevaar bloot te stellen wordt men er door getroffen. — Sch. geeft die spr. voor Antw.

— *Water* BIJ *zijne(n) wijn doen*, in N.-Nederl. *water* IN *zijnen wijn doen.*

— Waterzucht, Fr. *ascite, hydropisie, anasarque.* Hij is dik van 't water. Hij heget water. Ze kreeg 'et water, en na weinigen tijd was ze dood.

— Spr *Ik zal daar het water nie(t) van la(d)en*, ik trek me dat niet aan, ik zal er geen verdriet in maken.

— *Wit water*, geneesmiddel waar men wonden, gekneusde of verstuikte ledematen, ontstoken oogen, enz. mee lescht, om er den brand uit te houden, Lat. *Aqua vegeto-mineralis Goulardi*, Fr. *eau de Goulard.*

WATERACHTIG, bvw. — Veel van water houdende. D. B. Schenkt mij maar wa' bier in, ik ben nie' waterachtig.

— Z. Wrdb. Spr. *Iemands hert waterachtig maken*, iemand naar iets doen watertanden. R.

WATERBERD, znw., o. — Bij schrijnwerkers. Ogiefsgewijs uitgeschaafde lijst in den onderdorpel van eene balkon- of tuindeur geploegd, om den regen naar buiten te doen vloeien. Ook **Waterlijst, Waterleest.**

— Ieder van de planken, over de windveren gelegd, waarlangs het water afdruipt op de pannen. B.

— Plank, die schuins op het einde der kepers en tegen den gootbodem wordt genageld, om de eerste rij pannen te ondersteunen, Fr. *chanlatte.*

— Berd of planksken, dat men onder aan de voor- of achterdeur nagelt, om te beletten dat het water in huis loope.

WATERBLAAS, znw., v. — Blaas met water gevuld, die bij bevruchte dieren vóór het baren openbreekt. T.

WATERDICHT, bvw. — Z. Wrdb.

— *Nie(t) waterdicht zijn*, wordt gezeid van iemand die zijn water niet kan houden.

WATERDOKTOOR, znw., m. — Geneesheer die op het water meestert, Fr. *hydropathe.*

WATERDRACHT, znw., v. — Valsche zwangerschap. Z. MAANDRACHT.

WATERDUVEL, znw., m. — Z. VISCHMOIER.

WATERENDEKEN, znw., o. — Z. KATTINNEKEN. D. B. *waterandeken.*

WATEREN, w., b. — Roten, vlas in het water leggen om er den bast te doen afgaan. Vlas wateren.

WATERFLORIS, WATERFLEURIS, znw., v. — Soort van pleuris. Pleuris of longvliesontsteking met vochtige uitstorting, Fr. *pleurésie avec épanchement liquide.*

WATERKRAAN, znw., v. — Kraan die door de waterkracht in beweging gebracht wordt. (**A.**)

WATERGAL, znw., v. — Een zieke die van tijd tot tijd slijmerig water braakt, zegt dat hij de watergal heeft. 't Is eerder een teeken van eene maagziekte dan wel eene bepaalde maagziekte.

— D. B. vertaalt het door *catharre de l'estomac*, *gastrorrhée*, *pituite* en Kil. heeft Waeter-galle, *humor biliosus*.

WATERGERS, znw., o. — Z. VLOTGERS.
— Z. WATERSPÖRRIE.

WATERHIN, znw., v. — Z. WATERKIEKEN.

WATERKANT, znw., m. — Bij schrijnwerkers. Eene groef onder in den dorpel van een venster, om den regen te beletten langs den muur af te vloeien. 'Nen dörpel me' 'ne' waterkant. Vensters me' waterkanten. — Ook **Drupkant**.

WATERKIEKEN, znw., o. — Waterhoen, Fr. *poule d'eau*, Lat. *Gallinula chloropus*.

WATERKLERK, znw., m. — Klerk die bij de scheepsmakelaars gelast is de papieren voor de schepen in orde te brengen, en die aan boord moet bezorgen. (**A**.)

WATERLANDERS, znw., m., mrv. — Tranen. D. B. Ik mag daar tegen heur nie' van spreken, of de waterlanders zijn daar.

WATERLIJST, WATERLEEST (scherpe *e*), znw., v. — Bij timmerl. Schuinsch stuk hout dat op den tweeden onderregel van een raam wordt aangebracht, om te beletten dat het water binnendringe.
— Z. WATERBERD 1°.

WATERNATIE, znw., v. — Natie die schepen lost en laadt en enkel platte wagens gebruikt. (**A**.) Z. NATIE.

WATEROOG, znw., v. — Tranend oog, oog daar altijd water in staat, Fr. *œil larmoyant*. Wateroogen hebben.

WATEROOGEN, w., o. — Weenen, tranen storten. T., R. Hij begost te wateroogen.

WATERPLANK, znw., v. — Z. WATERBERD 4°.

WATERRAT, znw., v. — Z. Wtdb.
— Fig. Een man of jongen die altijd aan 't water verkeert, die geerne zwemt, die met voorliefde op zee gaat.

WATERRIJM, znw., m. — Bevrozen dauw, die na koude nachten, op planten en daken ligt, Fr. *gelée blanche*. D. B., Sch., R. Niet te verwarren met Hijzel of Rouwrijm.

WATERRIJMEN, w., onp. — Waterrijm maken. D. B., R. Het héet deze' nacht gewaterrijmd.

WATERRITS, WATERRUTS, znw., m. — Soort van perzikkruid dat in de grachten groeit, Lat. *Polygonum Hydropiper* L. en *Polygonum mite* Schrk.

WATERSAUS, znw., v. — Saus zonder vet of boter.

WATERSCHEUT, znw., m. — Hetzelfde als Waterloot bij Kram., Fr. *branche gourmande*, *branche parasite*, bij D. B. *waterschote*, *-scheute*, v. T., R. (Ook in Oost-Vl. en Brab., z. Sch.) De waterscheuten afsnij(d)en.

WATERSCHUIMER, znw., m. — Dief die op 't water steelt, b. v. bootjes weghaalt, goederen, touwen, enz. van de schepen steelt en ze met een bootje wegbrengt. (**A.**)

WATERSLAG, znw., m. — Wordt gezeid van de reeks helderklinkende noten in den zang van eenen nachtegaal, en die men nabootst op eene fluit met water gevuld. D. B.

WATERSPÖRRIE, znw., v. en m. — Een kruid op spurrie gelijkende, dat veel in natte gronden tiert en in de wetenschap *Sagina procumbens* L. genaamd wordt.

— Sommigen geven dien naam ook aan eene soort van bies, Lat. *Joncus buffonius* L., in 't Fr. *jonc des crapauds*.

WATERSTEEN, znw., m. — Groote vierkante arduinen steen onder de pomp, waar men het keukengerief op afwascht.

Kil. Waeter-steen, *urnarium*, *lapis quadratus super quo vasa escaria eluuntur*.

WATERSTROP, znw., v. — Soort van strop of strik dien men legt om iets vast te binden. Een waterstrop leggen.

WATERTOOM, znw., m. — Bij voerl. Toom met een gebit zonder armen, bestaande uit twee deelen, die gewrichtsgewijze aaneen zijn en aan hunne buitenkanten voorzien zijn van ringen, waar de leunies aan vastgemaakt worden. T., R.

WATERZAK, znw., m. — Gekookte aardappel die week en waterachtig is. D. B. (Ook te Gent.) Die pataten zijn waterzakken.

— Krab die niets eetbaars bevat, die enkel water inhoudt. (**A.**)

WATERZEU, znw., v. — Z. WATERZOI.

WATERZIENDER, znw., m. — Z. WATERDOKTOOR.

WATERZOI, WATERZEU, znw., v. — Partij kleine visch, die ondereen gekookt is, Fr. *matelote*. D. B.

WATERZON, znw., v. -- Flauwe, bleeke zon, bij regenachtig weder.

***WATSEN**, w., o. (?). — « Op beide wangen links en rechts met de hand kletsen. »

Sch. geeft dat w. voor Turnhout.

WATTE, vrnw. — Wordt somwijlen gebruikt voor Wat, Fr. *quoi*. Watte! gij zoudt mij willen leeren!

WAVER, bw. — Z. WAARVEUR.

WEB, znw., v. en o. — Fr. *toile d'araignée*. Z. Wrdb.

WEBBE, znw. — Z. WEÜBBE.

WEDDEL, znw., m. — Een bol van gebakken aarde of stein, met een rond gat door, dien men eertijds bij wijze van handvatsel aan het klinksnoer hing der oude boerenwoningen. (**Z.** der **K.**) Bij **D. B.** *weerling* geheeten.

WEDDER, znw., m. — Z. WEERDER.

WEDDEREN, w., o. — Z. WEERDEREN.

WEE(D) (zachte *e*). Tweede hoofdvorm 1° van Wijden, Fr. *bénir, sacrer,* 2° van Weiden, Fr. *paître*.

WEE(D)EN, w., b. — Hetzelfde als Wieden, Fr. *sarcler*. De peeën wee(d)en. Is de haver al geweed?
Zoo hoort men ook *bee(d)en* voor *bieden*.

WEEF (zachte *e*), znw., v. — Weduwe, Fr. *veuve*. Ze' moeder is 'en weef. Hij is hertrouwd mee' 'en weef.

WEEFLA(D)E, znw., v. — Bij wevers. Houten lade, waar het weefriet in ligt en die den inslag in de beet slaat, na elken scheut van het schietspoel. Fr. *chasse, battant du métier à tisser*. 't Is de weeflade die 't getiktak verwekt, dat men bij 't weven hoort. De weeflade heet ook *vliegende la(d)e*.

WEEG. — *Te weeg,* z. onder WEG.

WEEGBERD (scherpe *e*), znw., o. — Blinde, scherm van eenen doel. (**K.**) Hij schoot in 't weegberd.

WEEGGELD, znw., o. — Geld dat men betaalt om iets te laten wegen, b. v. verkens of andere dieren.

WEEGT (scherpe *e*), znw., m. — Wand, muur van vlechtwerk, met klei of leem bestreken, bij **D. B.** *weeg*. (**K.**) 'En huis me' leeme' weegten. De leem is van de' weegt gerègend. Daar was e gat in de' weegt.

WEEK, znw., v. — Z. Wrdb.
— Spr. *Naar de ander week zien*. Wanneer iemands scheel oog (körkoog) wegdraait, terwijl het goede u aanstaat, dan zegt men dat *zij* (het oog) *naar de ander week ziet*. (**A.**)

WEEK, WEEKELIJK, bvw. — Zwak van gezondheid. Hfft. 'Ne weekelijke mens(ch). Hij is vandeeg week, hij kan tegen niks tegen.
— *Weeke vruchten*, vruchten die licht van de koude en den vorst weten.
— *Week weer*, wak weder, regenachtig weder.

WEEKLUIS, znw., v. — Weegluis, wandluis, Fr. *punaise*.

WÈÈNOOG, znw., v. — Z. WEEROOG.

WEEPS(CH) (zachte *e*), **WEPS(CH)**, bvw. — Licht, niet sterk. 'Ne weeps(ch)e stoel. 't Is 'en schoon' kas, maar ze is wa' weepsch. Da' karreken is veul te weps(ch).

WEER, znw., o. — Weder. Z. Wrdb.

— *Gewassig weer*, z. GEWASSIG.

— *Groeiende weer*, een weder dat groeien doet of waarbij de wasdom vermeerdert.

— *Rot weer*, vuil, regenachtig weder.

— *Staande weer*, vast weder.

— *Wak weer*, z. WAK.

— *Week weer*, regenachtig, buiig weder.

— Verg. *E weer gelijk 'en hoogmis*, schoon, zonnig weder.

— Spr. *Het is geen weer om er 'nen hond deur te jagen*, z. HOND.

— *Loopende wind is staande weer*, z. WIND.

— *In zij(n) weer zijn*, in zijn element zijn, Fr. *être dans son élément*. As hij maar iemand plagen kan, dan is hij in ze' weer.

— In zijn werk zijn, het druk hebben. De mens(ch)en zijn allemaal in hun weer tegen de aanstaande kermis.

— *Tegen weer en wind in*, tegen heug en meug, tegen den zin van iedereen.

— *Schoon weer spelen met*, z. SCHOON.

— *De mens(ch)en maken den almenak en God het weer.*

— *Naar alle weeren* (of *winden*) *draaien*, zeer veranderlijk zijn, sprek. van personen.

WEER (scherpe *e*), znw., m., niet o. — Eelt, hardigheid in de huid, Fr. *cal, callosité, durillon*. Weeren in de hand. Hij zal 'em geen weeren werken.

— Spr. *Beter 'ne(n) weer in de hand als 'ne(n) gou(d)en ring aan de(n) vinger.*

Kil. Weer, *callus, callum*.

— Knoop, knoest, kwast in 't hout, Fr. *nœud*. Dat hout zit vol weeren. 'Ne weer in 'en plank. Op 'ne' weer zitten (al snijdende, schavende of zagende eenen weer in 't hout ontmoeten).

— Spr. *Op 'ne(n) weer zitten*, niet voortgaan, altijd met hetzelfde bezig zijn, gedurig hetzelfde zeggen. Te Gent bet. die spreuk : voor eene moeilijkheid zitten.

Kil. Weer, *nodus, tuber*.

— *Weer* is geen verouderd w., zooals Kram. meent, maar van dagelijksch gebruik in geheel Zuid-Nederl. In W.-Vl. wordt het met zachte *e* uitgesproken. (Z. D. B.)

WÈÈR, WÈÈRT, WÈREN voor Was, Waart en Waren. **(K.)** Ik wèèr de leste. Gij wèèrt niet daar. Wij *en* zij wèren.

WÈÈR, znw., v. — Stam van Weren. Z. Wrdb.

— *In de wèèr zijn om*, genegen zijn, er op uit zijn om. Hij is altijd in de wèèr om iemand te bedriegen. Zij is gedurig in de wèèr

om iemand te bedriegen. Dieë jongen is gedurig in de wèèr om kleiu' kinderen te plagen.

— *Wèèr bie(d)en*, z. WÈÈRBIEDEN.

WEERACHTIG, bvw. — Met weeren, sprek. van hout. Weerachtig hout.

WEERAL, bw. — Alweer, wederom. D. B., R. 't Is weeral te laat. Hij was weeral zat. Ge kunt weeral oe' les niet. Ook **Alweeral.**

WÈÈRBIE(D)EN, WÈÈRBEE(D)EN, *boo(d) wèèr, wèèrgeboden* en *wèèrbiedde gewèèrbied*, w., o. — Zijn best doen, neerstige pogingen aanwenden. (**K.**) Hfft. Jongen, ge moest is wèèrbie(d)en om wa' beter te leeren. Ik geloof nie' dat ek mijn idioticon véur den 1e Februari zal afkrijgen, maar 'k zal toch wèèrbee(d)en. Héet hij al weergebo(d)en om 'en ander plaats te krijgen? Hij héet er naar geweerbied, maar 't is mislukt. Dat is iet, daar ek geen weer naar bee(d)en moet.

WÈÈRBÖRST, znw., v. — Bij timmerl. en metsers. Hetzelfde als Borstwering, de ruimte tusschen het dak en den zoldervloer. De weerborst is de teerlingmaat van den zolder.

WEERBÖ(R)STEL, znw., m. — Haar dat in tegenstrijdige richting groeit van 't overige, Fr. *épi*. D. B. Hij hée 'ne' wèèrbö(r)stel op zijne' kop.

WEERBOT, WEERBOTS, znw., m. — Weerstuit, Fr. *rebondissement*. D. B. De weerbot, de weerbots van 'nen bal.

— Spr. *Tegen de(n) weerbots kunnen*, de gevolgen kunnen dragen van wat men doet. As ge iemand plaagt, dan moette ook tegen de' weerbots kunnen.

***WEERD**, znw., m. — In de prov. Antw. Kleine muur, zegt Sch.

WÈÈRD, WÈÈRDE, WÈÈRDIG. — Hetzelfde als de Holl. woorden Waard, Waarde, Waardig.

— *Wèèrd geven*, de moeite geacht worden. Het geeft me nie' wèèrd van daar naartoe te gaan. Het gaf 'em nog nie' wèèrd van 't geld te komen ontvangen.

— *Geen bedankens* (*ziens, loopens, gaans, vertellens*, enz.), *wèèrd zijn*, de moeite niet weerd zijn om er voor te bedanken, te loopen, te gaan, het te vertellen, enz.

WÈÈRDER, ook **WEDDER** en **JEDDER** (uitspr. *wäddər, jäddər*), znw., m. — Godspenning, eene gift 'tzij in geld, 't zij in iets anders, die een dienstbode ontvangt wanneer hij zich ergens verhuurt. (**K.**) 'Ne' jedder krijgen. Wanneer komt de meid die ge gehuurd hèt? Zij komt nie', ze héet heure' wedder teruggebrocht. De wèèrder van eene boerenmeid bestond vroeger in eenige ellen lijnwaad, een koppel hemden, twee blauwe voorschooten, een paar klonen, enz.

WÈÈRDEREN, ook **WEDDEREN** en **JEDDEREN** (uitspr. *wäddərən, jäddərən*), w., o. — Den weerder of godspenning teruggeven. (**K.**) Boer Tijs had 'en nief meid gehuurd, maar ze hée' gejedderd.

WÈÈRDRIBBE, znw., v. — Secreet, gemak, Fr. *lieu d'aisances*, *latrines*.

— Dat w. behoort niet tot de volkstaal; men vindt het nog op de plakkaten der notarissen.

Kil. Waerd-rubbe, *latrina domestica*. In oude schriften *waerderebbe* (Vlaanderen).

WEÊREN (zachte *e*), w., onp. — Schoon weder zijn. (**K.**) 't Wilt vandaag nie' weêren. As 'et mergen weert, dan beginnen me aan den oo(g)st.

WEERLICHT, znw., m., niet o. — Bliksem, Fr. *éclair* (*accompagné de tonnerre*). D. B., M. 'Ne leelijke weerlicht. Bij elke' weerlicht maakten em e kruis. Den donder volgde kört op de' weerlicht.

— *Op 'ne(n) weerlicht*, op eenen oogwenk. Ik ben op 'ne' weerlicht terug. 't Was op 'ne' weerlicht gedaan.

— Bij V. D. : « Weerschijn van zeer verwijderde bliksems, waarvan de donder niet kan gehoord worden. » Daarvoor zeggen wij *heilicht*.

WEERLICHTEN, w., onp. — Bliksemen, Fr. *faire des éclairs* (*accompagnés de tonnerre*). D. B., M. 'Et donderden en 'et weerlichtte.

— Kram. vertaalt dit w. door *faire des éclairs de chaleur* (zonder donder), doch daarvoor zeggen wij *heilichten*. Z. dat w.

WÈÈ(R)NOOG, znw., v. — Z. WEEROOG.

WEEROOG (scherpe *e*), **WÈÈROOG**, **WÈÈ(R)NOOG**, **WEINOOG**, **WÈÈNOOG**, **WIJNOOG**, znw., v. — Puistje op het oogscheel, Fr. *orgeolet*, *compère-loriot*. D. B. In 't W. der Kemp. **Griet** en in 't Z.-O. **Kwèèn**. Die een weeroog heeft, zegt het volk, heeft tegen de kerk of op 't kerkhof (of in de maan) gepist.

Kil. Weer-ooghe, *hordeolum*.

WÈÈRT, z. WÈÈR 1°.

WEES, znw., v., ook als het een mannelijken persoon geldt. — Fr. *orphelin*, *orpheline*.

— Spr. *De wees zijn*, de bedrogene, de gefopte zijn, Fr. *être la dupe*. Sch., R.

— *Weesken zijn*, bedeesd zijn. (**A.**) 't Is toch zoo e weeske.

WEEST, WEESTEN, WEST, WESTEN, in 't N. der Kemp. **WIST, WISTEN**, verl. dlw. — Wordt gebruikt voor Geweest, als er een infinitief op volgt. Hfft., R., Kl.-Br. Wat hedde daar weest halen? Ik heb weesten wandelen. Hij is west werken. De kinderen zijn westen spelen. Hij had wist jagen. Hedde wisten viss(ch)en?

WEESTGEGROET, znw., m., niet o. — Fr. *ave*.

— Oogenblik, zooveel tijd als er noodig is om een weesgegroet te lezen. Wacht 'ne' weestgegroet, dan gaan ik mee.

WEET, znw., v. — Kennis, tijding, Fr. *connaissance*, *notification*. D. B. Hfft. Iemand de weet laten van iet. Hij is vertrokken buiten de weet van zijn ouwers. Bij mijn weet, Fr. *à mon escient*.

— *Iet aan de weet komen*, het te weten komen. B. Hoe zijde dat aan de weet gekomen ? Ik ben aan de weet gekomen dat hij 't gedaan héet.

Zoo ook *iet aan de weet geraken.*

— Spr. *Alles is 'en weet, maar vlooien vangen is een gauwigheid.*

WEETACHTIG, bvw. — *Weetachtig zijn van iet*, van iets de weet, de tijding vernomen hebben. Jan zee mij da' ze' vader dood was, maar 'k was er al weetachtig van.

WEEWAAL (zachte *e*), znw., m. — *Gèle weewaal*, weduwaal, wielewaal, Fr. *loriot*, Lat. *Oriolus galbula.*

WEEZEGOED, znw., o. — Het goed dat eene wees toebehoort. D. B.

WEG, znw., m. — Z. Wdb.

— Spr. *Naar den bekende(n) weg vragen*, vragen naar iets dat men weet, terwijl men den schijn aanneemt van het niet te weten. T.

— *Op weg zijn*, Fr. *être en voie.* D. B. Hij is op goeie' weg om rijk te wörren. De zieken is op weg van te genezen.

— *Te weeg zijn*, op het punt zijn. D. B. Ik was zjust te weeg om te vertrekken, as er gebeld wier'. Ik was te weeg om naar huis te gaan, as er nog 'ne kameraad van mij binnenkwam, mee wieda' 'k nog wa' blijven klappen ben.

— *Het uit den weg brengen*, het verkerven, de grens van het betamelijke overschrijden.

— *De(n) weg omgaan*, z. OMGAAN.

— *Weg kunnen* of *weten met iemand* of *met iet*, middel weten om iemand te geleiden of om iets moeilijks te verrichten. D. B., T., Hfft. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) De meester kan met dieë' koppigaard geene' weg. As 't mij te doen stond, ik zou er wel weg mee weten. Ik kan met da' vraagstuk geene' weg (ik weet niet hoe het oplossen). Ik weet met 't water geene' weg. Weet den avokaat daar weg mee? Ze hebben 'em daar weggejaagd, omdat ze er geene' weg mee en kosten.

— *Geene(n) weg kunnen*, niet uit de voeten kunnen, niet wegkunnen, geene ruimte genoeg hebben. R. Ik kan geene' weg van de tandpijn. Hij kost geene' weg van de' vaak. De zieke kan geene' weg. Ik kan hier geene' weg, dat 'et hier zoo klein is. De plaats mocht wel wa' grooter zijn, me kunnen hier geene' weg.

— *Weg kunnen me(t) iet*, het verkwisten, verteren, gretig opeten. T. Hij kan weg mè' ze' geld. Dieë gulzigaard kan weg met 't eten. Ik weet nie' hoeda' ge mee' al da' bier weg kunt. Hij verkwist veel geld. Ja, hij kander weg mee.

— *Weg weten met iet*, weten waar met iets blijven. T. Ik mocht zooveel peren meenemen as ek wilde, want hij wist er toch geene' weg mee. Hij is zoo rijk, dat em geene' weg weet mè' ze' geld.

— *In iemands weg loopen*, eene hindernis zijn voor iemand.

— *Iemand iet in de(n) weg leggen*, hem door iets hinderen of misnoegen. T. Wat heb ek oe in de' weg geleed, da' ge zoo gestoord zijt op mij?

WEG, bw. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Weg end weer*, heen en weder. Hij ging weg end weer deur den huize.

— Heen en terug, Fr. *aller et retour*. E kaartje weg end weer veur Antwerpen.

— *Weg zijn*, vertrokken, verloren. Den trein is weg. Ze' geld en zijn horloge waren weg.

— Verstrooid zijn. Hij is altijd mè' zijn gedachten weg.

— In slaap zijn. Zwijg stil, hij is weg.

— IJlhoofdig zijn, raaskallen. Hij was heelegans(ch) weg, hij kende niemand ne meer.

***WEGBENZEN**, w., b. — Z. onder BENS.

WEGBONKEN (uitspr. *uitboěnkən*), w., o., met *zijn*. — Bonkende wegrollen. Den bal is weggebonkt.

WEGBOTTEN, w., o., met *zijn*. — Z. WEGBONKEN.

WEGBRISS(CH)EN, WEGBRISSEN, w., o., met *zijn*. — Wegrollen, sprek. van eenen top of tol, die uitgedraaid is.

WEGEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Wegen gelijk lood*, zwaar wegen.

WEGEN, w., b. en o. — Sturen, voeren, leiden, richten, Fr. *conduire, diriger*, Lat. *in viam dirigere*. (K.) Hij kost 'et pèèrd nie' goe' wegen en hij ree' in de gracht. De ploeg wegen in 't land. De koetsier was zoo zat, dat hij nie' meer wegen en kost. Hij héet ook e wiel (Fr. *vélocipède*), maar hij weet nog nie' hoedat em 'et dink wegen moet. Meer links! koetsier, ge weegt verkeerd!

Kil. Weghen, *dirigere in viam*.

— Heen en weer varen met kar en peerd, toegang, uitgang hebben tot eenen akker, eene weide, enz. (K.) Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Mijne gebuur moet mij laten wegen over ze' land. De koopers van perceel II en III, moeten over koop I wegen. Ik weeg langst hier en hij weegt langst ginder.

— Eenen toegang, eenen uitweg hebben. Langst waar weegt oe' land?

WEGENIS, znw., v. — Toegang tot eenen akker, eenen beemd, enz. De kooper van den eerste' kavel moet wegenis geven aan de koopers van de ander perceelen. Mijnen bemd leet te wijd van huis en 'k heb er geen goei wegenis naar toe.

— De openbare wegen, straten en banen. De wegenis wördt hier slecht onderhou(d)en.

WEGFOĔFELEN (ook *eweg-*), w., b. — Wegstoppen, heimelijk verbergen. D. B., T., R. Hij foĕfelde gauw de kaarten weg.

WEGGAFFELEN (ook *eweg-*), w., b. — Het hooi, stroo met de gaffel van de eene plaats op de andere gooien. (K.) Baas, hoe moet ik da' stroo wegdoen? Gaffel 'et maar eweg, da' ga' wa' rapper.

WEGHEBBEN, WEGHEMMEN (ook *eweg-*), w., b. — Weggenomen hebben. De dieven hadden al het geld eweg. De kat heget vlees(ch) weg.

— *Iet weghebben van*, er op gelijken, Fr. *ressembler à.* De hyena héet iet weg van den tieger en iet van de' wolf. Dieë jongen hée' veul weg van ze' vader.

— Beethebben. De vèèg, de klets weghebben (zich eene ziekte of een gevreesd ongeluk op den hals gehaald hebben.) Hij hée' 'ne' slag van de' meulen weg (hij is niet wel bij zijn verstand, Fr. *il est toqué.*)

WEGJASSEN (ook *eweg-*), w., b. — Wegjagen. Jast dieën hond eweg. Hij is daar weggejast en 't is veur zijn deugd niet.

WEGKEGELEN (ook *eweg-*), w., b. — Weggooien, wegjagen. Iemand wegkegelen. Kegelt die vodden weg.

WEGKEIEN (ook *eweg-*), w., b. — Wegsmijten. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij keide zijne' stok weg en hij ging op de' loop.

WEGKETSEN (ook *eweg-*), w., b. — Wegjagen, verdrijven. Ze ketsten dieën deugeniet weg.

— O., met *zijn.* Wegloopen. Hij is weggeketst.

WEGKÈREN (ook *eweg-*) w., b. — Met bezem of borstel wegvegen. Kèèrt die vuiligheid weg.

WEGKEUTEREN (ook *eweg-*), w., b. — Keuterende wegjagen. Iemand wegkeuteren.

WEGKUIS(CH)EN (ook *eweg-*) w., b. — Al kuischende verwijderen. Kuis(ch)t die papierkens weg.

WEGKUNNEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn.* — Zich kunnen verwijderen. T. As em eens gezeten is, kan hij nie' meer weg.

— Weten waarheen. T. Dat hij maar ewegkost, hij zou daar nie' lank woonen.

— Fortuin hebben. R. Die mens(ch)en kunnen tamelijk goe' weg. Hij moet nie' meer werken, hij kan eweg.

— Spr. *Wegkunnen zonder hofkoor(d)*, z. HOFKOOR(D).

WEGMAKEN (ook *eweg-*), w., b. — Zijne goederen vermaken aan personen die geene bloedverwanten zijn. R. Hij hee' meer as de helft van ze' fortuun weggemaakt. Ik zou rijk zijn, had m'nen oom ze' goed nie' weggemaakt.

Kil. Sijn goed wegh-maeken, *abalienere bona et testamento legare.*

WEGMUIZEN (ook *eweg-*), w., o. met *zijn.* — Wegsluipen, zich ongemerkt verwijderen. R. Toen hij zag dat er ging gevochten worden, muisden hij stillekens eweg.

WEGPIKKELEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn.* — Zich al pikkelende verwijderen. T., Kl.-Br. Den ouwe pikkelde weg.

WEGRITSEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn*. — Wegijlen, snel wegsluipen. T. Den deugeniet ritsten eweg. Hij is stillekens weggeritst.

WEGROEIEN (ook *eweg-*), w., b. — Wegwerpen, wegsmijten, bij D. B. *wegrooien*. (K.) Hij roeide zijnen boterham weg.

WEGSEEZEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn*. — Snel wegloopen, bij T. *wegsjeezen*. Ik zag 'em wegseezen.

WEGSLIBBEREN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn*. — Wegsluipen, T., R. Hij is stillekens weggeslibberd.

WEGSPÖRZEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn*. — Driftig wegloopen, bij T. *wegsporren*. (K.) De fruitdieven spörsden eweg gelijk 'ne weerlicht, as ze de' « garde » zagen.

WEGTRUGGELEN, w., b. — Weglokken. Ik had 'ne' goeie' knecht, maar ze hebben hem weggetruggeld.

WEGVLIEGEN (ook *eweg-*), w., o., met *zijn*. — Fig. Weggejaagd worden. Hij was knecht bij Mijnheer N., maar hij is er weggevlogen, omdat hij lange vingeren had.

WEGZJÈREN, WEGZJERREN, WEGZJARREN (ook *eweg-*), w., b. — Wegwerpen, wegsmijten, bij D. B. *wegzeerden*. Zjèèrt dat eweg! Wa'! gij zoudt al die vuiligheid in den hof planten! Ik zjer 'et weg, as ge er derft mee aankomen.

— O., met *zijn*. Weggaan, zich verwijderen, Fr. *s'en aller*, *déguerpir*. D. B., T. Hij zjèèrde weg. Zjèèrt eweg, leelijkaard.

— In barsche bevelen wordt het ook wdrk. gebruikt. T. Zjert oe eweg!

WEI, znw., v. — Weide.

— Spr. *Op 'en goei wei staan*, een goed kosthuis hebben, ergens goed gevoed worden.

— *Hij is op 'en goei wei geweest*, hij is dronken.

WEIBEEST, znw., v. — Hoornbeest, die op eene weide gevet wordt.

WEIK, znw., m., niet v. — Hetzelfde als Week, het weeken. T., Hfft.

— Spr. *Zijn boontjes op iet te weik leggen*, z. BOON.

WEIKEN, w., b. en o. — Weeken. Hfft., G., Kil. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Boonen weiken. Vis(ch) weiken. Laat da' 'nen dag in water weiken.

WEINIGSKEN, znw., o. — Een weinig. Fr. *un peu*. Daar is nog e weinigsken olie in de kruik. Schenkt mij e weinigsken bier in. Schuift e klei' weinigsken dichter bij de tafel.

— Meest gebruikt als men de kleinheid, de geringheid van de hoeveelheid wil doen uitschijnen; anders bezigt men *'en bitje*, *'en bitteken*, *'en bitsken* (in 't Z. *e bekken*.)

WEINOOG, znw., v. — Z. WEEROOG.

WEISTEREN, WESTEREN (uitspr. *wästərən*), **WESSEREN**, te Lier ook **WESSELEN**, w., o. — Veel beweging maken, onrustig heen en weer loopen, wemelen, niet stilzitten. Die kinderen kunnen iet doen van weisteren. Weistert zoo niet, zit stil. De kinderen zaten op hun banken te westeren. Z. Sch.

— Afl. *Weisterèèr*, *geweister*.

WEIZAK, znw., m. — Weitasch, Fr. *gibecière*.

***WEKKER**, znw., m., ***WEKKERING**, znw., v. — « Beiaard, klokkenspel dat het half kwartier of vijf minuten vóór de uur gehoord wordt. »

Sch. geeft die w. voor O.-Vl. en *Antw.*

***WEKKEREN**, w., o. — « Beiaarden ; te kennen geven. Laat hem dat wekkeren. Het wekkert (de wekker gaat af), Fr. *il carillonne.* »

Sch. kent dat w. toe aan Antw.

WEL, znw., m. — Bij smeden. Z. LASCH.

WEL, znw., m. en v. — Rol, blok van cilindervormige gedaante, Fr. *cilindre.* Houte' wellen. 'En ijzere' wel. De afgezaagde boomstammen die dienen om tot latten gekloven te worden, zijn wellen.

— Bij landb. Ronde of achtkantige blok van hout of arduin, dienende om de kluiten te breken, den grond vast te leggen of eene weide te rollen, Fr. *rouleau*, Hgd. *Wälze.* R., Jong. (Ook in Limb., Hag., Brab. en Kl.-Br., z. Sch.) 'En houte' wel. Met de wel over den akker rij(d)en. Om de weiden te wellen, gebruikt men eene arduinen wel.

Kil. Welle, *cylindrus, volvolus ; lignum teres instar cylindri quo voluto æquatur solum.*

WEL, bvw. — Begoed, welhebbende. Dieën boer is wel : hij zit op 'en eigen hoef mee 'en koppel pèèrden. Hij is rijk getrouwd, en hij was wel van zijn eigen.

— Bw. *'t Is wel*, 't is zeker waar. Ik hem 'et nie' gedaan. 't Is wel ! Vrglk. NIE.

WELBLOK, znw., m. — Bij landb. Wel, Fr. *rouleau*, bij M. *welterblok.*

— *Sch. geeft ook het werkw. *welblokken* voor de prov. Antw. Ik heb dit nooit gehoord.

WELD, znw., o. — Weelde, eene gemeente in 't kanton Arendonk.

WELDE, znw., v. — Weelde. Hfft., Kil. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij hée' nooit geen welde gekend. Gij zijt de welde nie' gewoon.

— Spr. *Eens welde is altijd geen armoei.*

— *'Ne vogel zingt soowel van armoei als van welde.*

— *Die de welde nie(t) kan dragen, moet de armoei maar sleipen.*

WELFSTEEN, znw., m. — Roode baksteen van bijzonderen vorm, die dient om welfsels te metselen.

WELGEN, w., b. en o. — Half genoeg koken, bij Sch. *walkeren* en bij R. *swillen*. De roôkoolen meugen maar welgen. Gewelgde koolen.

WELHEBBEND, bvw. — Gegoed, Fr. *fortuné*. Welhebbende menschen. Ze' vader is 'ne welhebbenden bôrger.
Kil. Wel-hebbende, *satis dives*, *opulentus*.

WELLEN, w., b. — Bij landb. Met eene wel over het land of eene weide rijden, Fr. *rouler*. R. 'Nen bemd wellen. Het land wellen. Als de spôrrie gezaaid is, dan wördt ze nog is geweld.
Kil. Wellen, *volvere*.

WELLEN, w., b. en o. — Bij smeden. Twee stukken gesmeed ijzer aan elkander lasschen, zoodanig dat de vereeniging volkomen zij, zonder behulp van koper, tin, lood of een ander metaal.

WELSTELLEND, bvw. — Z. WELHEBBEND. D. B.

WEND, znw., m. — Z. WIJND.

WENDEL, znw., m. — Z. WIJNDEL.

WENDEL, WENDER, znw., m. — Mannelijke eend, Fr. *canard mâle*. Kil.

WENKEN, znw., o. — Koozevorm van Jan. (Hulshout.)

WENSBRAUW, znw., v. — Z. WIJNSBRAUW.

WENS(CH), znw., m. — Z. Wrdb.
— *Te wens(ch)*, *ter wens(ch)* komt als versterking bij *genoeg* en bet. Ruimschoots, ten volle. T., R. Ik heb te wens(ch) genoeg geëten. Geeft 'em geenen drank ne meer, hij héet ter wens(ch) genoeg. Da' stuk laken is ter wens(ch) lank genoeg.

WENS(CH)EN, w., b. — Z. Wrdb.
— *Het iemand wens(ch)en*, hem groeten om afscheid te nemen. D. B., R. Allà, vriend, ik gaan 'et oe wens(ch)en.

WENS(CH)HOEIKEN, znw., o. — Ingebeeld hoedje, waarmede men in de vertelsels alles kan wenschen wat men wil. 't Vertelsel van Fortunatus' börs en ze' wens(ch)hoeiken.

WEPS, znw., v. — Wesp, Fr. *guêpe*. G.

WEPS(CH), bvw. — Z. WEEPS(CH).

WÈRELD, znw., v. en m. — Fr. *monde*. J.
— Spr. *Het is de verkeerde wèreld*, het gaat tegen alle gebruiken in. D. B.
— *Niks ter wèreld Gods kunnen*, aartsdom zijn. R.
— *Veur de oog van de wèreld*, welstaanshalve. 't Is veur de oog van de wèreld, dat em nog naar de mis gaat.

— *De wèreld staat tegen zijnen dank*, zegt men van iemand die er barsch en ontevreden uitziet.

— *Achter mij(n) gat vergaat de wèreld*, spreuk der zorgeloozen en verkwisters.

— *Niks des wèrelds*, volstrekt niets. Ik heb niks des wèrelds. Ge zoudt zeggen hij zou e woord spreken, maar nee', niks des wèrelds!

— *Daar gebeurt meer in de wèreld als in zeven dörpen.*

— *E lawijt van den andere(n) wèreld*, een zeer groot gerucht, een geweldig getier.

— *In de wèreld (van God)*, versterking. Waar gongde dat in de wèreld van God toch verzinnen? Ik weet in de wereld nie' hoeda' 'ne mens(ch) zòò zijn kan. 't Is rouw in de wereld! 't Is wreed in de wèreld!

— *Den eene vliegt deur de wèreld, en den andere kruipt er deur*, de eene mensch heeft veel voorspoed en de andere veel tegenspoed.

— *Zòò gaget* (gaat het) *in de wèreld: den eene bescheten en den andere bepèreld.*

— *De wèreld is e kiekenkot: de bovenste beschijten de onderste.*

— *De wèreld is 'ne verkensbak: die meest sloëbert* (of *slokt*), *hee(ft) meest.*

WÈRELDLIJK, bw. — Wat het wereldlijk, het burgerlijk bestuur betreft. Da' gehucht is wèreldlijk onder Brecht, maar kerkelijk op zijn eigen. — Z. KERKELIJK.

WÈREN, w., wdrk. — Zijn best doen. D. B. Ge moet oe wèren om goed te leeren. As ge véur den avend nog wilt gedaan hebben, dan zulde oe moeten wèren.

WÈREN. Z. WÈÈR. 1°.

WERF, znw., o. — Maal, keer, Fr. *fois*. Kram. zegt dat dit w. alleen in samenstellingen gebruikt wordt. Hier wordt het nog afzonderlijk gebezigd door den roeper in openbare veilingen. Na het derde werf heeft niemand het recht van bieden meer. Z. WERVEN.

WERF, znw., v. en m. — Z. Wrdb.
— Z. WERFT.

WERF, znw., v. — Z. PIKWERF.

WERF, WERFT znw., m., **WERVENHOUT**, o. — Naam van verscheidene soorten van groven wilg. D. B. geeft op als Wervenhout 1° *Salix tiandra* L., 2° *Salix caprœa* L., 3° *Salix aurita* L., 4° *Salix cineria* L., doch de wilgensoorten waar men den naam van Werf aan geeft, zijn zoodanig verbasterd, dat het om zoo te zeggen onmogelijk is te bepalen welke variëteit men voorhanden heeft. Alleen van den Kruipwerf kan men met zekerheid zeggen dat het de *Salix repens* L. is.

— Kil. heeft Werven-hout, *genus salicis ripariae* en G. Warfhòlt, *salix caprea.*

WERFT, WERF, zow., m. — Open plein vóór eene boerderij, tusschen de woning van den boer en de afhankelijkheden. Z. VÖRFT. (K.) Den böιreput sta' gemeinelijk in 't midden van de' werf. Dieën boer hée 'ne' groote' werft. Er sta' 'ne groote notenboom op de' werft. Wa' mag er te doen zijn bij Boer Lauwers? Heel de werf sta' vol volk.

Kil. Werf (vetus), *area.*

WERK, znw., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Het zal zoo'n werk zijn*, dat zal de zaak zijn. D. B. Hij zal den trein te laat gekomen zijn, want anders had hij al hier geweest. Ja, dat zal zoo e werk zijn. Alle ze lèven is dat zoo e werk.

— *Daar is werk op de plank* of *op de natie*, er is veel werk te doen.

— *Gedaan werk is schoo(n) werk*, men moet zorgen dat het werk gedaan wordt.

— *Te werk gaan*, groot misbaar maken, Fr. *se démener, s'agiter.* Hij ging te werk gelijk 'nen bezetene. Ze schreeuwde, ze huilden en ze ging te werk dat 't schrikkelijk was.

— *Werk maken van*, op prijs stellen, Fr. *en faire cas.* D. B. Hij maakt veul werk van zijn vogels. Ik heb bloemen, maar ik maak er nie' veul werk af.

— Aan iets beginnen om het te voleindigen. Ge hèt al zoolank gesproken van 'en huis te bouwen, ge moest daar nu maar is werk van maken. Ze zeggen dat hij gaat trouwen, maar hij maakt er nog geen werk af.

— *Dat is geen werk*, dat is niet mogelijk. Alle dagen vijf uren te voet gaan, nee', dat is gee(n) werk.

— *Bij de(n) werk(e) krijgen, bij de(n) werk(e) hou(d)en*, blijven aanschaffen, blijven bijhouden. T., R. Hij verslijt zooveel kousen dat ik ze nie' bij de' werk' kan houwen mee stoppen. Ik kan de' kost nie' meer bij de werk krijgen veur zoo e groot huishouwen.

— *In de(n) steun van 't werk*, z. STEUN.

WERKDINGEN, znw., o., zonder mrv. -- Werkkleederen. Hij had ze' werkdingen aan.

WERKEGAREN, znw., o. — Grof, gemeen lijnwaden garen, in tegenstelling van *vlessegaren.* (K.)

WERKELIJVERD, znw., o. — Grof lijnwaad, in tegenstelling van *vlesselijverd.* (K.)

WERKEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Werken gelijk 'ne slaaf, gelijk e peerd.*

— Gep. w. *Werken en slaven, werken en wruten.*

— *Werkende mensch*, een mensch die met handenarbeid zijnen kost verdient.

— Spr. *Werken dat de ribben kraken, werken lijf-sta-bij, dat het stof in de geburen vliegt*, zeer hard werken.

— *Werken dat zij(n) gat van achter staat*, te lui zijn om te werken.

— *Hij zal geenen bult krijgen van 't werken*, hij werkt niet, 't is een luiaard.

— *Veur de(n) keuning van Pruisen werken*, zonder vergelding.

— *In daghuren werken*, z. DAGHUUR.

— *Geene(n) slag werken*, z. SLAG.

— *Het werken is maar veur de lomperikken.*

— *Zij(n) gat van 't werken afhou(d)en* wordt gezeid van iemand die van alles uitvindt om aan den kost te komen zonder te werken.

— *Werken is zalig, zee 't begijntje, maar ze dee(d) het noó* (of *ze dee(d) het nie(t) gèren*). T. Te Gent hoort men : *Werken is zalig, zei 't begijntje, en ze bleef in heur bed.*

— *Werken is zalig, ze(d)en de begijnen, en ze droegen gedrijen aan 'nen boonstaak.*

— B. Bewerken, kneden. Boter werken. Den deeg moet goed gewerkt wörren.

WERKENDAG, znw., m. — Werkdag, Fr. *jour ouvrier*. (Ook in Z.-Holl., z. OPPR., 89.)

— *'s Werkensdaags*, op eenen werkdag, in de week.

— *'s Werkendaags(ch)*, werkdaagsch. 's Werkendaags(ch)e kleeren.

WERKE(R)S(E), znw., v. — Werkvrouw, Fr. *journalière.*

WERKKUIP, znw., v. — Bij brouwers. Eene kuip waarin men het mout bewerkt om den slijm te bekomen.

WERKMUIL, znw., m. -- Iemand die hard moet werken. (A.)

WERKNON, znw., v. — Leekezuster, *sœur laie, sœur converse.*

WERKPÈÈRD, znw., o. — Peerd dat bestemd is tot akkerwerk. D. B., T., Sch.

WERKPLANK, znw., v. — Bij mandenmakers. Plank waar men de manden en korven op vlecht.

WERKWIJF, znw., o. — Werkvrouw.

WERKZUSTER, znw., v. — Z. WERKNON.

WERT, znw., v. — Z. WÖRT.

WERVEN, w., o. — Bij openbare veilingen roept de roeper driemaal het laatste bod op, er beurtelings bijvoegende : *eerste werf! tweede werf! derde werf!* Dat heet *werven*. Na het derde werf geeft de roeper geluk aan den laatsten bieder, d. i. wijst hem den koop toe.

WERVENHOUT, znw., o. — Z. WERF.

WERZEL (Kemp. *wäzzəl*), znw., m. — War, verwarring. Het garen is leelijk in de' werzel.

WERZELEN (Kemp. *wäzzələn*), w., o. — Warren, warrelen. Da' garen werzelt zoo. Uw haar werzelt vandeeg.

— Woelen, onrustig, woelig zijn, krioelen, wemelen, wriemelen,

in verwarring heen en weer loopen. Ge moest da' volk daar is zien werzelen hebben. De bieën werzelen in hunne' körf. « In zijn midden *werzelde* en krioelde de bonte en dichte hoop door elkaar. » (VAN BEERS, *Jongelingsdroomen*.)

— Warren, oneenig zijn, Eng. *to warsle*. R. Ik ben weggegaan, omdat ek zag, dat 'et er begost te werzelen. Het werzelt vandeeg in 't dörp.

— Afl. *Gewerzel*.

WESSEL, WISSEL, znw., m. — Hetzelfde als Wezel, Fr. *belette*. (Z.-O. der K.)

WESSELEN, w., o. — Z. WEISTEREN.

WESSEREN, w., o. — Z. WEISTEREN.

— Om sommige aflaten te verdienen, b. v. den aflaat van Portioncula, moet men verschillende keeren in en uit de kerk gaan en telkens vijf vaderonzen en vijf weesgegroeten bidden. Dat heet men in 't Z. der Kemp. *wesseren*.

WEST, WESTEN, z. WEEST.

WESTEL, znw., o. — Verkorting van Westerloo, een dorp in 't Z.-O. der provincie.

WESTEN, znw., o. en m. — Fr. *ouest*.

WESTEREN, w., o. — Z. WEISTEREN.

WESTWEZEL, znw., o. — Zoo spreekt het volk altijd den naam uit van het dorp, dat *Wuustwezel* heet.

WET, znw., v. — Fr. *loi*. Z. Wrdb.

— *'En stalen wet*, z. STALEN.

— Gemeenteraad. D. B. Hij is aan de wet gekozen. 'Ne man van de wet. De wet van Oolen.

— Gerecht, parket. R. Sommige menschen gelooven nog, dat men geenen drenkeling geheel uit het water mag trekken, voordat de wet er bij is. De wet héet hier geweest om de misdaad te onderzuken.

WETEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Verg. *Van iet zooveel weten als de doo(de) steenen, als de domme steenen, als gaat daar liggen, als van de uur van zijn dood*, volstrekt niets.

— Spr. *Nie(t) weten waar zijne kop staat*, z. KOP.

— *Nie(t) weten* WAAR *men het heeft*, in de omstandigheden, den toestand waarin men verkeert, niet thuis zijn. Ik wist waarlijk nie' waar ik het had, mee al da' lawijt. Jan wist nie' waardat em 'et had, toen ze 'm kwamen zeggen dat hij e lot uithad.

Het Wrdb. der Nederl. Taal (VI, 193) zegt dat men *voorheen* zegde: *niet weten* WAAR *men het heeft*, doch dat men thans zegt: *niet weten* HOE *men het heeft*.

— *Weten waar het mer(k)t* (of *kermis*) *is, weten aan wat prijs*, z. MER(K)T.

— *Weten hoè laat* of *wat uur het is*, z. UUR.

— *Weten waar Bert zijne(n) mostaard haalt*, z. BERT.

— *Weg weten met*, z. WEG.

— *Iemand* of *iet weten zitten, liggen*, enz., z. WAAR.

— *Van iemand* of *van iet weten te spreken*, bij ondervinding kennen. D. B. Betrouwt 'em nie', want 't is 'nen bedrieger: ik weet er van te spreken. Tandpijn is 'en erge pijn, ik weet er ook van te spreken.

— *Weten van iet*, er door gehinderd worden. D. B., R. Die planten weten nie' van de' vörst. Mijnen hoed weet van den regen niet. Hij viel uit den boom, maar hij héet er niks van geweten.

— Aan iets onderhevig zijn. Hij weet veel van maagpijn. Ik weet nogal dikwijls van tandpijn.

— Van iets kennis hebben. T. Weette gij daar iet af? Ik wist er niemendallen af.

— *Goed te weten, wel te weten*, wees er van overtuigd. T. Mee Nievejaar vertrekt hij, wel te weten. 't Is op 'ne' Vrijdag gebeurd, goed te weten. (De klemt. ligt op *goed* en *wel*).

Nie(t) beters te weten (klemt. op *beters*), ik weet niet beter, ik meen dat het zoo is. Hij is over twee jaar gestörven, nie' beters te weten.

— *Iemand ik weet nie(t) wat doen* (klemt. op *weet*), hem duchtig onder de handen nemen. Dat ek 'em kost krijgen, den deugeniet, ik dee' 'em ik weet nie' wa'.

— *God weet*, mogelijk. R. God weet is hij nie' verongelukt. Ze is misschien dood? God weet 'et!

WETLÈÈR, znw., o. — Z. WETRIEM.

WETRIEM, znw., m. — Lederen riem waarop men messen wet.

WETSTEEN, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Da(t) kunde in 'ne(n) wetsteen knoopen*, het loopt niet hoog. De kennis die hij héet, kunde in 'ne' wetsteen knoopen. Dat hij van mij krijgt, kan hij in 'ne' wetsteen knoopen.

WETTEN, w., o. — Wordt nogal veel gehoord voor Wedden, Fr. *parier*, vooral bij kinderen. Derfde (durft gij) wetten? Willen me is wetten?

WETTERING, znw., v. — Eene weide die zòò aangelegd is, dat zij kan bewaterd worden. (K.) 'En wettering aanleggen. Er is dees jaar veel hooi gewassen op de wetteringen van Mijnheer H.

WEŬBBE, ook soms **WEBBE**, znw., m. — *Van iet de(n) weŭbbe hebben*, er eenen hekel aan hebben, er eenen afschrik voor gevoelen. (A.) Ik moet morgen as getuigen op den tribunaal komen, 'k heb er de' weŭbbe van.

WEŬN, znw., m. — Woon, woning, Fr. *demeure, habitation*. D. B. (K. 'Ne schoone weŭn. Hij hée nog geene' weŭn.

WEŬNEN, w., o. — Wonen, Fr. *demeurer, habiter.* (K.) (Ook in Vl.) Hij weŭnt in e schoon huis. Waar hée' ze lest geweŭnd? Hij is op den buiten komen weŭnen, omdat hij nie' gèren in de stad weŭnde.

WEŬNING, znw., v. — Woning, Fr. *demeure, habitation.*

WEVEN, w., o. — Niet stil zitten, weg en weer schuiven, wemelen, Hgd. *weben, wiebeln.* Sommige kinderen kunnen in de school nie' stilzitten, ze zitten gedurig op hun bank te weven.

— Afl. *Wever, geweef.*

WEVENÈÈR, znw., m. — Weduwnaar, Fr. *veuf.* Dieë man is 'ne wevenèèr. Ze is hertrouwd me' 'ne' wevenèèr.

WEVER, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spotrijmen op den wever:

1. Daar zat 'ne wever op zijn getouw,
Hij wist nie(t) wat em weven zou;
Hij weefde van dit, hij weefde van dat
En hij weefde de hemdslip van zij(n) gat.

2. De wever had zij(n) spoelemutsken op,
Van de kikkebommedelle!
Mee e pluske der op,
En hij weefde van dit, en hij weefde van dat,
En hij weefde de hemdslip van zij(n) gat.

3. De wever had zijn patatten gehakt,
Aan iederen hŏrst 'ne(n) stront gekakt;
Hier 'en bitje,
Daar 'en bitje.
Wip! wip! wip!
Haar ende snaar ende wip!

WEVERSBLAREN, znw., o., mrv. — Groote weegbree, Lat. *Plantago major* L. D. B.

— Men geeft dien naam ook aan eene plant met groote bladeren, die in de weiden groeit en in de wetenschap *Rumex optusifolius* L. heet.

WEVERSKNOOP, znw., m. — Knoop gelijk de wevers leggen als zij weven. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.)

WEZE. Term in een kinderrijm:

Weze, weze, water,
Den hond dieë leet in 't water,
De kat die leet er bij;
't Is 'en schoon schilderij!

WEZEL, znw., m., niet v. — Fr. *belette.* J.

— Verg. *Zoo bang als 'ne wezel.*

WEZEN, znw., o. — Gelaat. Z. Wrdb.

— Spr. *Hij heeft 'en dagelijks(ch) wezen, maar 's Zondags moet hij het er ook mee doen*, wordt gezeid van iemand die noch schoon noch leelijk is.

— Het zijn. Z. Wrdb.

— *Iemand in zij(n) wezen laten*, hem gerust laten, hem laten betijen. Laat 'em maar stillekens in ze' wezen. Het is best 'ne' koppigaard maar in ze' wezen te laten, totdat hij uitgekopt is.

— *Van iet nog geen wezen hebben*, er nog onnoozel in zijn, nog niet weten hoe men iets moet aanvangen. (Ook in O.-Vl., Brab. en Limb., z. Sch.)

— Leedwezen, droefheid. Ik heb er wezen in da' ge da' kwalijk neemt. De parochianen hebben danig wezen in de dood van hunne' pastoor.

WEZENTLIJK, bw. — Wezenlijk.

WICHT, znw., o., mrv. *wichter*. — Kind, zoowel van 't mannelijk als 't vrouwelijk geslacht; knaap, meisje, vrouw. (**Z.-O.** der **K.**) (Ook in Limb.) De wichter gaan naar de school. De schoolwichter. Da' wicht is ommers nog veul te jonk om te trouwen. De wichter waren veur de deur aan 't spelen. De meester bekeef de wichter. Dat arm wicht wördt mishandeld van heure' man. Da' meisen is 'en handig wicht.

— Gemeenzaam, vriendelijk toevoegsel in de samenspraak van vrouwen. (**Z.-O.** der **K.**) Ja, wicht, wa' kan ek er aan doen. 't Is erg, wicht. Maar wicht lief, waarom hedde mij da' nie' gezeed?

WIEG, znw., v. — Fr. *berceau*.

— Spr. *In de wieg nie(t) versmacht zijn*, wordt gezeid van iemand die zeer oud is (bij zijn afsterven). (Ook in Vl.)

— *Iemand in de wieg leggen*, hem in de kleeren steken, foppen.

— Draagberrie, overdekte berrie, waarmede men zieken, gewonden of dooden naar 't gasthuis brengt, Fr. *civière*. (Ook in Brab., z. Sch.)

WIEGSCHAKEL, znw., m. — Touter, Fr. *escarpolette*.

WIEGHOUT, znw., o. — Bij landb. Houten welke men door middel van twee staanders buiten nevens den kar- of wagenbak in ijzeren hozen vestigt en van boven met haken in krammekens vastmaakt, om breeder te kunnen laden en te beletten, dat het hooi, stroo, enz. te veel op de wielen hangt.

WIEGSCHAKELEN, w., o. — Touteren, schommelen. (Beersel.)

WIEGSCHALEN, w., o. — Z. KWIKKWAKKEN.

WIEK, znw., v. — Lemmet eener lamp, Fr. *mèche*. D. B. Draait de wiek wat hooger. De wiek is te kört. De wiek afsnij(d)en.

Kil. Wiecke (fland.). i. lemmet, *ellychnium*.

WIEL, znw., o. — Draaikolk in een stroomend water, Fr. *tournant*, *gouffre*. (**K.**) In die rivier zijn gevaarlijke wielen. De zwemmer geraakten in e wiel en hij verdronk.

Kil. Wiel, kolck, wielinghe, *vortex, vertex, contorta in se aqua: gurges: profund in amne locus quo aqua circumagitur.*

— *Volgens Sch. bet. het in de prov. Antw. ook Diepe kuil achter eenen dijk, door overstrooming gevormd, en wordt in die beteekenis, ook *weel* uitgesproken.

WIEL, znw., o. -- Z. Wrdb.

— Spr. *Zòò kan 't wiel nie(t) blijven draaien*, zòò kunnen de zaken niet blijven voortgaan.

— *Op wieltjes loopen*, gemakkelijk van de hand gaan, geen tegenkanting ontmoeten. De zaak zal op wieltjes loopen.

— Rijwiel, trapwiel, Fr. *vélocipède.* (K.) Hij rijdt op e wiel. Ik heb ook e wiel gekocht. Ik heb dit ding door de boeren ook wel eens *ijzeren peerd* hooren noemen.

— Van het Fr. *vélocipède* maakt de ongeleerde buitenman *vlossepèèrd, flossepèèrd*, ja zelfs *lossepèèrd.*

WIELBOUT, znw., m. — Bij smeden. Bout met scherp oploopenden gesofreinden kop, Fr. *tige de roue.*

WIELTJESKERMIS, znw., v. — Naam eener kermis, die in September te Turnhout gevierd wordt.

WIER. — Tweede hoofdvorm van Wörren (worden).

WIEROOK, znw., m. — Z. Wdb.

In samenst. neemt dit w. geene *s* in 't N. en W. der provincie, maar in 't Z. wel. *Wierookdoos, wierooksdoos, wierookvat, wierooksvat,* enz.

WIES, znw., m. — Verkorting van Aloïs, Aloysius.

— V. Verkorting van Louiza.

WIES, znw., m. — Partij whist. T., R. (K.) Willen me 'ne' wies spelen?

WIES, znw., v. — De twee uit een kaartspel.

WIESKAART, znw., v. — Whistkaart.

WIET, WIETER, znw., m. — Verkorting van Lodewijk (Louis) of Aloïs.

WIETAK, WIETEK, znw., m. — Een vogeltje, dat in de Wrdb. Zwartkeeltje, Fr. *traquet rubicole*, genaamd wordt, in de wetenschap *Saxicola rubicola.*

WIETER, znw., m. — Z. WIET.

WIETEREN, w., b. — Beetnemen, foppen, bedriegen. Ge zult mij nie' wieteren, manneken!

WIETEREN, w., o. — Kwetteren, kweelen, Fr. *gazouiller*, bij D. B *kwietelen.* 's Mergens vroeg wieteren de zwalemen. Hoort de vogeltjes maar is wieteren! Zingt oewe kanarievogel nu? Hij wietert zoo 'en bitje.

— Afl. *Wieterèèr, gewieter.*

WIEWOUTER, znw., m. — Vlinder, zomervogel, Fr. *papillon.* (A.) 'Ne schoone wiewouter. Wiewouters vangen.

— De vlinders heeten ook nog, volgens de streek, *zomervogels, schoenlappers, pepels, piepelingen, pimpels* en *flikkentèèrs.*

WIEZEN, w., o. — Whisten. T., R. (K.) Laat ons 'ne' pot wiezen. Ze hebben den heelen avend gewiesd.

WIEZEN, znw., m. — Aloysius. (Heist-op-den-Berg.)

WIEZER, znw., m. — Iemand die gewoonlijk whist speelt.

WIEZEWES, WIZZEWAAS (uitspr. *wizzewös*), znw., m. — Lichtzinnige mensch. Op zoo 'ne' wiezewös is geene' staat te maken. Dieë wiezewes verkwist den al.

— Iemand die zich niet stil kan houden, die gedurig in beweging is. Maar zit toch stil, wizzewaas!

WIGGEL, znw., m. – Het wiggelen, het bewegen bij 't gaan, bij 't wandelen, bij 't werken. Ik ben nooit stil, ik moet den heelen dag in de' wiggel zijn. Hij is heelder Zondagen op de' wiggel. Dieën ouwe vent blijft stillekes aan in de' wiggel.

— *Iemand in de(n) wiggel hou(d)en*, aan den draai houden, iemand paaien met ijdele beloften.

WIGGELÈÈR, znw., m. — Ongestadige, veranderlijke persoon. Me' zoo 'ne' wiggelèèr kunde nie' over de baan.

— Ook bij T., die, zonderling genoeg, *waggelaar* spelt, hoewel het w. *wiggelèèr* uitgesproken wordt.

WIGGELEWAGGEL(E, bw. — Sukkelachtig, waggelend. Hij ga' maar wiggelewaggele meer. Sedert dat em 'en geraaktheid gehad héet, is z'ne gank maar wiggelewaggel.

WIJD, bvw., vergr. trap *wijder* (*weddər*) en *wijer.* — Wordt schier uitsluitend gebezigd voor Ver, Fr. *loin.* (Ook in Brab., Limb., N.-Holl., Gron. en Deventer, z. Sch., B., M. en Dr.). 'En wij(d)e reis. Wijd gaan. Zoo wijd as de oogen dragen. Hij zie' niet wijder alsda' zijne neus lank is. Hij is wijd van huis. Ik woon wijd van hier. Hoe wijdere loop, hoe slechtere koop.

— Bw. Nagenoeg, Fr. *à peu près.* R. Dat is wijd hetzelfde. 't Is wijd eender.

— *Wijd gezet*, bijna op. Me' geld is wijd gezet.

— *Wijd deur, wijd weg, wijd gezet*, dicht bij de dood. Hij zal nie' lank meer lèven, hij is wijd deur. Morgen vruug zal em dood zijn, want hij is wijd gezet.

— *Wijd weg*, in sluimer, dus nog niet vast genoeg in slaap om niet te hooren, hoewel onduidelijk, wat er gezeid wordt.

WIJDDE (uitspr. *weddə*), znw., v. — Hetzelfde als Wijdte. D. B., Kil. In de wijdde. Van hier naar Amsterdam is 'en heel' wijdde.

WIJDUIT (uitspr. *wijtuit*), bw. — Veruit. Hij is wijduit den beste van den heelen hoop.

— Nagenoeg. Da' komt wijduit op 'tzelfde neer.

WIJDWEG, bw. — Verreweg. R., Kl.-Br. U daar nie' mee bemoeien is wijdweg 'et beste.

WIJF, znw., o. — De buitenlieden gebruiken nog immer dat w. om hunne echtgenoote aan te duiden en vinden daar niets onbeleefds of minachtends in. Zoo ook in N.-Br. Z. Hfft.

— Spr. *Die e wijf trouwt om 't schoon lijf, verliest het lijf en houdt het wijf.* — *Twee katten en één muis, twee wijven in één huis, twee honden aan één been, komen selden overeen.*

— *Oû wijven*, soort van grauwe erwten met blauwe bloemen. (K.) Bij D. B. zijn *oudewijfs* een soort van bittere erwten, die men zaait tot voeder van het vee.

— Soort van groene, doorlevende koolen, ook *oû weven* geheeten.

— Raadsels :

E wijfken
Mee e rood lijfken,
E steenen hertjen
En e stertjen.
(Eene kriek.)

Vier oû wijven,
Ze grollen en ze kijven,
Ze loopen en ze hijgen
En ze kunnen malkanderen nie(t) krijgen.
(De molenroeden.)

WIJFKENSDAG, znw., m. — Z. VROUWKENSDAG.

WIJGAARD, WIJGERD, WIJGER, znw., m. — Wijngaard, druivelaar, Fr. *vigne.*

WIJL, znw., v. — *Tot tijd ter wijlen*, voorloopig, Fr. *provisoirement.* D. B. Z. TIJD.

WIJLIE, WIJLE(N, WELLIE, WELLE(N, vrnw. — Wij, Fr. *nous.* Wijlie gaan vertrekken. Me hebben wijle gedaan. Welle kunnen nie' komen. Z. IK.

WIJN, znw., m. — Fr. *vin.* Z. Wrdb.

— Spr. *Wijn op melk is goed veur elk, maar melk op wijn is venijn.*

— *Water bij zijne(n) wijn doen*, z. WATER.

— *Als de wijn is in de(n) man, is de wijsheid in de kan.*

— *'t Is 'ne wijn*, wordt gezeid van vruchten, die sappig en smakelijk zijn. As ge in die pèèr bijt, loop' 'et sap van uwen baard; 't is 'ne wijn!

— *Pèren gelijk wijn*, zoete, sappige peren. *Bier gelijk wijn*, krachtig, smakelijk bier.

WIJNACHTIG, bvw. — Veel van wijn houdende. D. B., R. Geef mij maar e glas bier, ik ben nie' wijnachtig.

WIJNAPPEL, znw., m. — Soort van kleinen, fijnen appel met roode schil en rood vleesch.

— Bij V. D. : « Soort van grooten rooden appel. »

WIJND, WEND, znw., m. — Wind, Fr. *vent*. (**N.** der **K.**)

WIJNDEL, WENDEL, znw., m. — Windel, zwachtel.

WIJNEN, w., b. — Winden, Fr. *guinder*, *bobiner*, *dévider*. (**K.**) 't Garen op 'en bobijn wijnen.

— Wenden, omkeeren. 'Et hooi wijnen.

WIJNKERS, znw., v. — Soort van witte kers met wijnachtig sap, Fr. *guigne blanche*. D. B.

WIJNOM, znw., m. — Wind-om, soort van winde die als onkruid op den akker groeit, Fr. *faux-liseron*, in de wetenschap *Polygonum convolvulus* L.

WIJNOOG, znw., v. — Z. WEEROOG. (Lier.)

WIJNPOKKEN, znw., v., mrv. — Waterpokken, Fr. *varicelle*. — Ook **Windpokken**.

Kil. Wijn-pock, *pusula*, *phlyctaena*.

WIJNSBRAUW, WIJNSBROUW, WENSBRAUW, WENSBROUW, znw., v. — Wenkbrauw, Fr. *sourcil*. Kil. *wijnbrauw*, bij Opp., 89, *wijnsbrouw*.

WIJNSTEENSOĔP, znw., v. — Soep waarin wijnsteen gedaan wordt, om er eenen rinschen smaak aan te geven.

WIJNSTEKER, znw., m. — Iemand wiens ambacht het is in de heerenhuizen den wijn op flesschen te trekken.

— Ook Wijnslijter, wijnverkooper. Hfft.

WIJNSTOP, znw., m. — Stopsel, kurk voor wijnflesschen. Vrglk. BIERSTOP.

WIJNTAPPER, znw., m. — Roodstaartje, Fr. *rouge-queue*.

WIJNTOPKENS, znw., o., mrv. — Kelkbloem, Fr. *calicanthe fleuri*, in de wetenschap *Calycanthus floridus* L.

WIJP, znw., v. — Handvol stroo, in 't midden toegebonden; ook bundeltje stroo, lichtjes bijeengebonden, om te branden gelijk eene fakkel. Eertijds liep men op St.-Jansnacht met brandende wijpen over het veld. 'En wijp aansteken. Een brandende stroowijp. Hij nam 'en wijp stroo om 't vier aan te steken.

— Bundeltje stroo dat men onder de pannen steekt om het dak dicht te maken. (**Z.** der **K.**) Ook **Pop.**

Kil. Wijp, wijpe, wip (vetus), *fax*.

WIJS, bvw. — Fr. *sage*. Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo wijs als 'en Deezeken.*

— *In iet nie(t) wijs zijn*, niet weten hoe men iets zal doen, niet weten of men iets doen of laten mag. Wa' zou ek doen? Zou ek 'et koopen? Ik weet 'et nie', ik bender nie' wijs genoeg in.

— *Iemand zoo wijs laten gelijk hij is*, hem in zijne meening laten, hem geene verdere inlichtingen geven. Z. WIJSHEID.

WIJSELIJK, bw. — Kinderlijk ernstig, naïef. Hij zee da' zoo wijselijk, dat iedereen in 'ne' lach schoot.

WIJSHEID, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *De gierigheid bedriegt de wijsheid*, z. GIERIGHEID.

— *Iemand in zijn wijsheid laten*, hem in zijne meening laten, hem geene verdere inlichtingen geven. R. Ik vroeg 'em hoe ek 'et doen moest, maar hij liet mij in mijn wijsheid. — Ook *iemand zoo wijs laten als hij is*.

WIJSMAKEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *Ge kunt hem wijsmaken da(t) Christus op 'ne(n) pèreboom zit, dat Ons Heer daar op de straat te zien is, dat de kat eieren leet*, men kan hem de grootste ongerijmdheden wijsmaken.

— *Maakt dat de ganzen wijs*, z. GANS.

WIJSSTOK, znw., m. — Stokje dat men gebruikt om iets aan te wijzen. De liëkenszangers hebben eenen wijsstok, waarmede zij de tafereelen van een lied aanwijzen, die op een doek geschilderd zijn. In de scholen gebruiken de kinderen eenen wijsstok, om iets op de landkaart of op 't bord aan te wijzen.

WIJT, znw., v. — Betichting. *De wijt hebben*, beticht worden. (K.) Daar mag hier niks mispeuterd wörren, of ik heb de wijt.

— Het Oudeng. en Schotsch *wite, wyte* bet. *reproche, blâme*, z. DELF. Kil. Wijte, *incusatio*.

WIJVE(N)ZOT, znw., m. — Vrouwengek, iemand die op de vrouwen verzot is.

WIJWATER, znw., o. — Z. Wrdb.

— In sam. neemt dit w. geene *s*. Dus zegt men *wijwaterflesch, wijwaterkuip, wijwaterkwispel, wijwaterpot, wijwatervat*, enz. T., R., Kl.-Br. Nochtans, in 't Z. der Kemp., zegt men *wijwatersflesch, wijwatersvat*, enz.

— Spr. *'t Is wijwater, zee den duvel, en hij was de gaten uit.*

— Fig. Genever. T. (schertsend.) Ook : Pis van kleine kinderen, die nog op den arm gedragen worden of in de bussel zitten.

— Spr. *Iemand wijwater geven*, hem bestoffen, ophemelen, goedkeuren, vooral als men niet van zin is te voldoen aan eenen wensch of een verlangen, uitgedrukt door hem, dien men enkel met loftuitingen wil afschepen. (A.)

WIJWATERBÖ(R)STEL, WIJWATERKWISPEL, WIJWATERKWIPSEL, in 't Z. **WIJWATERSBÖ(R)STEL, WIJWATERSKWISPEL**, znw., m. — Wijwaterkwast, Fr. *goupillon*.

WIJWATERVAT, znw., o. — Fr. *bénitier.*
— Schertsend voor Halsboord, die wijd openstaat aan de keel. (**A.**)

WIJZEN, w., b. en o. — Z. Wrdb.
— *Iemand nie(t) kunnen thuis wijzen,* z. THUIS.
— Onp. Het wijst vier uren op den toren.

WIKS, znw., m., zonder lidw. — Slagen. (**K.**) Iemand wiks geven. Hij zal wiks krijgen.

WIKSEN, w., b. — Afrossen, Hgd. *wichsen.* (**K.**) As ek 'em onder mijn handen kan krijgen, ik zal 'em wiksen!
— Werpen, eenen gang doen gaan. T., R. Wikst 'em aan de deur. As em derft komen, ik zal 'em wiksen!

WIL, znw., m. — Z. Wrdb.
— *Me(t) opgezetten wil,* met opzet. Gij hèt da' mee' opgezetten wil gedaan.
— *Iemand iet te wil weten,* hem iets te danken hebben, er hem dankbaar voor zijn. (**K.**) Ik zal 'et oe te wil weten, as ge me dieën dienst bewijst.
— *Te wil genoeg,* ruimschoots genoeg. Schenkt mij geene' wijn meer in, ik heb te wil genoeg gedronken.
— *Omdieswil, omredenswil,* omdat. R.
— *Om dientwil,* om die reden, uit die oorzaak. R.
— *Om beterswil,* om bestwil. R.
— *Om staanswil,* z. STAANSWIL.
— *Om Godswil gaan,* z. GODSWIL.
— Spr. *Uwe wil staat in 't bos(ch), wilde'm hebben, kapt hem los, uwe wil staat achter den bessem,* zegt men tot een eigenzinnig kind, dat zijnen wil wilt doen gelden.

WILD, bvw. — Z. Wrdb.
— Gep. w. *Wild en woest.*
— *Wilde Jacht,* z. JACHT.

WILDE BOĔKWEI, znw., v. en m. — Z. WIJNOM.

WILDE KERVEL, znw., m. — Dolle kervel, *Conium maculatum.*

WILDE KIJKERKENS, znw., o., mrv. — Eene bloem die in de wetenschap *Saxifraga granulata* L. heet.

WILDEKOP, znw., m. — Iemand met een verwarden en verwilderden haarbos.

WILDE LOOK, znw, m. — Z. ELF-UREBLOĔMEKEN.

WILDE MALEM, znw., m. — Z. onder MALEM.

WILDE WANTEN, znw., v., mrv. — Z. WILLEWANTEN.

WILLEKOM, *willekommer, willekomst,* bvw. — Welkom, Fr. *bien-venu,* Hgd. *willkommen,* Middeleeuwsch Eng. *wilkome,* Ang. *wil-*

cuma, Ohgd. *willicomo.* (z. Delf.) Gij zijt altijd willekom. Ik ben daar nie' lank gebleven, omdat ek er nie' willekom was. De eerste zijn de willekomste. Ge zij' mij willekommer as hij.

— Verg. *Willekom gelijk den eersten dag in de(n) Vasten, gelijk 'nen hond in e kegelspel* (sch.)

— Znw., m. Een feestje dat men geeft, ter gelegenheid van zijne benoeming in een dorp, inz. gezeid van eenen pastoor. De pastoor geeft morgen zijne' willekom. Onze nieve pastoor zal binnen eenigte dagen zijne' willekom geven. De pastoor wacht lank om zijne' willekom te geven. (Ook in Vl., doch in ruimer opvatting. Een nieuwe bediende, zelfs een arbeider, wordt geplaagd om zijn « welkom » te geven. Werklieden geven doorgaans een « rondeken » bier of jenever. Dit gebruik was vroeger te Gent zelfs voorgeschreven in de buurtwetten voor elken nieuwen bewoner eener buurt.)

WILLEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Spr. *De(d)en we da(t) we zou(d)en, we hadden da(t) we wou(d)en.*

— *Het wilt niet gezeed zijn*, het mag niet gezeid worden. Zoo'n dingen willen nie' gezeed zijn. Zwijgt daarvan, 't wilt nie' gezeed zijn.

— *Willen hebben*, begeeren, eischen, Fr. *vouloir, exiger.* R. Ik wil hebben da' ge mij gehoorzaamt. De meester wilt da' geklap in de school nie' hebben. Hij wou hemmen da' 'k 'et dee'.

— Beweren, staande houden, Fr. *prétendre.* D. B. Ze willen hemmen dat hij naar Amerika vertrokken is. Hij wilt hebben, dat ek mijn huis te dier betaald heb.

— *Kwaad willen*, iets ernstig opnemen, iets in rechten willen vervolgen. As hij kwaad wilt, dan kunde gestraft wörren.

— Wordt gezeid van wonden of zieke ledematen, die in 't kwaad keeren. As die wond kwaad wilt, dan zulde'r veul mee afzien.

— *Het wilt zoo zijn*, 't is eene goddelijke beschikking. (Ook in Vl., z. Sch.) Hoe is 't toch meugelijk van deur zoo 'ne' kleine' val te verongelukken? Ja, 't is dat 'et zoo hee' willen zijn. Endelijk toch is den dader van die moord gevonden, 't is ofdat 'et zoo willen zijn héet.

— *Ik wil er van af zijn*, z. AF.

— Wordt gebruikt in den zin van *om te.* R. Ge moet goed oppassen, wilde geleerd wörren.

WILLEWANTEN (klemt. op *wan*), **WILDE WANTEN**, znw., v., mrv. — Jonge labboonen, die men eet met schelpen en al.

WILLEWUITEN, te Antw. ook **WILLEWUITER** (klemt. op *wui*), znw., m. — Wilde, dwaze, ruwe persoon. Dat is 'ne willewuiten van 'ne' jongen. Die meid is 'nen echte willewuiten.

WILT, 3ᵉ pers. enk. van den Teg. tijd der Aant. wijze van Willen. D. B., J, T., R., Hfft. Hij wilt nie'. Zij wilt vertrekken.

WIMP, znw., v. — Riviertje, dat zijnen oorsprong neemt ten N.-O. van Arendonk en in de Kleine Nete vloeit, een weinig ten O. van Kasterlee.

WIN, znw., m. — Wordt in 't Z.-O. der Kemp. gezeid voor Winder, wanmolen.

— V. Ook voor Winde, Fr. *cric.*

WIND, znw., m. — Z. Wrdb.

— *De Hollandsche wind*, de noorderwind.

— Spr. *Loopende wind is staande weer*, als de wind veel draait, is het vast weder.

— *Die wind zaait, zal onweer maaien*, die twist stookt, zal er de gevolgen van dragen.

— *Veul wind en weinig règen*, veel praat en weinig daad, veel praat of ijdel beslag en geene oorden.

— *Loopt naar de(n) wind*, loop naar den weerlicht, Fr. *allez-vous en*. Men zegt ook *loopt naar den win(d), dan zijde veur den règen thuis.*

— *De wind van achter*, voorspoedige reis. Wordt meest spottend gebruikt. Wel thuis, en de wind van achter! Te Antw. voegt men er bij : *dan zeilde goed!*

— *In de(n) wind zijn*, min of meer dronken zijn. Hij was gisteren avend wat in de' wind.

— *Ik vuul de(n) wind wel, al komt hij deur geen schuurdeur*, ik begrijp wel wat men bedoelt, al zegt men het maar met halve woorden.

— *Stinken 'en uur boven wind*, geweldig stinken.

— *'t Is waaiende wind*, zegt men, wanneer ergens twist of oneenigheid heerscht.

— *Op 'ne(n) wind*, op eenen oogwenk. Ik ben op 'ne' wind terug. 't Was op 'ne' wind gedaan.

— *Daar mag gee(n) windeken tegen zij(n) gat vliegen, of hij is ziek*, hij is zwak van gezondheid.

— *Woorden in de(n) wind*, ijdele woorden, verloren, nuttelooze woorden. Al da' ge tegen hem zegt, zijn woorden in de' wind.

— *Boven wind zijn*, fortuin gemaakt hebben.

— Men zegt dat de wind *omneer* of *omleeg* is, wanneer hij uit het Zuiden of Westen komt; en dat hij *omhoog* of *boven* is, wanneer hij uit het Noorden of Oosten komt.

WINDBALK, znw., m. — Bij mulders. Zware balk, in wiens midden de halssteen ligt, waarop de groote hals van de molenas ligt en draait.

WINDBERD, znw., o. — Bij mulders. Z. WINDPLANK.

WINDBERG, znw., m. — In de bouwkunde. Het bovengedeelte van eenen trap- of topgevel, dat voorbij de dakschilden schiet. D. B.

WINDBERST, znw., v. — Bij timmerl. Reet of berst in den stam van eenen boom, voortgebracht door den wind, de koude of de droogte, Fr. *fente, gélivure.*

WINDBLAAS, znw., v. — Windbuil, windmaker, bluffer, stoffer.

WINDBREUK, znw., v. en m. — Breuk die men gemakkelijk kan terugduwen en die — zoo men zegt — den invloed van het weder, van den wind ondergaat. 't Is 'en ongelukkig mensch, en dan hee' ze nog 'en windbreuk op den hoop toe.

WINDDROOG, bvw. — In den wind gedroogd zonder zon. D. B., R. Den boer haalt ze' koren in, as 't winddroog is.

WIN(DE), znw., v. — Windas, dommekracht, Fr. *cric.*
— Bij mulders. Een windas op den steert van den molen, om de zeilen in den wind te trekken, Fr. *engin.*

WINDEI(E)R, znw., v. — Windei.

WINDER, znw., m. — Bij landb. Wanmolen, trijzelmolen, molen die met de hand gedraaid wordt en waarin men het kaf van 't graan afzondert. (K.)

WINDEREN, w., b. — Bij landb. Het kaf van het graan afzonderen door middel van den winder of wanmolen. (K.) Koren winderen. Is de haver al gewinderd?

WINDHAAR, znw., o. — Haar waarmede men matrassen en bedden opvult. 'En matras me' windhaar.

WINDHAREN, bvw. — Van windhaar. E windharen bed.

WINDPLANK, znw., v. — Bij mulders. Eene plank die langs het roeiënde op de honden met wervels vastligt. D. B. De windplanken zijn de stormplanken niet.

WINDPOKKEN, znw., v., mrv. — Hetzelfde als Wijnpokken, Fr. *varicelle.*

WINDVANGER, znw., m. — Bij smeden. De sluitval van den blaasbalg, langs waar de wind ingetrokken wordt, Fr. *âme.*

WINDVÈÈR, znw., v. — Bij timmerl. De windveren zijn planken, die men op het uiteinde van een dak nagelt om te beletten, dat de wind de pannen er zoude afwerpen. De windveren heeten ook **Oversteken.** De windveren gaan van aan den nok tot aan de platen.
— Planken die men, in stee van vorsten, boven op den nok des daks nagelt, om dit tegen den wind te beschutten.

WINDVLEUGEL, znw., m. — Bij horlogemakers. Een stuk in een uurwerk, dat het slagwerk zacht doet sluiten.

WING, znw., v. — Winde, Fr. *cric.*
— *Aan de wing staan,* aan de bootkraan, om ze in beweging te zetten op het teeken van iemand die naziet, of de koopwaren hoog of laag genoeg zijn. De kranen werken door de kracht van 't water, en deze beweegkracht kan tijdelijk doorgelaten of tegengehouden worden door hem, die aan de wing staat. (A.)

WINKEL, znw., m. — Z. Wrdb.

— Wordt veel gebruikt voor Werkwinkel, Fr. *atelier*. D. B. Hij werkt op 'ne' winkel. De winkel van den timmerman was gesloten.

— *Dat is mijne winkel*, dat is iets dat mij behaagt. T. Zoo e plaatsken, da' zou mijne winkel zijn.

— *Dat is in zijne(n) winkel*, dat is in zijne kaart gespeeld.

— Iets zonderlings. T. Dat is daar 'ne vieze, 'nen aardige winkel. Uit zoo 'ne' winkel kunde nie' in of uit.

— *Dat is allemaal ééne winkel*, 't zijn allemaal koeken van éénen deeg, de eene is gelijk de andere. T. Den baas en z'n knechts, 't is allemaal ééne winkel.

— Speculatie. T. Da' schrijven in de gazetten is allemaal maar 'ne winkel.

— *Zijne winkel draait hier niet*, hij heeft hier geenen bijval. Hij wier' gewaar da' zijne winkel hier nie' en draaide.

— *Den heele(n) winkel laten draaien*, huis en thuis laten varen. T.

— WINKELS, znw., m., mrv. — Z. DRAAIWINKELS. Me' winkels omgaan.

WINKELEN, w., b. — Wentelen. T., R. (K.) Hij lag daar op de' grond te winkelen.

WINKELDOCHTER, znw., v. — Z. Wrdb.

— Fig. Koopwaar, b. v. stuk stof, die in den winkel blijft liggen bij gebrek aan vraag, omdat de mode er van voorbij is, enz. 't Is uitverkoop in 't kleermagazijn, maar daar zijn veul winkeldochters bij.

***WINKELGANG**, znw., m. — « Omweg. Eenen winkelgang maken (vrijwillig eenen omweg maken). »

Sch. geeft dat w. voor de Kemp.

WINNEN, w., b. — Bij landb. Kweeken, telen, sprek. van akkervruchten. (K.) Ik kan op da' land van alles winnen. Verle(d)en jaar heb ek schoonen beet gewonnen. Hij wint bijlange zooveul nie' meer as eertijds. Hij hee' pataten gewonnen met de macht. Dieën boer wint goed op ze' land. In mijnen hof win ek veul boonen en erten.

Kil. Winnen, *colere agrum*.

— O. Aan de beterhand zijn. R., Kl.-Br. De zieken hee' sedert eenige dagen veul gewonnen.

— Men zegt ook *aan iemand winnen*, merkbare beterschap aan eenen zieke gewaarworden. Sedert dat ek 'em lest gezien heb, hem ek veel aan hem gewonnen.

— B. Fr. *gagner*. Z. Wrdb.

— *Dat is gewonnen*, dat is het beste, dat is het voordeeligste. 's Avends vruug gaan slapen is gewonnen. U eigen met geen politiek bemoeien, is gewonnen.

— *Gewonnen zijn*, gewonnen hebben in het spel. Ik ben gewonnen en gij zij' verloren.

— Spr. *Winnen en verlieren zitten in ééne(n) zak*, *winnen sta(at) bij verlieren*, bij T. en R. *winnen en verliezen zijn zuster en broer*.

— *Zoo gewonnen, zoo geronnen* (of *verteerd*).

— *Haast gewonnen, haast verteerd, als men altijd geerne smeert.*

— *Met 't fluitje gewonnen en met 't trommeltje verteerd. Kwalijk gewonnen, kwalijk verteerd.*

WINNEN, w., b. — Winden. (**Z.** der **K.**)

WINNENSLAND, znw., o. — Bij landb. Het land dat bewonnen wordt, dat men telken jare omploegt, de kanten, grachten, en wegen niet medegerekend. « As ge van e veld van 300 roei (hemelsche grootte) 230 roei winnensland aanhoudt, dan meugde kontent zijn, » zeggen de boeren. Kil. *winnende land.*

WINNING, znw., v. — Bij landb. Teelt, sprek. van akkervruchten, Fr. *culture.* (**K.**) Eertijds wier' hier veul boekwei gezaaid, maar nu is die winning bijkanst aan 't eind. As 'et meevallen wilt, dan is die vrucht 'en schoone winning.

— Boerderij, pachthoeve met het daarbij behoorende land, Fr. *métairie, ferme.* (**Z.** en **Z.-O.** der **K.**) R. (Ook in Brab., Belg. en Holl.-Limb. en 't Hag., z. Sch.) Hij weunt op 'en groote winning. Die winning wördt verkocht. Van wie is die winning? 'En winning mee' 'en koppel pèèrden.

WINTER, znw., m. — Fr. *hiver.*

— Spr. *De winter scheedt van de(n) zomer*, zegt men wanneer het in het begin der lente voor den eersten keer dondert. Z. ook MEIVISCH.

— *Hij is in de(n) winter geboren*, 't is een dief.

WINTEREIK, znw., m. — Steeneik, Lat. *Quercus sessiliflora* Sm.

WINTERFRAK, znw., m. — Winterjas.

WINTERGRAAN, znw., o. — Graan dat in den herfst gezaaid wordt. R.

WINTERJONK (uitspr. *wintərjoə̆nk*), znw., o. — Kind met zeer zwak gestel. (**A.**)

WINTERKOREN, znw., o. — Rogge die men vóór den winter zaait. M.

WINTERLAND, znw., o. — Bij landb. Land dat in wintervoren geploegd is. Z. WINTERVOOR.

WINTERPÈÈR, znw., v. — Zeer late peer, die enkel deugt om gebakken te worden, Fr. *catillac.* T., R., Kl.-Br.

WINTERSAVOOIEN, znw., v., mrv. — Savooikoolen die vóór den winter geplant worden.

WINTERSPINAZIE, znw., m. — Spinazie, in den herfst gezaaid. T., Kl.-Br.

WINTERTERF, znw., v. — Tarwe die in den herfst gezaaid wordt.

WINTERVOOR, znw., v. — Bij landb. *E land, 'nen hof in wintervoren leggen*, vóór den winter in hooge bedden of ruggen met diepe voren omploegen of omgraven, om den grond tijdens den winter goed te laten uitvriezen.

WINTERZOTTINNEN, znw., v., mrv. — Eene blauwe hofbloem, in de wetenschap *Aster Amellus* L. genaamd, Fr. *œil du Christ*.
Ook **Allerheiligenbloemen**.

WIP, znw., m., niet v. — Het wippen. Me' 'ne' wip was hij over de gracht. In twee drij wippen is hij den trap op en boven.
— Oogslag, snelle beweging, Fr. *clin d'œil*, bij D. B. *wijp*. Ik zag 'em me' 'ne' wip de deur ingaan. Ik kost nie' goed zien of 'et Frans was, ik heb 'em maar met 'ne' wip gezien. 't Is op 'ne' wip gedaan.
Kil. Wip, *vibratio, agitatio tremula atque subita.*

WIP, znw., v. — Fr. *bascule, levier*. Z. Wrdb.
— Bij mulders. Balkje dat de luias doet omhoog gaan tot tegen het kamwiel des molens en het derwijze in werking doet komen.

WIP, znw., v. — Lange rechtstaande boom, waar bovenop eene ijzeren prang staat met ijzeren spillen, die houten vogels dragen, in Vl. *gaaipertse* genaamd. De wip nochtans, waar de gildebroeders van Sint-Sebastiaan eenmaal 's jaars naar schieten, heeft van boven maar eene enkele stang zonder spillen, op wier toppunt de *keuningsvogel* gevestigd is. Die den vogel afschiet, is *keuning*. De hoogste vogel van eene wip met zijspillen, heet *oppervogel*. Naar de wip schieten. 'En wip oprichten. De wip neerlaten. (Ook in Brab., z. Sch.) Z. VOGEL.

WIP, znw., v. — Spotnaam dien men geeft aan een mageren, hoogopgeschoten persoon. 'En wip van e meisken. Jan is toch 'en lange wip.
— *Schèle wip*, iemand die scheel ziet, Kil. *strabo*.
— Kinderrijm:

Lange wip, lange wap,
Van wa' maaktegij die pap?
Van wa' bloĕm, van wa' mèèl,
Waarom ziedegij zoo schèèl?

Dit rijm wordt opgezegd in 't volgende meisjesspel. Aan de kruk eener deur of iets dergelijks, wordt het midden eener dikke koord vastgemaakt. Een meisje houdt de beide uiteinden vast. Op die dubbele koord gaat een ander meisje zitten als op eene hangmat en wordt alzoo over en weer gewiegd, onder het opzeggen van het bovenstaande rijm. **(A.)**

WIPBOOG, znw., m. — Handboog waarmede men naar de wip schiet, in tegenstelling van den *doelboog*, met welken men naar de doelen schiet.

WIPPEN, w., b. — Bij landb. *Pataten wippen*, de aardappelstruiken alleen uitsteken met eenen riek, zonder den grond daar rond om te graven, zoodat aardappelen, loof en onkruid ondereen liggen op het

veld. (K.) Dit wordt gedaan als de aardappelen vuil staan. Boeren die heel veel aardappelen hebben staan, laten ze som s ook wippen.

— O. Naam van zeker kaartspel.

WIPPER, znw., m. — Spotnaam voor een langen, mageren persoon. Z. WAPPER.

WIPPER, znw., m, — Die aardappelen wipt.

WIPSTUK, znw., o. — Bij horlogemakers. Knopje op den rand van een remontoir-uurwerk, waar men met den nagel van den duim op drukt, als men de wijzers wil verzetten.

WIS, znw., m., en v. — Wisch, dunne taaie boomloot, buigzame twijg, teen, Fr. *scion*, *laguette*, *brin d'osier*, *de saule*, *verge*. D. B.

Kil. Wisse, *vimen*.

WIS, znw., m. — Bij blokmakers. Een zeker aantal paren blokken, die opgewist of met twee wissen aaneengeregen zijn. Er gaan 13 paar groote blokken in eenen wis. Een wis « derdeling » bevat 18 paren, terwijl een wis « halfkens » er wel 26 telt.

WIS, znw., m., niet v. — Maat om gekloven brandhout te meten. Een wis is drie voet lang en breed en vier voet hoog. 'Ne wis halfhout. Drij wissen « stek ».

Kil. Wisse houts, *fascis lignorum majorum*.

WIS, znw., m. — Men zegt van eenen hond dat hij *allemans wis* is, wanneer hij iedereen vriendschap betoont, met iedereen meeloopt, enz.

— Wordt ook gezeid van een meisje, dat met alle jongens meegaat. Zij is allemans wis.

WIS, znw., v., vrklw. *Wisken*. — Verkorting van Louiza.

WIS(CH), znw., m. — Rond bundeltje stroo. (Ook in Brab., en Limb., z. Sch.) Wordt meest gebruikt in de samenstelling *stroowis(ch)*. E pèèrd wrijven me' ne' stroowis(ch). Als 't huis geschuurd is, dan leggen ze op den buiten eenen stroowisch voor de deur, opdat de binnenkomenden er hunne voeten zouden aan afkuischen.

WISHOUT, znw., o., zonder mrv. — Gekloven brandhout van boomstammen. R. (Ook in Brab., z. Sch.) Wishout stoken. De bakkers gebruiken wishout om den oven te heeten.

WISJEWOSJE, znw., o. — Iemand met een zwak, weifelend karakter. (A.)

— Stokje met een voddeken aan 't uiteinde dienende om, in vet of smout gedoopt, de pan te smeren, als men koeken bakt. (A.)

WISKEN, znw., o. — Bundeltje koper- of ijzerdraad van 20, 30 toeren, dat de borstelmakers gebruiken om borstels te trekken. E wisken draad.

WISSEL, znw., m. — Z. WESSEL.

WISSELEN, w., b. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Gewisseld en gedraaid*, ten volle gelijkend. (**A.**) Da' kind is ze' vader gewisseld en gedraaid.

— Spr. *Nie(t) veul meer te wisselen hebben*, bijna ten onderen of bijna dood zijn.

WISSELKIST, znw., v. — *Wisselkist hou(d)en*, meel tegen koren uitwisselen, zonder mulder te zijn, en voor loon een zeker gewicht afhouden. (**K.**) De winkeliers op den buiten, die in meel en bloem doen, houden gewoonlijk wisselkist.

WISSELRAD, znw., o. — Bij horlogemakers. In eene horloge is eene spil met twee lepels (Fr. *une axe à deux palettes*), die de beweging regelt tusschen den slinger en het schakelrad. Het wisselrad heet in 't Fr. *échappement* en is geenszins te verwarren met het schakelrad, Fr. *roue d'échappement*, *roue de rencontre*. Het wisselrad doet de minuutpijp twaalfmaal sneller voortgaan dan het uurrad.

WISSELTAND, znw., m. — Tand die later uitvalt, melktand. Als een wisseltand uitvalt, dan moet men met dien tand een kruis maken en hem achterwaarts over het hoofd werpen, zeggende:

Lieve Heer, geeft mij een beentje,
Gij krijgt een steentje.

Ofwel:

Tand, tand, gaat over 't land,
Te naaste jaar 'ne nieuwen tand.

WISSEPIK, znw., v. — Bij mandenmakers. IJzeren werktuig om wissen af te kappen.

WISSEWAAS, WISSEWES, znw., m. — Z. WIEZEWES.

WISSEWASJE, WISSEWOSJE, znw., o. — Z. WIEZEWAAS.

WIST, WISTEN, z. WEEST.

WIT, bvw. — Fr. *blanc*.

— Verg. *Zoo wit als krijt*, *als melk*, *als sneeuw*, *als ('nen) hagel*, *als zilver*.

— Grijs van haar. Verg. *Zoo wit als 'en duif.*

— Bleek, Fr. *pâle*. Verg. *Zoo wit als 'nen doëk*, *als de dood*, *als 'ne muur*, *als 'ne plattekèès*.

— Fig. Zeer bevriend. T., R. 't Is wit met die twee mannen (ze zijn goede vrienden). Ge zij' nogal wit bij den börgemeester, ge moest bij hem is ten beste spreken veur mij. Hij is vandeeg wit in dat huis (hij komt er veel en wordt er goed aangetrokken). Zij niet te wit mee' oe' geburen, want veul te wit wördt later zwart. Z. ZWART.

— *Ge zult wit zijn*, het zal u slecht vergaan. Hij zal wit zijn, as em zoo iet derft doen.

— *Daar is wit op 't steentje*, er is veel kans om te gelukken.

— *Zwart op wit zetten*, teekenen, zijn handteeken zetten. R.

— *Wit geld*, zilveren geld, Fr. *monnaie d'argent*, Kil. *moneta argentea.*

— *Witten heer*, z. WITHEER.

— Spr. *'t Is altijd 'ne witte me(t) 'ne(n) zwarte*, 't is nooit goed, 't is altijd te lang of te breed. (Ook in Brab., z. Sch.)

WITBÖ(R)STEL, znw., m. — Borstel om te witten, witkwast.

WITBUIKEN, znw., v., mrv. — Spaansche kersen, bonte kersen, wit en rood gekleurde kersen.

WITGAT, znw., o. — Soort van watervogel, iets grooter dan eene merel. 't Is, meen ik, een slag van Pluvier.

WITGATJE, znw., o. — Soort van zwaluw, Fr. *hirondelle des fenêtres*, Lat. *Hirundo urbica*, ook **Nonneken** genaamd. D. B.

WITGOED, znw., o. — Ongeverfde weefsels, als katoen, lijnwaad, enz. D. B., T., R. (Ook in Brab., z. Sch.)

WITGOEDWINKEL, znw., m. — Winkel waar men witgoed verkoopt.

WITHEER, znw., m. — Naam dien men geeft aan sommige kloosterlingen, die een wit habij dragen, inz. de Norbertijnen of reguliere kanunniken der orde van Premonstreit, Fr. *Norbertins*, *Prémontrés*. T., R. Ook *witten heer*.

WITLOOF, znw., o. — Loof van andijvie of suikerij, dat in den grond gelegd wordt, opdat het wit worde en als salade kunne geëten worden. T., R. Witloof van bitterpeeën of suikerij heet ook **Bitterloof**.

WITPEN, znw., v. — Duif met één of meer witte pennen in de vleugels.

WITTE, znw., m. — Lodewijk, Fr. *Louis*. (K.)

WITTE APPELTJES, znw., o., mrv. — Sneeuwbes, de vrucht van den *Symphoricarpus racemosus* Mich.

WITTEBLOĔM, WITTEBLOM, znw., v. — Zekere soort van witte aardappelen met witte bloemen, zeer geprezen om hunnen goeden smaak.

WITTEBROOD, znw., o. — Z. WITTENBROOD.

WITTEKEN, znw., o. — Naam van het *ei* in het raadsel:

Witteken witteken op den berg,
Witteken witteken af den berg;
Daar is geenen eenen timmerman,
Die witteken wittekes maken kan.

— Naam van de *vlam* in het raadsel: Witteken slaagt zwetteken (zwarteken = den ketel) tegen zij(n) getteken (gatje), dat het preutelde

WITTEKOP, znw., m. — Hoofd met wit, vlasblond haar. Hij hee' 'ne' wittekop.

— Iemand die zulk haar heeft.

WITTEN, w., b. — Fig. Alles in huis aan stukken slaan. 't Was ruzie in 't huishouwen, en de vent héet in zijn zattigheid alles gewit (kapot geslagen).

— O. Gewit worden. Dieë muur wit moeilijk.

WITTE(N)BROOD, znw., o. — Wittebrood, Fr. *pain blanc*. Kil.

— Spr. *Zij(n) wittenbrood véur eten*, zijne gelukkige dagen eerst hebben. D. B., R. *Die zij(n) wittenbrood véur eet, moet zijn ruggenbrood na eten.*

— Soort van grooten witachtigen appel. De wittebrooden zijn wat minder dan kattekoppen.

WITTIGHEID, znw., v. — Witheid, Fr. *blancheur*.

WITVOET, znw., m. — Spr. *Ievers 'ne(n) witvoet hebben* of *de witvoet zijn*, er goed gezien worden. (**A.**)

WITZAAD, znw., o. — Gierst, Fr. *millet*, Lat. *Panicum milliaceum* L. (Ook bij T.)

WITZWING, znw., v. — Duif met witte vleugels. De witzwingen zijn vaal van kleur, doch de slagpennen zijn wit.

WIZZEWES, WIZZEWAAS, znw., m. — Z. WIEZEWES.

WOCHTEN, w., b. en o. — Wachten, Fr. *attendre*. D. B. (**N.** en **N.-O.** der **K.**) Ik zal oe hier wochten. Wocht 'nen oogenblik. Ik wocht nie' meer, ik hem al veul te lank gewocht.

WÖDDEN, w., o. — Wordt door sommigen gezeid voor Wedden.

WOEI, znw., v. — Zotte streek, kuur. Ze héet heur woeien weer.

WOEIKEN, znw., o. — Naam, dien men eene jonge geit geeft om ze te roepen.

WOEKERIJ, znw., v. — Woekerhandel, Fr. *commerce usuriaire, juiverie*.

Kil. Woeckerije, *fœnus, fœneratio*.

WOĔR. — Tweede hoofdvorm van Worden. (In sommige streken der Kemp.)

WOĔRP. — Tweede hoofdvorm van Wörpen (werpen). (Idem.)

WOĔST, ook **WUŬST**, bvw. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Van woest en wijd*, van wijd en zijd, Fr. *de tous côtés*. De menschen kwamen van woest en wijd toegeloopen om da' wonder te zien.

WOEWOE, tw. — Klanknabootsing van 't geblaf eens honds.

— Znw., m. Hond in de kindertaal. 'k Zal de' woewoe is roepen, as ge nie' wijs en zijt.

WOL, znw., m., niet v. — Fr. *laine.* T., R.

— Spr. *In de(n) wol geverfd zijn,* listig, zeer slim zijn. (Ook in Limb.) Dieë kèrel is in de' wol geverfd, zijt daar zeker van.

— Spr. *Veul geschreeuw, maar weinig wol, zee den duvel, en hij schoor e verken.*

— *Ge moet schèren daar wol is,* men moet zijn voordeel zoeken, waar het te vinden is.

— *Het valt met de(n) wol,* het valt goed uit, treft goed.

— Bij timmerl. Z. ROUW.

WOLBLAD, znw., o. — Wolkruid, toortskruid, Fr. *bouillon blanc, mollaine,* Lat. *Verbascum thapsus.*

WOLF (uitspr. *wolləf*), znw., m. — Fr. *loup.*

— Verg. *Honger hebben gelijk 'ne wolf. Eten gelijk 'ne wolf.*

— Spr. *Den honger jaagt de(n) wolf uit 't bos(ch),* nood dwingt.

— Bij landb. *De wolf in de(n) stèèrt,* eene koekwaal. De wolf in den steert is een worm, die vooral bij drachtige koeien, die slecht gevoederd zijn, in het onderste van den steert groeit en, als hij niet uitgesneden wordt, den steert slap maakt en die slapheid mededeelt aan gansch het lijf. D. B., R., G., M. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.)

— Bij smeden. De wolf in 't plaatijzer zijn blutsen, die er niet uit te krijgen zijn.

WOLFIJZER, znw., o. — Wolfsklem. D. B. Hier liggen wolfijzers en schietgewèren.

WOLFSBEET, znw., m. — Sluitappel, appel die kunstig in twee stukken met hoeken en kanten gesneden is, die wel op elkander passen.

WOLFSDARM, WOLFSDERM, znw., m. — *Ne(n) wolfsdarm hebben,* buitengewoon veel kunnen eten.

WOLGERS, znw., o. — Z. BALKGERS.

WOLK (uitspr. *wolløk*), bvw. — Z. Wrdb.

— Verg. *Gelijk 'en wolk,* groot, struisch, vet, bloemig. R. 't Is e vrouwmens(ch) gelijk 'en wolk. 'En koei gelijk 'en wolk.

WOLVENBAKKES, znw., o. — Bij timmerl. Schaaf om noten te schaven. Z. NOOT.

WONDER, znw., o. — Z. Wrdb.

— M. *'t Geeft me wonder,* ik ben nieuwsgierig om te weten, Fr. *je suis curieux de savoir.* 't Geeft me is wonder ofdat hij zal komen.

— *Da(t) geeft me geene(n) wonder,* dat verwondert mij niet. Hfft. 't Geeft me geene' wonder dat dieë jongen nie' en leert, hij let ook geenen oogenblik op. Dat hij in körte jaren zoo rijk gewörren is, geeft mij geene' wonder: hij hee' geld gewonnen lijk slijk.

WONDERDIER (klemt. op *dier*), bvw. — Zeer duur. Die stof kost zes frang de' meter.... Dat is nog zoo wonderdier nie'!

WONDERWIJD (klemt. op *wijd*), bvw. — Zeer ver. Die stad is zoo wonderwijd nie' van hier.

WOON (scherpe *o*), Kemp. **WEŬN,** znw., m., niet v. — Woonst, woning, Fr. *demeure, habitation.* J.

WOONEN, Kemp. **WEŬNEN,** w., o. — Wonen, Fr. *demeurer, habiter.*

— Spr. *Daar den brouwer woont, kan den bakker nie(t) woonen,* die veel drinkt, kan niet veel eten.

WOONSDAG, WOONSTAG (scherpe *o*), **WEŬNSDAG, WEŬNSTAG,** znw., m. — Woensdag, Fr. *mercredi.*

WOORD, znw., o. — Z. Wrdb.

— *Me(t) e woord gezeed,* in één woord, Fr. *en un mot.*

— Spr. *Zij(n) woord eten,* zijn woord intrekken. R. Ik zal doen wat ek zeg, ik wil me' woord nie' eten.

— *Van zij(n) woord zijn,* zijn woord houden, getrouw zijn aan zijn gegeven woord. Gij hèt mij beloofd van om twee uren te komen en ge komt om vier uren; dus, ge zij' van oe' woord nie'. Hij is 'ne man van ze' woord.

— *E groot woord hebben,* veel praat hebben, bluffen, grootspreken. Hij héet e groot woord.

— *Da(t) woord was nog nie(t) koud, of...,* het woord was nog maar nauwelijks uitgesproken. Ik zee 'em : « Zijt toch veurzichtig ! » en si ! da' woord was nog nie' koud, of hij viel uit den boom.

— *Iemand het woord uit de(n) mond stelen,* voorkomen hetgeen hij meende te zeggen. Gij steel' 'et woord uit mijne' mond (ik meende dit juist te zeggen).

— *Ge he(b)t altijd uw woorden nie(t) in de hand,* men heeft niet altijd het gepast antwoord niet bij der hand.

— *E woord van spreken hebben,* recht of reden hebben om te spreken. R. Ik geloof dat ek hier toch ook e woord van spreken heb.

— *Met twee woorden spreken,* z. TWEE. R.

— Het mrv. *woorden* bet. Twist, kwestie, gekijf. D. B., R. Zij hebben nogal dikwijls woorden ondereen. Ik heb nog nooit mee' iemand woorden gehad. Zij kregen onderwege woorden en ze begosten te vechten.

— Al die uitdrukkingen worden overal in Vlaamsch-België gebruikt.

WÖRDEN (uitspr. *wörrən*), w., o. — Z. Wrdb.

— Wordt gebruikt in den zin van Gaan of om eene daad uit te drukken, die staat te beginnen. Ik geloof dat 'et zal wörren sneeuwen. Dieën boom zal nog wel wörren wassen. As 't wördt règenen, dan kunnen me nie' uitgaan. Kind, zörgt toch da' ge wa' beter wördt leeren. Ge zult nog wel wörren werken, luierik dieë ge zijt ! Hij is later nog wörren schooien. As dieë vogel nie' wördt zingen, dan laat ek hem vliegen. Hij wier' rood zien van colère.

Z. ook D. B. en Sch.

WÖRGEN (uitspr. *wörrᵊgən*), w., o. — Kroppen in de keel,

wringen, sprek. van spijzen. (**Z.** der **K.**) Die patatten wörgen danig in de kèèl. Die pêren kunde nie' eten, ze wörgen te herd.

WÖRM, znw., m. — Worm, Fr. *ver*.
— Verg. *Zoo arm als 'ne wörm*, doodarm.
— *'Nen arme wörm*, een doodarme mensch.

WÖRM (uitspr. *wörrəm*), znw., v. — Bij timmerl. Een der beide, op de stijlen van een gebouw rustende horizontale balken, gelijkloopend met den nokbalk, waarop de gebintstijlen van onderen rusten; steunbalk van het gebint, bij B. *wormt* en *wurmt*.

WÖRMKRUID, znw., o. — Reinvaren, Fr. *tanaisie vulgaire*, *barbotine*, Lat. *Tanacetum vulgare*.
— Door V. D. als gewestelijk vermeld.

WÖRP (uitspr. *wörrəp*), znw., m. — Bij pottenbakkers. Maat potaarde, volgens dewelke potten gemaakt en verkocht worden. Er gaan meer of minder potten in eenen worp, naar gelang hunner grootte. Hfft.

WÖRP (uitspr. *wörrəp*), znw., m. — Bij visschers. Soort van vischnet.

WÖRPEN, w., b. — Werpen, Fr. *jeter*. Kil. *jacere*.

WÖRREN, w., o. — Worden, Fr. *devenir*, *être*.

WÖ(R)ST, znw., v. — Worst. Z. Wrdb.
— Vreesachtige, laffe persoon, onbekwame mensch. 'En wö(r)st van 'ne' vent. Frans is 'en wö(r)st, hij kan alles, maar 't is mee z'n tong.

WÖ(R)STENBROOD, znw., o. — Langwerpig broodje waar eene worst in gebakken is. Hfft. Wörstenbrood bakken. Het worstenbrood behoort tot de traditionneele gerechten en wordt vooral met Verloren Maandag geëten.

WÖ(R)STENHOREN, znw., m. — Blikken trechtertje om worsten te maken.

WÖ(R)STESAUS, znw., v. — Saus van worstennat.

WÖ(R)STESPIJS, znw., v. — Fijngehakt vleesch om worsten te maken.

WÖ(R)T en **WE(R)T**, znw., v. — Wrat, Fr. *verrue* (**Z.** der **K.**), bij D. B. *worte*, *warte*, bij B. *woert*, *woort*, bij M. *waart*, bij Kil. *warte*, *werte*, *worte*, Fri. *wart*, Neders. *waarte*, Hgd. *Warze*, Noordfri. *wört*, *wart*, Oudfri. *worte*, Eng. *wart*, IJsl. *varte*, Dee. *vorte*, Ang. *weart*. 'En groote wört. Hij hee' zijn hand vol wörten. 'Ne middel tegen de werten.

WÖRTELVOOR (Kemp. ook *wöttəlvoor*, znw., v. — Bij landbouwers. Diepe en tamelijk breede voor, tusschen eenen houtkant en het land uitgegraven, om te beletten dat de wortels van het hout in den akker zouden uitschieten. (**K.**)

WÖRTEN, w., b. — Werpen, smijten, Fr. *jeter*. (**N.-O.** der **K.**) Me' steenen wörten.

WOUWER, znw., m. — Vijver, Fr. *étang*. (**O.** der **K.**) 'Nen diepe wouwer. Op deze' wouwer zit veul visch.

Kil. Wouwer, vijver, *vivarium*, *piscina*.

WOUWOU, tw. — Een woord dat men gebruikt, om het geblaf van eenen hond na te bootsen.

WRAK, bvw. — Koud, vast en vochtig, sprek. van grond. T., R. Wrakke grond. E wrak stuk land.

— Wordt ook gezeid van eene weide die zuur gras oplevert. 'En wrakke wei.

— Vast en waterachtig, sprek. van aardappelen. Wrakke pataten.

WREED, bvw.. en bw. — Fel, sterk, groot, geweldig, onstuimig, T., R. 'Ne wree(d)e wind. 't Is wreed koud. 't Hee' wreed gerègend. 't Is wreed gelijk em liegen kan. 'Ne wree(d)e kerel, Fr. *un homme robuste*.

— Spr. *'t Is wreed, zee den uil, en hij besag zij(n) jonk.*

— Straf, krachtig, bijtend. Wree(d)en azijn. Da' bier is wreed. Wree(d)e pepermunt. Wree(d)e jenevel.

— Z. ook FREED.

WREILEN, w., b. en o. — Met het lijf sterk wrijven, schuren, bij T. *vreilen*. (**Z.-O.** der **K.**) Hoe zitte daar tegen de' muur te wreilen? 'Et verken wreilt 'em tegen ze' kot. Ge zullet papier nog van de' muur wreilen.

— Sch. spelt verkeerdelijk *wrijlen*.

— Afl. *Gewreil*.

WRETSEL, znw., v. — Houten draaiwerveltje. (**Z.** der **K.**) De schapraai sluit mee e wretseltje. 'En wretsel aan 'en venster.

WREVELEN, w., b. en o. — Wrijven, schuren. (**Z.** der **K.**) Wa' zit-te doa tegen de' muur te wrevelen!

— Afl. *Wrevelèèr*, *gewrevel*.

WRIJF, znw., m., niet v. — Hetzelfde als Wreef in de Wrdb., het bovendeel van den voet, Fr. *cou-de-pied*. D. B., T., R.

— Door V. D. als gewestelijk vermeld. Kil. Wrijf des voets, *suprema pars pedis*.

***WRIJLEN**, w., b. en o. — Z. WREILEN.

WRIKKELEN, WRIKKEN, w , o. — Z. FLIKKEREN.

WRINGBOOR, znw., v. — Bij smeden. Tweepuntige, vierkante handboor, dienende om gaten te verwijden, ook **Pinboor**, **Puntboor** geheeten, Fr. *équarrissoir*, *pistolet*.

WRINGEN, w., b. en o. — Z. Wrdb.

— Knellen, prangen, Fr. *pincer*, *serrer*. Die schoenen wringen mij geweldig.

— Wroegen, pijn doen, kwellen, spijten, enkel met het onb. *het* tot onderwerp. Hfft. 't Wringt hem, dat hij nie' mag blijven. Da' ge mij nie' willen kennen hèt, is iet da' me lank gewrongen héet. 't Wringt 'em danig dat hij nie' meer, lijk eertijds, z'ne' vrijen doen héet.

— Tegenstand bieden bij 't gebruiken, klemmen. R. Die zaag wringt 'en bitje. Da' mes wringt watte.

— Met moeite aan zijnen kost geraken, tobben. Hij moet wringen om deur de wereld te geraken.

— Wrang zijn, kroppen in de keel, niet goed door de keel willen. D. B., R. Die pèren wringen vandeeg. Onrijpe mispelen wringen.

— *Tegen iemand wringen*, wrokken, zijnen wrok tegen iemand uitwerken, hem vijandig zijn. T., R. (Ook in Brab., en Vl., z. Sch.) Hij wringt tegen iedereen. Hij hee' langen tijd tegen de' pastoor gewrongen. Daar zijn mens(ch)en die altijd tegen iemand moeten wringen.

— Wordt gezeid van boomstammen, die men niet recht klieven kan, omdat de draad niet recht is en draait. Dat is 'ne schoonen boom, maar hij wringt leelijk.

— *Iemand iet wringen*, hem iets berokkenen. Ik zou wel is willen weten, wie me da' gewrongen héet!

— *Zijn eigen gewrongen hou(d)en*, zich stil, zich koes houden, Fr. *se tenir coi*. Houd oe maar gewrongen, want daar is de « garde ».

WRINGER, znw., m. — Persoon die wrok draagt, nijdigaard. T. Hij is 'nen eerste wringer, hij wringt tegen iedereen. Mijne gebuur is 'ne wringer.

— Iemand die moeilijk zijnen kost wint, tobber. Jan is 'nen ongelukkige wringer.

— Vrucht die wringt, die niet door de keel wil. Da' zijn wringers van pèren.

— Boomstam, waarvan de draad scheef loopt, zoodat hij wringt wanneer men hem klieft. In da' bosch staan schoon' boomen veur lathout, maar daar zijn nogal veul wringers bij.

WRINGIJZER, znw., o. — Bij smeden. IJzeren werktuig, dienende om eenen tap in metaal te draaien en zoo eenen schroefdraad te trekken, Fr. *tourne-à-gauche*.

WROK, znw., m. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Zonder wrok of wrevel*. Ik heb 'et 'em gezeed zonder wrok of wrevel.

WRONG, znw., m., niet v. — Z. Wrdb. J.

WRONK (in 't Z. en W. *wroînk*), znw., m. — Wrok, pik, Fr. *rancune*. T. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij hee' 'ne' wronk op mij. Kil. Wronck, *simultas*.

WRONKHALS, znw., m. — Draaihals, een vogel in de wetenschap *Yunx torquilla* genaamd.

— Ook **A(d)erspacht**.

WROOKEN, ook **WRUËKEN**, w., b. en o. — Al wrikkende wringen, met geweld wringen, bij Oppr. *vrêken*. (**K.**) Wrookt zoo nie', ge zul' 'et slot nog kapot wrooken. Hij wruëkten 'et mes uit mijn hand.

— Afl. *Gewrook*, *gewruëk*.

Kil. heeft Wreycken wt de handen, *extorquere*, *eripere ex manibus*.

WRUTEN, w., b. en o. — Wroeten. Z. Wrdb. In de' grond wruten. 't Verken héet e groot gat gewruüt.

— Zwoegen, hard werken. Wruten van de' morgend tot den avend.

— Gep. w. *Werken en wruten*.

WRUUT, znw., v. — Wroetster, vrouw die zich afslooft door hard te werken. 'En wruut van e wijf.

— Bij landb. Ploeg zonder rister om te diepvoren. (**K.**)

WRUUTBEEST, znw., v. — Kind dat niet stil wil liggen in zijn bed, dat altijd woelt en wroet. Ook een kind dat op den arm gedragen wordt en altijd hooger wil klauteren. Onze Frans is 'en ee(r)ste wruutbeest, hij houdt hem geenen oogenblik stil.

WUITEN, znw., m. — Meerkol, roetaard, Fr. *geai*.

— Wilde guit, dwaze jongen of meisje. Z. WILLEWUITEN.

WULEN, w., o. — Woelen, Hgd. *wühlen*. T., Hfft. Z. Wrdb.

— Door eene menigte volk heendringen. T. Wa' wilde nu toch deur al da' volk wulen!

— Onp. Er woelig toegaan. 't Héet heel de' nacht in 't dörp gewuüld.

— In overvloed zijn, sprek. van menschen. De straten wuulden van 't volk. Daar waren zooveul mens(ch)en dat 't wuülde.

— Ook van andere zaken. Daar zijn dees jaar zooveul pèren dat 't wuült.

— B. Bij voerl. Toewringen door middel van het karzeel, den laadboom en den wuulstok. Z. WUULSTOK.

WULLE, znw., m. — Bij metsers. Vierkante ijzeren hamer met zeer kortel steel. De metsers gebruiken den wulle om gaten in de muren te slaan.

WUNDEL, znw., m. — Z. WIJNDEL.

WUUL, znw., m. — Gewoel, geraas, gedrang. T., R. Ik kan met dieë' wuul nie' om. Ik heb mijnen hoed verloren in de' wuul van 't volk. Ik was blij dat ek uit dieë' wuul uit was.

WUULHAAN, znw., m. — Naam van het peerd in een raadsel. Z. GIEPGAAP.

WUULSTOK, znw., m. — Bij voerl. Wringstok om de lading van eenen wagen vast toe te halen, Fr. *tortoir*.

WUUST, WUST, bvw. — Z. WOEST.

Z.

ZAAD, znw., o., doch m. in 't Z. der Kemp., vrklw. *zaadje* en *zaaiken*. — Z. Wrdb. (Ook m. bij T. en R.)

— Vischkuit, vischeieren, Fr. *frai*. In deze beteekenis wordt het ook m. gebruikt in 't W. der Kemp. De zaad van 'nen hèring.

— Schiethagel, gegoten loodkorrels, Fr. *dragée*. D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Me' zaad schieten. 't Geweer was mè' zaad gela(d)en.

— Knikkers of marbols, die de kinderen inzetten in eene o of ronde) op den grond geteekend; geld dat men inzet, eer men begint te spelen, Fr. *mise, enjeu*. D. B., T., Oppr., Dr., R., (Ook in Brab. en O.-Vl., z. Sch., Ieder zet ze' zaad in. Me' zaad staat in. Ze' zaad hebben, op zaad zijn, op ze' zaad staan (noch winnen noch verliezen). Boven ze' zaad zijn (winnen).

Kil. Saed, *prima pecunia quæ confertur, ut inde lucrum fiat.*

— *Planten veur zaad, laten staan veur zaad*, iets planten of laten staan om er zaad uit te winnen. T.

— *In 't zaad doen*, bezaaien. T. Het land in 't zaad doen.

— Spr. *Zaad in 't bakskeu*, geld. Daar is gee' zaad meer in 't baksken.

— *Op droog zaad zitten*, geen geld meer hebben. Hij zit al lank op droog zaad.

— *'t Is zak naar zaad*, z. ZAK.

— *Kwaad zaad vergaat niet*, onkruid vergaat niet.

— *Kwaa(d) zaad strooien*, kwaad vuur stoken, twist stoken. R.

ZAADDRAGER, znw., m. — Plant die men laat opschieten om er zaad van te winnen. (Ook in Limb., z. Sch.)

ZAADLELIE, znw., v. — Eene lelie, die in de wetenschap *Lilium tigrinum* Gawl. heet.

ZAADPLANT, znw., v. — Z. ZAADDRAGER.

ZAADPUINEN, znw., v., mrv. — Soort van puinen of hondsgras, Fr. *chien-dent*, die veel zaad voortbrengen. (**K.**) Z. PUINEN.

ZAAG. — Tweede hoofdvorm van Zien. (**N.** en **N.-O.** der Kemp.)

ZAAG, znw., v. — Fr. *scie*.

— *'En zaag spannen*, zaniken, zagen, tot vervelens toe hetzelfde zeggen. Hij zal weer 'en zaag spannen, de zageman.

ZAAG, znw., v. — Vrouw die zanikt, die altijd hetzelfde zegt. 'En zaag van e wijf. Die Trees is toch 'en zaag!

ZAAG, znw., m. — Gezanik, vervelend gepraat. Ik ben oewe' zaag beu. Kundegij naar dieë' zaag luisteren? Er kwam geen einde aan zijne' zaag. « Om Gods wil, Trees, laat mij toch gerust met dien *zaag* van rijk te zijn. » (CONSCIENCE. *Het Geluk van rijk te zijn*, 6.)

— Gep. w. *Knaag en zaag*, z. KNAAG.

ZAAGACHTIG, bvw. — Zanikend, zagend. Ze spreëkt op 'ne' zaagachtigen toon. Zaagachtig spreken.

ZAAGBLOK, znw., m. — Stuk van eenen doorgezaagden boomstam. Eike' zaagblokken.

ZAAGBOOM, znw., m. — Boom die bestemd is om tot berd verzaagd te worden. Eiken en masten zaagboomen.

ZAAGKLOOT, znw., m. — Zaniker, zageman.

ZAAGKONT, znw., v. — Vrouw die zanikt, zaagster.

ZAAGMACHIEN, znw., o. — Zaagmachine.

— Fig. Iemand die aanhoudend zaagt of zanikt.

ZAAGMEULEN, znw., m. — Fig. Iemand die gedurig zaagt en zanikt, zageman.

ZAAGPÈÈRD, znw., o. — Een gestel op vier pooten, waar men brandhout op zaagt.

— Bij blokmakers. Het zaagpeerd van eenen blokmaker bestaat uit een houten balksken van omtrent 2 dm. tot 2,5 dm. middellijn op 2,5 m. lengte, dat met het eene uiteinde op twee pooten staat en met het andere op den grond rust. In het balksken zijn vier gaten gemaakt, waar men een hout in steekt om den boom, als hij er op gerold is, vast te leggen.

ZAAGPIN, znw., v. — Man of vrouw die zaagt of zanikt. Zij is 'en eerste zaagpin.

ZAAGTANG, znw., v. — Vrouw die gedurig zanikt.

ZAAGTEEF, znw., v. — Persoon die geweldig zagen of zaniken kan. (Wordt zoowel op eenen man als op eene vrouw toegepast.)

ZAAIBAK, znw., m. — Houten bak, voorzien van een hengsel, dien de landbouwer aan den arm draagt, wanneer hij zaait en waar het zaaigraan in is, Fr. *semoir*.

ZAAIEN, w., b. — Z. Wrdb.

— O. Gezaaid worden. Peezaad zaait moeilijk, as er wa' wind is.

ZAAIER, znw., m. — Vrouwelijke haring.

ZAAIER, znw., m. — Die zaait.

— Spr. *'Ne zaaier is 'ne graaier* (rader).

ZAAIERIJ, znw., v. — Zaden, inz. hofzaden. M. Hij doet in zaaierij. Ik zou nog wa' zaaierij moeten koopen. Hij staa' mee' alle soorten van zaaierij op de mert.

ZAAIERS, znw., m., mrv. — Soort van aardappelen. Men onderscheidt *roô zaaiers*, *witte zaaiers* en *blauw zaaiers*.

ZAAIGRAAN, znw., o. — Graan, bestemd om gezaaid te worden, Fr. *semailles*. D. B., T., R.

ZAAIHAVER, znw., v. — Haver die bestemd is om gezaaid te worden, Fr. *semailles d'avoine*. T., R.

ZAAIKEN, znw., o. — Verklw. van Zaad, zaadje.
— Spr. *E zaaiken in 't zand is e raapken in de hand.*

ZAAIKLEED, znw., o. — Bij landb. Groote voorschoot, om uit te zaaien. D. B., R.

ZAAIKOREN, znw., o. — Rogge, bestemd om gezaaid te worden, Fr. *semailles de seigle*. T.

ZAAILINGEN, znw., m., mrv. — Uit zaad gewonnen planten, inz. gezeid van aardappelen.

ZAAITERF, znw., v. — Tarwe, bestemd om gezaaid te worden, Fr. *semailles de froment*.

ZAAIVOREN, w., b. — Bij landb. Den akker beploegen om hem te bezaaien of te beplanten. D. B. (Ook in Brab. en Oost-Vl., z. Sch.) E stuk land zaaivoren. Mergen beginnen me te zaaivoren.

ZAAK, znw., v. — Kwestie, het punt dat betwist wordt en te beslissen is, Fr. *la question*. D. B. De zaak is nu van te weten, ofdat hij plichtig is. Dat is de zaak niet.
— *Is 't zake*, *was 't zake*, indien, in geval. D. B., Hfft., R., Kil. (Ook in Limb., Hag. en Brab., z. Sch.) Is 't zake dat hij misdaan héet, dan zal hij gestraft wörren. (Z. OUD., VI, 16, op *sake*.)
— Spr. *Bij de zaak zijn*, bij der hand zijn, bekwaamheid en handigheid hebben. Die meid is bij de zaak.
— *Als ieder hem moeide me(t) zijn eigen zaken, dan zou hij 't 'en ander nie(t) lastig maken.*
— *Me(t) iet* of *me(t) iemand zaken hebben*, er zich mede bemoeien (in vragende en loochende wendingen). Gij hèt daar geen zaken mee, Fr. *cela ne vous regarde pas*. Ik heb mee hem of mee heel zijn familie geen zaken. Heddegij daar zaken mee?

ZAAL, znw., v., doch m. in 't Z. der Kemp., Fr. *salle*. (Ook in Limb., Brab., Hag. en Hasp., z. Sch., T. en R.)
— Verkoopzaal der notarissen. (A.) 'En huis in de zaal brengen (het openbaar verkoopen).

ZAAL, znw., m. en v., niet o. — Zadel, Fr. *selle*. (Ook m. bij T., Jong. en G.)

ZAALRUG, znw., m. — Ingezakte rug van een peerd. Da' pèèrd hee' ne' leelijke' zaalrug.

ZAAN, znw., m., niet v. — Room van melk, Fr. *crême*. T., R.
— Bij Kram. heeft *zaan* eene gansch andere beteekenis. Kil. Saen, saene, *cremor lactis*.

ZAANBOTER, znw., v. — Roomboter, Fr. *beurre de crême*.

ZAANSTOOP, znw., m. — Stoop waar men zaan in zet.
— Verg. *'Ne kop gelijk 'ne zaanstoop*, een zeer groot en dik hoofd.

ZAANVAT, znw., o. — Houten vat met twee ooren, waar men de melk in laat runnen.

ZAAT, znw., v. — Scheepstimmerwerf, Fr. *chantier*. Hij werkt op de zaat. Te Hoboken is 'en groote zaat.

ZABBEREN, w., b. en o. — Zachtjes en aanhoudend aan iets zuigen. T., R. Melk zabberen. Zabbert toch zoo nie' aan oewe' koffie. Ajuin zabberen (een volksspel, waarin men eenen ajuin die op het water drijft, er met den mond moet uithalen.) Gij eet nie', gij zit daar maar te zabberen.

— Drinken of dunne spijs eten met het bijdenkbeeld van Afkeer verwekkend. T., R. Ik drink nie' van da' glas, daar iedereen aan gezabberd héet.

— Onp. Stofregenen. T., R. 't Héet den heelen dag gezabberd. 't Is weer aan 't zabberen. Règen' 'et buiten? Nee', 't zabbert maar watte.

— Afl. *Zabberèèr*, *gezabber*.

— In de Wrdb. bet. het Kwijlen, zeeveren, Fr. *baver*, in welke opvatting ik het hier nooit heb hooren bezigen, hoewel Sch. het opgeeft voor Brab. en Antw.

ZABBERWEÊR, znw., o. — Een weder waarbij het aanhoudend stofregent. Zoo e zabberweer is vervelend.

ZACHT, znw., b. — Z. Wrdb.
— Spr. *Zachte meesters maken stinkende wonden*.
— Z. ook ZOCHT.

ZAGEMAN, znw., m. — Iemand die verdrietig en langwijlig spreekt of altijd over hetzelfde praat; ook een die gedurig, tot vervelens toe, iets vraagt. R. Hij is 'nen oprechte zageman. Goddank! dat dieë vervelende zageman toch eindelijk afgeschoven is. Zwijgt, zageman!

ZAGEMANNEKEN. Naam van een kinderspel. Eene rij kinderen, gewoonlijk meisjes, houden malkander hand aan hand vast. Het kind dat op een der hoeken staat, steekt de hand tegen den muur. Dat op den anderen hoek geplaatst is, loopt onder die hand door, gevolgd door de gansche rij die zingt:

Één hosken (haasken)
Deur ons trosken!
Zoo schieten wij onzen vogel,
Zoo schieten wij ons konijn.
Onze vogel is geschoten,
Ons konijn leet op de plein.

Nu draait het kind, dat de hand tegen den muur hield, zich om en gaat met den rug tegen den muur staan. De rij loopt onder de handen door, die het eerste en tweede kind malkander geven; daarna onder de handen van het tweede en het derde, enz., totdat de ketting heel en gansch opgewonden is, en de kinderen tegen elkander gepakt staan. Dan geven de twee uitersten elkaar de hand, de anderen kruipen dan door en, terwijl ze allen de armen kruisens overeen bewegen en de beweging van het zagen nabootsen, klinkt het eenstemmig:

Ziege zage manneken,
Boter in e panneken,
Kèès in e potteken,
Dan is ons Mieken nog nie' zotteken.
(St. Antonius.)

ZAGEMÈÈL, znw., o. — Hetzelfde als Zaagmeel, Fr. *sciure*.

ZAGEMENT (klemt. op *ment*), znw., o. — Zageman of vrouw die zaagt. 't Is verdrietig as ge zoo e zagement in huis hèt. Zoo e zagement is 'en echt torment, zee Sus Leirs van ze' wijf.

ZAGEN, w., o. — Zaniken, verdrietig en langwijlig spreken, langdradig en vervelend praten, altijd hetzelfde zeggen. D. B., M. (Ook in Brab. en Hag., z. Sch.) Zij kan geweldig zagen. Zaagt toch zoo nie'. Zagen en klagen. Hij héet hier wel meer as 'en uur staan zagen. As em eens aan 't zagen geraakt, dan weët em van geen uitscheên.

— Vervelend en gedurig iets vragen. D. B. Dieë jongen doet iet van zagen: nu leet hij weer aan mijn ooren te zagen om 'en horloge te meugen koopen. Hij zaagde zoolank totdat ek eindelijk meeging.

— Afl. *Zaag*, *zaagachtig*, *zagement*, *zager*, *gezaag*.

ZAGENTREKKER, znw., m. — Bij timmerl. enz. Een stuk ijzer met diepe kerven in den boord, dienstig om de tanden eener zaag in- en uit te plooien, bij D. B. *zaagtrekker*.

ZAGER, znw., m. — Z. ZAGEMAN.

ZAGEVIJL, znw., v. — Bij timmerl. Driekantige vijl, waarmede men de tanden der zagen scherpt.

ZAK, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Twee keien in 'nen zak rammelen hard*, z. KEI.

— *Er gaan veel zeggen in 'ne(n) zak eerdat hij vol is*, men moet niet alles gelooven wat er verteld wordt.

— *Op zijne(n) zak zitten*, niet geefachtig, gierig zijn.

— *Smèren, tèren, drinken* enz. *op 'en andermans zak*, eten, drinken op een andermans kosten.

— *In de(n) zak pissen*, duur te staan komen. (A.) Het feestje van e Zondag hee' me nogal fel in de' zak gepist.

— *'t Zijn diepe zakken die nie(t) leeggeraken*, om veel te verteren, moet men een groot fortuin hebben.

— *De(n) leste(n) man de(n) zak opgeven*, blijven totdat al de anderen weg zijn. D. B. (Ook in Brab.. z. Sch.)

— *'t Is zak naar zaad*, 't is saus naar 't kommeken, de eene is niet beter dan de andere.

— *Ik steek in geene(n) zak*, ik mag me vrij onder de menschen vertoonen.

— *In zijne(n) zak schieten*, betalen. Ik heb 'nen diere' koop gedaan, ik zal in mijne' zak meugen schieten.

— *Katten in zakken koopen*, iets koopen zonder het gezien te hebben. D. B.

— *Duvels zak is nooit vol*, z. DUVEL.

— *Iemand in de(n) zak steken*, hem bedriegen. R.

— *Als ge ze allebei in 'ne(n) zak staakt, ge zoudt nie(t) weten wie bovenschudden*, ze deugen geen van beiden.

— *Zijne(n) zak beliegen*, z. BELIEGEN.

— Buik van een dier en, schertsend, van eenen mensch. 'Et pèèrd hee' pijn int zak. Hij hèet daar zijne' zak goe' gevuld.

Kil. Sack, *venter*.

— Eene inhoudsmaat. Een zak graan doet 8 meukes of 2 veertelen, doch een zak aardappelen doet er maar 6. Z. ook Kil.

— *Zak*, als achtervoegsel, heeft de beteekenis van *aard* of *rik*. *Dikzak, goedzak, haarzak, krèètzak, leugenzak, luiszak, papzak, rotzak, vetzak*, enz. R.

***ZAKDOEK**, znw., m. — « *In zijnen zakdoek grijzen*, willen doen gelooven dat men grijst, Fr. *verser des larmes de crocodile.* »

Sch. geeft die spr. voor Antw.

ZAKE, znw., v. — Z. ZAAK.

ZAKGAREN, znw., o. — Dunne koord om zakken te naaien.

ZAKHAAK, znw., m. — Bij mulders. Haak waar de zak onder het malen aan vasthangt, van onder aan de meelgoot.

ZAKKEGOED, znw., o. — Grove stof, waarvan men zakken en balen maakt.

ZAKKENBAND, znw., m. — Hetzelfde als Zakband in de Wrdb.

ZAKKEPAPIER, znw., o. — Grauw papier, waarvan men zakken plakt.

ZAKLOOPEN, znw., o. — Een volksspel, waarbij men het onderlijf in eenen zak knoopt en zoo om het hardste loopt. D. B., R. Met

de kermis is 't zakloopen, staakklimmen, tornooien, ajuin zabberen, vorschen kruien en ringsteken.

ZAKNEUSDOEK, znw., m. — Zakdoek, Fr. *mouchoir*.

ZAKSTROP, znw., v. — Strop of strik, waar men de zakken aan stropt, die men met den luireep op- of nederlaat.

ZALF (uitspr. *salləf*), znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Daar is geen zalf aan te strijken*, zegt men van iemand die naar geenen raad of geene vermaningen wil luisteren, die zich niet beteren wil. Ik heb 'em gebid en gesmeekt om hier te blijven, maar daar was geen zalf aan te strijken: hij moest maar vertrekken. Aan dieën deugeniet is geen zalf te strijken.

ZALIG, bvw. — Wordt soms spottend gebruikt voor Ellendig, rampzalig, slecht. D. B., T. Daar is dieë zalige zageman weer. Ik ben blij dat ek in die zalige straat nie' meer en woon. Ge zij' 'ne zalige van mij zoolang te laten wachten.

— Ook voor Dronken. Hij is alle Zondagen zalig.

— *Zalig zijn me(t) iemand* of *me(t) iet*, er niet mee beholpen zijn. Ge zijt er zalig mee me' zoo'n horloge, die alle botten staat!

ZALIGHEID, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Iemand zijn zaligheid geven* of *zeggen*, hem de les spellen, den bek snoeren of streng berispen. D. B., T. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik heb 'em is goe' zijn zaligheid gegeven. Men zegt ook *iemand zijn acht zaligheden zeggen*.

ZALIGMAKER, znw., m. — Waterjuffer, Fr. *libellule*.

ZAN, znw., v., vrklw. *Zanneken*. — Verkorting van Suzanna.

— Fig. Kwezel, begijn. Ge staat daar gelijk e zanneken.

ZAND, znw., o., doch m. in 't Z. der Kemp. — Fr. *sable*. (Ook in Brab.)

— *Zand knoopen*, uiterst traag te werk gaan. (A.)

— In 't N. en W. der prov. Antwerpen verstaat men door *zand* 1° Stuifzand, rivierzand, enz.; 2° Fijn wit zand, waarmede men de vloeren der huizen bestrooit. Doch in 't Z.-O. bet. het ook Zavel, gele of roodachtige aarde, dienende om mortel te maken, kasseien te leggen, enz. Roo(d)e zand. Geelachtige zand.

— Naam dien men geeft aan sommige zandige plaatsen. Te Antwerpen is een Zand. Hij woont op 't Zand. Onder St.-Job-in-'t Goor en onder Wechelderzande is ook eene streek, die het Zand heet.

— Wordt, evenals *slijk*, soms gebruikt als bvw. in den zin van Zandig, doch enkel als gez. Laat ons 'nen andere' weg nemen, 't is hier veul te zand.

ZANDBOER, znw., m. — Zandverkooper, zandleurder.

— Spotnaam op de inwoners van Desschel. De Zandboeren van Desschel.

ZANDEKEN, znw., o. — Zandkorrel.

ZANDER, znw., m. — Alexander.

ZANDFLUITER, znw., m. — Een steltvogel, ook **Heifluiter** genaamd. Z. ald.

ZANDKNOOPER, znw., m. — Iemand die zeer traag is in zijne verrichtingen. (**A.**)

ZANDKRÈMER, znw., m. — Zandboer, een man die zand langs de huizen vent.

ZANDLEURDER, znw., m. — Z. ZANDBOER, ZANDKRÈMER.

ZANDPAPIER, znw., o. — Papier met zand belijmd, dienende om iets af te schuren.

ZANDPLOD, znw., v. — Kind dat gedurig in 't zand ligt. (**K.**) Dieë jongen is presies 'en zandplod.

ZANDSVEN, znw., o. — Naam van een groot ven, liggende op de grenzen van Brecht, Westmalle en Schilde.

ZANDTRAPPER, znw., m. — Spotnaam dien men geeft aan eenen soldaat der linietroepen. Ook **Piot** en **Snoek.**

ZANEN, w., b. — Bij landb. Afroomen, Fr. *écrémer*. Het melk zanen.

— O., met *zijn*. Roomen, Fr. *crémer*. Is 't melk nog nie' gezaand? In de' zomer zaan' 'et melk gemakkelijker as in de' winter.

ZANG, znw., v. — Bij landb. Handvol korenaren, na den oogst van den akker opgeraapt en samengebonden, Fr. *glane*, Hgd. *Sange*. D. B., T., R. (**K.**) (Ook in Limb. en Brab., z. Sch.) 'En zang koren. Zangen maken.

Kil. Sangh, sanghe, *fasciculus spicarum*.

— *Volgens Sch. zou men te Antw. *sant* zeggen (?).

— Buik. (**Z.** der **K.**) Hij hee' z'n zang goe' gevuld. Z'n zang volhemmen.

ZANK, znw., m. — Zang, Fr. *chant*.

— Spr. *Veul noten op zijne(n) zank hebben*, veel beslag maken, Fr. *faire beaucoup d'embarras*. Hij hee' veul noten op zijne' zank, dieë magere springer, maar ik zal 'em wel 'en ander deuntje leeren.

— *De(n) zank krijgen op iet*, door den lust bekropen worden, aangelokt worden om ergens aan te zitten. Ziet da' ge oe' bezaaide bedden goe' bedekt, want as de kiekens er de' zank op krijgen, dan schärren ze alles overhoop. Ik heb 'nen appelboom vast tegen de straat staan, en er hangen nogal veul appelen op, maar ik vrees dat de straatjongens er de' zank zullen op krijgen, en dan blijft er geenen enkelen op staan

ZAP, znw., o. — Hetzelfde als Sap in de Wrdb. D. B.

ZAPPIG, bvw. — Sappig. D. B.

ZAT, bvw. — Dronken, Fr. *soûl*, *ivre*. Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo zat als 'en snep*, *als e kieken*, *als e verken*, *als e zwijn*, *als 'ne pataat*, *als 'nen hoed*, *als e kanon*, *als honderd duzend man*, *als 'en beest*, *als 'en kruk*, *als 'ne stront*, *als 'nen ou(d)e Zwitser*, *als 'nen heer*; — *zoo zat dat men geen beenen meer en kent.*

— *Zatte beest*, *zatte bermhertigheid*, *zatte kadul*, *zatte kul*, *zat kieken*, *zat schavijn*, *zat verken*, *zat zwijn*, namen die men eenen dronkaard geeft.

— *Zatte flesch*, *zat maaksel*, *zatte karnalie*, *zatte trut*, *zatte kont*, *zat schavijn*, *zat schandaal*, dronken wijf.

— *Zatte processie*, z. PROCESSIE.

— *Zat genoeg*, z. GENOEG.

— *Hij is altijd zat of onderwege*, nooit nuchter.

ZATLAP, znw., m. — Dronkaard, Fr. *ivrogne*. 'Nen hoop zatlappen. T., R.

— Spr. *God bewaart de zatlappen en de klein kinderen.*

ZATLAPPEN, w., o. — Slempen, zat loopen. T., R. Hij hèet den heelen dag gezatlapt.

ZATLAPPERIJ, znw., v. — Dronkenschap, slemperij. T., R.

ZATSEL, znw., o. — De hoeveelheid die men drinkt om eens dronken te zijn. T., R., Kl.-Br. Hij gaat er weer e zatsel op zetten (hij gaat zich weer bedrinken.)

ZATTERIK, znw., m. — Dronkaard, zatlap, Fr. *ivrogne*. D. B. (Overal in Vl.-België.)

ZATTIGHEID, znw., v. — Zatheid, dronkenheid. Hij kost op zijn beenen nie' staan van zattigheid.

ZAVEL, znw., m., niet o. — Soort van zand dat uit de aarde gegraven wordt, en dient om steenwegen te kasseien, mortel te maken, enz. D. B. (Ook m. bij T., J. en R.) Zavel steken. Daar is grijze, gele en roode zavel.

— Lichte en geelachtige akkergrond. De pataten groeien gèren in dieë' zavel. Zute zavel.

— Volgens Kram. en V. D. wordt het w. weinig gebruikt en beteekent bij hen Grof zand, kiezel, Fr. *gravier*.

ZAVELGROND, znw., m. — Zavelachtige akkergrond.

ZE, bvw. — Zijn. Ze vader. Ze kind. Ze moeder.

ZE, vrnw. — Wordt veel gebruikt voor Men, Fr. *on*. (Overal in Zuid-Nederl.) Ze zeggen dat em dood is. Ze bellen, Fr. *on sonne*. Ze komen vertellen dat...

ZE, ZIJ, vrnw. — Wordt in sommige streken ten Z.-W van Antwerpen, doch niet in de Kemp., gebruikt voor Zich. Dieë kèrel geneert ze niet. Hij stoort zij aan geen vermaan.

ZEBEDEÜS, znw., m. — Snul, sukkelaar, bedeesde mensch. R. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) 'Nen onnoozele Zebedeüs. Hij stond daar gelijk 'ne Zebedeüs.

ZEE (zachte *e*), in 't Z. ook **ZÈÈ**. — Tweede hoofdvorm van Zeggen. Hfft., M.

ZEE, znw., v. — Fr. *mer*.

— Spr. *E weer ofdat de zee zou uitdroogen*, een zeer droog weder.

— *Het water loopt altijd naar de zee*, z. WATER.

— *Het water naar de zee dragen*, z. WATER.

— *Daar zal nog veel water deur de zee loopen*, z. WATER.

— *Zoo rijk als de zee diep is*, schatrijk. Z. ook WATER.

— *Daar zijn der meer in den beker verdronken als in de zee verzonken.*

— *Liever mee 'en kwaê kar op 't land* (of *op de hei*) *als mee e goe(d) schip op zee.*

ZEEGBAAR, bvw. — Eerbaar, zedig, deugdzaam, Fr. *honnête, modeste, vertueux*. (Ook in Vl. en Brab., z. Sch.) E zeegbaar meisken.

Kil. Sede-baer, sed-baer, *modestus, moratus*.

ZEEGERS, ZEEGARS, znw., o. — Zeegras.

— Grove, gemeene tabak. Hij smoort niks as zeegers.

ZEEK. — Tweede hoofdvorm van Zeiken. Daarnevens ZEIKTE.

ZEEL (scherpe *e*), znw., o. — Dik touw, reep. 'En dik zeel. Zeelen draaien. Wind er e zeel om. (Bij V. D. bet. het Draagriem.)

— *Zeeltje springen*, touwtje springen, Fr. *sauter à la corde*.

— Spr. *Eé(n) zeel trekken*, samenspannen. Da' volk trekt allemaal eé(n) zeel. As wij allemaal éé(n) zeel trokken, ze zouwen wel moeten toegeven.

— *Zij(n) zeel nie(t) overtrekken*, zeer lui zijn. T., Kl.-Br. Hèt geen nood dat hij ze' zeel zal overtrekken!

— *Het zeel niet te lank trekken*, niet te lang aan iets bezig zijn. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.)

ZEELBAAN, znw., v. — Baan waar de zeeldraaier werkt.

ZEELDRAAIEN, w., o. — Touwslagen, lijndraaien, Kil. *torquere restis*.

— Spr. *Aan 't zeeldraaien zijn*, achteruitgaan, slechte zaken maken, in stoffelijken zin.

ZEELDRAAIER, znw., m. — Touwslager, lijndraaier, Fr. *cordier*, Kil. *restio*.

— Verg. *Achteruitgaan gelijk de zeeldraaiers*, z. ACHTERUITGAAN.

ZEEMENIS, ZJEEMENIS, tw. — Z. SEEMENIS.

***ZEEMER**, znw., m. — Bet., volgens Sch., in de omstreken van Antw. 1° Vleier; 2° Soort van vogel.

ZEEP, znw., v. — Fr. *savon.*

— Spr. *Om zeep zijn, om zeep gaan*, ten ondere gaan, vergaan, sprek. van personen en zaken. D. B. Ze' fortuuntje zal gauw om zeep zijn. Oe' gezondheid is om zeep. 'Et land gaat om zeep. Dieë winkelier is om zeep. Ze' geld is om zeep. (Die uitdrukking wordt overal in Vl.-België en zelfs in Holl. gebruikt.)

— *Iemand schèren zonder zeep*, hem op eene listige wijze bedriegen. R. (Te Gent ook gebezigd in den zin van Bespotten.)

— *Zeep krijgen, zeep aan zijn hielen krijgen om de deur uit te schuiven, met zeep aan den buik rij(d)en*, weggejaagd, aan de deur gezet worden.

ZEEPALING, znw., m. — Zeeaal, Fr. *congre*, Lat. *Muræna conger.* D. B.

ZEEPBLAAS, znw., v. — Zeepbel, Fr. *bulle de savon.*

ZEEPBÖ(R)STEL, znw., m. — Borsteltje met lang haar, dienende om den baard in te zeepen. D. B.

ZEEPER, znw., m. — Z. ZEEPZAK.

ZEEPKINNEKEN, znw., o. — Z. KINNEKEN.

— Spr. Van een oud, mager peerd zegt men spottend : *Hij héet e zeepkinneken ingeslikt, ge kunt de banden tellen.*

ZEEPMES, znw., o. — Schertsend voor Sabel. R. De « garde » trok ze' zeepmes. — Ook **Lat** en **Slekkesteker.**

ZEEPNOOT, znw., v. — Waarschijnlijk de vrucht van den *Juglans cinerea* L.

ZEEPSCHERF, znw., v. — Plat, dun stukje zeep.

ZEEPSPAAN, znw., o. — Plat, langwerpig stuk hout, om bruine zeep te gerieven. R.

ZEEPTRIEN, znw., v. — Sloor, sulachtige vrouw. T., R., Sch. Ze stond daar gelijk 'en zeeptrien. 'En zeeptrien van e wijf.

— Bij Dr. bet. *zeepetrine* vuil wijf.

ZEEPZAK, ZEEPER, znw., m. — Soort van vasten, vetten aardappel. (Ook te Gent, z. Sch.) Da' zijn zeepzakken van pataten. Zeepers bloëmen nie' bij 't koken.

ZEER, znw., o. — Z. Wrdb.

— *Gauw zeer gedaan zijn*, lichtgeraakt zijn. Ziet toe wa' ge tegen hem zegt, want hij is gauw zeer gedaan.

— Spoedig op zijn. 'En hesp is gauw zeer gedaan. In e groot huishouwen is 100 fr. gauw zeer gedaan.

ZEER (scherpe *e*), znw., o. — Groot blekijzer of blekspeer. (K.)

ZEEREN, w., b. — Eenen boom op eene zekere hoogte blekken, van zijne schors ontdoen, eer men hem velt. (K.) Boomen zeeren.

ZEET (zachte *e*), in 't Z. ook **ZÈÈT.** — Wordt algemeen gebruikt voor Zegt, 3e pers. enk. van den Teg. tijd der Aant. wijze. Hfft.

ZEEVER, znw., m., niet o. — Fr. *bave*. Z. Wrdb. J.

— Fijne regen, motregen. D. B. Daar valt 'ne fijne zeever.

— Flauwe praat, ongerijmde klap. D. B., R. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) Ik was zijne' zeever beu. 't Is allemaal zeever dieë' ge vertelt. Zwijgt mee' oewe' *sieke' zeever !*

— Te Antw. zegt men ook *zeever in pakskens*. Al dat em vertelt, is zeever in pakskens.

— O. Ledevocht, ledewater, vocht dat op het wit van versche eieren gelijkt, tusschen de gewrichten, Fr. *synovie*.

ZEEVEREN, w., o. — Flauwen praat vertellen. D. B., R. Wat héet hij daar allemaal gezeeverd? Hij staat daar te zeeveren.

— Onp. Motregenen. D. B. Het héet den heelen dag al gezeeverd.

— Gep. w. *Zeeveren en zabberen*, aanhoudend motregenen.

— Afl. *Zeeverachtig, zeeverèèr, gezeever*.

ZEEVERWEÈR, znw., o. — Een weder, waarbij het aanhoudend zeevert of motregent.

ZEEZEKEN, znw., o. — Z. DEEZEKEN.

ZEEZEKENSZALF, znw., v. — Z. MOEDERKENSZALF 1°.

ZEEZES, znw., m. — Z. DEEZES.

ZEG, znw., m. — Maar, gerucht. De zeg is dat hij gaat trouwen. Ik weet nie' of 't waar is, maar de zeg is toch zoo.

— *Zijne(n) zeg hebben*, zijne meening mogen uiten. D. B., T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) Oû mens(ch)en moeten hunne' zeg hebben. Ik wil hier ook mijne' zeg hebben.

ZEGEL, znw., m., niet o. — Fr. *sceau, timbre*. J.

— Spr. *Daar hedde* (hebt ge) *de(n) zegel van aan uw hemd hangen*, ik geloof u niet.

ZEGELGAREN, znw., o. — Sterk bindgaren om pakken toe te binden, die men daarna verzegelt, met op het garen lakstempels te drukken.

ZEGEN, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Zijne(n) zegen over iet geven*, er zijn oordeel over vellen, er uitspraak over doen. Wordt schertsend gezeid van iemand die zich de rol aanmatigt om iets te beslissen. D. B. Dieë moeial moet over alles z'ne' zegen geven. Nu meugen wij zwijgen, want hij héet er z'ne' zegen over gegeven.

ZEGENEN, ook **ZÈGENEN,** w., b. en o. — Z. Wrdb.

— *God zegene u*, zegt men als iemand niest.

— Eene reliquie ter vereering aan de geloovigen laten kussen. De pastoor zegende met de reliquiën van den H. Donatus. Na de mis zal

er gezegend worden met de reliquieën van den H. Bernardus. De pastoor liet zegenen van de H. Apollonia.

— *Te zegenen gaan*, eene reliquie gaan vereeren. Na de mis gingen de menschen te zegenen. Ik heb te zegenen geweest.

— Spr. *De pastoor zegent zij(n) zelven eerst*, z. PASTOOR.

ZEGEPRAAL, znw., m., niet v. — Fr. *victoire*. Z. Wrdb. J.

ZEGET, in 't Z. ook **ZÈGET**. — Samentrekking van *zeet het*, *zegt het*, 3e pers. van den tegenw. tijd der Aant. wijze. Hfft.

ZEGGE, znw., v. — Poelgras, rietgras, Lat. *Carex*.

— Spr. *Daar gaan veul zeggen in 'ne(n) zak, eerdat hij vol is*, z. ZAK.

— Vlakte waar de zegge groeit, steeds in 't mrv. Ons koei staan op de zeggen. In de Gèèls(ch)e zeggen.

ZEGGELIJK, bvw. — Kunnende gezeid worden. D. B. Wordt enkel gehoord in loochenende wendingen. Ik heb honger en dörst dat 't nie' zeggelijk en is.

ZEGGEN, w., b. — Z. Wrdb.

— *Hoe zeggen ze tegen u* of *wat zeggen ze tegen u?* hoe heet men u, welken naam geeft men u, als men u aanspreekt? D. B., R. Hoe zeggen ze bij ulie tegen da' kruid? Bij ons zeggen ze tegen 'en roodbörstje roôbaardje.

— Spr. *Iemand zijn zaligheid zeggen*, z. ZALIGHEID.

— *Zegde niks?* geeft gij geen glas ten beste, tracteert ge niet? (Ook te Kortrijk, z. Sch.)

— *Leelijk zeggen*, z. LEELIJK.

— *'t Wil(t) nie(t) gezeed zijn*, z. WILLEN.

— *'t Is wat te zeggen*, zegt men om zijn misnoegen of zijne ontmoediging over iets uit te drukken. 't Is wat te zeggen dat dieë jongen toch nie' beter leeren wil! Hij drinkt al op dat hij wint, 't is toch wat te zeggen!

— *Het goed kunnen zeggen*, welsprekend zijn, goed ter taal wezen.

— *Het is nie(t) gezeed*, het is niet zeker. T., R., M. Het is nie' gezeed dat hij vandaag komt. Het is nie' gezeed dat 'et vandaag overblijven zal.

— *Iet nie(t) kunnen zeggen zonder spreken*, iets niet mogen zeggen.

— *Daar is geen zeggen aan*, hij luistert naar geen verbod. R. Daar is gee(n) zeggen aan dieë' jongen.

— *Zeggen en doen is twee*, praten zijn geen oorden. T.

— *Van hooren zeggen komen de leugens in 't land; die veel hoort zeggen, hoort veel liegen; van hooren zeggen hoorde veul liegen.*

ZEGGENSWOORDEN, znw., o., mrv. — Woorden, beloften, enz. die niet beschreven zijn, waar geen geschrift van bestaat, in Gron., Drenthe en Oost-Friesl. *zegswoorden*, z. M. Hij hée' mij beloofd van 'en deel van de winst af te staan, maar 't zijn maar zeggenswoorden. Mè' zeggenswoorden, as er geen geschrift is, komde nie' ten rechte

ZEGVRIJ, bvw. — *Zegvrij zijn*, mogen zeggen wat men wil, zonder daarover berispt of bestraft te worden. Dronkaards zijn dikwijls zegvrij. 'Ne zot is zegvrij. Iemand aan wiens gezeg men weinig of geen belang hecht, waar men zich niet aan stoort of dien men niet durft struffen, is zegvrij.

ZEIK, znw., m. — Bij landb. Vloeibare uitwerpsels der dieren, ale, mestgier, Fr. *purin*. Zeik vuren naar 't land. Zeik mest de bemden goed.
— In gemeene taal ook voor Pis, water van menschen, Fr. *urine*.

ZEIKBAK, znw., m. — Bij landb. Bak waarin men zeik naar den akker voert.

ZEIKBOER, znw., m. — Landbouwer, die zeik aanhaalt voor zijne landerijen.

ZEIKELINGS, bw. — Tappelings. T., R. Het bloed liep zeikelings uit de wond.

ZEIKEN, w., o. — Wateren, sprek. van dieren, en, in gemeene taal, ook van menschen, Fr. *uriner*.
— In stralen ergens uitvloeien, tappelings uitloopen. Ik was zoo nat da' mijn kleeren zeikten. Het règent dat 'et zeikt, Fr. *il pleut à verse*. Regenen dat 'et dee'! Het zeek water! Oe' broëk zeikt van 't water. T.
— Wordt ook gezeid van eenen draaitol die wegrolt, wanneer hij uitgedraaid is. (K.) Ziet dieën dop is zeiken!

ZEIKER, znw., m. — Iemand die zeikt.
— Gevaarlijk peerd, dat zijne kwaadaardigheid toont door te zeiken en te slaan. R.
— Heimelijke persoon. Hij is maar 'ne zeiker. Da' meisken is 'nen eerste zeiker.

ZEIKKĀR, znw., v. — Bij landb. Kar met eenen bak, waarmede men zeik vervoert.

ZEIKNAT, bvw. — Druipnat. T., R. Hij kwam zeiknat uit de beek.

ZEIKPOMP, znw., v. — Bij landb. Pomp, waarmede men den zeik uit eenen zeikput in de zeikkar overpompt. T., R.

ZEIKPUT, znw., m. — Bij landb. Gemetselde put, waar men zeik in bewaart.
— Ook een put in den stal, waar de zeik der dieren in loopt.

ZEIKSEL, znw., o. — Hoeveelheid water, die in eens geloosd wordt, bij D. B. *zeeksel*. T., R.

ZEIKVAT, znw., o. — Bij landb. Een vat waarin men zeik naar het land voert. T., R.

ZEIL, znw., o. — Fr. *voile*.
— Spr. *E zeiltje naar de(n) wind spannen*, de huik naar den wind hangen.

ZEILEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Dronken loopen. Ziet 'em zeilen.

— Spr. *Hij zeilt me(t) volle zeilen*, hij is dronken.

— Buitengejaagd worden. Dat em in mijn huis derft komen, hij zal zeilen!

ZEILFOOI, znw., v. — Scheepsterm. Wanneer een scheepsbevrachter met eenen schipper tot accoord komt over den prijs voor het bevrachten van eenen lichter, en die overeenkomst gebeurt in eene herberg, in tegenwoordigheid van andere schippers, dan moet de schipper die de overeenkomst sluit, al de andere tracteeren met eenen borrel of een glas bier. Dat is de *zeilfooi*. **(A.)**

ZEISEN, **ZEISEL**, in 't N. der Kemp. ook **ZEISIE** en te Antw. **ZEISEM**, znw., v. — Zeis, Fr. *faux*.

Kil. Seyssen, seynsen, seyssel, *secula, falx messoria*.

ZEKER, bvw. — Fr. *sûr, certain*.

— Verg. *Zoo zeker als goud, als twee en twee vier is, als ik hier zit, als ik hier staan*.

— Bw. Wanneer *zeker* zonder klemtoon gebruikt wordt, dan beteekent het Waarschijnlijk, ongetwijfeld, Fr. *sans doute*. Hij zal zeker nie' komen? Fr. *il ne viendra pas sans doute?* Ge hèt zeker iet verloren, omda' ge zoo zuükt? Waar is mijne wandelstok? Hij zal daar zeker in den hoek staan (d. i. ik meen dat hij daar in dien hoek staat, maar ik zou het niet kunnen verzekeren). — Maar als men den klemtoon op *zeker* legt, dan bet. het *certainement*. Hij is *zeker* vertrokken (d. i. het lijdt geenen twijfel dat hij vertrokken is, hij is stellig en vast vertrokken). — Ook bij D. B. en R.

— *Zeker spelen*, zeker van zijne zaak willen zijn. R. Zeker spelen is gewonnen. Om zeker te spelen, zal ek 'em börg vragen, eer ik verkoop.

— *Zeker spreken*, langzaam en op beslisten toon spreken. (Ook in N.-Holl., Zeel., Geld. en Overijs., z. B.) Hij kan zoo zeker spreken, 't is zoo 'ne zekere.

ZEKERE, znw., m. — Iemand die langzaam en op verzekerenden toon spreekt. (Ook in Brab., z. Sch.) Hij kan 'et zeggen, 't is zoo 'ne zekere in ze' spreken.

ZEKERS, bw. — Zeker, Fr. *sans doute, certainement*. D. B., Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) 't Is toch zekers nie' waar? Ge zij' zekers getrouwd?

ZELF (uitspr. *selləf*), vrnw. — Z. Wrdb.

— *Mij (ons, u) zelven*, versterking van *mij, ons, u*. Ik schèèr me zelven. We klee(d)en ons zelven wat op en dan gaan wij uit.

— *Zij(n) (ze) zelven, heur zelven, hun (hullie) zelven*, zich zelven. Hij hée ze' zelven verdaan. Ze hee' veur niemand as veur heur zelven te zörgen. Hij maakt ze' zelven ongelukkig. Ze ging in de kerk van heur zelven. Hij lag van ze' zelven. Zoo ook **Eigen**.

— *Van zij(n) zelven gaan, vallen, zijn, liggen*, in onmacht vallen, in bezwijming zijn.

— Dikwijls wordt *zelf* versterkt door *eigen*. Hij kende zijn eigen zelven nie'. Ik schèèr mijn eigen zelven.

— *Van zelfs*, van zelf. Da' spreekt van zelfs. Hij zal van zelfs wel vertrekken. De pijn zal van zelfs wel overgaan.

— *Op zelf rijden* of *ploegen*, bij landb. Bij het ploegen de bedden en voren niet van plaats veranderen, maar ze op dezelfde plaats laten.

ZELFEND, znw., o. — Zelfkant, ongeschoren boord van wollen en andere stoffen, Fr. *lisière d'une étoffe*. Kil.

ZELLEN, w., o. — Wordt in sommige streken der Kemp. gebruikt voor Zullen. B. We zellen zien. Zelde komen? Ze zellen vertrokken zijn.
— Tw. Z. ZULLEN.

ZELLIE, ZELLE(N, vrnw. — Z. ZIJLIE.

ZELVER (uitspr. *zellᵊvᵊr*), vrnw. — Wordt door sommigen gebezigd voor Zelf. R. Doe gij da' zelver. Hij kwam zelver. Nu zegde dat 't niet waar en is, en ge hèt 'et zelver verteld. — Het wordt hier enkel gebruikt in den nominatief.

— *Van zelver*, van zelf. Het zal van zelver beteren. Dieë jongen leert van zelver.

ZEMEL, znw., v. — Vrouw die traag en op verdrietigen toon spreekt. 'En zemel van e wijf. Ik heb allemaal schrik dat ek die zemel zien.

ZEMELACHTIG, bvw. en bw. — Zanikend. Zemelachtig spreken. 'En zemelachtige stem.

ZEMELEN, w., o. — Langzaam en de woorden rekkend en uithalend spreken, Oostfri. *sämelen*. Hfft., M., Oppr. (Ook in Brab. en Hag., z. Sch.) Hij kan geweldig zemelen. Zemelt zoo niet! Ze is weer aan 't zemelen. Ik kan die vrouw nie' goe' verdragen, omda' ze zoo zemelt. Vrglk. *semmelen*.

— Te Heist-op-den-Berg beteekent het Aanhoudend kijven. Kil. vertaalt het o. a. door *gravia ignaviter*.

— Afl. *Zemelèèr, gezemel, zemelachtig*.

ZEMELKNAUWER, ZEMELKNOOPER, znw., m. — Sammelaar, treuzelaar.

ZEMELKONT, ZEMELTRIEN, ZEMELTRIP, ZEMELTRUT, znw., v. — Vrouw die zemelt.

ZEMELZEEKER, ZEMELZEIKER, znw., m. — Sammelaar. (A.) As dieë zemelzeeker da' werk moet doen, dan kunde'r nogal lank naar wachten.

ZENDE, znw., v. — Een geschenk dat men iemand zendt, vooral van verkensvleesch. D. B. Iemand 'en zende dragen. Als de boeren een verken slachten, dragen zij eene zende naar den pastoor, den schoolmeester, enz.

Kil. Sende, *donum quod mittitur* et *visceratio*.

ZENGELEN, w., b. — Freq. van Zengen, schroeien, Fr. *roussir.* Sta zoo dicht nie' bij de stoof, ge zult oe' kleeren zengelen.
Kil. Senghelen, *ustulare.*

ZENUWBLOED (uitspr. *zenəgbloed, zeunəgbloed*), znw., o. — Kleine roode bobbeltjes, die zich op verschillende plaatsen van het lichaam vertoonen en voortdurend jeukingen veroorzaken. (**A.**)

ZERK (uitspr. *zärrək*, te Antw. *zärrək*), znw., m., niet v. — Grafsteen. D. B., T.

ZERP (uitspr. *zärrəp*), bvw. — Zuur. Z. Wrdb.
— Grof, niet fijn, korrelig, hard. (**K.**) Zerp zand (zand dat kraakt en krijscht, als men er over gaat). Zerpe patatten (grove, korrelige aardappelen). Zerp goed, zerp laken (hard laken, grove stoffen).

ZES, telw. — Spr. *Veel vijven en zessen*, z. VIJF.
— *Van zessen klèèr zijn*, gauw gereed, bij der hand, handig en bekwaam.

ZESDS, bw. — De zesde. Z. TWEEDS.

ZESKWAART, znw., m. — Stof die zes kwaart van eene el of anderhalve el breed is.

ZESKWAARTS(CH), bvw. — *Zeskwaarts(ch) goed*, stof die zes kwaart van eene el of anderhalve el breed is.

ZESPOOTER, znw., m. — Luis. Hij hee' zespooters op.

ZESTIEN, telw. — Z. Wrdb.
— Spr. *Tegen penning zestien op*, zeer fel. Drinken tegen penning zestien op. Ik moet stoken tegen penning zestien op, dat het hier zoo koud is.

ZESTIENDE, znw., m. — In 't kaartspel. Zes kaarten van dezelfde kleur die op elkander volgen. Ik heb 'ne' zestiende van troevenaas.

ZESTIEN-EN-HALVE, znw., m. — Eén frank en half. R. Hij betaalt zestien-en-halve veur zijn kosten. — Z. een rijm waar dit w. in voorkomt, onder DERVEN.

ZESTIENSTE, bvw. — Zestiende.

ZESTROPPEL, znw., m. — Tros van zes aaneengegroeide noten, kastaniën, enz.

ZES-UREMIS, znw., v. — Mis die te 6 uren begint.

ZES-WEKENMISSEN, znw., v., mrv. — Zoo heet men missen, die, zes weken lang en eenmaal per week, voor eenen overledene gedaan worden.

ZET, znw., v. — Bij landb. en hoveniers. Plantstok, Fr. *plantoir.* D. B. Pataten, boonen, enz. planten met de zet.

ZET, znw., m. — Kwinkslag, geestig gezegde, Fr. *mot spirituel, saillie.* 'Nen aardige zet. Hij doe' soms vieze zetten.

ZETBERD, znw., m. — Bij timmerl. Een driehoekig stuk berd, dat langs twee zijner kanten in den haak en recht is. In den rechten hoek, op zekeren afstand van de twee rechte kanten, is een rond gat, dienende om 't zetberd, als 't ergens ligt, met vinger en duim op te heffen. De timmerlieden leggen het zetberd in de hoeken van hun werk, om te zien of die hoeken recht zijn.

ZETEL, znw., m. — Leunstoel, armstoel, Fr. *fauteuil*, Kil. *sedes*. In 'ne' zetel zitten. De zieke lag in z'ne' zetel.

— Bij mulders. De zetel van eenen molen bestaat uit vier dikke stukken hout, die vast aan elkander vergeerd liggen rond den standaard en, door de steekbanden ondersteund, tot stoel dienen aan de bakboomen, waarop geheel de molen rust en draait, Fr. *selle*. D. B.

ZETGIS(T, znw., m. — Bij brouwers. Droge gist, die men in 't versch gebrouwen bier doet om het te helpen drijven, Fr. *levure mère*. D. B.

ZETGOED, znw., o. — Bij landb. Aardappelen, boonen, erwten, enz., dienende om te planten. (Ook in Brab., z. Sch.) Zetgoed van pataten. Ik zou moeten boonen planten, en ik heb nog geen zetgoed.

ZETHAMER, znw., m. — Bij smeden. Een stuk verstaald ijzer met effen vlak, of waarin eene groef of een andere vorm uitgehold is, en waar men op slaat om het ijzer glad te smeden, of om den uitgeholden vorm aan een onderliggend stuk gloeiend ijzer te geven, Fr. *chasse*.

ZETTEN, w., b. — Planten, sprek. van aardappelen, boonen, echalotten, enz. R., Kil. *plantare*. Zijn oe' pataten al gezet? Beet zetten. Rond Sint-Job wörren de boonen gezet.

— Bouwen, Fr. *bâtir*, Kil. *ædificare, construere domum*. Hij héet daar e schoon huis gezet. 'En schuur, 'ne' stal zetten.

— Stellen, voorduiden. Sint-Laurens zet de kermis te Oostmal.

— Fijn slijpen op eenen oliesteen. D. B. E schaars zetten. Ik zal oe' pennemes is op de' steen zetten.

— Verwedden. Ik zou er mijne' kop tegen willen zetten, dat 'et nie' waar is. Ik zet vijf frang tegen gij éénen, dat 'et zòò is.

— Bij huis- en meubelschilders. Schilderen, Fr. *peindre*. 'Ne' muur in olie zetten (in olieverf schilderen). Ik zal mijn keuken in lijmverf laten zetten. 'En deur in eik zetten. Hij hée' zijn kleerkas in noot laten zetten.

— *Zijn sinnen op iet setten*, z. ZIN.

— *Kloëken zetten*, ze op eieren te broeden zetten. T., R. Hij zet alle jaren kloëken. Da' zijn bezondere ei(e)ren om kloëken te zetten.

— *Zijnen naam setten*, teekenen, zijnen naam schrijven. Hij zou willen börgemeester zijn, en hij kan maar ampel zijnen naam zetten.

— *Het zetten op*, beginnen, Fr. *se mettre à*. D. B. Den dief zetten 'et op e loopen.

— *Op iet 'en borrel, 'en pint zetten*, er een borrel, eene pint op drinken. As de kooplie iet goed verkocht hebben, dan zijn ze gewoon

van daar 'en pint op te zetten. Kom, me zullen nog maar 'en borrel zetten op de' gelukkigen uitval van onze onderneming. Jan Dirks hée' weer ruzie gehad me' zijn wijf, en hij héet er 'en stijve pint op gezet.

— *Iemand op zijn plaats zetten*, hem den bek snoeren, hem tot zwijgen brengen. Die vuiltong zou is op heur plaats moeten gezet wörren.

— Wdrk. Zich verzetten, zich verweren, zich met iemand meten. Onze kater derft 'em gemakkelijk tegen den hond zetten.

— *Het weer begint hem te zetten*, het begint vast weder te worden.

— *Op iet gezet zijn*, er aan gewoon gemaakt zijn. T. Hij is zoodanig op dieë' vuile' jenevel gezet, dat hij 'em nie' laten kan.

— *Wijd gezet zijn*, z. WIJD.

ZETTER, znw., m. — Bij landb. Plantaardappel. De zetters uitrapen. Groote zetters. Veur zetters moette de schoonste pataten nemen.

ZEU, znw., v. — Ruimte tusschen twee huizen, waar de drup der daken valt. (Lier.)

ZEU, znw., v. — Z. ZOI.

— Portie, eenige handvollen kleine visch ondereen.

— Eene partij afval van rog.

ZEUKEN, znw., o. — Spr. *Geeft hem het zeuken met het meuken*, geef hem alles (gez. van iemand die nooit tevreden is, en altijd meer zou willen hebben dan men hem geeft.)

ZEUN, znw., m. — Zoon, Fr. *fils*. (**N.** en **W.** der **K.** en **A.**) Hfft., B.

ZEVEN, in 't N. en W. der Kemp. **ZEUVEN**, telw. — Fr. *sept.*

— Wordt dikwijls gebruikt voor een onbepaald getal. Ik heb 'et oe wel zeven keeren gezeed (verscheidene malen). Ik heb daarveur geen zeven man noodig (geen groot getal). « Daar steekt men dan een vaan uit, wel *zeven* torens hoog. » (VAN DROOGENBROECK, *Dit zijn Zonnestralen.*)

— Spr. *Zeven jaar gewörden zijn*, weten wat men te doen en te laten heeft. Ik weet genoeg wa' mij te doen staat : ik ben ommers ook zeuven jaar gewörren.

— *Drijmaal zeven gewörden zijn*, eigenlijk : 21 jaar oud zijn ; fig. : geen kind meer zijn, weten wat men te doen heeft.

— *Me(t) zeven haasten*, zeer haastig, in groote haast. Ik heb dieën brief me' zeven haasten geschreven.

— *Daar eet ik zeven smaken van*, dat smaakt mij buitengewoon goed.

— *'t Zijn die zeven oordjes* (of *stuivers*) *niet*, dat is de ware reden niet.

— *Op zijn zeven gemakken*, heel op zijn gemak. T. Dieë luiaard doet alles op zijn zeven gemakken. Wandelt daar is op oe' zeuven gemakken naartoe.

— *Iet kwijtgeraken me(t) zeven handen*, iets heel gemakkelijk kunnen verkoopen. Ge moet die pèren nie' nemen as ge nie' en wilt, ik kan ze me' zeven handen kwijtgeraken.

— *Praat hebben veur zeven (man)*, zeer veel praat hebben. Dieë jongen hee' praat veur zeven. As hij wa' gedronken héet, dan héet hij praat veur zeven man, en anders kan hij geen drij tellen.

— *Meer lawijt maken als zeven dieven aan de galg*, een levendig getier, een helsch gerucht maken.

— *Zijn klak staat op halverzeven*, zegt men van iemand wiens klak met de klep op zijde staat.

— *De mijl op zeven*, z. MIJL.

ZEVENSLAGER, ZEUVENSLAGER, znw., m. — Soort van vuurwerk dat zevenmaal ontploft.

ZEVENSLAGSTRENG, ZEUVENSLAGSTRENG, znw., v. — Bij zeeldraaiers. Streng uit zeven slagen gevlochten.

ZEVENSTĀR, ZEUVENSTĀR, znw., v. — Zevengesternte, Fr. *hyades*.

ZEVENSTE, ZEUVENSTE, bvw. — Zevende, Fr. *septième*.

ZEVENTIENDE, ZEUVENTIENDE, znw., m. — Zeven kaarten van dezelfde kleur, die op elkander volgen.

ZEVENTIENSTE, ZEUVENTIENSTE, bvw. — Zeventiende.

ZEVENTROPPEL, ZEUVENTROPPEL, znw., m. — Tros van zeven aaneengehechte noten, kastaniën, enz.

ZEVEN-UREMIS, ZEUVEN-UREMIS, znw., v. — Mis die te zeven uren begint.

ZEVENZOT, znw., m. — Gedrukt blad, dragende de getallen van 2 tot 12; het getal 7 is afgebeeld in den schoot van eenen zot (harlekijn), die met opengespreiden voorschoot staat. Men werpt met twee teerlingen en zet eenen cent op het getal dat men werpt. Staat er op dat getal reeds een cent, dan neemt men hem weg en werpt nogmaals. Werpt men zeven, dan legt men eenen cent in den schoot van den (zeven)zot. (**A.**) Men speelt b. v. met vijf centen; zoo deze op zijn, mag men niet meer meedoen, en al de centen die op het blad staan, zijn voor hem die laatst zijne centen houdt. 't Is het *harlekijnspel*.

ZICHEL, znw., v. — Sikkel, Fr. *faucille*. Kil. *falx, secula*. (**N**. der **K**.)

ZICHENEN, znw., o. — Sichem, een dorp bij Scherpenheuvel.

ZICHT, znw., o. — Z. Wrdb.

— *Iet in 't zicht hebben*, in 't oog, in 't gezicht hebben. Ik heb 'et al lank in 't zicht gehad, dat hij u zocht te bedriegen. Ik moet hier vertrekken, en 'k heb nog geen ander huis in 't zicht.

ZIEGET. — Samentrekking van *ziet het*. Hfft. Gij zieget nie'. Zieget pèèrd is loopen! Hij zieget staan.

ZIEK, bvw. — Fr. *malade.*

— Verg. *Zoo ziek als 'nen hond,* zeer ziek.

— Gep. w. *Ziek en zuchtig,* z. ZUCHTIG.

— Als iemand eene zotte vraag stelt of een dom voorstel doet, dan zegt men: *Zijde gij ziek?* = weet gij niet meer wat ge zegt?

— *Hij is altijd ziek of onderwege,* ziek of op het punt van het te worden.

— *Hij is ziek in zijn kriek,* hij is niet ziek, hij heeft eene ingebeelde, vermeende ziekte. (**A.**)

Te St. Antonius zegt men: *hij is ziek van achter aan zijn kriek,* en hier beteekent *kriek* dus zooveel als *achterste.*

— Wordt gezeid van akkergrond, die te veel water bevat. Zieke grond. Dieë grond is ziek.

— *Zieke zeever,* z. ZEEVER.

ZIEKENE, znw., m. en v. — Zieke, Fr. *malade.* Hoe gaget met de' ziekene? De ziekenen oppassen.

ZIEKTE, znw., v., mrv. *ziekte(n)s.* — Z. Wrdb.

— Spr. *De ziektens komen te pèèrd en vertrekken te voet.*

— *'En ziekte doen,* z. DOEN.

ZIEKVERLOF, znw., o. — Ontslag uit den dienst uit oorzaak van ziekte. D. B., Sch., T., R. 'Nen onderwijzer in ziekverlof. De soldaat is in ziekverlof naar huis gekomen.

ZIEL, znw., v. — Fr. *âme.*

— Spr. *Ge meugt uw ziel nie(t) meewegen,* ge moogt niet bedrieglijk te werk gaan, als ge u laat wegen, om zwaarder te schijnen dan ge zijt.

— *Iemand op zijn ziel zitten,* hem duchtig afrossen.

— *Het puntje van zijn ziel weggeven,* heel weinig.

— *Zijn ziel op iet afdraaien,* hard aan iets werken. Ik doen da' werk nie': ik zouder nie' gère m'n ziel op afdraaien.

— *Zijn ziel afdraaien op 'ne(n) leege(n) kòrrewagel* (kruiwagen), veel werk, veel geweld doen, zonder uitslag. (**A.**)

— *'t Zal zijn arm ziel* (of *zieltje*) *nie(t) baten,* al zijne moeite is nutteloos.

— *Hij staat daar, of zijn ziel langs zij(n) gat uitkomt,* zegt men van iemand die daar beteuterd staat te kijken of die groot geweld doet bij 't een of ander werk. (**A.**)

— Mensch. 'En goei ziel (eene goede vrouw). 'En schouw' ziel (een drollige, een kluchtige kwant). 'En rouw' ziel (een ruwe kerel). Geen lèvendige ziel (niemand).

— Spr. *Hoe meer zielen, hoe meer vreugd,* hoe meer personen, hoe meer vermaak.

— Het binnenste, het hert van eenen boom of eene pee, (Fr. *carotte.*) Zielen van boomen. Maste' zielen. Zielen dienen tot brandhout.

— De ziel van eene zevenslagstreng is de draad, die er binnen in zit en waarrond de pezen, Fr. *ficelles,* gevlochten zijn.

— Bij beenhouwers. Een gedeelte van het achterkwartier van een rundsbeest, liggende dicht aan het steertstuk. Men onderscheidt de *dikke ziel* en de *dunne ziel.*

ZIELEKOT, znw., o. — Wordt, te Heist-op-den-Berg en omstreken, gehoord voor hetgeen men elders Maziergat, Viziergat, Vizierkot en Vuister heet. Z. VUISTER.

ZIELELOF, znw., o. — Het lof gedurende de octave van Allerzielen.

ZIELENBROOD, znw., o. — Het brood (de broodjes), dat men wijdt in de kerk op Sint-Huibrechtsdag, daags na Allerzielen. (**A.**) Ook *zielenbroôken*.

— Volgens DE REINSBERG-DÜRINGSFELD, *Calendrier belge*, II, 239, bakte men te Antwerpen, op Allerzielendag, broodjes van zeer fijne, witte bloem, met veel saffraan in, om er eene gele kleur aan te geven, ter verbeelding van de vlammen des Vagevuurs. Die broodjes werden *zielenbroôkens* geheeten.

ZIELENBROÔKEN (uitspr. *zielənbroeikən*), znw., o. — Z. ZIELENBROOD.

ZIELENOCTAAF, znw., o. — Octaaf van Allerzielen. Sch., R. Gedurende het zielenoctaaf is het alle dagen lof.

ZIELHOND, znw., m. — Zielverkooper, makelaar die vrijwilligers aanwerft of opkoopt voor 't leger, of plaatsvervangers bezorgt aan degenen die eenen man willen koopen. Z. MAN.

ZIELMIS, znw., v. — Z. Wrdb.

— Spr. *Zijnen buik 'en zielmis* (*laten*) *doen*, z. BUIK. R.

ZIELSTUK, znw., o. — Bij beenhouwers. Lendestuk van een geslacht dier, Fr. *filet*.

ZIELTJE, znw., o. — Huig, lelletje der keel, Fr. *luette*. De kinderen zeggen: « Ik heb 'et topke van me' zieltje verbrand », als hetgeen zij gedronken hebben, te heet was.

ZIELTJESKOĔK, znw., m. — Schoon gebakken pannekoek, de eerste koek die gereed is, als men koeken bakt. (**A.**)

— Ook de pannekoek die eertijds werd gebakken ter intentie van de dooden, en weggegeven of opgeëten werd. Wanneer hij gebakken was, werd door de huisgenooten gezamenlijk een vaderons gebeden voor de geloovige zielen, waarna de koek in zooveel stukken gesneden werd, als er deelgenooten waren. (**A.**)

ZIELTJESMIS, znw., v. — Mis voor een overleden kind beneden de zeven jaar. Ook **Engeltjesmis.**

ZIEN, w., b. — Z. Wrdb.

— In plaats van *ik zie*, zeggen wij altijd *ik zien*.

— Spr. *Daar staan zien gelijk 'nen hond op 'en zieke koei, gelijk 'en hin op 'ne(n) pier*, onnoozel, verwonderd staan te kijken.

— *Staan zien*, verwonderd zijn. Hij zal staan zien, as em die tijding verneemt. Ik stond er van te zien, as ek hoorde zeggen dat hij dood was. Ge moet er nie' van staan zien, dat hij vandaag of morgen komt.

— *Zien op*, er nauw op uit zijn, uit gierigheid. D. B., T. Hij ziet op 'ne' cent. Ik zien op geene' frang. As ge iet wilt koopen da' goed is, dan meugde op geen vijf frang zien.

— *Zien te*, trachten, Fr. *faire en sorte que*. D. B., T. Ik zal mijne' kost zien te winnen. Ge moest zien te trouwen. Ik zal zien dat ek tegen 't jaar 'en ander pèèrd koop.

— *Het in iet* of *in iemand gezien hebben*, liefhebber zijn van iets of iemand. Hij heget in de bloemen gezien. Mijne vriend heget in de boëken gezien. Dieë jongen heget in de meiskens gezien.

— *Geene(n) steek* of *geen hand veur zijne oogen zien*, volstrekt niets zien.

— *Veur iet gezien zijn*, verplicht zijn het te betalen. T., R. As ek da' tijdschrift neem, dan ben ek weeral veur vijf frang gezien.

— *Iemand zien komen*, z. KOMEN.

— *Deezeken laten zien*, z. DEEZEKEN.

— *Nie(t) zien naar*, iemand niet ontzien. R. Hij zie' naar God of ze' gebod.

— *Deur 'nen dooven bril zien*, niet klaar zien in eene zaak.

— *Er twee veur één zien*, scheel zien. R.

— *Iet ten oogen uit zien*, z. OOG.

— *Deur geene andere oogen zien als...* Z. OOG.

— *Dat zullen we zien, zee den blinde*. (scherts.)

— *'k Wens(ch)te da(t) 'k het zag, da(t) ze in de kerk dansten, zee den blinde*, wordt gezeid bij 't uiten van eenen wensch, die niet kan verwezenlijkt worden.

— *Leelijk zien, vuil zien*, er kwaad, gestoord uitzien.

— *Gruun zien*, z. GRUUN.

— *Wit zien*, z. WIT.

— *Veur 'en deerlijk* of *veur e nooselijk zien*, voor eene kleinigheid, Fr. *à vil prix*. Z. DEERLIJK en NOOSELIJK.

— Voorzien. Ik zien da' ventje nie' lank meer lèven. Ik zien 'em nie' oud wörren (ik geloof niet dat hij oud worden zal.) Ik zien 'em daar nie' lank woonen (ik voorzie dat hij daar niet lang wonen zal).

— Wordt gebruikt als koppelwoord, wanneer het gezegde een hoedanigheidswoord is, dat eene kleur uitdrukt. Goud zie' geel en zilver zie' wit. Den boom zag zwart van de kraaien. De pot verwijt de' ketel dat hij zwart ziet. Die appelen zien rood.

ZIEN, znw., v. — Verkorting van Regina en Josina.

ZIENBUIS, znw., v. — Verrekijker, Fr. *télescope*.

ZIENELIJK, bvw. — *Nie(t) zienelijk*, niet om aan te zien, afzichtelijk. Hij had z'n heel gezicht vol roven en puisten, hij was nie' zienelijk.

ZIJ, znw., v. — Wijfje van de kwakkel of de patrijs. (K.)

ZIJ, znw., m., niet v. — Fr. *soie*. T., R.
— Verg. *Zoo zacht als zij, als e zijken*.

ZIJ, znw., v. — Zijde spek. R. Ik heb twee zij(d)en gekocht.

ZIJ, bvw. — Zijn. (Z. SPRAAKKUNST.) Zij vader. Zij kind. Zij geld. — Vrnw. Z. ZE.

ZIJBEUK, znw., m. — Beuk nevens den middenbeuk in eene kerk, Fr. *nef latérale, bas-côté*. D. B.

ZIJ(D)E(N) LINT, znw., o. — Grassoort met witgroen gestreepte bladeren, die men als sieraad in de hoven plant, Lat. *Ballingera arundinacea* en *Baldingera picta* Dmrt., bij D. B. *Phalaris picta* of *variegata*.

ZIJG, znw., v. — Melkzeef, melkteems, Fr. *couloir*, bij D. B. *zie* en bij R. *zij(g)*. — Bij ons wordt de *g* altijd uitgesproken, evenals in *zijgen*.

Kil. Sijghe, *colum qualus*.

ZIJGEN, w., o., met *zijn*. — Wordt gezeid van stoffen, waarvan het weefsel zeer onsterk is, zoodat de draden breken en uiteenrafelen bij het dragen.

ZIJGET. — Samentrekking van *zijt het*. Gij zijget.

ZIJHAMER, znw., m. — Bij smeden. Hamer die de tweede man slaat bij het smeden, Fr. *marteau de traverse*.

ZIJLIE, ZIJLE(N, ZELLIE, ZELLE(N, ZÖLLIE, ZÖLLE(N, vrnw. — Zij, Fr. *ils*. Waar zijn zijlie? Ze hebben zellen 't wel geweten. Z. HIJ.

ZIJN, w., o. — Z. Wrdb.

— In plaats van *ik ben*, zegt men in de Kemp. veel *ik zijn*. D. B. In stede van *gij zijt*, *wij* en *zij zijn*, gebruiken velen *gij be(n)t*, *wij* en *zij ben*.

— In plaats van *ik was*, hoort men in sommige streken *ik waar*.

— In stede van *gij waart*, *wij* en *zij waren* zegt men in 't Z. en O. der Kemp. *gij wèèrt*, *wij* en *zij wèren*.

— *Zijn* wordt meer met *hebben* dan met *zijn* vervoegd. Zoo is 't in geheel Zuid-Nederland en zelfs in N.- en Z.-Holl. en Groningen (z. B., Oppr. en M.), alsmede in 't Engelsch, 't Deensch en 't Zweedsch. Bij de Ouden vindt men altijd *zijn* met *hebben* vervoegd. « Drie jaer *hadli* here *gewesen* ». (VAN MAERLANT, *Spieg. hist.* I, II, XIII, 34.) « Daer si *gheweest hadde* nonne. » *Beatrijs*, v. 559). « Al *haddic ghesijn* noch so lanc, ic en hadde niet vonden gront. (*Reis van Sinte-Brandaen*, v. 166)

— Verscheidene verleden deelw., die in de algemeene taal met *hebben* voorkomen, worden vervoegd met *zijn*. Zijde nog nie' uitgeklapt? — uitgekopt? — uitgeraasd? — uitgeschreeuwd? — uitgegeven? — uit gerust? — uitgezongen? enz. Ik ben nog nie' aangesmoord. De voerman was nog nie' ingespannen. Ook eenige onp. ww. kunnen met *zijn* vervoegd worden. 't Is dezen nacht gevrozen. 't Was deze' morgend gesneeuwd.

— Soms wordt het werkw. *zijn* herhaald. Ge zij' 'nen deugeniet, zijde! 't Is 'ne schelm is 't.

— *Er aan zijn*, z. AAN.

— *Er af zijn*, z. AF.

— *Er boven op zijn, boven Jan zijn*, z. BOVEN.

— *Er in zijn*, iets vast gelooven. Ik bender in, da' Jan z'n houwelijk nie' voortgaat.

— *Er hoog in zijn*, iets met veel overtuiging gelooven.

— Een ongunstig nummer in de militieloting getrokken hebben. Sus is er in, hij zal moeten soldaat wörren.

— *Er uit zijn*, een goed nummer getrokken hebben.

— Uit de moeilijkheid zijn, goed gevaren zijn. Hij heet 'en goei erfenis gedaan, nu is em er uit.

— *Op school zijn*, in eene kostschool zijn.

— *Op stiel zijn, op 't kleermaken*, enz. *zijn*, een ambacht leeren.

— *Er op zijn*, z. OP.

— *Zòò zijn*, zwanger zijn. R.

— *Er willen van af zijn*, z. AF.

— *Er deur zijn*, z. DEUR.

— *Zijn veur*, genegen zijn voor. D. B. Ik ben veur geene' koffie. Zijde gij veur visch? Hij is geweldig veur 't lezen (hij leest geerne).

— *(En) waar zijn*, het is waar. Dient tot sterke bevestiging, als men iets verteld heeft, dat ongelooflijk voorkomt. Hij ging weg en weer te voet naar Antwerpen, zonder onderwegen ievers binnen te gaan. En waar zijn!

— *Niet goed bij de(n) zijne zijn*, zijn volle verstand niet hebben. D. B.

— *Zijn* wordt eigenaardig gebruikt in den 2ᵉ pers. der Gebiedende wijze. « Moeder, krijg ik den appel dieë daar op 't schap leet? » — « Nè! zijt 'em dan maar, zageman! » Daar, Frans, zij 'ne' frang, ge meugt wel iet hebben veur oe' moeite. Zijt dieën boek, me' kind, 't is oewe prijs. Zij gij dieën boterham maar, Mieken, ik zal veur Janneken 'nen andere' snij(d)en.

In die uitdrukkingen beteekent *zijt* zooveel als Daar, neem aan, Fr. *tenez*.

— *Hij hee(f)t er geweest*, hij is dood.

— *Wa(t) zou het, wa(t) zou hij, wa(t) zou ze, wa(t) zoude (zoudt gij), wa(t) zou(d)en me, wa(t) zou(d)en ze!* Wordt met onderdrukking van het werkw., dat uit de voorgaande zinssnede op te vatten is, dikwijls gebruikt om uit te drukken, dat iets is of niet is. 't Beteekent zooveel als *verre van daar, bijlange niet*. D. B. Het zal te nacht vriezen. *Antw.* Wa' zou 'et! Hij zal weer nie' komen. *Antw.* Wa' zou em! Ze kunnen onmeugelijk hunne' kost winnen. *Antw.* Wa' zouwen ze!

— *Nie(t) veel van eten, drinken, zeggen, enz. zijn*, niet gewoon zijn veel te eten, te drinken, te zeggen. R.

— *Iemand laten zijn*, hem gerust laten. R. Laat dieë' koppigaard maar zijn. — Ook *iemand in zijn wezen laten*.

— Wordt gebruikt voor *antwoorden*, in deze en dergelijke zinnen. As ik 'em sprak van te betalen, dan was 'et altijd: ik heb gee' geld. Sommige kinderen letten nooit nie' op en, as de meester hun dan ondervraagt, dan is 't: ik kan 'et nie'. R.

ZIJN, bvw. — Z. Wrdb.

— Te St-Antonius ook *zen* (heldere *e*) uitgesproken. Ik kan op zennen naam nie' komen. Dees huis is 'et zen. Heeft *zijn* den nadruk niet, dan wordt het toonloos uitgesproken. Ze geld. Z'n kamer. Z'nen hof.

— Znw., o. Spr. *Iemand het zijn geven*, hem streng berispen of bekijven.

— *Iemand in 't zijn laten*, hem zijne overtuiging laten, zich niet bemoeien met zijne godsdienstige of politieke opinie.

— *Ieder 't zijn, dan hee(f)t de kwa(d)e* (of *den duvel*) *niks.*

— *Hij is nie(t) goed bij de(n) zijnen*, hij heeft zijn volle verstand niet.

ZIJSLAG, znw., m. — Speelterm. Slag in de zijde met de vlakke hand, dien men geeft aan hem die staat, terwijl men over 't lijfken springt. (**A.**)

ZIJSPEK, znw., o. — Het spek van de zijden van een zwijn. Het zijspek is dikker en vetter als het buikspek.

ZIJSPIL, znw., v. — Dikke tak van eenen boom, ter onderscheiding van de *topspil.* D. B. Z. SPIL.

ZIJVOGEL, znw., m. — Z. onder VOGEL.

ZIKKEL, in 't N. der Kemp. ook **ZICHEL,** znw., v. — Hetzelfde als Sikkel in de Wrdb., Fr. *faucille.* D. B.

ZIKKELEN, w., b. — Afsnijden met de zikkel. (**K.**) Gers zikkelen. Voeier zikkelen.

— O. Met een bot mes snijden. (**K.**) Hoe zitte daar te zikkelen, neemt 'en ander mes!

ZIKSEN, ZIKSIE, ZWIKSEN, ZWIKSIE, ZWIKSEL, znw., v. — Putwip, boom of balk die met zijn midden ligt en rust op eene ijzeren spil, welke door de twee armen van den putmik steekt, ook **Putligger** genaamd. (**K.**)

— In sommige streken geeft men dien naam, niet aan den putligger, maar aan den stok die er aan bevestigd is, en dient om den emmer in den bornput op en neer te laten.

Kil. Sicksene, *tollenon.*

ZIKZAK, znw., m. — Waadbare plaats, groote plas water, ondiepte in het midden eener aardebaan of aarden rijweg. (**N.** en **W.** der **K.**), in 't **Z.** der Kemp. **Gewad** genaamd.

ZIL, znw., v. — Landmaat ter grootte van 100 roeden, het derde van een bunder (**Z.** der **K.**) Sch., T., R., Hfft. Twee zillen koren. 'En zil land.

Kil. Sille lands. j. loopen, hondert roeden, *quadrans jugeri.*

ZILT, znw., o. — Eene huidziekte, in 't Fr. *eczema.* Hij heget (heeft het) zilt.

ZILT, ZILTIG, bvw. — Z. Wrdb.

— Vochtig, klam, sprek. van muren en huizen. Ne ziltige muur. E ziltig huis. In 'en kamer daar 't zoo zilt is, meugde nie' slapen.

ZILTIGHEID, znw., v. — Vochtigheid, klamheid. De ziltigheid van de muren.

ZILVERDEEN (zachte *e*), znw., m. — Z. ZILVERMAST.

ZILVEREN, bvw. — Z. Wrdb.

— Spr. *Daar liggen zilveren balken in zijn huis*, 't is belast, er staat eene hypotheek op. (**A.**)

— Elders *papieren balken*.

ZILVERLING, znw., m. — Soort van kleinen witachtigen appel, bij Sch. *zilvering*.

ZILVERMAST, znw., m. — Soort van den, waarvan de naalden langs den achterkant wit zijn, Lat. *Abies pectinata* D. C.

— Sommigen geven dien naam ook aan den *Pinus Strobus* M., Fr. *pin Weymouth*, *pin blanc*.

ZIN, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Zijn zinnen op iet zetten*, er zich op toeleggen. D. B., T., R. Hij hee' zijn zinnen op 'et muziek gezet. Dieë jongen zet zijn zinnen op het teekenen.

— *Zijn zinnen op iemand zetten*, er naar verlangen. Hij hee' z'n zinnen op da' meisken gezet, hij zou der gèren mee trouwen.

— *Hersenen en zinnen verlieren*, z. HERSENEN.

— *Kwa(d)e zinnen hebben*, slecht geluimd, kwalijk gezind zijn.

— *Kwa(d)e zinnen hebben in* of *op iet*, er kwaden moed op hebben. Ik heb maar kwaê zinnen in 't weer, 't kan gemakkelijk 'en heel'week règenen.

— *Ge zoudt er kranke zinnen van krijgen*, men zou er zijn verstand van verliezen.

— *Zooveel zinnen hebben als 'ne gernaat pooten*, z. GERNAAT.

— *IJl beurzen, ijl zinnen*, z. IJL.

— *Van zin*, van zins, voornemens. Hij is van zin van te vertrekken. Ik ben nie' van zin van naar z'n pijpen te dansen.

ZINGEN, w.. b. en o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zingen gelijk 'ne nachtegaal, gelijk 'en lijster, gelijk 'en aar, gelijk 'ne kreaal.* (z. KREAAL.) *Zingen gelijk de boerekinderen doen als ze grijzen, zingen gelijk 'nen boer die tandpijn he(f)t*, weenen.

— *Zingende mis*, mis die gezongen wordt, Fr. *messe chantante*. D. B.

— Ronken, gonzen, ruischen. D. B. Het water zingt in de' moor. De muggen zingen.

— Tuiten. Mijn ooren zingen.

— Spr. *Wa(t) nu gezongen, zee de köster, en de kerk stond in brand*, wat nu aangevangen in deze netelige zaak? T. — Men hoort ook: *Wa(t) nu gezongen, zee de köster, en hij kost geen Latijn.*

— O. Gezongen worden. Die wijs zingt loëcht.

ZINK, znw., m., niet o. — Z. Wrdb. R., J.

ZINKEN, w., b. — Begraven, ter aarde bestellen, Fr. *inhumer*. Men verstaat daardoor gemeenlijk Een lijk begraven zonder voorafgaanden lijkdienst. D. B., T., R. (Ook in Brab., z. Sch.) E lijk zinken. As de kist gezonken was, verlieten wij het kerkhof. Hij wördt dezen achternoen gezonken. De lijken van personen, die aan eene besmettelijke ziekte gestorven zijn, worden onmiddellijk gezonken.

Kil. Sincken den dooden, *tumulare, inhumare mortuum*.

ZINKING, znw., v. — Begrafenis, Fr. *inhumation*, inz. Teraardebestelling zonder voorafgaanden lijkdienst. De zinking heeft morgen plaats en de lijkdienst overmorgen en acht dagen.

ZINKNET, znw., o. — Bij visschers. Soort van vischnet.

ZINNEKEN, znw., o. — Vastenavondzot. (Lier.) Naar de zinnekens gaan zien. Me' Vastelavend loopen de zinnekens.

ZIP en **ZJIP,** znw., v. en m. — Vest, kort wambuis. (K.) Doet oe' zip aan. Hij had 'en diemite' zjip aan. Dieë zip past nie'. — Van 't Fr. *jupe*.

— Fig. Maag, buik. Hij héet 'en heel talloor rijspap in z'n zip geslagen.

— Rug. Iemand wat over z'n zjip geven.

— *Naar zijn zip krijgen*, bekeven, berispt worden.

ZISTER, znw., o. — Zekere graan- of zaadmaat, Oudfra. *sestère*. — Ook eene maat om eikeschors te meten.

Kil. Sester, sister, *sextarius, modius, mensura apud varios varia*.

ZIT, znw., m. — De zitting van eenen stoel, Fr. *siége*. Een stoel bestaat uit de volgende deelen: de leen, de zit en de pikkels of stapels. De zit van dieë' stoel deugt niet.

— Zitting, zitplaats, stoel, zetel, Fr. *siége, place pour s'asseoir*, Hgd. *Sitz*, Eng. *seat*. B., M. Neemt 'ne' zit. Er was zooveul volk, dat ik geene' zit meer kost krijgen. Waar is mijne zit? Hier is nog 'ne zit op overschot. Heddegijlie allemaal 'ne' zit?

Kil. Sitte, *sedes*.

ZITPLANK, znw., v. — Bij wevers. Plank achter aan het getouw, boven de spanplank, waar de wever tegen rust.

ZITSTOEL, znw., m. — In de kerk kan men twee stoelen nemen: eenen leunstoel om op te knielen, en eenen zitstoel om op te zitten, ook *achterstoel* en *gatstoel* genaamd.

ZITTEN, w., o. — Gezeten, met der woon gevestigd zijn. Dieën boer zit daar op zijn eigen gedoen. Hij zit op 'en hoef mee' 'en koppel peerden. Eertijds zat hij op 'en eigen boerderij, en nu zit hij op 'en kamer. In dat dörp zitten veul stroopers.

— In de gevangenis zitten. (Ook in Brab. en Vl., z. Sch.) Hij moet vier maanden zitten. Den dief héet e jaar gezeten. Ik kreeg twintig frang boet of drij dagen gevang; ik zal maar gaan zitten.

— *Zittende werk, zittende bezigheid, zittend ambacht*, werk, bezigheid, ambacht dat al zittende verricht wordt. Naaien, weven, spinnen, enz. is zittende werk.

— *Aan iemand* of *aan iet zitten*, iemand of iets niet gerust laten, plagen, kwellen. Den hond zat aan de kiekens.

— *Zitten aan*, er zijne handen niet kunnen afhouden, er aan futselen. R. Dieë jongen kan nieverans nie' afblijven, hij zit overal aan. Nu héet em weer aan mijn boeken gezeten en ze allemaal overhoop gegoeid.

— Stelen. R. Hij hee' bij zijnen heer aan 't geld gezeten. De kat zat aan 't vleesch. De straatjongens zitten altijd aan onze appelen.

— In dezelfde beteekenis zegt men ook *zitten in*. De dieven hebben in den hof gezeten (om te stelen).

— *Er zit niks achter*, z. ACHTER.

— *Achter iemand* of *iet zitten*, z. ACHTER.

— *Achter iemands hakken zitten*, hem achtervolgen.

— *Achter iemands veeren zitten*, hem voortstuwen.

— *Er zit niks op*, hij bezit niets, hij is onvermogend. Ik zou 'em wel aandoen veur zijn schuld, maar daar zit niks op. Hij ga' met de dochter van den börgemeester trouwen. Zit daar nogal iet op? (heeft zij fortuin?)

— *Da(t) zit er op*, 't is onvermijdelijk. As 't zoo blijft droogen, dan zalder geen eten zijn veur menschen of beesten. Ja, da' zit er op.

— *Er mee zitten*, geld hebben, rijk zijn. Hij verteert veul geld, ik geloof dat hij er mee zit.

— *Er goed veur zitten*, welhebbende zijn, Fr. *avoir du foin dans ses bottes*. Die menschen zitten er goe' veur. Ik meinde dat dieë koopman er beter veur zat.

— *Er slecht veur zitten*, arm, onvermogend zijn. Dieën boer zit er slecht veur. Hij zou 'nen handel beginnen, as i er zoo slecht nie' veur en zat.

— *Het zitten hebben*, trotsch, hooveerdig zijn. Sedert dat em geërfd héet, héet em het nie' weinig zitten. — Ook **Steken**.

— Eene ongesteldheid hebben, die veel last veroorzaakt. Hij heget geweldig zitten, hoort 'em maar is hoesten. Ik heb 'et zitten aan de maag.

— Dronken zijn. Jan had 'et gisteren avend weer leelijk zitten.

— *Hoe zit het?* hoe staat het, hoe gaat het? Hoe zit 'et me' zijn houwelijk? Hoe zit 'et mee oe' gezondheid?

— *Gee(n) zittende gat hebben*, z. GAT.

— *Op zijn gat zitten*, z. GAT.

— *E gat zitten*, een beetje gaan zitten. Toe! zit nog e gat!

— *Op zijne(n) zak zitten*, z. ZAK.

— *Zitten met*, er niet wel mee zijn. R. Daar zit em nu schoon me' ze' proces! Hij zit er mee, mè' ze' kwaad wijf!

— Onwettig samen wonen met, Kil. *concumbere illegitimè, cohabitare illigitemè*. Hij zit mee een op 'en kamer. Hij zit mee' een die zijn vrouw nie' is.

— *Er mee tusschen zitten*, in verlegenheid, in moeilijkheden zitten. Morgen vervalt de wissel, en geen geld hebben om te betalen! 'k Zit

er leelijk mee tusschen. Ik zat er verle(d)en jaar geweldig mee tusschen: 't was volop oo(g)st, en ik kost aan geen werkvolk geraken.

— Wordt veel gebruikt voor *zijn*. R. Het zit daar nie' zjust (juist). Hij zit nie' pluis. 't Zat er scheef in 't huishouwen. Daar zit niks in (er is geen kwaad in gelegen). In den kiot, in de schuld zitten.

— Wordt gebezigd voor al wat in iets anders besloten is en zoo schijnt te rusten. In da' land zitten veul puinen. De muur zit vol spinnekoppen. Hier in de' grond zit schoo(n) zand. De memel zit in die stoelen. De wind zit in 't Westen. In die appelen zit weinig smaak. Daar zit weinig verstand in dieë jongen. In die zaak zit meer in asda' ge wel denkt.

— Komt voor in talrijke spreuken en eigenaardige uitdrukkingen. Op heete kolen zitten (onrustig zitten). Op 'en hekel zitten (niet gezeten kunnen blijven). Mee' 'en ei (in ze' gat) zitten (ongerust zijn). In nesten zitten (in moeilijkheden verkeeren). In 't droog zitten (z. DROOG). Op droog zaad zitten. (z. ZAAD.) Hij zit me' z'n huis vol klein kinderen. Hij zit me' streken. Op 'ne' steen zitten (bij 't graven in den grond, door eenen steen weerhouden worden). Op 'ne' nagel zitten (al borende schavende of zagende in hout eenen nagel treffen, die u belet voort te boren, te schaven of te zagen).

— Wordt soms met het vrnw. *hem* aangewend. Drinken en nie' zat wörren, daar zit 'et 'em in.

— Men zegt: Dieë stoel zit zocht, die bank zit hard (die stoel is zacht, die bank is hard om er op te zitten.)

ZITTEN, znw., o. — Zitplaats, plaats om te zitten. De zaal was zoo vol volk, da' me gee' zitten meer vonden. Hier is gee' zitten genoëg.
Kil. Een sitten, *sedes*.

ZJAAK, znw., m. — Verkorting van Jacob, Fr. *Jacques*.

ZJAK, znw., v. — Zweep, Fr. *fouet*, bij D. B. *djakke*, *tjakke*. Iemand van de zjak geven. De voerman had 'en goeî zjak.

— *Zjak geven*, *zjak krijgen*, slagen geven of ontvangen. 'Et peerd kreeg nie' weinig zjak.
Kil. Jacke, kletsoore, *scutica*.

ZJAKKEN, w., o. — Slaan, inz. met eene zweep, bij D. B. *djakken*, *tjakken*. 'Et peerd wou nie' veuruit, en de voerman zjakte der maar op.

ZJAKKENA, znw., m. — Soort van neteldoek, lichte stof in verschillende kleuren, bij J. *djakena*. Over 40-50 jaar werd die stof veel gebruikt voor zomerkleeren en kostte minstens éénen frank de el.

ZJAKKING, znw., v. — Rammeling, pak slaag.

ZJAP, znw., m. — Z. JAP en de samenstellingen.

ZJAPPETOUW, znw., m. — Slaapkleed voor jonge meisjes. (A.)

ZJAR, znw., m. — Z. ZJÈÈR.

ZJĀRREN, w., b. en o. — Z. ZJÈREN.

ZJART, znw., m. — *Iemand 'ne(n) zjart voortgeven*, hem aandrijven, aanwakkeren. (**K.**) Er zijn kinderen die ge van tijd tot tijd 'ne' zjart moet voortgeven, anders doen ze niks in de school.

ZJEEMENIS, tw. — Z. SEEMENIS.

ZJEEZEKEN, znw., o. — Z. DEEZEKEN.

ZJEEZEKENSZALF, znw., o. — Z. ZEEZEKENSZALF.

ZJEEZES, tw. — Z. DEEZES.

ZJÈÈR, ZJER, ZJĀR, znw., m. — *De(n) zjèèr geven van iet* of *van iemand*, er den brui van geven, Fr. *s'en ficher*, R., bij D. B. *den zeerd van iets krijgen* of *hebben*. Hij geeft de' zjèèr van te werken. Ik zou 'em moeten gaan helpen, maar ik geef wel de' zjèèr van hem.
— Aard, soort. Ik zou e kostuum willen in de zjār van het uw. Waarschijnlijk het Fr. *genre*.
— Manier, wijze, mode. Hij is naar de' leste' zjār gekleed.
— *Groote zjèèr, zjār*, prachtvertoon. 't Is allemaal groote zjār in dat huis. Groote zjèèr vuren.

ZJEF, znw., m. — Verkorting van Jozef.

ZJENEVEL, znw., m. — Jenever.

ZJER, znw., m. — Z. ZJÈÈR.

ZJÈREN, ZJERREN, ZJĀRREN, w., b. — Smijten, werpen, wegjagen, Fr. *jeter, chasser*, bij D. B. *zeerden*. Zjèèrt 'em de deur uit! Ze zjèèrden 'em de straat op. Zjart die vuiligheid maar buiten. Iet deur de venster zjerren. Bij B. bet. *sjerren* werpen, snel vooruit doen vliegen.
— O., met *zijn*. Voortspoeden, heengaan. Zjèèrt van hier, Fr. *allez-vous en, va-t-en d'ici!* — Ook wdrk. Zjèèrt oe van hier!
— Met *hebben*. *Er nèven zjèren*, misdoen, kwalijk handelen. Jan zjèèrt er leelijk nèven: hij doe' maar niks meer as drinken. Dat is er nèven gezjèèrd (dat is verkeerd, kwalijk gehandeld).
— Onp. Aangaan, schelen, raken, Fr. *importer*, in loochenende wendingen. R. Dat hij gestraft wördt, da' zjèèrt 'em nie'. Dat hij in mijn huis nie' meer komen en wilt, wat zjart me dat!
— *Met iemand* of *met iet gezjèèrd zijn*, er mede geplaagd zijn. Ik wil met diëe' last nie' gezjeerd zijn. Wij zijn alle dagen me' vremde katten gezjerd. Ik ben nie' geren me' zoo 'nen zageman gezjard.

ZJIP, znw., v. — Z. ZIP.

ZJO, znw., v. — Verkorting van Joanna.

ZJOĔBEREN, w., b. — Drinken. Hij zjoĕberden aan de volle fles(ch).

ZJOELEKEN, znw., o. — Knikker, Fr. *chique*. Veur zjoelekens spelen.

ZJOLLEKEN, znw., o. — Troetelnaam voor een klein kind. R.

ZJOOR (zachte *o*), znw., m. — Z. SJOOR.

ZJUI, tw. — Langgerekte roep, dien men uitstoot om iemand, die in de verte is, te verwittigen. Vrglk. KOE en TJOE.

ZJUIEN, w., o. — Een langgerekt geroep uitstooten om iemand, die in de verte is, te verwittigen. Zjuit is op 't werkvolk, 't moet komen eten. Vrglk. KOEËN en TJOEËN.

ZJUL, znw., v. — Karspoor, lees, Fr. *ornière*. (Poederlee.) In de zjul is 't gelattig, as 't vriest.

ZJUP, znw., v. — Z. ZIP.

ZOCHT, bvw. — Zacht, Fr. *mou*, *tendre*, Eng. *soft*. D. B., Hfft. E zocht kussen. Dieë stoel zit zocht. Zochte wol.

— Verg. *Zoo zocht als dons*, *als zij(de)*, *als e zijken.*

— Week, niet hard. (**N.** der **K.**) 'Et brood is nog wa' zocht, steek 'et terug in den oven.

— *Zocht hout*, hout dat gemakkelijk bewerkt wordt.

— Sch. zegt dat *zacht* meer in eenen zedelijken zin, en *zocht* meer op stoffelijke dingen toegepast wordt. Men zegt in Brab. niet: *het weer is zocht*, maar *zacht*. Men maakt er verschil tusschen *zocht slapen* en *zacht slapen;* het eerste beteekent: op iets dat donzig, malsch, fluweelachtig is, slapen; het tweede *zacht* valt op het werkw. *slapen* en is zooveel als: zoetjes slapen. Zoo zegt men ook: *zocht haar*, *laken*, *vel.*

't Is mogelijk dat men in sommige streken een verschil kent tusschen *zocht* en *zacht*, maar in 't algemeen maakt men dat onderscheid niet. In 't Z. der Kemp. is, meen ik, *zocht* onbekend, terwijl men in 't Westen nooit *zacht* hoort gebruiken. Aldaar ook wordt het w. zelden in eenen zedelijken zin gebezigd, maar vervangen door een ander woord, zooals *stil*, *suut*, *gerust*, enz.

ZOCHTEGEZOUTEN, znw., m. — Iemand van een snulachtig voorkomen; iemand die goedaardig en tevens zorgeloos is. Ook **Zutegezouten.**

ZOCH(T)SEL, znw., o. — Het binnenste, het zachtste van een vogelnest. (**K.**) Het zochsel bestaat uit dons en pluimkens.

ZOĔG, znw., v. — Hetzelfde als Zeug, Fr. *truie*, Mdnl. *soch*. T. — Fig. Luie of logge vrouw. 'En dikke zoĕg van e wijf. 'En lui zoĕg. Kil. Soegh, *sus*, *porca.*

ZOĔG, znw., v. — Bij landb. Kleine gracht in eene weide, bij T. *zou*, greppel.

ZOĔKEN, bvw. — Z. ZUKKEN.

ZOEL, bvw. — Wordt gezeid van de zoete, aangename warmte van het weder, Kil. *tepidus*. 'Ne zoele zomeravend. 'Ne zoele Mei. 'Et

weer is zoo zoel en aangenaam. In den herfst komen er dikwijls nog zoel' dagen. E zoel windje.

— Bij D. B. en V. D. bet. dit hetzelfde als Zwoel in de Wrdb., Fr. *étouffant*, waarvoor wij *laf* zeggen.

ZOEL, znw., o. — Zoerle-Parwijs, een dorp in 't kanton Westerloo.

ZOELIGHEID, ZOELTE, znw., v. — De aangename, zoete warmte des weders.

ZOER, bvw. — Zuur, Fr. *aigre*. T., R. (Z. der K.) Zoer bier. Zoo zoer as azijn.

— Afl. *Zoerachtig*, *zoerigheid*.

Kil. Soer. i. suer, *acidus*.

ZOET, znw., o. — Roet, schouwroet, Fr. *suie*, Eng. *soot*, Zw. *sot*, Deen. *sod*, IJsl. *sót*. De schouw hangt vol zoet. Zoo zwart als zoet. « Eerst gruun als gers, dan wit als sneeuw, dan rood als bloed, dan zwart als *zoet*. » (Raadsel op de zwarte vleeschkers.)

Kil. Soet, roet van de schoude, *fuligo*.

ZOET, bvw. — Wordt gebruikt als aanspraak tot kinderen. Me' lieveke zoet! Kom maar hier, me' vrindje zoet! Me' kinneke zoet!

— In de andere beteekenissen zegt men altijd *zuut*. Z. ald.

ZOI, znw., m. — Het zieden. T., R. (K.) Is 't water nog nie' in de' zoi? 'Et eten is uit de' zoi.

ZOI, ZEU, znw., v. — Zure oprispingen der maag, Fr. *renvois acides*, *pyrosis*. T., R. De zoi hebben. Ik krijg alle dagen de zeu.

— *De zeu in 't bloed*, uitslag, brand, bobbeltjes op de huid. (Lier.)

ZOIEN, w., b. en o. — Zieden, koken, Fr. *faire bouillir*, *bouillir*. T., R. (K.) Pap zoien. Het melk zoide, as ek binnenkwam. De soep hee' genoeg gezoien. Is de moor gezoien?

— Spr. *Hij zit daar gezoien en gebra(d)en*, hij zit er gedurig.

ZOK, znw., v. — Hetzelfde als Sok in de Wrdb., Fr. *chausson*. Men verstaat daardoor: 1° Halve kous die maar een gedeelte van het been bedekt en ook **Veurvoet** en **Slob** genaamd wordt; 2° Schoeisel van wol of karzei, uitgesneden gelijk een pantoffel, dat men over zijne kousen aandoet. Wolle' zokken. Karzeie' zokken.

— Spr. *Op zijn zokken afkomen*, met bedekte en vleiende woorden iets trachten te vernemen. D. B., T., R. « Ik heb u al lang *op uwe sokken hooren afkomen*, Meken. « (CONSCIENCE, *Hoe men Schilder wordt*.)

— *Afkomen gelijk 'nen bèèr op zokken*, stil, onbemerkt afkomen.

— Fig. Een goedaardige jongen, eene goede sukkel. (Ook in Brab. en Limb., z. Sch.) 'En zok van 'nen jongen. 'En goeî zok.

ZOKKEN, bvw. — Z. ZUKKEN.

ZOLDER, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Die hangt op de(n) solder te droogen*, zegt men tot kinderen die herhaaldelijk naar iemand vragen, om van hun vragen verlost te zijn. Waar is moeder?... Och! die hangt op de' zolder te droogen.

— *Papier op solder*, zeeltje springen zonder dat de koord den grond raakt.

— *De zolder valt in*, zegt men wanneer iemands maag luide oprispt.

— *Geene(n) zolder in zijne(n) neus hebben*, wordt gezeid van personen, wier neusvlies zoo gevoelig is, dat zij bij de minste prikkeling moeten niezen.

ZOLDERBERD, znw., o. — Bij timmerl. Berd waarmede men zolderingen legt.

ZOLDERKLIMMERS, znw., m, mrv., **ZOLDERKRUID**, o. — Eene vetplant, in de wetenschap *Sedum purpurium* Link, genaamd.

ZOLDERNAGEL, znw., m. — Bij timmerl. Nagel van 5 tot 6 cm. lang, dienende om zolderplanken vast te slaan.

ZOLDERVAL, znw., v. — Valdeur die de opening dichtmaakt, waar de zoldertrap staat. D. B.

ZOLDERVÈÈR, znw., v. — Bij timmerl. Losse veer van gewoon hout, waarmede men zoldervloeren maakt.

ZÖLLIE, ZÖLLE(N, vrnw. — Z. ZIJLIE.

ZOMERBRAND, znw., m. — Huiduitslag, die hier en daar op het vel roode plekken vormt; men wordt dit meest gewaar bij zomertijd.

ZOMERDEEL, znw., o. — Het boekdeel van den Romeinschen brevier, waar de getijden in staan van het somerseizoen, Lat. *pars æstiva*. D. B.

ZOMERDINGEN, znw., o., zonder mrv. — Zomerkleederen, Fr. *habits d'été*.

ZOMERDRAAD, znw., m. — Herfstdraad, witte draad, voortgebracht door zekere spinnen, die, vooral bij schoon weder, op het einde van den zomer in de lucht rondvliegt.

ZOMEREIK, znw., m. — Steeleik, Lat. *Quercus Robus* L.

ZOMERGOED, znw., o. — Zomerstof, lichte stoffen, waar men zomerkleederen uit verveerdigt.

ZOMERKOREN, znw., o. — Rogge die na den winter gezaaid wordt. T., Kl.-Br.

ZOMERLAND, znw., o. — De heete luchtstreek. De zwaalmen vertrekken naar 't Zomerland.

ZOMMERROEI, znw., v — Zekere ziekte van honden en katten, waardoor zij hun haar verliezen.

ZOMERSAVOOIEN, znw., v., mrv. -- Savooien die na den winter geplant worden.

ZOMERSEIZOEN, znw., o. — De zomer, Fr. *l'été*. R.

ZOMERSMAAK, znw., m. — Bijzondere smaak, die de zomer geeft aan zekere spijzen, voornamelijk aan vleesch.

ZOMERSPINAZIE, znw., m. — Spinazie die in de lente gezaaid wordt. T., Kl.-Br.

ZOMERTERF, znw., v. — Tarwe die na den winter gezaaid wordt. T., Kl.-Br.

ZOMERVOGEL, znw., m. — Vlinder, Fr. *papillon*. M. (Ook in 't L. v. A. en de Meierij, z. Sch.) De zomervogels vliegen van bloem tot bloem. 'Ne witte, 'ne gèle zomervogel. De zomervogels heeten ook Schoenlappers, Wiewouters, Pepels, Pimpels en Flikketèèrs.

Kil. Somer-voghel. j. pepel, *papilio*.

— Fig. Iemand die een lichtkleurig en luchtig kleedsel aanheeft.

ZOMERZOTTEKEN, znw., o. — Sneeuwklokje, Fr. *perce-neige*.

ZOMERZOTTEN, znw., m., mrv. — Z. PAASCHBLOEM. (Schilde.)

ZON, znw., v. — Fr. *soleil*.

— *De Turnhouts(ch)e zon*, de maan, al schertsend. (W. der K.)

— Gep. w. *Zon noch maan*, geen daglicht. De slagvensters blijven potdicht gesloten, nooit komt er zon of maan in de kamer.

— *Binnenkomen gelijk de zon en de maan*, zonder spreken.

— Spr. *Kunnen lij(d)en dat de zon in 't water schijnt*, z. WATER.

— *Met de zon om*, links af ronddeelen of spelen (b. v. in 't kaartspel). M. Ge geeft verkeerd, het ga' met de zon om.

— *De zon kloppen*, lui in de zon liggen, zich koesteren in de zon, in plaats van te werken.

— *Bleeke zonnen en lachende vrouwen zijn niet te betrouwen.*

— *De zon schijnt veur iedereen.*

— *De zon put water*, zegt men als zij wegduikt.

— *Anker en zon*, een waagspel. Een berd waarop in zes vierkanten een anker en eene zon staat, alsook de vier kleuren der kaarten: ruiten, schuppen, klaveren, herten. De zes zijden der twee teerlingen waarmede men werpt, dragen dezelfde teekens: anker, zon, ruiten, enz. Men zet eene som op twee of meer vierkanten; toonen de teerlingen bij het werpen dezelfde teekens, dan trekt men zijnen inzet dubbel terug; in 't tegenovergestelde geval verliest men zijnen inzet.

ZONBLOEM, ZONBLOM, znw., v. — Zonnebloem, Fr. *hélianthe annuelle*, Lat. *Helianthus annuus* L.

— *Frans(ch)e zonbloem*, eene hofbloem, die in de wetenschap *Callistephus chinensis* Nees. heet, Fr. *Reine-Marguérite*.

ZOND, ZONDE, znw., v. — *'t Is zond(e*, 't is jammer, 't is spijtig, het mag niet zijn. D. B. 't Is zonde van oe' beste kleeren in

de week af te slompen. 't Zou zond zijn, moest die teekening verloren gaan.

— *Ievers zond(e van maken*, er zeer noode toe kunnen besluiten, het moeilijk van zich kunnen verkrijgen. Ik maak er zonde van om oe dieë' schoonen boek in handen te geven.

— In die uitdrukkingen zegt men ook **Zund** en **Zunde**, doch in den zin van 't Fr. *péché* altijd *zonde*. Da's 'en groote zonde.

ZONDAG, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Dat 't alle dagen Zondag was en kermis in de week, dat eten en drinken 'en ambacht was, ik werkte geene(n) steek.*

— *'s Zondags groote Jan, en in de week arme man.*

— *'s Zondags bierken met de macht, en in de week water uit de gracht.*

ZONDAGSCENT, ZONDAGSCENS, znw., m., **ZONDAGSGELD, ZONDAGSOORDJE**, o. — Drinkgeld, penning, dien de kinderen 's Zondags van hunne ouders te verteren krijgen. D. B. Ze' zondagsgeld opsnoepen. E zondagsoordje krijgen. Dieën brave jongen houdt z'n zondagscenten bijeen.

ZONDAGSGEBED, znw., o. — Een gebed dat de priester 's Zondags, vóór de hoogmis of vóór het sermoon, voor zekere afgestorvenen bidt. T., Kl.-Br., bij D. B. *jaargebed*.

ZONDAGSWEER, znw., o. — Z. eene spr. onder VRIJDAGSWEER.

ZONDAUW, znw., m. — Zonnedauw, *Drosera rotundifolia.*

ZONDE, znw., v. — Z. ZOND.

ZONDER, vgw. — Z. Wrdb.

— Wordt veel gebruikt in elliptische wendingen als volgt: Den beenhouwer hée' gee(n) vleesch gebrocht; nu zit ik zonder (zonder vleesch). Zijde nog veurzien van koffie? Neen, ik ben heelemaal zonder.

— In 't Z. der Kemp. zet men *er* vóór *zonder*. De bakker had gee' brood, nu zit ik er zonder.

ZONDIGEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Op dat huis is leelijk gezondigd*, het is belast, er staat eene hypotheek op.

ZONDRAAIER, znw., m. — Soort van klamper of dagroofvogel.

ZONHOED, znw., m. — Hetzelfde als Zonnehoed in de Wrdb. Hoed met breede randen, van stroo, biezen of bunt gevlochten, dien men opzet om zijn gelaat tegen de zon te bevrijden.

ZONK (in 't Z. en W. *zoënk*), znw., v. — Diepte of laagte, inzakking op een veld, eene weide, eene straat, eenen vloer, een dak, enz., bij D. B. *zonke*. Hfft. (Ook in Brab., z. Sch.) Er is 'en zonk in 't dak. 'En zonk in 'ne' vloer. De straat lee' vol zonken.

ZONKLOPPER, znw., m. — Luiaard die in de zon ligt, in plaats van te werken. Z. onder ZON.

ZONNESLAG, znw., m. — Hetzelfde als Zonnesteek, Fr. *coup de soleil.*

ZONNETENT, znw., v. — Tentje dat men schuinsuit, als een dak, voor de vensters spant, om de uitgestalde waren tegen de zonnestralen te beschermen.

Bij Kram. heeft het eene andere beteekenis.

ZOO, bw. — Z. Wrdb.

— *Iet zòò laten*, van iets niet meer spreken, het vergeten (klemt. op *zoo*). Wij zullen da' nu maar zòò laten.

— *Zoo een*, omtrent, Fr. *environ.* Hij zal zoo 'en tachtig jaar geweest hebben, as em stierf.

— *Zoo zijn*, bevrucht zijn.

— Wordt door velen overbodig gebruikt, wanneer zij iets vertellen. Ja, zeet em zoo... Hij zee zoo da' 'k wa' moest wachten. Zoo, zee de vos zoo...

— *Zoo een*, bvw. — Zulk. Zoo 'nen dommerik heb ik nog nooit gezien.

ZOOAS, bw. — Zooals.

ZOOGAUW, bw. — Zoodra. Komt zoogauw as ge kunt.

ZOOL, znw., m., niet v. — Fr. *semelle.* T., R.

ZOOM, znw., m. — Bij mulders. Lange, uit hout gezaagde lat, die gelijkloopend met het roeiëind, de scheeën verbindt en deel uitmaakt van 't hekken. Er zijn 3 of 4 zoomen in het hekken eener molenwiek.

ZOONAAR, ZOONA, bw. — Bijna, Fr. *presque*, bij B. *zoona.* Ai! zoonaar viel 'em in de gracht. Hij was zoona verdronken.

ZOOREN, w., o. — Sluimeren, dommelen, lichtjes slapen, Fr. *sommeiller* (N. der K.) elders **Zuilen**. Ik was aan 't zooren geraakt.

ZOOTIJ (klemt. op *tij*), vgw. — Zoodra, Fr. *aussitôt que.* R. (Ook in Brab., z. Sch.) Zootij as ek gedaan heb, zal ek komen. Zootij dat hij vertrokken was, zijn ze naar hem komen vragen.

ZOOVEUL, bw. — Zooveel.

— *Zooveul als*, om zoo te zeggen, bijna. Hij was zooveul as dood.

ZOOWEL, bw. — Intusschen, maar eens. (Ook in Gron. en Overijs., z. M.) As ek zoowel rijk was, ik kocht dat huis. As ik zoowel nog wa' jonger was, ik wier' soldaat.

ZOP, znw., v. — Hetzelfde bij de Kemp. boeren als Soep, Fr. *soupe.* Zop zoien. 'En krachtige zop.

— Bij landb. Nat voedsel voor koeien. (K.) D. B.

— Niet te verwarren met *sop.*

ZORG (uitspr. *zörrəch*), znw., m., niet v. — Armstoel, leunstoel, Fr. *fauteuil*. In grootvaders zörg zitten. De zieke zat in zijne' zörg.

ZÖRGELIJK (uitspr. *zörrəchəlek*), bvw. — Gevaarlijk, Fr. *périlleux, dangereux*. 't Is zörgelijk van nu nog alleen met den avend te gaan, ge hoort tegenwoordig zooveul van aanrandingen.
Kil. Sorghelick, *periculosus*.

ZÖRGEN, w., o. — Zorgen.
— Spr. *Den dag van morgen zal veur zij(n) zelven zorgen.*
— *Die veur zijn eigen zörgt, zörgt veur 'ne(n) goeie(n) vrind.*

ZOT, bvw. — Gek, zinneloos, Fr. *fou*; — dwaas, Fr. *sot*. Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo zot als 'en deur, als 'en musch, als Tielebuis.*
— *Polfer zot*, doorgek, gansch zinneloos.
— *Kwaad zot zijn*, woedend zinneloos.
— Geil, dartel. E zot meisken. Zij is zoo zot als 'en musch. Zot vrouwvolk.
— *'t Is zoo zot als 't groot is* of *als 't zijn kan*, het is zeer dwaas en ongerijmd. T. Hij wilt nu nog met den avend vertrekken; 't is zoo zot as 't groot is.
— *Zot van glorie* of *van hooveerdij*, zeer ijdel en hooveerdig, Fr. *fou d'orgueil*. D. B.
— Spr. *Hij is zoo zot nie(t) alsda(t) zij(n) mutsken staat*, hij is wijzer dan hij schijnt.
— *Het zotste da(t) ge vindt, dat is 'en moeder mee heur kind.*
— *Gelijk zot*, uit der mate, overdreven. T. Hij loopt gelijk zot. Ze stond daar te dansen en te springen gelijk zot.
— *In zijne(n) zotten zijn*, zijne dwaze of speelzieke luimen hebben. Ons kat is weer in heure' zotten: zie ze maar is loopen en spelen.
— *Zot naar*, verzot op, driftig, begeerig naar. T., R. Die kinderen zijn zot naar hun vader. Hij is zot naar 't vrouwvolk. Kinderen zijn deurgaans zot naar fruit. Hij is zot naar oû boeken. Ik ben nie' zot naar wijn.
— Men zegt ook *zot van*. Dieë jongen is zot van fruit.
— Wordt gezeid van eene vijs of moer, die altijd draait zonder te sluiten. R. Die moiër (moer) is zot. 'En vijs zot draaien.
— Ook van eenen top die al dansende draait. (A.) Mijnen top is zot.
— Znw., o. Dartelheid, malligheid. Zij begin' 'et zot in heure' kop te krijgen.
— *Het zot hou(d)en me(t) iemand* of *iet*, er den spot mede drijven.
— *Het zot me(t) iemand of iet schèren*, zelfde beteekenis. (Z. der K.)
— *Het is van 't zot*, het is eene groote dwaasheid. 't Is van 't zot van zooveul geld uit te geven aan schoon' kleeren. 't Is van 't zot van zooveul onkosten te doen.
— Spr. *Oud zot, kwaad zot*, wie oud verliefd geraakt, is het dolst verliefd.

ZOT, znw., m. — Fr. *fou, sot.*

— Spr. *De(n) zot hou(d)en me(t) iemand* of *me(t) iet*, er den spot mee drijven, Fr. *se moquer de, se railler de.* Hij houdt de' zot mee u. Ge meugt de' zot nie' houwen mee' 'et gebed.

— In 't Z. der Kemp. zegt men ook *de(n) zot schèren me(t) iemand* of *me(t) iet.*

— *Iemand veur de(n) zot hou(d)en*, iemand voor den gek houden, Fr. *duper quelqu'un, se moquer de quelqu'un.*

— *Het deugt hier of te Gèèl niet, zee de zot, en hij was er.* R.

— *'Ne zot zonder kuren is geene zot.*

— *Al lachende zeet de zot de waarheid.*

— *Als 'ne zot zwijgt, wordt hij nog veur wijs gehou(d)en.*

— *Zotten en gekken schrijven hunnen naam op alle plekken*, Fr. *le nom des fous se trouve partout.* R.

— *'Ne zot kan meer vragen alsdat tien wijzen kunnen antwoorden.*

— *Kinderen en zotten zeggen de waarheid.*

— *Die trouwt me(t) 'ne(n) zot om zij(n) kot* (of *zijn klod*), *verliert het kot* (of *de klod*) *en houdt de(n) zot.*

— *Van 'ne(n) zot verweten is gauw vergeten.*

— Boer in 't kaartspel, Fr. *valet.* D. B. Troevezot. Klaveren zot. Ruiten zot. De' zot uitspelen.

ZOTHOU(D)ERIJ, znw., v. — Jokkernij, Fr. *badinage, plaisanterie.* 't Is nie' gemeind, 't was allemaal zothouwerij. Iet doen uit zothouwerij.

ZOTHUIS, znw., o. — Krankzinnigengesticht, Fr. *maison d'aliénés.*

ZOTKAPOOTJE, znw., o. — Dwangkamizool, dwangbuis, Fr. *camisole de force.* Ze hebben hem 't zotkapootje moeten aantrekken, of hij had kuren gedaan.

ZOTSPEL, znw., o. — Het spel van gekken. As ge da' jonk volk daar zie' staan dansen en springen, dan zoude nie' anders zeggen, of 't is e zotspel. Heel die vertooning was e schoo(n) zotspel.

— *'t Is e zotspel* of *'t is gelijk e zotspel*, zegt men wanneer men iets vreemds ontmoet of eenen tegenslag ondervindt, waarvan men zich de oorzaak niet kan voorstellen. Anders schiet ek zoo goed op den doel, en nu kan ek geen enkel' roos treffen, ik weet nie' hoe 'et komt; 't is precies e zotspel. Ik hem hier zoo dikkes geweest en nu vind ek mijne' weg nie' meer: 't is gelijk e zotspel.

ZOTTELIJK, bw. — Uit der mate, overdreven. De boter was vandaag zottelijk dier. Hij is zoo zottelijk rijk niet. Daar was zoo zottelijk veul volk niet.

ZOTTEMUTS, znw., v. — Gek, lichtzinnig vrouwmensch, malloot. Wat is die Trien toch 'en zottemuts!

ZOTTIGHEID, znw., v. — Zotheid, Fr. *sotise, folie.*

— Dwaasheid. 't Is 'en groote zottigheid van zoo te handelen.

— Verwijtingen en scheldwoorden. D. B. Ik kreeg 'en hoopen zottighe(d)en naar mijne' kop. Iemand zottighe(d)en zeggen.

ZOUT, bvw. — Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo zout als brak, als pekel.*
— Spr. *'t Is nogal zout*, het gaat nogal ver, het overschrijdt de grenzen der betamelijkheid. Ik zijn van gee' klei' gerucht vervèèrd, maar dees vind ik toch nogal zout.

ZOUT, znw., o. — Z. Wrdb.
— Spr. *Het zout in zijn pap* (of *in zijn patatten*) *nie(t) verdienen*, niets verdienen. D. B.
— *Engels(ch) zout*, sulfas van magnesia, Fr. *sel d'Epsom.*

ZOUTZAK, znw., m. — Fig. Lamme, logge, verdrietige mensch, Kil. *homo tetricus et tristis.* 'Ne zoutzak van 'ne' vent. Hij zit daar lijk 'ne zoutzak.
— Iemand die veel zout in zijn eten doet. Doede nu nogal zout in de soep? Ge zij' persies 'ne zoutzak!

ZUCHT, znw., m. — Z. Wrdb.
— Spr. *'Ne zucht gelijk 'ne pèèrdescheet*, een zware zucht.
— *'t Zijn zuchten van genuchten, want die van verdriet zijn zoo zwaar niet*, zegt men tot iemand die eenen zucht van verlichting of van voldoening loost.
— Soms schertsend gebruikt voor Wind, veest, Fr. *pet.* 'Ne' zucht laten.

ZUCHTIG, bvw. — Ziekelijk, kwijnend. Wordt maar gebruikt in de woordkoppeling *ziek of zuchtig.* Dr. Zij is altijd ziek of zuchtig. Kil. Suchtig, *languens, languidus.*

ZUIGEN, w., o. — Z. Wrdb.
— Verg. *Zuigen gelijk een echel.*

ZUIGER, znw., m. — Plat, aarden schoteltje, dat men onder de bloempotten zet en van tijd tot tijd met water vult.

ZUIK, znw., v. — Speelterm. Slag met den marbol tegen dien van een ander. (Turnhout.) Gĕeft 'em 'en zuik!

ZUIL, znw., m. — Sluimer. D. B. E zuiltje doen. Ik schoot uit mijne' zuil en 'k sprong recht.

ZUILEN, w., o. — Sluimeren, dommelen, in halven slaap zijn, Fr. *sommeiller.* D. B. Ik had zoo'n bitje gezuild, toen ek wakker wier'. Ik sliep nie', ik zuilde. « 't Windje zelfs plooide zijn vlerkjes dicht en *zuilde* in de slapende boomen. » (J. VAN BEERS, *Levensbeelden.*) Z. ook ZOOREN.

ZUIP, znw., m., niet v. — Het zuipen. Z. Wrdb.

ZUIPEN, w., b. en o. — Z. Wrdb.
— Spr. *De blaas hebben van 't zuipen*, een dik, opgeblazen gezicht van 't drinken.

— *Zuipen gelijk 'nen tempelier.*

— *Zuipen tegen penning zestien op*, z. ZESTIEN.

ZUIPEN, znw., o. — Warme drank van bier of wijn met eieren en suiker. (**K.**) D. B., Hflt. (Ook in Brab., z. Sch.) 's Avends e zuipen nemen tegen 'en valling. E zuipen koken. — Z. ook BIERZUIPEN.

— Spr. *'t Zuipen veur 'en ei bederven*, met iets kleins te willen sparen, iets groots bederven.

Kil. Suypen, kandeel, *miscellanea potio.*

ZUIVER, bw. — Geheel en al, Fr. *tout à fait, complètement.* D. B. (Ook in Brab., z. Sch.) Ik ben nu zuiver genezen. De pijn is zuiver gedaan. Ze' geld zal nu wel zuiver op zijn. — Ook **Kuis(ch).**

— Louter, in den vollen zin van 't woord. Die bloemen hebben zoo 'ne' vuilen reuk, dat ek er zuiver aardig van wör'. « En dat ik altijd uwe stem in mijn oor hoor roepen : Trien, Trien, dat ik er *zuiver* van opspring in mijnen slaap. » (CONSCIENCE, *De Loteling*, 9.)

— *Nie(t) zuiver vallen*, niet pluis zijn. R. (Ook in Limb., Hag. en Brab., z. Sch.) Hij valt nie' zuiver, as em 't spel meint.

— *'t Zit daar nie(t) zuiver*, het is er niet pluis.

ZUKEN, w., b. — Zoeken, Fr. *chercher*. Hflt. Iet uit den hoek zuken. Hij zuükt altijd daar 't nie' verloren en is.

— *Iemand zuken*, iemand trachten te benadeelen, lastig vallen, ongelijk aandoen om tot verwijten of slaan te geraken. Da's nu al 'en heel maand, dat dieën deugeniet mij zuükt.

— *Het weer zuükt*, het weder is onzeker. Het weer zuükt, maar ik geloof toch, da' me règen zullen krijgen.

ZUKKEN, ZOKKEN, ZOĔKEN, bvw. — Zulk een, zulke. (**K.**) Zukkene man. Zokken moeder. Zoëken kinderen. — Bij B. *zuk* en *zok*, bij M. *zŏk, zuk*, Drentsch *zuk*, Overijs. *zok.*

ZUL, znw., v. — Bij landb. De balk, die tegen de ben of tegen de zoldering van eenen koestal ligt en waar de stalreipels aan vast zijn, bij Hflt. *sulle.* (**K.**) De balk tegen de ben is de *onderzul*, en die tegen de zoldering is de *bovenzul.* Dieën boom zou kunnen dienen veur 'en zul. Ook **Zult.**

— Bij uitbreiding geeft men dien naam in 't N.-W. der Kemp. aan de ben zelf. Z. BEN. Gooi 'et voier maar op de zul.

— Bij metsers. Grondlaag of fondament, in steen gemetseld, onder eenen leemen muur of weegt. (**K.**) (Ook in Brab., Kl.-Brab. en Oost-Vl., z. Sch.)

— Bij timmerl. Houten deurdorpel. (**K.**) Vrglk. het Fra. *seuil.*

Kil. Sulle, *limen.*

ZULLE(N, ZELLE(N, tw. — Hoort gij, verstaat gij? Hflt., in 't N. der Kemp. **Hoore.** Ge moet komen, zulle! 't Is tijd zelle! Doen, zellen! Niet vergeten zullen!

— Ook bij uitroepingen, bevelen, enz. Ge zult dat doen, zullen! of den duivel zal de kèèrs houwen! Gauw terugkomen, zelle! want ik wacht nie' gèren.

ZULLEN, in sommige streken **ZELLEN**, w., o. — Z. onder ZIJN.

ZULT, znw., v. — Z. ZUL 1°.

ZUND, ZUNDE, znw., v. — Wordt gebruikt voor Zonde, doch enkel in de uitdrukkingen *'t is zunde* en *van iet zunde maken*. Z. ZONDE. Da' kind heet, och arme! zoo'n kou dat 't zund is. 't Is zunde dat die bloemen hier moeten vergaan. Hij maakt er zunde van om zijnen besten hoed op te zetten. 't Is zunde van de' suiker, dieë ge er op verkwist hèt. 't Is zund in de wèreld!

ZURIG, bvw. — Zuurachtig, rinsch. Die pèren smaken zurig.

ZUSTER, znw., v. — Z. Wrdb.
— *Zusterkens der armen*, kloosternonnen, die arme grijsaards verzorgen, Fr. *petites sœurs des pauvres.*

ZUSTEREN, w., o. — Den naam *zuster* dikwijls uitspreken. D. B. M'n bruur, dieën alles verkwist héet, komt schoon manneken spelen bij mij; 't is zuster van hier en zuster van daar, maar ik ben mee' al da' zusteren nie' gediend.

ZUTEGEZOUTEN, znw., m. — Hetzelfde als Zochtegezouten, goedaardige, maar zorgelooze persoon. Hij ziet er zoo 'ne' zutegezouten uit.

ZUTEKENS, bw. — Zoetjes, zachtjes.

ZUTEKRUB, ZUTEKREB, znw., v. — Bij veeartsen en slachters. Alvleesch, Fr. *pancréas.*
— Fig. Lekkernij of drank die zeer zoet is.

ZUTELIES, znw., v. — Ongezouten verkensvet, reuzel, Fr. *saindoux.*

ZUTELIEVEKEN, znw., o. — Boschleeuwerik, Fr. *alouette des bois*, Lat. *Alauda arborea.*

ZUTEMELKS(CH), bvw. — *Zutemelks(ch)e pap*, pap van zoetemelk.
— *Zutemelks(ch)e kèès*, plattekaas van zoetemelk gemaakt.
— *Zutemelks(ch)e rijs*, rijst met zoetemelk gekookt.

ZUTEMELKSKALF, znw., o., **ZUTEMELKSMEŬTTEN**, m. — Kalf dat met zoetemelk gemest wordt.

ZUTEN, w., b. — Bij landb. Afwasschen, uitspoelen met kokend water. (**K.**) De melkteilen zuten. De boerin moet al de vaten zuten, die tot de boterbereiding dienen. Zijn de potten gezuut? Ook **Beien** en **Schou(d)en.**

ZUTEN, w., o. — Zoet maken, zoetigheid geven. Z. Zoeten in de Wrdb.

ZUTEN-INVAL, znw., m. — Een huis waar iedereen welkom is. R. Het is daar de zuten-inval.

— Overal vindt men herbergen, die « De Zoete Inval » heeten. Op het uithangbord staat doorgaans een manneken afgebeeld, dat in eenen omgekeerden biekorf valt.

ZUTIGHEID, znw., v. — Zoetheid, zoetigheid. Z. Wrdb.

— Zoete snoeperijen, suiker. Ik ben veur geen zutigheid. Die kinderen eten veul te veul zutigheid.

ZUUK, znw., m. — Het zoeken.

— *Op zuuk gaan, op zuuk zijn,* zoeken, gaan zoeken, aan 't zoeken zijn. D. B., T. Ik gaan op zuuk naar 'ne' knecht. Me gingen op zuuk en me vonden 'em in de' kelder. Hij is op zuuk achter 'en huis.

ZUUR, in 't Z. **ZOER,** bvw. — Fr. *aigre.*

— Verg. *Zoo zuur als azijn; zoo zuur als hengst (?)* — Wat is dat w. *hengst* hier te zeggen? Zuur roggebrood wordt ook *zure hengst* geheeten.

— Spr. *Zuur brood (zuur brokskens, zure appeltjes) eten,* veel lijden. Hij zal nog zuur brood eten.

— *Da(t) zal hem zuur opkomen,* hij zal het bezuren.

— Wordt gezeid van grond, wanneer er veel zure planten groeien, zooals mos, biezen, enz. Die bemden zijn daar allemaal zuur. 'En zuur' wei.

— Norsch, onvriendelijk. Hij zag er zoo zuur uit. Zie zoo zuur niet.

— Verg. *Zoo zuur zien als 'nen os.*

— Koud en overtrokken of mistig. (Ook in Z.-Holl., z. OPPR., 90.) E zuur weer. De locht ziet er maar zuur uit.

ZUUT, bvw. — Zoet, Fr. *doux,* Hgd. *süsz.* Hfft. Z. Wrdb.

— Verg. *Zoo zuut als suiker, als heuning.*

— Spr. *Me(t) e zuut toomken,* z. TOOM.

— *Zute grond,* lichte, vruchtbare grond.

— *Zute zavel,* vruchtbare, zavelachtige grond.

— *Zuut hout,* hout dat gemakkelijk bewerkt wordt.

— *Zute lies,* z. ZUTELIES.

— Zoetaardig, zachtaardig, zachtmoedig. 'Ne zute mens(ch).

— Z. ook ZOET.

ZWAAI, znw., v. — Z. ZWAART.

ZWAAIER, znw., m. — Bij landb. Een tak, een mei of zoo iets, dat men onder op de snaar of den steel der zeisen zet, als men gras moet maaien dat kort is, om het gemaaide goed bijeen te houden.

ZWAAIHAAK, znw., m. — Bij timmerl. Zwei wier beide beenen niet als de winkelhaak in rechthoek vastliggen, maar die, evenals de beenen van eenen passer, kunnen open- en toegaan, zoodat men naar believe eenen scherpen of stompen hoek kan maken, bij D. B. *leugenzwee,* Fr. *sauterelle, fausse-équerre.*

ZWAALM, ZWALEM, ZWALM, ZWOLM, (uitspr. *zwaoləm, zwaoləm, zwalləm, zwolləm*), te Antw. **ZWAMEL,** znw., m., niet v. —

Zwaluw, Fr. *hirondelle*. De zwaalmen zijn vertrokken. De zwalemen brengen geluk aan, gelooven de buitenmenschen. De zwalmen houden in stallen en tegen de muren. 'Ne jonge zwolm.

ZWAALMSTÈÈRT, ZWALEMSTÈÈRT, ZWALMSTEERT, ZWOLMSTÈÈRT, ZWAMELESTÈÈRT, znw., m. — Bij timmerl. Zwaluwstaart. Z. Wrdb.

— Bij metsers. Soort van kareelsteer, breeder aan den eenen kant dan aan den anderen, dienende om cirkelvormige muren te metselen.

— Frak met lange, smalle slippen, Fr. *pet-en-l'air*.

ZWAAN, znw., v., niet m. — Fr. *cygne*. (Overal in Zuid-Nederl. en zelfs in Gelderl. en Overijsel. Zie T., R., J. en G.) — SERVAAS DE BRUIN (*Fransch Woordenboek*, II. *Hollandsch-Fransch*) maakt het ook v.

ZWAAR, znw., v. — Z. ZWAART.

ZWAAR, bvw. — Z. Wrdb.
— Verg. *Zoo zwaar als lood.*

ZWAARS, znw., v. — Z. ZWAART.

ZWAART, znw., v. — Hetzelfde als het Holl. Zwoord, o , zwijnshuid, Fr. *couenne*, te Antw. **ZWAAR,** in 't Z.-O. der Kemp. **ZWAARS** (uitspr. *zwais*, *zwös*, *zwösse*, *zwois*) geheeten. De zwaart van 't verken. De zwaart van 't spek.

— Sneedje zwijnsvel, dat den eenen kant van eene snede hesp of spek begrenst. De zwaarten van 't spek, van de hesp. Geeft de zwaartjes aan de kat.

— Spr. *'t Spek en de zwaart zijn van éénen aard*, zulke ouders, zulke kinderen. (K.)

— Fig. Rug. *Iemand wat over z'n zwaars geven*, hem aframmelen.
Kil. Swaerde, *cutis porcina*.
— Ook *zwaai*, *zwasie*.

ZWAD, znw., o., niet v. — De rechte rij waarop het afgemaaide gras komt te liggen, Fr. *andain*. — Ons hooi lee' nog in 't zwad. (Ook elders gebruikelijk. Zie V. D., M., G., D. J., Oppr., B.)

ZWADDER, znw., m. — Dunne, waterachtige spijs of drank. R. (Ook in O.-Vl. en Brab., z. Sch.) Ik eet zoo 'ne' zwadder niet. Zwadder van melk. Wa' zwadder van koffie hedde nu weer opgeschonken?

— *Op* (*den*) *zwadder gaan* of *zijn*, op zuiptocht gaan, op zwier zijn, drinken en slempen. Dieë zatlap gaat heelder dagen op zwadder. Hij is weer op de' zwadder.

ZWADDERATIE, znw., v. — Hetzelfde als Zwadder, dunne, waterachtige spijs of drank.

ZWADDEREN, w., b. en o. — Heen en weer schudden, zwalpen, zwanselen, kwanselen, sprek. van vloeistoffen. T., R. E vat dat nie' vol

is, zwaddert bij 't vervuren. Zwaddert zoo nie' met de' pot, ge zul' 'et melk er uit zwadderen.

— Waggelen van vetheid. Zijn kaken zwadderen van vettigheid.

Kil. Swadderen, *profundere, turbare aquas.*

— Op zwadder gaan, dronken rondzwieren, slempen. Hij héet heel de week gedronken en gezwadderd.

— Afl. *Zwadderèèr, gezwadder.*

— Bij landb. Karnen met het zwaddervat.

ZWADDERKAAK, znw., v. — Afhangende wang. Hij hee' zwadderkaken.

ZWADDERKIEKEN, znw., o. — Zwadderaar, een dronkaard die altijd op zwadder is.

ZWADDERVAT, znw., o. — Bij landb. Tonkarn, karn in den vorm eener loodrecht geplaatste ton, die te midden eener as draait.

ZWAFFELEN, w., o. — Wiggelen, weg en weer bewegen, Fr. *branler, vaciller.* (**K.**) 'Et wiel van dieë' kruiwagen zwaffelt. 'En ploeg die zwaffelt. E mes waarvan de lemmer zwaffelt in den hecht.

— Afl. *Gezwaffel.*

ZWAK, bvw. — Vlug, rap, behendig, gezwind, Fr. *alerte, agile.* D. B., R., Kl.-Br. (Ook in Brab. en Hag., z. Sch.) 'Ne zwakke kèrel. Hij is nog zwak veur zijn jaren. Gaat daar is zwak naartoe. 't Is 'ne zwakke werkman. Ik ben nog zwak te been. Stapt wa' zwakker aan.

— *Ge zij(t) 'ne zwakke* of *'ne zwakke zwemmer*, zegt men tot iemand die stoft en pocht en niet kan of zal uitvoeren wat hij zegt.

— *'En zwakke uur*, een groot uur gaans. R.

— Lenig, buigzaam, plooibaar, Fr. *flexible, souple.* Dr., G. (Ook in Brab., Vl. en Zeel., z. Sch.) Zwak zijn in armen en beenen. Iemand zwak maken. De kat is rap en zwak. Ge moet dat doen me' 'ne' zwakken arm.

— Bw. Fel, volop. 't Is zwak aan 't règenen. Hij was zwak aan 't boteren.

Kil. Swack, wack, taey, *flexilis.*

— In de Wrdb. wordt Zwak vertaald door *faible, débile,* doch daarvoor zeggen wij Slap.

ZWAKWEG, ZWAKEWEG, bw. — Fel, volop. Het is zwakweg aan 't règenen. Hij was zwakeweg aan 't dörs(ch)en.

ZWALEM, znw., m. — Z. ZWAALM.

Kil. Swaelem. i. swaeluwe, *hierundo.*

ZWALEMSTÈÈRT, znw., m. — Z. ZWAALMSTÈÈRT.

ZWALGEN, w., o. — Zwalken, dobberen, drijven. (**A.**) Mee e vlot op 't water zwalgen.

ZWALIE, ZWOELIE, ZWOĔL, znw., v. — Platte houten schop, dienende om het brood in den oven te schieten en er uit te

trekken (**Z.** der **K.**), elders **Ovenpaal** en in 't N. der Kemp. **Schoëlie** genaamd.

ZWALM, znw., m. — Z. ZWAALM.

ZWALMSTÈÈRT, znw., m. — Z. ZWAALMSTÈÈRT.

ZWALP (uitspr. *zwallᵊp*), znw., v. — Gulp. D. B. 'En zwalp bloed. 'En zwalp water. Het bloed gutste mee' heelder zwalpen uit de wond.

ZWALPEI, znw., o. en v., **ZWALPEI(E)R,** v. — Bebroed ei, dat niet uit kan komen of bedorven ei. D. B. Kil. *ovum requietum non recens, putidum.*

ZWALPEN (uitspr. *zwallᵊpen*), w., b. en o. — Heen en weer schudden, sprek. van vloeistoffen. Zwalpt zoo nie' met den eemer. Ge zul' 'et water er uit zwalpen.

— Afl. *Gezwalp.*

ZWALPER (uitspr. *zwallᵊpər*), znw., m. — Soort van duif die aan huis verblijft. Zwalpers zijn geen vliegduiven. Hij hee' smirrels, zwalpers en kroppers.

— Zwalpei, vuil of bebroed ei, dat niet uit kan komen.

ZWALPEREN (uitspr. *zwallᵊpərən*), w., b. en o. — Freq. van Zwalpen. 'Et water zwalperden uit 'et vat.

ZWAMEL, znw., m. — Zwaluw, Fr. *hirondelle.* (**A.**)

ZWAMELESTÈÈRT, znw., m. — Z. ZWAALMSTÈÈRT.

ZWAN, znw., v. — Verkorting van Joanna. (**Z.** der **K.**)

ZWANNEMIE, znw., v. — Joanna-Maria. (**Z.** der **K.**)

ZWANS, znw., v. — Zwalp, kleine hoeveelheid van eene vloeistof, die ergens gestort is. Daar leet (ligt) 'en zwans melk op de tafel. 'En zwans koffie. 'En zwans water.

ZWANS, znw., m. — Dunne soep of pap, waterachtige melk, slappe koffie. Ik eet van dieë' zwans nie'. Zwans van koffie.

ZWANSELEN, w., b. — Hutselen, doen zwalpen, sterk heen en weer bewegen, bij D. B. *swanselen.* 'Ne' pot melk dragen zonder 'et te zwanselen.

— Eenig vocht storten door het heen en weer bewegen van het vat. Draagt den eemer recht, ge zwanselt 'et water er uit. De vloer is vol bier gezwanseld. Hij zwanselt alles nat.

— O., met *zijn* en *hebben.* Heen en weer geschud worden, zwalpen. 'Et water zwanselden uit den eemer. 'Et melk zwanselt in den aker.

— Met *hebben. Zwanselen met,* zwalpen, schudden met. Zwanselt zoo nie' met den eemer, ge zul' 'et water er uit zwanselen. Kunde dieë' pot niet dragen zonder er mee te zwanselen?

Ook **Zwansen** en **Kwanselen**

— Met *hebben*. Zwijmelen, heen en weer slingeren. (Ook in Belg.-Limb. en 't Hag., z. Sch.) De zatlap zwanselde van den eene' kant naar den anderen.

— Afl. *Zwanselèèr*, *gezwansel*.

ZWANSEN, w., b. en o. — Hetzelfde als Zwanselen. Z. ald.

ZWANZEN, w., o. — Zwieren, op zuiptocht gaan, sprek. van dronkaards. Hij héet heel de week al gezwansd.

ZWANZER, znw., m. — Dronkenlap, zwierbol.

ZWART, Kemp. **ZWERT** (uitspr. *swät*), bvw. — Fr. *noir*.

— Verg. *Zoo zwart als pek*, *als soet*, *als 'ne moor*, *als 'nen duvel*, *als 'nen hoed*, *als 'en hus*, *als 'ne ketel*, *als 'ne smid*, *als 't bakkes van de hel*, *als 'en heks*, *als 'en tooverheks*, *als 'en kool*, *als de schouw*, *als 'ne pot*, *als 'ne schouwvèger*, *als 'en kraai*, *als 'nen törf*, *als de stoof*, *als 'ne pottefèèr*, *als 'ne mol*, *als e molleken aan zijn gat*.

— *Zwarte gal*, z. GAL.

— *Zwarte mis*, mis voor eenen overledene, waarbij de officiant zwart gewaad aanheeft.

— *Zwarte heer*, wereldlijke geestelijke, Fr. *prêtre séculier*. Men geeft dien naam in 't Z. der prov. aan de wereldlijke pastoors en onderpastoors, die in 't zwart gekleed zijn, om ze te onderscheiden van de *witheeren* of Norbertijnen, die in sommige parochiën de bediening van pastoor of onderpastoor waarnemen en in 't wit gekleed zijn.

— *Zwarte kraai*, smaadnaam op eenen R. K. geestelijke.

— *Zwart brood*, roggebrood, Fr. *pain de seigle*.

— *Het zwart manneken*, de duivel, de booze geest, Fr. *le diable*.

— *Zwart goed*, nationale goederen, goederen die onder de eerste Fransche republiek aan de kerken en kloosters ontroofd zijn. D. B., R.

— Spr. *'t Is zwart*, 't is af, de vriendschap is verbroken. 't Is zwart met die twee mannen. Eertijds waren 'et zoo 'n goei vrienden en nu is het al sedert verscheidene maanden zwart. Vrglk. WIT.

— *'t Is altijd 'ne witte me(t) 'ne(n) swarte*, z. WIT.

— *Zwart op wit zetten*, z. WIT.

— *Zwart op wit*, schriftelijk bewijs.

— *Liegen da(t) ge zwart ziet*, onbeschaamd liegen.

— *Zwart zien van de kou*, *zwart zien van honger*, *zwart zien van magerigheid*, zeer groote koude hebben, zeer grooten honger hebben, zeer mager zijn.

— *De pot verwijt de(n) ketel dat hij zwart ziet*, z. POT.

— *Hij zal nog zwarte(n) sneeuw zien*, z. SNEEUW.

ZWART, ZWERT, znw., o. — Onweerswolk, zwarte wolk waaruit het dondert en bliksemt. Daar hangt e leelijk zwert. 'Et zwart is afgetrokken. Daar kwamen twee zwarten tegeneen op. — Ook **Donderzwart**.

ZWARTBRAAK, ZWERTBRAAK, znw., v. — Bij landb. Land dat tot de volgende lente braak blijft liggen, nadat er de zomer-

vruchten af zijn. (**K.**) Korenland zwertbraak laten liggen. Zaaide nog spörrie of rapen op da' stuk grond? Nee' ik laat 'et zwertbraak liggen.

ZWARTEKOP, ZWERTEKOP, znw., m. — Iemand met zwart haar.

ZWARTE MAST, ZWERTE MAST, znw., m. — Z. PINMAST.

ZWARTERIK, ZWERTERIK, znw., m. — Zwarte, onzindelijke persoon. Gaat oe was(ch)en, zwarterik!

ZWARTZUSTER, ZWERTZUSTER, znw., v. — Liefdezuster van de orde van St. Augustinus. R., bij D. B. *zwarte suster.*

— Schertsend voor Flesch rooden wijn.

ZWATS, znw., v. — Z. ZWANS.

ZWATSEN, w., o. en b. — Hetzelfde als Zwadderen. Z. ald.

ZWAZIE, znw., v. — Z. ZWAART.

ZWEEMER, znw., m. — Stok waar de emmer aan vast is, en die in den bornput neergelaten wordt om water te scheppen. (**Z.** der **K.**)

— De zweemer van eene pomp is de arm of zwengel, waar men mee pompt.

— Fig. Lange, magere persoon.

ZWEEP, znw., v. — Z. Wrdb.

— *Zweep krijgen*, slagen krijgen. 'Et peerd kreeg zweep, omdat 'et nie' trekken wilde. Dieën deugeniet verdient zweep.

— Lange en dunne tak, lange en buigzame boom. Ge meugt die boomkens zoo hoog nie' opsleunen, ge maakt er zweepen van. Snijdt die langste zweepen wa' van den boom.

— Lange man of vrouw. 'En zweep van 'ne' jongen.

— Bij timmerl. Een stuk hout, dat voorloopig dient om timmerwerk staande te houden.

— Spr. *De klets* of *de(n) slag van de zweep kennen* of *weghebben*, weten waar de klepel hangt, van iets verstand hebben, weten hoe men zich te gedragen heeft, zonder aangezet te moeten worden.

— *'t Is gemakkelijk de zweep te leggen op andermans pèèrden.*

ZWEEPEN, w., b. — Bij timmerl. Een timmerwerk voorloopig staande houden door middel van zweepen.

ZWEEPING, znw., v. — Bij timmerl. De verzameling stukken hout, die dienen om een timmerwerk voorloopig staande te houden.

ZWEEPKEN (uitspr. *zwippəkə*), znw., o. — Het cijfer 1 in de kindertaal. (**A.**)

ZWÈÈR, znw., m., niet v. — Fr. *ulcère, flegmon.* R.

ZWÈÈRD, znw., o. — Het Holl. Zwaard, Fr. *glaive.*

— Spr. *Den honger is e scherp zwèèrd*, z. HONGER.

— Pijn, smert. De dood van 'nen eenige' zoon is 'en hard zwèèrd veur 'ne' vader.

— Scheepszwaard.

ZWEET, znw., o. — Z. Wrdb.

— Spr. *Luiaards* (of *lui*) *zweet is gauw gereed.* T.

ZWEETEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zweeten gelijk e pèèrd, gelijk e verken, gelijk 'en beest.*

— Spr. *Water en bloed zweeten,* uit der mate verlegen en benauwd zijn. D. B.

— *Zwijgen da(t) ge zweet,* geen enkel woord mogen reppen. D. B., T.

— Kram. heeft het verl. dlw. *gezweeten.* Wij zeggen altijd *gezweet.*

— *Zweetende ziekte,* soort van besmettelijke ziekte, die vroeger in Antwerpen uitbrekende, veel slachtoffers gemaakt heeft. Alle jaren gaat te Antwerpen eene processie uit, ter herinnering aan die plaag, waarvoor tijdens het uitbreken openbare gebeden voorgeschreven werden.

ZWEMMEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zwemmen gelijk 'en end, gelijk 'en waterrat.*

ZWEMMER, znw., m. — Z. Wrdb.

— Spr. *Ge zij(t) 'ne swakke zwemmer,* z. ZWAK.

ZWENDEREN, w., o. — Slenteren, doelloos gaan, traagzaam wandelen. (**Z.** der **K.**) Hij zwendert den heelen dag deur 't dörp. Waar mag zij nu naartoe zwenderen?

— Afl. *Zwenderèèr, gezwender.*

ZWÈRAGE, znw., v. — Verzwering. T., R. Hij héet 'en zwèrage aan zijn hand.

ZWERMEN, Antw. **ZWĀRMEN,** w., o. — Z. Wrdb.

— Zie eene spr. onder BIE.

ZWERT (uitspr. *zwāt*), bvw. — Zwart, Fr. *noir.* (**K.**) Z. ZWART.

ZWERT, ZWERTBRAAK, ZWERTEKOP, ZWERTERIK, ZWERTZUSTER, z. ZWART, ZWARTBRAAK, enz.

ZWERTEKEN, znw., o. — Z. WITTEKEN.

ZWEZEL en **ZWEZER,** znw., m. — Hetzelfde als Zwezerik, Fr. *ris de veau.*

ZWIER, znw., m. — Vrije beweging. D. B. Ik heb hier mijne' zwier nie' om kunsten te doen. Iemand z'ne zwier laten.

— Fig. Volle vrijheid. 'Nen ouwer mag z'n kinderen hunne' zwier nie' laten (niet alles laten doen wat zij willen).

— *In zwier,* in gang, aan den gang, sprek. van iets woeligs. De kermis was al volop in zwier.

ZWIEREBALK, znw., m. — Touter, schommel, Fr. *escarpolette, balançoire.* (Sint-Antonius, Zoersel, enz.) In de' zwierebalk zitten. Met de kermis staander zwierebalken.

ZWIEREBALKEN, w., o. — Schommelen, touteren, Fr. *jouer à l'escarpolette.* (Sint-Antonius, Zoersel en elders.) Willen me wa' gaan zwierebalken? De kinderen hemmen heel den achternoen gezwierebalkt.

ZWIEREN, w., o. — Z. Wrdb.

— Gep. w. *Draaien en zwieren, zwaaien en zwieren, loopen en zwieren.*

— Slingeren, heen en weer bewegen. D. B., T. Hij zwiert met de armen bij 't gaan. De slinger van 'en horloge zwiert weg en weer. Aan 'nen boomtak hing 'en koor(d) te zwieren.

ZWIERSCHAKEL, znw., m. — Touter, Fr. *escarpolette.*

ZWIERSCHAKELEN, w.,o. — Schommelen, touteren. (Berlaar.)

ZWIET, znw., m. — Groot vertoon, pracht, praalvertoon, bij B. *swiet.* Hij vuurt groote' zwiet. Ik kan mee' al dieë' zwiet nie' om. Zwiet vuren.

— Van 't Fr. *suite?*

ZWIJGEN, w., o. — Z. Wrdb.

— Verg. *Zwijgen gelijk e graf, gelijk O. L. Heer aan 't kruis, gelijk 'ne kerpel.*

— Spr. *Zwijgen dat men zweet, dat men berst,* z. ZWEETEN.

— *Hij zou nog nie(t) zwijgen, al zetten ze 'm e mes op de kèèl.*

— *Zwijgen kan nie(t) verbeterd wörden.*

— *Spreken is zilver, maar zwijgen is goud.*

— *'t Is beter gezwegen als van spreken schande gekregen.*

— *Zwijgen en denken kan niemand krenken.*

ZWIJMELACHTIG, bvw. en bw. — Zwijmelend, waggelend. 'Ne zwijmelachtige gank. Zwijmelachtig gaan.

ZWIJMELEN, w., o. — Waggelen, met waggelende beenen gaan gelijk een dronken mensch, Fr. *vaciller.* D. B. Hij was zoo zat, dat hij van den eene' kant naar den andere zwijmelde. De zatlap zwijmelde de deur uit. Hij ging al zwijmelende over de straat.

Kil. Swijmelen, *cespitare.*

— Afl. *Zwijmelachtig, zwijmelèèr, gezwijmel.*

ZWIJN, znw., o. — Fig. Overdadige en beestachtige mensch; iemand die in slemperij of wulpschheid leeft.

— *Zat zwijn,* dronkaard.

— Verken. Z. Wrdb. Verg. *Zoo zat als e zwijn.*

ZWIKHOUT, znw., o. — Z. ZIKSEN.

— Spr. *Het zwikhout trekken,* zijn woord intrekken. (K.) Hij beloofde vast mee te gaan, maar nu trekt hij 'et zwikhout.

Ook *klink trekken.*

ZWIKS, znw., m. — Zwemdok (A.) Naar de' zwiks gaan.

ZWIKSEL, znw., v. — Z. ZIKSEN.

ZWIKSEN, w., o. — Zwemmen. (**A.**) (Enkel in gebruik bij kinderen en aankomende jongens.) Wille-me is gaan zwiksen? Hij kan al goe' zwiksen.

— Afl. *Zwikser*.

ZWIKSEN, ZWIKSIE, ZWIKSE, ZWIKSEL, znw., v. — Z. ZIKSEN.

ZWIKZWAK, znw., m. — Iets dat lang en zwak is en dus heen en weder zwenkt. Zwikzwakken van boomen.

— Lange en dunne persoon. 'Ne zwikzak van 'ne' vent. 'Ne lange zwikzwak.

— Zweep in het raadsel:

Vier wielen wielewiet,
Acht pooten, wielewoot
En 'ne körten dikzak,
Mee 'ne(n) lange(n) zwikzwak.

ZWILLEN, w., o. — Hetzelfde als Zwellen, Fr. *gonfler*. Hfft., Kil. *tumere*.

— *Iemand laten zwillen*, iemand laten loopen, hem aan zijn lot overlaten, alle betrekkingen er mee afbreken. Laat oe' familie maar zwillen, en luistert naar mij.

ZWING, znw., v. — Zwingelhout, zwengelhout, waar de strengen der peerden aan vastgemaakt zijn, Fr. *volée*. (Ook in Z.-Holl., z. OPPR., 90.)

Kil. Swinghe van den waghen, *lignum transversum temonis*.

— Vleugel, vlerk van eenen vogel, Fr. *aile*, Eng. *wing*. 'Ne vogel me' straffe zwingen. 'En duif me' witte zwingen. « En als het nu getooid was met krans en gouden *zwing*. » (TH. VAN RYSWYCK, *Balladen*). « Ge ontplooit de *zwingen* hoe en waar gij wilt. » (EM. HIEL, *Gedichten*).

Kil. Swinghe, *ala accipitris, aut alterius id genus avis*.

ZWINGEL, znw., m. — *Zwingel krijgen*, eene rammeling krijgen.

— *Iemand zwingel geven*, hem afranselen.

ZWINGELBERD, znw., o. — Bij landb. Eene rechtstaande plank, waar men het vlas op zwingelt. (**K.**)

Kil. Swinghel-berd, *asser linarius: quo linum mollitur*.

ZWINGELEN, w., b. — Bij landb. Met den zwingel de esters uit het vlas slaan. Z. Wrdb.

— Fig. Aframmelen. Ik zal dieë' zwingelen! De vader zwingelde over zijne' zeun.

— O. Gezwingeld worden. Da' vlas zwingelt goed.

ZWINGELKOT, znw., o. — Bij landb. Eene overdekte plaats waar men het vlas zwingelt.

ZWINGELMES, znw., o. — Z. ZWINGELSPAAN.

ZWINGELSPAAN, znw., o. — Bij landb. Breed houten spaan, waar men het vlas mee zwingelt, Fr. *espade*. (**K.**)

ZWINGELSTOEL, znw., m. — Bij landb. Tuig waarop men het vlas zwingelt. (K.)

ZWINGELSTOK, znw., m. — Z. ZWINGELSPAAN.

ZWIS, znw., v. — Dunne melk met waterachtigen schijn, afgezaande melk. (Arendonk.)

ZWOĔLIE, ZWOĔL, znw., v. — Z. ZWALIE.

ZWOLM, znw., m. — Z. ZWAALM.

ZWOLMSTÈÈRT, znw., m. — Z. ZWAALMSTÈÈRT.

ZWONG (in 't Z. en W. *zwoĕng*), znw., v. — Bij timmerl. De keer van de nagel- of de centerboor, de houten boog of halve cirkel dien men ronddraait om het boorijzer in het hout te draaien, Fr. *poignée*.
— Sch. maakt het w. mann. en spelt *zwonk*, doch zoo wordt het niet uitgesproken.
Kil. Swonck, swonghe, *versatile manubrium*.

***ZWONK**, znw., m. — Z. ZWONG.

ZWÖS, ZWÖZZE, znw., v. — Z. ZWAART.

ZWULLIE, znw., v. — Bij plafonneerders. Houten of metalen vorm om lijstwerk of mouluren te trekken. De plafonneerders gebruiken eene zwullie om kornissen te maken.

Widener Library
3 2044 100 035 831